

1021

Med.

8. Med.

Barthold

1021

GREGORII THEODORI BARTHOLDI,
MEDICINÆ DOCTORIS ET PROFESSORIS
QUONDAM GIESSENI

OPERA MEDICA TRIPARTITA.

QUORUM

PARS PRIMA THEORETICA, ANA-
TOMICO-PHYSIOLOGICAM CORPORIS HVMA-
NI DESCRIPTIONEM EXHIBET, VIRES MEDICA-
MENTORVM, NEC NON HISTORICAM ILLORVM NO-
TITIAM, PRÆPARATIONEM ET PRÆSCRIPTIONEM.

PARS SECUNDA PRACTICA,
PRAXIN CLINICAM GENERALEM
ET EXEMPLAREM,

PARS TERTIA CHIRVRGICA, MOR-
BORVM EXTERNORVM HISTORIAM ET CV-
RATIONEM, OBSERVATIONES PRÆTEREA, ET
CVRATIONES CHIRVRGICAS COMPLECTITVR
ET TRADIT.

COLLECTA ET PVBLICI IVRIS FACTA
OPERA ET STUDIO

JOHANNIS JACOBI ROSENSTENGELII,
MEDICINÆ DOCTORIS.

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
Apud IOAN. MAXIMILIANVM & SANDE.
ANNO M DCC XVII.

1933/653

OPERA MEDICA

TRIARITIA

QUORUM

PARS PRIMA THEORETICA

TOMICO-PHYSIOLOGICAM COGITATIONES PRIMA

IN DECAUTIONE LITHIA, VIKES MEDICA

MENTORUM, REC. NON HISTORICAM HISTORIAM NO-

TITAM, P. MEDICATIONEM ET MEDICATIONEM

PARS SECUNDA PRACTICA

PLANUM CLINICAM GENERALI

EXEMPLARE

PARS TERTIA CHIRURGICA

BORUM EXTERIORUM HISTORIAM ET CV-

RATIONEM OBSERVATIONES PRACTICAE ET

EXAMINATIONES CHIRURGICAS COMMENTARII

ET TRADIT

COLLECTA ET PRACTICA VIKES PACTA

OPERA ET STUDIO

JOHANNIS JACOBI ROSENSTEDT

MEDICINAE DOCTORIS

FRANCOFURTI AD MOENVM

ANNO M DCC XLV

Staatl. Bibliothek
Regensburg

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
ERNESTO LVDO-
VICO,

HASSIÆ LANDGRAVIO,
PRINCIPI HERSFELDIAE,
COMITI IN CATIMELIBOCO,
DECIA, ZIGENHEINA, NIDDA,
SCHAVMBVRGO, ISENBVR-
GO ET BVDINGA,
&c. &c.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME PRINCEPS
AC DOMINE,
DOMINE CLEMENTISSIME.

*C*tavus jam agitur annus, SERENIS-
SIME PRINCEPS, ex quo a magni-
fico Dn. Doctore Valentino in nume-
rum civium academicorum Giessen-
sum relatus, magnisque ibi per qua-
tuor fere annos, & innumeris a Te affectus sum be-
neficiis.

*Nam ut omittam sub Tuis auspiciis mihi omnia ibi
contigisse, quibus ab omni parte beatus esse potuerim;
ut taceam sub umbra alarum Tuarum me saluum ibi,
tutum & incolumem degere potuisse: non ultimum in-
ter reliqua illa infinita est, quod doctrinam ibi, lo-
cumque ad studia, monente Hippocrate, aptum repe-
rire mihi licuerit.*

In

DEDICATIO.

In eo enim, SERENISSIME PRINCEPS, semper occupatus es & fuisti, ut academiam illam rebus ditares omnibus & singulis necessariis, ut doctissimos tantum eligeres viros, quibus munus docendi committeres: quo factum est, ut tunc inter cetera illius ornamenta theatro superbiret anatomico magnifice exstructo; ut hortus quotannis floreret academicus grata florum varietate amœnissimus; ut ea semper Giessa degeret professorum series, quibus doctiores hactenus nulla vidit cultior aetas: unde etiam inde, ceu ex equo Trojano plures viri prodierunt eximia eruditione conspicui, laudes Tuas deprædicantes non intermorituras.

Non ultimum inter hos Doctores Bartholdus, cum adhuc in vivis esset, tenebat locum, qui post meum ex hac academia discessum, paulo post vitam cum morte mutavit. Ne igitur grata hujus viri memoria cum ejus vita simul extingueretur, in ejus collegiis quorundam mihi partim in calamum dictatis, partim etiam ad describendum communicatis edendis hactenus fui occupatus: quæ cum lucem jam videant publicam, SERENISSIMO TUO NOMINI illa inscribere & sacra esse volui. Accipe itaque illa, SERENISSIME PRINCEPS, fronte serena: & oculis intueri benignis animi gratissimi tesseram.

DEDICATIO.

Exigua illa sunt, quæ Tibi pro maximis in me collatis beneficiis offerre audeo, & cum ne debitas quidem, SERENISSIME PRINCEPS, pro illis Tibi referre queam gratias, ad vota accedo Deum supplex oraturus velit illa Tibi compensare largissime.

Servet itaque Te DEVS T. O. M. SERENISSIME PRINCEPS, per plures adhuc annos tutum, saluum, & incolumem; prospere Tibi omnia succedere iubeat, eaque largiatur quibus beatus, faustus, felix & fortunatus esse poteris. Ex animo hac, & prospera quævis apprecatur

**SERENISSIME PRINCEPS AC DOMINE,
DOMINE CLEMENTISSIME**

*Tuus humillimus & subjectissimus
servus*

**Johannes Jacobus Rosenstengelius,
Med. Doctor.**

Be-

A. Ω.

Benevolo & æquo Lectori.

S. P. D.

Johannes Jacobus Rosenstengelius,

Medic. Doctor.

Uæ & quanta apophtegmatis illius in studio potissimum Medico : nihil natura tam alte constituit, quo virtus non possit eniti, sit veritas ; tantum abest, ut quis ignoret, ut potius unicuique, & me tacente, sole meridiano clarius pateat. Scimus equidem omnes, quotquot etiam in amplissimo hoc universo reperimur, naturæ divitias mysteriorum instar esse absconditas; transeat aurifodinam illam medicam non nisi continuo pariter ac innumero aggredi nos posse labore ; Sit
* * labo-

PRÆFATIO.

labores ejusmodi diurnorum non tantum, sed etiam nocturnorum nomine designari: firma tamen, aureum tandem eruditionis medicæ vellus superatis laboribus, summo cum honore deportari posse, stat sententia; hoc est, ut apophtegmati supra citato satisfiat: nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit eniti.

Prodeat in conspectum ex innumera medicorum, qua eruditus cluit orbis cohorte, Beatus Doctor & Professor Medicinæ BARTHOLDVS; Vir, cujus etiam solum nomen immortalitati se jamdiu tradidit.

Cum adhuc in vivis esset, suo non tantum exemplo, sed & alios informando, quid laboribus in cursu medico effici queat, fatis superque comprobavit. Quid de morte dicamus? Quo inopinatus Vir tantæ eruditionis e medio nostro discedebat, eo certius, etiam in funere ejus nobis relinquebatur testimonium: nihil naturam tam alte constituisse, quo virtus non possit eniti.

Liceat

PRÆFATIO.

Liceat nobis indubitata hancce veritatem posteritati Bartholdianæ, hoc est medicinæ studiosis pro exemplo ponere: quod ut eo commodius fiat, comparent hic collegia quædam medica, partim a Beato Professore in calamus quondam dictata, partim privatim, vel alio modo communicata. Accesserunt plurimi casus sub ejus auspiciis resoluti, principiisque ejusdem accommodati, ita ut collectanea hæc operum medicorum nomine publicam in lucem edere nullus dubitaverim.

Textus integer, ut majorem Lecturus sibi promittat utilitatem in periodos, & commata accurate distinctus est, sensuum autem atque rerum selectu digniorum discretio characteris diversitate notata: & præfationes denique indicesque locupletes tam capitum, quam rerum sunt adjecti.

Quod si itaque parcoemia Medica suo nondum destructa sit usu: Quo magis teruntur & panduntur aromata, eo majorem de se spargunt odorem; Nullum est dubium fore ut præsentia folia, aromatis

PRÆFATIO.

tibus medicis, ad abundantiam usque impleta, parem sibi polliceri queant felicitatem. Fruere itaque Lector Benevole nobis cum his operibus. Nostrum erit, pro virili publico porro inservire: tuum vero conatus nostros provehere, & si quædam præter intentionem irreperierint vitia, animo illa emendare benevolo.

Vale.

GREG.

GREG. THEOD. BARTHOLDI.
MED. DOCTORIS, ET PROFESSORIS
QUONDAM GISSENI

OPERUM MEDICORUM
PARS PRIMA

CONTINENS

- I. Anatomico - Physiologicam corporis humani descriptionem.
- II. Collegium de medicamentorum proprietatibus.
- III. Historiam materiæ medicæ selectæ.
- IV. Introductionem ad Chymiam medicam.
- V. Collegium de formulis præscribendis.

GREG THEOD BARTHOLOE
MED DOCTOR ET PROFESSOR
GUONDAM CISTERN

OPERA MEDICORUM
PARS PRIMA

I. Anatomico-Physiologiae
pote huius descriptionem

II. Collegium de medicamentorum
proportibus

III. Historiam medicis selectis
IV. Introductionem ad Chymiam

V. Collegium de formulis praeter
pendis

ANNA

X

ANATOMICO-PHYSIOLOGICA
CORPORIS HUMANI
DESCRIPTIO.

INDEX CAPITUM.
LIBER I.

De
Organis motus vitalis.

S E C T I O I.

De
Fibris & motu tonico.

S E C T I O II.

De
Musculis & motu vitali.

- CAP. I. De illis in genere.
II. De Musculis capitis & colli.
III. De Musculis sensoriorum.
IV. De reliquis trunci musculis.
V. De Musculis artuum superiorum.
VI. De Musculis artuum inferiorum.

S E C T I O III.

De
Ossibus.

- CAP. I. De ossibus in genere, illorumque connectione.
II. De ossibus capitis.
III. De reliquis trunci ossibus.
IV. De ossibus artuum.

S E C T I O IV.

De
Organis motui sanguinis dicatis.

P A R S I.

De
Thorace & corde.

- CAP. I. De partibus thoracis.
II. De corde & illius motu.

P A R S II.

De
Arteriis illarumque ramificationibus.

- CAP. I. De arteriis in genere, & in specie capitis.
II. De arteriis subclaviis & axillaribus.
III. De

III. De Aorta descendente.

IV. De arteriis cruralibus, & arteria pulmonaria.

P A R S III.

De

Venis illarumque ramificationibus.

CAP. I. De illis in genere.

II. De trunco venæ cavæ ascendente.

III. De venis subclaviis & axillaribus.

IV. De trunco venæ cavæ inferiore.

V. De venis cruralibus.

VI. De vena portæ, & vena pulmonaria.

P A R S IV.

De

De sanguine & motu sanguinis.

S E C T I O V.

De

Organis respirationi dicatis.

CAP. I. De thorace, pulmonibus, & diaphragmate.

II. De motu respiratorio.

LIBER II.

De

Organis sensuum.

SECTIO I.

De

illis in genere.

- CAP. I. De partibus capitis.
II. De Meningibus.
III. De Cerebro & secretione spirituum.
IV. De Nervis ex capite prodeuntibus.
V. De plexibus nervosis paris vagi.
VI. De reliquis nervis.

SECTIO II.

De

Organis sensuum in specie.

- CAP. I. De sensibus in genere, & in specie de
tactu.
II. De oculo & visu.
III. De aure & auditu.
IV. De naso & odoratu.
V. De lingua & gustu.

LIBER

LIBER III.

De

Visceribus secretioni animali dicatis.

SECTIO I.

De

Organis chylicationi inservientibus.

- CAP. I. De partibus abdominis continentibus & contentis.
II. De ventriculo & digestionem.
III. De intestinis & chyli separationem.
IV. De Mesenterio, viis lacteis, & progressu chyli ad s. sanguinem.

SECTIO II.

De

Reliquis organis secretoriis.

- CAP. I. De Mammis & lacte.
II. De vasibus lymphaticis & lympham.
III. De hepate & bile.
IV. De renibus & urina.
V. De cute & sudore.

LIBER

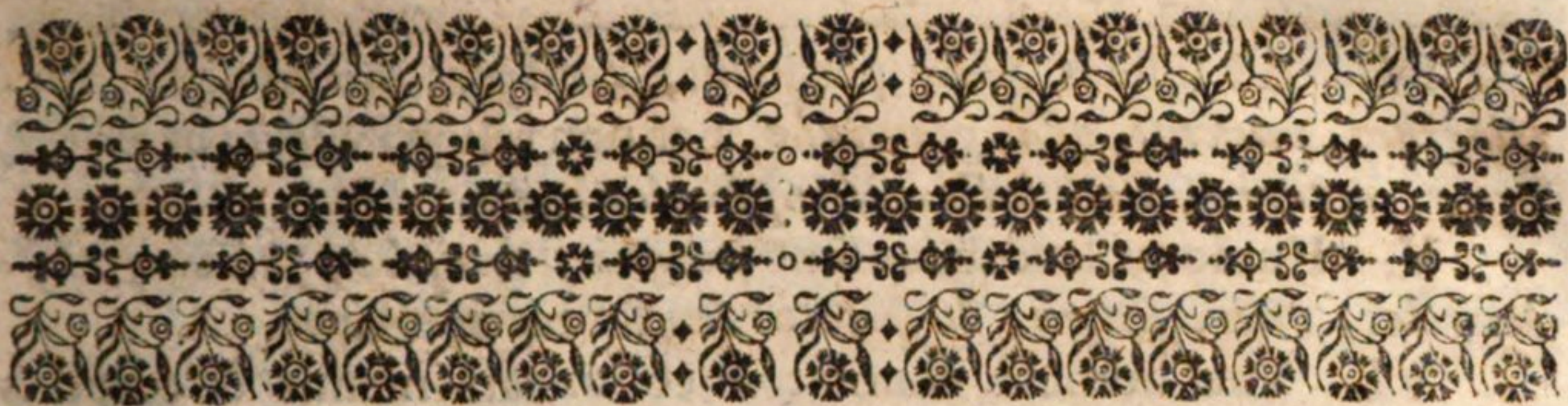
LIBER IV.

De

Partibus genitalibus, & foetu.

- CAP. I. De partibus genitalibus virorum & femine.
II. De partibus genitalibus mulierum & conceptione.
III. De foetu & partu.

PROOEMIUM.

Multa sunt medico, & futuro practico scitu perquam utilia, & necessaria, quorum potissima capita ex excellentissimi *Friderici Hoffmanni* fundamentis haecenus percepistis. His itaque fundamentis generalibus positis ad magis specialia accedimus initium ab *anatomia*, huicque affini *physiologia* facientes, & inde ad medicamentorum cognitionem, praeparationem, compositionem, & alia progredientes. Dabimus autem hac vice in sequentibus brevem corporis humani, ejusque partium descriptionem, adjecto simul usu, quem illa in oeconomia animali exserunt: quod DEUS T. O. M. felix faustumque esse jubeat.

PROLEGOMENA.

Partes hominis essentiales duae sunt *anima* nimirum rationalis, & *corpus* organicum.

II. Anima est immaterialis, & immortalis, corpus autem materiale, & mortale.

III. Corporis partes duplicis sunt generis, *solidae* nimirum, & *fluidae*.

IV. Ad solidas *fibræ* pertinent, *tendines*, *membranae*, *cartilaginee*, *musculi*, *ossa*, *glandulae*, nec non reliqua viscera ut *nervi*, *venae*, *arteriae*, *vasa lactea*, *lymphatica*, &c.

V. Humores laudabiles sunt *sanguis*, *lymphæ*, *saliva*, *chylus*, *lac*, *bilis*, *semen*, & *spiritus* seu *succus nerveus*.

VI. Vita hominis consistit in continuata mentis & corporis *communione*.

VII. Vita corporis versatur in perenni *motione* partium *fluidarum* per solidas; *sanitas* autem in *motus æqualitate*, & *decenti ordine*.

VIII. *Motu* partium *solidarum* & *fluidarum* corpus *conservatur*, aut *novum producitur*.

IX. *Actiones* corporis in *vitales* dividuntur & *genitales*.

X. *Actiones vitales* *motu vitali* absoluntur, *sensu*, & *nutritione*.

LIBER I.

DE ORGANIS MOTUS VITALIS.

SECTIO I.

De *Fibris & motu tonico.*

Fibræ sunt prima *stamina*, & *filamenta* partium *solidarum*.

II. Fibræ variant tam *ratione substantiæ*, quam *situs* *diversi*.

III. Fibræ *ratione substantiæ carnosæ* sunt, *tendinosæ*, & *nervosæ*.

IV. Fibræ pro *diversitate situs* in *rectas*, & *curvas* dividuntur.

V. Ad *rectas longitudinales* pertinent, *transversæ*, & *oblique*.

VI. Fibræ *curvæ annulares* sunt, *angulosæ*, & *spirales*.

VII. Fibræ

VII. Fibræ pro diversitate situs, quantitatis, & ordinis varia constituunt organa.

VIII. Fibræ tubulatæ transversim sibi invicem superstratæ *tunicam musculosam*, seu carneam constituunt.

IX. *Membranae nervosæ & tendinosæ* constant ex fibrillis nervosis, fistulosis, dilatabilibus, & sensibilibus.

X. *Membranae* partes investiunt, *tunicæ* humores continent, *meninges* cerebrum ambiunt.

XI. Tubuli carnei desinunt in *tendines*, *ligamenta*, *cartilagineas*, & *ossa*.

XII. Ligamentum *membranaceum* est, *nervosum*, aut *cartilagineum*.

XIII. Omnes partes & vasa quæ ex musculosis fibris constant *motu* gaudent *tonico*.

XIV. Motus tonicus fit mediante *pororum relaxatione*, & *constrictione*.

XV. Motus tonicus *sanguinis progressum in poros*, & *regressum in venas* adjuvat.

SECTION II.

De

Musculis & motu voluntario.

CAPUT I.

De

illis in genere.

MUSculus definitur quod sit *organon motus voluntarii*, & dividitur in *non-formatum* & *formatum*.

II. Musculus non-formatus dicitur alias *tunica musculosa*. Hunc musculum nec fibrarum situs, nec numerus variat.

III. Musculi formati non solum in externa, sed etiam in interna corporis regione reperiuntur.

IV. Musculus vulgo in caput, ventrem, & caudam dividitur: rectius autem in duas *extremitates tendinosas*, & *carneem interpositam*.

V. Musculus non-formatus æque, ac formatus *arteria, vena, nervisque est instructus*.

VI. Musculus formatus tunica firma investitur.

VII. Motus musculi a *spiritibus*, & *humoribus dependet*.

VIII. Ab humorum influxu intumescit *venter musculi*, qui *distentus in latitudinem abbreviatur longitudine*: unde partes annexæ ex uno *spatio in aliud transferuntur*.

IX. Ut aer vesicæ inclusus ingentia pondera tollit: ita *fibræ musculosæ vi spirituum inflatæ trahunt ossa per suos tendines*.

C A P U T II.

De

Musculis capitis & colli.

Caput movetur musculis *propriis*, aut *communibus cum collo*.

II. Musculorum capiti propriorum *octo paria* numerantur totidem simplices in utroque latere.

III. Duo paria *caput flectunt*, quatuor *retrosum ducunt*, & *antrorsum agunt*, duo *circumagunt*, s. *oblique torquent ad latera*.

IV. Musculi caput flectentes sunt duo *mastoidei*, & duo *recti interni*.

V. Musculi caput extendentes sunt utrimque *splenius*, *complexus*, *rectus major*, & *rectus minor*.

VI. Qui caput circumagunt sunt in utroque latere *obliquus inferior*, & *superior*.

VII. Collum movetur quatuor musculorum paribus, quorum duo illud *flectunt*, & *totidem extendunt*.

VIII. Collum flectunt utrimque *scalenus*, & *longus*, qui in anteriore colli parte siti sunt.

IX. Collum extendunt utrimque *transversalis*, & *spinatus* partem colli posteriorem occupantes.

C A P U T III.

De

Musculis sensoriorum.

Quatuor sensoria in capite reperiuntur *oculus, nasus, lingua, & aures.*

II. Oculus *palpebris* constat, & *bulbo.*

III. Palpebræ utrimque quatuor musculorum paribus moventur, *duobus attollentibus, & totidem deprimentibus.*

IV. Bulbus oculi utrimque *sex musculis* movetur, *quatuor rectis, & duobus obliquis.*

V. Musculi recti ab officio & usu morali dicuntur. (1) *attollens s. superbus.* (2) *deprimens s. humilis.* (3) *adducens s. bibitorius & lectorius.* (4) *abducens s. indignatorius.*

VI. Musculi obliqui dicuntur alias *amatorii*: quorum *unus superior, & longus* est, alter vero *inferior & brevis.*

VII. Pars nasi mobilis quatuor musculis movetur: *duobus dilatantibus, & totidem constringentibus.*

VIII. Infra nasum os occurrit *labiis* constans, *buccis, & maxillis.*

IX. Musculi labiorum *communes sunt, aut proprii.*

X. Communes sunt *musculus subcutaneus, secundi paris nasi, & buccinator.*

XI. Musculi labiis proprii *ad unum spectant, vel ad utrumque.*

XII. Labrum superius habet *duos attollentes, inferius totidem deprimentes, & utrimque unum constrictorium.*

XIII. Ad utrumque labium pertinent tria paria *attollens, deprimens, & gracile.*

XIV. Sola maxilla inferior mobilis est, & *quatuor musculorum paribus* sursum, *unico autem* deorsum movetur.

XV. Paria musculorum attollentium sunt *temporale masticterum, alare externum, & internum; musculus autem deprimens est biventer s. digastricus.*

XVI. In oris cavitate *lingua* occurrit cum *osse hyoide*, *uvula*, & *larynge*.

XVII. *Lingua* componitur ex sex musculorum paribus uti sunt (α) *genio-glossum* (β) *basio-glossum* (γ) *cerato-glossum* (δ) *styloglossum* (ε) *ceratio-glossum* & (ζ) *mylo-glossum*.

XVIII. Ad finem *linguæ* *uvula* apparet duobus musculorum paribus externo, & interno movenda.

XIX. *Basis linguæ* est *os hyoideum*, quod per V. musculorum paria movetur.

XX. Musculi *ossis hyoidis* a situ dividi possunt in par musculorum (α) *rectum inferius* (β) *obliquum inferius* (γ) *rectum superius* (δ) *obliquum superius* & (ε) *laterale*.

XXI. Græci a termino aquo ad quem vocant primum par *sterno-hyoideum*, secundum *coraco-hyoideum*, tertium *genio-hyoideum obliquum*, quartum *genio-hyoideum rectum*, & quintum *stylo-cerato-hyoideum*.

XXII. Infra *os hyoides* *larynx* occurrit, cujus cartilagine septem musculorum paribus, duobus externis, & quinque internis moventur.

XXIII. Primum par externum *cartilaginem scutiformem* deprimens *sterno-thyroides* vocatur, secundum illam attollit, & *hyothyroides* nuncupatur.

XXIV. Par primum internum *cartilaginem scutiformem* dilatat *cricothyroides*, secundum *cricoarytænoides* posticam rimam aperit, tertium *Arytænoides* rimam claudit, quartum *cricoarytænoides* laterale rimam aperit lateraliter, & quintum *Thyroarytænoides* *laryngem* claudit.

XXV. *Auris externa* est, aut *interna*. *Auris externa* quatuor musculis movetur. Primus illam oblique antrorsum ducit versus inferiora, secundus antrorsum attollit, tertii & quarti usus valde exiguus est.

XXVI. In cavitate *tympani* tres musculi reperiuntur: quorum duo movent *malleolum*, & tertius *stapedem*,

C A P U T IV.

De

Reliquis trunci musculis.

Reliqui trunci musculi in *thorace* reperiuntur, & *abdomine*.

II. Mammis in thorace subjacent musculi *pectorales*, & *intercostales*.

III. Musculi *pectorales* *sterno*, & *costarum cartilaginibus* adhaerentes cum musculis *humeri* describemus.

IV. Musculi *respirationi* dicati *respiratorii* dicuntur.

V. Musculi *respiratorii* *inspirationi* inserviunt, & *expirationi*.

VI. Musculi *inspiratorii* *thoracem* dilatant, & expandunt: *expiratorii* autem illam contrahunt, & constringunt.

VII. Thoracem dilatant utrimque *musculus subclavius*, *intercostales externi*, nec non *serratus superior*, & *inferior*.

VIII. Thoracem constringunt *sacro-lumbus*, *triangularis pectoris*, & *intercostales interni*.

IX. Musculorum *intercostalium XLIV. numerantur*: nimirum *utrimque XXII. XI. interni*, & *totidem externi*.

X. Externi *descendunt oblique versus anteriora*, interni *versus posteriora*, & illorum *fibræ se mutuo intersecant per modum crucis Burgundicæ*.

XI. Musculi *abdominis* in *anteriores*, & *posteriores* dividuntur.

XII. Priorum in quovis latere quinque numerantur (a) *oblique descendens* (β) *oblique ascendens* (γ) *rectus* (δ) *pyramidalis* & (ε) *transversalis*.

XIII. *Lumbi*, & *dorsum a IV. musculis moventur*.

XIV. *Lumbos* & *dorsum* flectunt musculi *quadrati*, & extendunt *longissimus*, *sacer*, & *semispinatus*.

CAPUT V.

De

Musculis artuum superiorum.

Artus superiores in *humerum, cubitum, & manum externam* ab anatomicis dividuntur.

II. Humerus cum scapulis cohæret, & movetur brachii gratia quatuor musculis; uti sunt *musculus patientiæ* seu levator proprius, *serratus anticus superior* l. minor, *trapezius*, & *Rhomboides*.

III. Brachium novem musculorum ope *antrorsum, retrorsum, introrsum, & extrorsum* movetur.

IV. Brachium antrorsum movent *deltoides, & coracoideus*, introrsum *pectoralis* quem coracoideus adjuvat, retrorsum *latissimus dorsi, subscapularis, rotundus major, & rotundus minor*, extrorsum *infraspinatus, deltoides, supra spinatus, latissimus dorsi, & rotundus minor*.

V. Cubitus ex *ulna, & radio* componitur. Ulnam flectunt *biceps, & brachæus externus*, & extendunt *longus, brevis, & brachæus externus*.

VI. Musculi radii sunt quatuor *duo pronatores rotundus, & quadratus*, & *duo supinatores longus, & brevis*.

VII. Manus externa in *carpum* dividitur, *metacarpum, & digitos*.

VIII. Carpus libere movetur per musculum *palmarem*, *duos flexores, totidemque extensores*. Ex his duo vocantur *cubitæi, & duo radiæi externi, & interni*.

IX. Musculi digitos extendentes *communes* sunt, & *proprii*.

X. Communes sunt *sublimis & profundus* l. perforatus, & perforans, nec non *extensor magnus*.

XI. Proprii sunt 1) *indici*, qui *indicator* dicitur 2) *auriculari extensor* vel 3) *reliquis quatuor interossei* 4) *pollicis extensor longus & brevis, thenar, antithenar, & hypothenar*.

CAPUT VI.

De

Musculis artuum inferiorum.

Artus inferiores ex femore compositi sunt, tibia, & pede extremo.

II. Femur antrosum movetur a musculis psoo seu lumbari, & Iliaco interno. Retrosum movent glutai tres, major, medius & minor. Introsum movet musculus biceps. Extrorsum movetur a trigenis & quadrato. In gyrum agitur ab obduratore interno & externo.

III. Tibiam flectunt quatuor muscoli postici, biceps, semimembranosus, seminervosus, & gracilis.

IV. Extendunt tibiam similiter quatuor: rectus, duo vasti, & crureus.

V. Tibiam introsum movet sartorius, & extrorsum membranosus, & popliteus.

VI. Pes a digitis abstractus introsum movetur tibiao & peroneo anticis.

VII. Retrosum pedem agunt suralis externus, internus, & plantaris.

VIII. Pes introsum, & extrorsum ducitur a tibiao & peroneo posticis.

IX. Quatuor digitos minores flectunt perforans, & perforatus s. flexor magnus, & parvus.

X. Primum digitorum internodium flectunt quatuor lumbricales.

XI. Ossa digitorum extendunt extensor magnus & parvus.

XII. Pollex flectitur & extenditur per musculos proprios.

B

XIII.

XIII. Lateraliter digitos movent *oëto interossei quatuor externi, & totidem interni.*

XIV. Huc pertinet etiam *abductor pollicis, & minimi digiti.*

SECTION III.

De

Ossibus.

CAPUT I.

De

Ossibus in genere & illorum connexione.

Ossa constant ex tubulis poros innumeros habentibus, in quibus depositæ particulae sanguineæ, & lymphaticæ circulantur.

II. Ossa *dura sunt cava, aut spongiosa medulla repleta, aut pingui humore irrorata, & circa extremum cartilagine incrustata.*

III. Ossa membrana cinguntur, quæ *periostium dicitur, & a dura matre, & a musculorum tendinibus oritur.*

IV. Partes ossium solidæ tres sunt. Pars media dicitur *os. 2. Apophysis seu processus & 3. Epiphysis s. appendix.*

V. Ossa ad *firmitatem connectuntur, & motum.* Prior connexio dicitur *concretio, posterior articulatio.*

VI. Connexio ossium ad firmitatem *symphysis dicitur, & fit per se, aut mediantibus aliis partibus.*

VII. Connexio ossium per se fit tribus modis *per suturam, harmoniam & gomphosin.*

VIII. Per suturam ossa *cranii conjunguntur, per harmoniam ossa maxillæ superioris, & per gomphosin dentes maxillis infiguntur.*

IX.

- IX. Suturae cranii communes sunt, aut propriae.
- X. Communes sunt sutura frontalis, sphenoides & Ethmoides.
- XI. Suturae propriae verae sunt, aut spuriae.
- XII. Verae sunt coronalis, sagittalis, & lambdoidea.
- XIII. Spuriae sunt ossium temporalium sutura squamosa.
- XIV. Connexio ossium mediantibus aliis itidem tribus modis fit, per cartilaginem, ligamentum, & carnem.
- XV. Connexio ossium per cartilaginem synchondrosis dicitur, & in maxilla inferiore cum temporibus observatur.
- XVI. Connexio ossium ope ligamenti syneurosis dicitur, & hoc modo os femoris cum Ischio colligatur.
- XVII. Ossium connexio per carnem appellatur sysarcosis, & in osse hyoide observatur.
- XVIII. Connexio ossium ad motum sive articulatio duplex est laxior, & strictior.
- XIX. Articulatio laxior diarthrosis dicitur, strictior vero synarthrosis.
- XX. Utraque fit tribus modis Enarthrosi, Arthrodia, & Gynglimo.
- XXI. Enarthrosis est, cum cavitas excipiens profunda caput oblongum amplectitur: quod in articulatione femoris cum acetabulo Ischii contingit.
- XXII. Arthrodia dicitur cum cavitas excipiens est superficialis, qualis articulatio in osse occipitis, & prima vertebra colli occurrit.
- XXIII. Gynglimus est cum idem os excipit, & excipitur.
- XXIV. Inosculantur ossibus venae & arteriae intrantes cavitatem, & deponentes ibi pinguedinosam, & sanguineam medullam, ne rigida evadant ossa, aut rumpantur.

CAPUT II.

De

Ossibus capitis.

Compages ossium in *truncum* dividitur, & *artus*.

- II. Trunci partem superiorem constituunt *ossa capitis*.
- III. Ossa capitis in *cranium* dividuntur, & *maxillas*.
- IV. Cranium constat ex ossibus *propriis*, & *communibus*.
- V. Ossa cranio propria sunt *os frontis*, *duo syncipitis*, *unum occipitis*, & *duo temporalia*.
- VI. Ossa cranio, & *maxillæ superiori* communia sunt *os basilare*, & *spongiosum* seu *cribrosum*.
- VII. *Maxillæ duæ* sunt *superior*, & *inferior*.
- VIII. Superior immobilis undecim ossibus constat, quinque paribus, & uno impari.
- IX. Quinque paria sunt *os zygomaticum*, *lacrymale*, *maxillare*, *nasi*, & *palati* : impar autem *vomer* dicitur in medio constitutum.
- X. *Maxilla inferior* in pueris ex duobus ossibus constat, quæ in adultis coalescunt.
- XI. *Maxillæ suis alveolis xxxii. dentes* excipiunt.
- XII. *Dentes quatuor primores s. incisores* dicuntur, duo sequentes *oculares seu canini*, reliqui *molares & maxillares*.
- XIII. In adultis serotini accedunt, s. *dentes sapientia*.
- XIV. *Auris interna* quatuor ossicula continet, uti sunt *malleus*, *incus*, *stapes* & *os orbiculare*.

CAPUT III.

De

Reliquis trunci ossibus.

Reliqua trunci ossa sunt *spina*, *sternum*, *clavicula*, *scapula* & *ossa coxae*.

II. Spina ex triginta ossibus seu vertebrae componitur.

III. Vertebrae verae sunt, aut spuriae.

IV. Verarum numerantur XXIV. VII. colli, XII. dorsi, & V. lumborum.

V. Vertebrae verae, excepta prima, VII. processibus ornantur duobus superioribus, duobus inferioribus, duobus transversis, & uno posteriori.

VI. Vertebrae superiores minores sunt, fiuntque procedendo ad inferiora majores.

VII. Prima colli vertebra dicitur *Atlas*, secunda *Epistrophus*, aut *Dens*, & tertia *axis*, reliquae nomine carent.

VIII. Vertebrae sex inferiores, quae os sacrum constituunt, appellantur spuriae.

IX. Os pectoris alias *sternum* a figura ensiforme dictum infra in cartilagine definit, quae *ensiformis* aut *mucronata* appellatur.

X. Costarum utrinque XII. numerantur: quarum septem superiores dicuntur verae seu legitimae, quinque inferiores autem spuriae.

XI. Supra costas a parte posteriore *scapula* occurrunt, & ab anteriore *clavicula*.

XII. Infra costas os coxae, seu innominatum situm est in pueris ex tribus ossibus constans per cartilagine conjunctis: in adultis autem nulla illorum apparet distinctio.

XIII. Pars ossis innominati superior, & latissima os ilium constituit.

XIV. Mediapars innominati *Ischium* dicitur, s. os coxendicis.

XV. Pars infima & posterior ossis innominati *os pubis* vocatur, seu *pectinis*.

XVI. Inter ossa pubis & innominata *insignis cavitas* intercedit *pelvis dicta*: in qua vesica continetur, intestinum rectum, & uterus in mulieribus.

C A P U T IV.

De

Ossibus artuum.

Artuum nomine *manus & pedes* veniunt.

II. Manus in *brachium, cubitum, & manum externam* dividitur.

III. Brachium *osse unico* constat, eoque magno, & valido.

IV. Cubitus ex duobus ossibus componitur. Inferius & majus *cubitus dicitur, ulna, aut focile majus*. Superius & minus *radius* appellatur, aut *focile minus*.

V. Ossa extremæ manus in ossa *carpi* dividuntur, *metacarpi, & digitorum*.

VI. In carpo *octo ossa* reperiuntur innominata duplici serie disposita. Radio superne quatuor ossa connectuntur, & totidem inferne metacarpo.

VII. Metacarpus *quatuor ossa* habet, superius carpo, inferius digitis conjuncta.

VIII. Digiti ex *quindecim ossibus* componuntur, & illorum series *phalanx* dicitur.

IX. Quinque ossa *primi ordinis* sunt *majora, secundi minora, & tertii minima*.

X. Pes in tres partes dividitur, *femur, tibiā, & extremum pedis*.

XI.

- XI. Femur unico osse constat, eoque maximo in toto corpore.
- XII. Tibia ex duobus ossibus componitur in extremo conjunctis. Interius, & majus tibia vocatur, canna major, aut focile majus. Exterius, & minus fibula dicitur perone, sura, canna minor, aut focile minus.
- XIII. Ubi os femoris cum tibia connectitur mola occurrit, patella, aut rotula.
- XIV. Inferius in tibiæ extremo malleolus internus, & externus occurrit.
- XV. Ossa pedis extremi in tarsum dispescuntur seu pedium, metatarsum seu metapedium, & digitos.
- XVI. Tarsi ossa septem sunt: talus, calx, os naviculare, cuboides, & tria innominata.
- XVII. Ossa metapedii sunt quinque: quorum interius pollicem sustinens valde crassum est.
- XVIII. Ossa digitorum sunt quatuordecim, cum pollex ex duobus tantum constet; reliqua autem se habent ut in manu.
- XIX. In internodiis manuum, ac pedum ponuntur ossa sesamoidea.
- XX. Numerus ossium sesamoideorum incertus est: nunquam tamen ultra viginti ascendit.

SECTION IV.

De

Organis motui sanguinis dicatis.

PARS I.

De

Thorace & corde.

CAPUT I.

De

Partibus thoracis internis & externis.

Thoracis nomine concameratio illa ossea venit ex duodecim dorſi vertebris, viginti quatuor costis, ſterno, & claviculis composita.

II. Par-

- II. Partes thoracis *continentes* sunt aut *contenta*.
- III. *Continentes communes* sunt, aut *propria*.
- IV. *Communes* sunt *cuticula*, *cutis pinguedo*, & *panniculus carnosus*.
- V. *Propriae* sunt *mamma*, *musculi pectorales*, *intercostales*, & *sternum*.
- VI. Thorace aperta *pleura* occurrit, *mediastinum*, *thymus*, *pericardium*, *cor*, *aspera arteria*, *pulmones*, *oesophagus*, & *diaphragma*.

CAPUT II.

De

Corde, & illius motu.

Cor est *musculus ex fibris & staminibus fibrosis motricibus constructus*, ut ad contractionem & dilatationem robustam idoneus sit.

- II. Cor *pericardio inclusum in medio thoracis situm est*.
- III. Pars cordis *superior & lata basis* dicitur: *inferior autem, & angusta conus*, & *cuspidis*.
- IV. *Cordis basis suspensa est a venis & arteriis*.
- V. Cordi duæ insignes *cavitates insculptæ* sunt, quas medici *ventriculos* vocant, *sinus*, *thalamos*, *specus*, & *antra*.
- VI. *Ventriculus dexter latior est, sed brevior cuspidem non attingens*.
- VII. *Ventriculus sinister angustior est, sed longior, & ad cordis cuspidem extensus*.
- VIII. *Cordis ventriculi per septum inter medium in dextrum, & sinistrum dividuntur*.
- IX. *Dextro cordis ventriculo vena cava* inseritur: *arteria autem ex illo emergens pulmonaria* dicitur.
- X. *Vena in sinistrum cordis ventriculum hians pulmonaris* dicitur, & *arteria ex illo egrediens aorta, seu arteria magna*.
- XI. *Ad venarum latus auricula cordis sita sunt*, in quibus *sanguis divertitur non patente cordis cavitate*.

XII.

XII. Ante orificia venarum, & in orificiis arteriarum *valvulae* ponuntur sanguinis ex ventriculis in venas, & ex arteriis in ventriculos regressum impediennes.

XIII. Vasa cordis propria sunt arteria, & vena coronaria.

XIV. Cor & auriculae nervos accipiunt a pari vago, maxime a plexu cardiaco.

XV. Cor est omnis motus partium solidarum, & fluidarum principium.

XVI. Motus cordis duplici absolvitur impulsu *constrictione*, s. *systole*, & *dilatatione* s. *diastole*.

XVII. Contractis cordis ventriculis sanguis exprimitur, & per universum genus arteriosum & venosum progreditur.

XVIII. Contractio cordis, & dilatatio arteriae coincidunt.

XIX. Pulsus est dilatatio arteriae.

P A R S II.

De

Arteriarum ramificationibus.

C A P U T I.

De

Arteriis in genere.

Arteriae constant ex triplici lamella.

II. Prima arteriarum lamella ex nervis, vasibus sanguineis, membranosisque expansionibus componitur.

III. Secundam lamellam fibrae musculosa in circulum contorta, durae & renitentes constituunt.

IV. Tertia lamella tenuis est & ex planis, membranosisque expansionibus constructa.

V. Arteria duplex est (a) Aorta, seu arteria magna, & (b) pulmonaria.

VI. Arteria magna amplo trunco ex sinistro cordis ventriculo

C

culo prodit, & valvulas tres sigmoides exteriora spectantes accipit.

VII. Aorta ex sinistro cordis ventriculo egrediens sub valvulis semilunaribus *arterias coronarias* producit.

VIII. His constitutis pericardium egreditur, & ad iv. digitos sursum fertur indivisa, & circa hoc spatium in tres partes dividitur.

IX. Pars major deorsum in latus sinistrum reflexa dicitur *Aorta descendens*.

X. Pars secunda & media constituit *carotidem sinistram*; tertia autem *carotidem vertebralem*, & *subclaviam dextram*.

XI. A principio Aortæ descendentis oritur *subclavia sinistra*, & *vertebralis*.

XII. Ad caput tendunt iv. arteriæ: duæ majores *carotides*, & duæ minores *vertebrales* aut *cervicales*.

XIII. Carotides in anteriore colli parte ascendunt, & in anteriores colli, & capitis partes distribuuntur.

XIV. Carotides in transitu ad collum *ramos* dimittunt ad *asperam arteriam*, & *partes vicinas*: ad caput vero delatæ in *externas* & *internas* dividuntur.

XV. Carotides externæ abeunt in iv. ramos insignes a.b.c.d.

XVI. Ramus a. prospicit musculis bicornis, linguæ, & faucibus.

XVII. Ramulus b. ad musculos labiorum digastricum, & alios abit.

XVIII. Ramulus c. constituit arterias temporales, & pars illius major per maxillam inferiorem ad dentes excurrit.

XIX. Ramus d. tendit ad musculos posteriores colli, capitis, & cutem occipitis.

XX. Carotis interna perforato cranio insignes ramos ad *piam matrem*, *glandulam pituitariam*, *oculos*, & *aurem internam* dimittit.

XXI. Arteriæ cervicales in posteriore colli parte ascendunt, & sus-

& furculos e. ad medullam spinalem, & partes vicinas transmittunt.

XXII. Trajectæ per os occipitis supra medullam oblongatum coalescunt, dimittuntque ibi communem sobolem f quæ per medullam spinalem descendens cum aliis ramulis arteriosis intricatur, variosque anfractus efficit.

C A P U T II.

De

Arteriis subclaviis & axillaribus.

A Subclaviis circa principium a parte inferiore oriuntur *intercostales superiores* duæ, tres, aut quatuor.

II. Eandem originem habent arteriæ *mediastinae*, seu *diaphragmaticæ superiores*.

III. A parte subclaviarum anteriore oriuntur *mammariæ*, quæ sub sterno incedentes hinc inde ramos ad partes externas transmittunt, & in mulieribus ad mammas.

IV. Mammariæ circa cartilaginem ensiformem emergentes rursus quosdam furculos g. ad mammas transmittunt, tandemque per musculos abdominis demersæ lumbaribus, & epigastricis frequenti inosculatione conjunguntur.

V. Arteriæ subclaviæ thoracis cavitatem egressæ dicuntur *axillares*, & in duos ramos h. & i. dividuntur.

VI. In principio rami i. prodeunt *scapularis externa*, & *aliæ inferiores*.

VII. A ramo i. oriuntur porro *tres minores ramuli* k. l. m.

VIII. Ramus k. secatur in tres minores n. o. p. & hi deinde in plures alios divisi per musculos, aliasque partes vicinas transcurrunt.

IX. Ramulus l. per exteriorem brachii partem secundum longitudinem excurrit, dimissisque aliquot furculis ad partes vicinas circa cubiti flexuram definit.

C 2

X. Ra-

X. Ramulus m. in duos furculos divisus in partibus adjacentibus consumitur.

XI. Ramus arteriæ axillaris h. constituit *scapularem internam*, & *thoracicas superiores*, & *inferiores*.

XII. Per medium brachii excurrentes in itinere partibus vicinis propagines q. transmittit.

XIII. Sub flexura cubiti in duos ramos r. & f. dividitur.

XIV. Ramus r. per longitudinem radii ad carpum excurrit, ubi *pulsus tangi solet*.

XV. Carpum transgressus ramum externum, & internum t. & v. ad musculos pollicis transmittit.

XVI. Reliquum hujus rami inter pollicem & indicem reflectitur ad volam manus, & ad pollicem propaginem w., & indici furculum x. transmittit. Reliqua pars versus carpum excurrentes aliis arteriis multiplici inosculacione conjungitur.

XVII. Ramus f. ramum transmittit ad musculos per illos rursum recurrentem, & dividitur in duas arterias y. & z.

XVIII. Arteria y. producit *ramum* aa. per musculos digiti flectentes divisum.

XIX. Arteria y. dividitur in duos ramos alios bb. & cc. bb. interior & major inter cubitum, & radium intercedens musculis vicinis manum, & digitos moventibus prospicit.

XX. Arteria z. juxta ulnam excurrentes frequenti germinatione dd. luxuriatur utrimque.

XXI. Ubi carpum superavit mittit *insignem ramum* ee. versus partem exteriorem digiti auricularis, & *aliu* ff. versus latus oppositum, qui cum ramo r. per inosculacionem connectitur.

XXII. Mittit porro ad singula spatia inter ossa metacarpi *ramulos* gg., qui hinc inde in vola manus distribuuntur.

XXIII. Reliquum arteriæ z. sensim reflectitur versus pollicem, & *arcum* hh. format, qui cum ramo r. inosculacione conjungitur, dimittitque *tres propagines* ii. kk. ll. ad *IV. digitos*, quæ ad illos accedentes bifurcatæ mm. per vicina duorum digitorum latera excurrunt.

CAP.

CAPUT III.

De

Aorta descendente.

Aorta descendens producit *arteriam bronchialem* rarius unicam, sæpius duplicem.

II. Ad latus utrumque egrediuntur *intercostales inferiores*.

III. Infra intercostales oritur *diaphragmatica*, vulgo *phrenica* nunc simplex, aliquando gemina.

IV. Succedunt *lumbares*, & *arteria celiaca* in ramum dextrum & sinistrum divisa.

V. Ramus dexter producit *gastricam dextram* ad ventriculum, *epiploicam dextram* ad omentum, *pancreaticam dextram*, *duodenam*, *cysticam*, & *hepaticam*.

VI. A ramo sinistro oriuntur *gastrica sinistra*, *epiploica gastro-epiploica*, & *splenetica*.

VII. Arteriæ celiacæ succedit *meseraica superior*, quæ in varios ramos divisa tendit ad omnia intestina.

VIII. Utrunque ad latus emergunt *arteria renales* vulgo *emulgentes*, *adiposa*, & *atrabiliaria* s. succenturiata.

IX. Succedunt *spermatica*, *lumbares*, & paulo inferius ad latera *meseraica inferior*.

X. Truncus Aortæ descendentis circa principium ossis sacri dividitur in *duos ramos Iliacos*: & circa hanc divisionem oritur *arteria sacra*.

XI. Arteria Iliaca dividitur in *internam* & *externam*. Interna minor est, externa autem major.

XII. Ab Iliaca interna oritur *hypogastrica*, ab externa autem *epigastrica*.

XIII. Eandem originem habent *pudenda*, & quædam *muscula*.

CAPUT IV.

De

Arteriis cruralibus & arteria pulmonaria.

A Rteria Iliacæ extra abdomen dicuntur *crurales*.

II. Crurales dividuntur in *externas & internas*.

III. Cruralis externa dividitur in *duos ramos majores* nn. & oo. nn. versus truncum majorem reclinatur, oo. vero continuo versus inferiora descendit. Uterque versus poplitem in *varios ramulos* pp. dividitur.

IV. Truncus cruralis paulo infra genu dividitur in *duos ramos insignes* pp. & qq. pp. fertur juxta focile majus ad pedem, & dimissis hinc inde plurimis ramusculis in tarso *ingentem ramum progerminat* rr. cujus propagines per superiorem partem tarfi, metatarfi, & digitorum hinc inde diffunduntur, & ramus pp. cum qq. continuatur.

V. Truncus pp. ad ii. aut iii. digitos progressus rursus secatur in *duos ramos* rr. & ss. Ramus ss. dicitur *furalis*, & in medio dispescitur in ii. ramos tt. & uu. & evanescit antequam extremum pedem attingit.

VI. Ramus rr. dimissis variis propaginibus versus posteriora, juxta internum malleolum ad plantam pedis tendens in *duos alios ramos* vv. & ww. dividitur.

VII. Ramus ww. versus pollicem progreditur, & *diversos ramos* ad exteriora transmittit.

VIII. Ramus vv. mittit quosdam furculos ad exteriorem calcis partem, & profunde valde incedens versus parvum digitum furculos partibus vicinis largitur. Sub ossibus reflexus, & juxta pollicem denuo ad superiora emerfus jungitur cum ramo qq. & cum illo constituit *arcum* xx. & yy.

IX. Ab arcu xx. & yy. undique variæ emittuntur arteriæ minores zz. ad digitos.

X. Quan-

X. Quando arteriæ zz. ad digitos accedunt in duos parvos ramulos dividuntur & sensim a latere digitorum incedentes obliterantur.

XI. *Arteria pulmonaria* pericardium egressa dividitur in duos ramos majores pulmonem utriusque lateris adeuntes, qui ad ductum asperæ arteriæ distribuuntur.

SECTIONIS IV.

PARS III.

De

Venarum ramificationibus.

CAPUT I.

De

Venis in genere.

SI venæ microscopio considerantur apparent in illis *fibræ tensiles*, *membrana glandulosa*, & *musculosi fascies*.

II. Venæ triplices ut plurimum sunt 1. *Vena cava*, 2. *Vena pulmonaria*, & 3. *Vena portæ*.

III. *Vena cava* lato osculo dextro cordis ventriculo inseritur, & sanguinem illi ubertim infundit.

IV. *Vena pulmonaria* sanguinem ex pulmonibus ad sinistrum cordis ventriculum ducit, illique amplo trunco implantatur.

V. Tertia vena dicitur *vena portæ*, quæ non ut præcedentes altera extremitate in truncum definit, sed utrimque in varios ramos divisa est.

VI. In venarum cavitatibus hinc & inde pelliculæ reperiuntur quas *valvulas* anatomici appellant.

VII. *Valvulæ* frequenter occurrunt circa concursum ramulorum.

CAPUT II.

De

Trunco venæ cavæ ascendente.

Venæ cavæ dextrum cordis ventriculum deferens *venam coronariam* ad cordis substantiam transmittit.

II. Venæ cavæ pericardium nondum egressa dividitur in truncum *superiorem & inferiorem.*

III. Truncus superior pericardio perforato indivisus fertur usque ad jugulum.

IV. Circa hanc regionem abscedit *vena azygos*, quæ dextrorsum, & versus latera vertebrarum reflexa ramulos ad spatia intercostalia transmittit, qui *venæ intercostales* dicuntur.

V. A parte anteriore venæ cavæ *mediastina* egreditur ad *mediastinum*, & *pericardium.*

VI. Prope jugulum dividitur in *duas subclavias*: de quibus in capite sequente.

VII. A quavis subclavia abscedunt quatuor venæ insignes. Prima dicitur *jugularis externa* utrimque sua germinatione cum carotidibus coincidens. Hujus rami utrimque sub mento conjunguntur, ut ab invicem separari nequeant.

VIII. Secunda vena dicitur *jugularis interna*: utrimque prope arterias carotides in jugulo ascendit, asperæ arteriæ musculis laryngis ossis bicornis, linguæ, dentibus, & aliis partibus propages largiens. Reliquum in duos ramos a. & b. dividitur.

IX. Ramus a. sinum lateralem duræ meningis constituit: Ramus b. vero surculos ad glandulam pituitariam mittit, qui per duram matrem hinc & inde disperguntur.

X. Vena tertia a subclavia ascendens *cervicalis*, seu *temporalis* dicitur, & ad vertebrae, medullam spinalem, & musculos vicinos transit.

XI. Vena quarta utrimque a subclavia abscedens *muscula superior* dicitur: & sanguinem a musculis colli, & capitis potissimum exterioribus recipit.

C A P U T III.

De

Venis subclaviis & axillaribus.

A Parte venarum subclaviarum inferiore *intercostales superiores* oriuntur, trunco simplici per spatia intercostalia, ubi venæ azygos desinunt, distribuendæ.

II. Eandem originem habent *venæ mammarie*.

III. Venæ subclaviæ thoracem egressæ *axillares* dicuntur: & ante egressum a parte superiore, *scapularis interna*, & *externa* oritur.

IV. Venæ axillares circa initium brachii in *cephalicam*, & *basilicam* dividuntur.

V. A principio basilicæ in latere oriuntur *duæ thoracicæ c. & f.*

VI. Basilica sub tendine musculi pectoralis dividitur in tres ramos g. h. & i.

VII. Ramus g. cubitum attingens evanescit.

VIII. Ramus basilicæ i. *vena subcutanea* dicitur, & circa tuberculum brachii externum in duos ramos m. & n. dividitur.

IX. Vena cephalica indivisa fere manet ad cubitum usque, ubi in ramum *externum* o. & *internum* p. dividitur per cubitum ad digitos excurrentem.

X. Ramus cephalicæ p. cum ramo subcutaneæ n. conjungitur: unde *saphena* prodit.

IX. Ramus subcutaneæ n. cum ramo cephalicæ p. conjunctus *medianam* constituit.

XII. Ramus basilicæ h. profundus dicitur, & in medio cubiti in duos ramos q. & r. dividitur ad digitos excurrentes.

XIII. *Ramus m. oblique versus radium currit, & deinde ad digitos fertur.*

CAPUT IV.

De

Trunco venæ cavæ inferiore.

TRuncus venæ inferior & sine ulla fruticatione ad diaphragma usque progreditur.

II. Ad diaphragma accedens in transitu illi largitur venam *phrenicam* aut *diaphragmaticam*.

III. Diaphragmate perforato immergitur sinæ parti hepatis, & ad illius substantiam tres aut quatuor ramos dimittit.

IV. Ubi tres aut quatuor digitos per hepar descendit illud iterum deferit.

V. Hepar deferens cum vena portæ juxta lumborum vertebrae descendit.

VI. In itinere utrimque dimittit *lumbares superiores, atrabiliaras, & adiposas emulgentes, spermaticas, & utrimque lumbares inferiores.*

VII. Truncus venæ cavæ sensim inde Aortæ subjicitur, & circa os sacrum in *duos ramos Iliacos* dividitur.

IIIX. Ab horum principio digreditur utrimque *vena sacra*.

IX. Ramus Iliacus in externum, & internum dividitur.

X. A ramo interno oritur *hypogastrica*, ab externo superius *epigastrica*, & inferius *pudenda*.

CAPUT V.

De

Venis cruralibus.

Rami Iliaci abdomen egredientes dicuntur *crurales*.

II. Truncus cruralis in *ramum internum, & externum* dividitur.

III.

III. Ramus internus *saphena* dicitur, & ad malleolum externum excurrit, ubi cum aliorum ramulis varie inosculatur.

IV. A ramo majore oriuntur *Ischias superior*, & *minor*, *muscula interna*, *poplitea*, nec non *vena suralis*, & *Ischia major*.

V. Tandem truncus ulterius descendendo abit in plurimos ramos innominatos ad digitos excurrentes.

C A P U T VI.

De

Vena portæ & pulmonaria.

TRuncus venæ portæ in hepatis principio in v. ramos dividitur a. b. c. d. & e. quorum duo majores a. & b. in sinum amplum excurrunt.

II. Ab hoc sinu, minor c. transit ad hepatis gibbum.

III. Rami majores a. & b. dividuntur in duos minores d. & e.

IV. Omnes hi rami in plures alios abeunt: & ita per totius hepatis substantiam disseminantur.

V. Inter ramos sanguinem venæ portæ infundentes primo loco occurrunt *gemellæ* s. *cysticæ* per vesicam felleam dispersæ.

VI. His succedunt *gastrica dextra* g. per superiorem ventriculi partem dispersa, nec non *duodena* h., & duo rami insignes i. & k.

VII. Ramus sinister i. minor & altior est versus lienem extensus, unde etiam *lienaris* dicitur.

VIII. In transitu *hemorrhoidalem internam* mittit ad intestina crassa, maxime rectum.

IX. Superius a ramo splenico oritur *gastrica* s. *stomachalis major* m. & *minor* n. quæ cum superiore *venam coronariam ventriculi* constituunt.

X. Truncus splenicus porro dividitur in *superiorem* o. & *inferiorem* p.

XI. *Inferior p. dimittit propagines q. in omentum epiploicas sinistras, & quæ ventriculo, & omento communes sunt gastro, epiploicas. r.*

XII. *Ramus splenicus superior o. ventriculo vasa brevia transmittit.*

XIII. *Ramus dexter venæ portæ x. antequam dividitur omento largitur epiploicam dextram r. & intestino duodeno duodenam v.*

XIV. *Ramus x. secatur in iii. venas meseraicas majores w. x. & y. per intestina excurrentes, & arcum constituentes.*

XV. *Ut arteria pulmonaria: ita etiam vena ejusdem nominis per pulmones distribuitur.*

SECTIONIS IV. PARS IV.

De

Sanguine, & motu illius.

Sanguis est liquor rubricundus ex chylo a ~ vitali motu mediante productus.

II. *Materiam sanguinis chylus suppeditat, cujus corporibus digerendo illa, & tornando ~ talem figuram introducit, ut lumen in ejus superficie singulari ratione modificatum rubedinem repræsentet.*

III. *Medium seu instrumentum quo ~ utitur ad chylum in sanguinem mutandum est motus.*

IV. *Motus sanguinis est duplex intestinus, & progressivus.*

V. *Motu sanguinis intestino minima illius juxta se invicem moventur: progressivo autem per vasa circumvehitur.*

VI. *Motum sanguinis intestinum sustinent particula subtiles aeris elasticæ in sanguineis turgescuntiam vitalem efficientes.*

VII. *A sanguinis turgescuntia corporis vires dependent, & motus cordis.*

VIII.

VIII. Motus sanguinis progressivus duobus modis peragitur 1. *ab intra extrorsum systole cordis, & motu respirationis, 2. ab extra introrsum motu partium tonico.*

IX. Systole cordis sanguis per arterias ad pulmones, & partes corporis porosas vehitur, quem illæ iterum reprimunt in venas ut cordi iterum infundatur.

X. Arteria pulmonalis sanguinem ex dextro cordis ventriculo ad pulmones agit ut nova materia atherea impragnetur, ex quibus per venam pulmonalem ad sinistram iterum redit.

XI. Aorta sanguinem sursum, & deorsum ad omnes corporis partes vehit.

XII. Motu tonico partes relaxata sanguinem recipiunt, quem constrictæ deinde exprimunt, & retrorsum compellunt.

XIII. Sanguis per partes porosas ad venam cavam reprimitur, & per illam in auriculam dextram, & ventriculum dextrum infunditur.

XIV. Tonus partium renisu quodam moratur liberum sanguinis progressum, factaque quadam compressione tenuior portio per proportionata colatoria dilabitur.

XV. Usus circulationis sanguinis duplex est, *universalis, & particularis.*

XVI. Universalis *nutritionem respicit.* Hunc enim in finem arteriæ partibus datæ sunt, ut sanguinem nutritivum adducant, & venæ ut superfluum reducant.

XVII. Usus particularis ad duas classes referri potest. Sanguis enim ad hanc vel illam partem vehitur, ut aliquid ab illo seceratur, humoresque simul alterentur.

SECTIO V.

De

Organis respiratoriis.

D 3

CAP.

CAPUT I.

De

Thorace, pulmonibus & diaphragmate.

Organa respirationi dicata sunt *thorax, diaphragma, & pulmones.*

II. Diaphragma est *pars musculosa* anterieus *sterno, & costarum ambitui*, posterius autem *lumborum vertebris* annexa.

III. Substantia diaphragmatis in *extremo tendinosa est*, succedit *musculosa* maximam illius partem constituens; medium autem *tendinosum est*.

IV. Cingitur diaphragmatis planum inferius *peritoneo*, & superius *pleura*.

V. Perforatur diaphragma a *dextris in parte tendinosa per venam cavam*, posterius in *parte carnosam per gulam*, & lateraliter per *nervos*.

VI. Pulmones in thorace adhærent *asperæ arteriæ in fauces hianti*.

VII. In aspera arteria *caput* considerandum est, *truncus, & rami*.

VIII. Caput ab aliis larynx dicitur, & ex v. cartilaginibus componitur: uti sunt *Tyroides s. scutiformis, Cricoides s. annularis, Arythanoides s. guttalis, & epyglottis*.

IX. Truncus asperæ arteriæ ex *cartilaginibus semicircularibus* duabus membranis conjunctis constat: *ramuli* autem per *pulmonum substantiam* hinc inde sunt *dispersi*, & in *vesiculas pulmonales* abeunt.

X. Pulmonum corpus ex *meris acereis fistulis*, & *membranis vesiculosis*, *ramificationibus arteriarum*, & *venarum adhærentibus*, & *membrana involutis* componitur.

XI. *Vesiculæ bronchiorum pulmonalium* ita sunt constitutæ, ut ex *trachea in proximas*, & ex *his in alias* puteat transitus.

XII.

XII. Aer per asperam arteriam vesiculas proximas adit, & per has ad alias transit, usque dum ad communem membranam perveniat, sicque omnes expandat.

XIII. *Particula subtiliores aerea in vesiculis pulmonalibus segregantur, Væ autem, & crassiores iterum ex illis rejiciuntur.*

C A P U T II.

De

Respiratione.

SUCCENTURIATUM motus cordis organon sunt *pulmones*, quorum actio in respiratione consistit.

II. Totum respirationis negotium a musculorum thoracis, atque abdominis actione procedit, & ab alterna utriusque ventris dilatatione, atque subsidencia dependet.

III. Respiratio duplici actu absolvitur *inspiratione*, & *expiratione*.

IV. In inspiratione muscoli intercostales ~ & humoribus inflati abbreviantur, qui costas annexas attollunt, musculus diaphragmatis superior versus inferiora descendit, inferior autem versus superiora ascendit, & ita fornix pectoris dilatatur antea collapsus.

V. Aucta pectoris cavitate aer externus ob destructum æquilibrium gravitate sua ruit in asperam arteriam, & illi annexos pulmones.

VI. In expiratione costæ a musculis intercostalibus, & rectis abdominis antagonistis deprimuntur motus diaphragmatis fit contrarius, & aer crassior e pulmonibus ejicitur.

VII. In inspiratione partes aeris subtiliores segregantur & sanguini permiscentur; aqueæ autem, & crassiores per expirationem iterum rejiciuntur.

VIII. Sanguis in expiratione in pulmones recipitur, & in inspiratione iterum exprimitur.

IX.

IX. Aeris portio subtilior in vesiculis pulmonalibus segregata sanguini permiscetur, & hic *aliu[m] colorem in vena pulmonali acquirit.*

X. Aer sanguini communicatus *motum intestinum, fluiditatem, & calorem in illo producit.*

LIBER II.

De

Organis sensuum.

SECTIO I.

De

Illis in genere.

CAPUT I.

De

Partibus capitis in genere.

Partes capitis continentur sunt, & contentæ.

II. Partes continentur communes & propriæ sunt.

III. Communes sunt *cuticula, cutis, pinguedo, & muscoli.*

IV. Inter partes continentur proprias *pericranium* eminet, *cranium, pili & alia.*

V. Partes capitis contentas *cerebrum* constituit, *meninges, cerebellum, medulla oblongata, vena, arteria, & nervi.*

CAPUT II.

De

Meningibus.

Membranæ cerebrum involventes *matres* dicuntur, s. *meninges.*

II. Meninges sunt duplices *exterior, & interior.*

III. Membrana exterior *meninx* seu *dura mater* vocatur :
interior *meninx* *tenuis* seu *pia mater.*

IV.

IV. Dura mater ubique ex *duabus lamellis componitur*: exterior durior est, & aspera, interior autem mollis & lubrica.

V. Dura mater in parte capitis postetiore latior, in anteriore autem coarctata *falcem constituit*, & cerebrum in partem dextram & sinistram dividit.

VI. In duræ matris duplicaturis *quatuor sinus majores occurrunt*; quibus alii adhuc quosdam minores addere solent.

VII. Primus sinus dicitur *sagittalis*, secundus & tertius *laterales*, & quartus *brevissimus*.

VIII. Sinus sunt *productiones venarum jugularium*, quæ in occipite coalescentes constituunt *sagittalem*, ejusque ramus major quartum.

IX. Sinus major *productis hinc inde variis ramulis finditur in duos ramos majores*, & cum aliis *plexum choroideum* constituit.

X. Dura mater investit cerebrum, cerebellum, medullam spinalem, & nervos majores, sanguinemque in sinus receptum sua contractione promovet.

XI. Inter duram & piam matrem *membrana Arachnoides* occurrit per magnum occipitis foramen totæ medullæ spinalis longitudini coextensa.

XII. Pia mater exterior tenuior est, cerebrum arcte complectitur, illiusque sulcos, & foveas ingrediens arterias, & ductus venosos ad interiora deducit.

XIII. Pia mater medullam spinalem, & nervos ex illa egredientes investit.

C A P. III.

De

Cerebro & secretionem spirituum.

Cerebrum in *globulum anteriorem*, & *posteriorem* dividitur.

II. Globulus anterior proprie *cerebrum* dicitur; posterior autem *cerebellum*.

E

III. Ce-

III. Cerebro, potissimum autem cerebello succumbit *medulla oblongata*.

IV. Figura cerebri spherica est, & superius usque ad corpus callosum per talum in duo hemispheria dividitur.

V. Cerebrum, cerebellum, & medulla spinalis *duplici constant substantia corticali, & medullari*.

VI. In cerebro, & cerebello substantia corticalis *exteriora occupat*, & medullaris interiora: *contrarium autem in medulla spinali accidit*.

VII. Corticalis cerebri substantia *cinericei est coloris*, medullaris *albicans*.

VIII. Corticalis cerebri substantia *ex acervo innumerabilium glandularum figura, ac magnitudine discrepantium componitur*.

IX. Medullaris cerebri substantia constat *ex tubulosis ductibus*, qui deinde in fasciculos collecti, & tunicis membranosis involuti *nervos constituunt*.

X. Medullaris cerebri substantia in duriores, & molliorem dividitur. Illa dicitur *corpus callosum*, hæc *medulla oblongata*.

X. Medullari cerebri substantiæ *cavitas insculpta est*, quam fornix in duas partes laterales dividit, & ventriculos cerebri anteriores, & laterales constituit.

XII. Per ventriculos cerebri laterales plexus choroideus expanditur in duas alas divisus.

XIII. In his ventriculis spectantur anterieus *corpora striata*.

XIV. In angulo inclinationis corporum striatorum fornix oritur, & ex illius medio *septum lucidum*.

XV. Fornix versus cerebellum est bifurcatus, & *tertium cerebri ventriculum* constituit.

XVI. Ad radices fornicis in fundo cavitatis rima reperitur ad infundibulum ducens, quæ *vulva* appellatur.

XVII. Ubi corpora striata desinunt duæ eminentiæ medullares oriuntur, quas *crura medullæ oblongatæ*, & thalamos nervorum opticorum appellant.

XVIII.

XVIII. Versus posteriora prope cerebellum IV. prominentiæ occurrunt: quarum duæ anteriores *nates*; posteriores autem *testes* nuncupari solent.

XIX. Ubi hæ eminentiæ concreescunt, & circa medium medullæ oblongatæ non sunt contiguæ *cavitas oritur qua ventriculus quartus dicitur.*

XX. Principium quarti ventriculi *anus* dicitur: & circa illius confinia *glandula pinealis* sita est.

XXI. Medulla oblongata a cerebro duabus radicibus majoribus oritur, quæ *crura* appellantur: a cerebello autem totidem minoribus, quas Willisius *pedunculos* appellat.

XXII. Anterius in basi medullæ oblongatæ apparet infundibulum, cui *glandula pituitaria* adhæret.

XXIII. Medulla oblongata per magnum ossis occipitis foramen transiens, & quadruplici membrana involuta *medulla spinalis* dicitur.

XXIV. Cerebellum est globulus minor ejusdem cum cerebro substantiæ.

XXV. In cerebello *processus vermiformis* & *pons Varolii* observandus est.

XXVI. Sanguis per arterias carotides, verticales, & lumbares ad organa pnevmatoscos delatus in glandulosa illarum substantia *partes activas, & æthereas moleculas spirituum nomine deponit.*

XXVII. Spiritus in medullari collecti, & transcolati intra cranium per X nervorum paria, extra illud autem per VII. cervicalia, XII. dorsalia V. lumbaria, & VI. ossis sacri ad omnes corporis partes feruntur.

CAP. IV.

De

Nervis ex capite oriundis.

Nervus constat duplici substantia medullari, & membranacea.

E 2

II. Ner-

II. Nervi omnes intra cranium ex medulla oblongata, extra illud autem ex medulla spinali proficiscuntur.

III. Nervorum intra cranium egredientium arecentioribus numerantur *decem paria*.

IV. Par primum ex nervis olfactoriis constat, qui ad os cribrosum accedentes crassiores sunt, & processus papillaris nomen assument.

V. Secundum par constituunt nervi optici, seu visorii, tertium oculos movet, quartum par vocatur patheticum, & fertur ad oculos.

VI. Quintum, & sextum par appellatur gustatorium, septimum auditorium est, & octavum vagum nuncupatur.

VII. Par nonum linguam movet, & decimum ad subvertebralia tendit.

C A P U T V.

De

Plexibus nervosis paris vagi.

Nervus paris vagi in musculis gulæ, & cervicis plexum ganglyformem constituit.

II. Descendens per collum efformat in principio thoracis alium plexum priori non dissimilem, cujus propago maxima ad plexum cardiacum descendit.

III. Truncus paris vagi intercostalis e partibus capitis externis nondum emergens in plexum glandiformem coercetur; ex quo truncus insignis ad plexum vicinum majorem in media cervice situm transmittitur.

IV. Ab hoc nervorum pari oriuntur in abdomine septem plexus nervosi, uti sunt lienaris, hepaticus, duo renales, mesentericus magnus, & duo parvi in pelvi.

V. Ut spiritus & anima sensibus in externis sensoriis præsent: ita in plexibus nervosis viscerum actiones dirigunt.

CAPUT VI.

De

Nervis ex medulla spinali ortis.

EXtra cranium nervi occurrunt ex medulla spinali binis semper principiis uno postico, & altero antico prodeuntes.

II. Numerantur illorum xxx. paria, & in *cervicalia*, *dorsalia*, *lumbaria* & *ossis sacri* dividuntur.

III. Cervicalium *septem* paria numerantur abeuntia ad cervicem, diaphragma, & brachia.

IV. Dorsalium xii. paria observantur : quorum duo superiora per brachia, reliqua per externa pectoris & abdominis disseminantur.

V. Lumbarium v. paria recensentur, quæ vertebris, lumborum musculis, ossi sacro, & innominatis incumbuntibus nervis ossis sacri implantantur, & cum illis conjunguntur.

VI. Ex sacro vi. paria emergunt cum lumbaribus inferioribus in nervum cruralem inferiorem abeuntia.

VII. Omnes hi nervi exceptis ultimis tribus in *processus gangliiformes* abeunt, & si excipitur primum, & ultimum par ramos ad *intercostales* dimittunt.

VIII. Nervi sunt spirituum canales, & sensuum organa.

SECTIO II.

De

Organis sensuum in specie.

CAPUT I.

De

Sensibus in genere & in specie de tactu.

E 3

Spi-

Spiritus sunt materiales, & corporei, tenues, summe mobiles, & activi.

II. Spiritus duplici constant substantia *humida, & sicca.*

III. Humidam constituit *subtilissima succi nutritii pars; sicca autem ex purioribus aereis particulis componitur.*

IV. Ob rigidas, & elasticas partes spiritus in nervis contenti ab objectis sensibilibus moventur.

V. *Objecta movent nervos, & Spiritum in illis contentum afficiunt.*

VI. Spiritus in sensuum organis percipit impressiones, animaeque rationalis praesidio adjutus illas intelligit, & dijudicat.

VII. Ad tactum omnes sensus referri possunt.

VIII. Tactus est sensus universalis, reliqui sunt tangendi modi.

IX. Tactus organon sunt *papillulae nervae pyramidales*, undique e cute, potissimum autem in digitorum extremitatibus emergentes.

X. Objectum tactus est varium *durum & molle, solidum & fluidum, humidum & siccum, asperum & leve.*

XI. Objectum tactus organis applicatum *blande illa afficit, & sensum tactus producit sine omni molestia.*

XII. Si fibrae aut aliae partes simul adstantes durius afficiuntur, & sensatio tristis sequitur, oritur dolor.

CAPUT II.

De

Oculo & visu.

Partes oculum constituentes sunt *palpebrae cum ciliis, & superciliis, musculi, adeps, membranae, humores.*

II. Palpebrae sunt *duplices superior, & inferior.*

III. *Pili infra, & supra orbitam palpebrarum cartilagini inserti cilia dicuntur, & supercilia.*

IV. Ex

IV. Ex concursu palpebrarum resultant duo oculi canthi *internus, & externus.*

V. Internus versus nares spectans major est externo, qui tempora respicit.

VI. In oculorum canthis *glandula lacrymalis* occurrit, & *imminata cum vasis excretoriis* per palpebras dispersis.

VII. *Bulbus* oculorum *tunicis* constat, & *humoribus.*

VIII. *Tunicæ communes* sunt aut *proprie.*

IX. Communis *adnata* dicitur vel *conjunctiva*, album oculi constituens.

X. *Proprie* sunt *sclerotis* s. *cornea*, *choroides* s. *uvea*, & *retina.*

XI. *Humores* oculorum tres sunt, *aquens*, *crystallinus*, & *vitreus.*

XII. *Vasa* oculorum *arteriosa* sunt, *venosa*, & *nervosa.*

XIII. *Vasa* *arteriosa* a *Carotidibus internis*, & *externis* oriuntur.

XIV. *Venæ in jugulares externas* abeunt.

XV. *Nervos* oculos accipit *ad visum* par II., & *ad motum* III. & IV. *integrum*, necnon *surculos* a V. & VI.

XVI. *Objectum visus* sunt *lux* & *color.*

XVII. Ut *objecta* in *camera obscura*; ita etiam *depinguntur* in *tunica retina.*

XVIII. *Imagines* *objectorum* per *tunicas*, & *humores incidentes* *fiuntur* in *parte oculi postica*, & in *tunica retina* a *spiritu* & *anima* *dijudicantur.*

C A P U T III.

De

Auribus & auditu.

Auris in *externam* & *internam* dividitur.

II. *Externa auricula* dicitur, & in *superficiem superiorem*, & *inferiorem* *dispergitur.*

III. Au-

III. Auricula superior ala seu *pinna* vocatur, & variae eminentiae in illa conspiciuntur.

IV. Ambitus exterior *helix* vocatur aut *capreolus*, cui *antihelix* opponitur, aut *scapha*.

V. Auriculæ inferioris eminentiæ *tragus* vocantur, cui *antitragus* opponitur, & lobus annectitur.

VI. Aures internas quatuor *cavitates* constituunt *meatus auditorius, tympanum, labyrinthus, & concha*.

VII. *Meatus auditorius* membrana clauditur *tympanum* dicta.

VIII. In tympani cavitate quatuor *ossicula* reperiuntur, & duae fenestrae versus labyrinthum spectantes.

IX. quatuor. *Ossicula* sunt *malleus, stapes, incus, & os orbiculare*.

X. Fenestra superior ovalis est, & per pedem stapedis clauditur: inferior autem magis rotunda membrana tenui tegitur.

XI. In tympani cavitate *chorda* præterea extensa est, seu *nervus & musculus* malleum detinens.

XII. Vasa aures habet *arteriosa, venosa, & nervosa*.

XIII. Arteriæ & venæ a *carotidibus, & jugularibus internis* oriuntur.

XIV. *Nervum acusticum* septem par constituit duobus ramis compositum molliori, & duriori.

XV. Objectum auditus est *radius phonicus* ex aeris fibrillatione formatus.

XVI. *Sonus* in auricula externa collectus ad interiora defertur.

XVII. *Sonus* ad interiora delatus subtensam pelliculam instar tympani bellici percutit, & auram commovet intus latitantem.

XVIII. *Motus aëris* in fibrillas nervi auditorii impellitur, & *spiritus* in illis habitans pro diversitate motus illius diversos sonos percipit.

C A P U T IV.

De

Naso & odoratu.

Na-

Nasus in partem *externam & internam* ab anatomicis dividitur.
 II. Pars externa mobilis est aut immobilis. *Immobilis os-
 sea dorsum* dicitur.

III. Pars mobilis ex corporibus cartilagineis componitur: quo-
 rum latera *ala, pinna*, aut *pterygia* appellantur, & extremitas globo-
 sa in medio posita *columnæ* nomen gerit.

IV. Nasum internum *septum* constituit, nares in dextram, & si-
 nistram dividens.

V. Quælibet narium in duas partes dividitur: una sursum
 tendit ad os cribrosum, altera supra palatum in faucium, orisque in-
 teriora.

VI. In loco nasi interni superiore *tria ossa turbinata spongiosa*
 occurrunt ossi cribroso adhærentia.

VII. Ossa spongiosa absconditos habent *tubulos nervos*, a pro-
 cessu mammillari orientes, & duræ meninge vestitos, proximum ol-
 factus organon constituentes.

VIII. Objectum olfactus sunt *effluvia salino-sulphurea aeri com-
 municata, & inspiratione* ad tubulos nerveos extra os cribriforme
 propendentes *delata*.

IX. Ex horum *attactu* pro miasmatum diversitate odor *suavis,
 aut adversus* a spiritu in nervis habitante percipitur.

C A P U T V.

De

Lingua & gustu.

Organon gustus generale est aut speciale. Illud *lingua* constituit:
 hoc autem *papillulae illius nerveæ*.

II. Lingua ex *musculis* componitur, *glandulis, & vasibus*, quæ
 exterius crassa membrana obducuntur.

III. Per medium linguæ linea depressa per longitudinem ex-
 currit *mediana* dicta.

F

V. Con-

V. Connectitur lingua posterius *faucibus, laryngi, & ossi hyoidi.*

VI. Inferius maxillæ inferiori adhæret per *musculos, ac proprium ligamentum membranosum*, cujus extremum *frænum* dicitur.

VII. Fræno utrinque adjacent *glandula ranina* a vasibus vicinis dictæ.

VIII. Lingua venas raninas assumit a jugularibus, arterias, a temporalibus, & nervos, a v, vi, & viii. pari.

IX. Organon gustus speciale sunt *papillula nerveæ*: quarum singulæ ex angustiori radice in capitulum amplum, & fistulosum exsurgunt clavos plaustrorum inversos referentes.

X. Papillulæ nerveæ cum nervis continuatæ sunt, & *fasciculi fibrarum nervosarum paris quinti.*

XI. Numerus papillularum *incertus* est: illæque sine ordine hinc inde dispersæ reperiuntur.

XII. Ad apicem *linguæ & latera copiosiores existunt*, circa medium linguæ paucae, nullæ autem in basi, & parte inferiore.

XIII. Ubi papillulæ copiosiores sunt, ibi magis vigere solet *sapor.*

XIV. Objectum gustus sunt *particula sapida salinæ.*

XV. Ut illæ melius penetrarent debent (1) *porulos sensorii profundius subire.* (2) *Extra os solvi, aut per salivam aptæ reddi.*

XVI. Particulæ sapidæ intimius papillulis nerveis impressæ, illas *scindunt, pungunt, titillant, contrahunt, demulcent, aut alio modo afficiunt*, diversumque saporem spiritus cum jucunditate, aut molestia percipit.

XVII. Olfactus organon multum facit ad gustum.

XVIII. *Naribus obstructis, & olfactu læso non vera fit saporum dignotio.*

LIBER III.

De

Organis secretioni animali dicatis.

SECTIO I.

De

Organis chylificatorii.

CAPUT I.

De

Partibus abdominis continentibus & contentis.

Partes abdominis dividuntur in continentes & contentas.

II. Partes continentes communes sunt aut propriae.

III. Communes sunt cuticula, cutis, pinguedo, & panniculus carnosus.

IV. Propriae sunt muscoli & peritonæum.

V. Peritonæum est membrana partes contentas infimi ventris investiens.

VI. Peritonæum est ubique duplex sed magis ab umbilico usque ad os pubis, maxime in mulieribus.

VII. Perforatur peritonæum supra per gulam, venam cavam, & nervos paris vagi: inferius autem per intestinum rectum & vaginam uterinam.

VIII. Lamella exterior duos habet processus & in viris vasa spermatica continet; in foeminis autem ligamenta uteri rotunda includit. In scroto hi processus magis dilatantur, & tunicam testium vaginalem constituunt.

IX. Partes abdominis contentae sunt vasa umbilicalia vena sc. umbilicalis, arteria umbilicalis, urachus & omentum.

F 2

X. Omen-

X. Omentum est *pars membranacea intestinis superposita.*

XI. Omentum ex *duabus membranis constat.* Anterior *pyloro, fundo ventriculi, intestino duodeno, partique lienis concavæ co-*
hæret; posterior autem intestino colo.

XII. Remoto omento *conspiciuntur intestina nuda mesente-*
rio alligata superius crassa, inferius tenuia.

XIII. Sub diaphragmate *situs est ventriculus, a latere sinistro*
lien, & dextro hepar.

XIV. Infra os pubis *vesica urinaria sita est: & in lumbis utrim-*
que renes sub partibus anterioribus occultati.

CAPUT II.

De

Ventriculo & digestionem.

Ventriculus est *sacculus membranaceus in sinistro hypochondrio si-*
tus alimenta digerens.

II. Ventriculus duo habet *orificia dextrum & sinistrum.*

III. Sinistrum *orificium œsophagus dicitur ex faucibus per*
thoracem ad ventriculum descendens, & cibos deferens.

IV. *Orificium dextrum dicitur pylorus, & alimenta digesta ad*
intestina dimittit.

V. Ventriculus *constat quatuor tunicis membranosa, carnosam,*
& villosam seu glandulosam.

VI. *Tunicas ventriculi perreptant varia vasa sanguinea &*
nervea, quæ ultima a pari vago, & plexu meseraico orta ventriculum
undique ambiunt.

VII. *Ufus ventriculi est alimenta ex œsophago per sinistrum orifi-*
cium recipere, digerere, & digesta ad intestina dimittere.

VIII. *Ad alimenta assumenda stimulamur appetitu, qui in ci-*
bi ac potus desiderio consistit, & sub famis & sitis nomine comprehen-
ditur.

IX. *Sitis ex saliva defectu, & ariditate membranæ in faucibus*
ex

expansa oritur unde sensatio tristes in spiritu & desiderium potus excitatur.

X. Famem experimur dum *fibra motrices vacui ventriculi undique contrahuntur tunica nervea, & superiori orificio molestia infer-tur* desiderium cibi spiritui imprimens.

XI. Ad hoc desiderium itaque sedandum potus ingeritur, cibi manibus apprehensi, & ori intrusi a dentibus primoribus inciduntur, a maxillaribus impetuosius applicatis subiguntur, & cum saliva *e ductibus* prodeunte permiscuntur.

XII. Alimenta hoc modo parata, *larynge* a basi linguæ ad palatum applicata *elevata versus posteriora* in ventriculum *destruduntur* in oesophagum, & ab hujus fibris motricibus relaxatis & constrictis ad ventriculum pelluntur.

XIII. Huc delata a potu ingesto, & *lympa gastrica diluuntur*, partesque illorum *gelatinosa, salina, & oleosa* auxilio motus fibrarum contractivi *solvantur & extrahuntur*, & cum reliquis adhuc permixtæ per pylorum mittuntur ad duodenum.

C A P U T III.

De

Intestinis & chyli separatione.

I Ntestina sunt *ventriculus ad anum continuatus.*

II. Intestina sunt duplicia *tenuia & crassa.*

III. Intestina tenuia constituunt *Duodenum, Jejunum, & Ileum.*

IV. Ad crassa *Cæcum, Colon & Rectum* referuntur.

V. In cavitate intestinorum potissimum tenuium reperiuntur *rugæ transversæ, valvula conniventes, in colo autem insignis*, cui etiam *processus vermiformis* adhæret.

VI. In fine intestini recti *anus* conspicitur tribus musculis instructus. Primus dicitur *sphincter seu constrictor*: reliqui autem *ani levatores* appellantur.

VII. Usus intestinorum tenuium est *chylum a fecibus separare*; crassorum autem *reliquias ex corpore proscribere*.

VIII. Dum enim massa chylosa per pylorum ad Duodenum egreditur, cum bile ductu biliario, & cystico per ductum choledochum egrediente permiscetur, ut *partes aqueae cum oleosis uniantur*, & *tota massa fluidior reddatur*.

IX. Affunditur etiam in Duodeno *succus pancreaticus* liquori gastrico haud dissimilis aquo *massa ulterius diluitur*, partesque chylosae in liquorem homogeneum convertuntur.

X. Massa chylosa hoc modo diluta a motu intestinorum peristaltico ad intestina tenuia, & pars inutilis ad crassa premitur.

XI. In intestinis tenuibus pars fluidior per tunicam villosam in vasa lactea transcolatur crassior autem, & excrementitia per intestina crassa ad anum promouetur, eoque relaxato excernitur.

C A P U T IV.

De

Mesenterio, viis lacteis, & progressu chyli ad sanguinem.

Mesenterium est *membrana intestina colligans, ductusque chylicos & sanguineos continens*.

II. Mesenterium est duplex *meseraum*, & *mesocolon*.

III. *Meseraum colligat intestina tenuia, & mesocolon crassa.*

IV. Vasa mesenterii sunt triplicia, *nervosa, sanguinea & lactea*.

IV. Vasa lactea sunt duplicia *primi, & secundi generis*.

VI. Vasa lactea primi generis *ab intestinis oriuntur, & in glandulas mesenterii desinunt*.

VII. Vasa lactea secundi generis *a glandulis oriuntur, & ad cysternam protenduntur*.

VIII. Ex cysterna seu receptaculo lumbari ductus thoracicus oritur, qui per longitudinem thoracis extensus desinit in venam subclaviam sinistram.

IX. Usum

IX. Usus horum vasorum nomen declarat. Nam vasa lactea primi generis chylum ex tenuibus intestinis recipiunt, & glandulis in mesenterio sitis infundunt ut magis diluatur.

XI. Chylus ex glandulis mesenterii per vasa lactea secundi generis in cystemam, & ex hac per ductum thoracicum ad venam subclaviam fertur, ubi sanguini permiscetur, & cum illo ad omnes corporis partes ducitur.

LIBRI III

SECTIO II

De

Organis secretoriis in specie.

CAPUT I.

De

Mammis & lacte.

Mammæ in thorace constitutæ sunt, & in partes externas, & internas dividuntur.

II. Partes mammarum externæ sunt papilla cum areola, & reliqua illorum substantia.

III. Interna mammarum substantia ex glandulis vasculosis constat, quibus interpositi sunt sacculi adiposi.

IV. Ex quavis glandula vas excretorium egreditur, quorum IV. V. aut VI. canalem minorem constituunt.

V. Canales minores circa papillam coeunt, & vasa lactifera satis ampla constituunt.

VI. Vasa lactifera ad papillarum extremitates coeunt, & coarctantur, ne liquor contentus exstillet.

VII. Usus mammarum est lac ex sanguine alimentario separare per arterias mammarias allato.

VIII.

VIII. Lac est liquor ex substantia oleosa, & pingui, nec non particulis aquosis, caseosis, & salino-salsis compositus.

CAP. II.

De

Vasibus lymphaticis & lymphæ.

Vasa lymphatica sunt exigui canales, ex tunica subtili, ac pellucida constantes, humorem limpidissimum ad massam sanguineam vehentes.

II. Vasa lymphatica nodulis densissimis referta sunt, qui totidem valvulas constituunt.

III. Vasa lympham secernentia sunt surculi capillares arteriarum in artubus hinc inde dispersi, & glandulæ.

IV. Glandulæ a Malpighio in muscosas dividuntur, & vasculosas.

V. Glandulæ vasculosæ ex nervis, venis, arteriis, & vasibus lymphaticis sunt compositæ.

VI. Muscosæ sunt diverticula lymphæ, in quibus illa ulterius præparatur antequam ad massam sanguineam feratur.

VII. Vasa lymphatica in artubus oriuntur, aut visceribus, & hunc in modum distribuuntur.

VIII. Vasa lymphatica ab artubus inferioribus orientia venas comitantur, & tandem unita in glandulas lumbares desinunt.

IX. Ex his renascuntur sub plurimorum minorum vasculorum forma, quæ postea unita in quovis latere Iliacos comitantur.

X. Ubi vena portæ bifurcatur coalescunt in unum truncum, qui venam portæ comitatur.

XI. Hic truncus in itinere vasa lymphatica recipit ex testibus oriunda, nec non emulgentia ex renibus.

XII. Huc accedunt vasa lymphatica mesenterii ad glandulas lumbares excurrentia, & in priorem abeuntia.

XIII.

XIII. Huic trunco junguntur etiam vasa lymphatica hepatis, lienis, stomachi, & omenti.

XIV. Hi trunci uniti constituunt *cysternam*, aut receptaculum lumbare, quod in ductum thoracicum abit, & lympham subclavia infundit.

XV. Antequam autem hoc contingit vasa lymphatica thoracis, colli & brachiorum recipit in sinistro latere sita.

XVI. Lympha ex latere dextro artuum superiorum proveniens subclaviæ dextræ infunditur.

XVII. Lympha constat ex particulis aqueis, gelatinosis, & paucis salso-salinis.

XVIII. Usus lymphæ est varius. In subclaviis enim sanguini infusa illi inservit pro vehiculo.

XIX. Lympha in ore, ventriculo, & intestinis cibos digerit, & per vasa lactea transcolata chylum in sanguinem vehit, & particulas nutritivas ad partes corporis omnes.

XX. Lympha humectat motus organa, & in usum aliarum actionum impenditur.

CAPUT III.

De

Hepate, & bile.

Hepar est viscus glandulosum immediate sub diaphragmate situm, humorem biliosum a massa sanguinea segregans.

I. Hepar in dextro hypochondrio situm est, quod totum replet.

II. Hepar superius convexum est, seu gibbosum posterius concavum.

III. Hepar diaphragmati connectitur, & cartilagini ensiformi; in respiratione etiam sequitur motum diaphragmatis.

IV. Vasa hepar possidet copiosissima venas, arterias, nervos, vasa lymphatica, & ductus proprios.

G

VI.

VI. Venæ sunt *vena porta*, & *vena cava*, arteriæ a *dextro cælica ramo*, & nervi a *plexu hepatico* oriuntur. Vasa excretoria in *vesiculam felleam* abeunt.

VII. Constat hepar ex variis glandulis ramulis venæ portæ, & cavæ racematim adhaerentibus, & quasi lobos constituentibus qui propriis membranulis involvuntur in tunicam externam, seu membranam communem abeuntibus.

VIII. A singulis his lobis plures *ductus excretorii* egrediuntur, qui ramulis venæ portæ contigui pari passu cum illis incedunt, abeuntque tandem in *truncum singularem*.

IX. Truncus singularis cum alio meatu a *vesicula fellis* continuato coit in *tertium communem*.

X. Per hos ductus bilis in hepate secreta in *vesiculam felleam* & *intestinum Duodenum* demittitur.

CAP. IV.

De

Renibus & urina.

Sanguis per aortam descendentem ad renes delatus *serum superfluum urinae nomine* ad vesicam transmittit.

II. Renes siti sunt inter duas *peritonæi tunicas*, ad latera *venæ cavæ*, & *aortæ descendentis*.

III. Renes figuram phaseoli exacte referunt, exterius enim *gibbosi sunt instar arcus*, & *interius sinuosi & concavi*.

IV. Renes duabus cinguntur tunicis *externa*, & *interna*.

V. *Externa* a peritonæo oritur, laxè renes ambit, & tunica *adiposa* nuncupatur.

VI. Tunica interior ab externo vasorum integumento oriens *arcte renes cingit*.

VII. Renes ex *tubulis cavis compositi* sunt, & *glandulis minutissimis* intra vasorum sanguineorum extremitates, & tubulorum ostia positis.

VIII.

VIII. Tubuli renales a superficie ad interiora reflectuntur, tandemque pelvim subeunt.

IX. In pelvi deposita rubedine albescunt, & invicem contexti ad cavum pelvis desinunt, & in unum corpus abeunt.

X. Pelvis ad vesicam continuatur, & ureteres constituit.

XI. Ureteres ad vesicam feruntur inter duas peritonæi tunicas instar literæ S, & vesicæ oblique inferuntur.

XII. Vesica sita est in abdominis cavitate inter duplicaturam peritonæi.

XIII. Vesica dividitur in fundum, cervicem, aut collum.

XIV. Componitur vesica ex tribus tunicis, communi, muscosa, & nervosa.

XV. In osculo cervicis sphincter ponitur urinæ stillicidium impediens.

XVI. Collo vesicæ a parte inferiori canalis membranaceus, & nerveus contiguus est, qui urethra dicitur.

XVII. Sanguis ad renes delatus, serum in glandulosa illorum substantia deponit, quod per tubulos renales in pelvim depluit.

XVIII. Urina ex pelvi per ureteres ad vesicam defertur, & inde ejus sphinctere soluta per Urethram ex corpore proscribitur, & ita corpus a lero superfluo liberatur.

C A P U T V.

De

Cute & Sudore.

Cutis est pellis totum corpus cooperiens.

II. Cutis componitur ex fibris albicantibus partium subjacentium continuatis ortis.

III. Cutis perforata est foraminibus copiosissimis majoribus, & minoribus.

IV. Foramina minora dicuntur pori, & a quibusdam anatomicis in majores, & minores dividuntur.

V. Singulis poris subjacent *glandulae miliares* ex quibus vasa prodeunt, quorum ostia intra cutis poros sunt abscondita.

VI. Singuli pori *pelliculis convexis* a cuticula formati, tanquam *valvulis* operiuntur.

VII. Usus cutis est totum corpus ambire, & tegere, sudoremque, & transpirationem dirigere.

VIII. Sanguis enim ad habitum corporis, & glandulas miliares delatus partes aquoso-salinas in illis secernit, sub forma vaporis, aut guttarum excernendas.

LIBER IV.

De Partibus genitalibus.

CAPUT I.

De Partibus genitalibus virorum & semine.

MAs & femina ad generationis negotium concurrunt.

II. Partes genitales aliae sunt in viris, aliae in mulieribus.

III. Partes virorum genitales sunt testes, parastata, vesiculae seminales, & penis.

IV. Testes sunt *glomuli vasculosi* extra abdomen in scrotum dependentes.

V. Testes vestiuntur tunicis communibus & propriis.

VI. Tunicae communes ambos ambiunt, & sunt scrotum s. bursa virilis, & Darton.

VII. Tunicae cuius propriae sunt vaginalis, rubra, & albuginea.

VIII. Testibus incumbunt parastatae s. Epididymedes.

IX. Parastata est ductus seminalis tortuose inflexus, & membrana albuginea involutus.

X. Ubi

X. Ubi flexus desinunt ductus ille expanditur, & *vas ejaculatorium* s. *deferens* appellatur.

XI. Vas deferens capsula communi inclusum per duplicaturam peritonæi ad cavum abdominis pergit, & juxta penis radicem in *vesiculas seminales* desinit.

XII. Infra collum vesicæ occurrunt duo corpora globosa superius lata, & inferius ovalia, quæ *prostata* appellantur.

XIII. Prostatæ in penem desinunt, qui ex communibus & propriis partibus constat.

XIV. Communes penis partes sunt *cuticula*, *cutis*, & *panniculus carnosus*.

XV. Partes penem constituentes propriæ sunt duo corpora nervosa s. *spongiosa*, *urethra*, *glans*, *septum intermedium*, *musculi*, & *vasa*.

XVI. Usus harum partium illarum nomen indicat.

XVII. Ad generationis negotium *symbolum suum mas*, & *fæmina* contribuunt.

XVIII. Mas *semen fecundum* exhibet in glomis testium vasculosis separatum.

XIX. Semen in testiculis separatum, & transcolatum ad parastatas deferitur.

XX. Parastatæ semen per vasa deferentia ad vesiculas seminales transmittunt.

XXI. Semen in vesiculis asservatum una cum liquore prostatico coitus tempore per rigescentem penem intra sinum muliebrem ejicitur.

C A P U T II.

De

Partibus genitalibus mulierum & conceptione.

Partes genitales mulierum in *internas* & *externas* dividuntur.

- II. Internæ sunt uterus, ovarium & tuba Fallopiana.
- III. Uterus sita est in hypogastrio intra vesicam urinariam, & intestinum rectum.
- IV. Uterus dividitur in cavitatem & vaginam.
- V. Substantia uteri est spongiosa, tortuosis ramificationibus venarum, arteriarum, & vasorum lymphaticorum prædita.
- VI. Uterus pertunditur a duobus canalibus appensis qui tuba Fallopiana dicuntur.
- VII. Tubæ Fallopiianæ sunt corpora teretia, nervosa, & concava.
- VIII. Extremitas tubarum pendula est, & fimbriis pannorum atritorum non dissimilis.
- IX. Juxta uteri latera sunt testes.
- X. Testes muliebres nihil nisi ovaria sunt.
- XI. Ovarium constat ex corpore inequali, & ex vesiculis.
- XII. Ovarium vesiculis seminalibus virorum non est dissimile.
- XIII. Vesiculae sunt verum ovum, & limpida aqua turgent.
- XIV. Lymphæ ovulorum corpusculum innatat solidioris texture, quod rudimentum est totius hominis.
- XV. Partes genitales mulierum externæ dicuntur pudendum.
- XVI. In pudendo exterius oriuntur labia, ex quorum conniventia rima formatur.
- XVII. Labiis diductis occurrunt alæ, seu Nymphae cristas sub gutture galli pendulas referentes.
- XVIII. Ubi alæ superius committuntur Clitoris cernitur, & sub hac foramen urethrae urinam reddens.
- XIX. Quod usum harum partium attinet sciendum est conceptioni illas inservire.
- XX. Penis enim vagina exceptus semen in uterum ejaculatur, quod protinus per tubas Fallopianas ad ovarium deferitur.

XXI. Pars seminis spiritus in unum, vel alterum ovulum incidens statim ejus *interiora ingreditur*, & illis *motum vitalem intro-ducit*.

XXII. A motu vitali fit *partium fluidarum turgescencia*, & *pellicularum extensio*: unde ovulum a fibrosis testiculorum vinculis convellitur, & evelhitur.

XXIII. Ovulum a tubis Fallopiianis ad uterum defertur, ra-dices in illa agit, & crescit.

C A P U T III.

De

Secundinis fœtu & partu.

Uterus gestationis tempore valde extenditur in longitudinem, & crassitiem, indeque *laxior evadit*, & *fungosior*.

II. In uteri substantia, si transversim dissecatur *multa cernun-tur foramina*, & integri *sinus*, qui nihil aliud sunt quam *tubuli arteria-rum a sanguine continuo aggesto ampliores facti*.

III. Fœtus in utero contentus duabus includitur membranis, quarum exterior plurimis vasis donata *Chorion*, & interior & can-didior *Amnion* dicitur. Utraque humorem lentum continet: & illa quidem turbidiorem, hæc autem puriorem, qui ab *Harvejo lib. de gener. anim. exerc. 16. colliquamentum* vocantur.

IV. Fœtus huic aquositati innatat, & nutrimentum ex illa capit tam per *vasa umbilicalia* antequam *placenta* formata sit, quam postea per os puriorem ejus partem assumendo.

V. Vasa umbilicalia e medio abdominis egredientia tria sunt: *duæ sc. arteriæ*, quæ ab Iliacis exortæ juxta vesicæ latera deferuntur, & *una vena* propago sc. venæ portæ hepatis fissuræ inserta.

VI. His denique accedit *urachus* seu exilis funiculus a fundo vesicæ ortus, illumque suspensum tenens.

VII. Urachus impervius est, & vix ultra abdomen progreditur, minusque ad hepar uterinum pertingit *variis nodis* hinc inde con-spiciis præditus.

V III.

VIII. Parte superiore chorii & uteri *hepar seu placenta uterina* adhæret, quæ terra quasi est per quam vasa umbilicalia suas longe lateque spargunt radices, non ita tamen ut vasa umbilicalia vasis matris implantentur.

IX. Placenta uterina non statim primo observatur mense: quam primum autem adest, *imbibit succum nutritium* ab arteriis matris allatum, & per venam umbilicalem *in fœtus hepar deferit*.

X. Substantia placentæ uterinæ maxime porosa est, & spongiosa *per quam succus chylosus* ex arteriis separatur, & colatur liquamentum modo dictum constituens.

XI. Sanguis ab uteri vasis placentæ affusus, & per eam transcolatus *in venam umbilicalem assumitur*, & per venam portæ & cavam cordi infunditur. Arteriæ umbilicales sanguinem superfluum a fœtu ad placentam derivant, a qua in venæ umbilicalis radices revertitur, sanguisque ita ita & reditu suo *quandam efficit circulationem*.

XII. Fœtus partui vicinus in multis ab adulto discrepat, inter quæ potissima sunt (1.) quod *caput, glandula thymus, & renes succenturiati sint majores* (2) *ambæ auriculæ cordis deprehendantur æquales*. (3) *sanguis ex dextro cordis ventriculo ad sinistrum transeat non per pulmones, sed per foramen ovale, quod est intra venam cavam, & venam pulmonalem*. (4) *ossa totius corpusculi mollia sint, & flexibilia, quædam etiam plane cartilaginea*, ut carpi & sterni ossicula, quædam epiphysibus distinctis donata ut femur, tibia, humerus, & aliæ denique *in multas partes cartilaginis, aut membranae beneficio conjunctas separata* ut vertebrae, ossa innominata. maxilla inferior. &c.

XIII. Quamprimum fœtus est exclusus *funiculus umbilicalis prope abdomen ligatur, & supra ligaturam refecatur*, ut ille a sordibus purgatus a matre ulterius foveri, & ali possit.

XIV. Hoc facto exitus secundinarum promovetur, ut ostiola vasorum uterinorum a placenta obdurata referari, sanguisque & alii humores gestationis tempore intra vasa, & spongiosam uteri substantiam collecti educi queant, sicque *lochia* fiant.

COLLEGIUM DE MEDI-
CAMENTORUM PRO-
PRIETATIBUS.

INDEX CAPITVM.

PROEMIUM

De

Medicamentis in genere.

LIBER PRIMVS.

De

Evacuantibus.

SECTIO I.

De

Evacuantibus universalibus.

CAP. I. De Abstergentibus.

II. De Alexipharmacis.

III. De Balneis.

IV. De Bezoardicis.

V. De Catarcticis.

VI. De Diaphoreticis.

VII. De Emeticis.

VIII. De Expellentibus.

IX. De Purgantibus.

H

X. De

X. De Sudoriferis.

XI. De Venæ Sectione.

SECTIO II.

De

Evacuantibus particularibus.

CAP. I. De Apophlegmatifantibus.

II. De Carmmativis.

III. De Causticis.

IV. De Diureticis.

V. De Emmenagogis.

VI. De Errhinis.

VII. De Expectorantibus.

VIII. De Laxantibus.

IX. De Lythontripticis.

X. De Salivantibus.

XI. De Sternutatoriis.

XII. De Vesicatoriis.

LIBER SECVNDVS.

De

Alterantibus.

SECTIO I.

De

Alterantibus causam morbi.

CAP. I. De Absorbentibus.

II. De Adstringentibus.

III. De Analepticis.

IV. De Aperientibus.

V. De Balsamicis.

VI. De Confortantibus.

VII.

- VII. De Consolidantibus.
 VIII. De Cosmeticis.
 IX. De demulcentibus.
 X. De Diluentibus.
 XI. De Discutientibus.
 XII. De Emollientibus.
 XIII. De Excitantibus.
 XIV. De Exsiccantibus.
 XV. De Incidentibus.
 XVI. De Incrassantibus.
 XVII. De Refrigerantibus.
 XVIII. De Resolventibus.
 XIX. De Rubefacientibus.
 XX. De Sanguinem de purantibus.

SECTIO II.

De

Alterantibus certam partem roborantibus.

- CAP. I. De Cephalicis.
 II. De Cordialibus.
 III. De Nervinis.
 IV. De Stomachicis.

SECTIO III.

De

Alterantibus certum morbum expugnantibus.

- CAP. I. De Anodynis.
 II. De Antaphrodisiacis.
 III. De Anthelminticis.
 IV. De Antispasmodicis.
 V. De Aphrodisiacis.
 VI. De Hypnoticis.
 VII. De Lac augmentibus.

H 2

VIII.

VIII. De lac imminuentibus.

IX. De partum promoventibus.

X. De semen augentibus.

XI. semen imminuentibus.

PROOEMIUM.

De

Medicamentis in genere.

§. 1.

Medicamenta sunt corpora naturalia instructa certa, ac determinata efficacia ad movendum, vel motum sistendum ut sanitas amissa restituatur.

§. 2. Medicamenta varic dividuntur: idque tam ratione substantia, atque essentia, quam virtutis aut proprietatum.

§. 3. Ratione substantia, atque essentia medicamenta dividuntur in simplicia atque composita. Simplicia iterum sunt vel nativa s. cruda, vel preparata in pharmacopoliis.

§. 4. Simplicia nativa desumuntur ex triplici natura regno. Hinc alia sunt ex minerali, alia ex animali, alia ex vegetabili regno desumpta.

§. 5. Mineralia sunt vel ∇ ea, l. lapidosa, l. metallica, l. Δ ea, l. Θ ina. Simplicia nativa ex animali regno desumenda autem distinguuntur in duriora, & molliora.

§. 6. Simplicia nativa ex vegetabili regno commode in vi. classes dispoſcuntur: quarum 1.) radices 2.) ligna & cortices 3.) lacrymas, succosque in spissatos 4.) folia & herbas integas 5.) flores 6.) denique fructus & semina continet.

§. 7. Preparata in officinis tam simplicia, quam magis mixta ad xii. capita non incommode revocari possunt: quorum (1) aquas destillatas (2) olea (3) ∇ ardentes, urinosos & acidos (4) Θ ia volatilia, (5) Θ ia media (6) Θ ia fixa (7) Tincturas & essentias. (8) Extracta, conservas, & Syrupos (9) ∇ ta (10) ∇ , fixata & calcinata (11) Electuaria, & pilulas (12) Emplastra unguenta, & balsama continet.

§. 8. Ra-

§. 8. Ratione virtutis medicamenta dividuntur in *evacuantia*, & *alterantia*. Evacuantia sunt vel *universalia*, vel *particularia*. Alterantia sunt vel *analeptica*, vel *absorbentia*, vel *precipitantia*.

§. 9. Virtus, & efficacia medicamentorum cognoscitur tam a *priori*, quam a *posteriori*. Illud fit per *habitudinis intrinsecæ evolutionem*: hoc autem per *tentativam illorum penes agros applicationem*.

§. 10. Intrinseca medicamentorum constitutio cognoscitur tam ex illorum *principiis* quam *sensibili habitudine*. Idem contingit per *artem igne mediante*, & *aliis adminiculis*.

§. 11. Neque sola hæc causarum, & texturæ indago vires medicamentosas declarat; sed *insimul consulenda experientia*: qua de re pluribus agit BOHNIUS in *officio medici cap. XXI. de pharmacia administratione*.

LIBER I.

De

Evacuantibus.

§. 1.

EVacuantia sunt *medicamenta in partibus machinæ humanæ fluidis motum excitantia*, humoresque p. n. per debita *emunctoria ejicientia*, atque *expellentia*.

§. 2. Differunt evacuantia I. *ratione principii agentis*, I. *ratione emuncteriorum* per quæ evacuationes instituuntur. Ratione prioris sunt vel *mitiora*, vel *fortiora*, quatenus nimirum principio plus minusve activo sunt instructa, adeoque vel maiores, vel etiam minores motus instituunt.

§. 3. Quæ magnam potentiam & impetum motus nacta sunt, sive quæ in *exigua mole* fortiter *exagitant* & *commovent*, & in *rebellibus chronicis morbis* magnos *effectus præstare* possunt, dicuntur *generosa* I. *etiam heroica*: qualia sunt *Vomitiva* & *fortiora purgantia*, in quorum præscriptione *summa semper prudentia & circumspectio* adhibenda.

H 3

§. 4.

§ 4. Ratione emundiorum evacuantia sunt vel vomitoria, vel purgantia, vel sudorifera, vel diuretica.

§ 5. In ordinandis evacuationibus talis ordo observari potest, ut (1) sanguis per V.S. extrahatur (2) purgans exhibeatur (3) Diureticum, & postea sudoriferum.

LIB. I. SECTIO I.

De

Evacuantibus universalibus.

CAPUT I.

De

Abstergentibus.

§. I.

Abstergentia sunt medicamenta ad evacuantium classem pertinentia, qua noxios humores, & impuritates in corpore, ejusque peripheria haerentes, ob spicula Sinā vel etiam ob particulas lubricas, & fluxiles detergunt, abluunt, atque e Corpore educunt.

§. 2. Abstergentia sunt vel externa, vel interna. Ad forum medicum proprie abstergentia interna pertinent.

§. 3. Interna sunt varii generis. Velenim constant ex radicibus, & herbis particulis acrioribus Sinis refertis, vel etiam ex Eibus alcalinis non minus, quam mediis, ex plantis copiosissimis particulis mucilaginosus imbutis. Omnia purgantia sunt abstergentia, & sic vice versa.

§. 4. Unicum tantum datur Alcali volatile in rerum natura. Media Eia dicuntur, quæ conflata sunt ex Ec alcalino & acido: cujus generis sunt E digestivum Sylvii ♀ E latus, arcanum duplicatum, ♀ ♀ satius.

§. 5. Interna conveniunt in morbis ubi humores viscosi & pituitosi.

uitosi in primis viis hærent, præsertim si maritentur cum diluentibus nocent vero ubi Æia acria prædominium obtinent.

§. 5. Externa sunt quæ ad mundificationem ulcerum adhibentur, vel etiam ad cuticulam nitidiorem efficiendam, magisque splendidam & elegantiores reddendam.

C A P U T II.

De

Alexipharmacis.

§. 1.

Alexipharmaca sunt medicamenta *venenis resistentia, massamque sanguineam a putredine præservantia* ab ἀλέξω depello.

§. 2. Venena duplici ratione in corpus nostrum agunt, & tyrannidem exercent. Vel enim ab extra illata subito interimunt, vel intus nata pedetentim agunt, & destruunt.

§. 3. Venena ab extra illata pro illorum diversitate diversa etiam requirunt remedia. Si per os assumptum sit venenum conveniunt vomitoria lenientibus & demulcentibus permixta, potus lactis copiosus bis terve repetitus ad vomitum usque. Idem ▽ tepida cum ∘ amygdalarum dulcium, vel olivarum ad vomitum hausta. Venena cum vulnere inflicta requirunt suderifera leniora, qualia sunt unicolorum verum, lap. Bezoardicus, CC. sine Δe, cum ∫ialibus ∫inis, Tr. sic dicta Bezoardica, Mixt. simpl. ~ CC. succinatus, Theriaca celestis, Diascord. Fracastorii.

§. 4. Venenis in corpore natis resistunt omnia illa, quæ mixturam sanguinis turbatam restitunt, motum, & circulum æqualem inducunt, & a putredine præservant. Hæc medicamenta dicuntur *universalia Alexipharmaca*, & agunt leniorem diaphoresin in massa sanguinea promovendo, & noxia quævis e corpore eliminando.

§. 5. Omnibus alexipharmacis palmam præripiunt (sed hic venena in corpore nata intelligenda esse scias) ⊕ & Camphora mixta cum diaphoreticis temperatis sæpius descriptis, quod Doctorem & Pro-

Professorem Hallensem celeberrimum STAHLIUM commovit hunc in modum prorumpere: Wenn man Salpeter und Campher nicht hätte, so könnte keine giftige Kranckheit curirt vverden.

CAPUT II.

De

Balneis.

§. 1.

BAlnea sunt species remediorum, quibus ceu medio externo sudor e corpore prolicitur.

§. 2. Balneorum modus operandi duplex est: poros cutis relaxare, & circulationem sanguinis auctiorem, atque liberiores reddere.

§. 3. Balnea distinguuntur in naturalia, atque artificialia. Naturalia calida e terra scaturiunt, & dicuntur *therma*. Artificialia, quæ in defectu naturalium horum vices supplent, duplicis sunt generis, vel *sicca*, vel *humida*. Hæc conficiuntur ex aqua simplici ut plurimum fluviali calida, vel ex herbis vari generis, & aqua communi puriore addita interdum pro re nata pauca vini quantitate. Illa parantur vel incensione Ψ , vel decocti cujusdam sudoriferi infusione super lateres ardentes, aut ferrum ignitum, & dicuntur *Laconica*.

§. 4. Balnea præsertim calidiora, atque *Laconica* nocent plethoricis, Cachecticis, Coryza laborantibus, corporibus exsiccatis, atque emaciatis, calidioribus, senibus, melancholicis, maniacis, febre lenta, vel hectica laborantibus.

§. 5. Evacuantibus universalibus apertis viis, solutaque plethora balnea conveniunt in illis, qui gravissimis ventris, & lumborum doloribus, Colica convulsiva, passione Iliaca ex hernia laborant. *Laconica* imprimis tumores partium frigidos discutiunt, & in contractura quavis & Paralyfi conveniunt.

§. 6. Ante usum salvantium *Æthæreum* commodum locum invenit balneum aquæ dulcis temperatum ut hac ratione fluxiles fiant humores,

res, & totum corpus poris apertis perspirabile reddatur. Ita quoque ante usum Empl. *ſialium* ad dissipandos tophaceos tumores præstat prius balneo uti.

§. 7. Balnea non conveniunt die, quo purgantia adhibita, vel V.S. instituta fuit.

§. 8. Balnea optime conveniunt matutino tempore, ventriculo vacuo, item autumno, & vere; minus æstate, & hyeme.

§. 9. Post balneum cavendum ab aere frigidior, & ab omnibus frigidis.

§. 10. Balnea particularia sunt pediluvia. Hæc reliquis balneis securiora sunt: maxime autem commendantur in capitis affectibus fere omnibus præsertim doloribus, Vertigine, Melancholia, Mania, somno turbulento, & vigiliis. Adhibentur quoque post nimium laborem, & motum: ubi debilitatis admodum sunt amica.

§. 11. Operantur pediluvia tum sanguinem in pedibus lente circulantem, frigidum, lassum diluunt, fluidificant, & ad citatiorem motum aptum reddunt. Porro substantiam cutis laxando efficiunt, ut sanguis ab aliis partibus in has laxatas distribuatur, illasque relinquat.

§. 12. Pediluvia optime adhibentur circa vesperam ante lecti ingressum, & præstat semper usque ad genua pedes immittere aquis, quam saltim partem illorum.

§. 13. Componi possunt pediluvia ex herbis emollientibus nervinis & volatili oleoso præditis v.g. *Malva*, *parietaria*, *Chamomilla*, *Melissa*, *Nientha*.

C A P U T IV.

De

Bezoardicis.

§. 1.

BEzoardica non nisi nomine differunt ab alexipharmacis. Ita dicuntur omnia quæ venenis imprimis in corpore natis resistunt, illasque expellunt.

I

§. 2.

§. 2. Nomen habent a famigeratissimo illo lapide in caprarum quarundam Indicarum ventriculis concreto Bezoar dicto: cui veteres primum inter alexipharmaca locum tribuebant. Huic vero lapidi nomen contingit ab Arabico vocabulo *bel*, quod significat dominus, & *Zoar* venenum.

§. 3. Bezoardica dicuntur quoque an nonnullis cordialia temperata. Hinc plura de his, ubi de Cordialibus.

C A P. V.

De

Catarcticis.

§. 1.

Catarctica sunt medicamenta non solum humores peccantes in intestinis harentes evacuantia, sed etiam ipsam massam sanguineam cum reliquis humoribus ejicientia, majoresque turbas in illis efficiuntia.

§. 2. Catarctica dicuntur alio nomine Drastica vel etiam purgantia fortiora. Hinc plura de his, ubi de purgantibus.

C A P U T VI.

De

Diaphoreticis.

§. 1.

Diaphoretica sunt medicamenta evacuantia, massam sanguineam leniter exagitantia, & extenuantia, spiritus languidos excitantia, transpirationem liberiores efficiuntia, serumque superfluum per poros cutis plerumque insensibiliter evacuantia.

§. 2. Diaphoretica gradu saltem differunt a sudoriferis. Hæc enim calidiora & magis volatilia sunt, adeoque majore impetum agunt: illa vero leniora, ac fixiora, hinc blande ducunt.

§. 3. Omnia superius descripta Alexipharmaca universalia vel Be-

Bezoardica, quia ad diaphoresin disponuit, ac per cutis poros materiam peccantem educunt.

§. 4. Diaphoretica humores $\ominus$ os tenues volatiles evacuant: qui humores quando regurgitant ad intestina, cuti extrinsecus adstricta oriuntur *Diarrhææ*.

§. 5. Diaphoretica infantibus pueris, gravidis, puerperis magis conveniunt, quam sudorifera fortiora.

§. 6. Diaphoretica theriacalia, Càmphorata, & Bezoardica media & fixiora in morbis acutis, & malignis reliquis sunt præferenda.

C A P U T VII

De

Emeticis.

§. 1.

EMetica sunt medicamenta evacuantia humores vitiosos e ventriculo, partibusque vicinis propter $\ominus$ fixum acidum causticum, vel etiam propter principium Δ eum tenue, & acre per superiora, h. e. per os ejicientia.

§. 2. Modus operandi consistit in spasmodica tunicarum ventriculi contractione. Dum enim a particulis acrioribus $\ominus$ ino Δ eis ventriculus fortiter constringitur, hujus constrictionis adminiculo saburra, atque colluvies vitiosorum humorum expellitur, atque evacuat.

§. 3. Vomitoria sunt duplicis generis: quædam agunt principio magis fixo, caustico, acido, qualia sunt $\oplus$ lacea: quædam agunt propter principium magis subtile $\ominus$ ino Δ eum activum, qualia sunt ex ξ io parata, quæ in exigua dosi magnam operationem exerunt, uti $\boxplus$ emeticus, crocus metallorum, $\boxtimes$ vita, infusum vitri ξ ii.

§. 4. Indicant Emeticorum usum humores in ventriculo stagnantes, atque corrupti, venena assumpta maxime narcotica, haustum contagium, bilis copiosa viscida, crassa in ventriculo, & duodeno hærens, nausea cum saliva fluxu, sive fastidium ciborum, amarities oris, præcordiorum anxietas.

§. 5. In principio februm lentarum, quæ invadunt post intermittentes male curatas, vel nimis cito suppressas, in principio phthiseos stomachalis, Colica pertinaci, Asthmate stomachali, & Cardialgia humoralis, item in intermittentium pertinacia, emetica præsentem ferunt opem.

§. 6. Si causa dolorum graviorum v. g. Cephalalgia, doloris Nephritici, Arthritici, item morborum spasmodicorum, & convulsionum latitat in primis viis vomitoria convenientissima sunt.

§. 7. Præservatio a morbis contagiosis, Dysenteria, Peste, febribus petechialibus optime fieri solet per vomitum.

§. 8. Contraindicant vomitum virium defectus, dispositio ad Lypothimiam, inflammatio ventriculi, viscerum corruptio, phthisis, Hæmoptysis, debilitas nervosi generis, ad Paralyzin, Epilepsiam, & Catarhum suffocativum dispositio, & notabilis seri defectus.

§. 9. Gravidis, atque puerperis raro, vel nunquam propinanda sunt emetica nisi sint lenissima, & singularis ad vomitum adsit dispositio.

§. 10. In paroxysmis morborum spasmodicis maxime Hysterico, & Epileptico vitanda sunt Emetica. Testatur enim experientia quosdam in mortem inde esse præcipitatos.

§. 11. Quoad anni tempora vere, atque æstate promptius operantur emetica, quam autumno & hyeme. Quoad ætates infantes, & juvenes facilius ferunt vomitum, quam senes. Quoad sexum vero fœmina facilius vomitu evacuantur, quam viri.

§. 12. Quoad temperamenta melancholici, & pituitosi difficilius moventur ab emeticis, hinc fortiora requirunt: biliosi, cholericis, ac facile mobiles temperatioribus, & lenioribus evacuantur. Hinc etiam minor dosis illis offerenda.

§. 13. Vitriolacea requirunt naturam magis robustam, & viscidorum humorum in primis viis colluviem: hinc pituitosis, frigidis, rusticis conveniunt.

§. 14. Antimonialia rite parata, & in justa quantitate exhibita securissima sunt. Nam & robustis, & debilioribus quadrant.

§. 15. Ex

§. 15. Ex gñalibus omnium tutissimus est ☐ *Emeticus acidulus non alcalinus*, item ☑ *vita probe edulcoratus*. Minus secura sunt *vitrum gñi, crocus metallorum, regulus g.* Observatum enim fuit hæc hypercatharsin lethalem sæpius excitasse.

§. 16. *Non facile egrotanti offerendum est emeticum, cujus natura est incognita, & semper quærendum ante usum emetici an æger tali evacuationi assuetus sit, nec ne?*

§. 17. *Celerioris operationis semper sunt Emetica in forma liquida quam solida exhibita.*

§. 18. *Præstat non solum ab assumpto Emetico subinde tepidum, & pingue repetere vehiculum: verum etiam quando jam ipsum operatur adjuvare vomendi actum eodem vehiculo. Quandoque digito infauces imisso, vel etiam pluma stimulandus est vomitus.*

§. 19. *Ante usum emetici, & post illum nocentissima sunt acida, quia infringunt ac enervant emeticorum efficaciam,*

§. 20. *Præstat inter vomitum ambulare, quam in lecto decumbere. Motus enim promovet vomitum.*

§. 21. *Frigus pessimum est in vomitu, hinc conclave temperate calidum est commendandum.*

§. 22. *Quando vomitorium non operatur promovenda ejus energia est ☐ volatili. v. g. ☐ ⊖ X. Si post hujus usum non operatur medicamenta corrigentia & invertentia indicantur, & vomitus ad aliud tempus differendus est.*

§. 23. *Si ementica nimium debilitant, viresque dejiciunt jusculum ex vino, vitello ovi, cinnamo, & croco exhibendum est. Si hypercatharsis accedat theriacalia cum ☐tuosis interne, & externe sunt optima.*

§. 24. *Quando morbi vires vomitu decrescunt, & symptomata imminuuntur, maxime si evacuant corruptos humores indicium est repeti debere idem remedium tertio, & quarto die sequenti, ne vires nimium imminuantur, & ventriculus debilitetur.*

§. 25. *Post vomitum nunquam cibi crassiores, & coctionis diffi-*

lioris assumendi; sed laudabiles, boni succi, parce tamen, uti & potus ut ventriculo robur restituatur.

§. 26. *Emetica interdum commendantur cum diaphoreticis tam fixioribus Sinis, quam volatilibus & sic una fidelia duo quasi dealbantur parietes nimirum ut deobstruatur, & evacuetur.*

§. 27. *Emetica cum opiatis mixta evadunt nonnunquam diaphoretica & potentissima, & magna medicamenta.*

C A P U T VIII.

De

Expellentibus.

§. I.

EXpellentia sunt *medicamenta evacuantia impuritates sanguinis ad corporis habitum deferentia, atque e corpore eliminantia.*

§. 2. Expellentia agunt in massam sanguineam hanc ipsam commovendo, transpirationem leviolem efficiendo, & ad diaphoresin disponendo, hinc omnia diaphoretica, Bezoardica, Alexipharmaca, atque Balsamica merentur dici expellentia.

§. 3. Impuritates sanguinis quæ magis sunt subtiles vocatiles, & causticæ mitiora requirunt expellentia. Hinc Bezoardica, atque Balsamica in Variolis, & Morbillis, Petechiis omnibusque morbis contagiosis sunt præstantissima, & præ aliis eligenda,

C A P U T IX.

De

Purgantibus.

§. I.

Purgantia sunt *medicamenta evacuantia colluviem vitiosorum humorum, vel in primis viis, vel etiam partibus vicinis hærentem per inferiora expellentia, atque ejicientia.*

§. 2. Pur.

§. 2. Purgantia distinguuntur in *benigna*, & *fortiora*. Illa *lenius operantur*, non *tantas sedes efficiunt*, nec *tantam movent symptomata*: hæc *copiosiores sedes excitant*, & *maiores motus in sanguine*, & *humoribus*, *maioresque turbas in systemate nervoso*. Hinc etiam dicuntur *Drastica*, s. *catartica*.

§. 3. Purgantia agunt propter principium activum Θ ino- Δ eum, vel etiam *resinosum magis vel minus subtile*, atque *causticum*. Hinc vellicando motus instituunt in intestinorum membranis nerveis, carneisque fortiter ipsas contrahendo, non sine insignibus quandoque torminibus; qua violentiore constrictione, & compressione partim intestinorum contenta, partim etiam varii generis humores per plexus intestinorum glandulosos, per ductus, & vias huc terminantes sæpe magna in copia eliciuntur, & exprimuntur.

§. Purgantia omnis generis humores evacuant, nec dantur specifica, quæ elective secundum veteres hunc vel illum humorem attrahunt, atque educunt: eo tamen agunt discrimine, ut *benigniores humores magis tenues, fluxiles, magis mobiles*, *fortiora vero omnis generis humores evacuent*.

§. 5. Dantur purgantia specifica sano sensu sumpta, quæ præter virtutem stimulantem simul & corrigentem peccantes humores possident. Sic *Tamarindi* ubi particulæ Δ eæ mobiles peccant accommodatissimi sunt. *Rhabarbarum* & *Aloe* ubi acidum, & viscidum abundat. *Jalapium* ubi serosæ visciditates accumulatae sunt, *folia Senna* dum acidum sive Melancholicum humorem absorberint in malo Hypochondriaco egregiam locant operam.

§. 6. Selectiora purgantia ex fortibus sunt *Gummi gutta*, *Hel-leborus albus* & *niger*, *Elaterium*, *succus Esulae*, *Colocynthis*, ejusque extractum, *resina Jalap*, *scammon. trochisci Alhandali*, eorumque extractum. Ex benignioribus præter laxantia *folia senn. s. st. rad. Jalap. Mechoacanna*, *Aloe*, & *dulcis*, *Extract. Panchymag. Crollii*, *Elixir proprietatis purgans*.

§. 7. Purgantia fortiora conveniunt in morbis frigidis chronicis, ubi humidum, & viscidum in sanguine prædominium habet uti in Hydro-

drope, Cachexia, Scabie, Gonorrhæa. *Ubi humores fluxiles facti sunt, & obstructions prius releratæ incidentibus & apperientibus. Ubi virium robur constat, viscera salva sunt, & appetitus non plane prostratus est, cum corrigentibus exhibita.*

§. 8. Purgantia fortiora nunquam conveniunt in morbis spasmodicis, vel etiam talismodi subjectis, ubi $\sim$ facile proni sunt ad spasmos: uti sunt hystericae, Hypochondriacæ, & qui dolori Colico, Nephritico & Arthritico obnoxii sunt. Pariter ubi adsunt alvi obstructions pertinaces evitanda sunt omnia fortiora, & nimis calida purgantia, quoniam magis exsiccant. Porro in omnibus glandularum meseraicarum obstructionibus, ventris tumoribus, & infarctu viscerum nocentissima sunt purgantia fortiora. Magis enim virtute sua constringente spasmodicas obstructions augent, & dum fluxiles humores absumunt, relinquunt crassiores, & fixiores.

§. 9. Purgantia fortiora nocentissima sunt gravidis, puerperis, debilibus & ubi serum deficit, uti in phthisicis, hecticis & senibus. Exulent quoque in sanguinis turbatione, febribus omnibus, & omni inflammatione.

§. 10. Purgantia fortiora corriguntur Eibus admixtis, incidentibus, & antispasmodicis. Sine Ec enim, & corrigentibus fortiora vomitus facile cient, tormina efficiunt, calorem p. n., & sitim augent, pulsum celeriores reddunt, corpusque debilitant.

§. 11. Purgantia fortiora nunquam præservandi sine a morbis adhibenda sunt, & præstat semper benignis uti, quam drasticeis. Felicius enim per epicrisin, & successive purgantur humore, quam simul, & semel.

§. 12. Ex benignioribus Radix Jalappæ ubi copiosum adest serum optime datur. Contra ubi humores Ξ si biliosi sunt, uti in scorbutico calido Jalappium non facile offerendum; sed commodiora tunc sunt infusa laxativa ex Rhabarvaro, Cremore $\boxplus$, item pulvis ex $\odot$, $\boxplus$ io diaphoretico, & diagridio $\boxplus$ ato.

§. 13. Rhabarbarum lenissimum purgans est, ejusque calor facile temperari potest acidulo admixto v. g. Θ e succini, acetosella, $\odot$ pp.

cre-

cremore ☐. Hinc etiam gravidis, & phthisicis citra damnum offerri potest.

§. 14. *Rhabarbarum in omnium alvi fluxionum principio exhiberi potest, maxime quod præter abstersionem tonum intestinorum labefactatum propter particulas Vstres restituat: verum in substantia consilius tunc propinatur.*

§. 15. *Rhabarbarum humidis, & in morbis frigidis convenientissimum est, quoniam ob vim stimulantem obstructions reserat, ob particulas Vstres robur labefactatum restituit, nullasque turbas excitat in corpore.*

§. 16. *Aloetia etiam in refracta dosi data possident virtutem alvum laxandi.*

§. 17. *Aloetia conveniunt personis humidioribus, foeminis; cholericis vero macilentis, & siccis personis nocent, propter nimiam caliditatem, & acrimoniam.*

§. 18. *Qui cerevisia assueti sunt facilius Aloetica ferre possunt, quam qui vino utuntur.*

§. 19. *Quicumque ad Hemorrhagias v.g. narium, Hæmorrhoidum, uteri &c. proclives sunt temperari sibi debent a nimio aloeticorum usu. Sic quoque gravidis crebrior pilularum aloeticarum usus nocet, præprimis cholericis, & siccis, ob metum hæmorrhagiæ, & abortus.*

§. 20. *Folia sennæ s. st. lenissimo calore extracta optime agunt, cocta vero tormina excitant.*

§. 21. *Θia incidentia virtutem foliorum Sennæ mirum augent, & tormina abigunt, sive illorum pulveri sive infuso admisceantur.*

§. 22. *Folia Sennæ cum vino, vel VJ exhibita optimam executionem maxime si addatur cremor ☐, & Manna.*

§. 23. *Tamarindi propter Θ☐eum acidulum acre, subtile, egregie operantur citra tumultum præcipue si illorum decoctum infundatur foliis sennæ, quod infusum in principio chronicorum Θ ad mixto felicissimo cum successu datur.*

§. 24. *Pruna, passula, poma Borsdorfiana, ꝑ. amygd. d. & succus liquirizia* alvum servare solent apertam, præstantque cæteris omnibus.

§. 25. *Pruna, poma Borsdorfiana, aliaque lubricantia in ventriculi debilitate non conveniunt*: optime autem ubi siccitas alvi ad est, uti in Melancholicis.

§. 26. *Gummata* vel sibi relictæ, vel cum purgantibus maritata ad humores acidos corrigendos, & evacuandos maxime sunt accommodata.

§. 27. *Emetica* refracta dosi purgantibus admixta mirum in modum horum vim intendunt. Hinc in contumacibus chronicis morbis uti in *Hydrope* sunt accommodatissima.

§. 28. In præscribendis purgantibus respectus semper habendus est ad ipsa subjecta ratione ætatis, sexus, temperamenti, consuetudinis, & morborum quibus sunt assueta, item ratione humorum evacuandorum.

§. 29. Ratione ætatis infantibus pueris, atque senibus nunquam propinanda fortiora. Infantes, ac pueri lenissimis evacuantur v. g. syr. de cichor c. Rhabarb. vel simplici, vel admixto ꝑ. Jalap. & guttula ꝑ. Anisi.

§. 30. Ratione sexus fœmina præ viris felicius admittunt purgantia, & facilius evacuantur.

§. 31. Ratione temperamenti sanguinei, atque cholericæ, ac personæ naturæ calidioris, & activioris facillime purgantur, tardius pituitosi, tardissime melancholici.

§. 32. Ratione consuetudinis sedulo inquirat medicus an subjectum facilius purgetur nec ne? & quænam purgantia optime ferat. Natura enim & hic certam medico suppeditat regulam.

§. 33. Ratione morborum subjecta quæ inclinant ad syncopen & spasmos, idem quæ ad Diarrhæam proclivia vel scorbuto calido, & bilioso laborant cautissime assumant purgantia. Ita quoque in morborum paroxysmis, & crisi nunquam admittenda sunt purgantia, item ubi morborum malignitas metuenda.

§. 34.

§. 34. Ratione humorum evacuandorum *serosi, biliosi, & si humores facilius educuntur, difficilius pituitosi, difficillime acidi.* Hinc melancholici, & Hypochondriaci frustra sæpius tentantur purgantibus.

§. 35. *Æstate & vere cum fluidiores sunt humores longe melius operantur purgantia quam autumnò, & hyeme.*

§. 36. *Calor, & motus augent purgantium vim.* Hinc calido vehiculo optime sumuntur, & motus post illorum usum commode imperatur; contra quies, somnus, frigus retardant evacuantium efficaciam. Hinc etiam aer, & potus frigidus post purgantia assumtus est pessimus.

§. 37. *Purgantium virtus exaltatur quoque balneis.*

§. 38. *Purgantia in forma liquida exhibita celerrime operantur, tardius in pulvere, ignavissime in pilulis.*

§. 39. *Purgantia recentia & lubrilissime trituerata longe præsentioris sunt operationis quam vetustiora, & crassioris formæ.*

§. 40. *Opiata, theriacalia, acida & cibi visceri pingues impediunt purgantium vires.*

§. 41. *Spirituosa, & aromatica hypercatharsin præsentissime sedant: quando autem cum purgantibus exhibentur illorum efficaciam adaugent.*

§. 42. Post usum purgantium maxime calidorum a'vus sicca & constipata fit, tardiusque fæces secedunt. Hinc post acriorem purgationem convenit uti cibis lubricantibus, non acidis, neque Esis.

CAPUT X.

De

Sudoriferis.

§. 1.

Sudorifera sunt medicamenta evacuantiā massam sanguineam exagitan-

tantia, particulas serosas Θ inis saepius impragnatas per habitum corporis sub forma vaporis sensibiliter ejicientia.

§. 2. Sudorifera sunt vel volatilia, quæ subtili principio & Θ o volatili Δ eo instructa, qualia sunt Θ ia volatilia $\circ$ osa animalium, radices alexipharmaca, camphora, & ex sambuco parata, vel medii generis quæ alias diaphoretica dicuntur, quæque principio Δ eo acido actiones suas exerunt v.g. Fracastorium, Theriaca cœlestis, $\ddagger$ Bezoardicum, mixt. simpl., ∇ prophylact. Sylvii, vel fixiora, ut Θ ea alcalina usta, & calcinata, Θ ia vegetabilium fixa, Θ osa, & herba amara.

§. 3. Sudorifera porro distinguuntur in calidiora, quæ multum habent $\circ$ o volatilis uti sunt vegetabilia, & minus calida, quæ tenuissimo volatili Θ e facile evaporabili imbuta. Unica enim guttula $\circ$ o Ω plus calefacit quam $\exists$ β Θ is volatilis.

§. 4. Sudorifera calida & volatilia agunt magis positive movendo humores & $\sim$: fixiora & alcalina autem private impedi-
menta motuum in machina microcosmica removendo.

§. 5. Sudorifera sunt evacuantia universalia, & humores Θ os volatiles serosos educunt. Locum habent in omni stasi sanguinis, & lymphæ catarrhalis, rheumatismis, tumoribus frigidis, inflammationibus & nervis pituita obsessis.

§. 6. In malignis, peste, febribus acutis sudorem excitare in principio convenit, sed blandum, nec per medicamenta nimis calida; sed media, & temperata alexipharmaca.

§. 7. Sudores in principio & progressu inflammationum cieri possunt, sed fixioribus Θ osis, anodynis. Calida enim, & ex regno vegetabili desumpta nocent.

§. 8. In febribus intermittentibus Θ ia vegetabilium fixa, & amara opportune dantur ad sudorem movendum, minus commode volatilia, & Θ ia $\circ$ osa.

§. 9. Melius cietur sudor in morbi principio, vel declinatione, in statu & morbi progressu non facile, sed sufficit diaphoresis.

§. 10. Sudorifera ex lignis parata s. decocta, s. illorum EE. aut $\sim$ Cachecticis, Scorbuticis, & lue Venerea affectis maxime quadrare solent.

§. II.

§. 11. *Theriacalia, & Camphorata, Bezoardica fixiora, & media, R & mixtura Bezoardica, & Bezoardica in morbis acutis, & malignis reliquis sunt præferenda.*

§. 12. *Terrea fixiora, nitrosa, anodyna, opiata, in inflammationibus, & nimis sanguinis ebullitionibus, ac motu effreni, idem in morbis spasmodicis convenientissima sunt.*

§. 13. *In corporibus debilitatis, & ubi alvus fortiter adstricta est nunquam sudorem excitare convenit.*

§. 14. *Ubi cutis densa est, ac corpus non patens, humores cum sanguine crassi, & ubi plethora sudorifera maxime volatilia nocentissima sunt. Disponunt enim ad Vertiginem, Paralyfin, Apoplexiam, affectus soporosos, Guttam serenam.*

§. 15. *Sudoriferis optime præmittuntur purgantia, ut primæ viæ liberentur.*

§. 16. *Sudorifera matutino tempore, ventriculo vacuo sunt assumenda, alias ad incongruum locum particulas alimentares chylosas rapiunt, ubi obstructions pariunt, & caput præcipue noxam inde percipit.*

§. 17. *Sudorifera vehiculo calido assumenda sunt nonnunquam tuoso, & in hypocausto calido, sive lecto melius operantur, quam sub aere frigido.*

§. 18. *Non facile ultra horam sudor debet profundi, quoniam sudor nimis serum absument, & vires.*

§. 19. *Indusia recentia anxietates præcordiales inducere solent propter transpirationem, quam impediunt. Consultius itaque moderate prius calefieri debent: quod de lectis etiam observandum.*

C A P U T XI.

De

Venæ Sectione.

VEnæ sectio est operatio chirurgica, qua ope convenientis instrumenti vena aperiuntur ad sanguinem evacuandum.

§. Primaria V. S. indicatio est sanguis abundans, vel ipsius evacuationis suppressio.

§. 3. In V. S. instituenda, suadenda, dirigenda medicus semper considerare debet temperamenta, ætates, climata, anni tempora, victus rationem, & agrotantium.

§. 4. Ratione temperamenti sanguinei, sanguineo-cholerici, & sanguineo-melancholici V. S. facillime ferunt; minus commode pituitosi, & pure melancholici.

§. 5. Ratione ætatis juvenilis atque virilis ætas facilius fert V. S. quam infantilis, & senilis.

§. 6. Ratione climatis incolæ calidiorum regionum facilius ferunt V. S. quam in frigidis locis habitantes. Unde Galli, atque Itali largiorem ferunt V. S., nec facile læduntur larga V. S. adhibita.

§. 7. Ratione anni temporum vernum, & autumnale ad V. S. celebrandam convenientissima sunt. Potius respiciendum est ad tempus commoditatis, & necessitatis.

§. 8. Ratione victus & diætæ V. S. facilius tolerant qui frequentius vino utuntur, multumque comedunt, quam qui in ediam patiuntur, & tenui utuntur victu.

§. 9. Ratione virium nunquam suadenda V. S. ubi vires deficiunt, nisi illæ a plethora fuerint oppressæ.

§. 10. In Apoplexia a Plethora oriunda, in omnibus morbis ubi excretiones ordinariæ sanguinis suppressæ, in Arthritide, Ischiastide sanguinea & calida, Pleuritide, Peripneumonia, Angina, febribus ardentibus sine malignitate, febribus biliosis, maxime ubi plethora conjungitur, in tertianis æstivis, biliosis V. S. summe est necessaria.

§. 11. Atrocissimus in parte dator & ad ipsum sanguinis affluxus copiosus desiderat V. S.

§. 2. Si sanguis abundat in morbis criticis instituta V. S. crisin adjuvat, ipsamque salutarem reddit: ipso autem tempore critico non est administranda, sed ante illud tempus.

§. 13. In Dysenteria, Diarrhea, defectu virium, proclivitate ad animi

nimi deliquium, inque omni morborum *malignitate* instantibus excretionibus criticis, pulsu existente debili, & inæquali a *V. S.* cavendum est.

§. 14. In *Epilepsia*, & morbis *spasmodicis* *V. S.* ordinarie motus spasmodicos augere solet, & nocet, nisi magna simul adsit plethora, & talismodi morbi ex evacuatione sanguinis ordinaria suppressa originem habeant.

§. 15. In *mensium defectu* propter defectum virium, & succi chylosi post diuturnos morbos *pessima* est.

§. 16. Irreparabile damnum in *declinatione* morborum post multos a natura exantlatos labores *V. S.* affert.

§. 17. Abusus *V. S.* disponit ad *Cachexiam*, *Hydropem*, *malum hypochondriacum*, digestionem depravatam, & febres intermittentes reddit pertinaciores.

§. 18. *Finis* *V. S.* non solum est *evacuatorius* sed etiam *derivatorius*, quia ad venam sectam sanguis cum impetu ruit.

§. 19. In *affectionibus capitis* hæmorrhagia narium, *affectionibus oculorum* optime secatur vena in crure.

§. 20. *Mensium fluxus* sistitur administrata *V. S.* in manu. Sanguinis enim fluxus nimius in partibus inferioribus curatur per *V. S.* institutam in superioribus partibus, & vice versa.

§. 21. In *inflammationibus* *revulsio* est *desideratissima* in parte *opposita*: & in *Pleuritide* pro diversitate doloris in dextra vel sinistra parte lateris vena incidenda erit.

§. 22. *V. S.* non est *electiva* sed per eam bona mixta mali evacuantur, & non tantum sanguis subtilis, & fluidus, sed etiam crassus.

§. 23. *Delectus* qui instituitur inter venas *conterminas*, basilicam, medianam, cephalicam est *ridendus*; sed inter venas minores capillares, & majores *delectus* quidam habendus, idem inter secandas venas in superiore, vel inferiore parte, vel inter venam dextri, aut sinistri lateris.

§. 24. *Alvi præcedanea laxatio* non *contemnenda* ante *V. S.* est sic enim motus sanguinis liberior factus excrementa felicius expurgat.

§. 25. *Vnium*, & *juscula confortantia* ante & post *V. S.* indulgenda sunt. Qui ad *lypothimiam* inclinant, iis sensim sanguis mittendus est, & postmodum ejusmodi confortantia propinanda.

§. 26. *Post V. S. somnus in sanguineis non est nocivus: nocet autem pituitosis: in genere tamen non facile concedendus est propter metum hæmorrhagiæ loci secti.*

§. 27. *Notabile est pulsum post venam sectam majorem fieri, sed concoctionem debilitari.*

§. 28. *Paucissimi libram unam sanguinis sine animi deliquio amittere possunt; si vero per vices v.g. viginti id fiat 3. lb sine animi deliquio emitti possunt.*

§. 29. *Cucurbitula V. S. vicaria esse possunt in serosis, pinguibus catharrhosis personis, ac ubi dolor, & obstructio est profunda apprimæ utiles sunt.*

§. 30. *Qui aliquoties V. S. & cucurbitulis affluens est, si intermittantur, graves quandoque in morbos incurrit.*

LIBRI I SECTION II.

De

Evacuantibus particularibus.

CAPUT I.

De

Apophlegmatifantibus.

§. 1.

Apophlegmatifantia sunt *medicamenta ptialismum promoventia, humores viscidos tenaces in faucibus hærentes incidentia resolventia, & evacuantia.*

§ 2. *Agunt hæc remedia propter acre irritans, atque stimulant: cujus beneficio major excitatur affluxus particularum serosarum, quarum ope viscositates resolvuntur, atque evacuantur.*

§. 3. *Distinguuntur apophlegmatifantia in leniora uti sunt Hy-*
ssa

*sopus, Majorana, Imperatoria, Cubea, Mastix, Nuxmoschata, & fortiora, qualia sunt Zinziber, Piper, radix pyrethri, semen synapi. Nastur-
eii.*

§. 4. Ex hisce variæ concinnantur formulæ, & præscribuntur vel in forma *trochiscorum*, vel *electuarii*, vel *decocti*, vel *pulveris*.

§. 5. Modus usurpandi consistit in eo, ut medicamenta præscripta *per tempus in ore detineantur usque dum ptialismum*, sive sputationem excitent, atque promoveant.

§. 6. Tempus quo apophlegmatifantia commodissime usurpantur est *matutinum*, quando ventriculus vacuus existit.

§. 7. Morbi, in quibus veteres hoc remedii genus adhibuerunt sunt *affectus capitis diuturniores, sopor gravis, oculorum hebetudo, auditus difficultas, aurium tinnitus.*

§. 8. Morbi qui contra indicant apophlegmatifantia sunt *exulcerationes oris, laryngis, atque pharyngis, gingivarum ulcera, dentium caries, asthma, inflammatio pulmonum, phthisis.*

§. 9. Apophlegmatifantia differunt a salivantibus in hoc, quod illa in ore saltem detineantur, hæc vero vel assumantur, ac deglutiantur, vel etiam externe saltem partibus etiam remotioribus applicentur: conveniunt autem in eo, quod utrumque remedii genus sputationem promoveat.

C A P U T II.

De

Carminativis.

§. 1.

CArminativa sunt *medicamenta intestinis dicata, flatus in primis viis contentos discutientia, dissipantia, & disjicientia.*

§. 2. Carminativa alia sunt *proprie talia*, alia vero *per accidens evadunt carminativa*, quatenus nimirum causas inflationis abdominis removeant.

L

§. 3. Quæ

§. 3. Quæ proprie carminativa dicuntur sunt *aromatiza*, & quodammodo *acria* v.g. *Zinziber*, *Piper*, *Zedoaria*, *Galanga*, *cortices citri*, *aurantiorum*, *nux Moschata*, & ex his paratæ EE. sic dictæ *carminativa*, qualis est *VVedelii*, item $\text{R} \frac{1}{2}$ *acr.*, $\frac{1}{2}$ *acr.*, Θ ia vol. $\circ\circ$ osa, $\sim$ Θ X, CC. *succ. carm.* de tribus, vel denique *amara*; quæ omnia agunt irritando fibras intestinorum, motumque peristalticum accelerando.

§. 4. Carminativis optime admiscuntur, vel etiam præmittuntur laxantia, emollientia, ac humectantia quia abdominis inflatio sæpissime originem habet ab alvi constipatione.

§. 5. Si *spasmi retentionis flatuum* causa sunt *antispasmodica* egregiam præstant operam: si a dolore calculi abdominis inflatio contingat addi possunt *anodyna*.

§. 6. Si *alvus* pertinaciter clausa carminativa proprie talia nunquam laudabilem exerunt effectum, nisi alvus aperiatur clysteribus aperientibus quibus commode admiscuntur Carminativa $\circ\circ$ osa, qualia sunt $\circ$ o *Anethi coctum*, *Chamomela*, & *baccarum lauri*, $\circ$ o *carvi destillatum*.

C A P U T III.

De

Causticis, atque Cauteriis.

§. 1.

CAuteria sunt *medicamenta externa continuum dissolventia, & partes subjacentes corrodentia, escharam sive crustam excitantia, nec non affluxum humorum promoventia.*

§. 2. Cauteria sunt duplicia vel *actualia* vel *potentialia*.

§. 3. Actualia cauteria constituunt *instrumenta variae figurae*, vel ex auro, vel ferro, vel alio metallo parata *ignita*, & partibus corporis humani applicata.

§. 4. Horum usus frequentissimus est in *amputatione membrorum sphacelatorum ad sanguinem sistendum*, vel in *applicatione fontanel-*

tanelli, veletiam in *dentium carie*, atque *dolore* ubi nimirum dentes excavati sunt. Vid. HOFFM. in *Poterium* p. 181.

§. 5. Cauteria potentialia dicuntur *caustica*, & agunt corro-
dendo partes, quibus applicantur, solutionemque in illis efficien-
do. Hæc sunt vel *sicca*, vel *fluida*. Sicca sunt *lapis sic dictus infer-*
nalis corrosivus, *crystalli lunæ*, & *calcinatum*, &c. Fluida sunt *bu-*
tyrum &ii, & & vel &.

§. 6. Hæc adhibentur vel ad *verrucae extirpandas*, vel etiam
ad *fonticulos excitandos*. Horum beneficio humores a partibus no-
bilibioribus derivantur ad illam partem ubi fonticulus, sicque eva-
cuantur.

C A P U T IV.

De

Diureticis.

§. 1.

Diuretica sunt medicamenta evacuantiā massam sanguineam funden-
tia, atque urinae secretionem, atque excretionem promoventia.

§. 2. Diuretica variæ sunt naturæ, alia sunt aquea ut *succus be-*
tula, *acidula*, *therma*, *potus Theæ*, *Veronica*. Alia sunt &ea ut *lap.*
testæ ovorum, *lap. perc. iudaicus*, *Lyncis*, item *nuclei dactylorum a-*
rillicynosbati. Alia acia ut *succus citri*, *cydoniorum*, *portulacæ*, & &
& &ph. alia &tuosa v. g. *vina varii generis*, &, *aqua vitæ*. Alia
ex *acidis*, & *spirituosis permixta* ut & & dulcis, & dulcis. Alia &ina,
& hæc iterum vel *volatilia* ut & & X, & vol. *lumbr.* &estr. & *mille-*
pedum, & vol. &, vel *media* & com. X &, *cremor* & ejusque *crystalli*, vel
fixa & & fixum, & fix *ononid. Genist.* Alia *acria* & hæc mitiora *pe-*
trofelinum, *Cherifolium*, *Hedra terrestris*, *bacca juniperi*, vel *acriora*,
nasturcium, *semen erucæ*, *synapi*, *allium*, *Raphanus* vel *acerrima can-*
tharides, *vermes Majales*, *millepedes*, & ex *lapidibus parata*. Alia de-
nique *antispasmodica* ut *ruta*, *salvia*, *succinum*, & *lycop. Castor.*

§. 4. Ut in applicatione omnium medicamentorum a temperatis, ita quoque circa diuretica ab his incipiendum.

§. 5. *Temperata diuretica locum habent in illis morbis ubi peccant scorix ☐æ, Θinæ, viscidæ, & obstructions ☐æ in visceribus sunt, ac ubi sensim causa morbi per meatus urinarios evacuari debet, ut in Hypochondriacis, scorbuticis, Arthriticis, Ischiaticis.*

§. 6. *Acria calida, nec non acerrima locum inveniunt in morbis frigidis, Hydrope, Cachexia, Lue Venerea, & ubi dulciores humores sunt, e contra nocent scorbuticis, biliosis & ubi humores acres sunt, item ubi exulceratio & inflammatio renum, vel Hæmorrhagia nimia metuenda.*

§. 7. *Acida in Hypochondriacis, Melancholicis, quartanariis, & ubi multum acidi in primis viis hæret, item ubi substantia renum, vel viscerum exulcerata est minus conveniunt.*

§. 8. *Alcalina tam fixa, quam volatilia scorbuticis, & qui morbis Θinis afficiuntur minus apta sunt, similiter & illis damnum inferunt, qui ventriculi debilitate laborant, dum acidum nimis destruunt.*

§. 9. *Corpora calida, & sicca non diutius ac vehementius decoctis diureticis calidis ad diuresin cogenda sunt, cum ex eorum usu hepatis inflammatio, febris & totius corporis atrophia sequi possunt. E contrario obesi, frigidi, cutem mollem, & laxam habentes humoreque aquoso, & succis tenuibus abundantes ad diuresin maxime sunt habiles.*

§. 10. *Diureticis commode præmittuntur laxantia, & primas vias expurgantia. Quando enim primæ viæ saburra humorum vitiosorum viscidorum sunt obsessæ diuretica nocent, quoniam movent, & impellunt hos vitiosos humores in massam sanguineam & habitum corporis.*

§. 11. *Diuretica longe a cibo, vel jejuno, ac vacuo ventriculo propinari debent, nec semel tantum sed pluries usurpanda, donec viæ obstructæ fuerint reseratæ, & urina liberius fluat.*

§. 12. *Plura de Diureticis in capite de lythontripticis.*

CAP.

CAPUT V.

De

Emmenagogis.

§. 1.

Emmenagoga sunt medicamenta fluxum menstruum p. n. subsistentem, & emanentem in ordinem redigentia, sanguinemque superfluum evacuantia.

§. 2. In suppressione mensium semper respiciendum est ad causas: unde etiam differunt inter se Emmenagoga, illorumque modus operandi.

§. 3. Primarium locum inter Emmenagoga obtinent aperientia alibi descripta, imprimis *Stialia*, *lim.* *Stis*, R. *St* aperit. item amara, *Myrrha*, *Aloe*.

§. 4. Si a errore vel frigore mensium suppressio ortum habeat præter jam dicta aperientia conveniunt diaphoretica sanguinemque congruatum resolventia.

§. 5. Si ab acido absorbentia & *Stialia* omnem absolunt paginam.

§. 6. Si a sanguine crasso viscido in subjectis pituitosis conveniunt incidentia mixta cum diluentibus, nec non aromatica atque amara.

§. 7. Si plethora suppressionis causa est Vena Sectio sacra erit anchora.

§. 8. Quoniam ut plurimum causa in primis viis latitat hinc purgantia, atque emetica optimo cum successu adhibentur. Constat enim observatione emetica interdum admirandam præstitisse operam in mensibus suppressis.

§. 9. Si vitium latitat in genitalibus, ita, ut tunica vaginæ uterinæ a frigore externo veletiam a spasmis nimium sit constricta vel si nimium crassescat, adhibenda etiam sunt remedia externa v. g. balnea, foci ex antispasmodicis, nervinis, & emollientibus parata.

§. 10. Medicamenta menses pellentia commode aliquot dies ante consuetum tempus adhibentur, ut sanguis ad exitum disponatur, viæ obstructæ referentur, sicq; naturæ evacuationem molienti succurratur.

CAPUT VI.

De

Errhinis.

§. 1.

Errhina sunt *medicamenta evacuantia, humorem crassum viscidum in tunica narium glandulosa cavernulas, sinusque maxilla superioris investiente haerentem incidientia, colliquantia, & deturbantia.*

§. 2. Errhina agunt propter $\ominus$ acre volatile Δ eum, hinc tunicam narium sensu exquisito pollentem vellicant, ac stimulant, majorem affluum spirituum causantur, & hac ratione viscositates solvunt, atque educunt.

§. 3. Errhina duplicis sunt generis *vel solida, vel liquida.* Solida præparantur ex plantis aromaticis cephalicis, v. g. *Origano, ruta, Majorano, Basilico.* Liquida constituunt variae ∇ . & $\curvearrowright$ ex antedictis destillati: quibus omnibus palmam facile præripit $\curvearrowright$ $\ominus$ $\times$ cujus particulæ subtilissimæ per modum vaporis nares intrantes maximam vim, & efficaciam exerunt in dissolvendo, & colliquando narium muco.

§. 4. Errhina non nisi gradu a sternutatoriis differunt dum hisce mitiora sunt. Hinc plura de his *in capite de sternutatoriis.*

CAPUT VII.

De

Expectorantibus.

§. 1.

Expectorantia quæ etiam a nonnullis bechica nominantur sunt *medicamenta humores vitiosos viscidos, vel acres $\ominus$ sos, vel etiam putrefactos in bronchiis pulmonum, illorumque cellulis haerentes corrigentia, & per scretum, sive tussim evacuantia.*

§. 2. Ex-

§. 2. Expectorantia alia sunt acria quodammodo ut radix *Scilla*, *Ari*, *Raphani*, *Helenii*, herba *salvia*, *rorismarini*, *Hisopi*, *Marubii albi*, item *Myrrha Gummi* X, ac *Eia fixa & volatilia*. Alia sunt mitiora leviter amaricantia, & vulneraria. v. g. *Scordium*, *Tussilago*, *Pulmonaria*, *pilosella*, *botris*. Alia sunt dulcia *sacharum*, *mel*, *rad polypodii*, *liquiritia* *ficus passula majores*, *minores*, *jujuba*, *sebesten*, *semen anisi feniculi*. Alia insipida & incrassantia *Rad. China*, *tragacantha* *flores Althea*, *Malva*, *sperma ceti*, *o Amygd. d. Benzoe*, *flores* ♀, *Bolus Armena*.

§. 3. Agunt prædicta medicamenta vel resolvendo, incidendo, atque stimulando, vel incrassando demulcendo, ac temperando.

§. 4. Materia viscida requirit incidentia, & solventia, acris humor vero dulcia & incrassantia, insipida materia cruenta vel purulenta requirit mitiora amaricantia & vulneraria, quæ leviter quidem abstergunt, sed simul consolidant.

§. 5. Expectorantibus commode miscentur vel interpolantur laxantia leniora.

§. 6. Expectorantia præscribuntur vel in forma decocti, vel pulveris, vel etiam infusi, interdum etiam in forma electuarii, vel trochiscorum; vel morsulorum id quod causarum morbificarum conditio determinat.

C A P. VIII.

De

Laxantibus.

§. 1.

Laxantia sunt leniora evacuantia alvum adstrictam aperientia, lubricamque reddentia, fecesque intestinorum induratas emollientia, atque ejicientia.

§. 2. Laxantia non nisi gradu differunt a purgantibus. His
 ipsis

ipsis enim leniora sunt, & operationes suas non ultra intestina extendunt.

§. 3. Laxantia agunt propter particulas Einas Aëas, quas fovēt in sinu suo: utrumque principium gaudet virtute irritandi, vellicandi, motusque excitandi in fibrillis intestinorum tenuissimis.

§. 4. Laxantia selectiora sunt Cassia, Manna, Tamarindi, Syrupus rosarum solutivus, violarum solutivus, mel rosarum, Syrupus de cichorio cum Rhabarb. & ipsum Rhabarbarum, item cremor & crystalli ☐.

§. 5. Laxantia commodè adhibentur in omnibus fere morbis etiam in principio malignorum: instante vero eruptionis tempore, etiam si sint lenissima, nunquam tamen sunt adhibenda.

§. 6. Medicamenta abstergentia, humectantia, atque emollientia gaudent quoque virtute laxandi, præsertim si combinentur cum laxantibus proprie sic dictis.

§. 7. Medicamenta purgantia refracta dosi data, atque cum humectantibus, & emollientibus permixta evadunt laxantia.

§. 8. Laxantia opportune adhibentur tempore matutino ventriculo existente vacuo, & post illorum usum cavendum, ne ventriculus statim oneretur alimentis copiosis viscidis primas vias iterum inquinantibus.

§. 9. Modus hæc remedia assumendi diversus est, vel enim per os ingeruntur, idque sub varia forma, vel per alvum injiciuntur sub forma clysmatis.

§. 10. In obstructione alvi laxantia sub forma clysmatis cum emollientibus, lubricantibus, abstergentibus vel antispasmodicis exhibita sunt præstantissima remedia.

CAPUT IX.

De

Lythontripticis.

§. 1 Ly-

§. 1.

Lythontriptica sunt *medicamenta calculum in renibus, vel vesica urinaria concretum frangentia, & comminuentia, atque e corpore expellentia.*

§. 2. Quæ calculum movent, & expellunt conveniunt cum superius descriptis diureticis: quæ vero virtute comminuendi gaudent dicuntur esse sequentia *lapis Judaicus, lapis spongia, lyncis, nephriticus, lapides ☿, & horum lapidum solutiones, quæ magisteria vulgo appellantur. Idem lapides in vesica aperi vel bovis reperti, lapides percarum, mandib. luc. pisc. lumbr. Estres, millepedes, ☿, ☉, ☌, ☍, radix saxifragia, milium ☉is, virga ☉ea, semen petroselini.*

§. 3. Circa lythontripticorum tam comminuentium, quam expellentium usum circumspecte sese debet gerere medicus, ne illa exhibeat dolore saviente. Augent enim dolores urgendo calculum. Deinde caveat medicus propinare lythontriptica quando suspicio adest de calculi mole insigni. Hic enim medicamenta quidem movebunt; sed non promovebunt calculum.

§. 4. Lithontripticis commode præmittuntur vel associantur antispasmodica, ac lubricantia, ut viæ coaptentur, quo eo melius calculus prægrandis pertransire queat.

§. 5. Præstat semper in cura calculi *alvum servare apertam clysteribus emollientibus, carminativis & oleosis.*

§. 6. In calculi cura temperatiora *abstersiva, item humectantia atque emollientia* diureticis, & lythontripticis calidis semper sunt præferenda, qualia sunt *Althea, Malva, ☉ amygd. dulc. & amararum, radix saxifragia, semen napi semina iv. frigida majora &c.*

§. 7. Ad præservationem a calculo commendantur ☉osa, ☉ Amygdamar, fructus amygd. dulcium, & amararum, omnisque generis semina magnam ☉ copiam continentia, item butyrum non Eium.

CAPUT X.

De

Salivantibus.

§. 1.

Salivantia sunt *medicamenta evacuantia lymphæ profluvium ad glandulas salivales promoventia, obstructions reserantia, lympham attenuantia, atque per os educantia.*

§. 2. Salivantia agunt *propter principium tenuissimum, penetrantissimum mobile, atque activum, gravitate specifica instructum.* Ratione tenuitatis angustissimos corporis poros penetrant. Ratione penetrantis activæ substantiæ, quia Θ ium connubio causticam naturam induunt, vasa excretoria, & imprimis glandulas vehementer vellunt, atque influxum Ω -tuum copiosorem ad has partes excitant: unde contractione adaucta premuntur liquida in iis contenta & excernuntur. Ratione gravitatis motum humorum internum concitant. *HOFFM. de Evacuantibus p. 18. seqq.*

§. 3. Salivantia per glandulas salivales *excernunt humores superfluos*, quia hæ glandulæ sunt emunctorium congruum liquoris ferosi aquatici. Hinc ubi tales humores non peccant in corpore, ibi etiam salivantia in corpore rarius operantur. Deinde non tantum per glandulas salivales excernunt lympham; sed interdum etiam *per sudorem serum copiosum, per renes urinam maxima in copia educunt.*

§. 4. Salivantia sunt vel *benigna, vel vehementiora.* Benigna sunt $\ddot{\text{g}}$ ialia, *reg. & med. panac. Connerding. antiquart. River. ex $\ddot{\text{q}}$ d. & $\ddot{\text{q}}$ vit paratum $\ddot{\text{g}}$ ina per os assumta, & omnia Emetica refracta dosi data.* Vehementiora sunt $\ddot{\text{q}}$ ialia rite præparata $\ddot{\text{q}}$ dulcis, *diaph. Jov. & albus bene edulcoratus & cum foliis $\odot$ exactissime mixtus & trituratus.*

§. 5. Morbi in quibus salivatio cum fructu adhibetur sunt *lues Venerea, capitis dolor enormis, & diuturnus, Vertigo, Mania, Epilepsia,*

leptia, Scorbutus frigidus, ulcera, Arthritis, febres intermittentes contumaces, durus tumor partium glandulosarum, scrophula &c.

§. 6. Salivationem ꝑ̄talem contraindicant *virium languor, atque debilitas, viscerum, atque partium internarum corruptela, atque inflammatio, gingivarum exulceratio, scorbutus biliosus, dispositio ad spasmos convulsiones, singultus vomitus lypothimiam, Diarrhaea, item abscessus occulti.*

§. 7. Ante usum salivationum ꝑ̄tialium excretoria fervanda sunt aperta, alvus solvenda, sudor balneis, vel decoctis humectantibus provocandus, depurantia, & edulcorantia sanguinem, atque humores, nec non sanguinem fluxilem reddentia præmittenda. Idem si plethora adsit solvenda, quo optatius succedat salivatio.

§. 8. *Salivantium usus ad aliquot septimanas continuari debet interpolato usu decoctorum sanguinem depurantium, ac edulcorantium.*

§. 9. Durante Salivatione ꝑ̄tiali vitanda sunt omnia *acida frigida alimenta, vel potulenta, aer frigidus, ventus septentrionalis, omniaque constipantia.*

§. 10. *Victus tenuis, & alimenta liquida sunt assumenda tempore salivationis. v.g. Juscula macra, aut de lacte non cocta, panis biscoctus vel ex tritico confectus non fermentatus, loco potus decocta lignorum secundaria, vel cerevisia secundaria adhibenda, & aeris constitutio sit calida.*

§. 11. *Modus adhibendi ꝑ̄tialia est vel externus, vel internus. Externe applicantur sub forma unguenti, Emplastri suffumigii, vel cinguli. Interne ꝑ̄dulcis, item ꝑ̄albus, aut turpetum minerale sub forma pilulari beneficio ꝑ̄. NM. expressi, Theriaca, extracti liquiriziae, aut fumariae, assumuntur, & illorum usus continuatur usque dum saliva fluat.*

§. 12. Tempore Verno vel autumnali salivatio ꝑ̄tialis semper optatius procedit quam æstivo, vel hyberno.

§. 13. *Diarrhaea, spasmi abdominis a ꝑ̄tiali inunctione, vel ab assumpto ꝑ̄tione excitati optime sistuntur Diascordio Eracastorii, lacte incopia hausto vel ꝑ̄. Amygd. d.*

§. 14. Si a salivantibus & alibis nimium læduntur *fauces*, exulcerantur, & putredine quasi sphacelosa afficiuntur in tempore succurrendum est gargarismatibus balsamicis, roborantibus, putredini resistentibus, quæ parari possunt ex vino, Myrrha, floribus rosarum rubrarum, balaustiorum, mastiche, floribus sambuci, Oe, item $\sqrt{\text{S}}$ camphorato, ne putredo ulterius serpat, & gingivalem carnem plane absumat, dentesque extirpet.

§. 15. Si salivatio nimis vehemens est, vel diutius quam par est, durat sistenda est: sistitur autem (1) purgante (2) sudorifero maxime theriacali quale est *Diascordium Fracastorii*, (3) opiatis, (4) gargarismatibus adstringentibus & roborantibus.

§. 16. Opiatis, & stipticis intrinsecis salvatio non facile sistenda est, nisi vires prorsus dejiciantur. Magis locum inveniunt extrinsecus roborantia.

§. 17. Quando in dies salvatio sponte imminuitur non facile sistenda est.

C A P. XI.

De

Sternutatoriis.

§. 1.

STernutatoria sunt *medicamenta evacuantia*, quæ propter particulas acres & asinas, & Æreas irritando sternutationem suscitant, & sub motu isto violento mucus in tunica narium glandulosi hærentem resolvunt, atque educunt. Vid. HOFFM. de usu & abusu sternutatoriorum.

§. 2. Sternutatoria sunt vel mitiora, quæ dicuntur Errhina, vel fortiora, quæ κατ' ἐξοχήν, Sternutatoria appellantur.

§. 3. Sternutatoria rite usurpata in Coryza deprehenduntur proficua, sed præstat in declinatione illa adhibere quam ab initio, ubi omnia adhuc cruda.

§. 4. Conveniunt porro in olfactu deperdito a nimis relaxatis

tis membranis copioso humido imbutis, item in vitiis aurium animia serositate.

§. 5. Evacuatoriis universalibus apertis, alvo laxata, ventriculo jejuno sternutatoria quandoque egregie juvant in capitis doloribus, ejusque gravitate nonnunquam etiam in Epilepsia, oculorum defluxionibus maxime si personæ copiosiori per nares evacuationi assuetæ fuerunt.

§. 6. Sternutatoria singultum sedant.

§. 7. Sternutatoria præsertim benigniora in assuetis nullas amplius sternutationes excitant, usuque diuturniore, & immoderatiore disponunt ad Coryzam, & penitus quandoque odoratum saporemque abolere solent.

§. 8. In doloribus capitis Venereis, fracturis, luxationibus costarum nihil magis adversum est, quam sternutatio.

§. 9. Sternutatoria nocent plethoricis, gravidis, Hemoptoicis, herniosis, phthisicis, & in alvi pertinacioribus obstructionibus, in Cachecticis nimius illorum usus inducere potest cæcitatem, Vertiginem &c.

§. 10. Noxius quoque est sternutatorium usus statim a cibo.

§. 11. Si sternutatio crebra, & frequens auxilii loco esse poterit fortior compressio superioris nasi partis circa canthos oculi.

C A P U T XII.

De

Vesicatoriis.

§. 1.

Vesicatoria sunt medicamenta externa cutem rubefacientia, affluxum seri promoventia, atque vesicas excitantia propter acre causticum, quo instructa sunt.

§. 2. Vesicatoria sunt vel mitiora, vel fortiora. Fortiora sunt Cantharides, mitiora flammula Jovis, aranearum tela, aranea, fuligo, vermes Majales.

M 3

§. 3. Ve-

§. 3. Vesicatoria non contemnendum habent usum in *Paralyti, Apoplexia, Epilepsia, gravi odontalgia, Otagia, Ophthalmia, Hemisrania*, interdum quoque ad motum artibus conciliandum usurpantur in *affectibus soporosis & morbis malignis*.

§. 4. In *Podagra, Arthritide dentium, & capitis dolore fixo a causa frigida* orto vesicatorium indicatissimum est.

§. 5. In *contumacissimo capitis dolore* proveniente ab humore acri mordaci pericranium occupante Emplastrum de *Betonica cum Cantharidibus* mixtum, totique capiti raso applicatum aliquoties utilissimum deprehensum fuit, si dolor est symptomaticus non idiopathicus.

§. 6. In *affectibus soporosis, febribus malignis*, praesertim si cum sopore conjunctae sunt vesicatoria carpis manuum, vel nuchae applicata egregium ferunt auxilium.

§. 7. In *febribus intermittentibus* mitiora conveniunt ut *Emplastrum Strobelbergeri* ex $\circ$ araneorum, fuligine $\circ$ therebintina, *flamma Jovis, & telis araneorum confectum*.

§. 8. In *Cachecticis, Hydropicis* & ubi laudabilis sanguinis in partes influxus deficit cautissime applicanda sunt, quia facile producunt *Gangraenam, & Sphacelum*.

§. 9. Tutior est vesicatoriorum usus, quando *partibus carnosiss* applicantur, quam *membranosis, & nervis* inflammatio enim & sphacelus oritur.

LIBER II.

De

Alterantibus.

§. I.

Alterantia sunt *medicamenta humorum qualitates noxias respicientia, corrigentia, & immutantia.*

§. 2. Al-

§. 2. Alterantia pro diversitate *causarum morbificarum*, vel *partium affectarum*, nec non *ipsorum morborum* diversa nanciscuntur nomina.

§. 3. Ratione causæ morbificæ modique operandi nunc dicuntur *incrassantia*, nunc *diluentia*, nunc *resolventia*, & sic porro. Ratione partis affectæ alia sunt *Cephalica*, *cordialia*, *stomachica*, *hepatica*, *uterina*, *splenetica*. Ratione morborum alia *antifebrilia*, *antiscorbutica*, *antihysterica*, *antiepileptica*, *antiphtisica*, *anthelmintica*.

LIBRI II.

SECTIO I.

De

Alterantibus causam morbificam.

CAPUT I.

De

Absorbentibus.

§. I.

Absorbentia sunt *medicamenta alterantia acidos*, & *acres humores* *imbibentia* & *contemperantia*, nec non *Osos*, & *Æeos temperantia*, *figentia*, atque *enervantia*.

§. 2. Acidos humores temperant, & in tertium quoddam mutant *lim. Itis lap. ☿, mater perlar. margarita, concha pp. Corallia, CC. ustum, Ebur ustum, lapides varii generis.*

§. 3. Acres *Osos*, & *Æeos* humores figunt, ac temperant *medicamenta* *ſea* magis vel minus unctuosæ v. g. *ſpingues* ex regno minerali desumptæ *sigillatæ* vel non *sigillatæ* uti sunt *Bolus Armena vulgaris*, *ſlemnia*, *ſdiaphoreticum*, ejusque *cerussa*. Ex animali regno omnia *ossa ac cornua philosophico more parata ac calcinata*, uti sunt *CC. pb. pp. dens apr. mand. luc. pisc.*

§. 3. In

§. 4. In eo conveniunt omnia absorbentia quod acidum absorbeant, atque præcipitent: differunt tamen inter se *ratione peculiaris energia, atque virtutis*, quam unum præ altero possidet: Sic per experientiam constat *limaturam* *Stis præter virtutem absorbentem leniter constringere* tonumque ventriculi, & intestinorum labefactatum restituere. *Corallia ejusdem fere sunt generis lap. S, mater perl. conch. pp.* absorbent, simulque *diaphoresin, aut diuresin excitant.* *Creta* tamen *valde refrigerat* atque *incrassat.* *Bolus Armenia, & Tha sigillata* itentidem adstringunt, & *incrassant.* *Lapis fissorius, vel fissilis der Schieffer, & alabastrum* in morbis ardentibus magno cum fructu adhibentur.

§. 5. Commodissime absorbentibus præmittuntur, vel etiam interdum associantur aperientia, & subjunguntur leniora evacuantia, quo acidum correctum etiam evacuetur, nec obstructions creent, aut si adfuerint nimium augeant.

§. 6. *Vehiculum* absorbentibus commodissimum præbent *diluentia aquea*, ut absque nausea assumi queant ut aqua simplex cocta, aut in qua CC. coctum est.

§. 7. In quibuscunque morbis acidum delinquit, & in primis viis consistit ibi absorbentia egregiam præstant operam. Hinc in *affectu Hypochondriaco, febribus* intermittentibus præsertim *quartana, & morbis infantilibus*, torminibus ventris ex causa acida, & *Melancholia hypochondriaca* sunt præstantissima.

§. 8. Inter absorbentia *Eia vegetabilium* fixa eminent: quæ quo magis sunt usta exsiccata, & calcinata, eo penetrantiorum exferunt efficaciam in acido destruendo, viscidoque attenuando. *Alcalina* sunt præstantissima absorbentia, nam sunt e diametro acidis contraria quod elucescit in conjunctione illorum: quapropter valet regula contraria contrariis tollenda sunt: *Eia alcalina* omnia parum inter se differunt.

§. 9. *Alcalia* fixa in nimia quantitate non sunt exhibenda, destruunt alias penitus fermentum ventriculi acidum nimis obtunden-

dendo unde appetitus emoritur, digestio vitatur, maxime si assumantur ventriculo vacuo. Hac igitur de causa dosi refracta danda sunt.

§. 10. Absorbentia sunt præstantissima *antifebrilia* sc. in intermittentibus caute tamen, & non nisi reſeratis prius obstructionibus, ac primis viis probe expurgatis usurpanda. Hæc cautela specialis circa absorbentia probe est notanda.

§. 11. Absorbentia *¶* ea in intermittentium cura optime permiscuntur cum *¶* bus alcalinis, & *¶* dulci, & sic evadunt potentissima antifebrilia. Extra virtutem abstergendi, *¶* dulcis etiam pollet alvum subducendi, & obstructiones reſerandi.

§. 12. In morbis acutis, & febribus malignis ubi blanda diaphoretici opus est, & nimia adest humorum commotio absorbentia ex animalium regno desumpta, ac cum *¶* ginis permixta egregiam locant operam. In morbis acutis, & febribus malignis non nimis vehementia infringentia sunt exhibenda, sed quæ lento gradu, & paulatim operantur veluti *dens hyppopotami cum ¶ ginis, & camphora mixtus.*

§. 13. In nimis sanguinis ebullitionibus, Hæmorrhagiis, acris lymphæ stasibus pulveres absorbentes vel soli, vel cum *¶* mixti præsentanea sunt remedia, dum nimirum sanguinis impetum cohibent, & stagnantes crassos humores dissolvunt, & in ordinem redigunt non modo, sed etiam per sudorem educunt.

§. 14. In Diarrhæis tam infantum, quam aulorum absorbentia terrea sunt commodissima, dum præter vim demulcendi, ac delinendi humorum acridinem, tonum etiam intestinorum nimis solutum roborant ac firmant.

§. 15. In viscerum obstructione, lienis, vel hepatis infarctu, *lætero, Cachexia, dispositione ad Hydropem* varior sit usus absorbentium, vel plane nullus: utpote augmentum obstructionibus addunt, sicque morbum pejorem reddunt.

CAPUT II.

De

Adstringentibus.

§. 1.

Adstringentia sunt *medicamenta alterantia constringendo fibras partium fluxum humorum p. n. sistentia.*

§. 2. *Adstringentia gradu inter se differunt ita ut alia sint leniora, alia fortiora seu medii generis, alia denique fortissima. Leniora sunt Mentha, & ex hac parata remedia, item nux Moschata. Medii generis sunt terrea. v. g. terra sigillata, Lemnia, Catechu, ossa sepia, similiaque. Ex regno vegetabilium radix Bistorta, Tormentilla, bacca myrtillorum, folia quercus, cortices granatorum. Fortissima sunt omnia illa quæ dicuntur stiptica, qualia sunt Oosa & Alacea, nec non liquores stiptici varii generis. Os sepia in Gonorrhæa tanquam specificum adhibetur.*

§. 3. Modus operandi remediorum adstringentium consistit in constrictione: varius tamen est pro ipsorum diversitate. Velenim agunt propter *particulas oleosas quodammodo acres, aromaticas naturæ gratas. Vel propter particulas Vestres crassas fixiores, vel denique particulas metillicas minerales acidas.*

§. 4. *Adstringentia medii generis sapore cognoscuntur, manifestam enim constrictionem in ore sive lingua relinquunt. Fortissima, vel stiptica mirum in modum constringunt gulam, atque humores coagulant.*

§. 5. *Adstringentia semper cautissime sunt adhibenda. Sæpius enim plura incommoda, quam emolumenta asserunt.*

§. 6. *Adstringentia omnia paroxysmos febriles cobibent, sed non sunt adhibenda nisi prius materia febrilis vitiosa, ut & obstructiones sublatae, atque expulsæ fuerint. Cortex Peruvianus sive China chinæ etiam adstringit, & pari successu, imo tutiori adhibetur.*

§. 7. O-

§. 7. Omnia adstringentia terrestria nec non *Veā*, ubi per sudorem, vel transpirationem humor *Θ*sus vitiosus extirpandus nocent. Ideo in *Podagra*, *Arthritide*, *scabie*, *Variolis*, *Erysipelate* inque omnibus *morbis criticis* cautus, vel parcissimus sit illorum usus.

§. 8. In *Diarrhaea*, *Dysenteria* nunquam ab initio adhibenda sunt medicamenta adstringentia, sed potius præmittenda sunt temperantia, diluentia sudorifera leniora, nec non alexipharmaca. Quando vero modum nimis excedunt, & metus sit virium prostrationis tunc in auxilium vocanda sunt.

§. 9. In principio *hæmorrhagia* non statim fugiendum ad adstringentia. In *Hæmoptisi* enim facillime ex intempestivo horum remediorum usu oriuntur angustiae circa præcordia cum respirationis difficultate: in *Hæmorrhoidibus* autem dolores lumborum inflammatorii.

§. 10. In *Gonorrhæa*, & *fluore albo* adstringentibus præmittenda sunt evacuantia, sanguinemque depurantia. Cura hæc alias chirurgis conceditur, quamvis eventus ejusmodi hominibus curæ commissæ sæpe lugubris subsequutus sit.

§. 11. Qui nervos habent imbecilles, & ad spasmos sunt proclives non facile perferre possunt adstringentia. Horum enim usu facillime *Apoplexia*, *Paralysis*, vel *contractura* in talismodi subjectis excitatur.

§. 12. Qui adstrictioris sunt alvi, item, qui purgans, vel vomitorium hauserunt, vel haurire cupiunt abstineant ab adstringentibus.

§. 13. Caveant ab adstringentibus gravidae, quibus abortum sæpius causantur, item infantes in quibus alvum nimis adstringunt.

§. 14. Remediorum adstringentium usus externus semper interdicens est illis, qui inflammationibus, utpote *Erysipelate*, *Pleuritide*, *Angina*, *exanthematibus scorbuticis* laborant. Facili enim negotio *Gangranam* provocare possunt.

§. 15. In *Paralysi*, sive nervorum resolutione & fibrillarum præmissis præmittendis *externa adstringentia* uti balneum, decoctum radicis consolidæ majoris quoque conferunt, dum fibras relaxatas contrahunt, ipsisque tonum legitimum restitunt.

§. 16. Versatur circa usum pulverum & liquorum stipticorum, qui sunt præsentissima remedia sanguinem sistentia extrinsecus applicata, præsertim in amputatione inutilis cujusdam, ac vitiosæ materiæ uti carcinomatis, Canceri, fungi. Cavendum ne Gangræna vel inflammatio partem affectam occupet: quod impeditur si *parti affectæ* *℥ camphoratus* applicatur, ut hac ratione humores dissipentur subsidentes, & in ordinem redigantur.

C A P U T III.

De

Analeptici.

§. 1.

A Naleptica sunt *medicamenta alterantia spiritus animales deficientes* suavis suis, & *homogeneis particulis recreantia*, ac *restaurantia*, torpidiores, ac *motu languidos* *acrimonia sua commoventia*, & *excitantia*, *acceleratos vero ac nimio in motu constitutos sedantia*, atque *compefcentia*.

§. 2. Analeptica modo operandi agunt *vel proprie, & positive in animalium crasin & texturam*, vel *improprie, & remote omnia illa removendo*, quæ, corporisque viribus molesta sunt, atque illorum motui inquieto, confuso ac a statu naturali recedenti subveniunt.

§. 3. Analeptica fortiora, quæ etiam confortantia calida dicuntur potissimum desumuntur ex regno vegetabili, & sunt omnia illa, quæ *saporem, odorem forti, & penetrante gaudent*: qualia sunt aromata, ac plantæ aromaticæ *Cinnamomum, Cardamomum, Cubeba, Lavendula, Rorismarinus, Majorana, Pulegium*, atque ex his parata va-

rii generis remedia v.g. ∇ vite $\sim$ tuosa. Tra, EE. atque balsam. quæ omnia vellicando $\sim$ excitant, blandisque Δ eis suaveolentibus particulis recreant, & refocillant.

§. 5. Analeptica temperata sunt pulpa, & succus citri, aurantium, pomorum sinensium, granatorum. Ex præparatis ∇ $\sim$ tuosa simplices & compositæ, minus $\sim$ tuosa fragorum, cerasorum, rosarum, florum Tiliæ, ∇ cordialis frigida Herculis Saxoniæ &c.

§. 6. Ad analeptica proprie talia referuntur etiam vinum bonæ notæ, ac alimenta nutrientia gelatina CC. eboris &c. Idem Amygd. dulc. pinea, & ex his paratæ emulsiones: item juscula restaurantia. Hæc autem sunt analeptica remedia domestica.

§. 7. Analeptica $\sim$ tuosa vitanda sunt in omni ardore p. n. feb. acutis inflammatoriis maxime, si pori cutis sunt occlusi, sudorque seu diaphoresis suppressa. Si vero sudor profuit minus nocent, sed sudorem augendo calorem quandoque temperant.

§. 8. Admodum nocivus est immoderatus analepticorum $\sim$ si orum, calidorumque usus in personis tenerioris constitutionis, siccioribus, calidis, biliosis ad phthisin vel Hæcticam proclivibus.

§. 9. In doloribus scorbuticis, morbis Θ inis, calore lento, catarrhis acerbis Θ is omnia calida, & aromatica pernicioosa sunt: utpote acrimoniam augendo hos morbos sæviores reddunt: quod etiam timendum circa Arthritidem, Podagram, tussim, & Coryzam.

§. 10. Profunt acriora sive calida in morbis ventriculi frigidis, appetitu dejecto, anorexia, alvi nimio fluxu, lypothymia, Colica a causa frigida, vomitu pituitoso.

§. 11. Analeptica $\sim$ tuosa quo magis sunt temperata, atque edulcorata, eo nimius inferunt periculum, & summuntur optime post pastum ventriculo cibis repleto. Vacuo enim ventriculo vim facile inferre possunt.

§. 12. $\sim$ tuosorum usus extrinsecus v.g. Balsamorum vite variae descriptionis, ∇ regina Hungaria, $\sim$ tuum, & ∇ rum Apoplecticarum, Θ ium volatilium Θ osorum utilissimus, summeque proficiuus est ad excitandos $\sim$ in animi deliquio, capitis, cerebrique debilitate,

Vertigine syncope, passione hysterica, Apoplexia, affectibus soporosis, item in languore hujus, vel illius partis e. g. paralyfi manus, pedisve.

§. 13. *Antuosa* analeptica egregiam quoque *opem præstant in nimio vomitu, ac Diarrhæis sistendis, in Colica facta decenti applicatione, item in Catarrhis Rheumatismis ad dissipandum, in roborandis partibus post morbum diuturniorem debilitatis.*

§. 14. *Diaphoretica, purgantia, vomitoria exhibita cum spirituosius celerius operantur. Vice versa Antuosa sistunt, ac cohibent miniam illorum operationem si offeruntur, quando dicta evacuantia plusquam decet detraxerint.*

§. 15. *Ubi acriora calida contraindicantur, ibi temperatiora in usum vocanda.* Hæc enim inprimis acidiuscula non solum roborando virtutem suam exerunt, sed etiam *Antuosa* animales æstuentes fervidos in motu. p. n. constitutos sedant, atque compescunt.

§. 16. *Affectus* in quibus minus acria, & temperatoria requiruntur sunt illi potissimum, in quibus calor, vel æstus intestinus, aut in inflammatione sitis, & similia conjuncta sunt, uti fieri solet in febribus malignis, & ipsa peste.

§. 17. *Analeptica ex nutriendis desumpta* egregium habent usum in *Hæctica, sanguinis defectu, impotentia virili a defectu seminis, item in fame emaciatis.*

§. 18. *Analeptica improprie talia sunt vel precipitantia & absorbentia, vel expellentia sudorifera, alexipharmaca vel denique anodyna.*

CAPUT IV.

De

Aperientibus.

§. I.

Aperientia sunt medicamenta obstructions reserantia, sanguinem fluidificantia, ejusque circulum liberiores effluere.

§. 2. In

§. 2. In genere omnia medicamenta, quæ sanguinis spirituscentiam blande promovent, cum humores viscidos, & vappidos attenuant, & ad diaphoresin disponunt merentur dici aperientia.

§. 3. Ex regno vegetabili omnibus palmam facile præripiunt amara & alcalino Vestri, fixo Deo referta: cujus auxilio sanguini inducunt tenuitatem, acores primarum viarum corrigunt, ac tollunt, obstructions in visceribus consistentes aperiunt, ac referant, alvumque stimulant.

§. 4. Amara qualia sunt Scordium, Carduus benedictus, absinthium, Gentiana, centaurium minus, Fumaria & inde parata extracta sunt medicamenta polychresta, & commode adhibentur in Cachexia, ventriculi vitiis a causa frigida, Ictero, affectu hypochondriaco, ac hysterico, obstructione, ac scyrrhescentia hepatis, lienis: & quoniam agunt principio temperato fixo non tam facile lædunt, verum opus est continuatione si quid eximii præstare debent.

§. 5. Amara acuata Sibus fixis, vel etiam pro re nata volatilibus plus habent efficacia, quam si sibi sint relictæ in sanguine impetuosius concitando: unde mensium medentur suppressioni.

§. 6. Extracta amara circumspecte data, & evacuationes sanguinis ordinarias suppressas revocant, easdemque nimias etiam sistunt, quoniam obstructions viscerum quæ largissimarum hæmorrhagarum genetrices esse solent removent.

§. 7. Plethoricis interdicens est nimus extractorum amarorum usus. Facile enim sanguinis nimia profluvia excitat.

§. 8. Extracta amara semper præferenda sunt infusis, ac essentis, & optime assumuntur sub forma pilularum vacuo existente ventriculo.

§. 9. Amaris ratione virtutis aperitivæ proxime accedunt æcria mitiora & tenui acri volatiliori prædita, qualia sunt radix Asparagi, fœniculi, Petroselinii, Apii &c.

§. 10. Quæ ex minerali regno petuntur pro scopo aperitivo non infimum inter aperientia merentur locum: qualia sunt Stialia, Fialia

§. 11. Ex $\mathcal{I}$ tialibus sese commendant *lim. $\mathcal{I}$ tis, crocus, $\mathcal{I}$ tis aperitivus, Tr. $\mathcal{I}$ tiales præsertim aperitiva Zuvelfferi Tr. $\mathcal{I}$ tis $\odot$ aris, cum succo pomorum.*

§. 12. *Martialium virtus præcipua quidem est constrictiva: quatenus vero ob substantiam ∇ eo- Δ eam leniore constrictione fibras vasorum & viscerum relaxatas roborant, sicque humores stagnantes successive ejiciunt, eatenus merentur dici aperientia.*

§. 13. *Omniū tincturarum $\mathcal{I}$ tialium virtus dependet a $\mathcal{Q}$: & quo menstruum, quo præparantur est subtilius, & volatilius, eo subtiliores, & efficaciores emergunt in cura.*

§. 14. *Tinctura $\mathcal{I}$ tiales nullo alio menstruo parari possunt, quam acidulo: & omnia acida sive ex regno minerali, sive vegetabili desumpta sint $\mathcal{I}$ tem solvunt, & Tram constituunt $\mathcal{I}$ tialem.*

§. 15. *Ad aperientia $\mathcal{I}$ tialia referendæ quoque sunt acidulæ: quarum vis aperitiva a Vitriolo & aqua dependet: quo subtilius itaque $\mathcal{Q}$, & purior ∇ , eo præstantiores solent esse acidulæ.*

§. 16. *Acidularum potus frigidus stomachum robustum, viscera sana, & integra, probam transpirationem, & expirationem requirit: item sanguinem calidum; & quo magis sanguis particulis biliosis, Δ eis, & mobilibus abundat, eo aptius assumuntur acidulæ.*

§. 17. *Personis tenuioris textura, quæ ventriculi laxitate laborant, viscera valde obstructa, abscessus occultos foveant, sanguinem frigidum habent, & systema nervosum debile illis minus conveniunt pota acidule.*

§. 18. *Optime bibuntur evacuatis prius primis viis conveniente tempore æstivo matutino, ventriculo vacuo, imperando post illorum usum abstinentiam per aliquot horas, & motum vehementiorem. Minus conveniunt sub frigida, vel humida intemperie, item post pastum, & ubi obsessæ sunt primæ viæ vitiosis humoribus.*

§. 19. *Securus acidularum usus fit, si inter illorum exhibitionem potum spirituosum, victumque tenuem ac cibos facilioris conco-*
ctio-

Etionis adhibemus interpolatis simul *amaris stomachicis, balsamicis, carminativis.*

§. 20. Pessimum indicium est si usum acidularum sequitur lassitudo corporis, *Vertigo, appetitus, & virium defectus, item suppressio urinae, sudoris. &c.*

§. 21. Cautissime procedendum est in prescriptione *Stialium, & Blaceorum*, siquidem infida sunt & adstringentia, & aperientia.

§. 22. In ordinandis *Stialibus* semper individua probe sunt considerata. Non facile exhibenda sunt illis, qui *siccioris & calidioris sunt natura; item phthisicis, Hecticis, valde debilitatis, nec lactantibus infantibus, nutricibus, gravidis* facile sunt præbenda.

§. 23. Post *Stialium* ac *Blaceorum* usum semper motus maximo-pere imperandus est. Motus enim horum virtutem mirum actuare, & excitare solet.

§. 24. Durante excretionem sanguinis critica, sive per menses sive per hæmorrhoides nisi sit nimia, non facile adhibenda sunt *Stialia, acidula, Blacea.*

§. 25. Evacuantia tam per superiora, quam inferiora commode præmittuntur *Stialibus.*

§. 26. *Dosa, & Eia neutra* sive media optime miscentur cum *Stialibus.* Horum enim virtutem mirum augent.

§. 27. Ex *Stialibus* aperiendi virtute gaudent *Cinnabarina, atque ꝑ Oarís* singulari enchiresi præparatus.

§. 28. *Aperientium* classẽ porro ingrediuntur *Eia media*, quæ præter virtutem incidentem, & abstergentem etiam deobstruunt, ac viscerum infarctus tollunt.

§. 29. Ejusmodi *Eia* sunt *Θ digestivum Sylvii, ΘX, ꝑ Blacus arcanum duplicatum, ꝑ ꝑ satius, ∇ fol. ꝑ, solutio lap. ☿.*

§. 30. Hæc *Eia* egregium edunt effectum in omnibus morbis qui nascuntur ex obstructionibus emunctoriorum, viscerum & glandularum sanguinis, ac lymphæ depurationi inservientium.

§. 31. Optime sumuntur *Eia media* tempore matutino ventriculo vacuo. Sic enim non labefactatur illorum vis aperitiva.

O

§. 32. In

§. 32. In intemperie sanguinis $\ominus$ sa, & morbis scorbuticis abstinendum est a nimio $\ominus$ ium usu.

§. 33. Aperientibus denique quoque annumeranda sunt balsamica media, quæ blandam spiritualcentiam chylo, & sanguini inducunt, quare ubi p. n. stales sanguinis, & lymphæ metuendæ sunt, ut in *Malo Hypochondriaco, affectu Hysterico obstructione lienis, hepatis, pancreatis*, ibi balsamica decenti dosi applicata, cum aliis remediis si opus maritata, & per tempus continuata, præstantissima solent esse remedia.

C A P U T V.

De

Balsamicis.

§. 1.

Balsamica sunt duplicia: vel fixiora, aut medii generis vel magis volatilia. Fixiora agunt propter $\ominus$ alcalinum fixum terrestre Δ cum qualia sunt amara: de quibus supra de aperientibus.

§. 2. Balsamica media dicuntur quæ resinosis blandis particulis &oque subtili sunt instructa, uti sunt *Myrrha, Zedoaria, succinum, lignum Aloes, Guajacum, Aloe, crocus cortices citri, aurant, Mastich. bacc. Junip. ambr. calam, arom.* omniaque aromata, & ex illis paratæ EE. compositæ, & Elixiria balsamica.

§. 3. Balsamica propter particulas quas continent balsamum sive sanguinis Δ naturalerestituendo blandam sanguinis Δ tualcentiam promovent. Hinc in omnibus morbis ubi transpiratio lasa, & ubi circulus humorum propter excessum acidi, & visceri impeditior est, quales sunt chronici, sunt convenientissima.

§. 4. Deficiente excretionem sanguinis naturali, uti in mensibus & hæmorrhoidibus balsamica sunt præstantissima, item ubi putredo vel corruptela visceri imminet, defendunt enim sanguinem ab impuriis putridis effluviis.

§. 5. In ulceribus pulmonum phthisicis conveniunt etiam balsamica,

ca, sed valde temperata, ac pariori dosi assumta, continuata tamen unaque cum diluentibus usurpata, alias calorem augendo serum subtrahunt corpori necessarium.

§. 6. *Myrrha in substantia adhibita balsamicum est temperatissimum & longe præferenda EE. & elixiriis.* Ejus usus summe proficius est ad *tussim inveteratam, phthisin, fætorem oris tollendum, contagium morbosum auferendum, præterea ad Variolas expellendas, & mensesciendos* quotidiani solet esse usus.

§. 7. *Balsamica cautissime sunt adhibenda in plethoricis ad nimia sanguinis profluvia proclivibus, in scorbuto bilioso, affectu Hypochondriaco cum p. n. calore conjuncto, sive febre lenta.*

§. 9. *Optime adhibentur balsamica primis viis a saburra, & coluvie humorum vitiosorum prius purgatis* alias facile ipsos introducunt ad massam sanguineam & habitum corporis pessimo eventu.

§. 9. *Balsamica optime sumuntur cum cibis, & inter illos ut hac ratione ciborum essentia imprægnetur illorum blanda virtute.*

C A P U T VI.

De

Confortantibus.

HOrum descriptio genuina, modus operandi, & adhibendi traditus est in capite de Analepticiis.

C A P U T VII.

De

Consolidantibus.

§. 1.

Consolidantia, quæ Græcis *traumatica* dicuntur sunt medicamenta unionem continui laesam sive per exulcerationem, sive vulnera-

tionem, quocunque modo factam restituentia, nec non symptomatibus exinde natis succurrentia.

§. 2. In consolidatione ulcerum atque vulnerum semper ad symptomata respectus habendus, & omnia consolidationis impedimenta removenda. Hinc ex variis capitibus consolidantia accersenda & nunc cum desiccantibus & absorbentibus nunc cum abstergentibus, & mundificantibus, nunc cum emollientibus, antispasmodicis nervinis, refrigerantibus, atque anodynis sunt combinanda.

§. 3. Impedimentis omnibus remotis, vel non præsentibus sufficiunt sola glutinantia, atque ballamica sive traumatica strictè, & proprie sic dicta, qualia sunt *gluten tauri*, *sarcocolla*, *thus*, *resina vulneraria*, *balsamum peruvianum*, *de copaiva*, & omnia balsama vulneraria *Mindereri*, *Crollii*, *Hildani*, *Locatelli*, & aliorum, usu interno essentiaë traumaticæ *Wedelii*. &c.

§. 4. Quacunque leniter adstringunt consolidantia evadunt quatenus fibras relaxatas roborant, vel etiam adstringunt, nimiumque humorum affluxum consolidationem impediens, cohibent.

§. 5. Symptomata quæ vulneribus, vel ulceribus familiaria esse solent sunt *Hæmorrhagia* quæ requirunt *Ischama*, sive sanguinem sistentia, *tumor*, & *inflammatio*, quæ requirunt discutientia, ac refrigerantia. *Affluxus seri* copiosioris hic requirit desiccantia, absorbentia, & leniter constringentia. *Impuritas* cui opponuntur detergentia, *dolores* qui sistuntur anodynis, *spasmi* qui removentur antispasmodicis.

§. 6. Prudentia chirurgi consistit non modo in hoc ut symptomata supervenientia removeat, sed potissimum ut vulneratum ab ipsis præservet. Hinc ex ante dictis varia componit Emplastra, balsama, atque unguenta vulneraria.

§. 7. Consolidantia, & vulneraria non solum externe applicantur sed etiam pro usu interno in læsione, atque corruptione partium internatum sub varia adhibentur forma, ita ut ex illis parentur vel infusa, vel decocta, ve essentia, vel pulveres.

CAPUT VIII.

De

Cosmēticis.

§. 1.

Cosmētica sunt *medicamenta externa sordes in cuticula harentes detergentia, illam emollientia, nitorem, atque pulchritudinem conciliantia, ac obsoletum, opacum, vel nigricantem colorem emendantia.*

§. 2. Cosmētica distinguuntur in *proprietalia & palliativa*: illa revera *splendorem amissum restitunt*, hac vero *novum acquisitum album vel rubicundum colorem aliquandiu saltem duran- tem oculis- que spectantium fallentem inducunt*, & dicuntur *fuci*.

§. 3. Cosmētica primi generis virtutem suam exerunt *detergendo, atque emolliendo*.

§. 4. *Detergentia huic scopo inservientia sunt radix serpentaria, Dracēntii majoris, Sigilli Salomonis, Scroplularia, fl. fabarum, lil. alb. fructus amygd. amararum, pinearum, farina fabarum, cicerum, lupinorum, albumen ovorum, lac, ☉ ☿ ☽ ☿ per deliquium, mica panis albi, Myrrha, Benzoe.*

§. 5. Emollientia sunt ☉ Bees aliaque ☉ a expressa it. *axung. ac seva.*

§. 6. Ex his parantur varia remedia, ac adhibentur vel *informa pulveris, vel ∇, vel linimenti, vel emulsionis vel saponis.*

§. 7. *Simplicissimum omnium cosmēticorum est lac quod virtute detergendi, ac emolliendi gaudet.*

§. *Detergendi virtute se commendant biliosa animalium particulae: Fel animalium in spissari solet in extractum, quod √ ☿ sato solutum, & ☿ tatum cum ∇ spermatis ranarum evadit cosmēticum.*

§. 9. Quæ palliativa sunt cosmētica cum homine Christiano sint

indigna hinc libentes ea omittimus: qui tamen plura de his desiderat evolvet RONDELECHII tractatum de fucis item PLATERI libr. de vitis cutis cap. II. & p. 156.

C A P. IX.

De

Demulcentibus.

§. I.

DEmulcentia sunt *medicamenta*, quæ propter particulas gelatinosas vel mucilaginosas, ac blandas & osas. humorum acrimoniam involvunt, obtundunt, temperant, illorumque vim stimulantem, ac pungentem quodammodo infringunt.

§. 2. Talismodi *medicamenta* sunt ex regno animali, quæ copiosam gelatinam continent partes duriores imprimis *cornu cervi*, *Alcis*, & *gelatinæ carniū*. Ex regno vegetabili herbarum ac radices mucilaginis copiam continentes. v.g. *Althea*, *lil. alb.* *china*, *Scorzonera*, *Herba Malvæ*, *parietaria* & omnes plantæ sic dictæ emollientes, item & *expr. amygd. d.* ac semina copiosum & continentia, nec non *lac.*

§. 3. Commode adhibentur in omnibus morbis *Θinis*, *scorbuto bilioso*, *scabie* omnique cutis impuritate ac defecatione, *ulceribus*, partium internarum corruptela *phtisi*, *exulceratione* substantiæ intestinalis, item in *catarrhis Θsis*, *tussi sicca* &c.

§. 4. Hæc *medicamenta* optime assumuntur calide primis viis probe prius expurgatis, & commodissime miscentur cum lenioribus *diaphoreticis*.

C A P U T X.

De

Diluentibus.

§. I. Di-

§. I.

Diluentia sunt *medicamenta alterantia humores viscidos crassos propter particulas aqueas lubricas fluidificantia, Etia, omniaque acria diluentia, ac temperantia.*

§. 2. Diluentia sunt omnia ita dicta aquea ∇ $\sim$ *simpl. non excessivo Etino vel Aeo principio imbutæ v. g. ∇ Veronica, scabiosa, Boraginis, Scorzonera, CC. fl. acacia, vel decocta, ac infusa herbarum, ac specierum temperantium cum largiori copia ∇ facta uti decoct. CC. hordei, infusum Thea, Veronica, Betonica, radicis china &c. Idem accidula & therma.*

§. 3. Diluentia sunt remedia polychresta plurimis morborum indicationibus correspondentia, nec facile damnum inferentia.

§. 4. Diluentia in omni defectu humidi, & ubicunque Etia in sanguine sunt copiosa, idem ubi humorum adest densitas atque crassities locum inveniunt exoptatissimum.

§. 5. Emunctoria, quo magis sunt libera & aperta, transpiratio expedita eo melius operantur diluentia.

§. 6. Quo minus per sudorem alvum aut urinam rursus secedunt potiones, ac diluentia aquea, eo parcior illorum sit usus.

§. 7. Diluentium nimium usum contraindiciant obstructions viscerum, hepatis, & lienis, colluvies humorum viscidorum hærens in primis viis, emunctoriorum occlusio, urine paucitas, alvi adstrictio.

§. 8. Diluentia optime assumuntur ventriculo vacuo, tempore matutino, transpiratione existente liberiore & quidem calidissime paulatim illa sorbendo, minus recte post pastum ventriculo cibis repleto, vel circa tempus nocturnum.

CAPUT XI.

De

Discussientibus.

§. 1.

Discutientia sunt medicamenta externa tumoribus appropriata, hos ipsos dissipantia, materiam stagnantem resolventia, atque per habitum corporis disjicientia.

§. 2. Discutientia agunt propter Θ volat. copiosum. Hinc omnes plantæ nervinæ, atque antispasmodicæ sunt discutientes. v. g. *Salvia, Majorana, rosmarinus, stechas Arabica, ruta, betonica, Verbena, Melilotus chamomela vulgaris, & Romana, Verbascum, flores sambuci, item gummata Bedellium, Camphora* $\vee$ *Camphoratus, vinum calidum,* $\approx \Theta \chi$.

§. 3. Pro diversitate tumorum selectus etiam instituendus erit inter discutientia, & vel cum anodynis, vel antispasmodicis vel emollientibus, vel refrigerantibus sunt combinanda.

§. 4. Horum remediorum modus adhibendi contingit sub varia forma vel enim concisa & crasso modo pulverisata includuntur sacculo, vel in linimenta, & unguenta rediguntur, vel sub Epithematis forma applicantur, vel Emplastra ex ipsis parantur.

§. 5. Emplastra discutientia quæ in officinis prostant sunt *Empl. de melioto, de ranis C. Fio Vigonis, diaphor. Mynsichti, de baccis auri, Magneticum Angeli Sala.*

C A P U T XII.

De

Emollientibus.

§. 1.

Emollientia sunt medicamenta, quæ id, quod concretum, vel coagulatum est dissolvunt, & ad pristinum statum reducunt.

§. 2. Emollientia sub vario prodeunt schemate, & prout differunt partes coagulatae, ac induratae quæ resolutione indigent, differunt etiam emollientia, communiter tamen in interna distinguuntur & in externa.

§. 3. Emol-

§. 3. Emollientia interna agunt propter particulas lubricas, flexiles, nuncilaginosas uti sunt radices *Althea*, *malva*, *lil. alb.* herba *Malva*, *Atriplicis*, *Mercurialis*, quæ commode adhibentur in alvi obstructione a fecibus induratis mixta cum laxantibus, & præscribuntur vel in forma decocti vel clysmatis.

§. 4. Hæc medicamenta præter virtutem emollientem gaudent quoque virtute incrassandi, humorum acrimoniam temperandi, atque obtundendi. Hinc commode etiam adhibentur in morbis *Θinis*, *spasmodicis*, atque *catharrhis Θsis*.

§. 5. Emollientia externa tumoribus medentur, humoresque stagnantes resolvunt, vel ad suppurationem disponunt, hinc alia dicuntur, *resolventia*, alia *suppurantia* seu *maturantia*.

§. 6. Resolventia conveniunt cum supra descriptis discutientibus: *maturantia* vero quæ adhibentur quando humores stagnantes insensibiliter digerî, ac discuti nequeunt sunt carica pingues, *Mel*, *gummi ammoniacum*, *Galbanum*, *Terebinthina*, & ex his parata *Emplastra* *resolventia*, atque *maturantia*.

C A P U T III.

De

Excitantibus.

§. 1.

EXcitantia sunt medicamenta ~ animales in motu languidos erigentia, majoremque humorum influxum in hanc, vel illam partem promoventia, & procurantia.

§. 2. Excitantia sunt vel interna, vel externa. Interna sunt omnia spirituosæ *Θia* volatilia, & oleosa, superiusque descripta *analeptica* calida, & acria.

§. 3. Externa sunt omnia quæ penetrante odore plus minus grato sunt instructa, balsama varii generis *apoplectica* liquida vel in forma magis consistente, item ~ & ∇ *antapoplectica*.

P

§. 4. Ad-

§. 4. Adhibentur excitantia in *Paralyfi, Apoplexia, Lypothimia, syncope, passione hysterica, affectibus soporosis*, & in omnibus morbis, in quibus observatur motus impotentia.

§. 5. Ad excitantia non incommode etiam referuntur *vesicatoria*, quæ carpis manuum, vel etiam nuchæ applicata egregium præstant auxilium in affectibus soporosis, & febribus malignis præsertim cum sopore conjunctis.

CAPUT XIV.

De

Exsiccantibus.

§. 1.

EXsiccantia sunt *medicamenta externa in ulceribus usitata, humiditatem nimiam absorbentia, & consolidationem promoventia.*

§. 2. Usitatiora exsiccantia sunt *lapis calaminaris, Bolus Armenia, ac Æa sigillatae varii generis.*

§. 3. Adhibentur *in ulceribus antiquis continuo manantibus, item in scabie humida.*

CAPUT XV.

De

Incidentibus.

§. 1.

Incidentia sunt *medicamenta humores glutinosos & viscidos propter particulas, quibus scatent Æino Æeas dividuntia, dissolventia, & comminuentia.*

§. 2. Incidentia sunt vel *amara, vel aromatica, vel etiam Æina: de quibus in superioribus de aperientibus.*

CAPUT

CAPUT XVI.

De

Incrassantibus.

§. 1.

Incrassantia sunt *medicamenta humores liquidiores crassiores reddentia, illorumque acrimoniam infringentia, atque temperantia.*

§. 2. Incrassantia agunt *propter particulas Æstres crassiores, viscidiores & mucilaginosas*, quibus dum sese humoribus tenuioribus permiscunt his ipsis crassiorem consistentiam tribuunt, & acrimoniam demulcent.

§. 3. Incrassantium nomine digna sunt 1.) *Æta uti Boli, & Æa sigillata* 2.) *Mucilaginosa, ut semina herbae atque radices mucilaginem sub coctione præbentia* 3.) *dulcia.*

§. 4. Incrassantia præsertim *mucilaginosa locum habent in omnibus morbis Æinis*: ubi spicula humorum Æina sunt mitiganda, temperanda, ac demulcenda. Hinc adhibentur in *Scabie, scorbuto bilioso, catarrhis Æsis, tussi sicca, tabe, Atrophia.*

§. 5. Nocent *incrassantia in morbis frigidis Cachexia Cacochymia pituitosa, obstructionibus, & infarctu viscerum*, ventriculi laxitate nimia, & quando ille cum intestinis obsessus est pituitosis tenacibus humoribus.

§. 6. *Dulcia, sacharata mellita nocentissima esse solent hypochondriacis, hystericis, scorbuticis* partim quod visciditate, & lentore obstructiones augeant, partim etiam quod Æia acida, actia accumulent, lentorem lymphæ inducant, & transpirationem impeditiorem reddant.

§. 7. *Dulcium immoderatio us in pituitosis facile disponit ad Hydropem, Asthma, & cachexiam*, in infantibus sæpius producit *tumores abdominis, atrophiam, Colicam convulsivam, febres putridas, & Epilepsiam.*

2

§. 8.

§. 8. *Dulcia, & minilagiosa optime assumuntur calide, ventriculo prius probe expurgato per emeticum, aut purgans.*

CAPUT XVII.

De

Refrigerantibus.

§. 1.

Refrigerantia sunt *medicamenta aestum p. n. imminuentia, & animalium effrenem & irregularem motum compescentia, sitimque extinguentia.*

§. 2. Usitata *refrigerantia sunt Acetosa, acetosella, succus citri, berberum, rubi Idæi, fl. violarum, rosarum, sem. iv. frigida majora, fructus cerasorum, ☉, saccharum, h, † ☉, & acidi minerales simplices, & dulcificati R 4. fl. cordialium, ▽ Endivia lactuca, Scorzonera, Plantaginis, rosarum, sedum ▽ cordialis frigida. Vid. HOFFMANNUS de medicamentis alterantibus.*

§. 3. Ex hisce medicamentis ut plurimum parantur *potiones refrigerantes, quibus ægri utuntur ad sitim atque calorem extinguendum vel episthemata quæ externe fronti applicantur.*

§. 4. *Refrigerantibus internis omnibus palmam fere præripit ☉, quod adhiberi potest in omnibus morbis, ac febribus inflammatoriis v. g. Angina, Pleuritide, Peripneumonia, Phrenitide, Arthritide, Varicolis &c. si misceatur cum alexipharmacis calidis, diaphoreticis fixis & mediis HOFFM. ibid. p. 95.*

§. 5. ☉ cum camphora mixtum est *præstantissimum remedium in omnibus morbis malignis, & efficacissimum remedium ad calorem p. n. extinguendum, deliria delenda, malignitatemque propulsandam.*

§. 6. *Usu externo sine refrigerandi in inflammationibus adhibentur a chirurgis hæc remedia nempe lithargyrium Cerussa, Minimum.*

CAP.

CAPUT XVIII.

De

Resolventibus.

§. 1.

Resolventia ita dicuntur a modo operandi siquidem agunt in humores stagnantes, eosdemque resolvunt. Hinc non differunt, a discutientibus de quibus alibi.

CAPUT XIX.

De

Rubefacientibus.

§. 1.

Rubefacientia sunt medicamenta in cuti ruborem excitantia non tamen exedentia.

§. 2. Agunt hæc medicamenta propter particulas acres quibus vellicando affluxum majorem spirituum atque humorum concitant: sicque leviolem quasi inflammationem inducunt.

§. 3. Talia sunt flammula Jovis, folia persicaria aquea, urtica viridis, semen sinapi, Eruca, gummata acria Sagapenum, Euphorbium.

§. 4. Veteres varios habuerunt modos cutim rubefaciendi: quod fecerunt vel per sinapismum, vel per phanigmos, vel per picationem, vel per tropacem. SENNETVS in Instit. med. Lib. V. part III. Sect. III. cap. 38 pag. m. 805.

CAPUT XX.

De

Sanguinem depurantibus.

P 3

§. 1.

§. 1.

Medicamenta massam sanguineam depurantia sunt varia: & differunt secundum diversitatem vel quantitatis, vel qualitatis in sanguine peccantis.

§. 2. Inter sanguinem purificantia primum sibi vendicant locum *medicamenta purgantia*, his succedunt *diaphoretica*, & reliqua *evacuantia*: agmen denique claudunt *aperientia*, *balsamica*, *absorbentia*, & *temperantia*.

LIBRI II.

SECTIO II.

De

Alterantibus certam partem roborantibus.

CAPUT I.

De

Cephalicis.

§. 1.

Cephalica sunt *medicamenta affectus capitis tollentia*, *spiritusque animales excitantia*, atque *rescientia*.

§. 2. Prout differunt causæ, a quibus capitis affectus originem habent, differunt etiam *medicamenta cephalica*, ita tamen ut alia sint *proprie talia*, alia *improprie*.

§. 3. *Proprie talia* dicuntur *cephalica*, quæ *odore sunt grato*, *sapore plus minus acris*, & *conveniunt cum Analepticis alibi descriptis*.

§. 4. *Cephalica* virtutem suam exerunt, vel *poros cerebri*, atque *nervorum obstructos reserando*, vel *partes nervosas nimium relaxatas roborando*, *tonumque legitimum his ipsis restituendo*, vel *mo-*

tum

tum & tuum animalium ferocem & nimis celerem quadantenus compescendo.

§. 5. Improperie omnia tam *evacuantia*, quam *alterantia* pro diversitate causæ & intemperiei corrigendæ merentur dici *cephalica*. Hac ratione *balsamica* præmissis evacuantibus in omni capitis affectu a causa frigida originem habente merentur dici *cephalica*, & sic porro.

CAPUT II.

De

Cordialibus.

§. 1.

Cordialia sunt *medicamenta languori cordis subvenientia, & circulationem sanguinis liberiores efficientia.*

§. 2. Cordialia distinguuntur in *calida & temperata*. Calida conveniunt cum analepticis acrioribus, & ætuosis, quæ adhiberi possunt in morbis frigidis, in nimio mœrore, atque tristitia.

§. 3. Cordialia temperata simplicia sunt *▽ sigillata, unicornum verum, mater perlarum, margarita, composita pulvis bezoardicus Sennerti, Anglicus ⊕* & omnia superius dicta bezoardica, seu Alexipharmaca universalia.

§. 4. Cordialia temperata adhibentur in morbis malignis & agunt in massa sanguinea miasmata contagiosa expellendo, sicque sanguinis circulum liberiores reddendo.

§. 5. Cordialium classem ingrediuntur quoque acidula v. g. *phlegma ⊕ succus citri &c.* quatenus sc. ætuum fervorem, & inordinatum motum compescunt, & a nimia quantitate inde orienda præcavent.

CAPUT III.

De

Nervinis.

§. 1. Ner-

§. I.

Nervina sunt *medicamenta partes corporis debilitatas roborantia & animales excitantia illorumque motum nimium & inordinatum compescentia.*

§. 2. Nervina sunt præter Analeptica superius descripta *Castoreum, Moschus, Zibetum, Succinum, Ambra, Balsamus Peruvianus Storax liquida, Ambra liquida, Axungia Taxi, pinguedo Castorei, cati sylvestris* ∅ *succini, petroleum.* Ex compositis *unguenta nervina; ∇ Anhaltina, ∩ apoplecticus* Θ *ia volatilia* ∅ *sa, & omnia Cinnabarina, nec non medicamenta roborantia, & excitantia.*

§. 3. Adhibentur tam interno, quam externo usu in partium debilitate, *Paralyfi, Apoplexia, Epilepsia, & pro diversitate causatum combinantur cum antispasmodicis, absorbentibus, precipitantibus. &c.*

CAPUT IV.

De

Stomachicis.

§. I.

Stomachica sunt *medicamenta affiētibus ventriculi succurrentia, appetitum imminutum restaurantia, deperditumque vigorem naturalem in integrum restituentia.*

§. 2. In stomachi vitiis respiciendum semper ad causas morificas. Hac ratione in genere omnia *Emetica, absorbentia incidentia, aperientia, analeptica, aromatica acida leniter constringentia a-nodyna possunt esse Stomachica, quatenus causis affectuum ventriculi sunt contraria.*

§. 3. Proprie stomachica dicuntur, quæ ventriculum roborant ejusque tonum labefactatum restitunt, qualia sunt omnia *a-romata, vinum generosum, succinum, Ambra.* Idem amara *Absinthicum, centaurium minus & ex his parata elixiria EE. pulveres & alia medicamenta stomachica.*

LIBRI II.

SECTIO III.

De

Alterantibus certum morbum expugnantibus.

CAPUT I.

De

Anodynis.

§ 1.

Anodyna sunt medicamenta motum nimium & tuum atque humorum sistencia, dolores sedantia, & somnum inducentia.

§. 2. Agunt anodyna propter particulas vaporosas & eas copiosissimas per porosam corporis substantiam penetrando, nervos replendo, sanguinem nimis expandendo, spirituum animalium fluxum quodammodo sufflaminando hinc torporem atque somnum inducendo, dolores auferendo, calorem extinguendo, acrimoniam humorum demulcendo, excretiones p. n. sistendo. Modum operandi HOFFMANNUS describit in disputatione sua de opiatorum modo mechanico operandi.

§. 3. Pro diversitate principii & ei quatenus plus minusve volatile vel fixum est vaporosa, atque anodyna differunt, & magis vel minus naturæ grata sunt. Hinc in praxi diversum deprehendimus effectum opii, Nucis, Camphoræ, Croci, Castorei, Moschi.

§. 4. Anodyna distinguuntur in fortiora, & mitiora. Illa dicuntur Narcotica qualia sunt Mandragora Cicutæ, Solanum, Hyosciamus & ex his composita medicamenta. His paulo mitiora sunt opium rite correctum, & depuratum, variaque inde parata Laudana, item Crocus, papaver album, & erraticum. Mitissima sunt semen An-

Q

thi,

thi, flores Nymphaeae, violarum, sambuci, Meliloti Verbasci, Chamomilla, absinthium &c.

§. 5. Dantur etiam anodyna quæ exterius saltim applicata non modo dolores sistunt, verum etiam somnum inducunt, qualia sunt §. *Anethi, Hyosciami, Nucistæ expressum, crocus. Empl. oxycroceum, Emplastrum anodynum.*

§. 6. Quando usus externorum sufficit nunquam ad interna progrediendum.

§. 7. Narcotica extrinsecus applicata somnum inducendo interdum etiam sævissimos dolores in partibus remotis existentes sedant, ac compescunt.

§. 8. In Epilepsia unguenta anodyna leniora, item in Colica spasmodica prolunt. Interne caute, & nonnisi cum volatilibus offerri debent. Axungia Castorei est egregium Anodynum.

§. 9. Partibus nervosis, nec non frigidis non applicantur commode opiata fortiora, sive narcotica quia stuporem facile inducunt. Musculosis partibus applicata emolliunt, digerunt, diaphoretica sunt, hinc opium quoque ingreditur Emplastra diaphoretica.

§. 10. Si in administrando ullo remedio cautione, atque prudentia opus est præsertim quoad dosin, temperamenta, ætates, morbos, & morborum tempora certe in anodynis, & opiatis esse omnes testantur practici.

§. 11. Inter sedativa, atque anodyna præsertim ubi graviores motus sunt sedandi omnium præstantissimum, & efficacissimum est opium rite correctum, & præparatum.

§. 12. Opiata optime corriguntur si miscentur cum sudoriferis v. g. *De volatili CC. camphora.* Cum purgantibus, uti *extracto Hellebori nigri, Aloe, Zio dulci.* Cum salivantibus & vomitoriis v. g. *De Oato ꝑii, Tr. ꝑ, & ex Zio paratis remediis.* Cum calidis aromaticis §. *cinnamomi, caryophyllorum.*

§. 13. Opiata cum purgantibus & emeticis mixta desinunt in sudorifera, & remedia efficacissima.

§. 14. O-

§. 14. Opium destillatum cum $\mathcal{V}$, vel melius vino Hispanico largitur $\sim$ anodynum, qui interius & exterius adhiberi potest citra ullum incommodum.

§. 15. Opiata fixiora minus secura sunt, quam volatilia hinc opium non tam nocivum est si recens adhibeatur citra ullam coctionem, vel magnam evaporationem saltem simplicissimo modo depuratum, quam si diuturnam coctionem expertum est, ubi parte volatiliori Δ ea amissa remanet crassior, fixior magis adhærens nervis, & membranis molestissima excitat symptomata.

§. 16. *Dosa, & Tina* optime maritantur cum opiatis dum serum, quod opium inspissare solet fluidum servant.

§. 17. Anodyna & opiata optime exhibentur tempore nocturno, vel somni cum humectantibus, *emulsione amygd. d., decocto CC.* maxime in illis morbis ubi humidum deficit.

§. 18. Opium gravidis est nocentissimum, Hydropicis, Asthmaticis, cachecticis venenum.

§. 19. In *respirationis difficultate, metu suffocationis, pulsus debilitate*, item in *morbis malignis* nunquam exhibenda sunt opiata.

20. In *inflammationibus* non facile danda sunt opiata nisi summa urgente necessitate, refracta tamen dosi, & cum diaphoreticis mixta.

§. 21. Opiata non facile exhibenda sunt *senibus, debilibus, puerperis, infantibus*; si tamen necessitas id postulet non nisi in minutissima dosi danda sunt.

§. 22. Nocent opiata *obesis, & qui parum habent sanguinis, obstructione alvi laborant, ad somnum proclives sunt, & quorum primæ viæ abundant humoribus viscidis.*

§. 23. *Melancholicis, pituitosis, & qui crassum habent sanguinem* non commode exhibentur opiata; convenientiora autem sunt subjectis calidis, biliosis, cholericis, scorbuticis.

§. 24. Tempore æstatis melius adhibentur opiata, quam hyemali tempore.

§. 25. In *affectibus spasmodicis hystericis, hypochondriacis, asthmate*

mate cautissime præscribenda sunt opiata nec unquam, nisi correctæ, & refracta dosi.

§. 26. Opiata ut plurimum *deliria augere solent, & insomnia terribilissima efficiunt.*

§. 27. Opium *plethoricis* est, nocentissimum. Hinc ante ejus usum secunda prius vena est, nec statim post V. S. opium erit adhibendum.

§. 28. In omnibus *evacuationibus criticis* tam sanguinis, quam aliis opiata maxime integra dosi præparata sunt perniciosissima. Suspendunt enim facile motus naturæ criticos, & excretiones consuetas sistunt.

§. 29. In *motibus naturæ criticis* cautissime mercandum est cum opiatis, & rarius, & non nisi in principio, nunquam autem circa statum, & tempus criseos exhibenda sunt.

§. 30. Profunt opiata ubi *pulsus est magnus*, quando corpus scætet *Æibus alcalicis*, vires adsunt, motus *æ-tuum*, & sanguinis impetuosiores, & activiores sunt. Si dolores acuti, & gravissima inde nascentia symptomata, quæ ex læsionibus nervorum, distortionibus tendinosarum partium & fauciationibus, adeoque causa externa proveniunt, item in excessivis Colicæ, & calculi doloribus, dentium dolore, dentitione difficili, otalgia, vigiliis.

§. 31. Opiatorum usus longe tutior est alvo prius laxata & aperta, & si *obstructiones corporis expeditæ* sunt.

§. 32. Optimus opii effectus est si *sudor* post ejus usum fluat, & capitis gravitas, vel vertigo non sentiatur.

§. 33. Ubi opium nocet, ibi *Crocus, Camphora, Nucista, & papaveracea* tam ex semine, quam floribus exhiberi possunt, quoniam hæc remedia longe tutiora sunt.

§. 34. Quando *Variolarum, Morbillorum, Purpure, Erysipelatis materia* maximos tumultus efficit, nec egredi vult, experientia teste non tantum *acidula & Osa*, sed & *papaveracea, & leniora anodyna* efficacissimam exerunt virtutem,

CAPUT II.

De

Antaphrodisiacis.

§. I.

Antaphrodisiaca sunt *medicamenta salacitatem seu nimiam in Venere propensionem corrigentia astumque Venereum compescentia, atque extinguentia.*

§. 2. Pro diversitate causarum morbificarum, diversa quoque antaphrodisiaca sunt præscribenda: ita ut nunc seligantur semen imminuentia, nunc temperantia, & antispasmodia, nunc refrigerantia, nunc anodyna.

§. 3. Antaphrodisiaca sunt vel *externa, vel interna.* Omnia ex classibus jam jam prolatis desumenda.

§. 4. *Externe* ▽ *destillata, & succi plantarum refrigerantium applicantur partibus genitalibus, imo & pedibus, vel instituuntur fomenta, & lotiones ex foliis salicis, vitis, plantaginis, sempervivi.*

CAPUT III.

De

Anthelminticis.

§. I.

Anthelmintica sunt *medicamenta vermibus machinam humanam, & præsertim intestina inhabitantibus contraria, post ipsos fugantia, enecantia, e corpore humano educantia, nec non gravissima symptomata ab ipsis oriunda mitigantia.*

§. 2. Modus operandi varius est, & differt prout ipsa anthelmintica differunt: quæ in quatuor classes a practicis distingui solent.

§. 3. Prima classis continet ea quæ vermibus contraria, &

inimica hos ipsos *in fugam conjiciunt*, ac domicilium antiquum deserere cogunt. Hujus generis sunt ingrata amaricantia v. g. *Tanacetum, Absinthium, Centaurium minus, Ruta, Aloe, Myrrha, Costus, Agrimonia, Sabina, Crocus.*

§. 4. Horum modus operandi consistit in hoc nimirum insecta talismodi consueta sunt nutrimento dulci particulis nempe chylosis. Hinc omnia ingratum, atque contrarium saporem habentia averfantur, fugiunt, sedes suas deserunt, aliaque in loca se recipiunt.

§. 5. *Amara* licet sint medicamenta præstantissima *cautissime* tamen *sunt adhibenda*. Experientia enim teste observatum fuit nimium horum usum sæpius secuta fuisse gravissima, & atrocissima symptomata.

§. 6. Ingrata, & amaricantia, ut præcaveantur symptomata commode *cum dulcibus*, vel etiam *post pastum exhibentur*.

§. 7. Altera classis est illorum, quæ vermes interficiunt: hæc vero multiplicis sunt generis: alia sunt *terrea & calcinata*, alia *Θsa*, alia *alcalica & fixa*, alia *acida*, porro alia *acria*, alia *ōōsa & pingua*, alia denique *metallica, & mineralia*.

§. 8. Ex terreis sese commendant *CC. & Ebur ustum, muscus marinus, corallia Bolus Armenia*, nec non *limatura Jtis*.

§. 9. Duplici ratione hæc *Θsa* operantur, vel enim cum acido in primis viis latitante conjuncta vertuntur in *Θsum* vermibus infensum, vel absumendo & absorbendo humidum vermibus detrahunt alimentum sufficiens: cumque sint tenerrima animalcula, successive a talismodi remediis interficiuntur.

§. 10. *Θsa* vermibus, atque *insectis* esse inimica testatur experientia. *Viscositates* enim solvendo in quibus nidulantur vermes immediate attingunt vermium superficiem, & vellicando mortem ipsis inferunt.

§. 11. *Θsa* fixa & volatilia eodem fere modo agunt. Cavendum ne in nimia dosi, neque infantibus exhibeantur, quia facile symptomata graviora excitare solent.

§. 12. *Acid.*

§. 12. Acida quæ anthelminticorum forum ingrediuntur sunt
 ☿, clyffus mineralis, ☿, ☿, ☿, succus citri, & granatorum.

§. 13. Non promiscue adhibenda sunt acida, sed in illis sal-
 tem subjectis, ubi sitis urget, ne symptomata graviora pariantur.

§. 14. Acria sunt *Raphanus, allium, cepæ*. Hæc acrimonia sua
 ipsis vermibus loco veneni esse solent.

§. 15. Pingua, & oleosa sunt ☉, *olivarum, amygdalarum amā-
 rarum, & nucleorum persicorum*, item per infusionem parata *Hype-
 rici, Abrotani*. Agunt hæc remedia vermes involvendo, ac tran-
 spirationem in illis impediendo.

§. 16. Ex metallicis tria sunt specifica anthelmintica: ut sunt
 ☿, *vel etiam nativa ☿ dulcis, Æthiops mineralis*, item ☽ *extinctionis
 metallorum liquefactorum ☉, Stis, Stanni*.

§. 17. Tertia anthelminticorum classis est illorum quæ mor-
 tuos, & enecatos evacuant. Hæc remedia ex purgantium classe
 sunt accersenda, & vel per os assumenda, vel sub forma clysmatis
 injicienda, præ aliis autem in hoc passu laudantur *aloetica*.

§. 18. Ultima classis anthelminticorum est illorum quæ *ver-
 miculos hos satiant*, adeoque symptomata graviora imminetia præ-
 cavent, præsentia mitigant.

§. 19. Horum numerum replent dulcia nimirum *sacharum
 & mel*. Ex regno vegetabili *ficus dactyli, passule majores & minores*,
 horumque decoctum. Ex regno animali *lac quod vel recenter mul-
 tum, vel cum dulcibus maritatum* atrocissima symptomata miti-
 gat.

C A P U T IV.

De

Antispasmodicis.

§. I.

Antispasmodica sunt medicamenta ☿ *motum irregularem, ef-
 fre-*

frenem, & inordinatum in ordinem redigentia, sanguinisque circulum ad æquilibrium reducentia, sicque spasmus tollentia.

§. 2. Antispasmodica non sunt unius ejusdemque generis; sed differunt pro diversitate causarum spasmodicas contractiones excitantium.

§. 3. Si spasmi oriuntur a *Plethora*, & sanguinis abundantia *V.S. sacra erit anchora.*

§. 4. Spasmi ut plurimum oriuntur ex vitiosa sanguinis qualitate. Hinc omnia medicamenta qualitati peccanti opposita ingrediuntur catalogum antispasmodicorum.

§. 5. Quoniam causa spasmorum immediata est motus effrenis & irregularis animalium; hinc *anodyna*, & *opiata* non ultimum possident locum inter antispasmodica.

§. 6. Si spasmus ab acido *absorbentia* merentur dici antispasmodica imprimis partes animalium duriores v. g. *ungula alcis, dens Hippopotami, Ebur, CC, os petrosum balenæ mixta cum anodynis lenioribus.* Hac ratione non solum acidum vellicans, & spasmodicas contractiones excitans absorbetur; sed & blanda diaphoresi humores peccantes evacuantur, & tumque motus tumultuarius componitur.

§. 7. Inter antispasmodica primatum obtinent *Castoreum, Succinum, Camphora, Crocus, Cinnabarina, partes animalium duriores, & inde parata remedia*, qualia sunt *EE. antispasm. antepileptica*, ac *pulveres antispasmodici.*

§. 8. Antispasmodica *purgantibus & sudoriferis* maritata horum vim, & efficaciam mirum adaugent, & interdum plus præstant, præsertim in morbis spasmodicis, quam ipsa evacuantia.

§. 9. Omnia antispasmodia præstantissima quoque sunt *antepileptica.* Horum enim morborum causæ similes eandem quoque postulant curam.

CAPUT V.

De

Aphrodisiacis.

§. 1.

Aphrodisiaca sunt medicamenta impotentia virili succurrentia, Veneremque stimulantia.

§. 2. Aphrodisiaca commode in tres classes dispesci possunt, ita ut alia sint analeptica, alia excitantia, alia denique semen augentia.

§. 3. Analeptica quatenus defectum reficiunt, illosque roborant sunt præstantissima aphrodisiaca ut vinum generosum moderate sumtum, ∇ confectio Alkermes completa, Ambra, ∇ magnanimitatis, Succolada.

§. 4. Excitantia sunt aphrodisiaca quatenus languidos, torpidosque ad motum excitant. Talismodi medicamenta sunt cinnamomum, Cardamomum, Cubeba, ZZ. piper, & omnia aromata simplicia vel præparata, vel etiam in India condita, idem radix Helenii raphani &c.

§. 5. Semen augentia quæ aphrodisiacorum numerum replent sunt Amygd. dulces, pineæ, pistacia nuces, Oriza, milium, ova sorbilia &c. hæc imprimis humanum.

CAP. VI.

De

Hypnoticis.

§. 1.

Hypnōtica sunt medicamenta vigilias dissipantia somnamque provocantia.

§. 2. Talia sunt omnia superius descripta anodyna fortiora, quæ
R quo

quo majorem copiam particularum vaporosarum continent, eo citius ad somnum disponunt.

§. 3. Modum operandi, atque cautelas in præscribendis Hypnoticis observandas vid. *in capite de anodynis.*

CAPUT VII.

De

Lac augmentibus.

§. 1.

Lac augmentia sunt *medicamenta lactis defectum, vel imminutam quantitatem restituentia.*

§. 2. Lactis imminuti quantitas augetur variis modis, vel enim *adhibentur alimenta euechyma* generationi lactis copiosiore materiam suggerentia, vel *diaphoretica aperientia* & absorbentia secretionis & generationis lactis impedimenta remouentia.

§. 3. Diaphoretica hoc in casu convenientia sunt *flores sambuci pulvis lumbr. Estrum.* Aperientia leniora sunt *semen anisi feniculi.* Hæc agunt in ipsam lactis officinam, & vasa mammaria turgidiora reddendo.

§. 4. Absorbentia sunt *crystallus montana, lac D.* Hæc per accidens lactis proventum procurant dum acidum chyli destructorem absorbent, chylumque magis coosum reddunt.

§. 5. Dantur etiam *externa* lactis secretioni succurrentia *frictiones* nimirum *cum panno aspero*, fortiores *suctiones*, nec non *cataplasmata*, atque *Emplastra* ex emollientibus parata.

CAPUT VIII.

De

Lac imminuentibus.

§. 1. Lac

§. 1.

Lac imminuentia sunt remedia copiosorem lactis proventum inhibentia.

§. 2. Hæc sunt vel interna vel externa. Interne adhibentur refrigerantia, & alimenta tenuiora pauciore in quantitate assumpta.

§. 3. Externa sunt vel refrigerantia v. g. *Alsine, folia brassicae, omniaque actu frigida vel discutientia camphora, ruta, Petroselinum, vel adstringentia folia quercus, flores balaustiorum & similia.*

§. 4. Refrigerantia & adstringentia sola nunquam facile sunt adhibenda, quia lac in mammis coagulant, sed semper combinanda cum discutientibus.

§. 5. Porro ad lactis imminutionem contribuunt omnia, quæ serum copiosum evacuant, qualia sunt purgantia, diaphoretica & diuretica, vel quæ sanguinem cum chylo mixtum alia ad loca derivare vel imminuere possunt, qualia sunt frictiones extremarum, & dissitarum partium ad dolorem usque institutæ, item scarrificationes, & V. S. in pedibus post partum celebratæ.

CAPUT IX.

De

Partum promoventibus.

§. 1.

Partum promoventia sunt medicamenta partui difficili succurrentia, conatusque si deficiunt procurantia, & excitantia.

§. 2. Præter analeptica sive confortantia commendatur fel & hepar anguilla, Borax, rosmarinus, Sabina, melissa, Pulegium, Succinum, Cinamomum crocus, anthera lil. alb., vinum.

§. 3. Fine præservandi a partu difficili commendantur balnea parata ex herbis emollientibus cujus generis sunt: *Malva, Althea, branca ursina, melilotus, Qialis, violaria, parietaria, Atriplex, radix lil. alb., semen Malvæ lini, Althea, ex quibus in ∇ communi coctis ultimis gestationis*

nis mensibus parantur in seßus ad vias emolliendas, ut in ipso partu cedant facilius & extendantur.

§. 4. In ipso partu semper respiciendum *ad difficultatis causas* quæ nunc in matre, nunc in infante quærendæ: de quibus practico rum libri.

C A P U T X.

De

Semen augmentibus.

§. 1.

Semen augmentia sunt omnia medicamenta chylum laudabilem in copia præbentia v.g. lac, amygd. dulces, Oryza cum lacte cocta, ova serbilia, Ostrea, cochlea, ac vinum generosum.

C A P U T XI.

De

Semen imminuentibus.

§. 1.

Semen imminuunt victus tenuis parvus, potus minus & tuosus, item labores, studia, exercitia, omniaque quæ vires dejiciunt.

§. 2. Quæcunque & tuum Orgasmm sistunt, vel etiam partes elaborationi seminis dicatas leniter constringunt seminis copiam etiam imminuere solent, qualia sunt Opiata, refrigerantia, & adstringentia.

HISTORIA MATERIAE
MEDICAE SELECTAE.

INDEX CAPITUM.

LIBER I.

De
Crudis Simplicibus.

SECTIO I.

De
Mineralibus.

SECTIO II.

De
Animalibus.

SECTIO III.

De
Vegetabilibus.

CAPUT I. De radicibus.

II. De lignis & corticibus.

III. De Lacrymis & succis.

IV. De foliis & herbis.

V. De floribus.

VI. De fructibus & seminibus.

LIBER II.

De

Preparatis & compositis.

CAP. I. De Aquis destillatis & Acetis.

II. De oleis.

III. De spiritibus ardentibus, urinosi & acidis.

IV. De Salibus volatilibus, fixis, & mediis.

V. De Tincturis, essentiis & elixiriis.

VI. De Extractis, conservis, & Syrupis.

VII. De Sublimatis, præcipitatis & calcinatis.

VIII. De Electuariis, robor & pilulis.

IX. De Balsamis Emplastris & unguentis.

LIBER III.

Syllabum materiae medicae selectæ exhibens.

SECTIO I.

De

Evacuantibus.

CAP. I. De abstergentibus, cathartics, emeticis, laxantibus, purgantibus.

II. De Alexipharmacis, bezoardicis, diaphoreticis, expellentibus, sudoriferis.

III. De Diureticis & lythontripticis.

SECTIO II.

Alterantibus.

CAP. I. De Anodynis, hypnoticis, emollientibus.

II. De

CAP. II. De Adstringentibus, consolidantibus, exsiccantibus vulnerariis.

III. De Analepticis, confortantibus, refrigerantibus, & roborantibus.

IV. De Antispasmodicis, cephalicis, nervinis & excitantibus.

V. De Cordialibus.

VI. De pectoralibus.

VII. De Aperientibus, hepaticis, spleneticis, antiscorbuticis.

VIII. De stomachicis & carminativis.

IX. De uterinis.

PROOEMIUM.

Vires medicamentorum, & usum hætenus explicavimus, paucis nunc illorum materiam examinabimus, quæ cognita medico, & perspecta esse debet. Quatuor autem adminiculis ad-
juti in hujus pervenimus notitiam: quorum primum suppeditat ipsa simplicium *Etymologia*, ex qua sæpe latens eruitur virtus. Alterum petimus ex crebriori illorum *usu*, & *inspectione* frequentissima. Tertium ab *odoris* & *saporis exploratione* desumitur: & quartum denique a *nota plantarum*, & *charactere essentiali*: cum omnes plantæ quæ eandem habent notam essentialem ejusdem fere sint virtutis, & efficaciae. His utens mediis facili negotio in simplicium perveniet notitiam: illorumque virtutes *ratione* cognosceret, *experientia*, & *analogismo*; prout ex sequentibus clarius patebit.

HISTORIÆ MATERIÆ MEDICÆ SELECTÆ

LIBER PRIMUS

De

Crudis simplicibus.

SE.

SECTIO I.

De

Mineralibus.

§. I.

Medici variis utuntur mineralibus, sive illa *terrea* sint, sive *lapidea*, *metallica*, *sulphurea* aut *salina*.

§. 2. Selecta ex terreis sunt *Bolus Armena*, *terra lemnia*, & *varia sigillata*.

§. 3. *Bolus Armena* est substantia terrea, ex flavo pallide rubicunda, ponderosa pinguis, facile friabilis, ex terræ visceribus eruta, sapore adstringente, & pingui prædita.

§. 4. *Bolus vulgaris* est substantia terrea rubicunda ponderosa & friabilis, ex terræ fodinis protracta, saporis acris, & adstringentis.

§. 5. Cum *bolo* vulgari *alba* convenit, & colore tantum ab illa differt, qui in hac albus esse deprehenditur.

§. 6. Optima est *Armena*, cujus terra pinguis cum paucis sale volatili ad Æthalia accedit: unde etiam *absorbet*, *sudorem movet*, simulque *adstringit*, & optimum constituit remedium.

§. 7. *Terra lemnia* est substantia argillacea, pinguis, ex flavo rubescens; ex terræ visceribus in insula Lemno eruta, & in placentulas coacta, saporis pinguis & adstringentis.

§. 8. *Terra sigillata* est substantia argillacea, sebacea & pinguis ex terræ visceribus eruta: a quibus etiam nomen sortitur. Variæ in officinis reperiuntur terrarum sigillatarum species, & cum bolis conveniunt, iis tamen sunt *pinguior*es, & *præstantiores*.

§. 9. Mineralibus terreis lapidea succedunt: cujus generis sunt *lapis Lazuli* & *Armenus*, *lapis calaminaris*, *crystallus*, *osteocolla*, *pumex*, *corallia*, *unicornu fossile*, *lapis hæmatites*, & *magnes*.

§. 10. *Lapis Armenus* est substantia lapidea ad metallicam accedens duritiem, pallide cærulea cum quadam viriditate, ex parvis
gru-

grumis, interjectis quibusdam micis argenteis compacta, & ex fodinis argenteis eruta.

§. 11. *Lapis lazuli* est substantia lapidea ad metallicam accedens duritiem, saturate cœrulea cum splendentibus quibusdam micis aureis, lapide Armeno durior, & ex aurifodinis protracta.

§. 12. Uterque hic lapis virtutem possidet purgantem & emeticam: in specie autem in morbis soporosis, mania, apoplexia, & febre quartana intermittente commendatur. Tostus & ignitus evadit adstringentior. Dosis est a ʒss ad ʒj. sed raro. Interdum enim in minima dosi purgat, & quandoque etiam in maxima non operatur.

§. 13. *Lapis calaminaris* est substantia medium inter terram & lapidem tenens locum, laxa & friabilis, rufa aut flavescent ex fodinis metallicis cupreis effossa, nullo sapore evidente prædita. Exsiccat hic lapis, & in vulneribus & ulceribus, potissimum autem in intertrigine adhibetur.

§. 14. *Crystallus* est substantia solida, densa, albicans & glaciei instar pellucida eruta ex terræ fodinis, vel summis montium jugis, saporis & odoris nullius. Absorbet acidum, & laudatur in Epilepsia, & cardialgia a bile æruginosa orta ad ʒj data.

§. 15. *Osteocola* est substantia media inter terram & lapidem alba & friabilis, multis tuberculis exasperata, crustacea, oblonga a basi crassiori in obtusum desinens mucronem, excrecens ex arena & locis lapidosus, saporis nullius evidentis terrei.

§. 16. Præter virtutes quas cum terreis habet communes obtinet singularem callum generandi. Commendatur etiam in fluore albo & febribus intermittentibus.

§. 17. *Pumex* est substantia lapidea levis, porosa cinerea, nata ex scoriis montium ignivomorum in mare projectis a salibus erosus & porosus redditus, & in litus propulsus, saporis & odoris nullius evidentis. Pumex ob particulas scabras sordes dentium absumentes pulveres dentifricios ingreditur. Adhibetur etiam a quibusdam ad alvi fluxus sistendos.

§. 18. Corallia sunt duplicia rubra nimirum & alba.

S

§. 19. Ce-

§. 19. *Corallium rubrum* est substantia lapidosa rubicunda, per longitudinem exiguis striis donata, ramosi fruticis instar in scopulis, lignis, conchis, aliisque sub marinis excreta.

§. 20. *Corallium album* est substantia levis porosa, ac cortice suo quo tegitur mollecule ferrungineo liberata a rubro colore tantum differens.

§. 21. Utrumque *Corallium* in terra acidum absorbente paucum alcali includit: laudaturque in vomitu sistendo, fame canina, fluxu alvi, & mensium, in palpitatione cordis, & febribus.

§. 22. *Unicornu fossile* medium locum inter terram & lapides obtinet, & est substantia exustis ossibus similis, cortice exteriori duro flavescente, subcinericeo, aut nigricante obducta, intus medulla molli, alba, & friabili linguæ firmiter adhærente prædita saporis adstringentis & exsiccantis.

§. 23. Convenit unicornu fossile cum corallis; laudatur autem in specie in Variolis & morbillis cum alvi fluxu.

§. 24. *Lapis hæmatites* est substantia mediæ consistentiæ inter lapidem & terram ponderosa, rubicunda ex lamellis sibi invicem incumbentibus composita, ex terræ fodinis & te gravidis eruta, sapore adstringente prædita.

§. 25. Convenit lapis hæmatites cum & te, magis tamen porosus est, subtilior, & subactionis facilioris: in specie autem laudatur in hæmorrhagis tam interne, quam externe adhibitus.

§. 26. *Magnes* est substantia lapidea ad metallicam accedens, ferruginea polos mundi ostendens. Ad virtutem & tis magnes accedit, & in omnibus morbis chronicis ab obstructione oriundis adhibetur.

§. 27. Ad mineralia metallica *Tutia* refertur, *Pompholix*, *lithargirium*, *cerussa*, *minium*, *Mercurius*, *Antimonium*, & metalla proprie sic dicta.

§. 28. *Tutia* est substantia metallica ponderosa crustacea intus lævis ex flavo cinerea, extus aspera ex cæruleo pallido cinerea, e fuligine æris in fornacibus metallicis cum cadmia liquati fornacibus aut pistil-

stillis adhærente congesta. Tutia externe adhibetur in *oculorum & hæmorrhoidum inflammatione, in vulneribus curandis, & ulceribus exsiccandis.*

§. 29. *Pompholyx* est pulvis tenuissimus farinaceus favillæ instar albicans, ex cadmia & ære in fornace coctis sublimatus, saporis nullius evidentis. *Pompholix cum tutia in omnibus convenit.*

§. 30. *Lithargyrium* duplex est *aureæ* nimirum, & *argenteæ* substantiæ.

§. 31. *Lithargyrium auri* est substantia metallica in glebas, aut pulverem redacta, ex fulvo splendescens interjectis quibusdam micis aureis, in fornacibus ex h cocta dum ☉ cum illo purificatur.

§. 32. *Lithargyrium argenti* est substantia metallica ponderosa cinerea cum micis argenteis ex h cocta, dum ☽ cum illo purificatur.

§. 33. Utrumque externe usurpatur ad *exsiccanda ulcera*, nec non in *intertrigine, & inflammationibus.*

§. 34. *Cerussa* est substantia alba condensata, friabilis, ponderosa ex plumbi lamellis supra acetum suspensis erosis, & in glebas redactis orta. *Convenit cerussa cum lithargyrio, & externe tantum adhibetur.*

§. 35. *Minium* est pulvis rubicundus ponderosus ex h igne reverberatorio, & continua agitatione in calcem rubicundam redacto proveniens. *Minium cerussæ respondet, & ad ulcera Gallica, ambusta lentigines & lichenes usurpatur.*

§. 36. *Mercurius* vivus est substantia metallica mobilis fluida, ponderosa ex innumeris globulis conflata, coloris ex cæsis albicantis destillata ex ☿ minera per descensum. Invenitur etiam natus in mineris, sed rarus ille admodum est.

§. 37. *Mercurius* crudus interne & externe adhibetur ad *salivationem excitandam, & vermes enecandos.* Exhibetur etiam in *facibus alvi induratis.*

§. 38. *Antimonium* est substantia metallica solida ponderosa, coloris obscuri & striis splendentibus, aut rubicundis intermixtis ex

minera liquata, & in figuram pyramidalem effusa, saporis & odoris nullius evidentis.

§. 39. Antimonium ex Δ e duplici constat, & terra minerali. Datur in *epilepsia* crudum, & in *sanguinis impuritatibus*.

§. 40. Ex metallis proprie sic dictis *plumbum* adhibetur, *aurum foliatum*, nec non *ferrum* & *chalybs*.

§. 41. *Plumbum* est substantia metallica solida, ponderosa & flexilis ex minera eliquata, & per canales in alia vasa effusa. Non ipsum *plumbum* adhibetur; sed tantum ejus præparata, de quibus alibi agendi locus erit.

§. 42. *Aurum foliatum* est aurum intra membranam malleo cufum, & in lamellas redactum. Commendatur ad *salivationem nimiam compescendam* a Φ io ortam. Auro foliato *involvuntur* etiam *pilula*, *confectionesque*, & *pulveres* illo exornantur.

§. 43. *Chalybs* est ferro compactior & solidior, factus ex ferro sæpius candefacto & extincto. *Ferrum* laxius est *chalybe* illoque frequentius datur in *obstructionibus reserandis*.

§. 44. Ex mineralibus Δ eis potissimum est *sulphur commune*, *arsenicum* & *cinnabaris*.

§. 45. *Sulphur commune* est substantia mineralis ex partibus oleosis cum acido volatili constans. Δ ob pinguedinem *temperans* est, & *demulcens*: hancque ob causam in phrasi colica aliisque calibus laudatur. Externe *temperat* & *absorbet* quamvis acrimoniam *scabiem* & *pustulas* in cute excitantem.

§. 46. *Arsenicum* duplex est album, & rubrum. *Arsenicum album* est substantia ponderosa albicans, facta ex auripigmento & Θ e communi, saporis acerrimi & exurentis.

§. 47. *Arsenicum rubrum* est substantia ponderosa ex flavo rubescens & splendens, facta ex auripigmento calcinato. Utrumque & *causticum* est, & ad *ulcera cancrosa absumenda* adhibetur.

§. 48. *Cinnabaris* nativa est substantia ponderosa solida rubicunda numerosis subinde decursantibus micis interpolata, & ex

Qi Nique fodinis extracta. *Diaphoretica est Ganodyna, & antispasmodica.*

§. 49. Agmen mineralium Sina claudunt: cujus generis sunt ΘX , borax, Θ comm. Θ , Θ , Ψ & Φ .

§. 50. *Salammoniacum* est substantia alba crystallina Sina ex urina humana, Θ communi & fuligine facta, saporis acris & urinosi. ΘX ob sal falsum *diureticum* est, *stomachicum*, & *antifebrile*. Datur in substantia a $\Theta \beta$ ad 3β .

§. 51. *Borax* est substantia pellucida Θ durior ex lapide Θ oso, vel chrysocolia calcinata elixiviata. Eruitur enim in India orientali terra Θ osa, quæ leviter calcinata & elixiviata in crystallos abit ulterius depurandos. *Borax urinam movet, menses, & foetum*, recipiturque inter compositiones *aphrodisiacas* a Θj ad 3β .

§. 52. *Sal commune* marinum est aut fontanum: utrumque paratur coctione solis aut ignis. *Diureticum* est, *incidens*, *stomachicum*, *abstergens* & *resolvens*, & externe adhibitum *dolores sistit*.

§. 53. *Sal gemma* est substantia alba crystallina Sina e terræ fodinis eruta, saporis acris, & Θ si. Θ gemmae Θ communi potentius est: ut plurimum autem externe tantum adhibetur in *gargarysmatibus* & *clysteribus*.

§. 54. *Nitrum* est substantia alba crystallina Sina ex ∇ pingui Θ sa & Θ osa elutriata & crystallisata, saporis amaricantis & acris. Reperitur hæc terra in tractibus Bengalensibus, & efflorescit interdum ex rupibus & parietibus antiquis.

§. 55. *Nitrum* est Θ falsum mediæ naturæ inter volatile & fixum: unde etiam *diureticum* est, *refrigerans*, *temperans*, *sitim sedans* & *phlogoses sanguinis* in febribus præsertim malignis & æstu η eo.

§. 56. *Alumen* est substantia Sina alba, aut ex albo rubicunda pellucida, crystallina ponderosa, ex lapide ponderoso rocha dicto calcinato elixiviata & crystallisata, saporis acris urinosi & adstringentis.

§. 57. Constat Θ Θ Θ so & quodammodo corrosivo fixo & volatili, nec non terra stiptica: hinc etiam *diureticum* est, *an-*

zifebrile, & adstringens. Externe in *ophthalmia* adhibetur, & ad *car-nem fungosam* vulnerum & aliarum partium absumendam.

§. 58. *Calx viva* est substantia Θ ina ex albo cinerea, ex lapide calcario ignis violentia in calcem exusta saporis acris & mordacis.

§. 59. *Calx viva* multo alcali & paucio acido utroque volatili & corrosivo, nec non terra constat: unde etiam in *vulneribus*, in *Gangrena & Sphacelo*, in *hydrocephalo & ambustis*, in *calculo & podagra* summo cum fructu adhibetur.

§. 60. Ultimum locum inter mineralia *Vitriolum* occupat: cujus tres reperiuntur species album nimirum, *Hungaricum* & *Romanum*.

§. 61. *Vitriolum album* est substantia Θ ina alba, Θ is instar concreta ex ∇ $\mathcal{A}$ lica elixiviata & crystallisata saporis acris, subacidi, & adstringentis.

§. 62. *Vitriolum Hungaricum* est substantia Θ ina transparens ex viridi cœrulea, ex ∇ $\mathcal{A}$ lica elixiviata & crystallisata.

§. 63. *Vitriolum Romanum* seu *cyprium* est substantia Θ ina crystallina cœrulea transparens ex ∇ $\mathcal{A}$ lica elixiviata & crystallisata.

§. 64. Constat $\mathcal{A}$ ex Θ e acido fixo & volatili quodammodo corrosivo, & ∇ metallica: unde *emeticum* est, & *adstringens*. Album mitius constituit *emeticum*, cætera fortiora externe potissimum adhibentur.

LIBRI I.

SECTIO II.

De

Animalibus.

§. 1.

Mineralibus succedunt animalia, quibus medici vel *integræ* ûntur, vel *illorum partibus* tantum iisque tam *duris*, quam *mollioribus*.

§. 2.

§. 2. Inter integra animalia *stincus marinus* eminet cum *lumbricis terrestribus*, *cantharidibus*, *hirudinibus* & aliis.

§. 3. *Stincus marinus* est animal quadrupes oviparum lacertæ non dissimile, dorsum tamen illa habet latius, magis glabrum & minus ferratum cute squamosa alba tectum, cæsia a capite ad caudam decurrente linea. Dedit hoc animal in aquis potissimum maris rubri, unde etiam extrahitur, intestinisque rejectis exsiccat. Scaetet Θ e volatili blando, ob quod etiam *diureticum* est. Commendatur insuper virtute *alexipharmaca*, *aphrodisiaca*, & *adversus lepram* ut veteres putarunt; sed hæc ulteriori inquisitioni est commendanda.

§. 4. *Lumbrici terrestres* sunt animalia apoda exossia longa tenuia mollia, & carnosia, coloris dilute sanguinei, collo rubicundis angulis cincto, & sapore terreo prædita. Gaudent lumbrici Θ e volatili blando *diuretico*, & *antispasmodico*: in specie autem commendantur ad dolores arthriticos & colicam, huncque in finem non tantum intra corpus sumuntur, sed etiam externe adhibentur.

§. 5. *Cantharides* sunt animalia oblonga alata vagipennia aureo colore viridicantia. Ab initio nullus in illis observatur sapor, qui hinc acerrimus fit, causticus & erodens. Odor cum recentes sunt in illis occurrit foetidissimus. Reperiuntur potissimum in Hispania & Gallia, in Germania etiam interdum cynoglossæ insidentes, fraxino aut lygustro.

§. 6. Gaudent cantharides Θ e acerrimo & caustico: quod autopsia evincit & experientia. Vid. *act. Hassn. Vol. IV. obs. 80. & V. obs. 89.* SERGERUS, HAGENDORNIUS & alii.

§. 7. *Cantharides* exhibentur raro interne nisi in *Gonorrhæa virulenta* incipiendo a gr. β : & si hoc fit cum levamine progrediendo ad gr. j. vel ij. Vis nimia caustica temperatur *lacte vaccino* vel *o lini expresso*, minus autem ab acidis.

§. 8. Frequentior est usus cantharidum externus in *vesicis excitant.*

citandis ad capitis, aurium & oculorum dolorem sistendum ad suffusiones, tumores œdematosos, aliosque morbos tollendos.

§. 9. *Hirudines* sunt animalcula apoda longa lubrica lineis & punctis nigris variegata, & ore trifulco prædita.

§. 10. Vivunt hirudines in palustribus locis, indeque extractæ & mundata in aqua ad usum viva servantur.

§. 11. Applicantur hirudines *utero, pedicis, brachio, pedibus, aliisque partibus ad extrahendum sanguinem*; maxime autem in *hæmorrhoidibus* cœcis tumidis & dolentibus.

§. 12. Cum sanguine distentæ appareant hirudines, nec sponte decidant ☉ ☿ per deliquium aspergitur, vel ☉ quodumque. Interdum etiam diutius relictis cauda præscinditur, ut sanguis per caudam resectam largius evacuari queat.

§. 13. Ad partes animalium duriores *cornua* pertinent, *dentes, ungula* & aliæ.

§. 14. Inter cornua primas CC. tenet, quod crudum aut jam præparatum ☉ alialico gaudet, virtuteque *incidendi, & absorbendi acida & viscida* pollet, simulque *anodynum* est, *antispasmodicum* & blandum *diaphoreticum*. Hinc confert in *malignis, acutis, variolis, morbillis, diarrhæis, dysenteria, epilepsia* & aliis affectibus ab acido ortis a 3ss ad 3j. datum.

§. 15. Huic succedit *Ebur* quod plus ☿ sed minus ☉ volatilis habet: unde etiam potentius *absorbet*, in specie autem commendatur ad *nimum mensium fluxum & fluorem album*, nec non ad præcavendum in gravidis *abortum*.

§. 16. Cum ebore convenit unicornu verum decantatum in *epilepsia puerorum*, nec non in *puerorum torminibus, & convulsionibus*.

§. 17. Huc pertinet etiam *cranium humanum* quod cum CC. vires habet easdem, sed insuper ceu specificum in *epilepsia* commendatur.

§. 18. *Ungula alcis* cum CC. per omnia convenit: *epilepsia* tamen unice videtur esse dicata.

§. 19.

§. 19. Partibus animalium durioribus porro *mandibula lucii piscis* annumerantur, *dens apri*, *os sepiæ*, *lapides ☿*, *marigaritæ*, *mater perlarum lapis Bezoardicus orientalis*, & *occidentalis*.

§. 20. *Mandibula lucii piscis* sunt ossa *mandibulæ inferioris*, saporis & odoris fere expertia, quæ palmam lapidibus ☿ in *Pleuritide* & *peripneumonia* præcipiunt.

§. 21. A *mandibulis lucii piscis* non multum differt *dens apri*, qui simul in his morbis cum illis datur.

§. 22. *Oculi cancri* sunt lapilli crustacei duri, albicantes glabri & orbiculati pisco majores, una parte compressi & sinuati; altera vero convexi, nati utrimque unus in ventriculo cancrorum fluviatilium saporis & odoris nullius evidentis. Reperiuntur hi lapides in cancrorum ventriculis circa dies caniculares ab initio ex materia lactea constantes, quæ sensim post vi. vel viii. dies concrevit in lapillos, sensimque postea consumitur in exuviarum restitutionem.

§. 23. *Lapides ☿* incidendi, discutiendi & absorbendi virtute superant CC, pellunt quoque *urinam* & *sudorem*, in *sanguine congruamato dissolvendo* specificam virtutem habent, & in *sananda hectica* singularem exerunt virtutem.

§. 24. *Sepia piscis* succum nigerrimum in pedibus habet, quem *Chinenses* cum brodis leguminum inspissant, & sub nomine *atramenti Chinesis* in universum orbem terrarum transmittunt.

§. 25. *Os sepiæ* est substantia testacea candida, levis utrimque tumida parte superiore duriuscula, inferiore fungosa mollis, leviter aspera & friabilis, nata in dorso piscis *Sepia dicti* saporis *Es* & acris, & nullius odoris.

§. 26. Potentius *os sepiæ* absorbet quam *lapides ☿*. In specie laudatur in *Gonorrhœa*, *fluore albo*, omnibusque cæteris fluxibus. Intensiorem vim adstringentem acquirit si illi ☿ affunditur, rursumque ab illo abstrahitur.

§. 27. Ad animale regnum referuntur etiam *margaritæ*. Sunt autem *margaritæ* partes rotundæ vel angulosæ, albæ pellucidæ saporis terrei, excrementitiæ *Scirrhosæ concharum*, quæ tunc insi-

pidæ sunt quando perlas habent, extra hunc casum autem sapidissimæ.

§. 28. Margaritæ præ cancerorum lapidibus nihil habent peculiare nisi quod ob substantiam molliorem in ventriculo facilius solvi possint, & subtiliores sint: unde etiam in phtisi & hæctica conveniunt.

§. 29. Huc pertinet etiam *mater perlarum*, quæ testa valida & ponderosa est, extus rugosa & aspera non striata, intus lævis & argenteo colore prædita. Hæc testa ejusdem naturæ & qualitatis cum margaritis esse videtur, nisi quod ejus substantia durior sit & solidior: unde etiam pulvis antifebrilis ex illa parari potest, sicuti ex conchis vulgaribus specificum antifebrile Cröllii.

§. 30. *Lapis Bezoar orientalis* est substantia lapidea foris splendida & quasi lævigata, coloris foris atro virentis intus autem obscure cinerei. Forma ejus modo rotunda est, modo oblonga teres vel ovalis, & variæ magnitudinis. Componitur ille ex pluribus lamellis sibi invicem incumbentibus relicta in mediotallo cavitate insigni, in qua palea, pili, fibrillæ aliaque similia reperiuntur. Nascitur hic lapis in ventriculo caprarum sylvestrium nulliusque odoris & saporis esse deprehenditur.

§. 31. *Lapis Bezoardicus occidentalis* est substantia lapidea orientali fragilior & laxior, foris scabra & minus lævigata, coloris modo ex viridi nigricantis, modo cinericei. Componitur ille ut orientalis ex multis lamellis sibi invicem incumbentibus, & deprehenditur forma ut plurimum rotunda, & magnitudine varia. In medio habet cavitatem paleas includentem, pilos & similia, & nascitur in ventriculis caprarum Peruvianarum & Mexicanarum, nec non animalium aliorum.

§. 32. Non in omnibus caprarum ventriculis reperiuntur lapides Bezoardici; sed morbosarum partes excrementitiæ esse videntur.

§. 33. Uterque lapis Bezoardicus cum margaritis & ☿ lapidibus convenit, quibus tamen subtilior est, & in *melancholia*, febribus

malignis pro sudorifero habetur. Laudatur etiam *in virium languore*, & *contra vermes* a ss ad 3j . datus nisi ejus pretium obstat.

§. 34. Partibus animalium durioribus molliores succedunt: cujus generis sunt *moschus Zibethum*, *Castoreum*, *spermaceti*, *Ictio colla*.

§. 35. *Moschus* est substantia grumosa pinguis & unctuosa, sanguini congrumato similis. Colligitur moschus ex Dorcadis seu capræ moschiferæ Asiaticæ folliculo sito in abdomine inter umbilicum & pudenda, saporis subacris amaricantis, odoris fragrantis & grati.

§. 36. Moschus ob Θ volatile spiritibus analogum *analepticus* est, *cardiacus*, *aphrodisiacus*, *sanguinem congrumatum solvens*, & *passionem hystericam tollens*.

§. 37. *Zibethum* est substantia unctuosa flavescent pallida, meli aut butyro similis, saporis subacris & odoris fragrantissimi. Colligitur ex folliculo animalis Zibethici majoris aut minoris sito in fœmina intra anum & pudenda, & in mare inter penem & testes.

§. 38. Usus Zibethi externus magis quam internus est, & virtutem obtinet *antepilepticam*, *antihystericam*, *nervinam* & *anodynā*.

§. 39. Castoreum non sunt testiculi castoris sed excrecentiæ quædam glandulosæ inter pudenda, quæ in medio fovent materiam melleam, quæ castoreum dicitur.

§. 40. Est itaque *castoreum* substantia glandulosa oblonga rotunda nata in Castoris inguine sub testiculis ovi magnitudine. Vestitur hæc substantia pellicula crassa & impleta est liquore oleoso & ceroso, qui tractu temporis exsiccatur, & sapore acri amaricante nauseoso, & odore gravi præditus deprehenditur.

§. 41. Castoreum ob Θ volatile penetrantissimum pinguedini inclusum specificè convenit in morbis ab acido austero ortis, in morbis nimirum *soporosis*, *passionibus colicis*, *hystericis*, *convulsivis*, in *cachexia*, in *singultu*, *Cardialgia*, *palpitatione*

cordis, variolis & morbillis a ℥j ad 3℔ datum. In majori dosi propinatum alvum solvit.

§. 42. Sperma ceti non est sperma seu semen huius piscis; sed substantia gummosa alba, tenera, mollis pinguis oleosa & quasi ex parvis raris furfuraceis squamis composita. Effunditur illa ex certis cavitatibus processuum cerebri balænarum, orcarum, præcipue cetidenæ a parte postica utrimque uno, nec non ex canibus carchariis, & aliis piscibus Indiae orientalis post mortem in aquam, & in superficiem maris agitur; vel studio etiam ex cranio, sectoque cerebro eximitur. Purificatur illa postmodum beneficio lixivii, usque dum desideratam acquirat albedinem. Saporem illa obtinet pinguem & butyralem, odoremque gratum & debilem.

§. 43. Sperma ceti Ec præditum est volatili castoreo blandiore: unde præter virtutem *discutientem*, & *diureticam* obtinet singularem *anodynam*. Hinc etiam *anticolicum* audit, *antipleuriticum*, *antihystericum*, *antiasthmaticum*, *anticatarrhale*; & in sanguine, lacteque coagulato resolvendo præcæteris virtutem obtinet specificam a ℥j ad 3℔ datum.

§. 44. *Ichtiocola* est substantia ex albo flavescens gelatinosa cocta ex pisce Huso dicto, cujus ventriculus, intestina & vesica tam diu coquuntur donec in tenues diduci possint lamellas, contorqueri, & in spiras cogi.

§. 45. Saporem *Ichtiocola* glutinosum obtinet; sed odorem nullum.

§. 46. Partibus *Ichtiocola* constat glutinosis sive mucaginosis, & paucis volatilibus: unde etiam tanquam *temperans* & *anodynum* sumitur in *diarrhaea*, *dysenteria* & *lymphæ acri* & *tenui temperanda*, & *incrassanda*.

§. 47. Agmen remedium ex regno animali desumendorum *sanguis hirci* claudit, qui ex hircio sano sauciato colligitur, & sero superfluo privato exsiccat.

§. 48. Sanguis hirci ob copiosum Ecem volatilem alcalicum & ter-

& terram parciorem lapides ☿ virtute discutiendi incidendi & urinae movendi superat.

LIBRI I.

SECTIO III.

De

Vegetabilibus.

CAPUT I.

De

Radicibus.

R *Aldix At ori* est radix oblonga paululum compressa in superficie quasi geniculata, foris ex albo rubescens, intus alba fungosa, saporis acris suaviter amaricantis & aromatici, odoris fragrantis. Ob ☿ volatile oleosum penetrantissimum succurrit acide ventriculi cruditati, torminibus abdominis, & mensum obstructioni, scorbuto & hydropi. Crudus datur a gr. v. ad xv, conditus a ℥j. ad 3j.

- - *Acori Indici.* Acorus Indicus in omnibus cum nostrate convenit excepta radice, quæ tenuior est, & compactior, superficie crebrius geniculata, odore & sapore gratiori. Sponte sua copiose provenit in *Malabara* & *Insula Zeilon*. Vires habet cum superiore easdem.

- - *Altheæ* est radix oblonga digiti crassitie in ramos divaricata foris pallide cinerea, intus pallida ex siccitate rugosa, saporis mucilaginosi & lenti, odoris nullius evidentis. Agit hæc radix in omnia ☿ia tam ☿sa quam acida partim aqueis illa fundendo, partim salina spicula involvendo. *Anodyna* est diuretica & emolliens. Datur in substantia ad 3j in decocto & infuso ab 3ss ad 3j.

T 3

Radix

Radix Angelica est Angelicæ sativæ radix oblonga aliquantum resinosa ex capite crassiore in fibras sæpe pollicares, vel tenuiores divisa, foris ex flavo rufescens, intus alba, saporis acris suaviter amaricantis cum blanda quadam dulcedine, odoris fragrantis. Constat ex volatili & oleoso adjuncta quadam dulcedine quibus inclusæ sunt particulæ anodynæ. Opus suum cum quadam virtute anodyna efficit: hancque ob causam in vitiis pulmonum prodest, in omnibus uteri affectibus, cordis & ceterorum vitiis. Datur in substantia a gr. xv. ad ʒj. & a ʒj ad ʒij in infuso.

Apii est radix pollicem crassa albicans a crassiori capite in numerosas fibras divaricata, saporis subacris, odoris fragrantis. Fovet sal volatile fumosum, diuresin excitat, & pellendo materiam lactis ad renes, ejus abundantiam minuit, & coagulum resolvit.

Aristolochia. Variæ in officinis prostant hujus radices species: uti sunt

Aristolochia rotunda, quæ cæteris est præstantior, & fixum paulumque volatile in sinu gerit, & convenit in tussi, asthmate, partu promovendo, mensibus pellendis & scabie, incidit, aperit, & anodyna est.

Aristolochia longa. *Aristolochia longa* sua in substantia laxa & spongiosa gerit, unde simul imbibit, absorbet & abstergit.

Aristolochia tenuis. Hæc remissiolem habet amaritiem, recens autem intensiorem acridinem volatilem, & penetrantem obtinet, hancque ob causam reliquis ut stimulus additur.

Aristolochia cava & fovet in substantia farinacea in mucilaginem fere desinente. A multis præfertur rotundæ præcipue quo ad virtutem anodynam & demulcentem, quam recens possidet.

Aristolochia fabacæ remissior & debilior est quam reliquæ. Ob substantiam farinaceam cæteris majorem vim exsiccantem, & absorbentem possidet: unde etiam a chirurgis in ossibus denudatis adhibetur.

Ra-

Radix Armoracia sive raphanus rusticanus est radix oblonga pollicis crassitudine, colore albo, gustu acerrimo, odore nullo. Ob Θ penetrans junctum cum pauco acido volatili Θ quævis per *diuresin* & *diaphoresin* educit, & proinde in *scorbuto frigido*, *paralysi*, *morbis soporosis* & *appetitus vitis* egregiâ præstat operam. Nunquam datur in decocto sed in infuso cum sero lactis aut vino, in electuariis, vel etiam in succo ad 3j.

• • *Ari* est radix alba rotunda nucis avellanæ magnitudine. Aron ob Θ volatile cruditates acidas, austeras terrestres & viscidas per *diuresin* educit. Hinc *stomachicum* est & *thoracicum*, junctumque cum acidis $\sim$ tuosis fit *antiscorbuticum* & *sanguinem dissolvens*. Datur præparatus a 3ß ad 3j.

• • *Asari* est radix tenuis fibrosa ex fusco rufescens, saporis acris nauseosum cum quadam adstrictione, odoris ad nardum accedentis. Alarum gaudet Θ purgante acris fixiore & in recessu habet quandam *virtutem adstringentem*. Datur in substantia a 3ß ad 3j vel 3iij, in extracto a 3ß ad gr. xv. Fortiori Δ e costum vel coctum virtutem exuit purgantem, & evadit *diureticum*.

• • *Asparagi* est asparagi sativæ radix spongiosa longa rotunda, ex uno capite in plures fibras sese diffundens, saporis acris subdulcis odoris nullius. Asparagus blandum suum Θ *diureticum* in blanda mucilagine fovet, & contra *læterum* aliosque *morbos chronicos* cum appropriatis adhibetur.

• • *Bardana* est lappæ majoris radix oblonga crassa foris nigricans intus alba saporis subdulcis acris & amariantis odoris fere nullius. Bardana radix *urinam movet*, eamq; turbidam reddit, *sudorem*, & *sanguinem concrementum resolvit* propterea in *Pleuritide* *phtisi*, *atrophia* & *arthritide* pro specifico habetur. Datur in substantia ejus raspatura recentior a 3j ad 3iij.

• • *Bistorta* est radix oblonga pollicem crassa tuberosa quasi & geniculata, nonnunquam reorta foris ex spadiceo nigricans, intus ex flavo rufescens saporis austeriusculi adstringentis, odoris nullius. Valde *adstringit* bistorta & potens est *influxibus* sedandis, & nimia *sanguinis resolutione* causata a malignitate. Laudem etiam meretur in *abortu* præcavendo. Datur in substantia ad 3j in decocto ab 3j ad 3iij.

Radix

Radix Bryonia est radix prægrandis longa crassa carnosæ, albida quasi fungosa, intus circulis donata, saporis acris mordacis amaricantis nauseabundi odoris virosi. Recens validior est: siccata hæc serum & aquas magis per inferiora, illa supra & infra potenter exterminat. In specie valet in sanguine concremento resolvendo in asthmate & hydrope pectoris & uteri, nec non in vermibus. Sicca infusis diureticis additur pro stimulo. Succus radicis a ʒij ad ʒss cum oxymelle contra asthma adhibetur.

- *Calami aromatici.* Calamum aromaticum constituunt cauliculi tenues geniculati, foris pallide flavescentes, intus candidi includentes medullam fungosam levem similem telis aranearum in se collapsis saporis acris suaviter amaricantis, odoris aromatici & fragrantissimi; Itaque non est radix sed *arundo, aut cauliculus odoratus nostris officinis incognitus.*

- *Carlinæ* est radix oblonga digiti crassitie ut plurimum in superficie carnosæ & foraminulenta, coloris foris rufi, intus albi, saporis acris odoris gravis & fragrantis. *Hystericis mire conducit, ut & in peste præservanda, potentissime movet sudorem eoque nomine Herpetem, cutaneosque effectus ex fundamento curat.*

- *Caryophyllatæ* est radix tenuis fibrosa ex uno capite crassiore prodiens saporis subacris grate amaricantis, odoris aromatici, aut nullius. Recens possidet in substantia terrea aliquid Eîs volatilis ob quod *contra catarrhos & capitis obstructions* commendatur; sicca autem & Ee volatili carens blande adstringendo fibras relaxatas præcipue ventriculi confortat. In specie commendatur a nonnullis *in lètero a bile acris & viscosa.*

- *Chinæ* est Similacis asperæ chinensis Lampatam dictæ radix crassa tuberosa lignosa, aliquantum resinosa, pallide rubescens, intus candida, saporis terrestris leviter adstringentis. Radix chinæ Ee blando gaudet quod in ejus substantia non
nihil

nihil resinosa latitat, & in ejus decocto manifeste se prodit: unde etiam non tantum exaltat sed & *acida* pertinacissima etiam *infringit*, & cum blanda quadam vi *anodyna* per *diaphoresin* expellit.

Radix Cichorei est cichorii sylvestris radix oblonga circulosa, dum recens lacte turgida, saporis subacris subadstringentis amaricantis. Constat cichorium Θ *diuretico* admodum blando, & tanquam polychrestum in morbis laudatur ubi *resolvendum*, *abstergendum* & *temperandum* est: unde in *Angyna*, *Ictero*, *obstructionibus vasorum lacteorum*, in sanguine acris & *acido* temperando cum fructu adhibetur. Additur quoque *purgantibus*, *antiscorbuticis*, & *antimelancholicis*.

Contrajerva est clematis passionalis Peruvianæ radix oblonga tenuis, nodosa fibrosa, foris rubra intus pallida, saporis adstringentis cum suavi acrimonia, odoris exigui aromatici. Commendatur in *morbis malignis*, & datur in substantia infuso & extracto.

Costi est radix oblonga crassitie pollicari dura lignosa cortice crasso, pallido, medulla densa buxei coloris constans, saporis acris amari aromatici, odoris fragrantis accedentis ad iridem Florentinam. Costus Θ suum in blanda quadam foveat glutinositate a qua temperatur: hancque ob causam inter *expectorantia* refertur & per *Diuresin* & *diaphoresin* operatur. Ob odorem cerebro haud molestum *cephalicis* & *uterinis* accenseri meretur Datur in pulvere a $\mathfrak{z}$ j ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ in infuso ad $\mathfrak{z}$ ij pro vini $\mathfrak{z}$ viiij.

Cucumeris asinini est radix crassa oblonga alba, saporis acris nauseosi odoris dum recens est virosi. Serum & aquam per vomitum sedes & urinam in copia & quadam cum violentia excernit. Tutius datur ejus extractum a $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ ad gr. xv. & $\mathfrak{z}$ j.

Curcuma vocatur etiam crocus terrestris, & est radix oblonga

parva, tuberosa nodosa intus & extus crocei coloris, saporis subacris, subamaricantis, odoris ad Zinziber accedentis est debilioris. Curcuma donatur ꝑ oleoso volatili partibus blandis viscosis immerso: unde etiam tanquam polychresta ab Indis inter *ciborum condimenta* refertur, & in *lctero vitiisque bilis* laudem meretur.

Radix Cyclaminis est radix tuberosa crassa orbiculata carnosae, foris nigra, intus albicans saporis exurentis ingrati, odoris nullius. Radix recens valde acris est, exsiccata acredinem amittit. Purgat cum inflammatione ventriculi faucium & *ani serum & bilem*. Datur robustis in substantia ad ʒj in infuso ad ʒʒ; tutius autem in extracto a ʒj ad gr. xxv. & xxx.

Cynoglossa est cynoglossi vulgaris radix oblonga crassitie digitali, foris ex atro rubens intus albida, saporis fatui muscosi odoris nauseosi aliquid foetidi canis redolentis & narcotici. *Scrophulas & strumas colli* curat externe, & *abigit pediculos* recens infantum capitibus imposita. Suspecta virulentia corrigitur cinnamomo, Croco, Castoreo. *Vis narcotica* exaltatur opio. Pilulae de cynoglossa dantur a gr. vij. ad gr. ix.

Cyperì longa est aut *rotunda*.

Cyperì longa est radix oblonga tenuis nodosa & geniculata contorta fractu contumax, foris subnigra intus albicans, saporis suavis subacris & aromatici paululum exsiccantis, odoris fragrantis.

Cyperì rotunda est radix rotunda olivæ magnitudine & figura, foris rufa scabra intus alba, pluribus ex uno capite tenuibus filis dependentibus, saporis & odoris cum cypero longo ejusdem. Longus præstantior est rotundo, convenit cum *Galanga* sed non tam acris est, & plus *adstringit*, hinc *ventriculum roborat & dentes vacillantes*. Datur in substantia ad ʒʒ in infuso ut alia radices.

Doronici constat ex radiculis oblongis rotundis tuberosis nodosis digiti minoris crassitie, ex viridi pallescentibus, pluribus
ex

ex uno capite tenuibus quasi filis dependentibus, saporis subacris, subdulcis ad glycyrrhizam accedentis, odoris nullius. Recens Doronicum in dulcedine aliquid aromatici continet, & ob hoc aromaticum junctum dulcedini discutit vapores vertiginosos, & involvit in confuso & inordinato motu existentes a 3ß ad 3j in substantia adhibitum.

Radix Ebuli est sambuci humilis radix oblonga tenuis albida saporis amaricantis subacris & nauseosi. Cortex hujus radice serum & per urinam & sedes blande evacuat lignum autem potius adstringit. Externe valet ad tumores pedum adematofos tollendos.

Eryngii est radix oblonga crassitie pollicari, foris nigricans intus alba, in medio nervo solidiore flavescente repleta, saporis subacris dulcis, odoris nullius. Potior ejus virtus consistit in cortice & ob levem amaritiam potentior est scorzonera: unde incidendo, & fluxile reddendo serum per urinam elicit.

Esula major aut *minor* est, & utraque in officinis reperitur.

Esula est tithymali palustris fruticosi radix oblonga crassitie pollicari fusca, foris & intus pallida lacte acri exedente & nauseoso turgida.

Esula minoris est tithymali foliis pini radix oblonga majori tenuior fusca, foris & intus ex flavo albescens, lacte acri turgida. Utraque humores hydropicorum tanta cum vehementia & molestia educit ut robustioribus tantum exhibenda sit in cachexia, febribus, hydropse & scabie. Virtus hujus radice consistit in cortice, qui a 3ß ad 3j in substantia datur. Extractum ejus datur a gr. xv. ad 3j.

Feniculi est fæniculi vulgaris Germanici radix oblonga recta, crassitie digitali pallida, saporis subdulcis, seu cortex hujus radice subacris, aromaticus & tenuis odoris fragrantis. Fæniculum ob sua dulci viscositate temperata urinam movet & sudores, & specificum est in Variolis & morbillis.

Radix Filicis est radix crassa ramosa fibrosa, foris nigricans, intus pallida multis appendicibus involuta & implexa, saporis primum subdulcis amariuscule deinde & subadstringentis, odoris nullius. Filix $\ominus$ fixum particulis terreis & viscidis habet inclusum, & laudatur tanquam *aperiens in affectu hypochondriaco*, aliisque *morbis chronicis*.

Galanga duplex est *major* nimirum & *minor*.

Galanga majoris est plantæ Indicæ Banchabæ dictæ radix tuberosa crassitie pollicari & ultra, nodosa & inæqualis, in superficie circularibus geniculis donata, extus flavescentis intus pallescens, saporis acris atomatici, odoris fragrantis.

Galanga minoris est plantæ Indicæ Lagondi dictæ radix tuberosa nodosa majori similis sed tenuior, odoris majore fragrantioris & gratioris. Galanga minor efficacior est majori, & post acredinem quandam relinquit stipticitatem: unde *temperatior* est, & in *vertigine a ventriculi vitiis*, in *torminibus abdominis* & *doloribus post partum* specifica, *nervisque præterea* & *spiritibus* commendatissima. Datur a $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$ in substantia & ut acorus in infuso.

Gentiana est radix longa crassa foris fusca, intus ex flavo rufescens, saporis intense amari, odoris nullius. Gentiana ob intensiorem amaritiem & $\ominus$ fixum rigidius confert in *febris intermittentibus* & *lumbricis*.

Gialappæ est convolvuli Mexicani Jalappa dicti radix oblonga crassa mechoacanna ingricantior, & circulosior, sapore acuto incidente & muscoso prædita, odore nullo, quæ in taleolos scissa ad nos defertur. Gialappia quosvis *humores purgat* magis tamen *serum* & *aquam*. Virtus purgans consistit in *resina*, & datur in substantia a $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$ ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ in resina a gr. vij ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ & extracto a gr. xv. ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

Glycyrrhizæ est radix oblonga sarmentosa digiti crassitie, coloris flavi, saporis subacris mellei, & odoris ejusdem. Ob dul-

dulcedinem leni temperatam acredine demulcet & incidit.

Datur in substantia ad ʒj in infuso & decocto ad ʒj.

Radix Graminis est graminis canini arvensis radix tenuis admodum longa, geniculata, saporis subdulcis cum quadam acrimonia, odoris nullius. Lene est diureticum, deobstruens, & anthelminticum.

Helenii est helenii vulgaris radix oblonga crassa foris fusca, intus pallida pinguis, saporis acris amaricantis aromatici, odoris fragrantis. Oia Helenii pinguedini & resinæ inclusæ sunt: unde *carminativum* est, *nervinum*, *antispasmodicum*, *pectorale*, *anodynum* & *laxans*.

Hellebori duplex est *alba* nimirum & *nigra*.

Hellebori nigri est hellebori nigri flore roseo radix tenuis fibrosa nigricans in unum caput desinens, ex quo multæ prodeunt fibræ saporis acris pungitivi, amari nauseosi. *Acidos adustos & coagulatos humores* & *κῆτω* expurgat in substantia a ʒj ad ʒʒ, & in infuso a ʒj ad ʒij exhibita.

Hellebori albi est radix oblonga pollice interdum crassior foris fusca, intus alba numerosis albicantibus fibris stipata, saporis acris adstringentis ingrati & nauseosi. Helleborus albus nigro vehementior est & robustissimo datur in substantia a ʒʒ ad gr. xv. in infuso ad ʒj melius tamen in extracto.

Hermodactyli est colchici radix rotunda tuberosa avellanæ magnitudine compressa & albida, saporis dum redens est acerrimi, odoris nullius. Recens *pituitam & serum* per vomitum & *sedes* expurgat, ficcata vero omni sæpe virtute cathartica orbata est. Datur a ʒj ad ʒʒ:

Imperatoria est Imperatoriæ majoris radix oblonga crassitie pollicari scirrhusa & geniculata, foris fusca intus alba, saporis acris aromatici calefacientis & linguam vellicantis, odoris fragrantis. Radix imperatoria cum *Angelica* convenit, & datur a gr. xv. ad ʒj in substantia, & a ʒj ad ʒij in infuso.

Radix Ireos Florentina est Iridis albæ Florentinæ radix oblonga crassitie digitali paululum compressa, saporis amaricantis acris sub pinguis, odoris fragrantis violacei. Iris Florentina Enu-
læ mitior est & gravior sed pinguior, alvum *lubricat* puero-
rum & *vomitum movet*, *pectoralis est*, *absorbens*, & *abster-
gens*.

Mandragora est Mandragoræ fructu rotundo radix crassa oblonga, bifida extus cinerea ferruginea, intus pallida, odore ingrato viroso & narcotico. Radix Mandragoræ virtute gaudet *purgante & narcotica*, perse non datur nisi a ʒß ad ʒj. Extractum melius est anodynum.

Mechoacanna est convolvuli Mexicani radix crassa substantiæ laxioris, quam Gialappa, carnosa, circulosa, saporis farinacei odoris nullius. Effoditur illa in regione Mechuacan ubi in taleolas scissa ad nos defertur. *Mechoacanna Gialappa ana-
loga* est; sed quia resinam habet pauciores illa *remissior* est. Datur in substantia a ʒß ad ʒj in extracto a gr. xv. ad ʒij in resina ut Jalappa.

Mei est Mei foliis anethi radix oblonga crassitie digitali, foris ferruginosa intus pallida & quodammodo resino, saporis & odoris Angelicæ similis, ob *vim anodynam Angelica superior* sed ob *acredinem illa remissior* & gradu tantum ab illa differt. Datur ut Angelica ast in dosi pariori juncta cum imperatoria.

Nymphaea est Nymphaeæ albæ vel luteæ majoris radix crassa foris ex fusco flavescens, intus pallida fungosa levis saporis adstringentis austeri, odoris nullius. Habet nymphaea in substantia levi & porosa & volatile alcalinum: unde etiam *absorbet, fluxum seminis sistit, inflammationem renum tollit, & febrium astum*. Datur decoctum ∇ succus Syrupus & ipsa substantia ad ʒj decoctum ad ʒij.

Ninsing est plantæ Japonensis & Chinensis dictæ Gnisen vel Gensing radix oblonga, digiti minimi crassitie ut plurimum bifida

bifida interdum etiam multifida circa finem filamentosa, intus & extus flavescent, saporis subdulcis subacris amaricantis & aromatici gratissimi, odoris suavis. Sua sponte hæc radix crescit in Japan & China, provenit etiam in regno Siam. Temperatissima est hæc radix, & gratissima, media inter Angelicam, Meum & levisticum. Habet analogiam cum sanguine humano & commendatur in Colica, lypothymia convulsione & memoria confortanda, & laudem meretur in vertigine. Datur ex infuso ∇ ferventis ut & in pulvere a $\mathfrak{z}$ j ad $\mathfrak{z}$ ij.

Radix Ononidis est ononidis spinosæ flore purpureo radix albida fractu contumax lignosa, saporis & odoris nullius. Radix ononidis diuretica est, absorbens, & absumens Sarcocelen, & rami-
ces carnosas. Datur cortex in decocto & infuso.

Orchis est radix rotunda succulenta albida, paululum compressa viscosa subdulcis odoris seminalis. Aphrodisiaca est & in substantia vel cruda datur ad $\mathfrak{z}$ j. condita item, aut in essentiam redacta.

Osmunda est filicis ramosæ non dentatæ floridæ radix fitici analoga atque temperatior & blandior, fovens in muccagine $\ominus$ volatile: unde in Rachitide commendatur, & herniis puerorum.

Pentaphylli est quinquefolii majoris repentis flore luteo radix oblonga calami crassitie, foris rubicunda intus incarnata, transversim secta crucem vel stellam referens. Sapor in illa deprehenditur primum adstringens, postmodum incidens; odor autem nullus. Mover sudorem & urinam & febres curat: datur ad $\mathfrak{z}$ ij.

Petasitidis est Petasitidis vulgaris & majoris radix oblonga crassitie digitali ramosa, resinosa, foris fusca intus albicans, saporis acris aromatici, amaricantis, odoris fragrantis, Alexipharmaca est, pectoralis & uterina ad $\mathfrak{z}$ j in substantia data.

Radix

Radix Petroselinii est apii hortensis radix oblonga recta crassa, albida fibris lateralibus donata, saporis subacris & aromatatici, odoris fragrantis cum apio convenientis.

- *Peucedani* est peucedani Germanici radix crassa longa superius coma prædita, extus nigrescens intus albescens, saporis pinguis acriusculi odoris Δ ei. Sale fixo & paucò volatili prædita est: unde *aperit, anodyna est & pectoralis*, ut radices reliquæ adhibita.

- *Pimpinella* est pimpinellæ sanguisorbæ minoris hirsutæ radix, calami crassitie ex fusco subrufa, saporis subamari adstringentis tenuis, non ingrati odoris, *caryophyllatæ* respondens.

- *Pœonia* est pœoniæ maris folio nigricante splendido radix crassa tuberosa, foris fusca intus pallida, saporis dum recens est subacris subdulcis, cum levi quadam amaritie, odoris nullius. *Cephalica est antepileptica, antidinica & antispasmodica.* Datur in substantia a $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ ad $\mathfrak{zj}$ in decocto ab $\mathfrak{zj}$ ad $\mathfrak{ssj}$.

- *Polypodii* est polypodii vulgaris radix oblonga minimi digiti crassitie foris rufescens, intus ex viridi pallescens, multis nodis & rophis geniculata, saporis dulcis quodammodo adstringentis & nauseosi. Præter virtutes cum filici & osmunda communes blandam possidet *virtutem alvum laxandum* infusis & decoctis ad $\mathfrak{zj}$ data.

- *Pyrethri.* Pyrethri duæ sunt species Italicum & Gallicum. Est autem radix pyrethri flore bellidis tenuis oblonga, extus fusca, intus pallida saporis acris fervidi, odoris nullius. *Aperiens est radix pyrethri, & salivam copiose educit* ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ exhibita.

- *Rhabarbari* est lapathi maximi Sinensis radix prægrandis oblonga tuberosa circularibus Zonis rugosa, & inæqualis reddita ponderosa, foris fusca intus crocea, nonnihil fungosa saporis amaricantis & lente adstringentis, odoris nauseosi & pontici debilis. Rhabarbarum

bilem

bilem purgat & pituitam, & specificum est in Ictero, & morbis a bile promanantibus. Crudum datur ad ʒj ʒiʒ, in infuso ad ʒʒ.

Radix Rhapontici est lapathi Thracici maximi radix crassa oblonga ramosa brachiata, foris fusca, intus crocea laxa & rara, transversim secta spiras ostendens, saporis adstringentis cum levi quadam acredine & lentore, odoris pontici debilis. *Rhabbaro* mitius est *in purgando* fortius autem *in adstringendo*. Datur in substantia ad ʒj in infuso ad ʒj.

Rubia tinctorum est rubiæ tinctorum sativæ radix oblonga tenuis succulenta, extus & intus rubicunda, saporis ex dulci amaricantis & adstringentis odoris nullius. *Traumatica* est rubia, *aperiens & resolvens* in substantia ad ʒj data, & in decoct. ad ʒij.

Rusci est rusci radix crassa obliqua, implexa, fibras crebras longas undique dimittens. Radix rusci *diuretica* est, & *anti-hydrica* in infuso aut decocto exhibita.

Salsaparilla est similacis asperæ Peruvianæ sive Salsaparillæ radix tenuis calami crassitie longa, sarmentosa plicata & rugosa ex flavo pallida, intus candida saporis & odoris nullius evidētis nisi farinacei, cum China conveniens.

Scilla est scillæ vulgaris radix bulbosa magna, pugni crassitie cœpacea ex pluribus tunicis compacta, saporis acris amari, odoris nullius. Scilla præter vires cum Aro communes vomitum movet & alvum. In substantia nunquam datur sed in infuso cum melle, ∇ mulsa, & aceto.

Spica nardi duplex est Indica nimirum & celtica.

Spica nardi Indica est radix oblonga digiti crassitie & longitudine comosa, ex nervosis filamentis congesta coloris ex fusco rubescentis, saporis mari, acris aromatici odoris grati ad Nardum accedentis.

Spica nardi celtica ceu potius Valerianæ celticæ constat ex radicibus fibrosis capillaribus nigricantibus cum foliis parvis ex viridi flavescentibus, saporis acris aromatici, odoris

fragrantis graviusculi. Nobilior est Indica, utero utraque & capiti dicata in infuso & decocto ut reliquæ radices exhibita.

Radix Scorzonera est radix oblonga digiti crassitie, foris pallida intus alba, saporis subdulcis & grati odoris nullius. *Acidum demulcet & temperat.*

Symphiti est consolidæ majoris radix oblonga, furculosa pollicari crassitie, foris nigra intus alba saporis subdulcis mucilaginosi & visceridi, odoris nullius. *Traumatica* est radix symphyti & datur ut althæa.

Tormentilla est tormentillæ sylvestris radix tuberosa dura pollicis crassitie, in obliquum acta coloris ex fusco rubescentis, saporis acriusculi. *Adstringit* ad ʒj in substantia data, & in infuso a ʒij ad ʒj nec non in extracto ad ʒj.

Turbith est couvolvuli Indici foliis althææ similibus radix oblonga crassa resinosa, foris ferruginea, intus albida saporis subacris nauseabundi resinosi. *Turbith* potentius in serum agit quam Jalappa, & in Podagra & Arthritide convenit. Datur in substantia a ʒj ad ʒij, in infuso a ʒij ad ʒj, reliqua præparata ut in Jalappa exhibentur.

Tussilaginis est tussilaginis vulgaris radix tenuis longa, candida saporis subacris cum levi lentore, odoris nullius. *Incidit tussilago & acria obtundit* in decocto ad ʒij exhibita.

Valeriana est radix Valerianæ hortensis oblonga rugosa, superficie geniculata, foris ex cinereo fusca, intus pallida saporis acris aromatici, odoris fragrantis & gravis. *Cephalica* est uterina & ophthalmica in substantia a ʒj ad ʒj, in infuso a ʒj ad ʒij adhibita.

Vincetoxici. Hanc radicem constituunt Asclepiadis flore albo radices albicantes, tenues fibrosæ plures ex uno capite prodeuntes, saporis acris amaricantis & nauseosi, odoris graviusculi. *Valeriana & nardo accedit* ast viribus his longe

ge est remissior. Datur insubstantia ad 3j, in decocto & infuso ab 3ß ad 5j.

Radix Zedoaria est Zedoariæ Chinensis radix tuberosa brevis compressa, foris cinerea intus candida saporis amaricantis aromatici, odoris fragrantis camphoræ similis. *Sudorem movet Zedoaria, discutit, carminativa & hysterica est.* Dos. est a gr. vij. ad 3ß si in substantia datur, & in infuso ad 3ij.

Zinziberis est radix tuberosa nodosa ramosa brevis, & paululum compressa pallida, fibris crebrioribus donata, saporis aromatici acerrimi fervidi, odoris fragrantis. Cum Zedoaria convenit nec tanta vis alexipharmaca illi inest. Zinziber in substantia datur a gr. v. ad xv, & conditum a 3j ad 3ß. & ultra.

CAPUT II.

De

Lignis & corticibus.

PARS I.

De

Lignis.

Lignum *Aloes* constituunt arboris Chinensis Calambac interioris medullæ fragmenta lignosa magnitudine varia, solida, densa, spadicea striis aliquando nigricantibus & resinosis conspicua. Sapor in hoc ligno deprehenditur subacris amarus aromaticus & pinguis, & odor dum accenditur, vel incalcescit admodum fragrans. Sub nomine Calambac transmittitur ex intimis Tartariæ oris, & in regnum Sinæ transfertur. Ex integra arbore quercu magnitudine non inferiore vix 1ß ligni laudabilioris eruitur: unde illud etiam tam cha-

rum existit. *Eia* hujus ligni resina sociata *et* tibus nostris adeo analoga sunt, ut inter analeptica & confortantia catholica habeatur imprimis cephalica, stomachica, cardiaca & uterina. Ladataur præterea in epilepsia & vermibus necandis, & adhibetur in substantia ad $\mathfrak{zj}$ in decocto ad $3j$ sed illa nimis reddit amaricantia. Melius adhibetur in essentia & extracto cum $\mathfrak{V}$ paratis.

Lignum Agallochum sunt arboris Calambac affinis fragmenta lignosa solida, ex fusco rufescentia striis interdum albicantibus notata bituminosa ligno Aloes laxiora & crassiora, saporis amaricantis pinguis, odoris debilioris earundem cum ligno Aloes virtutum sed gradu longe debiliore.

Colubrinum radix potius, quam truncus est, arboris nimirum Timorensis radix lignosa brachii crassitie sub cortice ex fusco ferrugineo subinde maculis cinereis notato includens materiam solidam densam & ponderosam, saporis amarissimi odoris nullius. Ob singularem amaritiam cum gentiana convenit, centauro minore, aliisque amaricantibus.

Guajacum est arboris Indæ occidentalis Guajacan dictæ lignum solidum, densum resinofum, buxei coloris, medulla intus nigricante durissima & densissima ponderosa & resinosa, saporis acris, amaricantis & aromatici, odoris fragrantis. Cum hoc convenit etiam.

Sanctum, & specie tantum ab illo differt. Est autem lignum sanctum arboris Indæ occidentalis Hoaxacan dictæ lignum solidum densum Guajaco albidius, medulla intus solida durissima. Utraque hæc ligna ejusdem cum cortice sunt virtutis: de quo alibi.

Mollucense est ricini arboris Indicæ lignum spongiosum leve, rarum, pallidum tenui cortice cinereo obductum, saporis acris, mordacis, & caustici, odoris nauseosi. Panava hoc lignum alias dicitur, quod recens adhuc & vegetum adeo potens est ut serum & aquas tam per vomitum quam per al-

vum

vum expellat, relinquens ob intensam acredinem in ano inflammationem. Siccum *alvum blandius subducit*, & in minori dosi exhibitum *sudorem elicit* in hydrope leucophlegmatia & pluribus morbis chronicis specificum. Pro scopo purgandi recens datur in substantia a ℥j ad 3℥ & annosum ad 3j, in infuso & decocto ad 3℥. Pro sudoribus movendis datur in substantia a 3℥ ad ℥j. & in infuso aut decocto ad 3ij & 3iij.

Lignum Nephriticum est arboris Mexicanæ Coarthi vel Coalti dictæ lignum ex flavo pallidum durum cœculeo tingens colore, includens sub cortice nigricante medullam fuscā solidam duram gravem, saporis subacris amari aromatici vim incidentem in lingua relinquentis. Ob Θ blandum alcalicum *diureticis, antinephriticis & antihydroticis* annumeratur.

Rhodinum est cytisi Maranthæ dicti radix lignosa, ex flavo pallida densa solida, venulis pinguibus subinde interdistincta saporis amari, odoris fragrantis gravis & rosei. In urina movenda potentius est sandalo & in oleo ejus latet virtus cardiaca & anodyna.

Santalinum. Tres reperiuntur ligni santalini species *rubrum* nimirum *citrinum*, & *album*.

Santalum rubrum est arboris Indiæ orientalis medulla ab integumentis exterioribus cortice & ligno separata, solida, densa, ponderosa, coloris ex fusco rubicundi, saporis & odoris nullius evidentis. Ob vim terream & adstrictoriam commendatur ad nimium sudorem compescendum, & ardorem sanguinis.

Santalum citrinum est arboris Timorensis Sercanda dictæ medulla densa solida, colore citrino ab integumentis suis liberata, saporis aromatici amari fragrantis & grati.

Santalum album est ejusdem arboris lignum solidum & ponderosum pallidum, non amplius prostant apud nos. Citrinum potentius est, & odoratius albo, & præter virtutem

incidentem, & urinam moventem obtinet quoque virtutem adstringentem & roborantem.

Lignum Sassafras est arboris Virginianæ Pavame dictæ lignum. Radix deberet prostare quæ hoc est potentior. Transfer-
tur hoc lignum ex Virginia & Florida, & dicitur sassafras
quasi saxifraga. Hujus ligni Æia volatilia temperata sunt
fæniculacea dulcedine, ob quam etiam tam per diuresin, quam
diaphoresin diminuunt etiam in remotissimis locis viscosa,
crassa & vitiosa.

Huc pertinet etiam *viscus quernus* quem arbusculorum quer-
cubus innatorum ramuli lignosi diversæ magnitudinis con-
stituunt, sub cortice tenui includentes materiam lignosam pal-
lide rubentem odoris & saporis nullius. Acidum *absorbet* &
minium sanguinis motum sistit, & *inflammationes internas*.

PARS II.

De

Corticibus.

Cortex aurantiorum est cortex pomorum aurantiorum pulpam &
semina includens. Constat ille duplici substantia: exterior
flavedo dicitur & *carminativa* est & *diuretica*, interior fungo-
sa *adstringens*. Datur flavedo ad ʒß, ʒo ex illa destillatum &
expressum ad gtt ij l. iij.

Capparis est radicum cortex tubulosus, rugosus, crassus, cine-
reus saporis acris austeri. Cum tamarisci & fraxini cortici-
bus convenit, sed ob *austeritatem plus adstringit* in substantia
ad ʒj, & decocto ad ʒiiij datus.

Cassia caryophyllata est Myrti arboreæ Americanæ Caningē
cortex cinnamomo tenuior ex rufo ferrugineus, a pelliculis
suis exterioribus derasus, & in modum tubuli convolutus sa-
poris acris aromatici & odoris caryophyllis similis. Virtute

te

te cassia caryophyllata *caryophyllos amulatur*: habet autem in recessu multum viscositatis a qua *Θia* ejus volatilia multum temperantur. Datur in substantia a $\mathfrak{zj}$ ad $\mathfrak{z\beta}$.

Cortex cassia lignea est cassiæ lignæ Malabaricæ cortex cinnamomi in modum convolutus, illo tamen crassior, odore & sapore debilior cum majore quodam lentore. Ratione virtutis aromaticæ debilior est cinnamomo, sed ob viscositatem illo efficacior & pectoralis. Datur ut cinnamomum, at in dosi majori.

- *China china* duplex est *verus* nimirum & *spurius*.

- *Spurius* sunt arboris peruvianæ Kinkina dictæ cortices, Kinkina vera tenuiores foris cinerei canescentes, intus ferruginei saporis amaricantis & subpinguis odoris debilis. *Potensior* est & *nobilior* ratione virium quam *china vera*.

- *China china verus* sunt arboris Peruvianæ Gannanaperide dictæ cortices crassitie mediocris, foris scabri paululum canescentes & sæpe muco obducti intus læves coloris ferruginei. *Adstringens* est hic cortex & insignem *virtutem* obtinet *antifebrilem*. Datur in substantia ad $\mathfrak{z\beta}$ & in infuso ad $\mathfrak{zij}$.

- *Cinamomi* sive Cinamomum est cassiæ Zeilanicæ cortex tenuis, ab exteriori pellicula purgatus ex flavo rubescens seu ferrugineus, in cannulas contortus saporis acris suaviter pungentis, subdulcis & aromatici, odoris fragrantissimi. *Cardiacum* est cinamomum & *analepticum*, nec non *pectorale* & *uterinum*. Datur in qualibet forma & in substantia a $\mathfrak{z\beta}$ ad $\mathfrak{zj}$ rarius in decocto.

- *Citri* est mali citri cortex pulpam & semen includens. Hujus flavedo fragrantior & spirituosior est quam aurantium cortex: unde etiam non solum *carminativa* est; sed *cephalica* insuper, *cardiaca*, *uterina* & *antiscorbutica*. Datur ut cortices aurantium.

- *Fraxini* sunt fraxini excelsioris cortices crassitie mediocris, ex cinereo viridicantes saporis acris amari cum adstrictione. Ob *Θ*acre *diureticum* & *diaphoreticum* convenit in morbis chronicis.

Da-

Datur decoctum ab $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$ ad $\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. Valet quoque Θ inde elixiviatum a $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$ ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ ad *variolas & morbillos*.

Cortex Granatorum sunt fructuum mali punici cortices coriacei, duri, rugosi foris ex spadiceo luteo puniceo, intus vero lucidi saporis amaricantis adstringentis austeri. *Adstringentes* sunt hi cortices interne & externe adhibiti.

Guajaci sunt Guajaci cortices tenues, duriusculi, lignosi ex pluribus lamellis congesti, ex cinereo rufescentes & nigricantes maculati, intus pallidi, nitidi, & quasi lævigati, saporis acris amaricantis, odoris fere nullius. *Sudoriferi* sunt hi cortices, *diuretici*, & in morbis chronicis magnam merentur laudem.

Quercus sunt cortices crassi foris ex cinereo fusci, intus pallide rubentes, saporis adstringentis. *Adstringentes* sunt hic cortices, *temperantes & traumatici*.

Tamarisci est tamaricis Germanicæ cortex cum corticibus fraxini conveniens.

Vvinteranus est arboris Magellanicæ cortex crassus cannulatus, foris integumento cinereo fungoso inæquali fisso & multis rimis hiantes, intus solidus densus, ad piperis & cochleariæ saporem accedens, odoris fragrantis. Potenter hic cortex *incidit & attenuat*, & in *scorbuto specificum est*. Datur in substantia a $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ ad $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$, in infuso ad $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

C A P U T III.

De

Lacrymis & succis.

PARS I.

De

Lacrymis.

Am.

- A** Mbra liquida sunt lacrymæ arboris Mexicanæ liquorem resinofum, oleofum, pinguem crassiusculum constituentes therebintina dilutiorem coloris ex flavo rufescentis, saporis acris aromatici, odoris styraci similis. *Styraci respondet, & externe potius, quam interne adhibetur ut therebintina.*
- Gummi ammoniacum** sunt lacrymæ ferulæ ammoniaciferæ ex variis densis, solidisque grumis modo flavescentibus, modo lacteis splendidis, & nitidis in glebam coactis compositæ, quæ dum manibus tractantur lentore mollescent, saporem habent acrem amaricantem viscosum, lentum & paululum nauseosum, odorem fragrantem gravem ad allium accedentem. Ratione Θ is volatilis ϕ si ammoniacum *incidit discutit & aperit*, ratione resinæ autem *emollit & lenit*, & in largiore dosi datum *alvum solvit*. Datur in substantia ad 3j sub forma *emulsionis, electuarii, boli, vel pilularum.*
- Gummi anime** sunt lacrymæ arboris Jetoibæ in occidentali & orientali India, forinsecus retorridæ albæ, subinde farina aspersæ, intus ex candido flavescentes, succino similes, & facile friabiles. Sponte nascitur gummi anime in insula Minæa unde olim tantum deferabatur, & anime dicebatur. Sapor in illo ab initio nullus deprehenditur, hinc pinguis resinofus, & odor tum accenditur fragrans, jucundus, & thuri similis. *Cephalicis* gummi anime annumeratur, *nervinis & anticatarrhalibus*, licet ob resinam minus solubilem raro interne usurpetur.
- Arabicum** constituunt lacrymæ arboris Ægyptiacæ Acaciæ dictæ in grumos variæ magnitudinis, & formæ condensatæ, foris in superficie granulatæ, pallide flavescentes aut albicantes, intus vitri instar pellucidæ, saporis aquei viscosi & leniti, odoris nullius. *Temperat* gummi Arabicum & *incrassat* lympham acrem & tenuem, & proinde *catarrhis & urinae vitis* dicatur.

Assa ferida sunt lacrymæ ferulæ Persicæ ex variis splendentibus

bus grumis modo albescentibus, modo flavescentibus, modo elegantissime incarnatis in massam coactæ, saporis acris mordacis, lenti & nauseosi, odoris fragrantis allium redolentis. Ammoniaco & Galbano potentior est *in colica & hysterica passione*: sudorifera præterea est & uterina a ʒss ad ʒj. data.

Gummi Benzoe est lacryma arboris Benzoiferæ resinosa arida & indurata, ex variis splendentibus micis modo flavescentibus modo albicantibus in unam massam coacta, saporis pinguis cum quadam dulcedine, odoris suavis. Respondet styraci, & ob sui mollitiem & blandam dulcedinem *pulmonibus dicitur*. Externe ex illo fiunt *linimenta, emplastra, balsama suffitus*: prostant etiam *flores & tinctura* sive essentia.

- - *Bdellium* sunt lacrymæ arboris Americanæ spinosæ, gummosæ & resinosæ pingues ceræ instar tenaces glutinosæ, coloris ex flavo ferruginei, saporis acris pinguis lenti amaricantis aromatici, & odoris fragrantis. Constat Bdellium ex *Ee* volatili oleoso, & *convenit cum ammoniaco* licet illi *non tanta* insit *virtus cathartica*.

- - *Camphora* cujus variæ prostant species. *Prima* est camphora nostrarum officinarum chinensis vulgo dicta cum ab his illa tantum olim sit delata: & est substantia candidissima pinguis & oleosa, vi ignis ex ligno arboris camphoriferæ japonensis sublimata, & in glebas saporis acris, amaricantis & aromatici, pinguis & lenti redacta, odorem spirantes fragrantem & gravem. *Secunda* species est quæ in insula Zeylon ex cortice radice cinamomi conficitur cum ∇° & camphora. *Tertia* species ex variis plantis Indiæ orientalis elicitur. *Quarta nativa* est in insula Bornea ex arboris camphoriferæ trunco cæso in exigua quantitate promanans. Camphora *sudoriferum* remedium & *anodynum universale* constituit a gr. v. ad vii. & x. exhibita.

Gummi Caranna sunt lacrymæ arboris Mexicanæ Caryna resinosa concretæ, & laxæ. Dum caranna adhuc recens est tenax deprehenditur & picis instar ductilis sed sine agglutinatione vel colligatione, inveterata dura fit ac friabilis. Colorem habet piceum, saporem viscosum amaricantem & odorem dum accenditur admodum fragrantem. Ob suavissimum odorem Caranna nervina est & cephalia.

Elemi constituent lacrymæ arboris Indicæ pruniferæ resinosa & pingues ex flavo albicantes, ad viridiusculum inclinant in massam coactæ. Elemi recens molleculum est, inveteratum durius. Sapor in illo deprehenditur resinofus & pinguis, odor fragrans & cum suavitate graviusculis. Usus hujus gummi externus nervinus est: a quibusdam etiam commendatur pro diuretico.

Euphorbium constat ex lacrymis tithymali Mauritanici spinosi & sarmentosi gummosis & resinosis contretis in guttas ex pallido flavescentes, splendidas modo rotundas, modo oblongas, ramosas & cavernosas, saporis acerrimi exurentis nauseosi odoris nullus. Fortissime purgat aquas hydropicorum tam per superiora quam inferiora. Datur in substantia a gr. v, vij ad x. Extractum a gr. iij & in robustis ad v. vij.

Galbanum constituent lacrymæ ferulæ Galbaniferæ Syriacæ gummosæ & resinosa, pingues, ceræ instar ductiles ammoniaco similes, ex variis albentibus & splendentibus guttis in massam coactæ saporis subacris, amaricantis nauseosi, odoris fragrantis & gravis. Earundem cum ammoniaco est virtutum, & carminativum insuper, & uterinum ut ammoniacum datum.

Gutta constituent lacrymæ ex fauciata arbore pomifera Chinesi loddampulli dicta manantes, quæ collectæ a facibus purgantur solutione in ∇ pluviali, & inspissatione in massam uniformem flavescentem rediguntur saporis primum resinofum, hinc acris caustici, ex China ad nos delatæ. *Aguas hydropico*

picorum gummi guttæ tam per superiora, quam inferiora educit a ℥ss ad ℥j propinatum in substantia cum anatica portione ♀ & ati.

Gummi Ladanum sunt lacrymæ cysti ladaniferæ Creticæ resinosæ & gummosæ, pingues, ex gryseo & fusco nigricantes, multis arenulis permixtæ, & inspiras contortæ saporis amaricantis, & odoris dum accenditur fragrantissimi æque ac gratissimi. Principia hujus gummi activa sunt Θia volatilia oleosa cum multis partibus terreis, propter quas *constringit, fibras confortat & cephalicis annumeratur, & nervinis datum* a ℥j ad 3℥ in ℥ solutum.

Lacca duplex est in ramulis nimirum & granis.

Lacca in ramulis est substantia resinosa superficie inæquali veluti granulata dura rufa pellucida, intus cavernosa, elaborata a formicis alatis, & circa extimos arborum pinguescentium ramulos congesta, saporis resinosi & odoris dum accenditur fragrantis Δei quodammodo acidi, & ῥibus nostris grati.

Lacca in granis sunt lacrymæ arboris Indicæ Kapethia dictæ in grana resinosa parva dura pellucida, lapillis granatorum similia abeuntes, saporis & odoris cum præcedente convenientis. Utrumque hoc gummi *blandum diureticum est & diaphoreticum, & externe ad dentium vitia adhibetur.* Datur solutum in ℥.

Manna sunt lacrymæ orni & fraxini in Calabria, Sicilia, agris Romanis diebus canicularibus pertubercula corticis dehiscen-
tis profluentes, quæ pomeridianis horis a ☉e condensantur, & in clybano ulterius exsiccantur. *Manna evacuat bilem per inferiora.* Pueris manna datur ad 3j vel ij, gravidis ad 3℥, & robustioribus ad 3 iv. *Vis terminosa corrigitur cinamomo, tarda vero exaltatur* ☉e ♀, scammon. &c.

Mastiche constat ex lacrymis lentisci chinensis in grana modo oblonga modo rotunda abeuntes odoris quasi oblitterati, & dam

dum accenduntur fragrantis. Grana mastiches *stomachica* sunt & *antiscorbutica* a gr. iij. ad iv. data.

Gummi Myrrham constituunt lacrymæ arboris spinosæ Bola dictæ ex flavo ferringineæ & nirentes, unguibus subinde pallidis permixtæ & in glebas compactæ. Huic arbori interdum adnatæ inveniuntur glebæ magnæ saporis subacris amari & aromatici, odoris fragrantis. *Myrrha stacte* est quæ sua sponte effluit. Specificam virtutem obtinet *resistendi putredini, obstructions uteri reserandi, lumbricos expellendi, & morbos malignos curandi* a ʒss ad gr. xv. in pilulis exhibita.

Opponax sunt lacrymæ ex radice Panacis Sphondylii collectæ & ex rufo & albo flavescentibus moleculis, quasi ex grumis vel sabulo crassiori in massam redactæ saporis acris amari cantis, in grati quodammodo nauseosi, odoris fragrantis & gravis. Ad galbanum accedit & ob intensam acredinem habet potentiorē vim *album movendi, serumque & pituitam educendi.* Externe *traumaticum est, & resolvens.*

Sagapenum constituunt lacrymæ ferulæ Ægyptiacæ Sagapeniferæ in grumos foris ex rufo flavescentes, intus candidos concretæ saporis acris mordacis nauseosi, odoris virosi, si recens fragrantis gravis. Constat *virtute laxandi ceteris majore* tum datur ad ʒiij, & *alterandi* ad ʒj exhibitum.

Sandaracha sunt lacrymæ juniperi vulgaris fruticosæ in guttas vel strias modo rotundas modo oblongas mastiche similes concretæ pallide flavescentes & splendide saporis resinosi, & odoris dum accenduntur fragrantis & suavis. Cum *anime convenit & contra catarrhos* externe *prescribitur.*

Sanguis Draconis sunt lacrymæ arboris Mexicanæ Draco dictæ ex parvis quasi grumis modo in panes seu offas coctæ, modo folliculis inclusæ coloris rubicundi, & saporis viscosi & adstringentis. Cum *terreis virtute fluxus* quosvis *sistente convenit.*

Scammonium sunt lacrymæ scammonia Syriacæ vel in exca-

vatam radicem depluentes vel etiam ex radice intaleolas scissa expressæ & in substantiam nigricantem inspissatæ. Dum hæc massa frangitur fulva & splendens deprehenditur cum sapore acri nauleoso, & odore viroso. Scammonium est *purgans catholicum & polychrestum* in omnibus morbis ubi purgatione opus est, in substantia & extracto a ʒss ad gr. xv. robustioribus ad ʒj datum, in resina a gr. vij ad xv. in vitello ovor.

Gummi Sarcocolla sunt lacrymæ tithymali Persici spinosi sarcocolliferi in grumos vel sabulum concretæ ex albo rufescentes, spongiosæ lucentibus subinde micis permixtæ levi concussu in pol-
linem abeuntes, saporis amaricantis cum obscura quadam dulcedine, & odoris dum accenditur ingrati. *Cathartica* est, *thoracica & traumatica*.

Styrax calamita sunt lacrymæ ex trunco arboris Stryracis foliis mali cotonei in insulis Massiliensibus, & locis calidioribus promanantes, in grumos vel micas variæ magnitudinis ex flavo rufescentes abeuntes, saporis subacris lenti aromatici, odoris suavis.

Styrax liquida sunt lacrymæ ejusdem arboris liquorem resinofum terebinthina crassiorum & spissiorum constituentes coloris ex flavo ferruginei, saporis acris, aromatici oleosi, odoris fragrantis gravis. Convenit cum tacamahaca, *nervinaque præterea est, cephalica & uterina*.

Tacamahaca sunt lacrymæ arboris Mexicanæ Tacamahaca dictæ ex cinereo & rufo nigricantes, modo figura minori modo in glebas coactæ, modo foliis tubuli in modum convolutis incluse, saporis aromatici, resinosi, odoris fragrantissimi. Utrumque ob suavissimum odorem nervinum est, & cephalicum potentius, quam elemi. N. mosch. expr. stimulat.

Terebinthina triplex est *vulgaris, Veneta & Cypria*.

Vulgaris colligitur in Germania & Norvvegia ex truncis pini

ni & abietis junioribus sauciatis: quæ dum ▽ lavatur donec limpida iterum possit decantari *depurata* dicitur.

- *Terebinthina Veneta* est resina liquida collecta ex arbore laris consistentia mellis novi, coloris flavescentis saporis acris & amaricantis.

- *Terebinthina Gypria* est substantia transparens mollecula, resina laricea crassior, coloris flavescentis ad cœruleum vergentis collecta ex trunco arboris Terebinthini ad imam medullam sacciato saporis acris amaricantis resinosi, odoris fragrantis & gravis. *Diuretica* Terebinthina est *pectoralis*, *traumatica* & *laxans* a ʒʒ ad ʒj lota cum vitello ovi data, vel in emulsione.

- *Thus* constituunt lacrymæ arboris spinosæ Arabicæ thuriferæ in substantiam resinosam ex flavo pallescentem & splendentem, aut guttas mastiche similes sed majores concretæ & induratae, saporis amaricantis resinosi & odoris fragrantis. Ratione figuræ est vel *Indicum*, quod est in glebis, vel *mammosum*, quod est in guttis, vel *masculum*, quod est in granis *Mastiche fragrantius est & suavius, ceteroquin cum ipso convenit.*

- *Tragacantha* sunt lacrymæ radicis tragacanthæ, quæ in agris Massiliensibus copiose alitur in substantiam gummosam lucidam, albam, tenacem, levem & gracilem abeuntes, saporis subdulcis, & mucilaginosi. Crassiore mucagine constat quam gummi arabicum; sed cum illo *virtutes obtinet easdem.*

PARS II.

De

Succis.

Succus *Acacie* est succus expressus siliquarum acaciæ *Ægyptiacæ* immaturarum expressus coctus & induratus, saporis acerbi austeri

- austeri adstringentis. Virtus hujus succi est *adstringens & incrassans* a ʒss ad ʒj in substantia dati.
- Succus Aloes* triplex est, *Aloe nimirum hepatica, Succotrina, & caballina.*
- Aloe hepatica* est succus Aloes Asiaticæ gummosus & resinosus, fuscus foris intus flavescens hepatis instar, expressus ex foliis Aloes imo & plantis transversim versus radicem incisus exstillans in patinas ampliores, in ☉ concretus & condensatus saporis amatissimi, nauseosi pinguis & adstringentis, odoris fragrantis Myrrhæ similis.
- Aloe Succotrina* est Aloes Asiaticæ succus gummosus & resinosus ex fusco nigricans, ex foliis & planta resecta initio veris sua sponte in patinas ampliores exstillans, vel etiam expressus a ☉ condensatus & inspissatus saporis, & odoris cum hepatica ejusdem. Colligitur hic succus in insula Succotra, ubi a fæculentia separatur, quæ fæculentiæ caballinam constituunt: differuntque utraq; plantæ ex quibus hepatica & Succotrina colligitur non nisi loco natali.
- Aloe caballina* est Aloes Asiaticæ succus nigricans gummosus, prioribus ponderosior crassior & impurior expressus ex foliis dissectis, nec non ex Aloe in omnibus locis Indiæ orientalis maritimis paratus. Aloe hepatica videtur esse optima, vim purgantem possidens egregiam, & traumaticam.
- Balsamum peruvianum* est liquor oleosus, tenax viscosus & balsamicus nigricans ex arboris Hoitzilokilt ramis, cortice, & ligno excoctus, vel etiam sponte ex arbore vulnerata profluens. Potentius est hoc balsamum *Terebinthina*, & in specie confert in phtisi in vitello ovi a gr. v. ad ʒss solutum, & exhibitum.
- Peruvianum album* est liquor oleosus tenax limpidus, ex albo flavescens, terebinthina tenuior stillans ex eadem arbore saporis acriusculi quodammodo amari, odoris fragrantis & grati. Est potentius nigro & in Diarrhæa & gonorrhæa cum fru-

ctu adhibetur, ejusque oleum egregium est in obstructionibus uteri, tussi & asthmate.

Balsamum de copaiva est liquor balsamicus limpidus & subflavus, stillans ex trunco arboris Mexicanæ copaiba dictæ ad medullam usque vulnerato saporis acriusculi amaricantis atomatici, & odoris fragrantis. *Non differt a Peruviano, & in fluore albo, & gonorrhæa est specificum* a ʒss ad ʒj exhibitum.

- *Opobalsamum* est liquor balsamicus limpidus albicans manans ex arbuscula Syriaca & Ægyptiaca balsamum dicta saporis acris aromatici, & odoris fragrantis. *Copaivæ respondet illa tamen est subtilius & virtuosius.*

Succus Elaterii est succus viridis & viscosus ex fructibus maturis cucumeris asinini sua sponte manans, aut inde & ex tota planta expressus, coctus & inspissatus coloris fusci, saporis amaricantis nauseosi & vinosi. Purgat supra & infra a gr. iij & v. ad ʒj succo limonum aut ʒ B correctus.

- *Hypocistidis* est succus plantæ spuria ex costi radice enascentis & hypocistis dictæ expressus, inspissatus & niger saporis austeri acidi adstringentis & in Insula Creta nascentis. *Adstringit, incrassat & lenem vim anodynam obtinet* datus a ʒss ad ʒj.

- *Glycyrrhizæ* est succus ex radice glycyrrhizæ Germanicæ expressus, inspissatus & in glebas redactus, coloris nigricantis, saporis subacris & dulcis, odoris debilis cum radice conveniens.

- *Mel* est liquor crassiusculus ex albo flavescens natus in variis vegetabilium floribus, & ab apibus inde collectus. Cum saccharo convenit, quo tamen est temperatius virtuosius & magis anodynum.

- *Opium* est succus resinoso-gummosus, collectus ex papavere & in massam redactus saporis subacris amari, odoris gravis

viro si, narcotici, & stupefacientis in Ægypto circa Cairo & confines tractus collectus, aut in insulis Bengalensibus. Prius est Thebaicum, & posterius dicitur Indicum. Opium universale remedium est in *omnibus morbis ubi somno opus est, & dolores urgent* a gr. j. ad iij, in assuetis ad ʒj. 3ʒ & ultra assumtum.

Saccharum est succus cannæ sacchariferae Indicæ expressus, coctus, & inspissatus. *Temperans* est, *diureticum, pectorale, traumaticum & ophthalmicum*. Huc pertinet etiam *Catechu*, & *Tartarus*.

Catechu est succus ex fructibus immaturis Arecæ & corticibus arboris Indicæ Catschu in unam massam Δe mediante redactus saporis adstringentis & austeri, postmodum dulcis & grati, odoris nullius aut debilis. Adstringens est, & abstergens, nec non traumaticum & pectorale.

Tartarus est substantia sabulosa indurata rufo cinerea, aut ex rufo candicans interjectis micis quibusdam Sinis nata ex vini recentis particulis terrestribus fermentationis ope tratis, saporis subacris acidi & nauseosi, odoris nullius. *Virtutem incidentem* possidet, *diureticam & alvum laxandi, obstructionsque reserandi*. Datur cremor a ʒj ad ʒj imo ʒiiij, & ☐ Qa tus a ʒj ad 3ʒ.

C A P U T IV.

De

Foliis & herbis.

P A R S I.

De

Herbis vulgaribus.

Herba

H *Erba Acetosa* est planta flore imperfecto stamineo gerens semina nuda post singulum flosculum singula triquetra calyci florum tripartito ac conniventi inclusa. *In febribus malignis & peste commodum præbent remedium.* Ejus folia *morsum canis rabidi* curare dicuntur.

- - *Acetofella* est planta flore perfecto monopetalo regulari in quinque lacinias diviso. Fructus ejus membranaceus lucernæ quodammodo similis in quinque capsulas dividitur, quarum quælibet extrinsecus fissura quadam a basi usque ad summitatem ejus protensa aperitur. In qualibet capsula femina continentur singula singulis mitris inclusa, quæ sua contractione faciunt, ut quælibet capsula vi rumpatur & semina longe a capsula profiliant. *Cum acetosa vires habet easdem.*

- - *Anagallis* est planta flore monopetalo regulari quinque laciniato in singulis foliorum alis singulo proveniente fundum habente patulum, semina gerens plura rugosa angulosa subfusca pericarpio membranaceo rotundo per maturitatem horizontaliter rumpenti inclusa. Est specificium in *mania* & *melancholia*, succus expressus naribus inditus in *raucedine* convenire creditur.

- - *Anethum* plantis annumeratur, quæ sunt flore perfecto in umbellam congesto semina gerentibus compressa minora. Propter *vim carminativam* additur clysteribus in colica: externe sedat *dolorem capitis* fronti impositum.

- - *Apium* est planta flore perfecto pentapetalo in umbellam congesto semina gerens post singulos flores bina nuda striata minora. Mundificat *vulnera*, valetque plurimum ad morbos ex quadam *exulceratione* ortos curandos.

- - *Aristolochia* ad plantas flore monopetalo irregulari pertinet, flores gerens semifistulares, & capsulam in sex loculamenta divisam polyspermam. Ad *ulcera mundificanda* adhibetur.

Herba Asarum est planta florem gerens perfectum monopetalum regularem in tria segmenta in ore divisum, & vasculum feminale in sex loculamenta intus divisum, totidem radiis in summo papaveris instar ornatum, & semina continens uvarum acinis similia. Est *emeticum* ad ʒj datum, & sunt qui *foetum mortuum* illo *expellere* conantur.

Basilicum pertinet ad plantas, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul barba simplici, galea quadripartita & semina ferunt nuda quaterna laxa. Est *alexipharmacum* & *antiphtisicum*.

Beta alba est planta flore perfecto monopetalo in quinque lacinias diviso, semina gerens ad singulum florem ut plurimum bina quodammodo angulosa, pericarpio diuriori aspero, verrucoso tribus ut plurimum loculamentis diviso inclusa. Convenit in *dolore capitis* & *catarrhis* si succus expressus naribus intrudatur.

Borrage gerit flores perfectos monopetalos regulares quinque lacciniis divisos & semina nuda quaterna rugosa. Est *cordiale* & vires restaurans.

Branca ursina est planta flores gerens perfectos simplices pentapetalos in umbellam congestos, & semina nuda post singulum florem bina compressa subrotunda membranacea albicantia. *Discutit* & *dolores lenit*.

Bryonia flores gerit perfectos monopetalos regulares quinque fariam divisos, & semina plura baccis rotundis inclusa. Valet contra *cachexiam* & *hydropem*: adhibetur etiam ad foetum & menses pellendos.

Buglossa ejusdem cum Borragine est generis, viresque habet easdem.

Calendula est planta flore composito ex regularibus & irregularibus simul, explanifoliis, qui radium, & tubulosis brevioribus quinque fariam divisus, qui discum formant, semina

na gerens duplicis figuræ. Ad medicamenta *mensēs mōven-*
tiā & alexipharmaca refertur.

- - *Cardiaca* plantis jungitur, quæ sunt flore monopetalo irre-
gulari barbato & galeato simul, barba tripartita galea inte-
gra, & semina gerunt nuda quaterna, lævia. In *hypochon-*
driorum inflatione adhiberi solet.
- - *Cherefolium* flores gerit pentapetalos in umbellam conge-
stos, & semina nuda ad singulum flosculum bina rostrata ob-
longa. Magni nominis est in hydrope & calculo *propter*
virtutem diureticam insignem.
- - *Chamomilla* est planta flores gerens compositos ex regulari-
bus & irregularibus disco radiato, & semina plura nuda soli-
da non papposa. *Discutit flatu* in colica, & valet plurimum
ad *inflammationes tollendas.*
- - *Chelidonium majus* flores gerit perfectos tetrapetalos regula-
res, & semina plura splendentia subrotunda pericarpio mem-
branaceo siliquoso simplici inclusa per maturitatem in duas
partes dehiscence. Adhibetur in *oculorum morbis & hepatis*
affectibus.
- - *Cichorium* flores gerit compositos ex flosculis planifoliis &
semina plura nuda recurva minus papposa. Est *hepaticum*
frigidum.
- - *Cicuta* flores gerit perfectos pentapetalos in umbella disposi-
tos, & semina nuda ad singulum florem bina striata minora
tumidiuscula. Frequentissime externe adhibetur in obstru-
ctione, & *morbis lienis.*
- - *Consolida major.* Vid: *Symphytum majus.*
- - *Cynoglossum* est herba flore perfecto monopetalo quinquefa-
riam in margine diviso semina gerens nuda ad singulum flo-
rem quaterna lappacea. Est *narcoticum & anodynum.*
- - *Cyparissus hortulana* flores gerit stamineos semina plura sub-
rufa, longiuscula altera parte rotunda, altera acuminata in

conorum rimis latitantia. *Adstringit* & in dysenteria adhibetur.

Herba Dictamnus albus flores gerit pentapetalos inspicam digestos, semina plura subrotunda nigra splendentia hilo albo notata pericarpio membranaceo inclusa. Est *alexipharmacum* & *anthelminticum*.

Ebulus est planta flores gerens monopetalos in quinquelacinias divisos ac umbellatim congestos, & semina solitaria pericarpio succoso inclusa. Est *laudatissimum diaphoreticum*.

Endivia flores gerit compositos ex flosculis planifoliis & semina nuda non papposa. In febribus ardentibus laudatur pro sedando aestu & calore.

Filipendula est planta flore perfecto hexapetalo regulari, semina gerens nuda ad singulum florem plura compressa in capitulum congesta. Est *alexipharmacum*, *diureticum*, & *vulnerarium*.

Filix dorsifera est & facile primum locum occupat inter *aperitiva* & *anthelmintica*.

Fragaria est planta flore perfecto pentapetalo regulari semina gerens plura minora baccæ exterius adnata. Est *diureticum*, & *nephriticum*.

Galega jungitur plantis quæ flore sunt irregulari tetrapetalo, & semina ferunt oblonga in siliqua longiuscula, ac in æquali contenta. Est *alexipharmacum* egregium in febribus malignis, & vulneribus venenatis cum fructu adhibendum.

Gallium est planta flores gerens monopetalos regulares quadrifariam divisos plures simul confertos, & semina ad singulum flosculum bina rotunda. In calculo commendatur.

Hepatica nobilis est planta flore polypetalo regulari semina gerens plura nuda. Convenit in *obstructione hepatis*.

Hepatica stellata est planta flore monopetalo regulari quinquefariam diviso, semina gerens nuda rotunda ad singulum flo-

florem bina juncta. Vulgus illa plus utitur quam medici. Suavissimum infusum præbet Maji tempore.

Herba Herniaria Flosculos gerit imperfectos stamineos ad genicula cauliculorum plures simul junctos, & semina solitaria splendentia, nigra, minuta pericarpio membranaceo quod per maturitatem horizontaliter rumpitur inclusa. Valet in *hernia & calculo renum* teste Poterio.

- *Hyosciamus* flores gerit perfectos regulares monopetalos quinquefariam divisos, & semina plura minuta pericarpio membranaceo bicapsulari subrotundo & operculo peculiari tecto inclusa. *Stupefacit, & somnum inducit.*

- *Lactuca* flores gerit perfectos compositos ex planiflosculis tantum, & semina nuda latiuscula minora compressa sub pappo delitescunt. *Refrigerat in febribus, acrimoniamque humorum enervat.*

- *Levisticum* est planta flore perfecto pentapetalo umbellatim digesto, semina gerens nuda ad singulum florem bina striata majora. Est *carminativum* in affectibus uterinis & flatulentis celebre.

- *Linaria* jungitur plantis quæ flore sunt monopetalo irregulari clauso & labiato, seminibus pericarpio membranaceo bicapsulari inclusis. Ex hac paratur celebre illud unguentum proficuum in dolore *Hæmorrhoidum*, & *Esulæ* valde similis est.

- *Lingua cervina* ad plantas pertinet, quæ florem & semina gerunt in averfa foliorum parte, & a botanicis dorsiferæ dicuntur. *Lieni succurrit præsertim in scorbuto.*

- *Lotus urbana* jungitur plantis quæ sunt flore tetrapetalo irregulari, & semina gerunt rotunda in siliqua angustiore cylindracea.

- *Marum verum* pertinet ad plantas quæ flore sunt monopetalo irregulari barbato & galeato simul, barba tripartita galea

lea divisa, seminibus nudis quaternis lævibus. Est *hepaticum* egregium.

Herba Marrubium album pertinet ad plantas, quæ florem gerunt monopetalum irregularem babatum & galeatum simul, barba quadripartita & galea profundius in duas acuminatas laciniâs divisa, & semina ad singulum florem nuda quaterna in perianthio aperto latitantia. *Incidit & attenuat humores viscidos & pituitosos*, qui causantur obstructionem hepatis, mensium suppressionem, & respirationem difficilem.

Mercurialis est planta perfecto monopetalo regulari trifariam diviso, semina gerens subrotunda pericarpio quodammodo aspero inclusa binatim ut plurimum juncta. *Laxat alvum & humectat*, hancque ob causam frequentissime miscetur clysteribus.

Millefolium est planta floribus compositis ex disco & radio in umbellam digestis, quorum singuli singulo insident semini nudo solido non papposo. *Millefolium* est egregium *vulnerarium & alexipharmacum*.

Morsus diaboli seu succisa est planta flore composito ex irregularibus tantum, quorum singuli singulo insident semini nudo solido in capitulum congesto. *Antiscorbuticum* est, & *aperitivum* remedium.

Nummularia flores gerit perfectos monopetalos regulares quinquefariam divisos ex foliorum alis prodeuntes, & semina plura minuta pericarpio membranaceo subrotundo unicapsulari inclusa. Non præscribitur nisi in infusis traumaticis.

Periclymenum pertinet ad plantas, quæ flore sunt irregulari monopetalo, & semina gerunt baccis inclusa. *Adstringit* in partibus oris relaxatis uvula gingiva, dentibus, & dari etiam potest in *Hæmoptysi*.

Her.

Herba Petroselinum gerit flores perfectos pentapetalos in umbellam congestos, & semina nuda ad singulum florem bina striata minora. *Petroselinum* est egregium *diureticum*.

- - *Polium montanum*. Flores gerit perfectos monopetalos barbato & galeatos, nec non semina nuda ad singulum florem quaterna fusca, subrotunda, rugosa in perianthio aperto latitantia. *Cephalicum* est & *uterinum*.

- - *Potentilla* seu *Anserina* flores gerit perfectos simplices pentapetalos regulares, & semina ad singulum florem plura nuda sublutea, papaveri similia. *Adstringit* in dysenteria adhibita, & plantis pedum cum fermento imposita calorem *febrilem* mutat.

- - *Primula veris* est planta flore monopetalo regulari e tubulo oblongo in quinque lacinias expanso, semina gerens plura minuta pericarpio membranaceo unicapsulari oblongiusculo inclusa. Egregium est *nervinum* & *anthelminticum*.

- - *Prunella* ad plantas referenda est, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato, & galeato simul barba tripartita galea integra, seminibus nudis quaternis lævibus. *Adstringit* in relaxatione uvulæ, in angina, vulneribus & ulceribus.

- - *Raphanus* flores gerit perfectos tetrapetalos irregulares semina inæqualiter rotunda pericarpio siliquoso & fungoso inclusa. Convenit in cruditate ventriculi acida & scorbuto.

- - *Sabina* est planta flore imperfecto stamineo semina gerens in conis subrotundis baccis similibus. Recens quovis modo adhibita *menses* & *fætum expellit*, & propter vim digerendi convenit Erysipelati, & tumoribus œdematosi.

- - *Sambucus* flores gerit perfectos monopetalos in umbellam congestos, & semina terna baccis in latiores racemos congestis inclusa. Juli tempore vernali collecti supra & infra humores serosos evacuant: porro etiam egregium existit *diaphoreticum*.

Herba Saxifraga flores gerit perfectos pentapetalos regulares, & semina pericarpio membranaceo bicapsulari bicorni inclusa. Est *vulnerarium* non contemnendum, præscribitur etiam in affectibus renum & vesicæ ubi *urina supprimitur*.

- - *Scabiosa* est planta flore composito ex plurimis flosculis monopetalis quinque fariam sed inæqualiter divisis, quorum singuli singulo insident calyculo, & semina gerit nuda in capitulum congesta singula membranaceo umbilico cristata. *Scabiosa vulneraria* est, *promovens partum*, egregiam exserens *virtutem pectoralem*, & *alexipharmacam*.

- - *Sempervivum* flores fert polypetalos regulares, quorum plures serie quadam succedunt in surculis reflexis summitati caulium insidentes, nec non semina minutissima pericarpio membranaceo multicapsulari in plura cornicula seu siliquas diviso inclusa. *Sempervivum bilem sedat effervescentem, sistim, succusque lingue illitus ejus tollit ariditatem*.

- - *Senecio* est planta florem gerens perfectum compositum ex floribus monopetalis irregularibus & semina nuda papposa. *Adstringit Senecio*, & in gingivarum putredine, & oris scorbuto adhibetur.

- - *Solanum* est planta flore perfecto monopetalo regulari quinque fariam diviso, semina gerens plura compressa seu orbiculata pericarpio succoso seu baccæ inclusa. *Emolliens est anodynum & narcoticum*.

- - *Soldanella* florem habet monopetalum margine fimbriato, & fundo perforato cum capsula cylindriaca polysperma. *Alvum laxat hæc planta egregie*.

- - *Stachas citrina* flores gerit compositos ex monopetalis regularibus, florum petalis exsuccis & aridioribus, nec non semina nuda papposa. *Externe in suffimigio curat catarrhos, Erysipelas, Arthritidem vagam &c. interne autem fugat lumbricos*.

Herba Taraxacum est herba flore composito ex irregularibus tantum semina gerens nuda papposa post singulum florem singula in caule nudo non ramoso. Adhibetur intussi, respiratione difficili, febre tertiana intermittente *incidendi & aperiendi fine.*

Vitis flores gerit pentapetalos regulares & capsulas simplices bacciferas racematim dependentes. *Vitis* folia *adstringunt* in Dysenteria.

Urtica mortua jungitur plantis, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul, barba quadripartita & galea integra, seminaque gerunt nuda quaterna lævia. Habetur pro specifico in Hydrope.

PARS II.

De

Herbis rarioribus.

H*erba Abrotanum mas* est herba flore perfecto composito ex plurimis flosculis tubulosis in summitate quinquefariam divisus, quorum singuli singulo insident semini minori, oblongiusculo, nudo, pappo carenti. Hujus aereo aromatica graveolens indicat *vim uterinam*, fragrantia vero camphorata *sudoriferam in malignis*, ob amaritiam *vermes expellit*. Externe laudatur ad *alopeciam*, junctumque cum floribus chamomillæ & seminibus calidis *vim acquirit anodynam & uterinam.*

Absynthium modo florendi cum præcedente convenit, & ad illud tanquam species pertinet: nec ambo ob folia & amarorem genericè distingui possunt. Ob Θ volatile & osum multis fixis sociatum *stomachicum* est, *antihydropicum*, *antifebrile*, *anticolicum*, *antihystericum*, *anthelminticum*, & ob nimiam graveolentiam *somnum inducit.*

Herba Agrimonia est herba flore perfecto pentapetalo regulari, seminibus binis ad singulum florem pericarpio membranaceo aspero inclusis, foliis pinnatis alternis in ambitu serratis. Ob blanda sua *Θia* fixa & volatilia *deobstruens* est in morbis chronicis, *diureticum*, & *traumaticum*.

- - *Artemisia* est planta flore perfecto composito ex regularibus tantum minimis tubulosis brevioribus insummitate quinquefidis, quorum singuli singulo insident semini minori nudo pappo destituto, foliis dissectis prona parte atro virentibus, subtus incannis. *Artemisia* flores producit erectos absinthium autem dependentes seu nutantes. *Virtutibus uterinis* *artemisia* remissior est, quam *matricaria*. Carbo ad radicem reperrus neque prae ductum radicis est, neque antepilepticus ut vulgo creditur.

- - *Betonica* est planta flore perfecto monopetalo irregulari barbato & galeato simul, barba tripartita galea integra, gerens semina nuda quaternaria lœvia, foliaque quodammodo rugosa & in ambitu crenata. Ob subtilem suam acrimoniam in qua paucum alcali latitat *diureticum* & *vulnerarium* est præcipue in *vulneribus* & *affectionibus capitis*.

- - *Bursa pastoris* est planta flore perfecto tetrapetalo regulari semina gerens minuta in pericarpio membranaceo duplici cordiformi cum septo intermedio, foliis humi procumbentibus in circulum digestis. Tam intra, quam extra pro *adstringente* & *vulnerario* adhibetur; convenit quoque in *sputo sanguinis*, *hemorrhagiis* quibusvis, & *pollutionibus nocturnis*.

- - *Calamintha vulgaris* est planta flore perfecto monopetalo irregulari barbato galeato, barba tripartita galea divisa subsequenter seminibus nudis quaternis, foliis ex opposito binis. Cum *mentha* conspirat, sed in *flatibus dissipandis* & *menstruis sciendis* potens est, adeo ut & foetum excludere dicatur. In *artuum doloribus*, & *orthopnea* appropriatum est medica-

men-

mentum. Externe pubi ad inflammationem uteri, ut & capiti ad vertiginem, & ventriculo ad vomitum applicatur.

Herba Carduus benedictus est planta flore perfecto composito ex irregularibus tantum in perianthio constitutis capitato squamoso, & foliorum spinosorum circulo obvallato, semina gerens nuda pappo quidem destituta illi tamen intermixta. *Virtute antifebrili* convenit cum centaurio minori, illo tamen mitior est. *Sanguinem* præterea solvit coagulatum, & propterea in pleuritide convenit.

Centaurium minus, cujus notæ sunt flores in summis caulibus & ramis plurimi, simul quasi in umbella juncti, & in laciniis quinque acutas divisi cum capsulis cylindriacis ac bifidis semina plura pusilla induabus concamerationibus includentibus. Ob intensam acredinem & amaritiam in qua fixum latet potentissime deobstruit, & acida destruit: unde in obstructionibus chronicis, & febribus intermittentibus primum locum obtinet, aperit quoque hæmorrhoides suppressas, & menses promovet. Extra ulceribus applicatum illa mundat & consolidat.

Chamadrys annumeratur plantis quæ sunt flore monopetalo irregulari barbato tantum, & semina gerunt nuda quaternaria lævia, foliis in ambitu profundius divisis seu incis. Convenit cum Chamæpithi at sicciior est, & validior in acidis infringendis, hancque ob causam a nonnullis in quartana & mensium remora laudatur.

Chamæpithys a RIVINO accensetur plantis quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul barba quadripartita, galea divisa, feminibus quaternis lævibus. Ob resinofum seu piceum illud, quod tam ex sapore, quam odore percipitur anodyna & nervina est, & in doloribus arthriticis & Ischiaticis specifica. In specie in Asthmate laudatur convulsivo, mictu cruento & catarrhis.

Herba Cochlearia est planta flore perfecto tetrapetalo regulari, semina gerens globosa minora pericarpio membranaceo rotundo & tumido bicapsulari inclusa cum septo intermedio duplicem eorundem seriem determinante. Cum *armoracia* & *cortice VVinterano* virtutes possidet easdem: Illis tamen adhuc est *potentior*, & *penetrantior* ut ejus acredo *passulis* etiam temperanda sit, *lacte* & *sero lactis*. Optime cum *acetosa* conjungitur, & sic *egregium erit remedium antiscorbuticum*.

- *Cuscuta* est planta flore perfecto monopetalo regulari unicapsularis & tetrasperma. Nota hæc planta est ob *vim reserandi obstructiones* præcipue *in scorbuto* & *hydropse*: in specie vero laudatur *in bile viscosa* incidenda.

- *Erysimum* est planta flore perfecto regulari tetrapetalo, semina gerens minora, subrotunda in pericarpio membranaceo bivalvi cum septo intermedio. *Convenit in tussi* pro incidenda mucagine, nec non *in raucedine* ex lymphâ acidâ viscida in faucibus hærente.

- *Eupatorium* est planta flore perfecto composito ex regularibus tubulosis in summitate quinquefariam divisis, quorum singuli singulo insident semini nudo oblongo sub pappo delitescente. *Salia aromatica* eupatorium obtinet cæteris rigidiora: indeque convenit *in obstructionibus* & *morbis chronicis a crassa terrestri acidâ viscosa materia ortis*.

- *Euphrasia* pertinet ad plantas quæ flore sunt monopetalo irregulari patulo, & quatuor laciniis diviso, seminibus pericarpio membranaceo bicapsulari inclusis. Ob Θ tenue blandum acidâ sordes abstergens oculis, illorumque inflammationibus dicata est.

- *Fumaria* est herba flore dipetalo irregulari floris labio superiori & inferiori integro monosperma. Salibus quodammodo subtilioribus & penetrantioribus gaudet, quam centaurium & carduus benedictus, & propterea *sanguinis*

nis acidam dyscrasiam corrigendo in morbis chronicis, malo hypochondriaco, scorbuto, scabie & quartana singularis est efficaciae.

Folia Gratiola. Gratiola jungitur a Rivino plantis flore monopetalo irregulari patulo quinque laciniis diviso, seminibus minutis pericarpio membranaceo bicapsulari inclusis. *Aquas hypochondriacorum & hydropicorum fortiter tam per superiora, quam inferiora educit, & in enecandis & expellendis vermibus efficacissima est.* Corrigitur Zinzibere, mac. cinam., specificatur in malo hypochondriaco cochlearia. Datur pulvis ad ℥ij, infusum ad ʒij, succus inspissatus ad ʒj & aliquando ad ʒj ꝑ. optimum est extractum cum $\sqrt{\text{V}}$ factum a ℥j ad ʒʒ, conserva foliorum ad ʒij.

1 - **Hedera terrestris** a RIVINO refertur ad plantas flore irregulari monopetalo galeato & barbato simul, galea divisa & barba quadripartita, seminibus nudis laevibus quaternis. Symbolizat cum Veronica eam tamen ob Eia temperata, quibus & nonnulla volatilia sunt admixta, & *ratione virtutis antiphtisica* superat.

• • **Horminum** juxta RIVINI mentem pertinet ad plantas, quae sunt flore irregulari monopetalo barbato galeato simul barba tripartita galea integra seminibus nudis laevibus quaternis. *In colica & passione Hysterica, ut & fluxu albo mulierum, & se stimulanda singulariter prodest ut melissa datum.*

• • **Hypericum** est planta flore perfecto pentapetalo, gerens semina plura minuta oblongiuscula teretia subfusca pericarpio membranaceo tricapsulari inclusa. Hujus virtutes videantur sub semine Hyperici.

• • **Hyssopus** quoad RIVININAM methodum pertinet ad plantas quae flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul, barba quadripartite galea divisa, gerentes semina post
fin-

singulum florem nuda quaterna in perianthio aperto latitantia. Ob vim aromaticam temperatiorem pectori dicatur, tussique & Pleuritidi medetur. Datur decoctum, infusum, Syrupus ▽ destillata.

Herba Majorana quoad RIVINIANAM methodum pertinet ad plantas, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul barba tripartita galea divisa, & semina gerunt nuda lævia quaterna. Mitiores est origano, & specifica in catarrhis, obstructionibus, doloribus capitis, vertigine & morbis soporosis.

Malva est planta flore perfecto monopetalo regulari quinquefariam diviso gerens semina reniformia ad singulum florem plura in circulum arcte coagmentata, singula pericarpio membranaceo obducta. Malva convenit cum althæa illa tamen est debilior.

Matricaria est planta flore perfecto composito ex regularibus & irregularibus simul discum formantibus radiatum. Discum constituunt plurimi flosculi tubulosi in summitate quinquefidi & radium plurimi planifolii. Post singulos flores sequuntur semina singula minora nuda solida oblongiuscula absque pappo in perianthio delitescencia. Uterina est matricaria & anodyna, succusque in majori dosi exhibitus alvum subducit.

Melissa jungitur plantis, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul, barba tripartita, galea divisa, & semina gerunt quaterna nuda lævia. Ob Æia sua aromatica valde spirituosam analogiam quandam cum Antibus nostris habentia summum cardiacum est & analepticum. Hinc in subitanea virium prostratione & amissa memoria, & in palpitatione cordis specificum est. Commendatur etiam ad epilepsiam, maniam, & sterilitatem.

Mentha est planta flore monopetalo irregulari barbato & galeato simul, barba tripartita galea divisa, seminaque gerunt lævia.

via, nuda, quaterna. Hujus Θ aromaticum ventriculum ejusque fermentum auget & confortat ut specifica audiat in cholera, vomitu, colica anorexia, singultu & vertigine. Uterina præterea est, & confortans, in decocto, conserv. infus. Δ $\sim$ $\circ$ Elix.

Herba Nasturtium est planta flore perfecto simplici tetrapetalo regulari, semina gerens in pericarpio membranaceo siliquoso brevissimo cum septo intermedio. Virtute antiscorbutica nasturtium remissius est cochlearia, cæterum potenter pellit urinam, & in verme pericardii pellendo singularem habere dicitur virtutem.

- *Nepeta* refertur ad plantas quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galento simul, barba tripartita galea divisa & semina gerunt lævia nuda quaterna. Nepeta in uteri affectibus, in mensium & lochiorum remorata interne, quam externe specificè usurpatur. Ingreditur etiam balnea uterina & nervina.
- *Nicotiana* est planta flore perfecto monopetalo regulari in quinque lacinias diviso, semina gerens plura subfusca minora pericarpio membranaceo oblongo bicapsulari inclusa. Hujus vis potenter incidendi aperiendi, & resolvendi, ut & purgandi aquas tam supra quam infra consistit in Θ e tam fixo quam volatili, vis somnum inducendi & stuporem, dolorem mulcendi consistit in pinguedine seu glutinositate volatili.
- *Origanum* est planta flore monopetalo irregulari barbato & galeato barba trifida galea divisa, pluribus capitulis squamosis prodeuntibus ac in verticillos congestis semina gerens, lævia nuda quaterna. Origanum Creticum & Hispanicum inter plantas Θ e aromatico $\circ$ oso volatili constantes penetrantissimum est, & spirituosissimum, & propterea in obstructione contumacissima, in morbis catarrhosis & hystericis specificum.

Herba parietaria flores producit perfectos monopetalos regulares in diversas lacinias divisos, & semina pericarpio membrana-
ceo quadrifido inclusa splendentia, oblonga, ad singulum
florem singula. Ob Dosum suum $\ominus$ facies emollit & promo-
vet, urinam ducit ejusque ardorem temperat.

- - *Persicaria* plantis annumeratur flore perfecto monopetalo
in varias lacinias diviso, semina gerentibus nuda solitaria sub-
rotunda compressa & cordiformia in perianthio latitantia.
Persicaria ob $\ominus$ volatile penetrans, aperiens, & resolvens sum-
me commendatur in obstructione hypochondriorum, mesente-
rii, & aliorum viscerum, & ob nimiam acrimoniam temperatur
passulis.

- - *Pimpinella* est planta flore pentapetalo regulari, semina gerens
parva oblonga striata triangulata pericarpio membranoso
rugoso quadrato inclusa. Cum *hedera terrestri*, *Veronica*, *a-*
grimonia vires habet easdem, & singulare quid obtinet in dysente-
ria, & sanguine purgando.

- - *Polygonum* refertur ad plantas flore monopetalo regulari in
quinque lacinias diviso, seminibus triquetris solitariis. *Po-*
lygonum præter virtutem vulnerariam, habet quoque speci-
ficam in hamoptysi & quavis hæmorrhagia. Externe applica-
tur carpis manuum ad æstum febrilem sedandum.

- - *Pulegium* pertinet ad plantas quæ sunt flore irregulari mo-
nopetalo barbato & galeato simul, barba tripartita galea
divisa, & semina gerunt nuda lævia quaterna. *Mentha* vel
calamintha *pulegium* est analogum, at præstantius in tussi cla-
mosa, & in mensibus & lochiis pellerdis nulli secundum.

- - *Pyrola* flores gerit perfectos pentapetalos regulares semina
plura minutissima capitulo anguloso inclusa. *Pyrola* vir-
tute vulneraria, quæ sola de hujus foliis innotuit cæteris o-
mnibus congeneribus præfertur.

- - *Rosmarinus* a Rivino annumeratur plantis quæ flore sunt ir-
regulari monopetalo barbato & galeato simul, barba tripar-
tita

tita galea divisa, & semina gerunt lævia nuda quaterna Rosmarinus præter vires *analepticas* valet etiam in *uteri, capitis, & nervorum obstructionibus*, ut & in *colica, fluore albo & memoria debilitate*.

Herba Ruta. Ruta est planta flore perfecto tetrapetalo regulari, semina gerens pericarpio membranaceo duriusculo quadricapsulari inclusa nigricantia triangulata atque recurva. Ruta vim aromaticam penetrantem & ætuosam obtinet cui & Ælia fixa sunt associata: unde in *morbis chronicis acutis & malignis* indubitatum promittit effectum. Vis imagis concentrata in capsulis seminalibus consistit.

- - *Salvia* pertinet ad plantas, quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato barba quadripartita galea divisa, semina gerentes lævia, nuda quaterna. *Salvia cum roremarino* quidem convenit, sed medetur præterea *epilepsia, paralyti, virginum cachexia, & leucophlegmatia* consensum cum utero habenti, ut & *podagra & arthritidi*.

- - *Sanicula* plantis annumeranda est flore perfecto pentapetalo regulari in umbellam minorem congesto semina gerentibus nuda ad singulum flosculum bina lappulata. Cum cæteris suæ sortis ad *vulneraria tam interna, quam externa refertur*.

- - *Satureja* jungitur plantis quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul barba tripartita galea divisa, semina gerentibus nuda, lævia quaterna. *Thymo respondet, & fabis additur ad illarum flatulentiam tollendam, & semque stimulat*.

- - *Scordium* plantis flore perfecto monopetalo irregulari annumeranda est, barbato tantum & semina gerentibus nuda, quaterna lævia. *Scordium alexipharmacum est, antipestilentiale, & polychrestum in malignis & lumbricis*.

- - *Folia Senna* ad plantas pertinent flore perfecto pentapetalo regulari semina gerentes plura quadrata compressa subfusca,

in pericarpio siliquoso oblongo simplici, multis isthmis distincto. *Senna blandum polychrestum & catholicum purgans constituit humores quosvis movens, & per alvum blande educens* in substantia ad ℥ij vel 3j in infuso ad 3ss data.

Herba Serpillum jungitur plantis quæ flore sunt irregulari monopetalo barbato & galeato simul barbatripartita galea divisa, & semina gerunt quaterna, nuda, lævia. Coincidit cum majorana, & datur ut Majorana.

- *Tanacetum* flores gerit perfectos compositos discoideos discinudo ex plurimis flosculis tubulosis brevibus in summitate quinquefariam divisus composito, & semina plura nuda non papposa. *Quoad vires cum abrotano & matricaria convenit.*

- *Thymus* pertinet ad plantas quæ flore sunt monopetalo irregulari barbato & galeato simul barba tripartita galea divisa, & semina gerunt quaterna nuda lævia. *Thymus gravior est serpillo, & tanquam aroma cibis crudioribus adhibetur.*

- *Tussilago* ad plantas referenda est quæ flore sunt composito discoideo disco radiato ante folia erumpente, semina gerentes post singulos flores singula papposa. Hujus folia tenuiorem habent mucilaginem, quam Altheæ folia. Hinc specificum constituunt in tabe, phthisi, ulcere pulmonum & aliorum viscerum, in vomica pulmonum & catarrhis Esis.

- *Verbascum* plantis accensetur floribus perfectis monopetalis regularibus quinquefariam divisus in longam spicam seu thirsum congestis, semina gerentibus plurima minuta fusca oblongiuscula rugosa in pericarpio membranaceo bicapsulari oblongo, rotundo ad singulum florem singulo. *Verbascum ob mucaginem emollientem terreis junctam convenientissimum est in tenesmo, dysenteria, dolore hæmorrhoidum, procedentia uteri, & ani.*

- *Verbena* ad plantas pertinet quæ flore sunt irregulari monopeta-

petalo barbato & galeato simul barba tripartita & galea divisa, & semina gerunt quaterna nuda lævia. Verbena adstringens est, & cephalia.

Herba Veronica ad plantas refertur quæ flore sunt monopetalo irregulari patulo quatuor laciniis diviso, & semina gerunt pericarpio membranaceo bicapsulari inclusa. Ob Θia temperata diureticum est remedium, & vulnerarium chamæpyti respondens.

• • Violaria plantis annumeranda venit, quæ flore sunt pentapetalo irregulari caudato, semina gerens ad singulum florem plura in capsula feminali per maturitatem in tres carinas dehiscens. Violaria virtute emolliente & laxante cum parietaria convenit: juvat etiam expectorationem cum floribus propriis cocta & exhibita.

• • Virga aurea ad plantas pertinet floribus perfectis compositis pluribus simul in thyrsum congestis discoideis radiatis. Discum constituunt flosculi tubulosi, & radium fistulares sequente post singulos flores femine singulo nudo pappescente. Ob ΘΘosum particulis terreis immersum diuretica est & traumatica.

C A P U T V.

De

Floribus.

Flores Acacie sunt flores pentapetali regulares albicantes saporis nauseosi, odoris non ingrati. Adhibentur ad laxandam alvum recentes & sanguinem depurandum. Diaphoretici etiam sunt & in pleuritide conveniunt.

• • Aurantiorum sunt flores perfecti pentapetali regulares candicantes imo fructui adnati odoris suavissimi. Aquam Naphæ præbent in partu difficili summe laudatam. Externe usum cosmeticum præstant

Flores Bellidis sunt flores perfecti compositi ex regularibus & irregularibus discum radiatum constituentibus. Qui discum circumdant sunt flosculi planifolii monopetali: radius autem componitur ex tubulosis brevioribus in summitate quinquefariam divisus. Sunt *pectorale* antiphtisicum expertissimum, & viscerum *confortativum*.

- - *Consolida regalis* sunt flores perfecti pentapetali irregulares posterius calcari donati. *Diuresin* excitant, & *renes purgant*.

- - *Fabarum* sunt flores perfecti tetrapetali irregulares papilionacei. Sunt *cosmetici*, usumque præterea habent nullum.

- - *Genista* sunt flores perfecti tetrapetali irregulares papilionacei, & in morbis *spleneticis* adhiberi possunt.

- - *Liliorum alborum* sunt flores perfecti hexapetali regulares erecti, qui *partum promonent*, & fluxum lochiorum. Conveniunt etiam in *affectionibus thoracicis*, asthmaticis &c.

- - *Persicorum* sunt flores perfecti pentapetali regulares vim habentes alvum *laxandi*.

- - *Anthos* sunt flores monopetali irregulares barbati & galeati barba tripartita, galea divisa. Recentiores sunt *subtiliores* & *spirituosiores*, quam folia cum quibus tamen conveniunt.

- - *Borraginis* sunt flores monopetali regulares in quinque lacinias acutas divisi. *Cardiacis* annumerantur flores borraginis dum sua aquositate $\ominus$ ia acida terrestria seu melancholica $\sim$ suffocantia dissolvunt, hinc *melancholicis* & *hypochondriacis* conveniunt: prosunt quoque *specificè ad mensium suppressionem*.

- - *Buglossæ* sunt flores monopetali regulares in quinque lacinias obtusas divisi. Vires flores buglossæ cum floribus borraginis habent easdem.

- - *Calendula* sunt flores compositi ex regularibus & irregularibus simul seu discoidei radiati, discum constituentibus flosculis regularibus. Conspirant flores calendulae cum floribus Keiri; sed in *mensibus pellendis* tantæ sunt efficaciae ut illos etiam

iam calendularum odorem spirasse nonnulli affirmant, *factum* etiam *pellunt*, & *virtutem habent alexipharmacam*: unde in Variolis, morbillis peste aliisque malignis, ut & in ictero conveniunt.

Flores Chamomillæ cum præcedentibus conveniunt, & sunt duplices Romanæ nimirum & vulgares: & licet Romanæ habeantur penetrantiores, quam vulgaris, tamen in his potior *vis anodyna est*. Cæterum utriusque flores aliquid *bals. mici volatilis* in *Θibus tam fixis, quam volatilibus foveant*, a quo dependet *vis singularis acris quævis mulcens & obtundens*; hinc in *cardiagia, Colica simplici, & convulsiva, nec non nephritica, & omnibus flatulentis discutiendis* nulli cedunt, promovent quoque *lochia, menses, & dolores post partum tollunt, & conducunt in lacte cocti contra dysuriam*.

Cheiri sunt leucoji vulgaris tetrapetali regulares lutei, saporis subacris subamari. Inspecie flores *cheiri utero dicantur, in pellendis mensibus & lochiis laudantur, & ut nervinum & discutiens in paralyfi & apoplexia adhibentur*.

Croci. Crocus non producit flores petalis senis constantes sed regulares monopetalos in sex lacinias totidem petala imitantes, quæ tubum medium cingunt divisos. Crocus optimus ex Anglia ad nos defertur. In India orientali ipse non crescit, sed ad Indos ex nostris regionibus defertur. Constat *Θibus fixis & volatilibus fragrantissimis & penetrantibus junctis blando oleo, hinc aromaticus est & anodymus, discutit mirifice, pectoralis est, cordialis, stomachicus, cephalicus, & uterinus*.

Cyani pertinent ad flores compositos ex regularibus & irregularibus simul. Flores marginales quasi bilabiati sunt labio inferiori brevi & in tres lacinias diviso, superiori quadrifido, & minus profunde dissecto, cujus os in latus expanditur. Ejusdem flores cyani sunt virtutis

tis cujus sunt borragrinis & buglossæ, potentiustamen urinam pellunt, quapropter hydropicis censentur utiles.

Flores Lavendulæ sunt flores irregulares monopetali barbati & galeati simul barba tripartita galea divisa. *Virtutibus cephalicis uterinis & nervinis* rorismarini floribus multo sunt præstantiores & penetrantiores. Hinc in *soporosis & catarrhosis morbis* magnificis laudibus extolluntur. Horum odorem fugiunt *pediculi blattæ & alia insecta*, hancque ob causam in illis fugandis conducunt.

- - *Liliorum convallium* sunt flores perfecti monopetali regulares, quorum plures in singulis caulibus in unam partem vergunt nudi & dependentes margine in sex lacinias dissecto. *Virtute coincidunt cum floribus tilia*; sed præstantiores sunt. Externe naribus admoti *sternutationes* provocant,

- - *Malvæ hortensis* ad flores monopetalos regulares pertinent quinquefariam divisos. Ob viscositatem & vim adstringendi, quam in recessu relinquunt in specie medentur inflammationi & exulcerationi faucium, gingivarum & uvulæ. Commendantur quoque ad *Erysipelas*.

- - *Meliloti* referuntur ad plantas flore tetrapetalo irregulari. Blandum discutiens & volatile temperatum quadam unctuositate habent: quam ob causam interne inter *expectorantia* recensentur; potior tamen illorum usus externus est cum *discutiant, emolliant, & dolores mitigent*.

- - *Nymphae* compositi sunt ex pentapetalo & polypetalo, & conveniunt cum radice propria.

- - *Papaveris erratici* sunt flores perfecti tetrapetali, petalis admodum fugacibus. Flores papaveris erratici ob mucaginem volatilem acrem & amaram blande discutiunt, moderate *incrassant, leniunt, mulcent & somnum inducunt*: & hanc ob causam conveniunt in *pleuritide, aliisque pulmonum affectibus*, nec non in *hemorrhagiis, & nimio mensium fluxu*.

- - *Pæonia* sunt flores rubentes polypetali regulares saporis fatui, odo-

odoris nullius. *Conveniunt cum radice & seminibus.* Constant particulis aquosis mucilagine volatili & crassa obquam *antepileptici* sunt.

Flores Primulae veris sunt flores perfecti monopetali regulares, c. tubulo longo in quinque lacinias expansi, calyces quasi bullati lychnidum fere instar. *Tilia & lavendula floribus respondent, & in specie in paralysi laudantur, & doloribus sistendis.*

- *Rosarum* floribus accensentur, qui ex quinque constant petalis regularibus & sunt duplices rosae sc. *pallida, & rubra.* Flores rosarum pallidarum alvum *laxant, adstringunt, & roborant.* Flores rosarum rubrarum magis *adstringunt, pectorales sunt, cordiales, & traumatici.*

- *Salvia* flores sunt monopetali irregulares barbati & galeati, barba quadripartita, & galea divisa. Floribus salviae folia sunt praestantiora.

- *Sambuci* sunt flores perfecti albicantes monopetali regulares, in quinque lacinias divisi, ac umbellatim congesti. Flores sambuci *sudores movent, alvum blande subducunt, lac augent, cephalici sunt, & traumatici.*

- *Stachados* flores sunt perfecti monopetali irregulares barbati & galeati simul, barba tripartita & galea divisa. Flores stachados inter aromata *cephalica, pulmonica, nervina, & uterina recensentur.*

- *Tilia* sunt flores perfecti pentapetali, plurimis staminulis luteis referti. Flores tiliae *capiti, nervis, & artibus dicantur, & in specie conveniunt in vertigine, convulsione, epilepsia, suffocatione hypochondriaca.*

- *Tunica* sunt caryophylli hortensis flores pentapetali regulares in extremitatibus serrati, & in roborando capite, morbisque malignis commendantur *stimulati caryophyllis aromaticis.*

- *Verbasci* sunt flores monopetali quinquefariam divisi, & in

longam spicam seu thyrsum congesti. *Respondent hi flores foliis illis tamen sunt præstantiores.*
Flores Violarum sunt violæ martiæ purpureæ flores pentapetali oblongi purpurei, posterius obtuso calcari notati. *Pectorales* sunt violæ, cordiales & refrigerantes.

CAPUT VI.

De

Fructibus & Seminibus.

P A R S I.

De

Fructibus.

F*ructus Alkekengi* sunt baccae solani vesicarii rubicundæ folliculo per maturitatem rufescenti inclusæ, continentes sub pellicula tenui pellucida pulpam flavescentem & semina orbiculata rugosa. Saporem habent hæ baccae subacrem & amaricantem, odorem vero nullum. Virtus illarum consistit in *de diuretico* materiam peccantem per vias urinarias evacuante.

• *Amomum* sunt cassiæ caryophyllatæ baccae rotundæ ex fusco nigricantes, includentes sub tenui pellicula, & substantia fungosa binos acinos nigros parvos, tenui membrana vestitos, saporis & odoris caryophyllis similis. *Vires cum caryophyllis habent easdem*, sed illis sunt debiliores, & in specie conferre dicuntur in vertigine.

• *Amygdale* sunt ossicula oblonga, quodammodo compressa multis insculptos ostendentia scrobiculos, nucleumque includentia pluribus foveis ornatum, superne acuminatum dulcem aut amarum: proindeque *Amygdalæ dulces* sunt

aut

aut amara. Dulces nutriunt demulcent, & laxant: utraque autem diuretica sunt, calculumque, nephritidem & pleuritidem curant.

Fructus Anacardii est fructus arboris *Marlabaricæ* *Oepata* dictæ compressus, aviculæ cordis figuræ, & nigricans. Includit hic fructus sub duplici involucro nucleum solidum albicantem, saporis subdulcis, & intra duplex hoc involucrum liquorem melleum glutinosum rufum saporis acris & exurentis. Nucleus anacardii *pistacirum* loco adhiberi potest: liquor autem *scirrhus* etiam durissimos miraculi instar dissipat.

Anthophylli sunt fructus arboris *caryophylliferæ* *Tinka* dictæ maturi *caryophylli* autem immaturi cuiusvis noti. *Caryophylli* sunt *anthophyllis* præstantiores in morbis soporosis. Gaudent præterea virtute carminativa, purgantibus tanquam corrigens junguntur, & singulare quid obtinent in frigore febrium intermittentium.

Juniperi vulgaris fruticosa sunt bacca rotundæ per maturitatem nigricantes includentes sub tenui pellicula pulpa & acinos tres oblongos triangulares. Saporem habent hæ bacca subacrem subdulcem & resinofum cum odore fragrante. Urinam movent bacca juniperi, sudorem & sunt stomachicæ ad 3j in substantia datæ.

Lauri vulgaris sunt bacca oblongæ rotundæ nigricantes includentes sub cortice tenui nucleum geminum nigricantem saporis acris aromatici amaricantis & oleosi, odoris non ingrati. Anodyna sunt, diuretica & carminativa.

Myrti seu *bacca myrti* sunt bacca carnosæ pulpa continentes mediante membrana in tres cellulas divisam, polyspermæ adstringentes & stomachicæ.

Glandis unguentariæ seu *Balanus Myrepica* sunt fructus avelanæ magnitudine triquetri continentes sub cortice pellucido nucleum pinguem oleosum saporis subacris amari & oleosi, odoris nullius. Ob vim purgantem referri quidem debet

ad purgantia; sed ob vim nimis tardam ex horum censu ut plurimum proscribitur. ☉ *expressum inservit pro menstruo ad extrahendos florum odoratorum odores.*

Fructus Benzal seu Cardamomum sunt capsulae hujus plantae seminales triquetrae pallescentes tribus per longitudinem distinctae cellulis quibus includuntur acini angulosi ex fusco nigricantes involuti renui & albicanti pellicula *saporis & odoris acris & aromatici.* Duae hujus fructus reperuntur species cardamomum nimirum *majus & minus.* Minus majori est praestantius virtute gaudens *aromatica cephalica* in substantia ad ʒss exhibitum & in infuso ad ʒss.

• **Balsami seu Carpobalsamum** sunt fructus oblongo rotundi, rugosi, piso minores spadiceo fusci in parvum aculeum desinentes, includentes *medullam balsamicam grati odoris cum balsamo Aegyptiaco vires habentem easdem.*

• **Cassia fistula Alexandrina** est siliqua oblonga cylindracea nigricans, includens sub putamine duriusculo corticeoso semina depressa nitida fulva, & pulpam nigricantem melleam. *Pulpa purgat bilem serum, & urinam.* Datur pulpa recenter ex fructibus extracta ab ʒj ad ʒij.

• **Cataputiae majoris seu ricinus Americanus** sunt fructus oblongi ovoides una parte convexi & altera depressi, includentes sub pellicula corticosa tenui duriuscula nucleum candidum bipartitum saporis subdulcis acris nauseosi. Serum evacuant grana in emulsione aut substantia exhibita.

• **Cataputiae mediae seu ricinus Medius** sunt fructus oblongi, ovoides, faba minores, includentes sub pellicula corticosa livida & maculosa nucleum bipartitum album pinguem, saporis subdulcis acris, nauseosi. Vim habet *purgantem, & serum evacuat cum aqua.* Dantur grana in emulsione ad ʒss vel ʒj in substantia a gr. xv. ad gr. xx.

Fructus *Cataputiae minoris* sunt lathyridis majoris grana oblonga rotunda ovalia piso majora, includentia sub pellicula corticosa nucleum album pinguem. Sursum & deorsum serum potentissime evacuat. Hinc ut Esula hydropicis robustioribus conducit in substantia a gr. v. ad vij. & x. exhibitus.

Colocynthis sunt fructus rotundi, pugni magnitudine, ex flavo virides includentes sub cortice tenui coriaceo medullam candidam fungosam levem, & semina parva compressa oblonga cucumeracea albida, saporis acris amari & nauseosi. Inter purgantia vegetabilia colocynthis est validissima, & humores quosvis viscido pituitosos ex intus quasi recessibus provocat & per superiora, frequentius tamen per inferiora educit. Vermibus quoque tam interne, quam externe contrariatur. Datur ejus resina ad gr. x. extractum ad gr. xij.

Curane seu *cubeba* sunt convulvuli javanensis curane dicti grana rotunda piperi similia paulo tamen majora fusca rugosa scabra, cum appenso tenui pediculo caudæ instar, includentia sub tenui cortice nucleum parvum rotundum foris nigricantem, intus albicantem saporis aromatici potenter acris, odoris suavis. *Cephalica* sunt cubebæ, confortantes & aphrodisiaca in substantia datæ a gr. v. ad viij, & in infuso ad zij in ʒ. ad gtt ij.

Palmæ majoris seu *Dactyli* sunt palmæ majoris dactyliferæ fructus oblongo rotundi glandium magnitudine & forma sed paulo majores, includentes sub pellicula fulva & tenui pulpam melleam subdulcem, & sub hac nucleum oblongum durum per longitudinem sulco notatum. Mulcet & temperat illorum caro, pectoralis est, & cum nucleis in urina vitii convenit.

Ficus communis sunt fructus pyriformes coloris ex flavo fusci intus copiosissimis granulis per pulpam infarcti, saporis

subdulcis odoris non ingrati. *Acria quavis mulcent, urinam pellunt, maturant, emolliunt, & virtutem obtinent traumaticam.*

Fructus Quercus excrementitii seu Galla conveniunt cum glandibus, cortice & foliis quercus: in gallis vero *major vis adstrictoria est cum austeritate.*

- **Ricini arborescentis seu grana tilli** sunt pinus Indicæ nucleo purgante fructus oblongi ovales cataputia media majores una parte gibbi altera paulo planiores iv. levibus angulis notati, includentes sub pellicula corticosa cinerea nucleum albicantem pinguem oleosum saporis exurentis. *Humores serosos viscidos & tenaces potenter incidunt & per superiora æque ac inferiora educunt.* Datur insubstantia nucleus ad gr. iij. vel v. germen agr. j. ad gr. ij. oleum expressum ad gr. j. & extractum ad gr. iij. & v.

- **Ilicis aculeatæ cocciglandiferæ seu grana chermes** sunt hujus arboris grana excrementitia rotunda, pisi magnitudine rubicunda. Dum recentia sunt scatent vermiculis & succo sanguineo fatiscente in annosis insubstantiam raram fungosam coloris ejusdem saporis subacris subamaricantis odoris ingrati. Aceto asperguntur ut vermiculi pereant, & *Se aromatico blando spiritus augente & confortante constant.*

- **jujubæ majoris seu jujubæ** sunt pruna olivæ magnitudine & forma punicea, involventia sub pellicula crassiuscula ossiculum oblongum utrinque acuminatum inclusum pulpæ molli fungosæ saporis mellei & vinosi. *Symbolizant cum ficibus & dactylis, ingrediunturque decocta pectoralia & nephritica.*

- **Laureolæ** sunt baccae rotundæ pipere majores rubentes per maturitatem nigricantes, includentes sub tenui pellicula nucleum rotundum saporis feridi & nauseosi. *Purgant serum & aquam potenter.* Extractum cum $\forall$ factum datur ad $\mathfrak{B}$.

Fru-

Fructus Mespili. Mespilum immaturum potenter adstringit; maturum autem facile fermentescit, ventriculoque debili & intestinis nocet.

- - *Myrobolanorum* quinque sunt species nimirum.

- • *Bellirica* sunt Myrobolani rotundæ belliricæ seu arboris pruniferæ Indicæ fructus rotundi aut angulosi magnitudine Gallæ majoris in pedunculum crassum desinentes ex rubigineo flavescentes, includentes ossiculum durum sub putamine carnosio duriusculo saporis adstringentis subdulcis.

- • *Myrobolani chebula* sunt arboris Quebuli fructus oblongi omnium maximi rugosi coloris fusci obscuri, continentes sub putamine carnosio ossiculum oblongum, crassum, & cavernosum.

- • *Myrobolani Emblicæ* sunt arboris Embelli dictæ fructus rotundis exangulares belliricis minores ex cinereo nigricantes, continentes ossiculum leve pallidum avellana minus, hexagonum tribus cellulis insitum, & in hoc nucleum pomaceum spadiceum triangularem.

- • *Myrobolani citrinæ* sunt arboris Azafar fructus oblongi, rotundi, quinque angulis rugosi chebulis minores, coloris citrini, includentes sub putamine carnosio ossiculum angulosum.

- • *Myrobolani Indæ* sunt arboris Asuar dictæ fructus oblongi reliquis graciliores & tenues, superficie octangulati solidi & duri intus & extus picæ nigredinis instar bitaminis judaici.

- • *Constant* & purgante blando cum substantia terrea subadstringente. Dantur in infuso ad ʒij, in decocto autem ad ʒiʒ in substantia ad ʒj.

- • *Palæ* seu *Nux moschata* est arboris nuciferæ aromaticæ Palæ dictæ nucleus rotundus aut oblongus & solidus, exterius quo-

quodammodo rugosus & cinereus, intus pallide flavescentibus venis albicantibus hinc inde interpolatis saporis acriusculi aromatici, simulque pinguis, odoris fragrantis satisque grati. Huc pertinet etiam *macis* seu nucis moschatae cuticula membranacea crassiuscula ramosa quasi reticulata ex aureo flavescentibus incumbens putamini corticoso cui medulla nucis moschatae est inclusa. *Macis* $\ominus$ aromaticum $\circ$ sociatum paulo temperatius est, quam *caryophyllorum*, & suas operationes blanda vi anodyna obsolvit. In substantia datur ad gr. x. & in infuso ad 3ij. *Maci* respondet *nux moschata* sed temperatior est, magisque adstringit cum majore quadam virtute anodyna, ut *macis* data.

Fructus Caniram seu *Nux vomica* sunt nuclei fructus arboris Malabaricae orbiculati plani compressi, cornea duritie colore argenteo foris parum lanuginosi saporis amari. *Ee purgante emetico adeo hostili* constat *nux vomica* ut citra convulsionis metum vix assumi queat.

- - *Vitis* sunt *passulae majores*, & *minores*.

- - *Uvae passae* seu *passulae majores* sunt baccae exsiccatae depressae rugosae ex obscuro rufescentes, continentes sub pellicula tenui acinos angulosos involutos pulpae melleae subrufae.

- - *Minores* sunt *uvae passae minores* seu *passulae corinthiacae*, quae praeteruntur majoribus. *Laxant passulae emolliunt, leniunt, & temperant, aperiunt & deobstruunt.*

- - *Therebinti Indicae* seu *pistaciae* sunt fructus oblongus angulosus avellanae magnitudine, una parte elatior, altera vero depressior costa notatus. Sub putamine includitur nucleus ex albo virescens saporis oleosi subdulcis cum amygdalis dulcibus conveniens, potenterque augens genituram ut amygdala datus.

- - *Pini sativae* seu *Nuclei Pini* sunt nuclei oblongi, candidi pingues

gues inclusi ossiculis crassis & duris inturbinato & squamoso cono dispositis saporis subdulcis. Virtute *pistaceis accedunt*: in specie autem in *pectoris & viarum urinarum, & urinae vitii commendantur.*

Fructus pruni Damascenæ seu *pruna Damascena* cuius nota sunt. *Laxant alvum & nimia in quantitate assumpta dysenteriam & alvi fluxus excitant.*

- - *Sebestenæ domesticæ seu Sebesten* sunt fructus prunis domesticis similes nigricantes & rugosi, includentes in substantia carnosam melleam ossiculum tribus angulis notatum, cum *jujubis ejusdem virtutis.*
- - *Siliquæ edulis seu siliqua dulcis* sunt fructus oblongi compressi paululum intorti crassi, digito longiores, pollice crassiores, fusci splendentes dorso elatiores, continentes pulpam carnosam rufam, dulcem & nucleos lucidos fuscos & compressos. Dulcis & viscosa siliquæ substantia temperat *foedam, ardorem ventriculi & urinam.*
- - *Sumach* seu *Rhus folio ulmi* sunt grana orbiculata, villiosa, parva coccinea continentia semen orbiculatum spadiceum saporis adstringentis & terrestris. Virtus hujus fructus consistit in *partibus terreo austeris adstringentibus.*
- - *Siliquæ Arabicæ Tamarindi dictæ seu Tamarindi* sunt fructuum, seu siliquarum hujus arboris pulpa ex fusco nigricans saporis subacidi, raris per longitudinem lignosis filamentis pertexta, distincta in membranacea loculamenta in quibus inclusa latitant ossicula dura quadrata ex fusco rubicunda splendentia. Horum *pulpa optima est & tutissima in aestu reprimendo potissimum febrili ubi laxante opus est, bilem mulcet, & nimiam sanguinis effervescentiam sedat, stomachum quoque roborat, ejusque fermentum restituit. Datur substantia ab ʒj ad ij & decoctum ad ʒiij, pulpa vero ad ʒjss.*
- - *Vaniglia* est plantæ convolvulacæ scandentis fructus instar vaginæ, habens subdulcem, subacrem aromaticam substantiam,

tiam, in qua grana minutissima, odoris dum recens est gratissimi. Salem blandum aromaticum & confortantem in sua substantia mucaginosa fovet hic fructus, *virtute granis Kermes respondet*, sed illis potentior est, *menles & urinam pellit, memoriam confortat, & auget.*

PARS II.

De

Seminibus.

S*emina Althae* sunt semina ad singulum florem plura reniformia fusca, pericarpio membranaceo ampliori quinquecapsulari ac pentagono inclusa. Sua *mucaginositate* conveniunt cum radice, quæ tamen in semine paulo *mitior est.*

- *Ammios majoris* sunt semina ad singulum florem bina, minora striata ex cinereo spadicea, saporis amari, acris odoris fragrantis.

- *Ammios minoris* sunt semina parva striata petroselino minora ex rufo spadicea saporis acris aromatici odoris fragrantis & origano similis. Minus præstat majore, & *virtutes habet aromaticis communes, carminativum est, & uterinum.* Majus datur ad ʒss minus ad ʒj.

- *Anethi* sunt semina ad singulum flosculum bina nuda striata compressa minora ex atro virentia. *Anodynum* hoc semen est, & *carminativum.*

- *Anisi* sunt semina ad singulum florem bina oblonga, nuda striata turgidiuscula dulcia, colore ex rufo spadicea. *Pectorale* anisum est, *carminativum, diureticum, & lac augens.*

- *Apii* sunt semina nuda ad singulum flosculum bina striata minora ex fusco spadicea. *Educit* hoc semen *calculum, & urinam, uterique medetur affectibus.*

Semi-

Semina Aquilegia sunt semina nigra splendentia milio similia, siliquis corniculatis quaternis, quinisve simul junctis univalvibus inclusa. *Movement* blandos sudores, *Variolas* & *Morbillos* expellunt, & *nimiam* compescunt sanguinis effervescentiam.

- - *Bombacis* sunt semina oblonga rotunda quodammodo compressa magnitudine ciceris, quæ viscida lanugine candida includuntur, & pericarpiis corticosis in tres carinas dehiscen-
tibus, saporis subdulcis odoris nullius. *Pulmonibus* dicata sunt hæc semina, & *acria* quævis temperant.

- - *Cacao* sunt arboris cacaiferæ Americanæ nuclei amygdalis similes inclusi involucri corticoso duro rugoso, fusco oblongo saporis subpinguis oleosi & subamari odoris nullius. *Virtutem* obtinent nutrientem pineis, Amygdalis, & pista-
ceis majorem.

- - *Cannabis* sunt grana subrotunda parva in racemulos congesta ac singula pelliculo inclusa, quæ sub tenui cortice includunt medullam albicantem saporis subdulcis. *Bilem acrem* corrigunt hæc semina, *antaphrodisiaca* sunt, & *contra gonorrhæam* laudantur.

- - *Cardui benedicti* sunt semina nuda sub pappo delitescencia barbulis deciduis, oblonga crassiuscula striata saporis insigniter amari. *Movement* hæc semina *sudorem* & *urinam*, relinquuntque in recessu *vim anodynam*.

- - *Cardui Maria* seminibus cardui benedicti sunt similia sed magis glabra & nigricantia. *Vires* habent cum illis easdem: in specie autem commendantur in *fluore albo*.

- - *Carvi* sunt semina nuda ad singulum florem bina juncta striata oblonga minora paululum incurva seu falcata & fusca, saporis acris aromatici, odoris nullius. *Et aromatico oleoso* gaudent, *anodyno* & *carminativo*.

- - *Cina* sunt absinthii santonici Alexandrini semina parva ob-

longa flavescentia saporis acris amari, odoris graviusculi, *vermibus unice dicata.*

Semina Coffee sunt nuclei pallidi faba paulo minores, una parte convexi, altera vero plani insigni sulco notati, bini sibi invicem juncti, & tecti folliculo tenui membranaceo ex fusco nigricante. Ee constant *diuretico* blando volatili temperato *roborante.*

- - *Coriandri* sunt semina nuda rotunda striata ex cinereo fusca includentia sub cortice tenui medullam subfuscam duriusculam saporis subdulcis, subacris, odoris aromatici. *Carminativa sunt, stomachica, & cephalica.*

- - *Cumini* sunt semina nuda bina juncta striata majora, sequentia singulum florem perfectum pentapetalum ex cinereo spadicea, fasciculi seminibus longiora & crassiora. Minus gratum est semen cumini quam carvi, hinc etiam externe tantum præscribendum.

- - *Cydoniorum* sunt nucleis nigricantes pericarpio carnoso umbilicato inclusi. Austeras illi obtinent & terreas particulas in mucagine, in quam resolvuntur: hancque ob causam *adstringentibus* accenseri merentur, *refrigerantibus, & ophthalmicis.*

- - *Dauci* sunt duplicis generis *Cretici* nimirum & *vulgaris.*

- - *Dacui Cretici* sunt semina oblonga, inucana, superiori in parte acutiora, villis restricta, saporis acris aromatici grati, odoris debilis.

- - *Dacui vulgaris* sunt semina compressa cinerea, Dacuo cretico breviora, latiora, circa marginem utrinque villosa, saporis debilioris, odoris fragrantis. Utriusque dacui semina ob E blandum & osum *carminativum* conveniunt in calculo, nephritide, mensium suppressione, doloribus post partum, ut & in stranguria.

Semi-

Semina Faniculi sunt semina nuda bina ad singulum florem, medicris magnitudinis, striata, dulcia, odoris fragrantis. *Conveniunt* cum *aniso*, & *propria radice*, qua tamen sunt potentiora in *Variolis* & *Morbillis*, *stranguria*, *calculo* & *augendo lacte*.

- *Fanu graci* sunt semina angulosa sesamacea pericarpio membranaceo siliquoso simplici, quodammodo recurvo inclusa flavescentia saporis mucilaginosi, odoris jucundi cum quadam gravedine. *Emolliunt* hæc semina *leniunt*, *discutiunt* & *incidunt* externetantum adhibita.

- IV. *frigida majora* sunt *citrulli*, *melonum cucurbitæ*, *cucumeris*.

- *Citrulli* sunt semina oblonga plana rhomboidea, margine æquali prædita, nigricantia sub cortice duriusculo continetia medullam albam saporis aquei.

- *Melonum* sunt semina oblonga ex flavo albicantia ad cucumeris accedentia.

- *Cucurbitæ* sunt semina oblonga plana pallida superiore parte cornuta, & duabus lineis per longitudinem excurrentibus notata.

- *Cucumeris* sunt semina oblonga plana in medio convexa candidantia, seminibus melonum angustiora, pusillo subtus apiculo protenso. *Acria* & *temperant* hæc semina, & *per urinam expellunt*, *antaphrodisiaca* sunt, & *demulcentia*.

- IV. *Frigida minora* sunt semina *lactuca*, *scariolæ*, *portulacæ*, & *plantaginis*.

- *Lactucæ* sunt semina parva, oblonga, compressa, pallida, utrinque acuminata saporis aquei.

- *Scariolæ* sunt semina cichorii seminibus simillima, colore pallidiora.

- *Portulacæ* sunt semina nigra exigua.

- *Plantaginis latifoliæ* sunt semina parva oblonga publiciformia

mia coloris obsoleti, ac ferruginei. *Coincidunt hæc semina cum præcedentibus.*

Semina Fumaria sunt semina solidaria, rotunda pericarpio membranaceo ceu siliculæ inclusa ex nigro viridantia, saporis amari ingrati. *Sanguinem depurant, & cum herba conveniunt.*

Genistæ sunt semina reniformia pericarpio membranaceo siliquoso simplici bivalvi inclusa, compressa fusca saporis ex dulci amaricantis nauseosi, & ingrati. *Urinam movent, recentia, vomitus alvum.*

Hordei sunt semina plura nuda in spicam compactiorem productioribus aculeis seu comis præditam congesta, *virtutem possidentia anodynam, demulcentem, emollientem & maturantem.*

Hyosciami sunt semina minuta pericarpio membranaceo bicapsulari subrotundo ac peculiari operculo tecto sub perianthio productiori latitanti inclusa, ex cinereo spadicea saporis quodammodo viscosi, odoris narcotici & ingrati *Virtutem obtinentia anodynam & hypnoticam.*

Hyperici sunt semina plura minuta oblonga, teretia, subfusca pericarpio membranaceo ovali tricapsulari inclusa saporis subamari & resinosi, odoris piceæ. *Diureticam hæc semina obtinent virtutem, traumaticam, & anthelminticam.*

Levistici sunt semina oblonga, depressa membranacea striata, saporis subdulcis, aromatici, nauseosi, odoris fragrantis, *virtutem obtinentia diureticam & antihystericam.*

Lini sunt semina compressa, oblongo rotunda quodammodo lucida, pericarpio membranaceo, pluribus loculamentis diviso ac rotundo inclusa, ita ut singulo loculo singulum contineatur granum. Ex mucagine, farina & oleo constructa sunt: unde *leniunt, molliunt, & suppurant.*

Malvæ sunt semina reniformia ad singulum florem plura in circulum arte coagmentata singula peculiari pericarpio membranaceo

membranaceo obducta, *seminibus althea inferiora, & debiliora.*

Semina Milii ☉ sunt semina rotunda glabra lævia, splendentia, cinerea durissima saporis farinacei, odoris nullius. In omnibus fere cum lap. ☿ conveniunt, & in *urina, calculoque pelendo exhibentur.* Laudantur etiam in *moverendo partu, & gonorrhæa sistenda.*

- - *Napi* sunt semina rotunda, fusca, pericarpio membranaceo siliquoso cum septo intermedio inclusa, subrufa saporis acris amaricantis. In *Variolis & Morbillis expellendis commendantur, & in reliquis virtutibus cum sinapi conveniunt.*

- - *Nasturtii* sunt semina parva oblonga sublutea quodammodo compressa, in pericarpio membraceo siliquoso brevissimo cum septo intermedio inclusa, saporis acris amaricantis. Virtutes cum *cochlearia habent easdem, illa tamen paulo sunt debiliora. Singulari efficacia commendantur in herniis tam interne, quam externe.*

- - *Nigelle* sunt semina plura angulosa, ac quodammodo rugosa, pericarpio membranaceo quinquecapsulari in summitate totidem corniculis ornato inclusa, saporis subacris. Obblandum ☉ aromaticum commendantur in *catarrhis & Coryza tam interne, quam externe, nec non in mensibus provocandis.*

- - *Papaveris alba* sunt aut *nigra* papaveris hortensis sativi.

- - *Papaveris albi* sunt semina minuta rotunda, rugosa candicantia saporis subdulcis, pericarpio membranaceo in varias cellulas diviso, & operculo tecto inclusa.

- - *Papaveris nigri* sunt semina minuta rotunda, rugosa nigricantia saporis subdulcis, pericarpio membranaceo multis cellulis distincto, & operculo tecto inclusa. Utrumque *opii succedaneum* est constans oleo crasso, & mucagine - tuum motum compefcente.

Semina Petroselini sunt semina nuda bina ad singulum florem striata minora atrovirentia saporis acris. Conveniunt cum radice propria, illa tamen sunt præstantiora.

- *Pæonia* sunt semina majora ovalia negricantia & splendentia pericarpis filiquosis univalvis inclusa, sub cortice crassiusculo includentia pulpam albam saporis nullius. *Emulsiones antepilepticae* cum aquis convenientibus inde parantur.

- *Psylli* sunt semina oblonga bina pericarpio membranaceo oblongiusculo per maturitatem horizontaliter rumpenti inclusa, puliciformia lubrica & lucida ex fulco punicea saporis primum mucilaginosi, postmodum acris & nauseosi. Dantur in substantia a ʒj ad ʒij purgandi sine, temperandi, & refrigerandi.

- *Raphani* sunt semina inæqualiter rotunda pericarpio filiquoso fungosa materia repleto inclusa rutila, parva, saporis acris. *Serum crassum* incidunt, & ad vias urinarias deducunt.

- *Rutæ* sunt semina pericarpio membranaceo duriusculo quadricapfulari inclusa nigricantia, triangulata atque recurva saporis ingrati, odoris gravis. Commendatur semen rutæ ad lumbricos necandos, gonorrhæam semen extinguendum.

- *Seselios* sunt semina nuda ad singulum florem bina striata oblonga, saporis acris amaricantis aromatici, cum dauci semine conspirantia carminativa, & emmenagoga.

- *Sinapi* sunt semina subrotunda acerrimi saporis, pericarpio membranaceo filiquoso cum septo intermedio duplicem eorundem seriem determinante inclusa. Incidunt hæc semina, & attenuant, carminativa sunt, diuretica & antiscorbutica.

- *Sophiæ chirurgorum* sunt nasturtii sylvestris semina minuta rubentia, saporis acris fervidi ad nasturtium accedentis. *Acidum*

dum absorbent dysentericum, urinam & calculum pellunt, ulcera sordida mundant, eorumque acidum corrosivum infringunt.

Semina Staphisagriae sunt semina majora angulosa, nigricantia pericarpio membranaceo ex plurimis filiculis seu corniculis composito inclusa saporis fervidi. Purgant nimis vehementer, apophlegmatifantia sunt, & pediculis exitiosa.

Tanacetum sunt semina plura nuda minora non papposa in squamato perianthio latitantia. Cum semine rutæ & santonici conspirant, uterina, & anthelmintica sunt.

Thlaspi sunt semina parva oblonga rufa saporis acris & fervidi pericarpio membranaceo siliquoso brevissimo inclusa cum septo intermedio duplicem illorum seriem determinante. In rumpendis abscessibus internis, in pellenda urina & mensibus usurpantur. Externe ulceribus inspersa ea mundificant, & abstergunt.

Urtica sunt urticæ vulgaris semina parva compressa, lubrica spadicea, lævia saporis subacris & tenuis pericarpio membranaceo connivente inclusa. Gaudent & diuretico mucagine quadam temperato. Laudantur in specie in qualibet interna hæmorrhagia.

LIBER II.

De

Preparatis & compositis.

CAPUT I.

De

Aquis destillatis & Acetis.

Ec

PARS I.

PARS I.

De

Aquis destillatis simplicibus.

- A** *Qua Acetosa & acetosella* refrigerat, siccant, & potionum alexipharmacarum constituit vehiculum.
- - *Betonica* ex tota paratur planta, quæ calefacit, siccant, attenuat, diuretica, & cephalica est.
 - - *Borraginis & huglossa* refrigerat, humectat, bilem temperat, cor roborat.
 - - *Cardui benedicti* calefacit, siccant, sudorem movet, & alexipharmaca est.
 - - *Centaurii minoris* calefacit, siccant, febrifuga est, lumbricos necat.
 - - *Chelidonii majoris* calefacit, siccant, extergit, ophtalmica est, & visui conducit, ubi catarracta molesta est.
 - - *Cichorei* refrigerat & humectat, hepaticque convenit, & in morbis malignis adhibetur.
 - - *Cochlearia* calefacit, siccant antiscorbutica & splenetica est.
 - - *Euphrasia* calefacit, adstringit, oculorumque medetur fluxionibus.
 - - *Fanicali* calefacit, attenuat, discutit, sudorem movet, oculisque medetur caligantibus, & intestinis flatibus distentis.
 - - *Florum fabarum* extergit, urinas ciet, furoque faciei inducendo convenit.
 - - *Fragorum*, abstergit faciem & cutim, lenit Erysipelacea lentiginosas faciei defædationes, diuretica est, temperans, & refrigerans.
 - - *Florum lavendula* cephalica est, nervina & roborans.
 - - *Liliorum convallium* cephalica est, medetur apoplexiæ, & vertigini.

Aqua

- Aqua Rosarum* refrigerat, cardiaca & cephalica est.
- - *Florum sambuci* emollit, resolvit, Erysipelati conducit interne adhibita.
 - - *Florum tilia* antepileptica est, cardiaca & cephalica. Convenit etiam in flatibus puerorum pellendis.
 - - *Foliorum quercus* refrigerat, adstringit, dysenteriam & hæmorrhagias sanat.
 - - *Fumaria* bilem temperat, sudoremque movet in Vatiolis & Morbillis.
 - - *Graminis* diuretica & lithontriptica est, aperit, & fluxum sanguinis sistit.
 - - *Hyssopi* attenuat & incidit materiam crassam, & tenacem in pulmonibus hærentem.
 - - *Lactuca* refrigerat, humectat, dolores lenit, & somnum conciliat.
 - - *Malva* humectat, emollit, conducit affectibus pulmonum, renum, vesicæ, in dysuria, calculo phthisi.
 - - *Melissa* cephalica est, cardiaca, nervina, uterina.
 - - *Mellis* humectat, diuretica & lithontriptica est, capillam producit, oculorumque medetur suffusioni.
 - - *Mentha* cephalica est stomachica, carminativa, uterina.
 - - *Papaveris erratici* refrigerat, somnum conciliat, dolores lenit, & in pleuritide convenit.
 - - *Petroselini* diuretica est & lithontriptica, obstructionsque reserat.
 - - *Portulacæ* refrigerat, humectat, temperat, ardoremque urinæ lenit.
 - - *Pulegii* cephalica est, nervina uterina, & in menstruis, secundinisque pellendis egregiam præstat operam.
 - - *Solani* refrigerat, emollit, Erysipelati, cancroque mamillarum medetur.
 - - *Spermatis ranarum* refrigerat, inflammatis & ambustis medetur, cosmetica est, & faciei ruborem pellit.

P A R S II.

De

Aquis compositis.

Aqua alexipharmaca. Optima est quæ vulgo aqua prophylactica Sylvii nomine venire solet, & hunc in modum paratur.

*Rec. Nuc. jugland. mense junio collectarum, & cum corticibus
contusarum ℥ij.*

Melissæ

Rutæ

Scabiosæ

Scord. aa ʒij.

Concisis affund. aceti vini s.q, destillentur ex cucurbita vitrea satis ampla, nec nimis alta in MB. ad siccitatem fere, & spiritus limpidus in vitro clauso servetur ad usum.

Egregia est hæc aqua prophylactica, attenuat siquidem, incidit, penetrat, detergit, putredinem arcet, sudorem movet, & in febribus malignis, ipsaque peste egregiam præstat operam ab ʒss ad ʒij exhibita.

Anhaltina duplex est, completa nimirum, & incompleta, seu cum & sine moscho. Quotidiani usus illa est in affectibus cerebri, apoplexia, Vertigine, & paralyfi, nec non in dolore dentium, intemperie ventriculi frigida, colica, mensium suppressione in & externe adhibita.

Antepileptica Amstelodamensium describitur a MARG. GRAVIO in materia medica contracta p. m. 166. quam vide. Egregia est hæc aqua resolvit siquidem, attenuat, incidit, detergit, stomachica, cephalica, diuretica, antapoplectica, & antepileptica est a ʒij ad ʒss aut ʒvj. exhibita.

Carminativa hunc in modum parari potest.

Rec.

Rec. Cinamom. ʒij.

Cardamom. ʒj.

Cass. lign. ʒij.

Sem. anis.

fenic.

cumin.

carvi aa ʒij

Coriandri ʒss.

Caryoph.

Cass. Caryoph. aa ʒiʒ

N. M. No vj.

Contusa grosso modo infund. in s. q. $\forall$, & deinde destillentur l. a.

Propter aromata calida hæc aqua est, & suavissimi odoris, roborat ventriculum, discutit flatus, & in colica flatulenta usum habet non contemnendum a cochl. j. ad ij. propinata.

Aqua cephalica, seu apoplectica ex cephalicis odoratis & sapidis parari potest: pro ut alibi videbimus, in capitis & uteri affectibus non contemnenda, quæ postmodum cum $\sim \ominus \chi$, $\circ \circ$ rut. & lavendulæ, vel etiam cum $\sim \oplus$ mixta liquorem constituit cephalicum WEDELIO usitatum.

Cinamomi calida admodum est, & paratur cum vino, vel etiam succo cydoniorum, Borruginis aut Buglossæ, pro ut infra videbimus. Convenit hæc aqua in stomacho confortando, & egregium est cardiacum.

Hysterica ex sequentibus commode parari potest ingredientibus.

Rec. Rad. Bryon. exsiccat

bacc. samb. aa ʒij

Hb. artemis.

dictam. n. Cret.

matric.

repet.

Ocymi.

puleg.

rut.

sabin. aa m. j.

*incisa g. m. infund. per VII. dies in ℥vi. ▽ comm. ℥ij,
& abstrahantur in BM. ℥iv. in quibus infundantur*

Myrrh.

Castor. aa ʒss

Croc. Britan. ʒij

*digeratur hæc massa per aliquot dies, & tinctura coletur per
lintheum ad usum servanda. Intima petit hæc aqua, resol-
vit, & aperit, obstructions reserat, urinam, sudorem & menses
pellit a ʒij ad ʒss exhibita.*

*Aqua liliorum convallium cum vino interne in vertigine, apoplexia,
debili memoria aliisque capitis affectibus commode datur:
externe autem cordi, & pulsibus cum fructu applicatur.*

- *Melissa & mentha cum vino cephalica utraque est, cardiaca, sto-
machica, carminativa, & uterina.*

- *Mastichina seu spiritus mastiches compositus alibi describen-
dus in morbis ventriculi convenit, & intestinorum, vomitu
nimirum, diarrhæa, cholera & dysenteria. Externe etiam
calidus ventriculo cum lintheamine impositus vomitum se-
dat, & choleram, tonumque intestinorum restituit.*

- *Theriacalis ex sequentibus parari potest ingredientibus.*

Rec.

Rec. flaved. cort. citr.

rad. petasit.

liquiriz.

pimpinell.

Tormentill. aa ʒij

Angel.

Dict. alb.

Gentian.

Imperator.

Vincetox.

Zedoar. aa ʒj.

Hb. Card. ben.

rut.

scabios.

scord. aa mʒ.

Sem. acetos.

card. bened. aa ʒʒ.

grosso modo concisa & contusa infundantur in $\forall$ lb xii
 ∇ comm. lbij & digerantur per aliquot dies in leni calore
destillanda postmodum ex. aut MB. donec guttæ apparere
incipiant. Ante quam autem hoc fiat recipiens removeatur
& in $\sim$ prolecto infundantur

croc. opt. ʒij

Theriac. Andr. ʒij

$\sim$ Δ per campanum ʒʒ

digerantur invicem mixta per iii ʒ & colatura servetur ad
usum. Diaphoretica hæc aqua est, diuretica & alexiphar-
maca a ʒij ad ʒʒ convenienti modo propinata.

Aqua pectoralis infra describenda egregie convenit in asthmate, ali-
isque pectoris vitiis.

Stomachalis infra descripta stomachica est, cardiaca, cepha-
lica,

lica, alexipharmaca: & in omnibus morbis frigidis, pituitosis paralyticis, epilepticis, & aliis convenit ad 3ss exhibita.

Aqua Vitæ composita earundem fere virtutum hunc in modum parari potest.

Rec. Cinamomi acuti 3iij

santal. omn. 3vj

rad. caryophyllac.

Galang.

℥℥.

cort. citr. exter.

aurant. aa 3ijss

N. M.

cardomom. min.

Macis aa 3iij

sem. anis.

Dauc. cret.

fenic. dulc.

cymni. aa 3ijss

fol. Major.

salv.

saturej. aa 3ss

Fl. tunic.

anth.

ros. rubr. aa 3ij.

Grosso modo concisa & contusa infundantur per 11. dies in
 ℥ opt. ℥ xij ∇ com. ℥ ij, & destillentur per arenam aut MB.
 suspendendo in alembico ambr. gris. mosch. aa 3ss & ~ pro-
 lectus servetur ad usus supra dictos.

PARS III.

De

Acetis.

Acce-

Acetum anthosatum paratur infundendo flores anthos per x l. dies ad ☉ in ♀, colando postmodum & novis floribus illud infundendo. Cephalicum hoc acetum est & cardiacum.

• • *Bezoardicum* infra describendum refrigerat, sudorem movet & urinam convenienti modo exhibitum, Præservandi finem etiam adhibetur si panis illo humectetur, & singulis horis matutinis sumatur, vel etiam spongia illo inebrietur, naribusque offeratur.

• • *Calendula* ad eundem modum paratur ut anthosatum, quod cardiacum est, & alexipharmacum.

• • *Cephalicum* infra descriptum naribus offerri potest apoplexia, epilepsia, aliisque affectibus soporosis correptorum. Interne etiam exhibitum in ejusmodi morbis usum habet egregium.

• • *hystericum* infra describendum in affectibus hystericis usum exserit non contemnendum externe adhibitum.

• • *Lavendula* ex floribus lavendulae paratur infundendo illos in aceto, quod in morbis capitis usum habet non contemnendum.

• • *Sambucinum* ad eundem modum paratur virtutem exserens cephalicam, sudorificam & alexipharmacam.

• • *Rosarum* paratur ut acetum anthosatum. Potenter refrigerat hoc acetum, siccatur, adstringit cephalicum & alexipharmacum est. Usus hujus & aliorum acutorum est in affectibus soporosis, ubi manus & pedes illis fricantur pro excitandis spiritibus, & in animi deliquio imponuntur carpis manuum.

• • *Scylliticum* paratur sequentem in modum

Rec. Scyllarum in taleolas sectarum, & modice exsiccatarum
℞j.

Aceti vini ℞viii. in sola cola & repone ut antea. Attenuat acetum scylliticum, thoracicum est & incidens egregium. Dos. ʒss.

Acetum Theriacale paratur hunc in modum

v. g. *Rec. Species pro* ∇ *theriacali supra descriptas contunde grosso modo & affunde aceti vini lb xv. insola per xl dies, aut digere in MB. per viii. dies exprime per pannum, & colaturam serva ad usum.*

Usus hujus acetitheriacalis egregius est in morborum malignorum curatione sumendo aliquoties de die cochlear unum, vel etiam illud adhibendo ut supra de aceto Bezoardico dictum est.

C A P U T II.

De

Oleis destillatis, expressis, infusis, & coctis.

P A R S I.

De

Oleis destillatis.

O *Leum baccarum juniperi.* Quomodo olea destillanda sint infra docebitur in introductione in chymiam. Hac vice tantum illorum vires perlustrare animus est. Calefacit autem oleum baccarum juniperi, attenuat, sudorificum, lithontripticum, & alexipharmacum est.

- - *Caryophyllorum* calefacit, siccatur, cardiacum est, stomachicum & cephalicum.
- - *Cinamomi* calefacit, siccatur, menses movet, cephalicum est, & uterinum.
- - *Ligni rhodini* calefacit, siccatur, cephalicum & lithontripticum est.
- - *Macis* calefacit & siccatur protenter, cephalicum est, cardiacum, uterinum, stomachicum.

Oleum

Oleum Majorana calefacit, siccatur, attenuatur, dissipatur cephalicum est, & naribus potissimum videtur esse dicatum.

- - *Nucis moschata* calefacit, & siccatur cephalicum & stomachicum est.
- - *Origani Cretici* aperit, uterinum thoracicum & diaphoreticum est.
- - *rorismarini* calefacit & siccatur, uterinum est, & cephalicum.
- - *rutæ* ex capsulis seminalibus destillatum & semine singularem virtutem obtinet antepilepticam.
- - *seminis anethi* calefacit & siccatur, anodynum est, & hyppnoticum.
- - *seminis anisi* calefacit & siccatur diureticum est, carminativum & stomachicum.
- - *sem. carvi* attenuatur, diureticum, carminativum & stomachicum est.
- - *seminis fœniculi* aperit, carminativum est, diureticum & bechicum.
- - *spica* urinam & menses movere solet.
- - *corticum citri & aurantium* diaphoreticum est, lumbricos necat, & venenum pellit.

P A R S II.

De

Oleis per expressionem paratis.

- - *Amygdalarum dulcium* sequentem in modum parari solet.
v. g.

Rec. Amygd. d. non rancid. q. v.

Minutissime contusas panno aspero cannabino include & sine igne prælo oleum leniter exprime. Temperatum est 80. amygdalarum dulcium, emolliens, anodynum phthysicos alens. ab ʒss ad ʒj exhibitum. Ad eundem modum parantur reliqua fere omnia: uti sunt.

Oleum Amygdalarum amararum quod attenuat, incidit, extergit, emollit, diureticum est, & anthelminticum.

- - *Hyosciami* ex semine expressum & temporibus illitum somnum conciliat, regioni lumborum gonorrhœam, & menses sistit. Auribus quoque infunditur pro anodyno, & dentium dolori cum lana imponitur.

- - *Lactuca seminis* refrigerat & gonorrhœæ medetur.

- - *Laurinum* ex insulis Fortunatis affertur quod calefacit, dissipat & emollit.

- - *Macis* calefacit, nephriticum & anticolicam est.

- - *Nucis juglandis* discutit, colicam sanat, scabiem tollit antinephriticum & antipodagricum est.

- - *Nucis Moschatæ* flatus discutit, somnum inducit, corpus balsamis præbet.

- - *Ovorum* calefacit, humectat, anodynum & vulnerarium est.

- - *Olivarum* calefacit, humectat, detergit, vomitum movet, vulnerarium & anodynum est.

- - *Omphacinum* seu olivarum immaturarum refrigerat, siccatur, adstringit.

- - *Palma* ex India affertur, refrigerat, & vices rosati implet.

- - *Seminis erucæ* calefacit siccatur, aperit, diureticum & uterinum est nec non aphrodisiacum.

- - *Lini* temperatum est, emollit & maturat.

- - *Nigellæ* aperit, diureticum & uterinum est.

- - *Papaveris* humectat, somniferum, anodynum, & narcoticum est.

PARS III.

De

Oleis per infusionem & coctionem paratis.

- - *Absinthii* paratur hunc in modum ut & reliqua. v. g.

Rec.

Rec. comarum absinthii virentis incisarum & contusarum ʒiiij.

℞ omphac. ℥iiij.

Macerentur per xv. dies in ☉e, vel loco calido ter repetendo hunc laborem, & ultimæ infusioni addendo

succi absinthii ʒiiij.

coquantur leniter ad succi consumptionem. Lumbricos necat hoc oleum, & stomachicum est egregium.

Oleum Anethinum ex foliis & floribus paratur quod calefacit, humectat, emollit, resolvit, & quodammodo menses movet.

- - *Chamæmelinum* ex floribus vulgaris chamæmeli recentibus paratur abjectis foliis albis, deinde insolatis, non decoctis, & expressis, qui labor tribus vicibus erit repetendus. Calefacit oleum hoc modo paratum, resolvit, & anodynum est.

- - *cydoniorum* ex malis cydoneis non excorticatis paratur, quod refrigerat, adstringit, vomitum sistit, & omnes alvi fluxus.

- - *Hyperici* ex summitatibus & floribus paratum attenuat, anodynum est, & vulnerarium, ambustisque medulam afferens.

- - *Jasmini* per insolationem, decoctionem atque expressionem paratur quod emollis & digerit, in scirrho, pleuritide asthma, & catarrhis usum habet non contemnendum.

- - *Keirinum* ex floribus leucoji luti oritur, & attenuat, digerit, anodynum est, menses movet, & vermes necat.

- - *liliorum alborum* ex floribus paratur virtutem obtinens emollientem & anodynam.

- - *Majoranæ nobilis* attenuat, menses movet & cephalicum est.

- - *Mentha* roborat & vomitum sistit.

- - *Nymphae* ex floribus albis & omphacino refrigerat & humectat, estque anodynum.

- - *rosaceum* ex rosis rubris apertis & ℞ olivarum maturo paratum refrigerat, adstringit, repellit, roborat & anodynum est.

- - *Scorpionum* simplex cum oleo amygdalarum amararum para-

tum calculum pellit renum & vesicæ lumbis illitum, pubi & peritonæo. Convenit etiam in moribus venenatis, & illinitur pectori & regioni cordis.

Oleum Verbasci ex floribus & ∞ olivarum maturo emollit, thoracicum est, antipodagricum, in & hæmorrhoidibus convenit. Sequentia olea magis sunt composita.

- - *Capparum* huac in modum in officinis parari solet. v. g.

Rec. cort. rad. cappar. 3j.

tamarisc.

rad. cyperi

Sem. ayni casti

fol. scolopendr. aa 3ij

rut. 3j.

aceti vini

vini optimi aa 3ij

∞ *Olivar. matur. ℥j.*

Coquantur in duplici vase ad vini & acetis consumptionem, colentur, & exprimantur. Oleum capparum attenuat, aperit, & emollit scirrhus.

- - *crocinum* pro emplastro e ranis ita parari solet. v. g.

Rec. Croc. britan.

Cardamom.

rad. acor. aa 3j

Myrrh. 3℥

Infundantur in aceti s. q. per vi. dies, deinde adjiciatur

∞ *oliv. ℥i℥.*

Coquantur leni Δe ad acetis consumptionem, exprimantur, & oleum adustum servetur quod calefacit, attenuat & emollit.

- - *Lumbricorum terrestrium* a pharmacopæis ita paratur v. g.

Rec. lumbr. Vestr. vino albo lotorum ℥℥.

∞ *oliv.*

℥o oliv. ℥ij

vini albi ℥iiij.

Bulliant ad vini consumptionem colentur & exprimantur, oleumque hoc modo paratum ad usum servetur, quod calefacit funnectat, & anodynum est.

C A P U T III.

De

Spiritibus vinosis, urinosi, & acidis, & acidis.

Spiritus cerasorum nigrorum cephalicus est, epilepsiae & apoplexiae medetur, aliisque affectibus soporosis.

- - *Cornu cervi* est remedium penetrantissimum & nobile cephalicum, nervinum & acetu pharmacum.

- - *cornu cervi succi natus* antispasmodicus est, nervinus, antepilepticus, hystericus & alexi pharmacus. Idem dicendum erit ~ CC. balsamico.

- - *Formicarum* aphrodisiacus est, antiarthriticus, cephalicus & confortans memoriam.

- - *Fuliginis* alexipharmacus est, diaphoreticus & in specie laudatur in pleuritide curanda.

- - *Inniperinus* diaphoresin excitat, & diuresin, calculum pellit, nephritidem curat.

- - *Lavendulae* cephalicus est, nervinus, & uterinus.

- - *Liliorum convallium* confortativum memoriae, & sedativum convulsionum & spasmodorum.

- - *Lumbricorum terrestrium* nervinus est antispasmodicus, & specificum in scorbuto & arthritide.

- - *Melissa & Menthae.* Uterque hic spiritus cephalicus est, cardiacus, nervinus, stomachicus, carminativus, uterinus.

- - *Mineralis seu dyssus* & Aatus utinam movet, sudorem promovet,

vet, refrigerat & alvum apertam sevat febricitantium, quorum potui infunditur.

Spiritus Nitri usus præcipuus est in febribus malignis in Julapiis. Porro convenit egregie in colica flatulenta, typanite, & calculo; sed quia est minis corrosivus solet duplicari cum $\forall$ diciturque *spiritus nitri dulcificatus* in expellendis flatibus, & colica sedanda egregius.

- - *Salis ammoniaci* potenter attenuat, incidit, resolvit, fermenta accida temperat, & extinguit, aperit & Hysteriis, Epileptiis, Apoplecticis, febricitantibus & Asthmaticis convenit ad $\forall$ exhibitus. Additur in ejus destillatione anisum, caven-
dula, succinum, nec non varia aromata, aut etiam illorum $\circ$ o, indeque $\ominus$ $\times$ *anisatus, lavendulatus, succinatus, aromaticus* & *oleosus* aut $\ominus$ *volatile oleosum* nuncupatur, viresque inde acquirit majores.

- - $\ominus$ *communis* duplex est simplex nimirum aut dulcificatus. Refrigerat uterque, siccatur, aperit, renes & vesicam purgat, attenuat, hydropicis conducit, humorumque putredinem ar-
cet. Dosis ejus sunt gtt. xii.

- - *sulphuris* refrigerat siccatur, putredinem arcet, urinam pellit, bilem temperat. Dos. gtt. vi. x. xii.

- - *Tartari* calefacit attenuat, aperit, digerit diaphoreticus est, diureticus, nervinus &c.

- - *Terebinthina* emollit, consolidat vulnera, calculum pellit, medetur Asthmati, Empyemati, flatibus, doloricolicico.

- - *Vegetabilium acidi & urinosi*. Vegetabilia accidos etiam largiri spiritus infra in introductione ad chymiam ad oculum demonstrabimus: verum inter illos exiguam intercedere differentiam arbitror ita ut non opus videatur tantos impendere sumptus pro præparandis his spiritus quia acetum loco omnium esse potest. Præter hos spiritus acidos vegetabilium parant etiam chymici recentiores *urinosos vegetabilibus*, prout infra pluribus explicabimus, qui plerumque suorum sim-

simplicium obtinent virtutes, nec non cum aliis urinosis animalium communes.

Spiritus Vitrioli refrigerat, siccant, adstringit, & easdem fere cum Δ habet virtutes. Oleum Δ f. $\sim$ concentratus escharoticum est & catharticum insigne.

Vitrioli philosophicus est spiritus Θ is, & cum illo vires habet easdem. Agmen denique spirituum claudit.

Vini simplex, & camphoratus. Simplex temperat egregie acidum in corpore, movet urinam & sudores. Cæterum est menstruum pro extrahendis corporibus Δ eis & $\circ$ osis. Rectificatur interdum Θ e $\square$, & tunc dicitur ∇ $\square$ *satus* qui multis usibus inservit. Additur etiam illi *camphora* & virtutem acquirit discutientem egregiam, resolventem, anodynā &c.

CAPUT IV.

De

Salibus volatilibus, fixis, & mediis.

Sal absinthii attenuat, incidit, resolvit, aperit, humores fundit, acidum alterat, & extinguit: unde sudori movendo, febribus curandis, obstructionibus referandis confert, urinam præterea, & menses pellit a Δ β ad Δ γ exhibitum. Modum hoc & alia salia parandi alio loco dabimus.

Acetosella easdem obtinet virtutes in specie autem in morbis hepatis convenire creditur, cujus calidam intemperiem refrigerat.

Antifebrile nihil aliud est quam Θ digestivum Sylvii ex capite mortuo $\sim$ Θ * cum Θ e $\square$ destillari elutriatum elixiviatum, crystallifatum. Incidit hoc Θ & attenuat potenter humores pituitosos & crassos, corrigit acidum, hinc in febribus lentis & pituitosis erit commendatissimum. Dosis ejus est a Δ γ a Δ β usque.

Sal Artemisia convenit in mensium suppressione, partu difficili, & expellendo foetu mortuo.

- - *Cardui benedicti* easdem quas Θ absinthii obtinet virtutes, & celebre est pro usu diaphoretico & antifebrili.

a - *Centaurii minoris* habet vires salis absinthii & cardui benedicti.

- - *Essentialia* alibi describenda in praxi selectiori non sunt ita necessaria cum prostent aliamagis, & facilius parabilia.

- - *Euphrasia* laudem in specie meretur in ophtalmia, aliisque oculorum affectibus.

- - *Fumaria* spleneticum est, & in sanguinis impuritatibus praescribitur ut Θ absinthii vel cardui benedicti.

- - *Fabarum* paratur ex illarum stipitibus, quod diureticum est, & in hydrope convenit, & urinæ suppressione.

- - *Genista* ut reliqua paratur virtutem praeceteris possidens aperientem.

- - Θ aut *lapis prunellae* hunc in modum paratur. Rec. Θ purissimi ssij inde crucibulo mundo, quod reponere super accensis carbonibus ut instar aquae fluant: quo facto injice florum Δ is pulverisatorum ss per vices. His combustis remove crucibulum, & Θ fluidum more consueti effunde. Refrigerat hoc Θ repellit, adstringit, bilis furorem compescit, sanguinem incrassat: unde dysenteriae & haemorrhagiis medetur a ss ad ss exhibitum.

- - *volatile CC* hunc in modum potest parari v. g. Rec. ras. CC q. p. repleatur retorta cum illa ad collum usque, & destilletur ex Δ e fortissimo. Obtinebis hoc modo $\circ$ fatidissimum 2. $\sim$ & 3. Θ volatile hinc inde adhærens lateribus recipientis, quod cum $\circ$ & $\sim$ permixtum misceatur cum Θ ad gryseum ad gryseum colorem calcinato ut fiat massa arida & tifica. Sublimetur illa denuo ex phiola vitrea & Θ CC obtinebis albissimum & rectificatum per se aut cum $\sim$ sequente conjunctim ad usum servandum. Est laudatissimum sudoriferum,

rum, cephalicum, uterinum, in affectibus capitis aliisque mor-
bis catarrhalibus & epilepticis. Plura de Eibus volatilibus
vide infra in introductione ad chymiam.

Sal Volatile succini usum habet egregium & non satis laudan-
dum in passione Hysterica, obstructione mensium, epilepsia,
apoplexia, suppressione urinæ, hydrope a gr. vi. ad xx. mo-
do conveniente adhibitum.

- *Tartari* corrigit acidum vitiosum, incidit & attenuat humo-
res crassiores, & est præstantissimum digestivum & diureti-
cum.

- ♀ *Datum* est medicina frequentissima medicorum modernorum,
cum inter digestiva sibi vix inveniat par, attenuat si-
quidem, incidit obstructionesque reseruat, ita ut fere digesti-
vum universale audiri queat. Ut stimulus insuper purgan-
tibus additur, & quarta illorum pars sæpius poterit suffice-
re.

- *Q vomitivum* est emeticum violentius, nec tuto semper da-
tur: nihil ominis tamen in morbis contumacioribus, quar-
tana, singultu & aliis usum habet egregium.

CAPUT V.

De

Tincturis, Essentiis & elixiriis.

PARS I.

De

Tincturis.

T*inctura antimonii* optima est quæ ab excellentissimo STAHLIO
acris dicitur, & ex scoria suecinea reguli & stialis cum Vanisa-
to aut alio oleoso extrahitur. Est illa celebre putificativum
sanguinis potissimum in scabie, & affectibus spleneticis. In

scorbuto porro virtutem exserit egregiam, in ulceribus tibia-
rum manantibus, in colica, aliisque affectibus.

Tinctura Antiphtisica Miachaelis paratur sequentem in modum
v. g.

I. Rec. $\odot$ *Itis ad rubedinem calcinati q. v.*

II. *Impastetur $\ominus$ $\square$ essentiali, & admisceatur s. q. sacch. h.*

III. *Affundatur ∇ & extrahatur tinctura.*

Constringit hæc tinctura, demulcet, & temperat, usumque
habet egregium in phtisi sistendo sudores colliquativos.

Tinctura Aperitiva Meibii est $\sim$ $\ominus$ refractus & tinctus. Refringitur
ille $\ominus$ $\square$, $\sim$ $\ominus$ $\square$ volatili, pulvere vitri, aut alio alcalico, &
tingitur torna $\odot$ is, vel floribus violarum, aut horum tin-
ctura. Est hæc tinctura panacæa hypochondriaca, confor-
tat fermentum stomachale, excitat appetitum, discutit fla-
tus, aperit venas mesenterii & lacteas, pellit $\square$ hypochon-
driorum, aperit lienem & obstructions hepatis, sistit sitim &
calorem internum p. n., pellit $\odot$ m & calculum, præservat a
putredine, fovet calorem naturalem, cum fructu adhibetur
contra hydropem, cachexiam, pallorem iæterum, colicam fe-
bres &c. Vid. *Exc. VVEDELIUS in amanitatibus materiae
medicæ p. m. 179. sq.*

Tinctura Bezoardica vulgaris est mixtura simplex colorata. Meli-
or proinde potest parari ad mentem WEDELII hunc in
modum. v. g.

Rec. rad. Zedoar.

Gentian.

angelic.

anthor.

contrajerv.

carlina

bistort.

diptam. n. alb.

tormentill.

scorzon. Ital. mont.

Vincetox.

oelsnit. aa 3j

fl. galeg.

ulmar.

scabios.

rut. aa 3ß

sem. frax

card. ben.

rut. aa 3ij

bacc. parid. 3iß

cubeb.

gran. cherm.

opobals. aa 3ß

cort. citr. 3vj.

camph.

Myrrh. elect. aa 3j

croc. 3j.

Concis. contus. g m. affund. ~ Bezoardicus ex fl. samb. & cort. citr. q. s. Cum per aliquot dies steterit in leni digestionem add. ~ ~ striat 3ij sandal. rubr. 3iß. Tinctura saturata decantetur, & servetur ad usum in febribus continuis & malignis, Variolis, morbillis, peste, pleuritide, febribus puerperarum, doloribus capitis, erysipelate, dysenteria, inflammationibus, defluxionibus catarrhalibus, casu ab alto, & ubi alias sudore opus est probatissimus usus.

Tinctura coralliorum a nonnullis sequenti modo paratur Rec. corall. rubr. in pollinem subtiliss. tritor. q. p. affund. o. therebinth. junip. vel butyr. relinque in digestionem, & sic omnis rubedo extrahitur ex coralliis, decantetur menstruum & affundatur ~ qui omnem tincturam in se suscipit. Optima fit sequentem in modum Rec. butyrum non salitum, cui affun-

datur $\forall$ tamdiu donec butyrum omni orbatum sit colore. Hoc butyrum affundatur coralliis, & sic omnem extrahet rubedinem, quam in se deinde recipit alcohol vini, & sic vera erit coralliorum tinctura parata egregium constituens cardiacum & adstringens.

Tinctura Florum aquilegie specificum est in Variolis & Morbillis: de qua videatur WALDSCHMIDIUS in peculiari hac de re schediasmate.

- - *IV. florum cordialium* cordi dicata est: quod ipsum nomen indicat.
- = *Florum papaveris erratici* sanguinis æstum temperat, dolores lenit, somnum inducit, & in pleuritide usum habet egregium.
- = - *Florum rosarum* temperat sanguinis æstum in febribus, appetitum restaurat, vires recreat præsertim ubi opus est adstrictione cum syrupo corall. exhibita.
- = • *Martis.* Variæ hujus reperiuntur descriptiones, nec contemnenda est sequens. v.g.

Rec. limat. Stis purissima zj *vini Mosellani* zx . *misce in vitro clauso stent per viii. qd in digestionem tunc vinum rubellum decantetur & ad usum servetur. Huc pertinet etiam.*

= • *Vitrioli Stis* hunc in modum paranda

- I. *Rec. $\forall$ fol. $\square$ zvj & liquefiant supra Δ em.*
- II. *Admisceantur Q Stis ad rubedinem calcinati ziii & de removeantur ab igne.*
- III. *Reponatur hac massa in locum humidum ut efflorescat & rubicunda evadat.*
- IV. *Affundatur $\forall$ cinamomifatus & tinctura extrahatur.*

Utra-

utraq; hæc tinctura aperit, detergit & acidum absorbet:
unde obstructions reserantur, alvus laxatur, & cachexia
curatur.

Tinctura Tartari incidit, attenuat, aperit, diaphoretica est, diuretica
& nephritica.

P A R S III.

De

Essentiis.

Essentia Absinthii composita hunc in modum parari potest. v. g.

Rec. rad. galang

Zedoar.

Summit. absinthii per immersionem levem in ∇ m calidam cor-
rectarum aa 3j

acor. ver. 3vi.

fl. cent. minor. 3ss.

cass. caryoph.

lign. colubr. amar.

chin. de chin. aa 3iij

cort. citr.

aurant.

rhabarb. Alex. aa 3ij

Macis

N. M.

Caryoph. aa 3i ss

Cost. ver.

Schenant aa 3j.

Concis. contus. gr. m. extrah. cum ∇ rectif. vel appropriato
acidulo, facile cum liquore σ tiali in Tram σ tis absin-
thiacam redigenda. Polychresta hæc essentia est inventriculi
affectibus, cruditate acida, pituitosa & biliosa, in feb ibus in-
termittentibus, flatibus, & affectu hypochondriaco.

Es.

Essentia Ambrae potest parari cum Ψ φ ato, & nobile est medicamentum cerebro & cordi dicatum. Praeservat ab apoplexia & vertigine, confortat memoriam & sanitati est utilissima.

• • *Anodyna* ex opio parari potest per fermentationem cum succo cydoniorum vel etiam hunc in modum v. g.

Rec. op. thebaic. ʒj.

croc. brit. ʒij

ʒo ʒ *cinamom.*

caryoph.

corr. citr. aa gutt. vj.

Vini Hispanici q. s. f. l. a. essentia, aut ex solo opio cum acce o destillato. Hypnoticae sunt hae essentiae, anodynae & narcoticae, supplentq; vicem laudani opii in potiunculis & aliis liquoribus.

• • *Bezoardica* infra describetur easdem vires cum tinctura bezoardica supra descripta possidens.

• • *Carminativa* infra describitur constans ex aromaticis carminativis: hancque ob causam incidit, aperit & ventriculi medetur cruditatibus, flatus pellit, tonumque intestinorum restituit.

• • *castorei* sequentem in modum parari potest v. g.

Rec. castorei radula in scobem redacti, aut in mortario con-
quassati ʒss.

Inde phiolae oblongae, & affunde Ψ rectificati ʒiij & Θ * cum Ψ parati ʒj digeratur haec massa quo diutius eo melius, & deinde liquor tinctus per linteum coletur & ad usum servetur. Calefacit autem essentia castorei, aperit, hysterica est, antepileptica, antapoplectica & dosis a gutt. vj. x. xij. ad ʒj.

• • *citri* solet asservari in forma liquida; sed praestat sicca extemporanea ex saccharo cum ʒo citri parata. Ex hac vinum potest parari citratum si a ʒss ad ʒj. in illud injiciatur, sic gratif.

tissima fragrantia vinum imprægnabitur, eritque egregium cordiale, anticolicum stomachicum, cephalicum &c.

Essentia Cinamomi potest sequentem in modum parari usus non contemnendi v. g.

Rec. cinamom. acut. in mort conquass. ʒij $\mathcal{V}$ *rectificati*
ʒviij.

Injiciatur cinamomum phiolæ oblongæ, cui postea affundatur $\mathcal{V}$, claudaturque phiolæ collum vitro alio inverso accurate adaptato. Ponatur hoc vitrum in ☉ calidum per viii. dies & noctes, eoque facto leniter inclinata phiola effundatur tinctura & usui servetur. Calefacit hæc essentia, stomachica, uterina, cardiaca, & cephalica est a ʒij. ad ʒß. exhibita.

- - *croci* paratur ad eundem modum ex croci Britannici ʒj cum $\mathcal{V}$ rect. ʒvj, quæ sudorifera est, emmenagoga, anodyna, & stomachica a gtt. vj. ad x propinata.

- - *Myrrhe* ad eundem modum parari potest cum $\mathcal{V}$ ☐sato quæ aperit, attenuat, putredinem arcet, & in febribus malignis usum habet egregium.

• - *Traumatica.* Hujus descriptionem videbimus alio loco, illius vires nomen indicat.

- - *Vegetabilium reliquorum* ad hunc modum, vel etiam alibi tradendum facile fieri poterunt virtutibus suorum simplicium respondentes.

PARS III.

De

Elixiriis.

Elixir cephalicum alio describemus loco, vel etiam fieri potest ad mentem excell. WEDELII hunc in modum. v. g.

Rec. rad. pæon. mar. ʒj.

galang.

Hh

Va.

Valerian.
doron.
fl. rorismar.
mar. ver.
salv. aa 3ss
fl. anth.
lavend.
lil. convall.
paeon.
stach. Arab.
beton. aa 3ij.
cubeb.
succin. aa 3vj.
visc. coryl.
lign. Al.
ladan aa 3iij.
cost. ver.
anacard. aa 3j.

Conc. extrahantur cum ☿ & cephalico. Roborat hoc Elixir ☿ animales, discutit, demulcet & suaviter afficit membranas & meninges fibrasque nerveas, dissipat, corrigit, porosque cerebri & nervorum occlusos dilatat.

- *Elixir pectorale* alibi describemus, cuius vires nomen satis innuit.
 - *prohylacticum* alio loco similiter describemus, quod praeservando & curando usum habet egregium.
 - *proprietas* optime sequentem in modum parari poterit.
- v. g.

Rec. Aloes
Myrrhae aa 3j.
croci 3iij.

Contusa humedantur ☉ ☿ per deliquium ut acquirant formam pultis, affundatur ☿, & procedatur ut supra de essentia cinamomi diximus, & habebitur verum elixir proprietatis,

cujus ingredientia centraliter sunt soluta. Tali modo paratum elixir proprietatis cruditatem acidam potenter corrigit & omnibus morbis inde natis resistit, mensium suppressioni, anorexiæ, affectibus hypochondriacis & febribus quartanis agtt. xv. ad xxx. exhibitum.

Elixir stomachicum alibi describendum vires habet easdem.

Uterinum alio describemus loco, vel potest etiam ad mentem WEDELII sequens fieri. v. g.

Rec. rad. pæon. mar.

succini flavi

Myrrh. elect.

castor. aa ʒj.

Zedoar.

galang.

rad. Diptamn. cret aa ʒʒ.

bacc. laur.

anthophyll. aa ʒij.

croc.

camph. aa ʒj.

Concisa contusa g m. extrahantur cum V vel rois marini s. q. Usus elixiriorum uterinorum in affectibus Hystericis est egregius. Laude enim digna sunt in mensium suppressione, fluxu albo muliebri, passione hystERICA partu difficili &c.

C A P U T VI.

De

Extractis, conditis, conservis & Syrupis.

P A R S I.

De

Extractis.

Hh 2

Ex

Extractum absinthii est laudatissimum stomachicum & hepaticum & convenit cum viribus sui simplicis, quæ jam notæ erunt.

- . *Agarici* datur ad ℥ij in affectibus capitis pituitosis.
- . *Angelica* est alexipharmacum curans & præservans in morbis malignis: adhibetur etiam in morbis uterinis, paralyti & apoplexia ad ℥j.
- . *Baccarum juniperi* egregie convenit in cachexia, hydrope, calculo, ventriculi debilitate, mensium suppressione &c.
- . *calami aromatici* cerebro & ventriculo dicatum est ad ʒss exhibendum.
- . *Cardui benedicti* antifebrile est, diaphoreticum, alexipharmacum in pilulis aut potione exhibitum.
- . *Castorei* in forma pilulari conceditur in affectibus cerebri & uteri, in morbis convulsivis, mensium suppressione, passione hysterica, vertigine &c.
- . *Cichorei* corrigit calidam hepatis intemperiem.
- . *Croci* est anodynum & dolores mitigat, medetur mensium suppressioni, catarrhis, & morbis pectoris.
- . *Esule* in hydrope in usum vocatur propter expurgationem feri ad ℥j.
- . *Gentiana* laudatur a medicis in quartana ad ℥j in pilulis exhibitum. Commendatur etiam in affectibus splenticis, mensium suppressione, vulneribus ulceribus &c.
- . *Hellebori nigri* laudem adhuc meretur in melancholia, affectibus Hypochondriacis aliisque morbis, qui fiunt ab intemperie sanguinis acida crassa & viscida.
- . *ligni Aloes* in affectibus capitis valde proficuum est maxime in vertigine, exhilarat etiam cor.
- . *ligni colubrini* est specificum antiquarium ante paroxysmum a ʒss ad ℥j exhibitum.
- . *Liliorum convallium* multum præstat in affectibus capitis, medetur etiam vertigini, succurrit memoriæ sedat dolorem capitis in pilulis exhibitum.

Ex-

Extractum Liquiritia in tussi praescribitur, raucedine & aliis affectibus pectus & tracheae.

- *Melissa* cerebro dicatum est, cordi & utero: hancque ob causam in passione hysterica, mensium obstructione commode datur ad ℥j.
- *Mentha* cum extracto melissae convenit.
- *Panchymagogum Crollii* familiarissimum purgans est, quod in omnibus fere morbis tutissime potest dari a ℥j ad 3℔.
- *Laudanum opiatum* paratur extrahendo opium cum succo cydoniorum per fermentationem, inspissando & miscendo cum croco & castoreo. Est hoc laudanum opiatum sacra anchora in compescendis doloribus, vigiliis, nimis excretionibus a gr. j ad ij.
- *Tormentilla* convenit in dysenteria & nimio mensium fluxu in & externe.
- *Turpethi* est purgans hydragogum ad 3℔ exhibitum.
- *Zedoaria* est egregium remedium contra lumbricos, cruditatem acidam flatum &c.

PARS II.

De

Conditis.

Conditura non semper uno, eodemque modo perficitur. Radices cortices, caules & fructus duriores coquuntur prius ad mollitiem, excipiuntur aqua & saccharo albumine ovi clarificato, & coquuntur simul ad syrupi consistentiam. Flores & fructus molliores saccharo clarificato ad syrupi consistentiam fere cocto, & per semihoram ab igne remoto immittuntur & postea bulliunt ad syrupi consistentiam. Et hoc modo parantur.

- *Radices Acori*, quæ radices conditæ calefaciunt, incidunt & stomachicæ sunt.

Condita radices Cichorei quæ refrigerant, & bilem temperant.

- - *Enule campanæ*, quæ thoracicæ sunt, stomachicæ, & alexipharmacæ.
- - *Eryngii*, quæ aperiunt, Venerem stimulant, urinam movent, renes & vesicam purgant.
- - *Satyrii* quæ humectant, & Venerem excitant.
- - *Scorzonera* quæ calefaciunt, melancholiæ, Epilepsiæ, vertigini, & uteri suffocationi medentur, & alexipharmacæ sunt.
- - *Symphyti* quæ sanguinem sistunt & vulnera conglutinant.
- - *Zinziberis* quæ calefaciunt, siccant, stomachicæ sunt & thoracicæ.

Conditi cortices arantiorum calefaciunt, siccant, pesti & flatibus resistunt.

- - *citriorum* idem præstant.
- - *Caules lactucæ* refrigerant, humectant, sitim tollunt.
- - *Flores arantiorum & citriorum* attenuant, cardiaci sunt, cephalici, diaphoretici, alexipharmici.
- - *Fructus Berberum* refrigerant & humectant.

Condita Cerasa dulcia humectant, cephalica sunt, malignitati resistunt.

- - *Cerasa armena* refrigerant, siccant, cardiacæ sunt & stomachicæ.

Condita Myrabolani stomachicæ sunt, temperantes bilem, pituitam & Melancholiam.

- - *Nuces juglandes* stomachicæ sunt, menses cient, flatibus, & colicum dolorem pellunt.

Condita Nux moschata adstringit vomitum sistit & stomachica est.

- - *Ribesia* refrigerant & humectant.
- - *Caro & Myva cydoneorum* refrigerat, siccant, adstringit, stomachica est.

P A R S III.

De
Conservis.

Conserva *Florum betonica* cephalica est & stomachica.

- - *Borraginis* temperata est, melancholiam pellit, cordisque affectibus medetur.

- - *Calendula* cardiaca, & alexipharmaca est, & menses movet.

- - *Caryophyllorum* cardiaca, & cephalica est.

- - *Cichorei* refrigerat, extenuat & hepatica est.

- - *Euphrasia* calefacit, siccatur, cephalica & ophthalmica est.

- - *Malva* calefacit, humectatur, emollit, & thoracica est.

- - *Nymphaea* refrigerat, humectatur, somnum conciliat.

- - *Paeonia* cephalica est & antepileptica.

- - *rosarum pallidarum* bilem purgat ad 3iiii exhibita.

- - *rosarum rubrarum* siccatur, adstringit, cephalica, & cardiaca est.

- - *anthos* calefacit, siccatur cephalica & cardiaca est.

- - *salviae* calefacit, siccatur, cephalica & uterina est.

- - *symphyti* calefacit, siccatur, vulneraria & thoracica est.

- - *Violarum* refrigerat, humectatur, cardiaca & thoracica est.

- - *Herbae absinthii* calefacit, siccatur, attenuat, aperit, hepatica, stomachica, & splenetica est.

- - *Acetosae* refrigerat, aperit, cardiaca, hepatica & alexipharmaca est.

- - *Fumariae* aperit obstructions.

- - *Melissa* cardiaca, cephalica, & stomachica est.

- - *Mentha* calefacit, adstringit, stomachica & cephalica est.

- - *Trifolii acetosi* refrigerat, adstringit, stomachica & cephalica est.

PARS IV.

De

Syrupis.

- S**yrupus acetosus refrigerat, attenuat, incidit, sitim tollit.
- - succi acetosa refrigerat, incrassat, in febribus malignis, pesteque convenit.
 - - Acetositis citri refrigerat, & in febribus malignis & pestilentibus conducit.
 - - Syrupus Agrestæ refrigerat, adstringit, vomitum & alvum sistit, sitimque & æstus tollit.
 - - Althææ Fernelii temperatus est, laxat, emollit, purgat leniter pituitam, renes a sanie & arenulis liberat, urinæ ardorem demulcet.
 - - Artemisiæ Fernelii calefacit, aperit, incidit, menses movet, hysteriis convenit.
 - - Betonica calefacit, aperit, abstergit, cephalicus & uterinus est menses leniter movens.
 - - Borraginis humectat, melancholiæ, syncopi, palpitationi cordis convenit.
 - - Capillorum Veneris temperatus est, incidit, attenuat, aperit.
 - - Caryophyllorum calefacit, siccat, attenuat, incidit, cardiacus, stomachicus, uterinus, cephalicus est.
 - - de Cinamomo incidit, cardiacus, uterinus & cephalicus est.
 - - Coralliorum refrigerat, detergit, aperit urinam movet, obstructions reserat, hypochondriacis conducit, fluxum alvi immodicum compescit.
 - - Cichorei cum rhabarbaro refrigerat, aperit, bilem purgat, omni ætati, sexui convenit, etiam infanti bimo ad ʒjss oblatum.
 - - Cydoniorum adstringit & ventriculum roborat vomitum & alvi fluxus sistit, in sanguinis sputo, hæmorrhoidum & mensium fluxu conducit, dysentericis & cæliacis confert.

Sy-

Syrupus Diacodion. Incrassat catarrhos in pectus depluentes, hypnoticus est, anodynus & humores acres & calidos densans.

- - *Fumaria* purgat blande per alvum, aperit, conducit affectibus cutaneis, & qui ab humore falso oriuntur. Dosis ʒiij.
- - *Glycyrrhizæ* calefacit, humectat, incidit, abstergit, bechicus est, & expectorationem juvans.
- - *Granatorum acidorum* refrigerat humectat, putredinem arcet, fluxum ventris & vomitum sistit, & cardiacus est.
- - *dulcium* humectat, expectorationi & febribus convenit.
- - *Hyssopi* attenuat incidit abstergit renes & vesicam, bechicus est, confert in Asthmate & tussi, mensesque ciet.
- - *Jujubinus* refrigerat & incrassat tenues humores, raucedinem vocis tollit, tussim & pleuritidem sanat, sputum movet & educit.
- - *Limonum* refrigerat, incidit, cor confortat, febribus pestilentialibus, continuis & cardialgiæ medetur.
- - *Menthæ* temperatus est, adstringit stomachicus est. Vomitus, singultus, & alvi fluxum sistit.
- - *Myrtinus* refrigerat, adstringit, thoracicus est, fluxum alvi & sanguinis sistit, ventriculumque roborat.
- - *papaveris simplicis* refrigerat & humectat, bilem temperat & lenit, sitim extinguit, thoracicus & hypnoticus est.
- - *erratici* refrigerat, adstringit, incrassat convenit in febribus ardentibus, peripnevmonia & pleuritide, bechicus est & hypnoticus. Dos. ʒiij.
- - *Portulacæ* potenter refrigerat, emollit, incrassat & vermes necat.
- - *Quinque radicum* attenuat & incidit crassos humores, movet urinam, menses & calculum pellit, & Ictero conducit.
- - *Rosarum siccarum* adstringit, alvi fluxum, vomitum, & uteri fluorem sistit, ulcera detergit & conglutinat.
- - *Rosarum solutivus* purgat per alvum bilem ac serosos humores ad ʒiij exhibitus.

Syrupus rosarum cum senna purgat bilem melancholicam & serum. Dos. ℥ij.

- - *Scabiosa* apostemata purgat, thoracicus est, in pleuritide & malignis febribus convenit.
- - *Stachys* cephalicus est, epilepsiae, spasmo, tremori & omnibus affectibus frigidis convenit.
- - *Symphyti Fernelii* temperatus est, abstergit blande, vulnerarius est, & convenit tabidis.
- - *Violarum* refrigerat, humectat, emollit, pleuritidi, tussi, urinae ardori & dolori nephritico conducit. Huc pertinet etiam *Oxymel scilliticum* quod ita paratur. Rec. Mellis optimi despumati q. v. † solvatur super cineres calidos in vase fictili, soluto admisce, scillini q. s. ut sine coctione agitando recipiant consistentiam Syrupi. Potenter illud incidit crassos humores, atque ita epilepsiae, vertigni, & hemieraniae medetur.

C A P U T VII.

De

Sublimatis, precipitatis, & calcinatis.

P A R S I.

De

Sublimatis.

§. 1.

Butyrum † est liquor gummosus albicans, & gravis hunc in modum parandus. Rec. † minutissime pulverisati ℥ij. & 3vj. misce exacte in mortario vitreo pistillo vitreo donec in unam massam abierint. Hanc massam inde retortae vitreae parvae collo amplo & brevi instructo, & reponere in cellam per xxiv. horas: quo facto destilletur ex ea donec nihil amplius prodeat. Liquor gummosus chirurgis inservit in extirpandis partibus gangraena, aut sphacelo obsessis. Habet enim vim cathetericam absumendi, erodendi ob copiosum acidum E is & B quo imbutum est.

§. 2. Cin.

§. 2. *Cinnabaris antimonii* est substantia ad metallicam accedens naturam rubescens interjectis striis splendentibus hunc in modum paranda. Rec. ☉ post distillationem butyri & relictum injice in retortam parvam probe loricatam, & repone in furnum Δ aperti ita ne flamma collum retortæ feriat, retortam imponendo ipsis carbonibus primum ut hi fundum ejus tantum feriant, tum etiam superimponendo & latera tegendo. Detine sic per sesquihoram & totum ☉ sublimabitur in collum retortæ ulterius rectificandum: de quibus plura in sequentibus. Cinnabaris hoc modo sublimata & præparata præstans est antepilepticum tam in adultis quam pueris.

§. 3. *Cinnabaris vulgaris* est substantia metallica solida & ponderosa, rubicunda numerosis subinde decursantibus fibris seu striis, splendentibusque micis interpolata, facta ex una parte ☿ & III ♀ vivi vi Δ sublimata. Vehementer sursum & deorsum purgat. Frequentior est usus ejus externus in suffragigiis ad excitandam salivationem.

§. 4. *Flores antimonii* constant ex pulvere subtili vi ignis ex alto elevato. Modum illos parandi infra pluribus explicabimus. Sunt rarioris usus cum vehementius ἀνω & κάτω purgent: unde etiam in substantia nunquam exhibentur, interdum autem in infuso ad gr. iv. vel v.

§. 5. *Flores Benzoini* etiam huc pertinent, quorum præparationem infra plenius describemus. Conveniunt illi in catarrhis, Asthmate & mensium suppressione.

§. 6. *Flores ☿ vulnerarii* sunt, anodynæ, sudoriferæ, alexipharmaci.

§. 7. Ad sublimata denique Mercurius sublimatus & dulcis referuntur. Est autem *Mercurius sublimatus* substantia alba crystallina, ponderosa, splendens, sublimata ex parte I. ♀ vivi & duplo ☿ & ☿ calcinati, saporis acerrimi & exurentis. Interne rarissime exhibetur: externe vero in ulceribus Gallicis & sordidis locum habet.

§. 8. *Mercurius dulcis* est substantia alba crystallina & splendens sublimata ex ☿ & ♀ vivi anatica portione, saporis & odoris nullius. Inter Mercurialia temperatior hic est & blandior, qui pue-

ris etiam tuto exhiberi potest. *Purgat blande per inferiora, luem
 &eam curat, & vermes expellit.*

P A R S II.

De

Precipitatis.

§. I.

Sublimatis hætenus recensitis *precipitata* sunt contraria, cum il-
 la in altum eleventur, hæc autem in fundo reperiantur. Inter
 hujusmodi *precipitata* primum locum ita dicta *magisteria* occupant,
 quibus ℞ succedit, nec non ℥ *vita* & *Turpethum minerale*.

§. 2. *Magisteria vegetabilia* quæ fiunt ex *subjectis resinosis*, ma-
 gis *usualia* esse solent, minus autem ex *vegetabilibus non resinosis* pa-
 rata. *Animatorum, marinorumque magisteria* cum acidis præparata
 parum aut nihil valent: & melius est illa cruda præscribere, seu sal-
 tim præparata, quam in magisterio.

§. 3. His ita præmissis ex ingenti *magisteriorum* numero ma-
 gisterium gummi guttæ eligimus, magisterium Jalappæ, & scammo-
 nii relictis reliquis ceu minus utilibus.

§. 4. *Magisterium gummi guttæ* educit potenter serum ad gr.
 vi. vel viii. exhibitum.

§. 5. *Magisterium Jalappæ* extrahitur ℥ & præcipitatur ℥
 communi. Est familiare phlegmagogum ad ℥ exhibendum, &
 dicitur alias resina Jalappæ.

§. 6. *Magisterium scammonii* paratur ad eundem modum, ejus-
 dem cum illo virtutis, & doseos.

§. 7. *Mercurius precipitatus duplex* est *albus* nimirum, & *ru-
 ber*. Uterque paratur hunc in modum. Rec. ℥ vivi ℥ ij & ℥ ℥ iii
 misce in cucurbita vitrea, & repone simul in digestionem per xxiv.
 horas, sæpius vitrum agitando donec ℥ omnis sit solutus. Hoc fa-
 &o dimidiam ejus partem guttatim effunde in poculum aqua ℥ sa
 reple-

repletum, & statim videbis coagulum præcipitari ulterius edulcorandum, & exsicccandum, quod coagulum ☿ albus vocari solet.

Ut accipias ☿ rubrum accipe alterum dimidium ♀ soluti, & ex retorta destilla ad siccitatem, massam albicantem relictam pulverisa, & in crucibulo Δ reverberio committe ut rubescat, quod in momento contingit, cavendo sedulo ne ☿ avolet. Refrigeratam calcem tere, ∇ plantaginis edulcora, & serva ad usum.

Præcipitatus albus fuco faciei faciendo, numinisque inducendis inservit. Purgat etiam per superiora, & inferiora in lue ☿ea, podagra & scabie a gr. vi. ad gr. viij. *ruber* autem externe saltem adhibetur in tollendis ulceribus, pustulis, excrecentiis & pediculis.

§. 8. *Mercurius vitæ* oritur ex butyro ☿ in aqua communi præcipitato, & edulcorato. Est potens vomitorium & ☿ potius, quam ♀. Robustis tantum debet exhiberi ad gr. iij, tutius autem in infuso ad gr. v. Commendatur etiam in paratu difficili.

§. 9. *Turbith minerale* paratur hunc in modum Rec. ☿ vivi purissimi 3j $\curvearrowright$ ☿ rectificati 3iiij M. & digere per xxiv. horas, tum ex retorta vitrea ad siccitatem destilletur ex Δ , cohobetur ut relinquatur massa nivis instar alba, quæ ∇ pura edulcorata lutea evadit in pulverem exsiccanda. *Movet vomitum & secessum*, dicatumque est affectibus pituitosis. Dosis sunt gr. viij.

P A R S III.

De

Calcinatis.

§. 1.

EXcalcinatis potissima sunt ☿ diaphoreticum, Antihecticum Poterii, Bezoardicum minerale, partes animalium calcinatæ, crocus martis & metallorum, nec non regulus ☿ varii generis, & vitra.

§. 2. Quomodo ☿ *diaphoreticum* parandum sit alio loco do-

cebimus: quod vero illius vires attinet notandum erit hoc loco, optimum illud esse *febrifugum, sudoriferum & aperiens* a $\Delta\beta$ ad Δ aut 3β exhibitum.

§. 3. *Antihæcticum Poterii* hunc in modum parari solet, i Rec. regul. $\frac{1}{2}$ Jov. aut etiam 24 part. v. reg. $\frac{1}{2}$ part. iv. ii mixta fundantur in crucibulo & detonentur cum triplo $\odot$ per integram horam calcinanda donec colorem album induant. iii edulcoretur massa, exsiccetetur & ad usum servetur. Corrigit egregie acidum vitiosum & laudem meretur in morbis uterinis, passione hysterica, hæmorrhagia, aut vomitu cruento a mensibus stagnantibus exorto. Porro in hæctica adhibetur & febribus.

§. 4. *Bezoardici mineralis* præparationem infra dabimus, quod potens sudoriferum est in omnibus febribus a $\Delta\beta$ ad gr. xv. datum.

§. 5. Ad partes animalium calcinatas CC. pertinet *tamustum*, quam *philosophice calcinatum*, *Ebur calcinatum*, & *concha preparata*; quæ quomodo calcinanda sint, infra pluribus docebimus. Vires harum partium *absorbentes* sunt, *antifebriles*, *diaphoretica*, & *antepileptica*.

§. 6. *Crocus martis* duplex est *adstringens & aperitivus*. Usus adstringentis est in illis affectibus, ubi adstrictione opus est, in omnibus nimirum sanguinis fluxionibus, aut excrementorum. Externe ingreditur pulveres stipticos, & emplastra stiptica vulneraria. *Crocus aperitivus* Θ ia absorbet vitiosa, sanguinis restituit crasin, & digestionum errores corrigit: unde eo utimur in mensium suppressione, fluore albo, chlorosi, cachexia, hydrope & aliis morbis generis ejusdem.

§. 7. *Crocus metallorum* est medicamentum antiquis ignotum chymicorum inventum, quod bilem per inferiora & superiora educit, commode oculorum medicamentis admiscetur, ingrediturque clysteres. Paratur ex illo ∇ *benedicta Rulandi*, & $\boxplus$ *emeticus*, emeticum præstantissimum.

§. 8. *Regulus antimonii* est substantia metallica ex γ io eliquata. Duplex ille ut plurimum esse deprehenditur *medicinalis* nimirum, & *vul-*

vulgaris, & hic iterum *simplex* aut *compositus*. Præparationem horum regulorum infra plenius explicabimus, sed quod vires atque notandum erit regulum medicinale remedium constituere egregium: de quo Hoffmannus integram conscripsit dissertationem, quæ hoc loco videri potest. Vulgaris æque ac compositus per se non adhibetur sed in usum chymicum & pharmaceuticum plerumque parari solet.

§. 9. Agmen calcinatorum *vitrum* ꝑ claudit, quod est substantia ponderosa solida vitri instar, hyacinthini obsecuti coloris, & saporis nullius facta ex ꝑ calcinato & fuso. Per superiora & inferiora contenta vehementer expurgat, præcipue bilem. Raro datur in substantia, frequentius in infuso, ubi menstrui ratio est habenda, non ipsius vitri antimonii.

CAPUT VIII.

De

Electuariis, robis & pilulis.

PARS I.

De

Electuariis.

Electuarium benedictum purgat pituitam, bilem & serum, incidit præterea, attenuat & aperit. Dosis est ꝑ ad ʒviij.

- seu Confectio Alkermes paratur hunc in modum. v. g.

Rec. Suc. gran. kermes ʒij.

Calefacto adde

Ambra grisea ʒij. liquefactis inspergantur
sequentes pulvres.

ligni Aloes

Cyn mom. aa ʒvj.

lap. laz. pp.

Marg. pp. aa ʒij.

fol. aur. ʒj

M. f. s. a. Electuarium.

Calc.

Calefacit hoc electuarium, cardiacum est, syncopi, Apoplexiæ, & Melancholiæ medetur. Insigne est adstringens in diarrhæa violenta, & diuturna. Paratur cum & sine moscho, & datur a ʒss ad ʒij.

Electuarium Diacarthami describitur a MARGRAVIO in *materia medica contracta* p. m. 203. quod pituitam potenter purgat, & bilem a ʒv ad ʒj exhibitum. Hujus species cum $\sqrt{S}$ extractæ addito postmodum scammonio fiunt pilulæ frequentis usus ad ʒj exhibendæ.

- - *Diacatholicon*. Hujus descriptionem vid. l. c. p. m. 204. Purgat illud omnes humores ab ʒss ad ʒj exhibitum.
- - *Diaphanicon* purgat pituitam & bilem, daturque a ʒss ad ʒj.
- - *Diascordium Fracastorii* ex sequentibus constat ingredientibus. v. g.

Rec. Fol. scord. siccæ.

ros. rubr. aa ʒj

Boli-Armen. ʒij.

rad. bistort.

Gentian

Tormentill.

Cass. lign.

Cinamom.

Dictamn. Cres.

Sem. acetos.

Styrac. Calam.

Galban.

Gum. Arab. vermic. aa ʒss

Op. pp.

Z. Z.

pip. long. aa ʒij.

Mell. despum. ℥iij.

Vini generosi Canarini q. s.

M. f. l. a. Electuarium ad usum servandum. Moderate calefacit hoc electuarium, adstringit, vomitum sistit, sudorem movet, in peste usum habet egregium, prægnantibus loco theriacæ quam non ferunt exhibetur, medetur denique feliciter singultui a ʒj ad ʒiij exhibitum.

Elect. f. Hiera picra Galeni purgat bilem & pituitam incidit, attenuat, ex partibus remotis educit ab ʒss ad ʒv exhibitum. In pertinacissimis mensium obstructionibus ʒj hujus electuarii cum ʒj croci exhibita usum habet non contemnendum.

Lenitivum non est de nihilo purgat siquidem pituitam, serum, bilem, melancholiam, & inservit affectibus thoracis, pleuritidi &c. ab ʒss ad ʒvij exhibitum.

Electuarium Mithridatium Damocratis quod hunc in modum paratur.

v. g.

Rec. Croc. britann.

Myrrh.

Thuris masc.

Z. Z.

Agar. alb. & lev.

Spic. Nard. Ind.

Cinamom.

sem. Thlasp. aa ʒx.

sesel. Massil.

cost. odor.

fol. laur.

schanant.

stachad. Arab.

pip. long.

Castor.

styrac. calam.

Galban.

Oppopon.

Succ. Hypocist.

Terebinth.

℞ N.M. expr. aa 3viij.

cass. lign.

pol. mont. alb.

scord. cret.

pip. alb.

sem. Dauc. Cret.

Bdell.

Trochisc. Cyph. aa 3vij.

rad. Gent.

Spic. celt.

Dict. cret.

sem. Petrosel.

cardamom. min.

fenic.

ros. rubr.

gum. Arab. verm.

op. pp. aa 3v.

Rad. acor.

asar.

Valerian.

Sagapeni

sem. anis. aa 3iij.

Men Athamant.

sem. Hyper.

Acac. ver.

Ventr. scinc. aa 3iijss.

Vini generosi Canarini q. s. ad liquanda gummarum.

Mell. Narbonensis triplum.

M. f. l. a Electuarium quod menses movet, calculum pellit, sudorem ciet, & alexipharmacum est a ℞ ad 3ij exhibi-
tum.

*Electuarium ex succo rosarum purgat bilem, & humores serosos ab
 3ß ad 3vi. exhibitum.*

*Theriaca Andromachi senioris in hunc modum parari solet
 v. g.*

*Rec. Trochisc. scillit. 3vj.
 viperin.*

Magn. Hedich.

op. pp.

pip. long. aa 3iij.

rad. Ir. Flor.

Agar. alb.

cinamom.

scord.

ros. rubr.

sem. Napi

o. N. M. expr.

succ. Glycyrrh. aa 3jß

Rad. cost. odor.

pentaphyll.

rhapont

spic. Nard. Ind.

Z. Z.

cass. lign.

Fol. Dictamn. cret.

calaminth. mont.

Marrubii

Schanant

Stach. Arab.

croc. Britann.

pip. alb.

nigr.

sem. petros. maced.

Myrrh.

Thur.
Terebinth. cypr. aa 3vj
rad. Acor.
Gent.
Mei
phu.
spic. celt.
fol. chamædr.
chamæpit.
laur.
pol. mont. alb.
Bacc. junip.
carpobals.
sem. ammos
anisi
cardamom. min.
Fenic.
Hyper.
sesel. Massil.
Thlass.
Caryophyll. plin.
Boli Armen.
calcitidis tost. donec cineritia fiat
Gum. Arab. vermicul.
sagapen.
styrac. calam.
succ. Hypocist.
Acac. ver. aa 3ß
rad. Aristol. ten.
sum. cent. min.
sem. Dauc. Cret.
opopon.

*Galban.**Castor.**Bitum. Judaic. aa ʒij.*

Vini generosi canarini q. s. pro liquandis gummatibus & succis, nec non mellis Narbonensis triplum. M. f. l. a. Electuarium. Attenuat theriaca, lumbricos necat, calculum pellit, menses movet, coctionem ventriculi promovet, est alexaterium egregium, sed Mithridatio adhuc inferior ob opii copiam majorem: unde illud etiam medicamentorum pater hæc autem mater vocatur. Dosis est a ʒss ad ʒiij.

Electumrium s. Theriaca Diatesaron Mesues ex sequentibus constat ingredientibus. v.g.

*Rec. rad. Aristol. rot.**Gentian**Bacc. Laur.**Myrrh. aa ʒij.**Mellis despumati ʒij.*

M. f. l. a. Elect. Calefacit, siccit, attenuat ventriculi & capitis affectibus conducit. Vires obtinet alexipharmacas & a multis ipsi Theriacæ præfertur.

PARS II.

De

Rhob.

R *Hob Acaciæ* ita paratur i. Rec. fruct. prunell. sylvestrium immaturorum q. s. ii. coquantur admollitiem, & trajiciantur per cribrum iii. pulpæ tractæ ʒij adde sachari ʒij. Hoc rob, adstringit & in dysenteria & diarrhæa convenit.

Berberum hunc in modum fit. Rec. succi Berberum expressi ʒij sachari albi ʒij, & coque ad legitimam consistentiam.

Refrigerat hoc rob, adstringit, bilem temperat, & in cholera, dysenteria, & alvi fluxibus utile est.

Rhoob Cerasorum acidorum sequentem in modum paratur, coquendo nimirum cerasa acida per se, trajiciendo cocta per setaceum & cum vel sine saccharo ad spissitudinem redigendo. Refrigerat cardiacum, & alexipharmacum est.

de cornis adstringit, & in dysenteria, cæliaca, cholera & vomitu convenit.

seu Miva cydoneorum adstringit, ventriculum roborat, cholera, hæmorrhagiæ & alvi fluxui convenit.

Ribesiorum refrigerat, adstringit, bilem temperat, cholera, dysenteria, alvi fluxui medetur.

ex succo *Rubi Idæi* refrigerat adstringit & pesti conducit.

Sambuci & Ebuli purgant serum, sudorem movent, hydro-picis utilia sunt.

P A R S III.

De

Pilulis.

P*ilula Aloephagine.* Non opus est ut illarum descriptionem adjiciamus, cum illa alibi videri possit. Calefaciunt & siccant potenter, incidunt, & bilem expurgant cum pituita. Cephalicæ sunt & senibus appropriatæ; conveniunt etiam colicæ & flatibus. Dosis ʒj. ʒij.

Agarici calefaciunt & siccant, purgant pituitam conveniunt capiti, thoraci, tussi, asthmati, comati, catarrho, vertigini, Dos. ʒʒ. ad ʒj. & ultra.

Auræ purgant bilem & pituitam incidunt simul, & attenuant. Dosis ʒj. ad ʒiiij.

Cochicæ Calefaciunt, siccant, bilem & pituitam valde purgant & dicuntur alias cephalicæ, & dantur a ʒij. ad ʒiiij.

Cynoglossi cum castoreo ex sequentibus constant ingredientibus. v. g.

Rec. Rad. cynogloss.

sem. Hyosc. alb.

op.

op. pp. aa. ʒss.

Myrrh. ʒvj.

Thur. masc. ʒv.

croc.

castor.

styrac. calam. aa. ʒij.

▽ros. q. s. f. l. a. MP.

Adstringunt hæ pilulæ & incrassant, anodynæ & narcoti-
cæ sunt, datæ ad gr. v.

Pilulæ Catholicæ hunc in modum parari possunt. v. g.

Rec. pulp. colocynth. ʒvj.

Agar. alb.

Helleb. nigr.

Jalapp.

Turbith. aa. ʒiiij.

Pulverisata gr. m. extrahe cum $\mathcal{V}$. ʒ. xii. digerendo per
xiv. dies & noctes vitrum interdum movendo. Tinctu-
ram leniter decanta, & cola per linteum, colaturæ adde
▽comm. ʒij. & liquor lactescet, quem abstrahere in M3. ad-
remanentiam ʒij. Remove ab Δ e. & residuam aquam cum
resina effunde in ollam recentem probe vitreatam & eva-
pora leni Δ e ad mellis consistentiam postmodum adde

Al. lucid. pulv. ʒviij.

scamnon. Δ ati ʒiiij.

$\mathcal{V}$. rectif. ʒij.

M. & lenissimo Δ e evapora ad extracti consistentiam ut
pilulæ inde formari possint. Verum est purgans catholi-
cum, bilem, pituitam & serum educens: idque sine ullis
torminibus, & in dosi parva. a. gr. xv. ad ʒj.

Fatidæ majores Mesuæ aperiunt & bilem purgant, menses
movent, evacuant ex partibus remotis, & conducunt in
Podagra, psora, colica, affectibus cutaneis Dos. ʒij. ad ʒj.

Pilulæ

Pilule Hydropicæ ex sequentibus componi possunt ingredientibus.

Rec. Aloes opt. ʒijʒ.

Gum. gutt. cum Malvat. solut. & levigat. ʒjʒ

Diagrid eodem modo parat. ʒj.

Gum. ammon. ʒjʒ.

☐ *Qat.* ʒʒ.

cum syr. ros. solut. f. massa.

Copiose purgant serum, aperiunt & resolvunt ad ʒj data.

- - seu *Laudanum opiatum* paratur ex extracti opii cum succo cydoniorum per fermentationem parati ʒj *croc. Britan. pulv.* ʒj & *castor. pulv.* ʒʒ. M. & leniter evaporetur hæc massa ad consistentiam pilularem. Anodynæ sunt hæc pilulæ, hypnoticæ & narcoticæ, dosis a gr. ʒ. j. ad ij & in robustis ad iij.

- - *Mastichinæ* sequentem in modum parantur v.g.

Rec. Mastich. ʒʒ.

Agar. trochisc. ʒiij.

Aloes lucid. ʒx.

cum s. q. succ. absinth. f. massa

Blande purgant bilem, pituitamque & sunt stomachicæ.

Dosis est ʒj.

- - *pestilenciales communes* ita fieri solent. v.g.

Rec. Aloes lucid. ʒij.

Myrrh. ʒj.

Croc. ʒʒ.

Vini canarini q. s. f. massa.

Purgant bilem, a putredine & peste præservant, cardiacæ sunt & alexipharmacæ. Dosis ʒj ad ʒij.

- - ☐ *ea Bontii* ex sequentibus constant ingredientibus. v.g.

Rec. Aloes soccotrin.

Gumm. ammon. & solut. & inspiss. ʒjʒ.

☐ *Qat.* ʒjʒ *f. l. e. MP.*

Atte.

Attenuant, aperiunt obstructions internas, leniter purgant
a ʒij. ad ʒj. exhibitæ.

CAPUT IX.

De

Balsamis, Unguentis & Emplastris.

P A R S I.

De

Balsamis.

B *Alsamus.* Balsami sunt triplices odoriferi, destillati, & unguentarii. Primi generis balsami parantur ex oleis destillatis suaveolentibus excipiendo illa cera alba aut ʒ. Nm. express., & tingendo santalo rubro, succo viridi tritici recentis expressi aut etiam spodio, aut alia materia nigricante. Balsami destillati fiunt ex destillatis & oleis destillatis imprægnatis. Et ita fiunt.

- *Angelica* qui grassantibus morbis malignis epidemicis in usum vocatur.

- *Apoplecticus* hunc in modum fieri potest. v. g.

Rec. ʒ. cinamon. ʒij.

caryoph. ʒiij.

rosar. ʒj.

Bals. peruv. ʒß.

Mosch. ʒß.

Ambr. ʒj.

ʒ. NM. expr. ʒij.

M. f. l. a. Bals.

In affectibus soporosis temporibus, naribus & vertici capitis inungitur.

Balsamus caryoph. & cort. citri easdem habent vires in capitis & cordis affectibus.

- - *Maceris* convenit egregie in affectibus ventriculi frigidis.
- - *Majorana* in narium obstructione & gravedine conducit.
- - *Mentha* affectibus ventriculi frigidis & colicæ succurrit.
- - *Nervinus* ex oleis nervinis & aliis generis ejusdem convenientibus parari potest, egregie se commendans in affectibus nervorum, paralyfi, & spasmo si tepide inungitur.
- - *Nucis Moschata* laudatur in vomitu, fluxu alvi, & infantibus applicatur commode in regione umbilicali.
- - *Rosarum* restaurat vires languentes.
- - *Rerismarini, ruta succini* in affectibus capitis frigidis, apoplexia, & aliis affectibus soporosis tam præservative quam curative naribus, temporibus & vertici inungitur.
- - *Vita* est sacra anchora in agone, ægrotantium vires egregie refocillans. Potest etiam in alios usus adhiberi. Optima est *HOFFMANNI* descriptio: cui illa succedit quæ in *POTERIO* exhibetur. In *SCHROEDERI* descriptione tanta ingredientium farragine opus non est. Unum & alterum fragrans aroma, & gummi resinofum potest sufficere. Inunguntur illo nares, tempora, vertex & carpi manuum. Exhibetur etiam in variis casibus interne cum fructu.
- - *Sulphuris* ex floribus Δ is paratur cum $\circ$ terebinthinæ, succini, anisi, juniperi, & sic varii parari possunt balsami Δ is usus egregii in affectibus pectoris, ventriculi, uteri, &c.
- - *Vulnerarius*. Variæ balsamorum vulnerariorum reperiuntur descriptiones: omnes autem mundifuant ulcera, & carnis generationem promovent: de quibus alibi.

P A R S II.

De

Unguentis.

Unguentum *adstringens Fernelii* refrigerat, adstringit, tuctur partes a fluxionibus, sistit sanguinem, mammas contrahit, & rugas ventris post partum tollit.

- *Aegyptiacum* potenter & cum dolore separat carnem excrescentem, & mortuam, abstergit, in fistulis & ulceribus antiquis convenit.
- *Agryppæ* Ventri applicatum per alvum purgat, conducit hydropicis, lienosis ventri illorum illitum.
- *Album camphoratum* scabiem, ambusta, pruritum & intertriginem sanat, & pustulas erumpentes, ulcera, aliaque cutis vitia tollit.
- *Althææ simplex* humectat, emollit, in laterum dolore prodest, tollit quoque dolorem vesicæ, pectoris &c.
- *Althææ compositum* humectat, emollit, lenit, digerit, in nervorum dolore convenit.
- *Apostolorum* abstergit, carnem mortuam tollit, fistulis, ulceribus, & vulneribus contumaciis conducit.
- *Arthanitæ* purgat per alvum aut vomitum hypogastrio, aut ventriculo illitum, purgat & evacuat aquam hydropicorum, & vermes.
- *Aureum* Emollit, abstergit, maturat, anodynum est.
- *Basilicon* vulnera conglutinat, ulcera implet, & anodynum est.
- *Calcis* refrigerat, siccat, & ambusta sanat.
- *Dia pompholygos* ulceribus conducit, anodynum est, carnem gignit, malignitatem cancerosam domat, ulcera tibiæ sanat.

Unguentum enulatum cum & sine ꝑio sanat tophos luis Venereæ, pruritus, scabiem, cutis fæditates sanat, & occidit pediculos sic dictos inguinales.

- - *Martiatum* emollit, in nervorum affectibus frigidis convenit, in tremore, paralyfi, arthritide, & tumore lienis.
- - *Nervinum* humectat, emollit, & nervis potissimum dictatum est.
- - *Pectorale*. Attenuat, digerit, expectorationem promovet, anodynum est, & pectoris, ac laterum dolores lenit.
- - *Pomatum* humectat, emollit, & oris fissuris medetur.
- - *Populeum* refrigerat, emollit, anodynum est, illinitur pulvis manuum, fronti, temporibus.
- - *Potabile* attenuat, aperit, sanguinem coagulatum dissolvit, consolidat, conducit in casu ab alto.
- - *Refrigerans Galieni* refrigerat humectat anodynum est.
- - *Rosaceum* refrigerat, emollit, sanat herpetem, extinguit inflammationem

P A R S III.

De

Emplastris.

E*Mplastrum Betonica* calefacit remitte, sarcoticum est, & modice detergens. Laudatur in specie a FORESTO in vulneribus capitis.

- - *de Cerussa* s. album coctum medetur intertrigini, ambustis inflammatis. Inservit vitis cutis, exulcerationibus varii generis.
- - *Diapalma* adstringit, detergit, conducit tumoribus pestilentialibus, cruentis vulneribus, in ulceribus mundandis, contusis, ecchymomatibus, & est Emplastrum magni usus.

Empla-

Emplastrum Diachylon simplex emollit maturat, resolvit, dissipat, & utile est in tumoribus lienis, ventriculi &c.

- - *Diachylon cum gummi* valde emollit, maturat, digerit, calefacit moderate, & convenit in tumoribus antiquis.
- - *Gratiæ Dei* abstergit, vulnera & ulcera repurgat, mundat & consolidat.
- - *griseum* refrigerat, carne explet & cicatricem obducit.
- - *Meliloti* emollit, maturat, resolvit durities antiquas, laxat & discutit a flatibus intensa, & anodynum est egregium.
- - *Minii* refrigerat & siccatur vulnera & ulcera antiqua, eaque curat feliciter.
- - *Mucilaginum* attenuat, emollit, maturat, suppurat, extrahit, mundat & aufert escharam in ambustis, utile etiam est in tumoribus.
- - *Oxyroceum* emollit, discutit tumores, est anodynum, convenit ossibus fractis & Ischiaticis.
- - *de ranis cum & sine Mercurio* potenter emollit, & dolores artium a lue Venerea ortos tollit. Valet in hernia humoralis scroti, quam egregie emollit, membranasque & ligamenta, & anodynum est.
- - *ad Rupturas Fernelii* Vehementer adstringit, fluxiones sistit, inservit herniæ, & ossibus fractis, partesque roborat.
- - *sticticum Paracelsi* Calefacit, siccatur modice, detergit & consolidat. Extrahit ferrum, lignum plumbum.

LIBER III.

Syllabum Materiae Medicæ exhibens.

SECTIO I.

De
Evacuantibus.

CAPUT I.

De
Abstergentibus, catharticis, emeticis, laxantibus, purgantibus.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
	♀ <i>dulcis</i>	gr. x. xv. ʒj.	pilul. bolo.
	<i>vite</i>	gr. ij. iiij. v.	pulv. infuso.
	♀ <i>emeticus</i>	gr. ij. iiij. v.	pulv.
Mineralia.	<i>Turbith. miner.</i>	gr. ij. v. viii.	pulv. & bolo.
	<i>lapis Lazuli</i>	ʒß. ʒj. ʒjß.	pulv. bolo,
	<i>Armenus.</i>	ʒß. ʒj. ʒjß.	& piullis.
	♂ <i>album</i>	gr. xv. ʒj. ʒß.	pulvere.
	<i>Asarum</i>	ʒß. ʒj. ʒij.	substantia decocto.
	<i>Cyclamen.</i>	ʒß. ʒj. ʒß.	subst. decoct.
	<i>Hermoadct.</i>	ʒij. ʒj. ʒij.	subst. decoct.
	<i>Rhabarbarum</i>	ʒj. ʒij. ʒß.	subst. infus.
	<i>Rhaponticum</i>	ʒj. ʒß. ʒj.	subst. inf. dec.
	<i>Jalappa.</i>	ʒß. ʒj. ʒiiij.	subst. inf.
	<i>Mechoacanna</i>	ʒß. ʒj. ʒij.	subst. inf.
Radices.	<i>Turbith.</i>	ʒij. ʒij. ʒß.	subst. inf.
	<i>Esula cortex</i>	ʒß. ʒij. ʒß.	subst. inf.

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus in
	<i>Helleborus niger</i>	ʒß.	3j.	3ij.	subst. inf.
	<i>albus</i>	ʒß.	gr. xv.	3j.	subst. inf.
	<i>Bryonia</i>	3j.	3ij.	ʒß.	infus. succ.
	<i>Ebuli cort.</i>	3j.	3ij.	3iij.	infus.
	<i>Polypodium</i>	3ij.	3iij.	ʒß.	decoct. inf.
Lignum.	<i>Moluccense f.</i>	ʒß.	3j.	ʒß.	subst. inf. dec.
	<i>Panava.</i>	ʒß.	3j.	ʒß.	subst. inf. dec.
	<i>Ammoniac.</i>	3j.	cum stim.		emuls. bol. pil.
	<i>Galbanum.</i>	ʒß.	cum stim.		pilulis.
Lacrymæ	<i>Sagapenum.</i>	3iij.	cum stim.		pilulis.
	<i>Euphorbium.</i>	gr. v.	vij.	x.	pilulis.
&	<i>Elaterium.</i>	gr. iij.	v.	ʒj.	pilulis.
	<i>Gutta gamba.</i>	ʒß.	gr. xv.	ʒj.	pulv. & pil.
	<i>Scammonium.</i>	ʒß.	gr. xv.	ʒj.	portion. pil.
Succi.	<i>Aloe.</i>	3j.	3ij.	3iijß.	pilulis.
	<i>Manna.</i>	ʒj.	3ij.	3iij.	potione.
	<i>Sarcocolla.</i>	ʒß.	cum stim.		pilulis.
	<i>Opoponax.</i>	ʒß.	cum stim.		pilulis.
	<i>fol. Gratiol.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒß.	potione.
Folia	<i>Senna</i>	3ij.	3j.	ʒß.	infus. subst.
&	<i>Soldanella.</i>	3j.	3iijß.	ʒß.	subst. succ. dec.
	<i>Gratiola</i>	ʒß.	ʒij.	3ij.	subst. infus.
Herbæ.	<i>Nicotiana</i>	3j.	3iijß.	3ij.	infus. succ.
	<i>Mercurialis.</i>	m. j.			clyster. & aliis.
	<i>Epithymum</i>	3ij.	3iij.	ʒj.	
	<i>Rosar. pall.</i>	m. j.	cum aliis.		infus.
Flores.	<i>Acacia</i>	m. j.	cum aliis.		infus.
	<i>Persicorum</i>	m. j.	cum aliis.		infus.
Fungus.	<i>Agaricus</i>	3ij.	3j.	3ij.	infus.
	<i>Mezerei</i>	gr. iij.		ʒß.	subst. infus.
	<i>Staphisagria.</i>	ʒß.	ʒj.	sed raro.	substant.

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus in
	<i>Psyllij</i>	3j.	3ij.	raro	subst. emuls.
Semina	<i>Carthami</i>	3j.	3ij.	3iij.	
	<i>Atriplicis</i>	3iij.	sed	raro.	subst.
	<i>Sambuci.</i>	raro exhibentur.			
	<i>Colocynth.</i>	gr. vi.	3ß.	gr. xii.	trochisc. extr.
	<i>Nux vomica</i>	rari est usus.			
	<i>Grana tilli.</i>	gr. iij.	v.	raro.	subst.
Fructus.	<i>Ricinus me</i>	3j.	3ß.	3j.	subst. emuls.
	<i>Americ.</i>	gr. v.	vij.	ix.	subst. emuls.
	<i>Cataput. min.</i>	gr. v.	vij.	x.	subst.
	<i>Balanus Mireps.</i>	rari est usus.			
	<i>Myrabolan. r. sp.</i>	3j.	3iß.	3ij.	subst. decoct inf.
	<i>Cassia</i>	3ß.	3iß.	3ij.	pulpa.
	<i>Tamarindi.</i>	3j.	3ij.	3iij.	pulpa. decoct.
	<i>Croc. metall.</i>	3ß.	3j.	3iß.	per se
Infusum f. aquæ.	<i>Epatis</i> †	3ß.	3j.	3iß.	addito
	<i>Flor.</i> †	3ß.	3j.	3iß.	syrupo
	♀ <i>vita</i>	3ß.	3j.	3iß.	per se
	<i>vit.</i> †	3ß.	3j.	3iß.	ut priora.
	<i>Cremor.</i> ♀	3ß.	3j.	3ij.	subst.
Salia.	♀ ♂ <i>atus</i>	3ß.	3j.	3ß.	subst.
	⊖ ♂ <i>vomitiv.</i>	3ß.	3j.	3ß.	subst. potion.
	<i>Agarici</i>	3ß.	3j.	3ij.	pilulis
	<i>Esulæ</i>	3ß.	gr. xv.	3j.	
Extracta.	<i>Helleb. nigri</i>	gr. v.	3ß.	gr. xv.	
	<i>Panchymag.</i>	3ß.	3j.	3ß.	
	<i>Turpethi</i>	3ß.	3j.	3ß.	
	<i>Trochisc. Alb.</i>	gr. iij.			
	<i>Aloes</i>	gr. v.	3ß.	gr. xv.	
	<i>rosat.</i>	3ß.			
	<i>violat.</i>	3ß.			

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus in
	Scammon. Δ at.	3ß.			potionibus.
	rosat.	3ß.			
	Cydon.	3ß.			
Conserua	ros. pallid.	3iiij.			per se Elect.
	cichor c. rhab.	3iß.			per se Elect.
	ros. solut.	3iiij.			per se Elect.
Syrupi	Angeli Salæ	3j.			per se Elect.
					potion.
	Emet. Ludov.	3vi.			
	gum. gutt.	gr. vj.	viiij.		pilul.
Magisteria	Jalap.	gr. vij.	3ß.		cum vitell.
	Scammon.	gr. vij.	xv.		ov. emul.
	Elect. bened.	3ß.	3vij.		per se
	Diacartham.	3v.	3j.		
	catholicon.	3ß.	3j.		aut in
	phænicon.	3ß.	3j.		
Electuaria	Hiera picra Gal.	3ß.	3v.		
	Lenitivum.	3ß.	3vij.		
	ex succo rosarum.	3ß.	3vj.		potione.
	Aloephangica.	3j.	3ij.		per se
	Agarici	3ß.	3j.	3iiij.	in
	Aurea	3j.	3iiij.		
	Cochica	3ij.	3j.	3iiij.	
Pilulæ	Catholica	gr. xv.	3j.		pilulis.
	Fetid. maj.	3ij.	3j.		per se
	Hydropica	3j.			
	Mastichina	3j.			
	Qæa	3ij.	3j.		in pilulis.
Unguenta	Agrippæ	℥. q.			ventri appl.
	Arthanita	℥. q.			hypogastr. ventr.

*Usus & exercitatio emeticorum laxantium,
& purgantium.*

A. & Ω.

℞. *Aqu. Benedict. Rul.* ʒj.
Syr. acetos. citr. ʒss.
M. f. haustus.

S.

Brech-Wein, Morgens auf
einmal zu nehmen.

℞. ☉ ☿ *vomit.* ʒss.
▽ *Card. bened.* ʒij.
cinamom. ʒij.
mell. rosat. ʒj.
M. f. potio.

S.

Brech-Träncklein, Morgens
auf einmal zu nehmen.

℞. ☿ ☿ *at. gr. v.*
emet. gr. iij.
Sach. canar. ʒss.
M. f. pulvis.

S.

Brech-Pulver, Morgens auf ein-
mal in warmer Brühe zu
nehmen.

℞. *Gum. gutt. gr. viij.*
Syr. cichor. cum Rhabarb. ʒj.
▽ *ros. q. s. f. haustus.*

℞. *Cons. ros. pall.* ʒvj.
Gum. gutt. gr. x.
Pulv. cinamom. ʒss.
M. f. Bolus.

℞. *Rad. Jalap. pulv.* ʒj.
♀ *duc.* ʒij.
sach. cand. ʒv.
▽ *fl. hiper. q. s.*

f. l. a. *rotulæ purgantes contra
vermes.*

℞. *Pil. Mastich.* ʒj.
♀ *dulc. gr. xv.*
Extr. castor. gr. ij.
Bals. peruv. q. s.

f. l. a. *pilulæ purgantes antica-
tarrhales.*

℞. *Castor.* ʒss.
bor. Venet. gr. xv.
rad. Asar. gr. v.
Conserv. fl. stachad. ʒij.
f. *bolus in obstructione mensium.*

℞. *Rad. Asar.* ʒij.
gentian. ʒss.
cent. min. m. j.

Coqu. leniter in cerevisia & ex
hoc decocto cape ☉ *absinth.*
ʒj. *contra febres intermitten-
tes potissimum quartanam.*

℞. *Rad.*

℞. Rad. Rhabarb. ℥ij.
fl. ros. rubr. p. ij.
infund. in s. q. seri lactis per
aliquot horas colat. ℥iij. add.
syr. ros. solut. ℥ss.

Fiat potio laxans in dysenteria
benigna.

℞. Rad. Jalap. pulv. gr. xv.
crem. ☐. gr. x.
diagrid. gr. v.
℞. fœnic. gtt. ij.

M. f. pulv. purgans catholicus.

℞. Turbith. veget. resinof. ℥j.
diagr. gr. iij.
☐ ☐ gr. v.
℞. caryoph. gr. i.

f. pulv. pro educenda pituita.

℞. Extr. Esul. ℥ss.
lign. al. gr. viij.
trochisc. Alhand. gr. v.
℞. caryoph. gr. i.
conserv. fl. pers. q. s.

f. l. a. bolus in hydrope.

℞. Cort. Ebul. ℥ij.
bacc. Junip. ℥j.
fl. samb. p. i.

Infund. in s. q. vini ad aquas per
urinam & alvum educendas.

℞. Agar. troch. ℥j.
diagr. gr. v.
aloes. soccotr. ℥ss.
℞. cinamom. gr. i.
Elix. propr. q. s.

f. pil. purgantes no. xv.

℞. pulp. cass. ℥j.
sacch. cand. ℥ss.
succ. liquir. ℥ss.

f. l. a. bolus ad vitia renum, &
calculum expellendum.

℞. pulp. tamarind. ℥ss.
crem. ☐. ℥ij.
Syr. de cich. c. Rhabarb. ℥v.

▽cichor. q. s. prodiluenda pulpa.
M. f. potio purgans.

℞. fol. senn. ℥ss.
rad. Rhabarb. ℥ss.
☐ ☐ ℥j.
sem. anis.
fœnic. aa. ℥j.
cinamom. ℥ss.

Infund. in ▽ fumar. f. potio la-
xans.

℞. gumm. ammon. ℥ss.
trochisc. Alhand. ℥ss.
Elix. propr. q. s.

f. l. a. pilul. pro aliquot dosibus
in scorbuto & passione hypo-
chondriaca.

M m a

℞. Mass.

℞. Mass. pil. de Galb. Sylv. ʒss.
diagr. gr. v.

f. pil. purgantes hystericae.

℞. Euphorb. gr. v.
Extract. coloc. gr. iij.
⊖ ♀ gr. i.
caryoph. arom. gr. v.

f. c. bals. peruv. pilulae antihydropicae.

℞. Scam. crud. gr. vij.
Extr. troch. Alb. gr. ij.
⊙o cynam. gr. i.
Syr. cinamom. ʒj.
▽ borrag.
fumar. aa. ʒj.

M. f. haustus purgans.

℞. Mann. calabr. ʒiʒ.
⊙o amygd. d. ʒj.
Jusc. pull. q. s.

M. f. potio.

℞. Mann. elect. ʒiij.
crem. ♀ ʒj.

Solv. in ▽ fontana succo citri acidulata, clarif. cum album ovi filtr. per chartam, & cum corticibus citri recentibus gratum concilia odorem f. potio grata.

℞. Sarcocoll. ʒss.
extr. troch. Alb. gr. iij.
Z. Z. gr. vij.
Syr. ros. sol. q. s.

M. f. l. a. pilulae.

℞. Mann. calabrin.
conserv. ros. pallid. aa. ʒss.
pulv. faenic. ʒss.

M. f. l. a. Bolus.

℞. Pulp. tamarind.
cass. rec. extr. aa. ʒss.
pulv. faenic. ʒss.
Sach. q. s.

M. f. Bolus.

CAPUT

CAPUT II.

De

*Alexipharmacis, Bezoardicis, diaphoreticis,
expellentibus, sudoriferis.*

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Mineralia.	<i>Bolus Armena</i>	ʒß. ʒj.	pulveribus
	▽ <i>Lemina</i>	ʒß. ʒj.	illorumque va-
	sigillata	ʒß. ʒj.	riationibus.
	⊙	ʒj. ʒß.	subst. f. floribus.
	△	ʒj. ʒß.	
	⊕	ʒß. ʒj.	
	⊖	ʒß. ʒj.	in substantia.
	<i>Unicornu fossile.</i>	ʒß. ʒj.	
	C. C.	ʒß. ʒj.	In pulveribus
	<i>Vipera</i>	ʒj. ʒß.	
Animalia.	<i>Dentes apri</i>	ʒß. ʒj.	
	<i>Unicornu verum</i>	ʒß. ʒj.	
	<i>Lapis Bezoar. or.</i>	ʒj. ʒß. ʒj.	variationi-
	occident	ʒj. ʒß. ʒj.	
	<i>Mand. Luc. pisc.</i>	ʒj. ʒß. ʒj.	
	<i>Margarita</i>	ʒß. ʒj.	
	<i>Sanguis hirci.</i>	ʒß. ʒj.	bus.
	<i>Allium.</i>	ʒj. ʒj. ʒij.	in Elixiribus
	<i>Angelica</i>	ʒj. ʒj. ʒij.	
	<i>Bistorta</i>	ʒj. ʒj. ʒij.	
	<i>Carlina</i>	ʒj. ʒj. ʒij.	
	<i>Caryophyllat.</i>	ʒß. ʒij. ʒß.	
	<i>China</i>	ʒij. ʒß. ʒj.	

Natura.	Nomen.	Dosis.			Uſus in
Radices.	<i>Contrajerva</i>	ʒj.	ʒij.	ʒj.	subst. infuso.
	<i>Cichor.</i>	ʒij.	ʒj.	ʒij.	subst. infuso.
	<i>Dictamni</i>	ʒj.	ʒj.	ʒij.	pulv. decoct.
	<i>Enula</i>	ʒj.	ʒß.	ʒj.	decoct. condit.
	<i>Gentiana</i>	ʒß.	ʒj.		subst.
	<i>Imperatoria</i>	ʒj.	ʒj.	ʒij.	subst. infuso.
	<i>Phu.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	subst. inf. dec.
	<i>Petasitidis</i>	ʒj.	ʒij.	ʒß.	subst. decoct.
	<i>Peucedani</i>	ʒj.	ʒj.	ʒij.	subst. decoct.
	<i>Pimp. saxifr.</i>	ʒj.	ʒij.	ʒß.	subst. decoct.
	<i>Sarsaparil.</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiiij.	in decoct.
	<i>Scorzoneræ</i>	ʒij.	ʒß.	ʒj.	in decoct.
	<i>Vincetox.</i>	ʒj.	ʒß.	ʒj.	subst. dec. inf.
	<i>Zedoaria.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	subst. dec. cond.
Ligna	<i>Guajacum</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	infus. decoct.
	<i>Juniperi</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	
	<i>Sassafras</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	
cortices	<i>aurant</i>	gtt. iiij.	ʒj.	ʒß.	oleum flavedo.
	<i>citri</i>	ʒj.	ʒß.	gtt. iiij.	flavedo oleum.
	<i>Lign. Guajac.</i>	ʒj.	ʒj.	ʒß.	Resina dec.
	<i>Chinachina</i>	ʒß.	ʒij.	ʒij.	subst. infus.
	<i>costus verus.</i>	ʒj.	ʒß.	ʒij.	pulv. infus.
Lacrymæ & succ.	<i>Camphora.</i>	gr. v.	vij.	x.	in substantia
	<i>Myrrha.</i>	ʒß.	gr. xv.		in pilulis.
	<i>Opium.</i>	gr. ij.	gr. iij.	ʒß.	per se.
Folia	<i>Acetosa</i>	m. j.			in in- fuso.
	<i>Acetofella.</i>	m. j.			
	<i>Card. Bened.</i>	m. j.			subst. decoct.
	<i>Dictamnus Cret.</i>	m. j.			subst. infus.

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus in
& herbæ.	<i>Origanum.</i>	p. j.	mj.		infuso.
	<i>Pimpinella</i>	m. j.			infus. decoct.
	<i>Rosmarinus</i>	m. j.			infus. decoct.
	<i>Ruta</i>	m. j.			infus.
	<i>Salvia</i>	m. j.	ij.		infus. decoct.
	<i>Scordium</i>	m. j.			subst. decoct.
	<i>Veronica.</i>	m. j.			decoct.
Flores.	<i>Calendula</i>	p. j.			in aceto
	<i>Galega</i>	p. j.			infuso
	<i>Sambuci</i>	p. j.			infuso.
Fructus & Semina.	<i>Bacca junip.</i>	ʒj.	ʒj.	ʒij.	subst. infus.
	<i>Aquilegia</i>	ʒß.	ʒj.	ʒiß.	in
	<i>Card. ben.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒiß.	emul-
	<i>citri.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒiß.	sionibus.
	<i>Napi.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒiß.	
Aquæ de- still.	<i>Acetosa</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	In potioni-
	<i>Acetosella</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	bus
	<i>Alexipharm.</i>	ʒß.	ʒj.	ʒij.	&
	<i>Borraginis</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	
	<i>Buglossa</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	emulsio-
	<i>Card. bened.</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	
	<i>Cichorei</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	
	<i>fl. samb.</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	
	<i>fumar.</i>	ʒj.	ʒij.	ʒiij.	
	<i>theriacalis</i>	ʒij.		ʒß.	nibus.
Aceta.	<i>Bezoardicum.</i>	ʒij.	ʒß.		In potioni-
	<i>Calendula.</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	bus
	<i>rutaceum.</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	
	<i>sambuci</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus in
	<i>Scilliticum</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	&
	<i>Sambucinum.</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	epithema-
	<i>Theriacle</i>	ʒij.	ʒiij.	ʒß.	tibus.
Olea destil- lata & infusa.	cort. arant.	Horum			In Balsamis
	citri				
	origani	Dosi			Unguentis
	rutæ	determi-			&
	camphor.	nat			emplastris.
	scorpionum.	formula.			
Spiritus vinosi urinosi	ceras. nigr.	Horum			In potioni-
	C. C.				bus
	Fuliginis	Dosi			
	Juniperi	determi-			
	Mineralis	nat			Julapiis
&	⊕ *				
	Theriacle.				
	⊗				&
accidi.	⊠				per se.
	⊡				
	⊢ is.	formula.			
Salia fixa	Absinthii	ʒß.	ʒj.	per se	
	Acetosella	ʒß.	ʒj.		
	Antifebrile	ʒß.	ʒj.		
	Card. bened.	ʒß.	ʒj.		
	Cent. min.	ʒß.	ʒj.	in	
media	Nitri	ʒj.	ʒß.		
&	Arcanum dupl.	ʒj.	ʒß.		
	Corn. cerv.	gr. vj.	xx.	& cum	
	succini	gr. vj.	xx.		
volatilia.	⊕ *	gr. vj.	xx.	pulveribus.	

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Tincturae.	<i>Antimonii</i>	gtt. x. xx. l.	per se
	<i>Bezoardica</i>	gtt. xx. xl. l.	& in
	<i>fl. aquileg.</i>	ʒj. ʒij.	potioni-
	<i>Tartari.</i>	gtt. xxx. l.	bus.
Essentiae.	<i>Bezoardica</i>	gtt. xx. xxx. l.	per se
	<i>Cinamomi</i>	gtt. xxx. l.	& in
	<i>Citri</i>	ʒß. ʒj.	potioni-
	<i>Myrrha</i>	gtt. xxx. l.	bus.
Elixiria.	<i>Proprietatis</i>	gtt. xxx. l.	per se & in po-
	<i>Prophylact.</i>	gtt. xxx. l.	
Extracta.	<i>Angelica</i>	ʒj. ʒß.	in pilulis
	<i>Card. bened.</i>	ʒj. ʒß.	& in
	<i>Laud. op.</i>	gr. j. gr. ij.	
	<i>Galeg.</i>	ʒj. ʒß.	potioni-
	<i>Gentiana</i>	ʒj. ʒß.	
	<i>Scorzonera</i>	ʒj. ʒß.	
	<i>Theriac.</i>	ʒj. ʒß.	
Conditura.	<i>Rad. Emul.</i>	Horum Dosis	In Bolis
	<i>Scorzon.</i>		&
	<i>fl. aurant.</i>	for- mula	
	<i>citri</i>		
Con- serva.	<i>herb. acetos.</i>	determi-	In bolis & Ele- ctuariis.
	<i>fl. cichor.</i>		
Syrupus.	<i>Acetosus.</i>	nare	In Electuariis & potioni- bus.
	<i>Acetos. citr.</i>		
	<i>succ. Acetos.</i>	solet.	
	<i>Scabios.</i>		
Subli- mata.	<i>Cinnab. ʒij.</i>	ʒß. ʒß.	In pulve- ribus.
	<i>fl. ʒis.</i>	ʒj. ʒj.	

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Calci- nata.	<i>Antimon. diaph.</i>	℥j. 3℥.	illorum- que
	<i>Antibect. Poter.</i>	℥j. 3℥.	
	<i>Bezoard. min.</i>	℥℥. gr. xv.	variatio- nibus.
	<i>CC. f. Δe.</i>	℥j. 3℥.	
	<i>Conch. pp.</i>	℥j. 3℥.	
	<i>Ebur. pp.</i>	℥j. 3℥.	
Electua- ria.	<i>Diascord. Frac.</i>	℥j. 3ij.	In Electuariis & potionibus.
	<i>Mithridat.</i>	℥j. 3ij.	
	<i>Theriaca Andr.</i>	3℥. 3ij.	
	<i>diatessaron.</i>	3ij. 3℥.	
Roob.	<i>Berberum</i>	Horum dosin determi- nabit for- mula.	In bolis
	<i>Ceras.</i>		
	<i>ribes.</i>		&
	<i>rub. Id.</i>		
	<i>samb.</i>		Electua- riis.
	<i>Ebuli.</i>		
Pilulæ	<i>Land. Opiat.</i>	gr. ℥. gr. i. ij.	in pil. & pulv. in pilulis.
	<i>pestilent.</i>		
Empla- stra.	<i>Arsenic.</i>	3℥. 3ij.	In Empla- stro.
	<i>Diaph.</i>	3℥. 3ij.	

*Ufus & praxis Alexipharmacorum, Dia-
phoreticorum, sudoriferorum.*

A & Ω.
℞. Bol. Armen.
Diascord. Fracast. aa. 3j.
Syr. Card. bened. q. f.
f. l. a. Bolus in malignis.

℞. ☿ sigill. ℥j.
Land. op. gr. ij.
℞. Cinam. gr. i.
Miv. cydon. q. f.
f. l. a. Bolus in malignis.

℞. CC.

Rx. CC. pp. 3ß.
 castor. gr. viij.
 ☉ vol. cc. gr. v.

M. f. pulv. exhibendus in ▽
 card. bened. contra Variolas
 & morbillos.

Rx. Petasit.
 Helen. aa. 3ij.
 liquir. 3j.
 ficuum. no. viij.

M. f. cum ▽ & vino decoct. pe-
 ctorale in metu malignitatis.

Rx. Rad. scorz. 3ij.
 cichor. 3j.
 pom. citr. no. i.

M. f. apozema pro potu ordina-
 rio in febribus.

Rx. Camph. 3ß.
 Myrrh. 3ß.
 gum. trag. c. ꝥ. sol. q. s.

f. l. a. trochisci antipestil.

Rx. ‡ diaph.
 ☉ depur. aa. 3ß.
 camph. gr. iiij.

M. f. pulv. in malignis.

Rx. Op. pp. gr. j.
 Camph. gr. iiij.
 Conf. Nymph. 3j.

f. l. a. Bolus in deliriis & ma-
 nia.

Rx. Myrrh.
 CC. s. Δe.
 ‡ diaph. aa. 3ß.
 Theriac. q. s. 3j.

f. l. a. Bolus in malignis.

Rx. ▽ Alexiph.
 Theriac. aa. 3ß.
 Camph. gr. v.
 Myrrh. 3j.

M. f. haustus in malignis.

Rx. Sem. card. bened.
 Mar.
 bardan.
 papav. alb. aa. 3ij.
 ▽ fl. papav. errat. q. s.

M. f. l. a. Emulsio adde

Mand. Luc. pisc.
 dent. apr.
 ‡ diaph. aa. 3ß.

M. d. in Pleuritide.

CAPUT III.

De

Diureticis & lithontripticis.

Natura.	Nomen.	Dosis.			Ufus
Mineralia.	<i>Sal ammoniac.</i>	℥ss.	℥ss.		In pulveribus illorumque mutationibus.
	<i>Borax.</i>	℥ss.	℥ss.		
	Ⓞ	℥ss.	℥ss.		
	<i>Lap. prunell.</i>	℥ss.	℥j.		
	<i>Succinum</i>	℥j.	℥ss.		
	ψ.	gr. x.	xv.		
Animalia.	<i>Aselli</i>	℥ss.	gr. xv.		In pulveribus & infuso.
	<i>Cantbarides.</i>	gr. ss.	j. ij.		
	<i>Lumbric.</i>	℥ss.	℥j.	℥iij.	In pulveribus illorumque mutationibus.
	<i>testæ ovorum</i>	℥j.	℥ss.	℥j.	
	<i>Lap. 69.</i>	℥j.	℥ss.	℥j.	
	<i>Conchilia.</i>	℥j.	℥ss.	℥j.	
Radices.	<i>Liquirizia.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	In infusis
	<i>Althææ.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	
	<i>Graminis.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	
	<i>Juniperi.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	&
	<i>Rub. tinct.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	
	<i>Vincetox.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	decoctis.
	<i>V. aperientes bardanæ.</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	
Lignum.	<i>Nephriticum.</i>	℥ij.	℥ss.	℥j.	decoct. infuso.
Cortices.	<i>Fraxini</i>	℥ij.	℥ss.	℥j.	In decocto & infuso.
	<i>Tamarisci</i>	℥ij.	℥ss.	℥ij.	
	<i>Capparis.</i>	℥j.	℥ij.	℥iij.	

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Lacrymæ	<i>Terebinthina</i>	3ß. 3j.	per se in ovo
	<i>Balsam. peruv.</i>		solutum
	<i>alb.</i>	gr. v. 3ß.	aut cum
	<i>nigr.</i>	gr. v. 3ß.	tincturis
&	<i>Copai. v.</i>	3ß. 3j.	Öinis.
	<i>Sacharum</i>		varia forma
	<i>Mel</i>		in pulv.
	<i>Tartarus.</i>		cremor.
Succi	<i>Glycyrrh.</i>	3ß. 3j.	in pilul. pot.
Folia	<i>Ononis</i>	m. j.	In in-
	<i>hedr. Vestr.</i>	m. j.	fusis
	<i>Apium.</i>	m. j.	
	<i>Cherrefolium</i>	m. j.	&
&	<i>Capill. &is.</i>	m. j.	
	<i>Virg. Oea.</i>	m. j.	deco-
	<i>Rosmar.</i>	m. j.	ctis.
	<i>Adiantum nigr.</i>	m. j.	
Flores	<i>Chamomill.</i>	p. j.	In infusis
	<i>Genista</i>	p. j.	& decoctis.
Fru- ctus	<i>Alkekengi.</i>	3ß. 3j.	subst. trochisc.
	<i>bacca Juniperi</i>	3j. 3ij. 3j.	subst. infus.
	<i>Amygd.</i>	formula determ.	emulsion.
	<i>Cassia.</i>	3j. 3ij.	pulpa.
Semina	<i>Anisi</i>	3ß. 3ij. 3ß.	In substan-
	<i>Fœniculi</i>	3ß. 3ij. 3ß.	tia
	<i>Petroselinæ</i>	3ß. 3ij. 3ß.	&
	<i>Genista.</i>	3j.	decocto.
	<i>Milii solis.</i>	3j.	per se.
	<i>IV. frigid. maj. min.</i>	formula determ.	Emulsio- nibus.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Aquæ	<i>Fragorum</i>	Dosis formula	In potionibus & Emulsi- onibus.
	<i>Halicacabi</i>		
	<i>Charesfol.</i>		
	<i>Petroselin.</i>		
Olea de- stillata expressa infusa.	<i>Terebinth.</i>	deter.	In potioni- bus & per se in potioni- bus in Unguen- tis.
	<i>Juniperi</i>		
	<i>Anisi</i>		
	<i>Feniculi</i>	mina-	
	<i>Amygd. amar.</i>		
	<i>eruca.</i>		
	<i>Scorp.</i>		
	<i>Lumbr. Vestr.</i>	bit.	
Spiritus	☐	Dosis formula	In potio- nibus
	<i>Terebinth.</i>		
	⊙		
	⊖	deter-	&
	⊗		
	☿		
	<i>Mineralis.</i>	minat.	Julapiis.
Solia vola- tilia, fixa, media	☿ volat. essent.	gr. vi. gr. xx.	per se
	<i>Succini</i>	℥ss. ℥j.	
	<i>Ononidis</i>	gr. vi. gr. xx.	&
	<i>Genist.</i>	℥ss. ℥j.	
	<i>Juniperi</i>	℥ss. ℥j.	cum
	☿ ⊗ atus	℥ss. ℥j.	
	☿ ⊗ atus	℥ss. ℥j.	pulveri- bus.
	<i>Arcan. dupl.</i>	℥ss. ℥j.	

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Tincturæ	Tartari	gtt. xx. xxx. l.	per se & in potio- nibus.
	Malvat. Junip.	3ß.	
	Eff. aper. Mæb.	gtt. xx. xxx. l.	
Extracta	Alkekengi	ʒj. 3ß.	in pilulis & portionibus.
	Hedr. Veslr.	ʒj. 3ß.	
Syrupi	Dialth. Fern.	Dosis formula	In portionibus bolis
	Capill. ʒis.		
	V. radicum		
Rob	Sambuci	determi-	& Electuariis.
	Ebuli		
	Alkekengi.		
Balsanum	Sulphuris		in Balsamis
Unguent.	Dialth. Fern.	nat.	& Unguentis.

*Ufus & exercitatio Diureticorum
& lithonripticorum.*

A. & Ω.
 ℞. Θ comm. ʒß.
 vol. succin. gr. v.
 ▽charesfol. ʒiij.
 Syr. dialth. Fernel. q. f.
 M. f. haustus diureticus.

℞. Lap. prunell. ʒj.
 Θ absinth. gr. v.
 Lap. 6ʒ. pp. gr. x.
 ʒo Junip. gt. ij.
 M. f. pulv. nephriticus.

℞. Calc.

℞. Calc. viv. gr. x.
Lap. 69. pp. ʒj.
Sach. ʒ. ʒss.
Laud. op. gr. i.

f. pulv. in Arthritide.

℞. Rad. Helen. ʒiss.
lign. sassaf. ʒij.
Hb. capill. ʒis m. ij.
lumbr. terrestr. ʒiiij.
pass. min. ʒiss.

f. apozema Diureticum in mor-
bis scorbuticis & arthriticis.

℞. Sem. IV. frig. maj. aa. ʒj.
Amygd. d. ʒss.
▽chærefol.
Petrosel. aa. ʒiiij.

f. l. a. emulsio adde

canthar. gr. j.
Syr. papav. alb. q. s.

Detur in Gonorrh. virulenta.

℞. Balsam. copaiuv.
Tr. ♂ ♀. aa. ʒij.

D. in Gonorrh. & nephrit.

℞. Bals. copaiuv. ʒss.
vitell. ov. no. i.
Vini rhenani ʒvj.
Syr. dialth. Fern. q. s.

fiat potio in renum & pectoris
vitiis.

℞. Roob. Junip.
Ebul.
Samb. aa. ʒij.
Rhubarb. ʒss.
cinamom. ʒiss.
℞. Junip. gr. iij.

M. f. Electuarium diureticum
hydropicis maxime conve-
niens.

LIBRI III.

SECTIO II.

De
Alterantibus.

CAPUT I.

De
Anodynis, emollientibus & hypnoticis.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Minera- lia	Cinnab. nat. O ziatum	℥ss. ℥j. 3℥.	in pulve- ribus.
	Sperma ceti	℥j. 3℥.	cum vetell. ov.
	Lac		
	Mel		
Anima- lia	Ichtiocolle	℥j. 3℥.	decoct. clyst.
	Castoreum	℥j. 3℥.	in pulvere, pil.
	Zibethum		extern. ungt.
	animalium pin- guedines	Hanc	Linim.
	Liquiriz		In deco-
	Lil. alb.		ctis
	Alth.		Clysteri-
Radices.	Malv.	formulæ	bus
	Rhod.		
	Cynogloss.		Balncis.
	Mandrager.		

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Cortices	Mandragor. Sambuci.	determi- nant.	cataplasma- tibus.
	Camphora Tragacanth. Ammoniac Galbanum Terebinth. Tacamahac. Mastiche Caranna Colophonium cera	gr. v. vii. x. Harum dosin formu- lae	in subst Empla- stris &
Lacry- mæ		determi- nant.	ecratis.
Succi.	Opium Liquirizia Sacharum	gr. ij. iij. 3ß. 3j.	In pilulis quavis forma.
Folia	Hyosc. alb. Malv. Alch. Atripht. Branç. ur sin. Meliloti. Mercurial. Violar. V. emoll. Solan.	hanc	In clyste- ribus Balneis.
Herbæ	Linar. nicot. Scrophular. Salicis Viticis	forma- lae	fortibus.

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Flores	Chamamel.	determi- nant.	decoctis
	Melilot.		
	Samb.		
	papav.		&
	Malv.		
	lil. alb.		cataplasma- tibus.
	viol.		
Fructus	Verbasc.	Dosis	
	Aneth.		In cata- plasmati- bus.
	Croc.		
	Cap. papav.		
	Passul.		
	Amygd.		
	Caric. pingu- mica panis oculi populi Furfures		
Semina.	Hyosciami	formu- la	cataplasma- tibus
	papav.		
	fenu Grac.		
	lini		Emulsi- onibus.
	IV. frig. maj. min.		
Aqua.	pæon.	determi- nant.	
	lact.		In potionibus & emulsi- onibus.
	Malva		
	lactuca		
	papav. errat.		
	Solani		

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Olea destill.	Anethi.		balsamis
	Amygd. dulc.	Dosin	
	Hyosciami		
expressa	Lauri		potioni- bus.
	Ovorum		
	Nuc. Mosch.		
&	Lini	for.	Unguen- tis
	papaveris.		
	Anethinum		
	Chamom.	mulæ	&
	Jasmini		
infusa.	Keirinum		
	lil. alb.		
	Nymph.	deter- mi- nant.	Empla- stris.
	Verbasci.		
	Crocinum		
	Lumbr. Testr.		
Spiritus vinosi	Vini simpl.	Dosin	In Epirhe- mati- bus
	camphor.	formu- læ	&
	CC. succinatus		potioni- bus.
&	Θ. *.	deter-	
urinosi.	formicarum		
	sambuci		
	Opis		
Essen- tiæ.	fl. papav. errat.	mi- nant.	Per se & in potioni- bus.
	Anodyna		
	Castorei		
Extracta.	Crocæ	℞. gr. v.	In pilulis &
	Opis	gr. j. ij.	potionibus.
			Natura

Natura.	Nomen.	Dosis.	Uſus in
Conſer- væ	{ fl. malv. Nymph.	{ Doſin	{ bolis & Ele- ctuariis.
Syrupi	{ Diacodion papav. ſimpl. errat. violarum	{ for- mulæ determi- nant.	{ In Electuariis, Emulſionibus, potioni- bus.
Electuaria.	{ Diaſcord. Frac. Miſthridat. Theriaca Andr.	{ ʒj. ʒiij. ʒj. ʒij. ʒſs. ʒiij.	{ In Electuariis & potionibus.
Pilulæ	{ Cynogl. c. caſtor. laud. opias.	{ gr. v. gr. ſs. gr. ij.	{ in pilu- lis
Unguen- ta	{ Alb. ſimpl. compoſ. Aureum. Baſilicon Martiatum. Nervinum Pomatum Populeum		{ per ſe in Unguen- tis.
Empla. ſtra.	{ Diachyl. ſimpl. compoſ. Melilot. Mucilaginum. de ranis ſ. ʒio. c. ʒio.		{ per ſe in Empla- ſtris.

Usus & exercitatio anodynorum emollientium, Hypnoticorum.

℞. A & B.

*℞. Castor. ℥j.
Zibeth. gr. iij.
conserv. fl. anth. 3℔.
styr. mattic. q. s.*

f. elect. antihystericum.

*℞. Lap. 69. pp. 3℔.
Castor. ℥j.
Laud. op. gr. ij.
o. o. cham. gt. ij.*

*div. in 11. part. æqu. & fiat
pulvis in quovis dolore ex
acido exhibendus.*

*℞. Sperm. cet. 3℔.
castor. gr. vij.*

*f. pulvis in pleuritide cum vi.
tell. ovi exhibendus.*

*℞. Ras. CC. 3iij.
Sarcocoll. 3ij.*

f. l. a. gelatina. Hujus.

*℞. 3iij.
▽ cinnamom. 3ij.
cichor. ℥j.*

Syrup. viol.

*f. Julapium in febribus malignis
cum dolore & vigiliis.*

*℞. Lact. chalyb. 3viiij.
Sarcocoll. 3ij.
coque, ad dissolutionem
add. bals. peruv. 3j.
vitell. ov. no. j.*

*f. clyster. tepide in Dysenteria
injiciendus.*

CAPUT II.

De

*Adstringentibus, consolidantibus, exsiccan-
tibus, vulnerariis.*

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia.	Lapis Hemat. calamin.		in pulv. externe
	Unicorn. foss.	ʒj. ʒss. ʒj.	in pulve- ribus
	Osteocolla	ʒj. ʒss. ʒj.	illorumque
	Bolus Armen.	ʒj. ʒss. ʒj.	variationi- bus
	☿ sigill.	ʒj. ʒss. ʒj.	interne
	♂ Japon.	ʒj. ʒss. ʒj.	
	Corallia	ʒj. ʒss. ʒj.	
	♀ ♂ Minium Ærugo.		Horum præparata.
Animalia	Lap. 69.	ʒj. ʒss. ʒj.	In pulveribus
	sperma ceti	ʒj. ʒss.	illorumque
	tali leporis	ʒj. ʒss. ʒj.	variationibus. interne
Radices	Aristol. rot.	ʒj. ʒij. ʒj.	Decoct. pulv. ext.
	Bistort.	ʒj. ʒj. ʒij.	subst. decoct.
	China	Dosis	In decoctis
	Diptamni		
	Gentiana Linaria	deter.	pulveri- bus

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Usus in
Radices	Plantaginis rub. tinct. Scrophular. Symphiti Tormentilla	mi-	gargarisma- tibus.
Ligna	Santal. Sassafras	nant	In de-
Corti- ces.	Cort. ejusd. fraxini		coctis.
Lacrymæ	Sanguis Drac. Gum. Elemi. Tragacanth. Euphorb. Thus		In Empla- stris
&	Acacia Terebinth. Bals. peruv. alb. copaiv.		& Balsa- mis
Succi.	Opobalsamum Ladanum.	formulæ.	externe
Folia	Agrimon. Alchymill. Aristoloch. Auric. mur. Bellid. Charesfol. Herniar.	Dosim deter-	in infusis deco- ctis

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
&	<i>Hyperici</i>		clysteri-
	<i>Mentha.</i>		bus
	<i>Millefolii</i>		
	<i>Nicot.</i>	mi-	
	<i>perfoliata</i>		
Herbæ	<i>persicaria</i>		cataplas-
	<i>prunella</i>		mati-
	<i>pulmonaria</i>	nant	bus
	<i>Sanicula</i>		
	<i>Virga Oea.</i>		
	<i>Balaust.</i>		
Flores	<i>Hyperici</i>	for-	fotibus &c.
	<i>ros. rubr.</i>		
	<i>Cupul. gland.</i>	mulæ.	pulvere
	<i>Cornus</i>		infus.
	<i>Bovist.</i>		externe
Fructus	<i>Cydonia</i>		per se & in
	<i>Galla</i>		gargarismate
	<i>Mespila</i>		per se cocta
	<i>Nux Mosch.</i>	℞. gr. xv.	tostain pulvere.
	<i>Santonici</i>		In pulveribus
Semia.	<i>perfoliat.</i>	Dosis	intusis &
	<i>plantag.</i>		decoctis.
	<i>fl. Acac.</i>		In
Aquæ	<i>Herbarum su-</i>	deter-	Emulsionibus,
	<i>pra dictarum.</i>		&
	<i>Plantaginis.</i>		portionibus.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
'Olea ex- pressa	[<i>Omphacinum.</i> <i>Lini</i> <i>Hyperici</i>	mi- nant.	[Unguentis linimentis
& infusa.	[<i>Cydoniorum.</i> <i>Verbasci</i> <i>Momordicae</i>		[& Emplastris.
Tincturae	[<i>Antiphthifica</i> <i>Coralliorum.</i> <i>Stis adstring.</i>		[Per se &
Essen- tiae	[<i>traumatica.</i> <i>pectoralis</i>	[formu- lae.	[in potio- nibus.
Conditurae	[<i>Rad. symph.</i> <i>Nuc. Mosch.</i> <i>cydon.</i>	[Hanc	[In bolis
Conservae	[<i>fl. ros. rubr.</i> <i>symp.</i> <i>Hb. Menth.</i>	[determi- nant	[Electuariis
Syrupi	[<i>Agrestae</i> <i>Cydoniorum</i> <i>Granat. acid.</i>	formulae.	[& Potioni- bus.
	[<i>Mentha.</i> <i>Myrtinus</i> <i>Rosarum siccar.</i> <i>Symph. Fernel.</i>		
Sublimata	[<i>Fl. Δis.</i> <i>alb. & ruber.</i>	[℥j. 3℥.	[In pulvere externe
praecipitata	[<i>Croc. St. adstr.</i>	[3℥. ℥j.	[in pulvere Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Calci- nata.	- O ust. - Æs ust. - plumb. ust. ☉ ☿ dulcis - Zinn.		- externe - vulneri- - bus - insper- - gendo.
Rob.	- Acacia - de cornis - Cydoniorum - Ribesiorum - Rubi Idæi	Hanc	- In bolis & - Electua- - riis.
Balsami	- Mentha - Nuc. Mosch. - Dis. o. Mosch. - Vulnerarii - varii.	formu- læ	- In Balsa- - mo - externe.
Unguen- ta	- Adstring. Fernel. - Ægyptiacum. - Album camph. - Apostolorum - Emulatum.		- In Unguen- - tis - externe.
Empla- stra.	- Cerusse. - Diapalma. - Gratia Dei. - Griseum. - Minii. - ad rupturas. - Sticticum Parac.	determi- nant.	- In Empla- - stris - externe.

*Usus & exercitatio adstringentium, consolidantium,
exsiccantium vulnerariorum.*

A. & Ω.

℞. Corall. rubr. pp. 3j.
Θ absinth. 3℔.
succ. limon. 3ij.
Laud. op. gr. j.
▽ Cinamom. 3ij.

M. f. potio ad vomitum sisten-
dum.

℞. Pulv. osteocoll. 3j.
cape ex haustu vini ad callum
generandum.

℞. Lap. calam. 3℔.
croc. 3tis 3j.
cret.
seruss. aa. 3j.

f. pulv. pro intertrigine infan-
tum.

℞. Rad. Aristol.
Ir. flor. aa. 3j.
Euphorbi 3j.

In ossibus denudatis ad tollen-
dam nigredinem.

℞. N. M. tost. gr. xv.
Corall. r. pp.
CC. ust. aa. 3j.
Laud. op. gr. j.
Conserv. ros. Qat. q. s.

M. f. bolus ad quemvis alvi flu-
xum.

℞. Urin. human. ℔j.
terebinth. Venet. 3j.
vitell. ov. q. s.

M. f. clyster. in passione colica
injiciendus.

℞. Conf. Menth.
Meliss. aa. 3ij.
Cond. N. M. no. ij.
Corall. r. pp.
CC. ust. aa. 3℔.
NM. tost. 3℔.
Syr. gran. acid. q. s.

M. f. Elect. in quovis alvi fluxu.

℞. ▽ plantag. 3ij.
cinamom. 3ij.
acet. 3ij.

sangu.

sangu. Dracon. 3℔.

corall. rubr. pp. ʒj.

Laud. op. gr. j.

syr. Mirt. 3℔.

℞. ☉ Catech. 3℔.

lap. hemat. ʒj.

cons. ros. Cat. 3j.

L. o. gr. j.

M. f. potio pro mensibus si-
stendis.

f. bolus in fluxibus.

CAPUT III.

De

*Analepticiis, confortantibus, refrigeranti-
bus roborantibus &c.*

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Minera- lia	Cerussa	3j.	externe
	Corall. rubr.		interne in pul-
	Crystall.	3j.	veribus
	Lytharg.		externe
Animalia	Minium		interne in pul-
	Ufina.		vere
	ossa sepie	3j.	externe
	Mater. perl.	3j.	in substantia
Radices	Asparagi	Dosin	in substan-
	Allij		tia
	Eringii	deter-	
	pyrethri	minant	infusis
	Raphani		
Ligna	Satyrionis	for-	&c
	Santal.		
	Brasil.	mula.	deco-
			ctis.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Succi	Camphora succus berberum ceras. acid.	gr. v. vij. x.	pulvere in Jalapiis
Herbæ &	Acetosa Acetosella Nasturtium	Dosis	in infusis
Folia.	Salicis.		
Flores	Tunica ros. rubr.		
Fructus &	Bacc. mor. myrtill. Mala citria Acetosa	determi-	Emul- sione
Semina	Agnicasti Cannabis		
Aquæ	ceras. nigr. Lactuca Nymph. Rosarum sperm. ran.	nant.	In potionibus & emulsionibus.
Olea	Ligni Rhod. ovorum.		In Balsamo Unguento
Tinctu- ræ	Antiphtis. Mich. Coralliorum rosarum Succini	formu-	per se in potio- nibus
Syrupi.	Cydon. rub. Id.	la.	& Electuariis.

Ufus

*Usus & exercitatio analepticorum confortantium,
refrigerantium roborantium.*

- ℞. Crystall. pp. ʒj.
CC. s. Δe.
Corall. aa. ʒʒ.
Laud. op. gr. ij.
M. f. pulv. pro. ii. dosibus in
cardialgia.*
- ℞. Crystall. pp. ʒj.
lign. Aloes ʒʒ.
cons. anthos. ʒʒ.
f. bolus in fluore albo.*
- ℞. Ceruss. ʒij.
℞. ros. q. s.
M. f. unguentum hæmorrhoi-
dibus applicandum.*
- ℞. Empl. de minio ʒj.
sach. ʒ. ʒj.
℞. ros. q. s.
M. f. Emplastrum refrigerans in
ardore & aliis malis.*
- ℞. Sach. ʒ. ʒj.
Lap. 69. ʒʒ.
℞. Ω. caryoph. gr. j.
M. f. pulv. antifebrilis.*
- ℞. Matr. perl. pp.
Θ absinth. aa. ʒj.
pip. alb. gr. viij.
M. f. pulv. contra febres inter-
mittentes.*
- ℞. Amygd. d. ʒʒ.
▽ meliss. ʒij.
ros.
cinam. aa. ʒʒ.
f. l. a. emulsiō adde
Marg. pp. ʒʒ.
Spec. diamb. ʒj.
confect. Alkerm. ʒʒ.
Exhibeatur contra virium lassitu-
dinem & languorem in he-
ctica, phtisi, & tabe.*
- ℞. oss. sep.
Borac. calc. aa. ʒʒ.
Nuc. Mosch. ʒʒ.
cons. ros. rubr.
fl. Nymph. aa. ʒj.
syr. corall. q. s.
f. electuarium in gonorrhœa
exhibendum.*
- ℞. sem. cannab. ʒij.
coqu. in s. q. lact. bubula
ad crepaturam & exhibe ʒv.
aliquoties de die in lctero.*

CAPUT

CAPUT IV.

De

*Antispasmodicis cephalicis, excitantibus
& nervinis.*

Natura.	Nomen.	Dosis.	Uſus
Mineralia	Ambra.	ʒß.	In pulveribus illorumque variationibus.
	Cinnab. nat.	ʒſſ.	
	Corall.	ʒj.	
	Lap. Laz.	ʒß. ʒj.	
	Succinum.	ʒj.	
Animalia	Ungula cervi. alcis.	ʒj. ʒj.	In ſubſtantia in ſotu inſeſſu.
	Caſtoreum	ʒj. ʒß.	
	Moſchus	ʒß.	
	Formica		
Lacrymæ	Mastiche	Dofin	In ſubſtan- tia & ſuffimi- giis in infuſis
&	Olib. alb.		
	Sandarach.	deter-	
	Storax Calam.		
Succi.	Gum. junip. ladan. Tragacant.	mi- nant	
Folia	Anagallis	for-	mulæ. Dofin
	Betonica		
	Chamedr.		
	Chamap.		
	Lavend. Majoran		

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Herbæ	Melilot.	determi- nant	extractis
	& Meliss.		
	Origan.		
	pol. mont.		
	puleg.		
	rosmar.		cucuphis
	rut.		
	Serpill.		
	Spicanard.		
	Thea		
Flores.	Verbena	formu- la.	sacculis
	Anthos		
	Betonica		
	Cheiri		
	lil. convall.		
	lavendul.		& decoctis
	Melilot.		
	Pæon.		
	Prim. veris		
	rosarum.		
Fructus	spic. nostr.	Dosi	in substantia
	stachad. Arab.		
	Tilia.		
	Cubeba		
	Hermodact.		
	Visc. quernus		infusis
	Coriandrum		
	Fenic.		
	Pæonia		
	Saponar.		
Semina		nate	& decoctis.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus.
Aquaë	<i>Anhaltina</i>	folent	Per se in & externe in potionibus & emulsioni- bus
	<i>Apopl. simpl.</i>		
	<i>compos.</i>		
	<i>ceras. nigr.</i>		
	<i>Cinamom.</i>		
Olea de- stillata expressa & infusa.	<i>Antepilept.</i>	formu- læ.	In Balsa- mis Unguentis &
	<i>herb. supr. dict.</i>		
	<i>Aromatum.</i>		
	<i>Majorana</i>		
	<i>Rut.</i>		
Spiritus	<i>salv.</i>	3ß.	Emplastris, per se & in potionibus in pulveribus potionibus
	<i>succini</i>		
	<i>Laur.</i>		
	<i>NM.</i>		
	<i>Coct. nervin.</i>		
Salia volatilia	<i>CC.</i>	3ß.	per se
	<i>Mixt. simplex</i>		
	<i>⊖ * simplex &</i>		
	<i>osus.</i>		
	<i>CC.</i>		
Tinctu- ræ	<i>succini</i>	3ß.	& in potio- nibus
	<i>Anodyna</i>		
	<i>Coralliorum</i>		
	<i>succini</i>		
	<i>Ambra</i>		
Essen- tiæ	<i>Castorei</i>	3ß.	per se
	<i>lign. Aloes</i>		
	<i>cephalic. V Ved.</i>		
	<i>vit. Matthioli.</i>		
	<i>vit. Matthioli.</i>		

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Syrupi	<i>Paonia</i> <i>Betonica</i>	$\left. \begin{array}{l} 3j. \\ 3j. \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{In bolis} \end{array} \right\}$
Electuaria & Pilulae	<i>Mithridat.</i> <i>Theriac.</i> <i>MP. ♀earum</i>	$\left. \begin{array}{l} 3j. \\ 3j. \\ 3ij. \end{array} \right\}$ 3j.	$\left. \begin{array}{l} \text{electuariis} \\ \text{pilulis} \end{array} \right\}$
Balsami	<i>Apoplecticus</i> <i>Peruvianus</i> <i>Succini</i> <i>Rutæ.</i>	$\left. \begin{array}{l} \text{Horum} \\ \text{dosis} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{in Balsamis} \\ \text{Unguentis} \end{array} \right\}$
Unguenta	<i>Alabastr.</i> <i>nervinum</i> <i>Popul.</i>	$\left. \begin{array}{l} \text{deter-} \\ \text{mi-} \\ \text{nant} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{& accitio} \end{array} \right\}$
& Emplastræ.	<i>Melilot.</i> <i>bolon.</i>	$\left. \begin{array}{l} \text{forma-} \\ \text{lx.} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{Empla-} \\ \text{stris.} \end{array} \right\}$

CAPUT V.

De

Cordialibus.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia	<i>Lap. v. pretiosi</i> <i>lazuli</i> <i>corallia</i> <i>Ambra</i> <i>succinum</i>	$\left. \begin{array}{l} 3j. \\ 3\beta. \quad 3j. \\ 3j. \\ 3\beta. \\ 3j. \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{In pulveribus} \end{array} \right\}$

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Animalia	CC.	3j.	illorum- que
	Ebur.	3j.	
	Perla	3j.	variatio- nibus.
	Mater perl.	3j.	
	Lap. 69.	3j.	
	Bez. or.	3j. 3ß. 3j.	
	occid.	3j. 3ß. 3j.	
Moschus	3ß.	deco- ctis	
unicornu ver.	3j.		
Radices.	Acetosa	3j. 3j.	in substantia & decocto.
Scorzonera			
Lignum	Aloes	gr. v. vij. x. gr. iij. iiij.	in substan- tia
Cortices	citri		
	aurant.		
Lacrymæ	Camphora	Dosis	in infusis
	Olibanum		
Folia	Acetosa	&	
&	Acetosella		
	Melissa	decoctis	
	Ocymum.		
Herbæ	Salvia	emulsionibus	potioni- bus
	Spica Celtica		
Fructus	Aurant.	mi- nant	emulsi- oni- bus
&	Citri.		
Semina	gran. chermes	emulsi- oni- bus	
	W. frig. maj.		
	Anhalt.	emulsi- oni- bus	
	Apoplect.		
Aquæ	Cinamom. bu- gloss. borrag.		

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
		formu-	&
Olea de- stillata.	<i>Aromatica</i>	læ.	Balsamis.
	<i>Caryophyll.</i>		
	<i>Cinamomi</i>		
	<i>Citri</i>		
Spiritus.	<i>lign. rhod.</i>	3j.	per se
	<i>ruta.</i>		
	<i>Lil. convall.</i>		
	<i>Meliss.</i>		
	<i>Mixt. simpl.</i>		
Tinctu- ræ	<i>ros.</i>	3ß.	&
	<i>vini</i>	3j.	
	<i>Coralliorum</i>	3ß.	
Essen- tiæ.	<i>IV. fl. cord.</i>	3ß.	in potio- nibus
	<i>Ambr.</i>	3ß.	
	<i>cinamomi</i>	3ß.	
	<i>ligni Al.</i>	3ß.	
Elixiria	<i>Myrrh.</i>	3ß.	
	<i>Elix. vit. Matth.</i>	3ß.	
Extracta	<i>Croci</i>	gr. v.	in pilulis
	<i>gran. cherm.</i>	3ß. 3j.	
	<i>lign. Aloes</i>	3ß.	
Confectio	<i>Alkermes</i>	Dosin	in Bolo
Conser- væ	<i>Bugloss.</i>	horum determi-	&
	<i>Borraginis</i>		
Syrupi	<i>Corall.</i>	nant	Electuariis
	<i>Acetos. citri.</i>		
Balsa- mi.	<i>Apoplecticus</i>	formu- læ.	in Balsa- mo.
	<i>Citri.</i>		

CAPUT VI.

De

Pectoralibus.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia	Lap. hamat.	3j.	in pulveribus illorumque
	Bol. Armen.	3j.	
	Cinnab. nat.	3ß.	
	♀.	3j.	
Animalia	Sperma ceti	3j.	variationibus.
	Lap. 69.	3j.	
	Conch.	3j.	
	Margaritæ.	3j.	
Radices	Althææ.	Dosin	In pulveribus &
	Ari	deter-	
	China		
	Enula		
	Ir. flor.	mi-	
	liquir.		
	Sarsaparill.	nant	
Ligna	trifol. fibr.		decoctis
	tussilag.		
Lacrymæ & Succi.	Sassafras	for-	In potionibus pilulis & mixturis.
	Santalum.	mulæ.	
	liquirizia	3j.	
	Mel		
Folia	Myrrha	3ß. gr. xv.	In infusis
	Sacharum.		
	Bellis	Hanc	
	Botrys		

Natura.

Natura. &	Nomen.	Dosis.	Ufus
Herbæ	Card. bened.		
	Chærefolium		
	Hyssopus pulmonaria		
	Rorella		
	Scordii Tussilaginis Veronica	deter-	&
Flores	Card. bened.		
	Crocus		
	Hyssopi		
	Pap. errat.	minant	decoctis.
	Scabiosa Tussilaginis Violarum.		
Fructus	Amygd.		In
	Pinea		Emulsionibus,
	Pistacia		Morsulis.
	Caric. pingu.		
	Dactyli.	for-	
Semina.	Jujubæ		
	Sebest.		In decoctis
	Passula		
	Card. bened.		in emulsi-
	pap. alb.	mulæ.	nibus
Aquæ	IV. frig. maj.		
	Anis.	Dosin	in infusis
	fænic.		&
	lini.	deter-	decoctis
	Asthmatica	mi-	in potioni-
	fænic. & tuos.	nant	bus

Natura.

Natura. &	Nomen. <i>Herb. supr. dict.</i>	Dosis. formu- læ.	Ufus & emulsi- oni- bus
Aceto	<i>Veron. scillitica</i> <i>acer. scilliticum</i>		
Spiritus	<i>Hyssopi</i> <i>Θ * anisatus</i> <i>Δis.</i>	3ß. 3ß. gt. v.	in potio- ni- bus
Tincturæ & Elixiria	<i>papav. errat.</i> <i>andodyn.</i> <i>propriet.</i> <i>pectorale.</i>	3ß. 3ß. 3ß.	in pilulis
Extra- cta.	<i>Crocæ</i> <i>Helenii</i> <i>Ir. flor.</i> <i>Laud. op.</i> <i>liquir.</i> <i>papav. errat.</i> <i>scabios.</i> <i>Veronica.</i>	gr. v. ℥j. ℥j. gr. β. j. ij. ℥j. ℥j. ℥j.	& potioni- bus
Electua- ria	<i>Oximel. scillit.</i> <i>Diacod. Mont.</i> <i>Rosarum</i> <i>Botryos</i> <i>Scordii</i> <i>pap. errat.</i> <i>scabiosa</i> <i>violarum</i> <i>rorella</i>	Dosis deter- mi- nant	in Bolis Mor- sulis & Ele- ctuariis
Unguen- ta	<i>rubrum potab.</i> <i>pectorale</i>		in Unguen- tis
Empla- stra.	<i>dia Δis.</i> <i>de meliloto.</i>	formulæ.	& Emplastris.

CAPUT VII.

De

*Aperientibus, hepaticis, spleneticis,
antiscorbuticis.*

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia	Mars	3j.	In pulveri- bus
	Ⓢ		
	Corallia	3j.	
	Cinnab. nat.	3℥.	illorumque
	‡ii. lapis Lazuli	3℥.	variationibus.
Animalia	Creta.	3j.	
	Ebur.	3j.	In pulveribus
	Lap. 69.	3j.	illorumque
Radices.	Mater. perl.	3j.	variationibus
	Raphani rust.	Dosis deter-	in infusis
	caryophyllat.		
	Helenii	minant	&
	Angel.		
	Rhabarb.		
	Ari.		
	Acetose		
	Cichorei	formulae.	decoctis.
	graminis		
	plypodii		
	V. aperientes		
	Pimpinella		
	Curcuma		
	Filicis		

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Lacrymæ & Succi	Aloe Ammon. Myrrha	3j. 3j. ℥ss. gr. xv.	in pilulis
	Cochlearia Nasturtium bellis minor.	Dosin	in infusis
Folia	Trifol. nob. Fumaria Absinthium Chelidon. Trifol. fibr. cichor. sylv. Tarax. cent. min. Agerat. calaminth. capill. ♀.	deter-	
&	Cuscut. Hepat. nob. Spic. nard. Agrimon. Bettabunga Nummularia Piperitis Veronica Lingua cerv.	mi- nant	&
Herbæ	Acacia Bellidis cent. min. Fumar. Hepat. nob.		
Flores			

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Flores	Cichor.		
	Pini		
	Genista		
	Buglossa		
	Borraginis	formulæ.	decoctis.
	Epithymi		
Cortices.	Costus verus	3j. 3ß. 3ij.	in pulv. & infus.
	cort. cappar.	3ij. 3ij.	in infuso
	tamarisc.	3ij. 3ij.	in infuso.
	cinamom.	3ß. 3j.	in subst. infus.
Fructus & Semina.	Schanant.	Dosin	In infuso
	pom. citri	formulæ	&
	Sem. sinapi fraxini.	determinant.	decocto.
Aquæ	Fl. acac.	Dosin	In potio-
	Chelidon.		nibus
	Fumar.		
	cochlear.	deter-	
	Piperit.		&
&	Veron.		
	Cichor.	mi-	emulsio-
	hepat. nob.		nibus
	Fragar.		
Aceta.	† destill.	nant.	Julapiis.
	† Q.		
Olea.	Nuc. Mosch.	formu-	In Balsamis
	Myrrh.		
	Anisi		&
	cumini		
	Cappar.		linimentis
	Absinth.	læ.	

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Spiritus.	⊙.	gt. v.	per se
	⊙.	gt. v.	
	Aper. Pænoti		
	⊙ ♀.	3℥.	& in
	Mineralis		
Salia	⊙ *.	3℥.	
	Mixt. simpl.	3℥.	portionibus
	⊙ ♂tis.	3℥.	
	Crystall. ♀.	3℥.	
	Crem. ♀.	3℥. 3iij.	
Tincturae	Hepat. rubr.	3℥.	in pulveribus
	♀ ⊙atus	3℥.	
	Arcan. dupl.	3℥.	
	absinth.	3℥.	
	Cent. min.	3℥.	
Essentiae	Fl. bellidis	3℥.	per se
	♂ ♀ sata	3℥.	& in
	♂tis.	3℥.	portionibus
	Aper. Mæbii	3℥.	
	Corall.	3℥.	per se
Elixiria	Absinth. comp.	3℥.	& in
	Lignorum.	3℥.	portionibus
	Elixir. propr.	3℥.	
Calcinata	Martis	3℥.	in pulveribus
Sublimata.	Bez. ♂tiale	3℥.	
	fl. ⊙*.	3℥.	in bolo &
	♀ dulcis.	3℥.	pil.
Electuarium Rob.	Diacor.	{ Dosis determinant formulæ.	{ In bolo & Electuariis.
	Ebuli.		

CAPUT VIII.

De

Stomachicis & Carminativis.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia	Cinnab. nat.	3ß.	in pulveribus
	Corall. rubr.	3j.	
	Creta.	3j.	illorumque
Animalia	Concha	3j.	mutationi-
	Ebur.	3j.	bus
	Zibethum.	3ß.	in Elect.
Radices	Ari	3ß. 3j.	In substantia
	Acori	gr. v. xv.	
	Zinziberis	gr. v. xv.	
	Galang. min.	3ß. 3j.	
	Pimpinella.	3ß.	
	Zedoar.	3ß. 3j. 3j.	in subst. cond.
	Carlina	3ß.	infusis.
Lignum & Cortices	Mei	3ij.	in subst.
	Aloes	Dosis	in subst.
	citri		
aurant.	&		
	Cinamomi.		infuso.
Folia & Herbæ	Absinthium.		In infuso
	Anethum.		
	Cent min.		
	Mentha.		

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Flores	Anethi	determi-	Tragæa
	Chamomillæ cent. min. ros. rubr. spicæ		
Fructus	Bacca Lauri	nant	&
	Juniperi caryoph.		
	Cardamomum.		
	Nux Mosch. Piper.		
Semina.	Carv.	formu- læ.	decocto.
	Coriandri		
	Fœniculi IV. calida.		
Aquæ	Fœniculi	Dosis	In potio- nibus
	Menthæ		
	Melissæ		
	Asori	deter-	& emulsi- oni- bus
	Cinamomi		
	Zedoar. contra flatu.		
Olea de- stillata	Absinthii	minant	in Balsamis
	Anethi		
	Anisi.		
	Carvi		
	Cumini.		
	Caryoph.		
	Cinamom.		
	fœnic.		

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Expressa	<i>Bacc. lauri</i>	formu-	in Unguen-
infusa.	<i>Nucis Mosch.</i>	lae.	tis
	<i>Absinth.</i>		
Spiritus.	<i>Absinthii</i>	3℔.	per se
	<i>Mastich. Compos.</i>	3℔.	& in
	⓪ <i>dulcis</i>	gt. v.	
	⓪ <i>dulcis</i>	gt. v.	potioni-
	*	3℔.	
	⓪.	gt. v.	bus.
Salia	<i>vol. ⓪ *</i>	3℔.	In pulveri-
	<i>Absinth.</i>	3℔.	
	<i>Cent. min.</i>	3℔.	
Essentia	<i>Absinth.</i>	3℔.	per se
	<i>Cort. citri</i>	3℔.	& in
& Elixiria	<i>Ambra</i>	3℔.	
	<i>Stomach.</i>	3℔.	potioni-
	<i>Prapr.</i>	3℔.	
	⓪.	3℔.	
	<i>vit. Matth.</i>	3℔.	bus
Syrupi.	<i>Acetos.</i>	Dosis	in Bolis
	<i>Corall.</i>		
Condi- tura	<i>Z. Z.</i>	determi-	&
	<i>Nuc. Moscat.</i>		
Conservæ	<i>Ros. ⓪at.</i>	nant	
	<i>Menth.</i>		
	<i>Acetos.</i>		

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Electuaria	<i>Diacori</i> <i>Mithridat.</i> <i>Theriaca</i>	formu-	Electuariis
Emplastra.	<i>de crusta panis</i> <i>de baccis lauri</i> <i>Stomach.</i>	la.	in Emplastris.

CAPUT IX.

De

Uterinis.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus
Mineralia	<i>Borax</i> <i>Cinnab. nat.</i> <i>Succinum</i>	3j. 3ß. 3j.	In pulveribus
Anima- lia	<i>Hepar. & fel.</i> <i>angvilla</i> <i>Mater perl.</i> <i>Ebur.</i> <i>Castoreum</i> <i>Zibethum.</i>	3j. 3j. 3j. 3ß. 3ß.	in pulveribus & electuariis
Radices	<i>Aristol. rot.</i> <i>Bryon.</i> <i>Diptamni</i> <i>Galang.</i> <i>Pæon.</i> <i>Zedoar.</i>	 3ß. 3j. 3ß. 3j. 3j.	infuso subst. subst. infus.

Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Cortices.	{ <i>Costus verus</i>	{ 3ß. 3ij.	{ subst. infuso
	{ <i>Cassia lignea</i>	{ 3j. 3ij.	{ subst. infuso
Lacrymæ & Succ.	{ <i>Galbanum</i>	{ 3j. 3ij.	{ subst. emuls.
	{ <i>Thus</i>	{ gr. iij. iiij.	{ & pilulis.
Folia & Herbæ.	{ <i>Abrotan</i>	{	{ In infusis
	{ <i>Artemisia</i>	{	{
	{ <i>Diptamn Cret.</i>	{	{
	{ <i>Lavendula</i>	{	{
	{ <i>Matricaria</i>	{	{
	{ <i>Melissa</i>	{	{
	{ <i>Nepethum</i>	{	{
	{ <i>Pulegium</i>	{	{
	{ <i>Rosmarinus</i>	{	{ & decoctis.
	{ <i>Sabina</i>	{	{
	{ <i>Serpillum</i>	{	{
Flores	{ <i>Anthos</i>	{	{
	{ <i>Calendula</i>	{	{
	{ <i>Cheiri</i>	{	{
	{ <i>Crocus</i>	{ 3j.	{ in substantia.
Fructus & Semina.	{ <i>Anthophylli</i>	{	{
	{ <i>bacc. laur.</i>	{	{ in Tragæis
	{ <i>Caryophylli.</i>	{	{
	{ <i>Anisum</i>	{	{
Aquæ & Aceta,	{ <i>Apoplect.</i>	{	{ in potionibus
	{ <i>Bals. Embr.</i>	{	{
	{ <i>Herb. supr. dict.</i>	{	{
	{ <i>Meliss.</i>	{	{ &
	{ <i>Puleg.</i>	{	{
	{ <i>Uterinum.</i>	{	{ mixturis
		S s	Natura.

Natura.	Nomen.	Dosis.	Ufus in
Olea.	CC. fatid.		Unguentis & linimentis.
	Cheiri.		
	Laur.		
	Lil. alb.		
	Menth.		
Spiritus	Sabin. croc.		per se & in potionibus.
	Succini.		
Essentiaë & Elixiria.	Salis	3ß.	per se & in potionibus.
	Succini	3ß.	
	Zedoar.	3ß.	
	Carminat.	3ß.	
	Castor.	3ß.	
Calcinata.	Myrrh.	3ß.	in pulveribus.
	Succini	3ß.	
	uter. Wedelii.	3ß.	
Electuaria.	Antihæct. Poter.	3ß.	In bolo & Electuariis.
	Bez. 2iale.	3ß.	
Emplastra.	de succin. c. Cast.		in Emplastris.
	de baccis lauri		
	Theriaca.		
	de Galbano.		
	Tacamahac.		
	bacc. laur.		

INTRODUCTIO IN CHY- MIAM MEDICAM.

INDEX CAPITUM.

SECTIO I.

De

Natura Chymiae.

SECTIO II.

De

Effectibus Chymiae Fluidis.

- CAP. I. De aquis destillatis.
II. De spiritibus ardentibus & aquis spirituosis.
III. De spiritibus urinosis.
IV. De spiritibus acidis.
V. De oleis.

SECTIO III.

De

Effectibus Chymiae mediis.

- CAP. I. De Essentiis.
II. De Tincturis.
III. De Elixiriis.
IV. De Extractis.

S E C T I O IV.

De

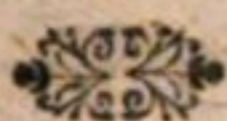
Effectibus Chymiae solidis.

- CAP. I. De Floribus.
II. De Sublimatis.
III. De Calcinatis.
IV. De Crocis.
V. De salibus volatilibus.
VI. De salibus fixis.
VII. De salibus compositis.
VIII. De Regulis.
IX. De Vitris.

PROOEMIUM.

Naturam & vires medicamentorum hactenus lustravimus :
nunc ad illorum præparationem accedimus. Duplex illa
autem ut plurimum esse deprehenditur : una *crudior* est, & *phar-*
maceutica seu *Galenica* dicitur, altera vero *selectior chymica* nuncu-
patur. Relicta illa pharmacopœis, de selectiore hoc loco tan-
tum eximus solliciti, ad medicos potissimum pertinente; in quam
in sequentibus *ad ductum* CHRIST. JOH. LANGII brevem da-
bimus *introductionem*. Et hoc dum facere molimur numinis
divini supplices imploramus auxilium.

INTRO-

INTRODUCTIONIS AD CHY- MIAM MEDICAM.

SECTIO I.

De

Natura Chymia.

THEOREMATA.

Chymia est ars concreta naturalia solvendi & coagulandi, & in usum medicum præparandi.

II. Objectum chymia sunt concreta naturalia ex triplici naturæ regno desumpta, ex minerali nimirum, animali & vegetabili.

III. Instrumenta chymia sunt duplicia activa & passiva.

IV. Ad instrumenta chymia activa aer pertinet, ignis, & menstruum: passiva autem furni & reliqua vasa constituunt.

V. Menstrua sunt triplicia aquea sulphurea & Eina.

VI. Ad aquea ∇ communis refertur, roris majalis, & reliquæ destillatæ, ad sulphurea $\curvearrowright$ ardentes & olea; ad Eina autem salia alcalica, acida & media, eaque tam fixa, quam volatilia.

VII. Finis chymia duplex est internus & externus. Internus est concretorum solutio & coagulatio: externus autem medicamentorum præparatio.

VIII. Partes chymia sunt solutio, & coagulatio.

IX. Solutio partes unitas dividit, & dispergit, quas coagulatio iterum addit, & in unum colligit.

X. Effectus chymia sunt medicamenta fluida, media & solida.

PROCESSUS I.

Æia acida, & alcalica ab invicem secernere.

Optime hoc fit visu mediante, cum tactui aut gustui illa non semper sint committenda.

II. Lapidem lidium, ad quem Æia referenda constituit

1) Solutio Q 2) syrupus violarum & 3) solutio R .

III. Limpida Q solutio ab alcali affusione turbatur ab acidis autem, & Æsis illud non contingit: unde oritur

Reg. I. *Quicquid limpidam Q solutionem turbat est alcali.*

Reg. II. *Acida, & Æsa illam non mutant.*

IV. Æia acida syrupum violarum mutant in rubicundum, alcalica in viridem. Hinc

Reg. III. *Quicquid syrupum violarum rubicundum efficit, est acidum.*

Reg. IV. *Omne alcali producit colorem viridem.*

Reg. V. *A perfecte Æsis non mutatur nisi acidum in illis, aut alcali superet.*

V. Limpida R solutio ab alcali fixo mutatur in liquorem rubicundum, a volatili autem in album, aut luteum & proinde notanda.

Reg. VI. *Quicquid limpidam R solutionem in liquorem rubicundum vertit illud est alcali fixum.*

Reg. VII. *Omne alcali volatile album producit aut flavum colorem.*

Reg. VIII. *Hæc solutio nec à Æsis mutatur, nec ab acidis.*

INTRO-

INTRODUCTIONIS AD CHYMIAM MEDICAM.

SECTIO II.

De

Effectibus chymiae fluidis.

CAPUT I.

De

Aquis destillatis.

THEOREMATA.

PRimarium aquarum subiectum sunt herbæ omnis generis, & flores odorati.

II. Parcius aquam fundunt radices, fructus, cortices, semina, & ligna.

III. Aquæ rarius ex animalibus destillantur nisi admodum sint serosa.

IV. Mineralia spiritus præbent & phlegma, minus aquas destillatas.

V. Frustra destillantur stiptica, amara, dulica gelatinosa & purgantia.

VI. Aquæ nutrientes mera sunt figmenta.

VII. Aquæ commode destillantur ex MB. & vesica.

VIII. Ignis regimen accurate est servandum, nec vesica tota replenda.

IX. Fructus succulenti exprimuntur & in MB. destillantur.

X. Herbæ & flores recentes destillantur per se; ficcæ autem affusa aqua ad digerendum ponuntur.

XI. Affunditur etiam quibusdam succus proprius aut alienus.

XII. Loco

XII. Loco aquæ aut succi affunditur interdum vinum vel etiam serum lactis.

XIII. Caput mortuum non debet rejici; sed syrupus ex illo potest parari, extractum, & sal.

PROCESSUS II.

Aquam ex herbis & floribus recentibus destillare.

Enchireses.

- I. ℞. herb. aut flor. q. v.
- II. Cum his g. m. contusis impleatur alembicus vitreus stanneus, aut terreus ad dimidium.
- III. Ponatur in aquam calidam s. in catino, s. aliis modis asservatam cum corolla straminea.
- IV. Applicetur recipiens, & calore aquæ propellantur partes evaporabiles.

Monita & cautele.

1. Nisi unica destillatione sufficienter viribus imprægnata sit aqua, novis herbis, aut floribus affundatur, & denuo destilletur.
2. Si aqua destillata non statim insit desiderata fragrantia post destillationem aliquamdiu asservata illam obtinebit.

PROCESSUS III.

Aquam ex herbis, floribus, radicibus, seminibus, & aliis vegetabilium siccis partibus destillare.

Enchireses.

- I. ℞. unum ex his in s. q.
- II. Grosso modo inciso affundatur s. q. ∇ simplicis & reponatur ad digerendum.
- III. Peracta digestionem destilletur ex vesica lento ignis gradu.

Monita

Monita & cautela.

1. Aqua concedit vehiculum particulis sapidis & odoratis.
2. Aqua semper potest affundi ad empireuma præcavendum.
3. Loco vesicae communis Zuvalfferi instrumentum etiam in usum potest vocari.
4. Aqua refrigeratorii calida cum frigida saepe est mutanda.
5. Capiti alembici imponantur linteamina aqua frigida madefacta, quæ subinde sunt mutanda.

PROCESSUS IV.

Aquam ex succis propriis aut alienis destillare.

Enchireses.

I. Prius contingit si succulentia vegetabilia contunduntur, & succus manibus, aut torculari inde expressus ex MB destillatur.

II. Posteriori modo aqua Cinamomi cydoniata, borraginata, buglossata, &c. destillatur. v. g.

℞. Cinamom. acut. ℥ss.
succ. Cydon. l. borrag.
aut Bugloss. ℥iij. l. iv.

M. dest. ex cucurbita vitrea.

Monita & cautela.

1. Succus vegetabilium non totam illorum continent crasin.
2. In fructibus & magis succulentis destillandis hic modus procedendi observari potest.
3. Caput mortuum a Cinnamomo hoc modo destillato syrupum satis elegantem constituit.

PROCESSUS V.

Aquam cum vino, aut alio liquore destillare.

Enchireses.

I. ℞. Cinnamom. layend. lil. convall. menth. meliss. aut aliam plantam aromaticam.

T t

II. Huic

II. Huic g. m. contusæ affundatur loco aquæ communis s. q. vini generosi, ponatur indigestionem, & destilletur l. a. ex vesica.

Monita & cautela.

1. *Aqua hoc modo destillata mediæ sunt inter aquas & spiritus.*
2. *In harum præscriptione semper additur destillandi modus.*
- v. g. R. ∇ menth. c. vino. &c.
3. *In febribus hujusmodi aquæ non semper tuto adhibentur.*
4. *Vinum est commodum aromaticorum vehiculum.*
5. *Lento ignis gradu destillatio per agenda est cum -tuosa caput alembici sæpius abjiciant, & aquæ empyreuma inde contrahant nunquam delendum.*
6. *Ad hunc modum destillantur aquæ cum aliis liquoribus.*

C A P U T II.

De

Spiritibus ardentibus & aquis spirituosis.

T H E O R E M A T A.

Spiritus ardentes parcius destillantur ex herbis & volatili oleoso præditis.

II. Copiosius spiritus suppeditant fructus & semina.

III. Spiritus ardentes per fermentationem parantur, aut abstractionem ∇ . l. etim vini generosi.

IV. Priores sunt spiritus ardentes vegetabilium: posteriores autem aquæ spirituosæ.

V. Spiritus ardentes ex vesica destillantur ut aquæ simplices.

VI. Si prima destillatione phlegmaticus prodit spiritus destillatione aliquoties iterata a phlegmate depurandus est.

VII. Idem contingit per adjectionem $\ominus$ alcalisati.

VIII. Aquæ spirituosæ ex subjectis sapidis, & odoratis parantur affuso menstruo spirituofo.

PRO.

PROCESSUS VI.

Spiritus ardentis vegetabilium per fermentationem parare.

Enchirises.

- I. $\mathfrak{x}$. succos vegetabilium, folia, radices, cortices & semina in $\mathfrak{s}$. $\mathfrak{q}$.
- II. Conquassatis & comminutis affundatur $\mathfrak{s}$. $\mathfrak{q}$. ∇ . communis fermento imprægnatæ.
- III. Reponantur in dolio querno aperto in locum calidum usque dum acidum, & vinosum de se spirent odorem.
- IV. Hoc observato destilletur massa fermentata l. a. ex cucurbita.

Monita & cautela.

1. Succum per se reponuntur, aut, si opus ∇ . ulterius diluuntur.
2. Frumenta in aqua prius debent macerari, germinare, & comminuta fermentari.
3. Fermenti nomine flos vini aut cerevisia venit, feces, saccharum aut Θ ia alcalica.
4. In vase aperto massa reponenda est ut exitus exhalationibus, & aeri externo aditus pateat.
5. Signa completa fermentationis sunt 1.) defectus aliqualis spumascentiæ. 2.) motus intestini remissio. 3.) fecum ad fundum secessio, & sub spuma forma ad superficiem elatio & 4.) odor vinosus, quem massa spirare incipit.

PROCESSUS VII.

Spiritus phlegmaticos a phlegmate depurare.

Enchirises.

- I. Methodus optima est si per cucurbitam lento Δ e denuo destilletur, & recipiens removeatur antequam guttulæ appareant.
- II. Idem fit sine Δ e sumendo ad $\sim$ phlegmatici $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{ss}$. Θ is alcalici, & spiritum superiora occupantem decantando.

Monita & cautela.

1. Si prima vice omnis aquositas non sit soluta decantato ☞
 ☹ denuo admisceatur donec solutum in fundo non amplius veniat in
 conspectum.

2. Signa bonitatis sunt sc̄ 1) deflagrat in cochleari nullius hu-
 miditatis vestigium relinquens. 2) Gossispium illo imbutum in cineres
 vertit, ☞ 3) pulverem pyrium accendit.

3. Saporem nauseosum emendabit 1) digestio per XII. horas,
 qua mediante ☹ia soluta ad fundum turbantur. 2) affusio ☞ acidæ
 ☹ ad fundum precipitantis, relicto ☞ supranatante.

PROCESSUS VIII.

Aquas quasvis spirituosas destillare.

Enchirifes.

I. Totum negotium in eo consistit ut. 1) Seligantur ve-
 getabilia sapida & odorata. 2) His affundatur menstruum spi-
 rituosum & 3) facta digestionem ex vesica destillentur.

II. Ita ex cephalicis parari possunt ▽ apoplecticæ, & ex aliis
 infinitæ aliæ pro lubitu & intentione medici varia.

EXEMPLA.

Aqua apoplectica.

Rec. Hb. puleg.

mar. ver.

serpill.

rut. aa. m. ij.

fl. anth.

lit. convall.

Spic.

lavend. aa. p. ij.

confus.

contus. gr. m. affund.

vini Rhenani ℥iij.

℥℥ ℥iij.

Facta per iii. d̄ digestionē de-
still. Infund. in liquore pro-
lecto.

Cubeb.

Cardamom.

Zedoar.

caryoph. aa. ℥iij.

Fact. digest. destill. & ∇ primo
egrediens seruetur ad usum, re-
liqua excipiat scorsim.

Aqua pectoralis.

Rec. Rad. Enul. ℥j.

russilag.

trifol. fibr. aa. ℥℥.

Hb. veron.

scabios.

Hyssopi.

scord. aa. m̄j.

fl. scabios.

pap. errat. aa. p. j.

sem. anis.

fœnic.

cinnamom. aa. ℥℥.

cardamom.

croc. aa. ℥ij.

Incis. contus. infund. per iii. dies
in vin. Hispan. ℥vi. destill.
ex ☉ aut ☿.

Aqua Stomachica.

Rec. Rad. Galang.
 pimpinell.
 Zedoar.
 Carlin. aa. ʒj.
 Hb. menth.
 cent. min. aa. mʒ.
 fl. chamomel.
 aneth. aa. p. j.
 sem. anis.
 fœnic.
 carv.
 cumin. aa. ʒij.
 cort. citr.
 aurant. aa. ʒʒ.
 cinamom.
 cardamom.
 cubeb. aa. ʒij.

Incis. & contus. infund. per
 iii. dies in V tb viij. de.
 stilletur & seruetur ad usum.

Aqua Hysterica.

Rec. Rad. bryon.
 Zedoar. aa. ʒj.
 Hb. puleg.
 meliss.
 matric.
 sabin. aa. mʒ.
 fl. cheir.
 calend. aa. p. ij.

bacc.

bacc. laur.

Junip. aa. ʒj.

Anthophyll.

Myrrh. aa. ʒʒ.

Incis. contus. infund. in ℥ʒʒ.

▽ menth. meliss. cum vino

aa. ℥j. destil. l. a.

Aqua nephritica.

Rec. Rad. ononid.

rab. tinct.

Bardan. aa. ʒʒ.

Hb. api.

hedr. ☿str.

virg. ☉ aa. mʒ.

fl. anth.

genist. aa. p. ij.

Baccar. Junip.

Alkekeng. aa. ʒj.

sem. urtic.

faxifr.

faenic. aa. ʒʒ.

Cinnamom.

macer. aa. ʒij.

Incis. & contus. infund. per iii.

dies in vini Rhenani ℥ij. succ.

frag. raphan, aa. ℥. destill.

l. a.

Spiritus balsamicus.

Rec. *Succin.*
Mastich. aa. ℥iv.
bals. peruv.
copaiv. aa. ℥j.
 ☉ ☿ ℥iiij.

Pulverisata misceantur exacte
 addantur ☿ ☿lati ℥iiij. &
 prævia eligestione destilletur
 in ~ balsamicum nervinum
 roborantem, & diureticum.

Spiritus Mastiches Compositus.

Rec. *Mast. select.* ℥iiij.
cardamom. min.
cinam. acerr.
Galang.
Zedoar. aa. ℥ss.
cost. Arab.
lign. Hl.
mac. aa. ℥ij.
caryoph. Ind. ℥iij.
 ☿. gall. ℥iiij. pond. civil.

Diger. per 111 ☿ in loco cali-
 do destill. adsiccit. edule. s. q.
 ☉ osach. citr. serv. ad usum.

CAPUT III.

De
Spiritibus urinosi.

THEOREMATA.

- S**piritus urinosi parcius ex vegetabilibus destillantur excepto ♀.
 II. Magna in copia obtinentur ex animalibus tam integris, quam illorum partibus, nec non ex ⊖*.
 III. Spiritus urinosi per se destillantur, aut cum additamento.
 IV. Per se animalia destillantur in ♀ & ⊖ volatile.
 V. ♀ continet duplex ⊖ alcalicum & acidum, & duplicem largitur ♀ m.
 VI. ⊖* est ⊖ urinae coagulatum.
 VII. Ad acidum retinendum adduntur alcalica.
 VIII. ♀ urinosi simplices sunt, aut compositi.

PROCESSUS IX.

Spiritum ♀ volatilem urinosum cum additamento destillare.

Enchireses.

- I. ℥. ♀ crud. ℥j.
 ♂ per deliquium ℥iiij.
- II. ♀ pulverisatus humectetur cum ♂ ♀ per deliquium.
- III. Destilletur ex retorta l. a. servatis Δ gradibus.

Monita & cautela.

1. Si ♀ crudi loco crystalli sumuntur ♂ nec adeo fatidum erit, nec tanta in copia transibit.
2. Proventum ♂ impedit accali adiectum.
3. In principio destillationis ignis accendatur lenissimus.
4. Superato primo impetu Δ augeri potest.

U u

g. Rece.

5. Receptaculum cum retorta probe loricandum & agglutinandum est, ne ☿ in auras abeat.

6. Caput mortuum ulterius calcinatum & elixiviatum ☉ ☿ exhibet.

PROCESSUS X.

☿ ☿ ab ☉ & acido depurare.

Enchireses.

I. Oleum separatur filtrando spiritum per chartam bibulam ☒ prius madefactam.

II. Acidum detinetur si supra caput mortuum, ☿, ☿, aut panem biscoctum similagineum rectificatur.

Monita & cautela.

1. Oleum duplex est 1) crassum & fatidum quod fundum petit.
2) subtilius quod ☿ supernatat.

2. Oleum cum ☒ simplici destilletur aut fragrante, vel etiam supra cineres ☿, & mutabitur ejus color & fator.

PROCESSUS XI.

Spiritum ☿ urinosum per fermentationem parare.

Enchireses.

I. ☿ ☿ per deliquium, vel saltim solutionis ☉ ☿ q. p.

II. Ponatur in vase amplo supra carbones donec liquor incalascet.

III. Hoc facto ☿ crudus pulverisatus aspergatur.

IV. Continuetur hic labor donec nullus amplius strepitus occurrat.

V. Hoc cessante liquor destilletur ex cucurbita alembico ferreo munita in ☿ summe volatilem.

Monita

Monita & cautela.

1. Parca manu injiciendus est ☐ ne massa terminos vasis transeat.
2. Hæc fermentatio oritur a ☉ibus contrariis.
3. Alembicus ferreus linteaminibus madidis frigidis inter operandum est cooperiendus.
4. Substantia ☐ hoc modo ita immutatur ut nihil in cucurbita remaneat; sed omnis liquor sub ☿ forma supra alembicum feratur.

PROCESSUS XII.

Spiritum salis ammoniaci simplicem destillare.

Enchireses.

℞. ☉ * ℥ss.

☿ ℥j.

▽ comm. ℥iij.

Misce destillentur Δe lento.

Monita & cautela.

1. Alkali additur ut acidum absorbeat partes volatiles detinens.
2. Loco ▽ simplicis poterit etiam ☿ phlegmaticus adhiberi ut nimia acrimonia in hoc ☉e peccans mitigetur.
3. ☉ia in vase ☿eo prius sunt commiscenda ne vitrum rumpant.

PROCESSUS XIII.

Spiritus urinosos compositos preparare.

Enchireses.

☿ urinosi facile cum ☉ibus miscentur nec non cum balsamicis, oleosis & aromaticis.

Uu 2

EX.

EXEMPLA.

℞. C. C. succinatus.

℞. CC. Essentis. illique ⊖ volatile succini pedetentim instilla donec strepitus cesset, post affundatur √ aut ℞ cera-
forum nigrorum ardens, & destilletur ex cucurbita.

Monita & cautela.

1. Proportionem utriusque ⊖is punctum saturationis deter-
minabit.

2. Si radiosissima est destillatio potest statim post saturationem
ad usum reponi.

℞. C. C. balsamicus.

℞. Succin. pp. ℥iij.

bals. peruv. ℥j.

ciner. clavellat. ℥iij.

⊖ vol. CC. ℥j.

*. ℥ij.

√ rectif. mens. i.

Misc. f. extract. & destillatio.

℞. ⊖*. anisatus.

℞. sem. anis. pulv. ℥ss.

⊖♀ ℥j. humect. f. q. ∇. com.

diger. per aliquot dies, adde

⊖* ℥j.

destill. f. a.

℞. ⊖*. aromaticus.

I. ℞. Rad. Angel.

fol. menth.

major. aa, ℥iij.

sem.

sem. fœnic.

bacc. Junip. aa. ʒj.

cinnamom. acer. ʒʒ.

NM.

Croc.

origan. cret. aa. ʒiij.

spic. Nard.

cardamom. maj. aa. ʒj.

f. ♀ grossus.

Infundantur in ☉ * triti & in

☿ ʒiij. soluti.

☉ ♀ in vini generosi ʒxij.

soluti aa. ʒʒ.

M. dest. ex arena.

II. vel ʒ. ☿ super aromata digesti, aut destillati ʒviij.
☉ * ʒj.

III. ʒ. ☉ & aromatatum, aut vegetabilium spicæ, laven-
dulæ, caryoph., combinentur ☿ rectificatissimo & ☉ * citra
cohobationem, aut destillationem.

Monita & cautela.

1. Olea in nimia quantitate non sunt admiscenda, alias inte-
gra mixtura lactescit post ☉ * affusionem.

2. Facta mixtura massa pro lubitu destillari aut digeri potest.

3. Destillatione non opus est sufficit sola digestio.

CAPUT IV.

De

Spiritibus acidis.

THEOREMATA.

Spiritus acidi ex triplici naturæ regno desumuntur.

II. Vegetabiles ex ☐ parantur, lignis, herbis & seminibus viridibus, nec non ex resinis & gummatibus.

III. ~ acidos animales formicæ suppeditant, & mel.

IV. ~ acidi minerales fluidi sunt, gummosi aut clyssiformes.

V. Fluidi ex terris destillantur, & Oibus v. g. ☉ com. ☉, ☿, ☊ & ☋.

VI. ☉ia cum triplo boli miscentur ne fluant excepto ☿ & ☊, quæ partes ochreas & Feas continent. ☐ ☉

VII. ☐ per campanam in ~ destillatur.

VIII. ~ gummosus sive butyrum ☉ cum ☉☉ acquiritur.

IX. Spiritus clyssiformes ex retorta tubulata parantur.

PROCESSUS XIV.

*Spiritus acidus vegetabiles magna in copia destillare.**Enchirifes.*

I. 12. Lign. herb. & sem. virid. q. v.

II. g. m. incisus impleatur retorta ☉ea ad collum & destillentur igne conveniente.

III. Ad eundem modum destillantur gummata per se aut cum additamento.

IV. Ita potest etiam panis destillari & frumenta antea fermentata.

Monita & cautela.

I. ~ lignorum herbarum & seminum viridum majore in copia parantur in furno Glauberiano p. II. p. m. 31. descripto.

2. $\curvearrowright$ acidi vegetabilium $\odot$ Vestri, & empyreumate insigni semper sunt inquinati.

3. Manna cum stupa est destillanda.

4. Bolus resinis & gummatibus addi potest, nec non arenam, pulvis silicium, & $\ominus$ commune.

5. Semper retorta amplissima est sumenda.

6. Idem faciendum si haec concreta cum additamento destillantur.

7. Ignis in principio lenis dandus est in fine autem fortior.

8. Impetratur media $\curvearrowright$ acidi quantitas, major autem olei copia.

9. Non magna inter acetum commune & chymicum intercedit differentia.

PROCESSUS XV.

Spiritum Benzoes post flores destillare.

Enchireses.

I. $\mathfrak{w}$. Benz pulv. $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{j}$. immittatur retortae amplissimae longo collo praeditae.

II. Affundantur $\mathfrak{V}$ optimi $\mathfrak{t}\mathfrak{b}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$. & massa ponatur in locum calidum ad digerendum.

III. Digestione peracta in $\triangle$ e abstrahatur $\mathfrak{V}$; sublimentur flores, & denique $\curvearrowright$ destilletur cum oleo.

Monita & cautele.

1. Spiritus vini affunditur ut partes gummosae, & spirituosae uniantur, & gummi discontinuetur.

2. $\mathfrak{V}$ egressus removeatur, & vas recipiens mundum, & siccum apponatur.

3. Flores sublimati removeantur & subsequens $\curvearrowright$ cum $\odot$ excipiat.

4. Spiritus ab oleo separetur & ut acetum rectificetur.

PRO-

PROCESSUS XVI.

Acetum, & Alios spiritus acidos rectificare.

Enchirēses.

- I. R^e. aceti vini q. v. & illo retorta impleatur ad tertiana partem.
- II. Apponatur alembicus vitreus & cucurbita magna loco recipientis.
- III. Adhibitis ignis gradibus l. a. destilletur.

Monita & cautela.

1. Acetum ex cerevisia, succis pomorum, & omphacio paratum destillatione nunquam acrius efficitur.
2. Aceta spirituosae non sunt destillanda.
3. Acetum ad siccitatem non est abstrahendum.
4. In destillatione prodit primo phlegma, succedit acetum relictum infundo liquore crasso, & nigro.
5. Eundem in modum rectificantur & acidi vegetabilium.
6. & acidi vegetabiles ab omni empyreumate nunquam liberari possunt.

PROCESSUS XVII.

Mel, & formicas in acidum destillare.

Enchirēses.

- I. R^e. mellis lbv.
 ▽ simpl. lbxii.
 Fec. cerevis. coch. j.
 cin. clav. 3viii.
- II. Ponantur per viii. dies in digestionem donec motus fermentativus cessare, & massa odorem vinosum spirare incipiat.
- III. Hoc observato massa ex vesica destillanda est ut & ar-
 dentes vegetabilium.

IV. R^e.

IV. R. formic. maj. & immittantur vivæ in cucurbitam vitream s. q. $\forall$ repletam.

V. Digerantur paululum & destillentur ex arena.

Monita & cautele.

1. Loco saporis dulcis acidus in melle observatur post fermentationem.

2. Mel destillatur ex cucurbita cum stupa conglobata, aut tantillo butyro.

3. Spiritus formicarum post iv. septimanas tantam acquirat aciditatem ut etiam metalla corrodat.

4. Si formice vehementer Δ e tractantur aut post destillationem putrescunt $\sim$ urinosum præbent.

5. $\sim$ formicarum animositatem conciliat, $\sim$ debiles, & ♀ imbecillem roborat.

6. Paratur etiam ∇ magnanimitatis ex formicis hunc in modum.

ix. formic. in cucurbita

$\forall$ immissarum q. v. adde

Confect. Anacard. ̄ij

Castor. ̄j

Hb. bugloss.

Anthos aa. m. j.

Cinamom. opt. ̄j .

Digerantur & destillentur l. a. in $\sim$ tum.

PROCESSUS XVIII.

Spiritum $\ominus$ comm. & $\odot$ destillare & dulcificare.

Enchireses.

I. R. $\ominus$ comm. aut $\odot$ q. v.

II. Solvatur in s. q. ∇ communis impastetur cum triplo boli, & in globulos formetur exsiccandos.

III. His impleatur retorta terrea, & Δ e nudo destillentur in $\sim$.

IV. Dulcificantur hi ☿ si cum tribus partibus ♀ miscentur & sæpius ex arena destillantur.

Monita & cautela.

1. ☿ commune prius est decrepitandum.
2. ☿ ☿ semper mixtus est partibus aqueis, & ideo denuo destillandus donec vapores flavi ascendere desinunt.
3. ☿ ☿ & vini sensim miscendi sunt, & guttatim ne vasa rumpant.
4. Sæpius destillatio est iteranda donec ☿ ☿ prodeat plane volatilis.
5. Facili negotio ☿ ☿ ☿ ☿ ex arena destillantur si illorum solutioni ☿ ☿ instillatur.
6. ☿ ☿ dulcis obtinetur si ☿ extreme calcinati 3iv. in retorta alcohol vini 3iij & ☿ ☿ guttatim affunduntur, & deinde hæc massa ex arena destillatur.

PROCESSUS XIX.

Reliqua mineralia in ☿ fluidos destillare.

Enchireses.

- I. ☿ ☿ igne nudo destillatur phlegmate prius in MB. abstracto.
- II. Ad eundem modum paratur etiam ☿ ☿ is.
- III. Ex ☿ & ☿ partibus æqualibus ad albedinem calcinatis destillatur ♀.
- IV. ☿ oritur si ☿ commune additur.
- V. Per se etiam ex retorta terrea ♀ medicatæ destillantur.

Monita & cautela.

1. ☿ ad albedinem prius est calcinandum in MB aut radiis ☿aribus.
2. Retorta adhibeatur collo non adeo incurvato.

3. Ignis

3. Ignis gradu leni destilletur donec nebula apparent: quibus visis extreme urgeatur ut ☉ prodeat.
4. Phlegma in MB abstrahitur, ☿ in arena, & ☉ in capella vacua.
5. ☿ ex tempore habetur si ☿ t̄j ☿ ☿* iij. uniantur.
6. Si Qi ☿ admiscetur prodit ☿ urinosus.
7. Ex ☿ medicata t̄j i prodit ☿ aciduli.

PROCESSUS XX.

Spiritum ☿is per campanam parare.

Enchireses.

- I. Adaptetur campana hunc in finem excogitata.
- II. Huic supponantur vascula ☿ continentia in patina aqua repleta.
- III. ☿ ferro candente accendatur ut fumus iterum decedens ☿ excipiat.
- IV. Liquor abstracta humiditate in stigma acidum mutetur.

Monita & cautela.

1. Sulphur nunquam nisi in aere liberiore incensum ☿ demittit.
2. Parandus hic ☿ in aere nebuloso aut in locis subterraneis.
3. Fuga exhalationum ☿earum impeditur ab aeris adstantis crassitie.
4. Acidum hoc stigma ob consistentiam, & colorem dicitur ab aliis oleum ☿is.
5. In defectu campanæ hunc in modum possumus procedere.
 - I. Sumatur dolium capax illique tantum ☿ mittatur ut patellæ lignæ innatare queant.
 - II. Hæ patellæ ☿e impleantur & adjectis frustis ferri candentibus ☿ accendatur.
 - III. Orificium linteo denso claudatur tentorii instar formato, quod ☿ semper humectandum.

XX a

IV.

IV. Δ injectis subinde frustis ferri candentis iterum accendatur.

V. Stagma collectum ut supra rectificandum est.

PROCESSUS XXI.

Butyrum & diversis modis destillare.

Enchirises.

I. $\mathcal{R}$. $\mathfrak{g}$ crud. Δ at. $\mathfrak{lbj}$.
 $\mathfrak{ss}$ $\mathfrak{lbij}$.

II. Pulverisata misceantur exacte & massa ex arena destilletur servatis Δ gradibus.

III. Liquor gummosus prodiens auræ humidiori exponatur ut solvatur, & partes uliginosæ ad fundum secedant.

Monita & cautela.

1. Butyrum $\mathfrak{g}$ destillando $\mathfrak{g}$ simul acquiritur.

2. $\mathfrak{z}$ $\ominus$ $\mathfrak{q}$ admixtus pristinum deserit hospitem, & novum adoritur.

3. Qui de butyro tantum est sollicitus poterit in hunc modum procedere.

$\mathcal{R}$ $\mathfrak{g}$ crud. pulv.

$\ominus$ comm. decrep. aa $\mathfrak{lbj}$.

$\mathcal{Q}$ ad alb. calc. $\mathfrak{ssij}$.

M. dest. ex retorta ∇ ea Δ e aperto.

4. Citius negotium hunc in modum succedit

$\mathcal{R}$ $\mathfrak{z}$ $\ominus$ $\mathfrak{ssvj}$.

$\mathfrak{g}$ pulv. $\mathfrak{ssij}$.

$\mathfrak{z}$ $\ominus$ $\mathfrak{g}$ affundatur in alembico Δ i arena committendo.

5. Butyrum $\mathfrak{g}$ ∇ $\mathfrak{z}$ tatum & edulcoratum $\mathfrak{q}$ um vitæ constituit.

6. ∇ $\mathfrak{z}$ tationi inserviens filtrata evaporata, & rectificata $\mathfrak{z}$ $\mathcal{Q}$ phil. appellatur.

7. $\mathfrak{z}$ $\mathcal{Q}$ philos. est $\mathfrak{z}$ $\ominus$ $\mathfrak{g}$ antea conjunctus, nunc ab illo separatus.

PRO-

PROCESSUS XXII.

Spiritus clyssiiformes in retorta tubulata parare.

Enchirises.

I. Clyſſus ♂ ♀ aſus ex his conſtat ingredientibus v. g.

℞ ♂ ℥ij.

⊖ ℥ij.

♀ ℥iiij.

II. Clyſſus ♀eus ex his conflatur ingredientibus & a Boyleo chym. ſceptic. p. 378. ⊖ ♀ fugitivum dicitur.

℞

♂

⊖

♀ aa ℥j.

III. *calis majoris eſt apparatus.

℞

♂

♀

ſilic. calc. aa ℥j.

IV. Huc pertinet etiam Tr. nephritica Amelungii, ex ♀, ⊖, ♂, & ſilicibus Ⓞaribus paranda.

V. Agmen claudit ~ carminativus de tribus ex ⊖ ♀ aa ℥j. & ♂ ℥j. conſtans.

Monita & cāntela.

Ut hi clyſſi rite parentur ſequentes regulæ notandæ ſunt.

Reg. I. Singula clyſſi quem parare intendis ingredientia ſeorſim pulveriſentur, exſiccentur, & ad unguem miſceantur.

Reg. II. In ignem ponatur retorta tubulata ut probe cande. fiat.

Reg. III. Huius collo capax recipiens ſ. q. ▽ repletum agglutinetur ut ~ exhalans corpus inveniat cui ſe inſinuet.

Reg. IV. Retortæ candefactæ per vices ℥℥ pulveris ingeratur ne rumpat.

Reg. V. *Tubus retortæ globulis ex luto confectis post ingestionem sedulo obduretur.*

Reg. VI. *Ventri retortæ vacuo nova ingeratur materia ad finem usque.*

Reg. VII. *Spiritus hoc modo collectus rectificetur, & ad usum servetur.*

C A P U T V.

De

Oleis destillatis.

T H E O R E M A T A.

Olea commode destillantur ex concretis odore & sapore præditis.

II. Parcius illa fundunt ligna, cortices, folia & fructus: copiosius ex seminibus obtinentur.

III. Olea sunt duplicia 1.) volatilia & ætherea, 2.) fixa & terrestria.

IV. Olea ætherea a Θ e volatili urinoso oriuntur Δ i maritato; fixa autem ab acido.

V. Olea ætherea supra aquas natant, fixa fundum petunt.

VI. Ætherea e vesica, aut MB prodeunt, terrestria ex retorta sunt destillanda.

VII. Ligna resinæ, gummata & pinguedines ex arena, aut Δ e aperto oleum præbent.

VIII. Concreta aqua prius sunt maceranda l. etiam pro maiori reclusionem in finum equinum ponenda.

IX. Olea destillata alba sunt, flava, aut rubra. Sola chamomilla vulgaris $\circ$ sapphirinum præbet.

X. Per se liquabilia addito bolo, cineribus cribellatis, aut cum alio corpore per retortam destillantur.

XI. Olea expressa cum corpore ∇ estri aut Θ ino possunt rectificari.

PRO.

PROCESSUS XXIII.

Olea ex MB, aut vesica destillare.

Enchireses.

- I. $\mathfrak{R}$. Sumit. herb. cort. aut aromata in s. q.
- II. g. m. Incisa & contusa imittantur s. q. ∇ communis.
- III. Per aliquot dies macerata destillentur per vesicam aut etiam ex MB.
- IV. Cum vehiculo aqueo prodeunt guttulæ oleosæ per vitrum hypolepticum aut cum bombace separandæ.

Monita & cautela.

1. *Hac methodo destillantur omnia olea vegetabilium supra dictorum.*
2. *Cortices citri & aurantium recentes esse debent, & sine putrefactione, aut maceratione destillari.*
3. *Flores chamomillæ vulgaris sumendi sunt dum semina habent in capitulis. In horum destillatione ad lb x. ∇ 3j. $\circ$ petra potest affundi.*

PROCESSUS XXIV.

Olea ex lignis, resinis, gummatibus & pinguedinibus destillare.

Enchireses.

- I. $\mathfrak{R}$. Lign. in s. q. in scobem redacta macerentur in aqua communi, & destillentur ex vesica.
- II. Cerae, resinis, gummatibus, & pinguedinibus liquatis arena cineres cribellati, & ossa addantur ad humidi consumptionem, & destillentur Δ e conveniente per retortam ex arena.

Monita & cautela.

1. *Lignum Rhodinum per duos menses, & ulterius macerandum est.*

2. *Ligno*

2. Ligno sassafras aqua bulliens affunditur & juncturis probe lutatis statim destillatur.

3. Camph. p. j. addantur ☐ sigillata aut Lemn. p. ij. & saepius ex retorta destillentur.

4. Cera, resina, & gummata cum arena miscenda, & per retortam Δe ∴ destillanda sunt.

5. Pinguedines liquata cum ossibus propriis in tigillo candefactis miscenda sunt, & ex retorta destillanda, ubi ☉ prodit ab empyreumate liberandum.

PROCESSUS XXV.

Olea Empyreumatica rectificare, & ab empyreumate liberare.

Enchireses.

I. Ut hoc obtineatur olea cum aqua miscenda sunt, & de novo destillanda :

II. Idem contingit per reiteratam destillationem cum cineribus, Ψ, c. c. usto, aut alio ☉ alcalico.

Monita & cautela.

1. Olea atherea nulla egent rectificatione.

2. Olea empyreumatica cum spiritibus prodeunt excepto oleo pinguedinum.

3. Si una rectificatio non sufficit saepius illa est reiteranda.

4. Rectificatio cum ☐ ex retorta brevi collo praeclata est adoranda. Prodit 1 ☉ volatile, succedit ☐, & ☉ aethereum relicto infundo crassamento resinoso.

5. Glauberus illa cum ☐ ☉ com. rectificare jubet, illumque l. priori destillationi, vel post illam affundere.

6. ☐ partibus terreis & metallicis impragnati olea in resinas coagulant.

PRO-

PROCESSUS XXVI.

*Olea expressa ab acido terreo liberare.**Enchireses.*

- I. ℞. ʒ. expressi q. v. misceatur cum cineribus aut Ψ.
- II. Destilletur ex cucurbita vitrea breviori collo prædita.
- III. ʒ. phil. sit ii ʒ. olivarum lateres candefacti immittuntur,
& ab illo per destillationem iterum liberantur.

Monita & cautela.

1. Olea expressa per se destillata phlegma præbent nullum ʒ. relictæ in fundo resinosa substantia.
2. Corpus terreo-cinereum absorbet acidum nativum terra saturatum.
3. Alii loco laterum sumunt carbones candentes, qui tamen peregrina facultate imbuti sunt.
4. ʒ. Laurinum rectificari potest si itij aut iij ʒ. laur. creta calcinata aut ☉ ☿ ʒ. additur.

INTRODUCTIONIS AD CHYMIAM MEDICAM

SECTIO III.

De Effectibus Chymie mediis.

CAPUT I.

De Essentiis.

THEOREMATA.

Essentiæ sunt liquores crassi medicamentosi ex vegetabilibus, animalibus & mineralibus parati.

Y y

II. Essen.

- II. Essentia simplices sunt aut composita.
- III. Menstruum nunc $\forall$ constituit nunc aqua Eibus imprægnata.
- IV. Menstruum ignobilius ad legitimam consistentiam evocari potest.
- V. Essentia cum menstruo ϕ -tuoso, aut volatili extracta citra jacturam virtutis specifica evaporari nequeunt.
- VI. Remanentia exprimi potest ad legitimam consistentiam impetrandam.

PROCESSUS XXVIII.

Essentias vegetabilium simplices extrahere.

Enchireses.

- I. $\mathcal{R}$. Partem quamvis vegetabilem sapidam in s. q.
- II. Affundatur menstruum conveniens ad eminentiam 4. digitorum.
- III. Digeratur hæc massa per aliquot dies, usque dum virtus medicamentosa in liquorem transierit.
- IV. Hoc facto liquor decantetur.

Monita & cautela.

- 1. Remanentia potest exprimi ne quid pereat.
- 2. Si adhuc abundat fluiditas menstrui illud evocari potest ad melleuginis consistentiam.
- 3. Remanet essentia in fundo coloris obscuri, & turbidi.
- 4. Essentia menstruo spiritioso, & volatili parata citra jacturam virtutis specifica non possunt evaporari.
- 5. Si spissioris consistentia essentia desideratur per residui expressionem illa obtinetur.
- 6. Si facultas essentialis in gummoso, aut resinoso principio consistit tuto $\forall$ abstrahi potest.

PROCESSUS XXIX.

*Essentias purgantes preparare.**Enchirifes.*

I. Aqueis menstruis & sibus alcalicis aut acidis acuat^{is} radix Rhabarbari, Mechoacanæ, Helleb. nigr. & folia sennæ extrahuntur.

II. Spiritus vini extrahit Agaricum, Turpethum, Jalappam, Scammonium, & gummi gutta.

III. V cum ∇ dilutus extrahit Aloen, colocynthidem Laureolam, & alia.

Monita & cautela.

1. Non cuncta purgantia unico menstruo extrahuntur.
2. Virtus purgans nunc sub resinoso, gummoso, aut gummoso-resinoso tegmine latitat.
3. Gummosa extrahuntur menstruo aqueo, resinosa parent spirituoso, media & composita compositis extrahuntur menstruis.

PROCESSUS XXX.

*Essentias animalium preparare.**Enchirifes.*

I. & Partes animalium ex quibus Tract extrahenda in sufficiente quantitate, l. etiam insecta.

II. Ablatis integumentis conscindantur, & menstruum conveniens affundatur.

III. Reponantur ad digestionem quousque legitimo colore menstruum tinctum sit.

Monita & cautela.

1. Si unica extractione virtus non est extracta negotium reiterandum est.
2. Essentiam castorei spiritus vini extrahit per ∞ Θ * c. Ψ acuat^{us}.

3. Fætor essentiarum per longam digestionem emendatur.
 4. Insectorum virulentia affuso prius ☉ emendatur cui
 deinde s. q. ☿ additur.

PROCESSUS XXXI.

Essentias compositas preparare.

Enchireses.

- I. Variant essentia composita pro illarum forma interna diversa.
 II. Hinc cephalica parantur ex cephalicis, pectorales ex pe-
 ctoralibus, & ita porro.
 III. Eadem methodus hic observanda, quæ in simplicibus ad-
 hiberi solet.

EXEMPLA.

Essentia alexipharmaca.

℞. Rad. Angelic.
 Carlin.
 Enul.
 Gentian. aa ʒj.
 Hb. rut.
 scord. aa mj.
 fl. sambuc.
 calend. aa p. j.
 sem. citr.
 levist. aa ʒij.
 lign. sandal. rubr.
 Myrrh. aa ʒj.
 cort. citr.
 aurant.
 castor.
 opii aa ʒij.

*Incis. & contus. g. m. infund. in s. q. Tr. ☿ f. l. a. essentia ad-
 dendo camph. in ☿ solut. ʒss.*

Es-

Essentia anodyna.

- ℞. Op. thebaici
 croc. or. aa ʒj.
 ʒo ʒ cinamom.
 cort. citr. aa gtt. vj. caryoph.

Vini Hispanici q. s. f. l. a Essentia.

Essentia traumatica.

- ℞ Rad. plantag.
 rub. tinct.
 scrophul. aa ʒj. ʒ
 Hb. Agrimon.
 Herniar.
 Brunell. aa. m. j.
 Fl. Hyper.
 Ros. rubr.
 Symph. aa p. j.
 Myrrh.
 NM. aa ʒij.

✓ ♀ *sat. q. s. f. l. a. Essentia.*

Essentia aperitiva.

- ℞ Rad. caryoph.
 Enul.
 Apii aa ʒʒ.
 Hb. cochl.
 bellid. min.
 trifol. fibrini. aa m. j.
 Fl. anthos.
 cent. min. aa p. j.
 Aloes

Y y 3

Myrrh.

Myrrh. aa ʒij.

☉ * ʒv.

☒ rectif. q. s.

f. l. a. Essentia.

Essentia carminativa.

℞. Pip.

Cardamom.

Cubeb.

Cort. citr.

aurant. aa ʒß.

sem. anil.

fœnic.

carv.

cumin. aa ʒij.

☒ menth.

absinth. aa q. s.

☉ dulc. ad ℥j ʒj.

C A P U T II.

De

Tincturis.

T H E O R E M A T A.

Tinctura est liquor medicamentosus tinctus.

II. Tincturæ ab essentiis differunt consistentia. Illæ sunt dilutiores, hæ spissiores.

III. Characteres bonæ tincturæ desumuntur 1) a colore subjecto extrahendo conveniente. 2) ab extractione vires subjecti penitus exhauriente. 3) ab operatione si essentia simul extrahatur. 4) A quantitate si in exigua quantitate tinctura obtineatur.

IV. Tincturæ simplices sunt aut compositæ.

V. Utræque parantur ex mineralibus, & vegetabilibus tinctis, & coloratis.

VI.

VI. Δ mineralium solvendum prius est, & liquandum deinde $\mathcal{V}$ extrahendum.

VII. Colorem vegetabilium ∇ extrahit acidis acuata, idem $\mathcal{V}$, & acetum.

PROCESSUS XXXII.

Tincturam mineralium extrahere.

Enchireses.

I. Tinctura gemmarum paratur si pulvis illarum $\circ$ $\mathcal{Q}$ aut alio caustico menstruo solvitur, illoque abstracto $\mathcal{V}$ affunditur.

II. Tinctura coralliorum variis modis paratur

A. *Langelottus* illam parat per trituram cum $\circ$ miti, quale est anisi. *Observ.* 59. *Ann.* III. *Ephim. Germ.* p. m. 98.

B. *Maxvellus in Magnetismo* calcinando illa supra fictile ad extremum ruborem, & cum $\mathcal{V}$ extrahendo.

C. *Viganus* oleum ex illis prius parat & tincturam cum $\mathcal{V}$ inde extrahit.

D. Denique paratur per infusionem cum cera liquida.

III. Δ $\mathcal{Q}$ ex ∇ $\mathcal{Q}$ dulci paratur extrahendo illius colorem cum $\sim$ $\mathcal{O}$ Bezoardico, & ex hoc cum $\mathcal{V}$ rectificatissimo.

IV. Tincturam Δ is alcohol vini extrahit ex Δ e cum Θ $\mathcal{Q}$, aut $\mathcal{O}$ ad nigredinem calcinato.

V. Succinum tincturam largitur menstruo $\sim$ tuoso aut Θ so.

VI. Tinctura Ambraë paratur si cum osse sepiaë prius teritur, & deinde $\mathcal{V}$ affunditur.

VII. Antimonium tincturam largitur in lcorias aut vitrum per se cum fusione redactum.

VIII. h tinctura fit si illius sachari pars una cum triplo $\circ$ terebinthinæ miscetur, ac per vi. dies digeritur.

IX. Tincturae $\mathcal{O}$ tis adstringentes per menstrua acida extrahuntur: aperientes autem menstrua acida leniora requirunt, aut Θ la.

X. La.

X. Lapis hæmatites tincturam largitur si supra illius flores
 V rectificatissimus digeritur.

XI. Tinctura ꝑis ultramarina paratur ex illius limatura, aut
 calce cum ☿*, viridis cum ☿ com. Rubicunda evadit si cum
 ☉ calcinatur & cum ☿ urinoso, aut vini extrahitur.

XII. Tincturæ ☿ & ☉ non sunt genuinæ nisi sint cum ꝑ
 philosophorum paratæ.

Monita & cautela.

1. Tinctura gemmarum nullius est usus cum ex partibus men-
 strui oleosi inversis oriatur.

2. Tinctura coralliorum Langelotti est optima tam quoad colo-
 rem, quam vires vid. autor noster p. m. 625.

Tinctura Maxvelli nullius est momenti.

Tinctura coralliorum Viganiana ab autore describitur in me-
 dulla destillatoria p. m. 40. & veris tincturis videtur annume-
 randa.

3. Ut ☿ & ☉ rite præparetur ☿ & ☉ sit bene edulcorata, & ☿ ☉
 bezoardicus, non alius affundatur.

4. Loco ☿ calcinandi poterit etiam illius balsamus sumi, & cum
 ☉ ☿, aut ☿ misceri, exsiccari, & cum V Tra inde extrahi.

5. Ad tincturam succini parandam succinum eligendum est fla-
 vum, aut aurei coloris.

6. Menstruo ☿so potest etiam V rectificatissimus substitui, &
 cum illo in leni colore tinctura extrahi.

7. Menstruum ☿sum oritur si V cum ☿ ☿ saturatur.

8. Tinctura hæc succini non est vera cum illius color a particulis
 succini abrasis oriatur.

9. In confectioe Tr. & ex scoria succinea sequentes cautela probe
 sunt notanda.

a.) Scoria statim post reguli confectioem est sumenda ne
 per deliquium fluat.

b.) Mor-

- B. Mortarium in quo trituranda ad Δ flammam sit calcfactum.
- C. Celerrima manu trituranda est perficienda.
- D. Subito pulvis phiolæ committatur prius candefactæ.
- E. $\forall$ rectificatissimus affundatur, aut oleosus, qualis est anisatus.
- F. Sæpius massa agitetur non modo in principio sed singulis etiam dimidiis horis.
10. *Tinctura $\S$ ex vitro paratur hunc in modum.*
- A. Re. vitr. $\S$ per se fusi q. l.
- B. Affundatur menstruum acidum, & digeratur quo diutius eo melius.
- C. Postquam hoc menstruo partes coloratæ satis sunt comminutæ, & a reliquis liberatæ acidæ iterum sunt evocandæ, & affuso $\forall$ Tra extrahatur.
11. *Optimum acquiritur medicamentum si partibus 3. 3o terebinto. pro Tr. conficienda ex 24 camph. 3j. l. 3vj. admiscantur.*
12. *Tinctura $\S$ is adstringentes sunt particula $\S$ is subtilissima una cum acidis a $\forall$ suscepta.*
13. *Menstruis acidulis $\S$ solvitur; sed non saturatur.*
14. *Verarumque enchireses in auctore nostro videri possunt.*
p. m. 672.
15. *Tinctura lap. hematitis oculos magis delectat quam linguam.*
16. *Tinctura $\S$ is rubicunda hunc in modum paratur.*
- A. Re. limat. $\S$ aut illius crocum cum $\bigcirc$ factum in f. q.
- B. Calcinetur denuo cum decuplo $\bigcirc$ Δ c fortissimo usque dum tota massa cœrulescat.
- C. Affundatur iteratis vicibus $\forall$ urinosi f. q. usque dum sufficiens tinctura sit extracta.

D. Abstrahatur ☞ urinosus ad mellis consistentiam & cum
 ☞ Traextrahatur.

17. Tinctura viridis & cærulea vomitus movet: ultima au-
 tem ex ☉ oritur.

PROCESSUS XXXIII.

Tincturas minerales compositas parare.

EXEMPLA.

Tinctura ☿ ☿ sata.

- I. Misceatur regulus ☿ medicinalis cum aa. ☉ ☿ Δe for-
 tissimo.
- II. Mixtura injiciatur ☞ super scorias regul. ☿ digesto.
- III. Digestione peracta abstrahatur essentia.

Tinctura ☿ anodyna.

- I. ℞. decoct. regular. ☿ medicinalis cum ☞ facti mens.
 r. Opii Thebaici ℥ij.
- II. Solvatur opium in lixivio leni calore, filtretur & in-
 spissetur.
- III. Magmati residuo affundatur vinum Hispanicum, aut
 ☞ ☿ satus & extrahatur tinctura.

Tinctura ☿ ☿ tis.

- I. ℞. ☿ fol. ☿ ℥vj. & liquefiant supra Δem.
- II. Admisceantur ☿ ☿ tis ad rubedinem calcinati ℥iij. & ab
 Δe removeantur.
- III. Reponatur massa in locum humidum ut efflorescat, &
 rubicunda evadat.
- IV. Affundatur ☞ cinamomifatus & extrahatur tin-
 ctura.

Tinctura

Tinctura antiphthifica Michaelis.

- I. ℞ . Iris ad rubedinem calcinati q. s.
- II. Impastetur $\ominus$ $\square$ essentiali & admisceatur s. q. sacchari.
- III. Affundatur ∇ & fiat extractio.

PROCESSUS XXXIV.

Tincturas vegetabilium cum menstruo aqueo parare.

IVXXXIV Enchireses.

- I. ℞ . Flores vegetabilium tinctos & coloratos in s. q.
- II. Affundatur ∇ simplex aut destillata s. q. $\sim$ acidi acuata.
- III. Digeratur massa in cineribus calidis donec sufficiens color ex floribus in menstruum abierit.
- IV. Hoc facto liquor decantetur, & residuum exprimatur.

Monita & cautele.

1. Tinctura florum per expressionem parata post factam subsidentiam filtranda est.
2. S. q. acidi affundatur ne liquor vapescat.
3. Nisi una vice menstruum satis tinctum sit denuo infundatur aut humiditas superflua evocetur.

PROCESSUS XXXV.

Tincturas vegetabilium simplices cum ∇ extrahere.

Enchireses.

- I. ℞ . partes vegetabilium coloratas & exsiccatas in s. q.
- II. Affundatur ∇ rectificatissimus ad eminentiam iv. digitorum.
- III. Digerantur per aliquot dies usque dum menstruum tinctum sit.

Monita & cautela.

1. $\forall$ menstruum tincturarum vegetabilium universale esse potest.
2. Non omni tempore ad colorem respiciendum est sed simul ad virtutem medicamentosam.
3. Loco $\forall$ menstruum alcalicum sumi potest.
4. Ad hunc modum parantur omnes tincturae.

PROCESSUS XXXVI.

Tincturas vegetabilium compositas parare.

Enchirises.

- I. Parantur tincturae compositae cum aqua acidulata v. g.
4. fl. cord.
- II. Eadem fiunt infundendo species in $\forall$ & tincturam ex illis extrahendo.
- III. Idem contingit si ∇ -tuosae tinguntur.

Monita & cautela.

1. Tinctura Bezoardica vulgaris est mixtura simplex colorata.
2. Aqua -tuosa torna $\odot$, sandalo rubro, alkanna, aut extrahis coloratis tingi possunt.

PROCESSUS XXXVII.

Tincturas vegetabilium cum aceto parare.

Monita & cautela.

1. Ut tinctura cum menstruo aqueo parantur: ita etiam cum aceto fiunt.
2. Tincturae cum aceto paratae dicuntur alias aceta medicata.
3. Si una vice non sufficienter tinctum sit menstruum iteretur infusio.

EXEM-

EXEMPLA.

Acetum Bezoardicum.

℞ Rad. Angel.
Contrajerv.
Petafit. aa ʒj.
Hb. rut.
card. bened. aa. m. j.
Fl. samb.
calend.
papav. errat. aa p. j.
bacc. Junip. ʒj.
Aceti vini ℥ iv.

Acetum cephalicum.

℞ Rad. Doron.
Valer.
Irr. flor. aa ʒj.
Hb. major.
rorismar.
mar. ver. aa m. j.
Fl. lil. convall.
spic. nard.
lavend. aa p. j.
ros. rubr. p. ij.
✚ vini q. s.

Acetum hystericum.

℞ Rad. Galang.
Zedoar.
Hb. puleg.
matric.
meliss. aa m. j.

Fl. cheir.
 calend. aa p. j.
 croc. 3ß.
 antophyll.
 cost. ver.
 cass. lign. aa 3j.

CAPUT III.

De

Elixiriis.

THEOREMATA.

- I. Elixiria sunt essentia composita magis concentrata.
- II. Duo requiruntur ad Elixir corpus extrahendum, & extrahens, s. menstruum.
- III. Corpus extrahendum constituunt vegetabilia aromatica, minus animalia, & mineralia.
- IV. Menstruum spirituosum est, aut aqueum.
- V. Ad extractionem facilitandam additur tertio, aut quarto die spiritus acidi ad $\mathcal{V}$ lbj. 3j vel 3ß.
- VI. Supplementum his addit digestio, vel etiam destillatio.

PROCESSUS XXXVIII.

Quavis elixiria preparare.

Enchirises.

- I. $\mathcal{R}$. corporum extrahendorum q. s.
- II. Incisis, & contusis affundatur $\mathcal{V}$, aut aliud menstruum conveniens.
- III. Digeratur in leni calore, vel etiam destilletur ex alembico.

Monita & cautela.

- I. Si ingredientia sunt resinosa $\mathcal{V}$, aut alius liquor spirituosus est sumendus.

2. Gum.

2. Gummosa extrahuntur aqueis, media menstruo composito.
3. Interdum sufficit sola digestio, eaque nunc brevior, aut longior: interdum autem destillatio in subsidium vocanda est.
4. Praestat extractionem iteratis vicibus instituere, quam simul sextuplam aut octuplam proportionem affundere.

EXEMPLA.

Elixir prophylacticum.

℞ Rad. Angel.
 Helen. aa ʒss.
 Hb. scord.
 rut. aa m. j.
 bacc. Junip.
 Myrrh.
 Theriac.
 Lign. sandal. aa ʒj.

M. f. c. s. q. ☞ sat. l. a. Elix.

Elixir cephalicum.

℞ Rad. Doron.
 Valer.
 caryophill. aa ʒss.
 Hb. rorismar.
 mar. ver.
 beton. aa m. j.

Fl. lavend.
 stæch. Arab.

Cubeb. aa ʒj.

Lign. Al. ʒij.

Myrrh. ʒi.

Incis. & contus. irrorentur s. q. ☞ ceph. affundatur ☞
 ☞ sat. s. q. f. l. a. Elixir.

Elixir

Elixir pectorale.

℞ Rad. Enul.
trifol. fibr. aa ʒj.

Hb. scabios.
marrub. aa m. j.

Fl. pap. errat. p. iij.
hyssop.

tussilag. aa. p. ij.

sem. anis.

succ. liquir. aa ʒj.

℥ rectif.

⊖ * q. s. f. Elixirium.

Elix. stomachicum.

℞ Rad. Galang.

pimpinell.

mei aa ʒʒ.

Hb. menth.

meliss. aa m. j.

Fl. ros. rubr.

cent. min.

spic. aa p. j.

Myrrh. ʒj.

NM.

lign. al.

cinamom. aa ʒij.

cort. citr.

aurant

croc. aa ʒj.

℥ rectif. q. s.

⊖ ad ʒj.

℥ ʒj.

Elixir

Elixir uterinum.

℞ Rad. bryon.

pæon.

Zedoar. aa ʒß.

Hb. meliss.

matric.

sabin.

puleg. aa m. ʒ.

Fl. calend.

cheir. aa p. j.

croc. ʒß.

Antophyll.

cost. ver.

cass. lign.

bacc. laur. aa ʒij.

lign. sandal. ʒj.

EE Castor. q. l.

f. l. a. Elix.

CAPUT IV.

De

Extractis.

THEOREMATA.

I. Extracta sunt essentia evaporata.

II. Extracta sunt simplicia & composita.

III. Præstat præparare simplicia & usus tempore ex illis facere composita.

IV. Subjectum extractorum sunt amara, resinosa viscosa, guminea, & alia fixiora.

V. Resinosa extrahuntur menstruo Δco, gummosa ∇co, & quæ mediam naturam habent composito.

Aaa

PRO.

PROCESSUS XXXIX.

*Extracta ex amaris, & resinosis parare.**Enchireses.*

- I. R. Amara & resinosa in f. q.
- II. Grosso modo contusis affundatur $\forall$, & leni calore tinctura omnis successive extrahatur.
- III. Menstruum in cucurbita abstrahatur ad legitimam consistentiam.

Monita & cautela.

1. Amara constant ex particulis Θ linis alcalicis & Δ eis sub terrearum dominio contentis.
2. Spiritus sunt appropriatum, & genuinum partium resinosarum menstruum.
3. $\forall$ in Jalap. & scammon. extractione ad dimidium est abstrahendus, & resina ∇ precipitanda.
4. Liquor tinctus post precipitationem remanens ulterius inspissatus extractum exhibet.
5. ssj . Jalap. ponderosi exhibet ssij . resina; Scammonium plures
6. Resina Jalap. & scammonii dicitur alias magisterium.

PROCESSUS XL.

*Concreta gummosa menstruo aqueo extrahere.**Enchireses.*

- I. R. Gumm. aut vegetabilia gummosa in f. q.
- II. Affundatur ∇ Θ ibus acuata & tinctura extrahatur.
- III. Remanentia exprimatur, & menstruo evaporato ad legitimam consistentiam redigatur,

Mo-

Monita & cautela.

1. Spiritus acidi sunt ∇ acutata.
2. Quae debiliter vel plane non attingunt aquea, illa obsecundant acidis.
3. Acida fortiora solvunt, leniora extrahunt.
4. Solutio debetur $\ominus$ ibus extractio $\triangle$ eis.
5. Menstruum ∇ eum leni coctione evocatur.

PROCESSUS XLI.

Concreta mediae naturae extrahere.

Enchirises.

- I. $\Re$ Concreta mediae naturae in s. q.
- II. Grosso modo contusis affundatur menstruum ex ∇ & $\Re$ compositum.
- III. Leni calore tinctura extrahatur, quae menstruo evocato ad legitimam consistentiam redigatur.

Monita & cautela.

1. Concreta mediae naturae ex resina, & gummate sunt composita.
2. Menstruum compositum ∇ phlegmaticus constituit, vinum, aut alii succi.
3. Pro diversitate substantiae extrahendae menstruum seligatur diversum. v. g. pro gummosa sola ∇ , pro resinosa sola ∇ .
4. Ut menstruum ∇ eum: ita etiam compositum coquendo abstrahitur.

EXEMPLA.

EXTRACTUM OPII CYDONS.

Opium cydoniatum.

Enchirises.

- I. $\Re$ Op. Thebaic. in particulas concisi lbj.
- II. Affundantur in cucurbita humili succi cydon. bene maturorum recentissimi lbx. & $\ominus$ $\square$ $\frac{3}{4}$.

Aaa 2

III.

III. Exponatur leni calore per aliquot dies usque dum signa fermentationis ex bullulis assurgentibus appareant.

IV. Hoc viso addantur sachari pulv. ssij . sic opium attolletur, & resolvetur per minima.

V. Liquor coletur per manicam Hippocratis, & ad legitimam consistentiam inspissetur.

Monita & cautela.

1. Ad hunc modum Aloe, scammonium, & alia Concreta media possunt extrahi.

2. Inter fermentandum gas exhalare solet, quod somnolentiam inducit, a quo cavendum est sibi.

3. Pars impura volatilis sub spuma forma superiora occupat terrestrior autem in fundo residet.

4. Opium potest etiam extrahi cum aqua pluviali, resinosa autem cum V rectificato. Vid. Charras pharm. reg. p. III. seqq.

5. Idem fit cum phlegmate aceti, aut menstruo aqueo cum $\ominus \boxplus$ acuato.

6. Menstruum aqueum agit in partes gummosas, alcali autem in resinosas.

Extractum Aloes.

I. R . Aloes lucidæ q. s.

II. Coquatur in sero lactis & filtretur.

III. Liquor filtratus evaporetur ad consistentiam legitimam.

IV. Hæc massa solvatur in succo rosarum, & in extracti formam redigatur.

Monita & cautela.

1. Resinosa Aloes substantia V extrahitur: gummosa autem menstruo aqueo.

2. Partes Aloes resinosa sero lactis soluta valde deprehenduntur inmutata.

3. Extractum Aloes pilulas Angelicas polychrestas constituit.

INTRODUCTIONIS AD CHY- MIAM MEDICAM

SECTIO IV.

*De
Effectibus Chymia solidis.*

CAPUT I.

*De
Floribus.*

THEOREMATA.

Flores $\ominus$ ini sunt, $\triangle$ ei, aut medii.

II. $\ominus$ ini sunt flores $\ominus*$ simplices, & compositi.

III. Ad $\triangle$ eos flores $\triangle$ pertinent, Benzoes, & camphoræ.

IV. Mediam inter hos naturam habent flores $\dagger$ simplices, & compositi.

V. Flores sublimantur per se, aut addito alio corpore conveniente.

VI. Per se sublimantur flores Benzoes, $\triangle$ is, $\dagger$, camphoræ: reliquis vero $\ominus$ commune additur, $\ominus*$, aut etiam arena.

VII. Flores igne fortiori egent, compresso, & aere, exceptis floribus Benzoes.

VIII. Flores parantur in Aludel, retorta tubulata, aut alio vase.

PROCESSUS XLII.

*Flores Θ * simplices, & compositos parare.*

Enchireses.

- I. $\mathcal{R}$. Θ * probe triti, Θ communis, aut lim. $\mathcal{I}$ tis
aa. q. v.
- II. Pulverisata misceantur & massa liquore conveniente humectetur.
- III. Sublimetur in flores ex cucurbita vitrea aut terrea Δ e conveniente.

Monita & cautela.

1. Addi etiam potest Θ $\square$ aut lap. hemat. pp. loco Θ com. aut limat. $\mathcal{I}$ tis.
2. Flores cum Θ com. sublimati simplices dicuntur: reliqui autem compositi $\square$ sati, $\mathcal{I}$ tiati, aut hematitisiati nuncupantur.
3. Simplices ex cucurbita vitrea Δ $\dots$, compositi autem ex alembico ∇ eo l. ferreo Δ e nudo destillandi sunt.
4. Prodit simul $\sim$ seorsim excipiendus, & sequuntur flores in capitellum elevati.
5. Δ per gradus est augendus ne vasa rumpant.

PROCESSUS XLIII.

Flores Δ eos varii generis sublimare.

Flores Δ is communis.

Enchireses.

- I. $\mathcal{R}$. Δ g. m. contusi $\mathcal{I}$ bj., injiciatur in retortam terream Δ i nudo committendam.
- II. Imponatur alembicus non lutatus.
- III. Accendatur Δ moderatus ut flores ascendant.

Monita

Monita & cautela.

1. Capitellum floribus repletum saepe est mutandum.
2. Dum hoc mutatur orificium retortæ alio operiatur ne flamma accendatur.
3. Factum incendium injectis cineribus extinguatur.

*Flores Benzoes.**Enchireses.*

- I. ℞. Benz. trit. q. v. & cum aa. arenæ misceatur.
- II. Immittatur ollæ rotundæ & orificium duplici carta emporetica in modum pyramidis convoluta claudatur.
- III. Addatur Δ sublimatorius & flores nivei colligantur.

Monita & cautela.

1. Duo aut plura capitella ad manus sint, quæ subinde mutantur.
2. Si capitellum tanquam $\odot$ madefactum apparet ab opere desistendum est.
3. Parantur etiam flores Benzoes cum VSJ : de quibus supra.

Flores Camphoræ.

Flores Camphoræ parantur immittendo illam vasi vitreo & leni Δ c exponendo ut omnis camphora in flores sublimetur.

PROCESSUS XLIV.

*Flores & simplices & compositos sublimare.**Flores & simplices.**Enchireses.*

- I. Imponatur retorta tubulata Δ aperto ut sensim candefiat.
- II. Candefactæ aliquot z iæ ♂ & ♀ ati injiciantur cum tertia arenæ parte mixtæ.

III. Cef-

III. Cessante fumo nova ꝓ quantitas cum arena mixta injiciatur, & hoc tamdiu continuetur donec sufficiens florum quantitas collecta sit.

Monita & cautela.

1. Flores ꝓ in usu sensim esse desinunt cum tutiora habeamus remedia emetica.

2. Potest etiam manna accensa cum folle in recipiens agglutinatum pelli. Vid. le Mort. Chym. Phys.

Flores ꝓ compositi.

Enchireses.

1. 12. Vit. ꝓ, aut Δ $\odot$ at ꝓ 3ij. $\ominus$ * 1b3.

II. Singula seorsim subtilissime pulverisentur & invicem probe misceantur.

III. Immittantur cucurbitæ humili alembico vitreo munitæ.

IV. In arena lento Δ gradu sublimatio instituatur.

Monita & cautela.

1. Lento Δ is gradu sublimatio fieri debet ne flores emetici evadant alias diaphoresin excitantes.

2. ∇ calida affusa edulcorandi sunt, & per cartam bibulam filtrandi.

C A P U T II.

De

Sublimatis.

T H E O R E M A T A.

I. Flores & sublimata nomine magis, quam re ipsa differunt.

II. Flo-

- II. Flores magis porosi sunt; sublimata autem crystallina
 III. Repetita sublimatione non opus est cum fine impetrato
 ab opere desistendum.
 IV. Inter illa ☿ eminet, ♀ dulcis, & ☿ ☿.
 V. ☿ adulteratus instillatu ☿ ☿ per deliquium di-
 gnoscutur.

PROCESSUS XLV.

Mercurium sublimare.

Enchireses.

- I. ☿ vivi q. v. solvatur in s. q. ☿ & in Δc evocetur hu-
 miditas omnis.
 II. Massa relicta subigatur cum aa ☿ calcinati, & ☉ decre-
 pitati in patina lignea.
 III. Injiciatur cucurbitæ terreæ & Δc nudo sublimetur.

II.

Potest etiam fieri in hunc modum

- I. ☿ ☉ comm. lbj.
 ☿ ad flav. calc. lbjss.
 ♀ viv. lbj.
 subl. 3j.
 ☿ cochl. j.
 II. Conterantur in mortario lapideo per horæ spatium do-
 nec ☿ dispareat.
 III. Hæc massa immittatur cucurbitæ, & detur Δ per gra-
 dus.
 IV. Ascendit ☿ seorsim colligenda.
 V. Quarta die elapsa augeatur Δ ut elevetur materia alba
 compacta, ponderosa plane crystallina remanente in fundo multa
 fecum copia.

Monita & cautela.

1. Θ additur non ut corrodat Φ sed partibus ∇ eis Θ ium solutionem impediat.
2. Θ commune admisceatur non aliud corpus Θ inum.
3. Cave ne nimis cito Δ em intendas, ne sub forma pulveris albicantis Φ ascendat.
4. Cave a fumo inter terendum in preparatione ascendente pulmonibus admodum nocivo.
5. Φ adulteratur cum arsenico: quod $\circ$ Φ per deliquium dignoscitur.

PROCESSUS XLVI.

*Mercurium sublimatum dulcificare.**Enchireses.*

- I. Φ q. v. Φ vivi per corium trajecti & Θ e & Φ loti quantum sublimatus capere potest.
- II. Misceantur in mortario lapideo pistillo ligneo donec simul in pulverem cinereum abeant.
- III. Immittatur hic pulvis cucurbitæ, & ex Δ servatis illius gradibus sublimetur.

Monita & cautela.

1. Hic Φ dicitur dulcis non quod sachari saporem referat sed ob deficientem acrimoniam.
2. Φ vivus in summo hærens & ∇ inutilis fundum occupans a media crystallina parte studiose est separanda.
3. Pars crystallina aqua calida elutrietur & ita non opus habet rectificatione.

PROCESSUS XLVII.

*Cinnabarim antimonii ex Φ , & Φ preparare.**Enchireses.*

I. Dum

- I. Dum chymicus butyrum $\ddagger$ destillat acquirit simul $\ddagger$.
- II. Circa finem itaque operationis ubi guttæ non amplius exstillant augeat ignem supra, & infra capellam.
- III. Refrigeratis omnibus eximatur substantia metallica adherens ac teratur.
- IV. Si splendentem rubedinem non præ se ferat rectificanda est.
- V. Splendescens aliquoties abluatur aqua fontana ut butyrum, & $\ddagger$ vivus eluatur.

Monita & cautela.

1. Helmontius $\ddagger \ddagger$ parat ex $\triangle \ddagger$ cum menstruo acido facto & $\ddagger$ vivo.
2. Wed. Ann. III. Ephim. p. m. 173. ex $\triangle \ddagger$ cum lixivio saponario facto & $\ddagger$ parat $\ddagger \ddagger$.
3. Assumendum est $\ddagger$ punctula copiosa rubicunda striis interposita ostendens.
4. Cinnabaris rectificatur e crucibulo arena ad medietatem repleto, in quod cucurbitula cinnabari modice repleta collocantur circumpositis exterius carbonibus candentibus. Orificium ope operculi cartacei occludatur, & $\triangle$ cum prudentia regatur.
5. $\ddagger \ddagger$ colore a factitia & adulterata discernitur. In hac omni tempore rutilans, sed cum obscuritate observatur, in illa vero admodum splendescens & exaltatur.

CAPUT III.

De

Calcinatiis.

THEOREMATA.

- C**Alces sunt pulveres per ignem producti.
- II. Subjectum calcium mineralia, & vegetabilia con-
- ficiunt.

III. Ignis calcinatorius actualis est, aut potentialis.

IV. Ignis actualis immediate adhibetur, aut mediantibus aliis.

V. Ignis immediatus comburit, & cineres producit.

VI. Ignis mediatu adhibetur mediante aqueo humido, acido, & c. Oso.

VII. Prior calcinationis species dicitur immersio, s. philosophica; posterior autem via humida, aut sicca absolvitur.

VIII. Calcinatio per ignem potentialem menstruo fit, q. & samento.

PROCESSUS XLVIII.

Ossa & dentes igne immediato calcinare.

Enchireses.

I. R. Partes animalium duriores in s. q.

II. Incidantur secta, & in furno, in vase figulino igni committantur, usque dum penitus albescant.

III. Terantur in mortario & supra porphyrite affusa aqua.

IV. Particulæ satis comminutæ in parvos pyramides fastigientur.

Monita & cautela.

1. Concha ab impuritatibus aceto prius sunt liberanda, & deinde Δ i committenda.

2. Cornu cervi, & ebur ustum post $\sim$, & Θ vol. abstractionem in Δ e aperto ad albedinem calcinantur.

3. Preparatio non absolute est necessaria modo usta satis sint comminuta.

4. Preparatio ∇ simplici fieri potest, vel etiam pro lubitu cum destillata.

PRO-

PROCESSUS XLIX.

Partes animalium duriores philosophice calcinare.

Enchirises.

- I. R. Cornua, ossa, & dentes animalium in s. q.
- II. Serra incidantur, & in aqua communi coquantur usque dum mollescant, & commode pulverisari possint.
- III. Medulla, & reliquæ impuritates cultro auferantur, & pars albicans exsicceetur.

Monita, & cautele.

1. Loco aquæ communis potest etiam destillata sumi.
2. Facilius & citius negotium succedit cum ∇ Θ alcalico im-
pregnata.
3. Aqua remanens depurata, & ulterius cocta gelatinam ex-
hibet.
4. Suspendi etiam potest c.c. in alembico, vel aliunde vapore
 ∇ calida emolliri.
5. Minus commode testacea hunc in modum calcinantur nisi
accedente acido.
6. Gelatina partium duriorum compagem firmans coctione me-
diante evocatur; eaq; sublata pulverisari possunt.

PROCESSUS L.

Antimonium via humida in calcem redigere.

Enchirises.

- I. R. Butyr. $\dagger$ per subsidentiam depurati q. v., & immit-
tatur parvæ cucurbitæ vitreæ.
- II. Affundatur successive sextuplum $\sim$ $\odot$ usque dum bu-
tyrum solutum sit, & effervescencia cesserit.
- III. Post factam butyri detumescentiam cucurbita in are-
nam ponatur & $\sim$ ad siccitatem abstrahatur.
- IV. Pulvis flavi coloris ex cucurbita eximatur, & in $\dagger$ $\sim$
 $\odot$ abigatur.

Monita & cautela.

1. ☿ ☉ tam diu affundatur usque dum butyrum solutum sit, & effervescentia cesset.
2. Pulvis tam diu calcinetur, donec substantia alba, insipida, & inodora remaneat.
3. Per horam unam, vel alteram hæc calcinatio continuetur donec fumum ruffum non amplius dimittat, & materia antea congruata in pulverem tenuissimum abeat.
4. Hunc in finem non incongruum erit ope styli ferrei materiam in ꝑbulo hærentem sæpius agitare.
5. Ad hunc modum paratur etiam ex croco metallorum, & ꝑe ☉ato ꝑ.
6. Breviori via habetur si ꝑ vite cum triplo ☉ calcinatur.
7. ☿ ☉ bezoardicus est ☿ partibus ꝑ impragnata.

PROCESSUS LI.

Bezoardicum ☉lare & reliqua composita preparare.

Enchireses.

- I. ☿ ☉ finissimi a reliqua substantia metallica probe purgati 3j.
- II. Solvatur in s. q. ☿ vel etiam ☿ ☉ bezoardico & solutio servetur.
- III. ☿ Butyr. ꝑ rectif. 3ij. & immittatur cucurbitæ satis amplæ.
- IV. Affundantur ☿ ☉ optimi 3vij. guttatim sub camino vel in aprico.
- V. Dux hæ solutiones misceantur & procedatur ut supra cum bezoardico simplici.

Monita & cautela.

1. Ad hunc modum paratur etiam bezoardicum Dre.

2. ☉ & ☽ a partibus peregrinis metallicis probe debent esse depurata.

3. Bezoardicum ☉ are tam diu calcinandum est donec colorem purpureum induat, & saporem omnem amittat.

4. Bezoardicum ☿iale, & ☿iale ex butyro ☿ & ☿iali & ☿iali, ut simplex paratur.

PROCESSUS LI.

Antimonium via sicca cum ☉ calcinare.

Enchireses.

I. ☿ & crud. Hungar. ☿☿. ☉ optime exsiccati ☿☿.

II. Scorsim pulverisata misceantur exacte.

III. Ponatur ☿ in furnum anemium ut probe candefiat.

IV. Huic candefacto per vices ingeratur materia supra descripta.

V. Facta detonatione calidiusculum adhuc magma in ▽ simplici olla pura excipiat.

VI. Cum per noctem steterit sordes ☿ superiores auferantur & lixivium filtretur.

VII. Massa aqua nova affusa perfecte a ☉ tiato liberetur & filtretur.

VIII. Pulvis in filtro hærens leni calore exsiccat. ad usum fervetur.

Monita & cautele.

1. ☿ diaph. simplex ex minera ☿ parari potest, ex regulo, croco, vitro, ☿☿, cap. mort. clyssi & ☿.

2. ☿ diaph. ex regulo paratum dicitur alias cerussa.

3. ☿ diaph. tripla ☉ portione unica vice paratum prævalet triplicatis.

4. ☿ diaph. non diu in Δe relinquendum, nec jam paratum denuo Δiendum est.

5. *Ue* & diaph. simplex ex regulo ita antihecticum Poterii ex regulo & Ziali cum triplo $\odot$ parari solet.
6. Lixivium remanens filtratum, & ad crystallisandum evaporatum $\odot$ giatum constituit.
7. Si massa non edulcorata statim in aqua coquitur, & precipitatur magisterium & diaphoretici oritur.

PROCESSUS LIII.

Antimonium diaphoreticum Stiale cachecticum parare.

Enchireses.

- I. *℞.* Limat Stis ℥ss . exponatur Δ i ut extreme candescat.
- II. Huic candefactæ injiciatur successive anaticum pondus & pulverisati.
- III. Agitetur baculo ferreo usque dum fumus ascendere desinit: quo observato materia candens eximatur, & in mortario ferreo in pulverem reducatur.
- IV. Triplum $\odot$ admisceatur, & procedatur ut supra cum & diaphoretico simplici.

Monita & cautela.

1. Massa continuo agitanda est ne fundatur, & in regulum abeat.
2. Fusio impeditur si orificium furni fusorii claudatur.
3. Ubi globuli concreverunt forcipe in $\ddagger$ frangendi sunt, aut in mortario conterendi.
4. Denuo igniatur hac massa in $\ddagger$ bulo donec in scorias abierit.
5. Si aqua frigida edulcoratur massa subnascitur subpallida hepaticæ rubedinis pulvis.
6. Si coctione mediante edulcoratio instituitur pulvis rubei coloris oritur priori longe levior.
7. Fit etiam & diaphoreticum Stiatum rubrum ex croco Stis giato detonando illum cum triplo $\odot$.

PRO-

PROCESSUS LIV.

Metalla per solutionem cum menstuis in calcem redigere.

Enchireses.

- I. R Corporis solvendi s. q.
- II. Affundatur menstruum conveniens in vi. vel viiipla proportionem.
- III. Massa detineatur in calore debito usque dum soluta sit.
- IV. Præcipitetur contrariis & si opus edulcoretur.

Monita & cautela.

1. F solvitur h , ∇ 4, g , f , e & d . R autem $\odot$.
2. ∇ solvit $\odot$ si gemina destillatione ab equali $\odot$ portione abstrahitur.
3. Idem facit $\sim$ $\odot$ proprio $\ominus$ saturatus nec non $\sim$ $\odot$ bezoardicus.
4. Non sunt recipienda quæ texturam $\sim$ acidorum invertunt, sed quæ illam immutant & aptiorem reddunt.
5. Quaecunque soluta sunt ab acidis præcipitantur per alcali, & vice versa.
6. d in ∇ si soluta præcipitatur lamina cuprea vel ferrea solutioni immissa.

EXEMPLA.

Aurum fulminans.

Enchireses.

- I. Solvatur $\odot$ laminatum in s. q. R .
- II. Solutio præcipitetur cum $\circ\circ$ f per deliquium.
- III. f f tatus edulcoretur & exsicceetur.

Monita & cautela.

1. $\circ\circ$ f guttatim instillandum est.
2. In exsiccatione caveatur a nimio calore.
3. Aurum fulminans majorem strepitum edit quam f sclopetarius.

Ccc

4. $\odot$

4. ☉ fulminans non tantum sursum sed etiam deorsum fulminat.
5. Pulvis fulminans ex ☉, ☿, ☿ & ☿ ☿ paratus sonum edit admodum obtusum.

☿ albus ☉aris.

- I. ☿ ☿ depuratissimi q. v. & solvatur in s. q. ☿ ☉ rectificatissimi.
- II. Præcipitetur cum ☿ ☿ in magisterium s. q. ☿ communis edulcorandum.
- III. Misceatur cum aa croci ☉ subtilissimi.

Monita & cautela.

1. Hic pulvis cum sacharo rosato commode potest exhiberi.
2. Hic pulvis non per salivam; sed transpirationem curat.

PROCESSUS LV.

Metalla amalgamando cum ☿ calcinare.

Enchireses.

- I. ☿ lamell. ☉ vel ☿ q. v.
- II. Misceantur cum vi. vel viii plo ☿ vivi.
- III. ☿ exhalet ut calx in fundo relinquatur.

Monita & cautela.

1. Amalgamatio ad solvendum a chymicis adhibetur.
2. Amalgamatio ad ☉ ☿ ☿ corpus solvendum potissimum adhibetur.
3. Depopulatur servus fugitivus corpus sibi commissum, & de illo aliquid secum rapit.
4. ☿ cum ☿ & ☿ non bene amalgamatur.
5. Fragilia & friabilia reddit corpora aaatio.

PROCESSUS LVI.

Reliqua metalla cæmentando calcinare.

Enchireses.

- I. ☿ Metalla lamellata in s. q.

H. Fiat

II. Fiat S.S.S. cum cemento in pyxide cæmentatoria.

III. Committatur per aliquot horas, aut dies Δ irreverberatorio.

Monita & cautela.

1. Cementum ∇ eum est, Θ inum aut Δ eum.
2. Cementum siccum adhibetur, vel etiam humectatum.
3. $\odot$ & ∇ cæmentando purificatur.
4. Δ calcinat metalla, Θ metalla imperfecta.
5. Salia volatilia exaltant, & depurant ferrum.

CAPUT IV.

De

Crocis.

THEOREMATA.

CRoci sunt calces imperfectæ.

II. Croci parantur ex mineralibus.

III. Crocus $\dagger$ purus est, aut impurus.

IV. Crocus $\dagger$ purus ex $\dagger$ & $\odot$ partibus æqualibus intentione primaria oritur.

V. Crocus $\dagger$ impurus ex scoriis reguli $\dagger$ intentione secundaria paratur.

VI. Crocus δ tis adstringens est aut aperitivus seu alterans.

VII. Crocus δ tis $\dagger$ giatus ex scoriis reguli $\dagger$ δ tialis producitur.

PROCESSUS LVII.

Crocum metallorum purum parare.

Enchirises.

I. $\Re$ $\dagger$ Hungarici $\odot$ aa q. v.

II. Scorsim pulverisata misceantur exacte.

III. Hæc mixtura aut simul & semel in mortario accendatur, aut successixe in crucibulum ingeratur.

IV. Quam primum massa fluxerit ab Δ e removeatur, & ∇ calida solvatur.

V. Lixivium filtretur, & nova ∇ affundatur ad Θ si saporis amissionem.

VI. Pulvis in filtro hærens leni calore exsicceatur.

Monita & cautela.

1. Si mediam $\odot$ adjeceris quantitatem majorem croci copiam obtinebis.

2. Detonatio potest etiam in retorta tubulata fieri ad $\sim$ clyssi-formis salvationem.

3. Lixivium superstes inspissatum $\odot$ $\ddagger$ iatum præbet.

4. Crocus metallorum purus cum cremore $\boxplus$ infusus, coctus, filtratus & ad crystallifundum inspissatus $\boxplus$ Emet. constituit.

PROCESSUS LVIII.

Crocum metallorum impurum elutriare.

Enchireses.

I. $\mathcal{R}$. Scor. reg. $\ddagger$. q. v. affundatur ∇ simplex tamdiu donec non amplius Θ sum saporem referat.

II. Lixivium filtretur & pulvis in filtro relictus exsicceatur.

Monita & cautela.

1. Lixivium relictum non est rejiciendum cum $\boxplus$ $\boxplus$ satum $\ddagger$ iatum constituat.

2. Crocus metallorum purus collyria exhibet: uterque emeticorum parens existit.

PROCESSUS LIX.

Crocum $\mathcal{I}$ tis $\ddagger$ iatum parare.

Enchireses.

I. Exponatur scoria reguli $\ddagger$ $\mathcal{I}$ tialis in loco humido aeri liberi, ut per deliquium fluat, & in pulverem solvatur.

II. Hic pulvis ∇ calida eluatur ut $\ddagger$ diaphoreticum.

III. Pul.

III. Pulvis subtilis aquæ permixtus, & cum ☉ triplo detonatus crocum aperitivum constituit; crassus autem infundo remanens adstringit.

Pulvis Antatrophicus.

Rec. Croc. ♂tis giar. aper.
arcan. duplic. aa. ʒʒ.

M. f. ♀. dos. ʒʒ.

Pulvis Cachecticus.

Rec. Croc. ♂t. giar. aper. ʒij.

Rad. ar. pp.

Cinamom. acut. aa. ʒj.

fol. aur. no. ij.

M. f. ♀. cachect. dos. ʒj.

C A P U T V.

De

Eibus volatilibus.

T H E O R E M A T A.

I. Eia volatilia vegetabilia sunt, aut animalia.

II. Eia vegetabilium volatilia ex capite mortuo aquarum ulterius putrefacto, & cum cineribus mixto destillantur ulterius rectificanda.

III. Destillantur etiam per se ex herbis aromaticis, aut sine putrefactione ex seminibus.

IV. Eia animalium volatilia ex integris animalibus parantur, aut ex illorum partibus præmissa putrefactione.

V. Idem impetratur si animalia integra, & humores exsiccantur, partes sicciores autem ante destillationem comminuantur.

VI. Eia volatilia ab o. separantur per tritorium, & a. super cineres illa rectificando.

VII. Paratur etiam ☉ volatile ex succino destillando illud ex retorta.

PROCESSUS LX.

⊖ volatile plantarum prævia putrefactione destillare.

Enchireses.

I. ℞. Massam herbarum pultaceam post destillationem ex vesica.

II. Includatur vasculo ut putrescat.

III. Siccata, l. humida adhuc cineribus perurisceatur, & ex cucurbita vitrea destilletur.

IV. Prodibit 1) phlegma 2) nebulae in quibus ⊖ volatile latitat & 3) ∅ Vestre, & foetidum.

V. Liquor prolectus ab ∅ per tritorium separetur, & ex cucurbita Δ arenæ rectificetur.

Monita & cautela.

1. In destillatione augeatur Δ per gradus circa finem ut omne ⊖ volatile expellatur.

2. Si herbae putridae magna in copia adsunt in Δ aperto ex cucurbita ∅ ea operatio perficiatur.

3. Post primam destillationem ∅ Δeus prolicitur spirans odorem vegetabilis specificum.

4. Si altera vice destillatur major acrimonia deprehenditur quam antea.

5. Tertia & quarta destillatione omnem vim specificam amittit, & in ⊖ volatile perfectum mutatur.

6. Nicotiana, Satureja, ruta, Majorana, rosmarinus sine ullo additamento in ⊖ volatile destillantur.

7. Pauxillum ☉ post harum destillationem remanet.

8. In retortis odor fragrans remanet moschum referens nullo modo ex vase delendus.

PRO-

PROCESSUS LXI.

⊖ volatile seminum sine putrefactione destillare.

Enchireses.

I. *℞. sem. sinap. cruc. fraxin. rut. gran. pip. , & bacc. Junip.*

II. Prout sunt integra immittantur in retortam vitream in arena positam.

III. Detur Δ per gradus & circa finem extreme augeatur.

IV. Prodit 1) phlegma, 2) ω & 3) $\circ$ foetidum.

Monita & cautela.

1. Si non $\circ$ sed $\ominus$ volatile in forma sicca desideras blandissimo Δ e destillationem instituas.

2. Prodit hoc modo $\ominus$ volatile, & $\circ$ penetrantissimum.

3. $\ominus$ volatile prolectum seorsim potest colligi, aut ope ∇ a lateribus recipientis ablui.

4. $\ominus$ hoc modo prolectum nulla opus habet rectificatione.

PROCESSUS LXII.

⊖ volatile animalium putrefactorum destillare.

Enchireses.

I. *℞. Partes animalium putrefactas in l. q.*

II. Destillentur ex retorta vitrea longioris colli igne blandissimo in liquorem foetidum.

III. Liquor prolectus per rectificationem repetitam cum ∇ simplici, ∇ eo, aut $\ominus$ ino corpore rectificandus, & deparandus est.

Monita & cautela.

1. Idem de cantharidibus & aliis insectis observandum est.

2. Lumbrici ∇ estres ∇ simplici prius lavandi sunt, in manipulum stupa cannabina reponendi ut terram antea devoratam rejiciant, & rejectis exuviis in liquorem foetidum abeant cum manipulo stupa cannabina destillandum.

3. Ad

3. Ad eundem modum destillatur Θ volatile cerebri humani, secundine humana, aliarumque mollioris texture partium, quæ per V. l. VI. dies, in loco tepido asservatæ simili modo destillantur excepta stupa, quæ omitti potest.

PROCESSUS LXIII.

Θ volatile ex animalibus integris, humoribus, & partibus solidis non putrefactis producere.

Enchireses.

I. Animalia integra prius exsiccanda, & deinde ex retorta nunc Δ aperto, nunc Δ e arenæ levi flamma destillanda sunt.

II. Partes fluidæ facili negotio in Θ volatile destillari possunt. Sanguis enim exsiccandus est, & urina ad melleaginis consistentiam evaporanda.

III. Idem succedit in partibus solidis. Hæ enim vel integræ vel comminutæ ex cucurbita terrea destillantur in vas recipiens paululum amplum.

Monita & cautela.

1. Urina massa cum Ψ Ξ clavellatis, aut vulgaribus est permiscenda.

2. Sanguis vena emissus $\forall$ potest misceri & præmissa digestionem in Θ volatile suavissimum destillari.

3. Ignis regimen probe est observandum, primoque blandus supponendus quousque demum undiquaque candefacta retorta appareat.

4. Recipientis loco adhiberi potest cucurbita capacitatis mediocris.

5. Prodit 1) phlegma 2) $\circ$ & denique 3) Θ volatile sub nivis forma.

6. Retorta ∇ ea cum recipiente immediate non est coniungenda sed complicata carta scriptoria interponenda; aut Ein Austols prius est agglutinandum.

PRO-

PROCESSUS LXIV.

Sal volatile ab    &    separare.

Enchireses.

- I. Liquor prolectus cum Sale confundatur, & recipiens cum exigua ∇ quantitate eluatur.
- II. Per filtrum trahatur ∇ prius madefactum ut    remaneat.
- III. Additis ossium cineribus calcinatorum misceatur ut omnis liquor ab illis absorbeatur.
- IV. H c massa retort e immittatur pr alt e, & lento Δ e in $\ominus$ depuratum sublimando reducatur.
- V. Sal depuratum per se, aut a subsequente phlegmate $\ominus$ ino dilutum conjunctim servetur.
- VI. Oleum cum cineribus ad eundem modum rectificetur.

Monita & cautela.

1. Potest etiam absque cineribus in MB rectificatio fieri; sed quam primum $\ominus$ sublimatum est eximatur, ne a subsequente   tu solvatur & deliquescat.
2. Si sanguis siccatus ex cucurbita oblongioris colli destillatur Sal volatile sub forma sicca apparebit.

PROCESSUS LXV.

Sal volatile succini destillare, & rectificare.

Enchireses.

- I. $\mathcal{R}$. Fragment. succini q. v. destillentur ex cucurbita Δ e $\mathcal{A}$ gradatim aucto quousque prodeat    flavum cum    acido sub forma nebularum ac tandem    crassum.
- II. Affundatur ∇ calida in recipientem, & agitetur tamdiu donec Sal omne in se susceperit, olea vero partim fundum partim superficiem occupent per tritorium separanda.

D d d

III. $\mathcal{R}$.

III. η . Liquorem ab $\odot$ separatum, evoca ex cucurbita humiditatem, mutatoque excipulo $\sim$ destillantem acidum seorsim & postmodum sub forma ficta $\ominus$ volatile.

Monita & cautela.

1. Si hoc $\ominus$ prima vice non sufficienter a Δ eis, & empyreumaticis particulis repurgatum videtur denuo solvatur ∇ , & sublimetur donec summe repurgatum apparet.

2. Potest etiam hunc in modum rectificari si statim post primam destillationem $\odot$ foetido inquinato admiscetur $\ominus$ decrepitatum quorumque in ssa fiat acida. Hoc facto ex vasculo terreo, l. testa ∇ ea pyramide cartacea munita evocetur $\ominus$ volatile elegantissimum, & ab omni foetore liberum.

3. Hoc $\ominus$ est acidum & contra naturam reliquorum volatilium ultimo loco ascendit.

4. $\odot$ optime rectificatur supra Ψ , elegans inde redditur aspectu, & penetrans ut instar $\ominus$ * nares potenter feriat.

5. Potest etiam aliquoties destillari cum $\sim$ $\ominus$ sed maxima pars virium perit a $\sim$ $\ominus$.

CAPUT VI.

De

Salibus Fixis.

THEOREMATA.

I. $\ominus$ ia fixa potissimum ex regno vegetabili desumuntur, raro ex animali. Ex minerali $\ominus$ adest.

II. $\ominus$ ia fixa sunt merum artis opus, & parantur ex cineribus plantarum elixiviatis.

III. Hunc in finem seliguntur vegetabilia sapida aromatica plus minus amaricantia.

IV. Hæ plantæ in cineres rediguntur Δ e non adeo extremo.

V. Affun-

V. Affunditur ∇ simplex frigida per noctem & diem, & massa cum baculo ligneo frequenter agitur.

VI. Aqua evaporatur non tamen omnis, ne vasa a Θ ibus coagulatis rumpantur.

VII. Ad metum deliquii tollendum affunditur $\sim$ acidus maxime proprius.

VIII. Nisi post primam inspissationem ab omni impuritate fuerint repurgata solutio & inspissatio repetitur donec partes peregrinæ sint remotæ.

IX. Huc pertinet etiam Θ $\square$ ex $\square$ crudo per calcinationem parandum, & $\bigcirc$ variis modis depurandum.

PROCESSUS LXVI.

Herbas incinerare, elixivare, & in Θ ia crystallina coagulare.

Enchireses.

I. *Herb. recentium antequam in semen abierint. q. s.*

II. *Exstruatur furnus pistorio similis, qui injectis lignis calefiat.*

III. *Cineribus everfis herbæ injiciantur, spiracula aperiuntur ut herbæ sponte accendantur, & incinerentur.*

IV. *Cum subsederint novæ herbæ addantur furca interdum elevandæ donec sufficiens quantitas cinerum parata sit.*

V. *Cineres exempti cribrentur rejectis carbonibus ulterius calcinandis.*

VI. *Cineribus hoc modo paratis affundatur aqua frigida, stent per diem & noctem, & baculo ligneo sæpius agitentur.*

VII. *Lixivium saturatum decantetur, & nova ∇ affundatur donec omne Θ extractum sit.*

VIII. *Lixivium l. a. ad cuticulæ apparentiam evaporetur, & in locum frigidum ad crystallisandum reponatur.*

Monita & cautela.

1. *Ad Θ ium preparationem assumantur vegetabilia sapida, & viridia.*

2. In loco aperto non sunt calcinanda nec in fornace exacte clauso.
3. Cineres igne adeo forti non sunt calcinandi, sed sufficiunt adhuc impuri modo accedat filtratio.
4. Evaporatio in cucurbita decollata melius succeditam in vitro evaporatio.
5. Ob metum deliquii acidum herbarum proprium affundatur.
6. Pro depuratione sufficit crebrior solutio, & crystallorum collectio.

PROCESSUS LXVII.

Tartarum calcinare & $\ominus$ fixum inde parare.

Enchireses.

- I. $\Re$. $\square$ crud. q. v. & calcinetur ad albedinem.
- II. Solvatur $\square$ albicans ∇ affusa, & remanebunt multæ partes ∇ estres.
- III. $\ominus$ in ∇ solutum invase conveniente coaguletur.
- IV. Si prima solutione non rite depuratum sit calcinetur denuo, solvatur, & inspissetur.

Monita & cautela.

1. Calcinatio instituitur in crucibulo, furno figulino, cucurbita, aut $\triangle$ aperto.
2. Idem obtinetur ex $\ominus$ post distillationem $\curvearrowright$ ulterius ad albedinem calcinato.
3. In calcinatione non est excedendum ob jacturam partium $\triangle$ earum, ac $\ominus$ ino-volatilium.
4. Breviori via $\ominus$ $\square$ obtinetur accendendo $\square$ cum $\ominus$ permixtum. $\ominus$ $\square$ hoc modo paratum non est genuinum $\ominus$ $\square$ sed mixtum. Solvendum propterea illud est, filtrandum & inspissandum priusquam in $\ominus$ is formam abeat.
5. Si una vice $\ominus$ $\square$ depuratissimum expetis fac ut fluat per deliquium.
6. $\ominus$ $\square$ per deliquium solutum dr. $\circ\circ$ $\square$ per deliquium.

PRO.

PROCESSUS LXVIII.

⊙ ab heterogeneitatum mixtura depurare.

Enchireses.

- I. ℞ ⊙ vulgaris q. v. & solvatur in cacabo æneo.
- II. Liquor post sufficientem evaporationem ad cuticulam inspissetur.
- III. Ponatur in locum frigidum ut in crystallos elegantes, & magnos abeat.

Monita & cautela.

1. ⊙ purum carbonibus ignitis injectum cum strepitu deflagrat, nec quicquam relinquit heterogenei : impurum autem semper ⊙ acre relinquit.

2. In evaporatione his singulis ⊙ soluti ℥ iiiij. vel totidem ⊙ admisceantur, ac spuma ad superficiem ascendens removeatur.

3. Ahenum linteaminibus undiquaque tectum in locum frigidum ad crystallisandum reponatur.

4. Negotium etiam succedit si ⊙ in crucibulo liquefacti ℔j. ⊙ & ⊙ * aa ℥ij. adjiciantur, remotisque a superficie sordibus illud sol- & crystallisetur.

5. Idem fit fundendo ⊙ in crucibulo, & dum in fluore est in- vatur, vas ligneum lixivio communi repletum effundendo.

PROCESSUS LXIX.

Eia vegetabilium essentialia parare.

Enchireses.

- I. ℞ Vegetabilium succulentorum q. v. & succus exprimatur.
- II. Succus per subsidentiam depuretur a partibus crassiori- bus Vestribus, & liquor decantatus in MB ad melleaginis consisten- tiam inspissetur.
- III. Reponatur in locum frigidum ad crystallisandum.

Monita & cautela.

1. Eia vegetabilium essentialia rectius ad succos inspissatos per- tinent, quam ad Eia.

Ddd 3

2. Succus

2. Succus vegetabilium variis modis elicitur 1. sola incisione ut ex vulneribus exstillet. 2. compressione manuum. 3. contusione & per prælum expressione.

3. Depuratio fit variis modis 1. filtratione 2. per subsidentiam & 3. rarius in subsidium vacatur destillatio.

C A P U T VII.

De

Reliquis Θ ibus.

T H E O R E M A T A.

I. Θ ia acida regnum minerale suppeditat, sed possunt etiam ex aliis fieri.

II. Ad Θ ia acida pertinent Θ comm. $\oplus$, $\oplus$, $\circ$, & alia.

III. $\oplus$ est duplex $\mathcal{J}$ tiale, & hermaphroditicum.

IV. $\oplus$ $\mathcal{J}$ tiale naturale est, aut artificiale, Illud dicitur Romanum: hoc autem ex vulgari paratur, vel ex minera $\mathcal{J}$ tis $\odot$ ari Hassiaca.

V. Quæ mediam in ter acida & alcalica habent naturam dicuntur Θ ia media seu enixa.

VI. Si acidum in illis superat dicuntur acido Θ sa, sin alcali alcalico- Θ sa.

VII. Acido Θ sa sunt Θ commune, fossile & marinum $\oplus$, $\circ$, cremor $\boxplus$, crytalli $\boxplus$, $\boxplus$ $\oplus$ latus, ∇ foliata $\boxplus$, arcanum duplicatum, & alia.

VIII. Alcalico- Θ sa in liquore CC. succinato, & $\sim$ aper. Pœnoti deprehenduntur.

P R O C E S S U S LXX.

Virriolum commune in $\mathcal{J}$ tiale mutare.

Enchirises.

Solutioni $\oplus$ Goslariensis, & Geirensis tanta copia limaturæ

$\mathcal{J}$ tis

Stis injiciatur ut ☿ omnis ex illa præcipitetur: quod cognoscitur si ferrum politum solutioni immersum non amplius iungitur.

Monita & cautela.

1. Ab aliis paratur lim. Stis ☿, vel ☿is triplo ▽ dilutum successive affundendo ut ☿ solvatur: quam solutionem deinde filtrant, & crystallisant.

2. Hartmannus crocum ☿ cum ☿e accenso in ☿ corrodit.

3. Alii denique mineram Stis ☿arem per annum aeri liberiori exponunt ita tamen ne a pluvia, aut radiis ☿aribus tangatur. Huic deinde affundunt sufficientem quantitatem roris Majalis vel ▽ pluvialis destillata. Digeritur, & filtratur liquor Stis ☿aris, & inspissatur.

PROCESSUS LXXI.

Ex ☿ & ☿ Stis fit ☿ ☿ latus Tachenii.

Enchireses.

- I. ☿ ☿ Stis q. s. & solvatur in s. q. ▽ simpl.
- II. Infundatur ☿ ☿ per deliquium ad punctum saturationis.
- III. Liquor filtretur & inspissetur.

Monita & cautela.

1. Sufficiens quantitas ▽ simplicis est affundenda ut partes metallica ad fundum secedere possint.

2. Facta commixtione per III. dies in loco quieto reponantur.

3. Accurate liquores sunt saturandi: quod syrupus violarum, tanquam lapis Lydius declarabit.

4. Hoc modo possunt omnes ☿e partes separari etiam cum aliis liquoribus alcalicis.

5. Qui vulgari methodo hoc medicamentum parare intendit recipiat ☿ ☿ Stis, aut communem probe rectificatum.

PROCESSUS LXXII.

☿ ☿ saturare ut in ☿m foliatam abeat.

Enchireses.

- I. ☿ ☿ ☿ albillimi q. v. affundatur ☿ acerrimum ad eminentiam 3. vel 4. digitorum digeratur & destilletur.

II. Hoc negotium tamdiu repetatur donec acetum affusum non alteratum ascendat.

III. Hoc observato Ψ affundatur ut in illo solvatur, filtretur, & lenissimo Δ e ex MB destilletur.

IV. Exsiccata materia aliquoties in Ψ solvatur donec materia alba appareat & foliorum instar concreascit.

Monita & cautela.

1. Saturatio in vasis clausis peragenda est.

2. Assumendum est Φ non destillatum acerrimum.

3. ∇ Si acidum $\square$ simul assumitur non eque facile solubilis est quam si solo Φ paratur.

4. Vbi aciditas sentitur in Φ abstracto desistendum est a nova affusione ne materia ebulliat.

5. Rarius in forma solida existit; sed soluta in Ψ aut per deliquium servatur arcani $\square$ nomine.

PROCESSUS LXXIII.

$\odot$ cum $\odot$ jungere ut arcanum duplicatum constituat.

Enchireses.

I. $\Re$ $\odot$ comm. lb j. $\odot$ lb iij.

II. Contusa, & commixta successive committantur Φ Δ ito usque dum omnis quantitas deflagrata sit.

III. Hæc materia paululum relinquatur in fluore.

IV. Dissolvatur massa in ∇ frigida, filtretur, evaporetur, & reponatur ad crystallisandum.

Monita & cautela.

1. Myns. & Schraderus arcanum duplicatum ex $\odot$ ∇ parant: ex quo tamen ob $\odot$ $\odot$ $\odot$ medicamentum tutum non paratur, nisi partes $\odot$ lica calcinatione prius abigantur.

2. Inferius furni orificium probe est obdurandum, ne materia terminos Φ transcendat.

3. Calida & fervens aqua non est adhibenda, ne partes metallicæ solvantur.

CAP.

CAPUT VIII.

De

Regulis.

THEOREMATA.

- I. Regulus $\dagger$ est pars $\dagger$ metallica a Δ e separata.
- II. Regulus $\dagger$ est duplex medicinalis & vulgaris.
- III. Regulus $\dagger$ medicinalis ex $\dagger$ cum Θ . com., & alcali funditur.
- IV. Regulus $\dagger$ vulgaris simplex est, aut compositus.
- V. Simplex funditur ex $\dagger$ cum Θ ibus fusoriis.
- VI. Pulveres ex regulina $\dagger$ substantia exusti cum Θ e alcali & carbonibus in pristinum corpus reducuntur.
- VII. Regulo $\dagger$ varia combinantur metalla, & dicitur compositus.
- VIII. Striata figura in superiore reguli parte scoria decussa apparens stella dicitur.
- IX. Θ & Δ conjunctum scoriam reguli $\dagger$ constituunt.

PROCESSUS LXXIV.

Dato $\dagger$, Θ comm. & alcali regulum $\dagger$ medicinalem fundere.

Enchireses.

- I. $\mathcal{R}$. $\dagger$ crud. $\mathfrak{z}$ viii. Θ com. $\mathfrak{z}$ vj. Θ $\square$ $\mathfrak{z}$ j.
- II. Scorsim pulverisata & trita misceantur exacte.
- III. Crucibulo committatur materia, & Δ e fundatur.
- IV. Regulus a scoriis separatus teratur & edulcoretur.

Monita & cautela.

1. Regulus a scoriis separatus instar ferri politi apparet.
2. Loco Θ $\square$ $\boxplus$ clavell. aut aliud alcali poterit adhiberi.
3. ∇ calida edulcoratus rubicundior evadit porosior & levior.
4. Si cum ∇ Ψ coquitur & lixivio $\sim$ $\boxplus$ infunditur Δ precipitatur correctum satis, & panacea Connerdingiana simile.
5. Si Δ e fortissimo cum aa. Θ $\square$ portione miscetur tincturam $\forall$ elegantissimam largitur.

Eee

PRO-

PROCESSUS LXXV.

Regulum ꝑ simplicem vulgarem parare.

Enchireses.

- I. ꝙ ꝑ Hungar. & metall. ꝑj. ☉ & ☿ aa. ꝑß. pulverisentur, & misceantur.
- II. Hæc mixtura per vices ingeratur crucibulo candefacto, & detonetur ad finem usque continuando.
- III. Omnibus ingestis detur Δ fusoribus tam diu continuandus donec stellæ micantes & in Φ rotantes appareant.
- IV. His visis in conum fusorium, aut mortarium effundatur, l. m. in crucibulo relinquatur.
- V. Omnibus refrigeratis regulus a scoriis separetur.
- VI. Scoria pulverifetur & fervide elixetur.
- VII. Pulvis in filtro relictus cum dimidio ☉ misceatur in Φ detonetur, & successiva carbonum ingestione in regulum reducatur.

Monita & cautela.

1. Conus fusorius aut mortarium candela sebacea prius est inungendum, & ad focum calefaciendum.
2. Regulum cum pice parare non quidem de nihilo; sed admodum operosum est.
3. Sola fusio ꝑ cum pulvere carbonum frustra ut plurimum instituitur.

PROCESSUS LXXVI.

Substantias pulverulentas ex regulina ꝑ parte productas in pristinum corpus regulinum reducere.

Enchireses.

- I. ꝙ. Substantias pulverulentas ex regulina ꝑ parte productas q. s.
- II. A ☉ giato liberentur, & cum dimidio ☉ recentis permisceantur.
- III. Detonentur in crucibulo, & successiva carbonum ingestione in pristinum corpus reducantur.

Mo-

Monita & cautela.

1. Hanc reductionem subeunt & diaph. crocus metall. ♀ vitæ,
Bez. min. & reg. & med.

2. Idem valet de cerussa, & scoria succinea.

3. Vitrum & salium additione non opus habet cum per se fustum
additione carbonum in regulum reducat.

PROCESSUS LXXVII.

Regulos & compositos fundere.

Regulus & ☉aris.

℞. ☉ part. i. regul. & simpl. part. iij. Mixta fundantur
more solito in regulum & ☉arem.

Regulus & ☽ris.

I. Regulus grosso modo pulverisatus in ☩ circumdato
(Δ) fluat.

II. Injiciantur frusta ☽æ, & liquefacta ab Δc removeantur
ut in regulum ☽rem massa abeat.

Regulus & ♀ovialis.

I. ℞. & crud. & ʒi Angl. aa. q. v.

II. Fundantur in massam nigram: quæ ☉ adjecto statim
in regulinam mutatur. Vel

℞. ʒi Angl. ʒij.

reg. & simpl. ʒiij.

Fundatur cum s. q. ☉ in regulum & ♀vialem.

Regulus & ☿tialis.

Enchireses.

I. ℞. & Metall. ʒj.

limat. ☿tis ʒss.

II. Limat. ☿tis & injiciatur more solito in furnum fusorium
reponendo ut candefiat.

III. Huic ☿ & ♀ immittatur & Δ intendatur ut ceræ instar
fluant.

IV. Hoc viso ☉ aut cineres clavellati adjiciantur, & post ebullitionem dum probe fluunt in conum fusorium more solito effundantur.

V. Regulus a scoriis separatus cum quarta 3 parte fundatur ut supra procedendo.

VI. Denuo fundatur, illique ☉ 3ss. pro una vice ingeratur donec ad 3iiij reguli 3vi ☉ absumentur sint.

VII. Repetatur hic labor tribus vicibus, & fusione ad liquidissimum continuata more solito effundatur, & habebitur regulus 3 stellatus.

Monita & cautela.

1. Loco lim. Itis possunt etiam fragmenta sive summitates clavorum equinorum resecta adhiberi.

2. Ebullitio est signum liquationis Itis.

3. 3 crudum denuo additur ad friabilitatem & hispiditatem tollendam.

4. Regulus etiam fit ad modum vulgaris addendo subduplum Itis 3 ☉ & ♀ cum vel sine carbonibus.

PROCESSUS LXXVIII.

Stellam in regulo quovis tempore producere.

Enchireses.

Ut hoc obtineatur. 1) Regulus debet esse probe depuratus. 2) Scoria fusili, & tenui præditus. 3) Feravidissime effundi & 4) æqualiter frigesieri. Quotiescunque hæc concurrunt toties stellaris dispositio adest.

Monita & cautela.

1. Stella oritur a fusione reguli depurati feravidissima a peripheria ad centrum rebullientis.

2. Purissimus tantum regulus dispositionem stellarem subit.

3. Stella præbet signum legitimæ reguli puritatis.

PRO-

PROCESSUS LXXIX.

Sulphur auratum ꝑ ex scoria reguli ꝑ parare.

Enchirises.

- I. R Scor. ꝑ q. v. coquatur in ∇ comm. & filtretur.
- II. Δ impurum granorum instar ad fundum secedit.
- III. Residuum lixivium acido quodam præcipitatum Δ exhibet purum aurantiorum colore.

Monita & cautela.

1. Ex hac scoria præterea parari possunt 1) crocus metallorum.
- 2) $\square$ $\square$ farus giatus. 3) $\dagger$ diaphoreticum. & 4) R $\dagger$ acris.
2. Δ $\dagger$ præterea paratur duobus modis per σύγκρισιν, & διάκρισιν.
3. Per σύγκρισιν paratur cum alcaliis conjunctim ex scoris, aut separatim ex alio corpore giato cum Θ ibus cocto & $\dagger$ ∇ tato.
4. Per διάκρισιν oritur cum acidis sine Δ e via humida aut cum Δ e via sicca.

CAPUT IX.

De

Vitrīs.

THEOREMATA.

- I. Duo sunt vitrotum elementa Θ & ∇ fusione intime permixta.
- II. Vitra parantur ex metallis mineralibus, & Θ ibus vegetabilium.
- III. In usu medico sunt vitra ex $\dagger$ parata.
- IV. Vitrum $\dagger$ est triplex hyacinthinum, succineum, & puniceum.
- V. Vitrum $\dagger$ fit ex ipso $\dagger$ cum, vel sine additamento, vel etiam ex ∇ vitæ.
- VI. Ex ipso $\dagger$ fit vitrum hyacinthinum, ex ∇ vitæ succineum: punicem autem crocus metallorum purus constituit.

PROCESSUS LXXX.

Dato $\dagger$ io vitrum hyacinthinum fundere.

Enchirises.

Ecc 3

I. R

I. R^z † Hungarici q. v. pulverisatum in patina ∇ea expandatur subito Δe conveniente.

II. Subinde agitetur ne tam cito grumescat sed pars phlogistos avolare & Δea comburi possit.

III. In pulverem gryseum mutatum in crucibulum injiciatur, & Δe fortiori fundatur.

IV. In vitrum pellucidum mutatum supra laminam ferream antea candefactam effundatur ut refrigescat.

V. Si vitrum nimis opacum apparet iteratæ fusioni denuo committatur, vel solum, vel adjecta borace, donec desideratam pelluciditatem sit consecutum.

Monita & cautela.

1. Dum omnia fluunt stylo ferreo immisso in pelluciditatem vitri adherescentis inquiratur.

2. Lente vitrum debet refrigerare, ne rumpatur.

3. Si vitrum albicans, aut flavum desideras addita borace illud obtinebis.

4. Ex adjecto tantillo florum Δis dum massa funditur rubicundissimum evadit.

PROCESSUS LXXXI.

Vitrum succineum ex ♀ vitæ parare.

Enchireses.

I. R^z ♀ vitæ q. v. imponatur † & (Δ) committatur donec fluat.

II. Si transparens ut vitrum apparet effundatur ne opacum evadat vitrum.

Monita & cautela.

1. Usus vitrorum † ialium est emericus.

2. Ex vitro † possunt fundi calices vomitorii ad infusa paranda.

3. Calix vomitorius paratur ex ligno juniperino pice obducendus cui ̄ij. vitri † grosso modo pulverisati permixta est, in quo infundantur per noctem ̄ij. vini tepidi.

COLLEGIUM DE FORMULIS PRÆSCRIBENDIS.

INDEX CAPITUM.

PROLEGOMENA

De

Formulis in genere.

PARS PRIMA
GENERALIS

De

Medicamentis in genere.

CAP. I. De Medicamentorum dosi.

II. De externis formularum requisitis.

III. De internis formularum requisitis.

PARS SECUNDA
SPECIALIS

De

Medicamentorum classibus.

CAP. I. De pulveribus.

II. De pilulis.

III. De Trochiscis.

IV. De Rotulis.

V. De mortulis.

VI. De Bolis.

VII.

- VII. De Electuariis.
 II X. De Potionibus.
 IX. De Emulsionibus.
 X. De Julepis.
 XI. De Infusis.
 XII. De Decoctis.
 XIII. De Clysteribus.
 XIV. De Cataplasmatibus.
 XV. De Emplastris.
 XVI. De Balsamis.
 XVII. De Unguentis.

PROOEMIUM.

De

Formulis in genere.

§. **M**ateria formularum hactenus consideravimus, nunc ad illarum formam progressum facimus.

§. 2. Antequam autem ad illam accedimus definitionem formularum prius volumus præmittere, ut intelligatur quid sit id, de quo acturi sumus.

§. 3. Per formulam medici nihil aliud intelligunt nisi concinnam annotationem medicamentorum præparandorum in cartula consignatam, & pharmacopæo traditam ut ab illo præparentur.

§. 4. Commode inde formula secundum Langium definiri potest, quod sit *prescriptio medicamentorum a pharmacopæo præparandorum*. Vid. *LANGIUS* in compendio formularum.

§. 5. Artificium medicamenta præscribendi futuro practico summe est necessarium: nec sufficit formulas ex practico- rum libris conscribere; sed quilibet pro se discat illas conscribere. Medicus enim ab alio formulam describens nudus est Empiricus, non rationalis.

§. 6. Medicus formulam præscripturus dum ipsa medicamenta considerare debet, dum formam, in qua illa erunt exhibenda. Commode inde hoc collegium in duas partes venit dispescendum: in *generalem nimirum, quæ in genere medicamenta proponit, & specialem, quæ singulas illorum classes in specie examinat.*

P A R S I.

Generalis

De

Medicamentis in genere.

C A P U T I.

De

Medicamentorum dosi.

Medicinæ studiosus formulam præscripturus ante omnia accuratam habeat notitiam omnium medicamentorum, tam simplicium quam compositorum in suas formulas adhibendorum.

§. 2. Hæc notitia versatur circa ipsam substantiam atque essentiam, vel circa virtutes & proprietates, vel denique circa dosim uniuscujusque medicamenti.

§. 3. Ratione substantiæ, atque essentiæ medicamenta dividuntur in simplicia & magis composita. Simplicia iterum sunt vel nativa seu cruda, vel præparata in pharmacopoliis, & desumuntur ex triplici naturæ regno.

§. 4. Ratione virtutis medicamenta dividuntur in *evacuantia & alterantia*. Evacuantia sunt vel *universalia* vel *particularia*. Alterantia respiciunt vel *causam morbi*, vel *certam corporis partem*, aut denique *certum morbum*: quæ omnia in superioribus jam explicavimus.

§. 5. Ratione doseos denique requiritur ut studiosus medicinæ formulam præscripturus omnium medicamentorum præp-
mis selectissimorum exquisitam habeat notitiam qua nimirum dosi ad-

hibenda sint, ne error committatur in præscribendo: id quod potissimum circa evacuantia, & opiata est observandum.

§. 6. Ut constet qua dosi quævis medicamenta tam cruda, quam præparata pro interno usu exhiberi debeant subsequentes quasi tabulæ diligenter inspiciendæ, memoriæque mandandæ erunt.

§. 7. Emeticorum dosis summa est sequens *ex regno minerali*.

♀ vit. rit. præp. ad gr. iij.

☐ Emet. ad gr. ij. iij. iiij. v.

Turpet. miner. gr. v.

⊙ alb. 3ß.

Syrupus { Id. Emet. 3j.
Emet. Ludov. 3vj.

Infus.	{ fl. †.	} 3j. l. 3iß.
	{ croc. metall.	
	{ Epat. †.	
	{ vitr. †.	
	{ ♀ vit.	

§. 8. Emetica *ex regno vegetabili* hac propinantur dosi

Asari rad. in sub. ad 3ß.

fol. - no. v. l. vj.

Extract. - 3j.

fol. Gratiol. in subst. 3ij.

illorum succus inspissatus 3j. 3ß.

Syr. nicot. 3ij. l. 3ß.

§. 9. *Purgantium* dosis summa est sequens

♀ dulcis 3ß. 3j. 3ß.

{ Bryon. 3j.

Rad. { Helleb. nigr. 3ß.

{ Jalap. aa. 3ß.

{ Mechoac.

Rad.

Rad. | Agaricus aa. 3ij.
 | Polypod. 3ß. l. ij.
 | Rhabarb. 3j.

Aloe in subst. 3j.

rosata.

violata. aa. 3ß.

Gummi gutt. 3ß.

Manna { pueris 3j. l. 3ij.
 { gravidis 3ß.
 { robustioribus 3iv.

Resina Jalap. gr. xii. xv.

scammon. gr. xiv. xv.

¶ Datum.

rosatum.

Cydoniatum aa. 3ß.

{ Aloes ad gr. xv.

{ cathol. Senner.

{ Cholagog. Querc. aa. 3ß.

{ Esulæ gr. xv. 3j.

Extract. { fol. fenn. 3j. 3ß.

{ Helleb. n. gr. xv.

{ Melanagog.

{ Panchymagog. aa. 3ß.

{ Rhabarbari gr. xv. 3j.

{ Trochisc. Alhand. gr. iij.

Agaricus trochiscatus 3j. ij.

Trochisci Alhandali gr. vj.

§. 10. *Opiatorum* seu anodynorum dosis est sequens

Opii cydoniati l. ferm. gr. j.

laudan. op. gr. ij.

hyfter. iij.

Fff 2

Mithri.

Mithridat.

Theriac. Androm. aa. 3j.

cœlestis gr. iij.

Croc. in subst. ʒj.

Extract. gr. v.

R. gtt. xxx.

R. opii cum 8plo V gtt. x.

§. 11. In reliquorum medicamentorum dosi determinanda, quia illorum numerus tantus est, ut totum volumen sit conscribendum, memoriæ juvandæ causa cuncta sequentibus duabus tabulis comprehendemus: quarum *prima medicamenta solida* s. friabilia, & pulveres, *altera liquida* continebit.

§. 12. Dosis summa erit

3j. pulverum ex crudis.	{	lapidosi
		terreis
		metallicis
		Æeis
		Osseis
		mollioribus animalium partibus.
ʒij. vegetabilium ma- gis saporum	{	amarorum
		leniter adstringentium
		acrium
		salorum.
3℥. acriorum	{	crudorum aromaticorum
		præparatorum, Eium fixorum
		Mineralium $\frac{\Delta}{\square}$ torum
		calcinatorum
		vegetabilium.
ʒ℥. acerrimorum	{	crudorum aromaticorum
		præparatorum Eium
		volatilium
		Q ʒtis, Ois, succini

§. 13. Li-

§. 13. Liquida hoc incedunt ordine

Aquea pro vehiculo inserviunt
 Spirituum ardentium
 Tincturarum &
 3j. est dosis summa { Essentiarum minus acrim
 liquorum & forum
 alcalicorum.

3ß. acriorum { Spirituum essentificatorum
 Tincturarum &
 Essentiarum acrium utpote
 ☐, Castorei &c.

gtt. v. { Spirituum acidorum mineralium
 aromaticorum
 x. { suaviorum.

§. 14. Quæ mediam consistentiam habent disponuntur sequentem in modum.

Bals. peruv. ad gtt. v. vj.

Extract. acr. 3ß.

suaviora 3j.

Extracta enim sequuntur condicionem suorum concretorum, & quibus parantur, non aliter ac Syrupi, & conservæ: quorum tamen dosim utpote diffusorem in se formulæ determinant, ad quas recipiuntur.

§. 15. Porro in determinanda dosi medicamentorum medicus semper respectum habeat ad ætates hac ratione.

Dosis summa præscribitur viris, s. adultis annum XXIV. jam agentibus c. g. 3j.

Hujus duæ tertiæ sufficiunt juveni ab anno XVI. ad XXIV. c. g. 3j.

Pars dimidia sufficit adolescenti ab anno VIII. ad XVI. c. g. 3ß.

Pars tertia sufficit puero ab anno IV. ad VIII. e. g. ℥j.

Pars V Ita sufficit infanti trium annorum e. g. gr. xv.

Pars VIII. sufficit infanti II. annorum e. g. gr. vij.

Pars XII. sufficit infanti unius anni. e. g. gr. v.

§. 16. Sciendum autem est quod hic intelligatur hominum ætas, qualis ut plurimum esse solet. Ubi autem pueri, adolescentes, juvenesve solito vel robustiores, vel debiliores occurrunt virium quoque habenda est ratio. Nam & adulti, senesque si fuerint infirmiores, non nisi juvenilem dosin impetrare possunt.

CAPUT II.

De

Secundariis, seu externis in omni formula observandis requisitis.

§. 1. Requisita secundaria in omni formula observanda sunt novem. I. Inscriptio. II. mandatum ad pharmacopæum. III. præscribendorum abbreviatura. IV. convenientis cujusvis rei ponderis determinatio. V. præparandi methodi descriptio. VI. tituli appositio. VII. doseos determinatio. VIII. temporis usurpandi determinatio. IX. Vehiculi explicatio.

§. 2. Quod attinet primum requisitum omnis formula loco inscriptionis pio voto est incipienda: illudque brevitatis causa 2. vel 3. litteris exprimendum v. g. J. J. quod significat Jesu Juva. vel J. D. Juva Deus, vel J. N. J. In Nomine Jesu. vel etiam Græcis litteris α. ω. quo idem exprimitur, ac si dicatur deus sit nobis principium, & finis.

§. 3. Alterum requisitum est mandatum ad pharmacopæum, quod exprimitur per abbreviaturam vocabuli recipe: quod duobus modis contingit vel enim prima hujus vocabuli littera r in majori forma adjuncto abbreviationis signo ℞. vel etiam in fronte tres priores littere in omni formula quasi præponuntur, quibus pharmacopæus sui admonetur officii.

§. 4.

§. 4. Tertium requisitum est præscribendorum abbreviatura. Abbreviantur autem ingredientium nomina dum vel syllabæ priores, vel etiam certi saltem characteres apponuntur, ut hac ratione præcaveatur artis medicæ transitus ad Empiricos, nec ægri præsertim eruditi statim intelligant quid ipsis sit præscriptum. Abbreviantur etiam pondera vel eandem ob rationem, vel brevitatis causa. Singulorum characteres videri possunt in *Schræderi thesauro pharmaceutico*, vel in aliis rerum pharmaceuticarum scriptoribus. Circa has abbreviaturas illud adhuc monendum ut *rite exprimantur, nec male pingantur characteres, ne occasio aberrandi præbeatur.*

§. 5. Quartum requisitum est cuivis ingredienti conveniens addere pondus sive modum ponderis. Sciendum itaque est corpora sicca ad lancem vocari, libris, unciiis, drachinis, scrupulis, granis, exceptis herbis, quæ ad manipulos, floribus, qui ad pugillos, fructibus majoribus qui secundum numeros præscribuntur. Liquida iisdem ponderibus minirum ℥, ʒ, ʒ, præscribuntur: quæ vero *infra ʒ℥. recipiuntur, præscribuntur guttatim*: supra ℥ communiter solent præscribi *secundum mensuras* v. g. ∇ vel vini *mens. j. vel mens. ℥.*

§. 6. Quintum requisitum est præparandi methodi descriptio. V. g. si ♀ præscribendus parandi methodus exprimitur his verbis, *M. f. pulv. div. in doses, vel detur in scatula.* Si præscribendæ species ad vinum medicatum in fine formulæ adjiciuntur verba *incisa, & contusa includantur sacculo, vel nodulo.* Si pilulæ præscribuntur, quarum basis sunt extracta apponuntur verba *f. l. a. pilulæ.* Item, in emulsionibus *f. l. a. emulsio.* Verbis enim *l. a.* admonetur pharmacopœus methodo consueta procedendum esse. In cataplasmate sæpius hæc adjiciuntur verba: *incisa & contusa coquantur ad consistentiam pultis, trajiciantur per setacium.*

§. 7. Sextum requisitum est signatura, seu tituli appositio. Circa hoc requisitum monendum est *titulis nimis spectiosis non facile superbiendum esse*, v. g. köstliches Hertz-Pulver, Perlen Milch, köstliche Stärck-Mixtur, & similibus. Si enim effectus signatura promissus non subsequitur, ingenti ludibrio se exponit medicus. Media itaque via semper incedendum est, & titulus desumendus vel *a parte affecta*, cujus gratia medicamentum applicatur, vel *a morbo*, contra quem adhibetur. Vel *ab ipso remedio*, vel denique *ab operandi modo*, ita ut dicatur Mutter-Essentz, Magen-Spiritus. Fieber-Pulver, eröffnende Mixtur, & sic porro. Hac enim ratione medicus famæ suæ optime poterit consulere.

§. 8. Septimum requisitum versatur circa dosin præscripti medicamenti, seu formulæ præscriptæ, quæ semper *determinanda est*, ita ut *saltem post medicamenti signaturam scribatur dosis*. V. g. Mutter-Essentz zu 30. Tropfen. Absorbirend-Pulver zu zwey Messerspitzen. Fieber-Pulver auf dreymal. Laxirende Pillen xv. auf einmal.

§. 9. Quoad octavum requisitum tempus quo medicamentum assumendum semper erit indicandum, idque *ponitur post determinatam dosin*, & contingit sequenti modo v. g. Morgens und Abends, oder alle Morgen, oder alle Abend, täglich dreymal, oder alle 3. bis 4. Stunden.

§. 10. Ultimum requisitum est vehiculi explicatio. Non autem semper requiritur ut ex pharmacopolio vehiculum transmittatur; sed potest ut plurimum substitui potus ordinarius, vinum, cerevisia, aqua. Item, jusculum calidum præsertim in nauseabundis & delicatulis. Hinc *post temporis determinationem addendum*, in Bier, warmer Brühe, oder Thée zu nehmen.

CAPUT III.

De

Primariis in omni formula observandis requisitis.

§. 1. Requisita primaria in omni formula observanda subsequenter includuntur regulis.

Reg. I. Gratiore ægrotantium palato arridentia, ubi sufficiunt, ibi semper eligenda sunt præ ingratis ac nauseosis.

Reg. II. Inodora ac suaveolentia quantum possibile graveolentibus ac foetidis semper præferenda sunt. Perpetua enim sit regula: Recte olere medicamenta, si nihil oleant.

Reg. III. Color turpis & ingratus, si fieri potest, fugiendus, vel arte jucundior producendus.

Reg. IV. Quantitas nec major sit nec minor. Prius enim si peccat, facile nascentiam conciliat.

Reg. V. Numerus nec excessu nec defectu peccet.

Reg. VI. Proportio ingredientium strictè est servanda, ita ut ex singulis invicem mixtis integra emergat dosis.

Reg. VII. Generosa eligenda sunt præ languidis.

Reg. VIII. Consistentia ingredientium non sit alia, quam prout eam formula requirit.

Reg. IX. Ne sint omnia confusa, ordo servetur justus.

§. 2. Quæ porro in cujuscunque formulæ fabrica specialim observanda erunt, traduntur in parte subsequenti speciali: ubi secundum ordinem cunctarum formularum regulas ac requisita breviter strictimque examinabimus.

PARTIS II.

Specialis.

CAPUT I.

*De**Regulis Specialibus in præscribendis pulveribus
observandis.*

Reg. I.

Insipida misceri cum omnibus possunt: Etia fixa vero & Etia cum aromaticis & acrioribus, aut amaris minus convenienter.

Reg. II. Salia volatilia pulveribus præsertim aliquoties as-
fumendis admiscenda non sunt. Nam & sapore, atque odore
sunt ingrata, & si aliquamdiu asserventur exhalant.

Reg. III. Pulveris quantitas pro adulto non excedat 3ß.
vel ad summum ʒij. 3j. non detur nisi agris consentientibus præser-
tim si minus grata fuerint ingredientia.

Reg. IV. Vomitorii & purgantes pulveres non nisi pro una
vice, alterantes communiter in duplo vel triplo, aromatici ta-
men, & præcipitantes ad 3j. vel ij. præscribi possunt præcipue
quando illorum usus aliquamdiu continuandus.

Reg. V. Recipiuntur autem ingredientia nunc duo, nunc
tria vel ad summum quatuor nisi forte pulvis pro pluribus dosibus
præscribatur.

Reg. VI. Quorum dosis est major iis addantur fortiora &
quidem ita ut quantum decedit priori accedat ex altero e. g.

Si duo fuerint ingredientia.

℞. A. $\frac{1}{2}$. vel ℞. A. $\frac{1}{3}$. vel ℞. A. $\frac{1}{4}$.
B. $\frac{1}{2}$. B. $\frac{2}{3}$. B. $\frac{3}{4}$.

Si tria

Si tria

St. 1718

Rx.	A.	$\frac{1}{3}$.	vel	Rx.	A.	$\frac{1}{3}$.	vel	Rx.	A.	$\frac{1}{4}$.			
	B.	$\frac{1}{3}$.			B.	$\frac{1}{6}$.			B.	$\frac{1}{4}$.			
	C.	$\frac{1}{3}$.			C.	$\frac{1}{2}$.			C.	$\frac{1}{2}$.			
vel	Rx.	A.	$\frac{1}{4}$.	vel	Rx.	A.	$\frac{1}{2}$.	vel	Rx.	A.	$\frac{1}{2}$.	vel	$\frac{1}{6}$.
		B.	$\frac{1}{2}$.			B.	$\frac{1}{4}$.			B.	$\frac{1}{6}$.		$\frac{1}{3}$.
		C.	$\frac{1}{4}$.			C.	$\frac{1}{4}$.			C.	$\frac{1}{3}$.		$\frac{1}{2}$.

Si quatuor vel quinque eadem procedatur methodo.

Reg. VII. Præscribuntur pulveres e terreis, lapidosis, metallicis, Sulphureis, Salinis & in genere ex omnibus, quæ pulverisari possunt. Secundario illis adjiciuntur vel $\circ\circ$ a destillata ad gutt. j. vel ij. vel extracti cujusdam opiat gr. j.

Reg. VIII. Major dosi præcedat minorem nisi forte sacharum addatur in gratiam saporis, aut iis, quæ ob exiguam dosin solitarie assumi vix commode possunt.

Reg. IX. In pulveribus præscribendis exactissima requiritur cognitio gravitatis specificæ singulorum ingredientium juxta quam pulveres non incommode in sex classes dividi possunt, ita ut alii dicantur *leves*, alii *leviores*, alii *levissimi*, alii *graves*, alii *graviores*, alii *gravissimi*. Omnium levissima sunt vegetabilia præsertim ea, quæ non sunt resinosa. v. g. Δ *lycopodii*, *cortex china*, *pulvis cardui benedicti*, *radix Pæonia*, *mechoacanna*; quæ vero magis resinosa sunt graviora deprehenduntur. Ex animali regno *molliores pulveres* itidem sunt levissimi; *duriora* vero v. g. ossa, cornua, magis sunt ponderosa qualia sunt *Lap. 69. CC. Ebur. &c.* Ex regno minerali levissimi sunt *flores Δ is*, & *succinum*, tum sequitur *bolus alba*, ∇ *sigillata* & *similia*, his succedunt *alabastrum*. Duriora lapidosa magis sunt ponderosa v. g. *crystallus montana*, *corallia*, &c. ejusdem ponderis sunt Θ *ina* Θ *sa* & ex vegetabilibus *alcalia*, item ex mineralibus præparata v. g. $\dagger$ *diaph. Antihect. Poteri*, &c. denique omnium gravissima sunt *lim. $\mathcal{J}$* , *cinab. $\dagger$ ij*, $\ddagger$ *dulcis*.

EXEMPLA.

- Rec.** Pulvis absorbens.
Corall. preparat.
matr. perl. aa. ʒʒ.
m. f. p. d.
- S.** Absorbierend Pulver, morgens
auf einmal in Thee einzu-
nehmen.
- item:
- Rec.** CC. ust. ʒij.
Va sigil. ʒj.
vel
Rec. marg. preparat. ʒʒ.
Va lemn.
dent. apr. aa. gr. xv.
Eis ♀ ʒij.
lim. ♂.
Lap. 69. aa. ʒʒ.
- M.** pro tribus dosibus.
vel
Rec. ʒij diaph. ʒʒ.
CC. phil.
dent. hyppop. aa. ʒj.
Eis ʒʒ.
- M.** pro duabus dosibus.
Pulv. purg.
Rec. Rhab. pulv.
Scamm. preparat.
Aloes preparat. aa. ʒʒ.
S. fœnic. gut. i.
- vel
Rec. Fol. senn. ʒj.
res. Jalap.
Gum. g. aa. gr. v.
- vel
Rec. rad. Jalap.
ʒij dulc. aa. ʒʒ.
Gum. gut. gr. v.
- vel
Rec. Rhab. ʒj.
Scamm. gr. v.
♀ emet. gr. i.
- vel purgans polychrestus.
Rec. rad. rhab. ʒij.
Jalap.
Helleb. nig. aa. ʒj.
res. Scamm. ʒij.
Gum. g. ʒj.
- M.** pro decem dosibus.
- In suppressione urinæ.**
Res. dent. Hyppop. ʒj.
Cinab. nat. preparat.
Succin. aa. gr. v.
Ther. cæl. gr. i.
- Diureticus.**
Rec. res. ov. calc.
♀is licop. aa. ʒʒ.
Eis fixi Junip. ʒj.

CAPUT II.

De

Regulis Specialibus in præscribendis pilulis observandis.

Reg. I. Scopus, atque finis præscribendi pilulas potissimum est evacuatorius, & quidem per alvum: nihil autem refert quo minus pro lubitu alterantia varii generis adjiciantur.

Reg. II. Potiora ingredientia sunt resinosa, his succedunt extracta inspissata, quibus tandem admisceri possunt pulveres in minori dosi efficaces.

Reg. III. Ex resinis commode parari possunt pilulæ, modo aliquot guttæ essentia ejusdam, tincturæ aut olei aspergantur.

Reg. IV. Ex extractis solis præsertim mollioribus pilulæ parari non possunt, nisi ulterius inspissentur, vel resinosa cum pulveribus admisceantur.

Reg. V. Pulveres minus resinosi pilulis conficiendis minus sunt idonei nisi combinentur cum extractis atque resinis.

Reg. VI. Pilulæ pro una dosi præscribuntur a ʒss. ad gr. xv. vel ad summum ad ʒj.

Reg. VII. E quoque massa pilularum grano pro lubitu parari possunt pilulæ duæ vel tres. Si vero una pilula pro dosi exhibenda illius dosi non excedat gr. vi. vel ʒss.

Reg. VIII. Si sapor, odor, colorve admodum ingratus sit non male occultatur inaurando pilulas vel conspergendo pulvere lycopodii vel Glyzirrhizæ.

EXEMPLA.

Pil. purgantes.

Rec. mas. pil. ♀ear. Schræderi
gr. xv.
Extract. troch. Alhand.
gr. ij.

Rec. mas. pil. de succin. Crat. ʒss.

Gum. g. gr. v.

♀emet. gr. i.

Essentia absinth. q. s.

G g g 3

vel

vel
 Rec. *Extract. cath. Senn.*
Rhab. aa. gr. iij.
℞ij dulc.
Gum. gut. aa. gr. ij.
℞ emet. gr. j.

vel
 Rec. *Res. Scamm.*
Jalap. aa. gr. iv.
℞ij dulc. gr. ij.
Extr. Aloes. gr. vi.

vel
 Rec. *Extr. Rhab. ℞j.*
Aloe ros. 3℞.
Gum. g. 3℞.
℞ emet. gr. iij.
M. f. pil. pro iv. dos. gr. xv.
pro dosi.

vel
 Rec. *Extr. panch. Croll.*
℞ij dulc. aa. 3℞.
Gum. g. 3℞.
Extr. troch. Alh. gr. v.
M. gr. xvi. pro dosi.

vel
 Rec. *Extract. cent. min.*
Aloes. hep.
Gum. g. aa. 3j.
℞ emet. gr. iv.

vel
 Rec. *Aloes. ros.*
Extr. Rhab. aa. 3℞.
Diagr. gr. v.
Cin. nat. gr. vi.
Extr. troch. Alhand. gr. i.

CAPUT III.

De

*Regulis Specialibus in prescribendis trochiscis
 observandis.*

Reg. I. Cum trochisci in ore detinendi sint cavendum est omnibus modis ne ingrata compositionem ingrediantur.

Reg. II. Fiunt ergo trochisci e pulveribus vel insipidis vel gravioribus & quidem cum tragacantha in aqua conveniente soluta. Si vero ingredientia fuerint admodum gummosa poterit loco tragacanthi recipi mel aut Syrupus quidam, vel etiam extractum succusve inspissatus.

Reg. III.

Reg. III. Nimirum conficienda est massa quædam per modum massæ pilularum ad 3j. vel ij. ex qua parvi formentur pastilli signandi caractere stellarum.

Reg. IV. Pondus trochisci sint gr. v. vel vi. ad summum 3ß, minores etiam fieri possunt ad gr. i. vel ij. etiam si fuerint ambrati.

EXEMPLA.

Rec. Rad. liquir.

Sem. Anisi aa. 3ij.

Gum. arab.

Storac.

☐ lemn. aa. 3j.

M. f. l. a. cum muc. tragacanthi trochisci bechici.

vel

Rec. Bol. alb.

Sem. fœnic. aa. 3ij.

Mastic.

BenZ aa. 3iß.

rad. ireos. flor. 3j.

vel

Rec. Olib.

lign. Aloes. aa. 3ß.

mac.

cinam. aa. 3j.

Caryoph.

Cubeb. aa. 3ß.

Ambr. 3ß.

M. f. cum trag. in ☐ magnanim. soluta s. a. trochisci.

vel

Rec. Rad. Angel.

petas.

Scorz. aa. 3ij.

flav. cori. citri. 3iß.

Trag. in ☐ naphæ solutæ q. s.

vel antiscorbut.

Rec. ☐ lemn.

catech. aa. 3ß.

res. lacc. 3ij.

sang. Drac. 3ß.

Ois usti. 3ß.

mosch.

Ziberb. aa. gr. vi.

CAPUT IV.

De

Regulis Specialibus in prescribendis rotulis notandis.

Reg. I. Rotulae fiunt e succis ut plurimum saccharo inspissatis.

Reg. II. Loco succorum recipi quoque potest ∇ destillata vel decoctum cui pulveres in minori dosi aspergere licet.

Reg. III. Requiritur autem triplum vel quadruplum sacchari respectu liquidorum.

Reg. IV. Pondus rotularum singularum communiter ad $\mathfrak{M}$ vel $\mathfrak{ss}$ ascendit: atque ideo infra $\mathfrak{ss}$ vix parantur.

CAPUT V.

De

Regulis Specialibus in prescribendis morsulis notandis.

Reg. I. Morsuli recipiunt praeter pulveres etiam condituras atque conservas florum imprimis, item fructus recentes pinearum pistacearum.

Reg. II. Hisce ingredientibus additur sacchari quadruplum.

Reg. III. Spiritus ardentes atque o^a destillata, ut & ambra jamjam paratis adjiciuntur, quemadmodum & flores varii minutim concisi.

Reg. IV. Infra $\mathfrak{ss}$ vix commode parari possunt morsuli.

EXEMPLA.

Rec. Condit. nuc. mosch.
Zingib. aa $\mathfrak{ss}$ ij.

$\mathfrak{Q}$. cinam. $\mathfrak{ss}$.
caryoph. $\mathfrak{ss}$.

M. f. cum Sach. $\mathfrak{ss}$ in ∇ fl.
naph. sol. f. a. morsuli.

Rec. Sach. ambr. $\mathfrak{ss}$.
amygd. dulc. $\mathfrak{ss}$ ij.
flav. cort. citr.
Aurant. rec. aa. $\mathfrak{ss}$.
 $\mathfrak{Q}$ cinam. $\mathfrak{ss}$.

Rec.

Rec. conf. flor. anth. ʒij
 Cond. nuc. Indic.
 conf. Alkerm. aa. ʒj.
 cinam. ʒʒ
 Cardam.
 Cubeb. aa. ʒij.
 Sach. ʒ i ʒ in f. q. ▽ fl. lit.
 conv. soluti f. s. a. morsuli.

Confort.

Rec. Pinearum
 pistac. aa. ʒʒʒ
 flav. cort. itr. rec ʒj.
 cond. Berb. ʒʒ.
 succi citr. q. s.
 sach. ʒb. j.

CAPUT VI.

De

Regulis Specialibus in præscribendis bolis
 observandis.

Reg. I. Boli pondus non superet ʒʒʒ vel ad summum ʒij.

Reg. II. Boli communiter fiunt e pulveribus vegetabilium
 tanquam minus arenosis cum conserva quadam vel etiam rob

Reg. III. Eia fixa & volatilia obmetuendam fermentationem
 non admiscuntur commode.

Reg. IV. Conservæ ʒj excipit pulveris ʒʒ vel ʒij. rob vero
 ʒʒ pulveris ʒij.

Reg. V. Si conserva minus sit succulenta superadditur tan-
 tillum de sirupo conveniente si vero nimis fuerit succulenta massæ
 solet admisceri sacharum quantum sufficit ad consistentiam.

EXEMPLA.

Purgans.

Bol. emet.
 Rec. Conf. fl. persic. ʒj.
 ♀ rad. Asar. ʒj.
 ☐ emet gr. ij. m. f. bolus.
 S. Bæch-Zucker auf einmal.

Rec. conf. fum. ʒj.
 rad. Jalap. ʒj.
 Resin. scammon. gr. vij.

Sudorif.
 Rec. Rob. samb. ʒss.
 dent. apr. pp.
 ʒ diaph. aa. ʒj.
 opij cidon. gr. j.
 Antifebr.

Rec. Rob. samb. ʒss.
 card. ben. pulv. ʒij.
 camph. gr. iij.
 Hyster.

Rec. Rob. samb. ʒss.
 cin ʒ ʒj.

dent. Hyp. ʒss.
 ʒo succin. gut. iij.

Duiter.

Rec. Rob. Iunip. ʒss.
 test. ov. calcin.
 ʒ lycop. aa. ʒj.
 Expect.

Rec. Conf. Hysop. ʒj.
 rad. glyzir.
 Benzoes

Storac aa. ʒss.
 Bals. ʒanis. gut. iij.

CAPUT VII.

*De Regulis Specialibus in præscribendis electuariis
 observandis.*

Reg. I. Ingredientia ordinaria sunt pulveres, conditurae
 atque conserva.

Reg. II. Conserva ʒj. excipit condituratum ʒss. pulverum
 ʒj si arenosi fuerint sirupi parum q. s. ad humectandum.

Reg. III. Si pulveres fuerint molliores possunt exiis ele-
 ctuaria parari saltem æquale pondus sirupi cujusdam aut mellis
 vel rob adjiciendo.

Reg. IV. Tota compositio electuarij non sit minor ʒij. nec
 adeo excedat ʒiiij. vel vi.

Reg. V. Pro dosi plerumque sumitur ad magnitudinem
 castaneæ quæ fere ʒij. continet.

Exem-

EXEMPLA.

Antipt.

Rec. Conserv. ros. rubr. ʒij.
sem. pap. alb. ʒʒ.

¶ lemn.

lim. ʒ aa. ʒij.

rad. conf. maj. ʒj.

Antibect. Pot ʒʒ m. f.

cum diacodio mont. l. a.

Electuarium.

Analept.

Rec. conf. fl. anthos
majoran. aa. ʒʒʒ.

condit. fl. citr.

nuc mosch.

zingib. aa. ʒʒ.

Confect. Alkerm. ʒij.

Cinam.

cardam.

caryoph. aa. ʒj.

f. cum sir. stech. Arab.

l. a. electuarium.

Purgans.

Rec. Conf. fumar. ʒij.

Rhab. pulv.

ʒij. dulc. aa. ʒij.

rad. Helleb. n.

res. lign. Guaj. aa. ʒj.

f. cum sir. ros. sol.

l. a. electuarium.

Antifebr.

Rec. Conf. viol. ʒj.

chin. chin. p. ʒʒ.

Helleb. n. ʒij.

f. cum sir. fol. senn. elect.

CAPUT VIII.

De

Regulis Specialibus in præscribendis potionibus
observandis.

Reg. I. Ingredientia sunt aquæ destillatæ cum succis,
spiritibus, essentiis, extractis, oleis destillatis, Oib, atque pulveribus.

Reg. II. Ad quamvis ʒ aquæ recipimus.

▽-rose ʒij. ad ʒʒ.

succorum ʒij.

ardentis ʒj.

urinosi ʒʒ

acidi nimis gut. v.

H h h 2

Esse.

Essea vel tra suavioris 3j.

acrioris 3ß

Olei destillati gutt iij. ad iij.

Eis volatilis 3ß

fixi 3ß

pulv. 3j.

Syrupi 3j. & minus adhuc si non fuerint ingrata.

Reg. III. Ingredientia jam nominata non semper requiruntur in quavis potione cum plura abesse possint absque formulæ noxa pro lubitu præscribentis.

Reg. IV. Potio pro una dosi requirit aquæ 3j. pro pluribus sufficiunt iij. vel vi.

Reg. V. Si cochleatim saltem sumenda sit potio necessum est ut ingredientium dosis respectu ∇x duplicetur artificiose, alioquin tot requiruntur doses quot aquarum 5.

EXEMPLA.

Emet.

Rec. Aqu. fl. persic. 3j.
Sir. rubi Id. Emet. 3ß.

Purgans.

Rec. Aqu. fum. 3j.
Extr. rhab. 3j.
Sir. viol. 3j.

Diaph.

Rec. Aqu. fl. cabend.
samb. aa. 3jß.
3ij. diaph.
dent. apr. aa 3ß.
E vol. cc. 3ß.
op. cydon. gr. ij.
Syr. card. bend. q. s.

Expellens.

Rec. Aqu. card. ben.
fl. samb. aa 3jß.

Unicor ver.

dent. Hyp.
cin. 3 aa. 3ß.
sir. pap. errat 3ß.
Tra ros. 3ij.

Diur.

Rec. Aqu. petros.
frag. aa. 3jß.
rest. ov. calc.
Lap. 69.
succin. aa. 3j.
E * 3ß.
sir. di alth. Fern. 3ij.

Car-

Carmin.

Rec. Aqu. fœnic.
 Aurant. aa. ʒij.
 † diaph.
 dent. Hydrop. aa. ʒj.
 Extr. rad. Ang. ʒʒ.
 Θ vololeos. Sylv. ʒʒ.
 fir. cort. citr. ʒʒ.

Analept.

Rec. Aqu. fl. til. ʒij.
 Naph.
 ros. aa. ʒʒ.
 ceras. ʒʒ.
 Essea cinam. ʒj.
 conf. alk. ʒʒ.
 fir. cort. citr. ʒij.

CAPUT IX.

De

*Regulis Specialibus in præscribendis emulsionibus
 notandis.*

Reg. I. Emulsionem fiunt e seminibus lactescentibus contunden-
 dendo illa cum ▽ & exprimendo.

Reg. II. Quævis seminum 3 requirit ▽ ʒj. sachari parum.

Reg. III. Interdum pulveres adjiciuntur ad ʒj. emulsionis
 pulveris ʒj. Si vero ultra ʒij. emulsio præscribitur pulverum do-
 sis magis refringitur, & integræ emulsiõni non facile plusquam
 ʒj. pulveris adjicitur.

Reg. IV. Paratur emulsio vix infra ʒij. & supra ʒ vi.
 amygdalina exepta, quæ cum majore in quantitate hauriatur
 ad ʒj. vel ij. confici solet.

Reg. V. Cavendum autem sedulo, ne quicquam recipiatur
 quod vel colori lacteo adversum sit, vel emulsionem præ-
 cipitet.

Reg. VI. Similiter & quæ ingrata sapore vel odore sunt
 emulsionem proprie non ingrediuntur, atque adeo analogum
 saltem emulsionis est quando pro scopo purgandi ex resina scam-
 monij vel lalappæ, pro scopo aperiendi, & expellendi &c. ex
 gummi ammoniaco, terebinthina myrtha, similibusque liquor
 paratur.

EXEMPLA.

Refriger.

Rec. sem. iv. frigid. maj. decort. aa. 3j.

pap. alb. 3ß.

Aq. portul.

fl. nymph. aa. 3iij.

Iul. ros. 3ß.

m. f. l. a. emulsio. d. f.

Kühlende Milch offters zu-
nehmen.

Amygd. refriger.

Rec. Amygd. d. decort. 3iß.

sem. iv. frig. maj. decort. aa. 3ij.

pin ear. 3ß.

m. f. cum ▽ font. l. a. emulsio.

adde Aqu. ros.

Iulep. viol. aa. 3j.

d. f. Kühlende Mandel-Milch
auff etlich mahl.

Expell.

Rec. sem. paon. decort.

pap. alb. aa. 3iß.

Aquil. 3j.

‡ diaph.

dent. Hypop. aa. 3ß.

▽ flor. samb. 3iij.

M. f. cum s. q. sachari emulsio.

Purgans.

Rec. Res. lalap. 3j.

Aqu. fum. 3j.

m. f. cum vitell. ovi & sach par.

l. a. emuls.

CAPUT X.

De

Regulis Specialibus in præscribendis Iulepis
observandis.

Reg. I. Cum Iulepus ordinarie pro scopo sitim æstumque
extinguendi, viresque recreandi præscribatur in febribus ardenti-
bus, atque malignis itaque ingredientia omnia gratissima esse
debent ut fere vinum referant rebellum.

Reg. II. Ingredientia sunt vel aquæ simplex fontana, vel
destillatæ refrigerantes & analeptiæ, succi fructuum præprimis
acidulorum, sirupi, tincturæ cordiales, ac spiritus acidi minerales.

Reg.

Reg. III. Proportio ingredientium, est talis ad lbj. a-
quarum recipimus succi ʒiʒ vel ij tincturæ ʒʒ præsertim si color
julepi minus sit rubicundus spiritus acidi quantum lubet pro grato
sapore.

Reg. IV. Iulepus nunquam parandus est infra ʒiiij. vel su-
pra lbj. Præscribitur autem plerumque in copia ut loco potus
ordinarij sumi queat.

EXEMPLA.

Refrig.

Rec. succi semp. viv. ʒiiij
sir. berb. ʒij.
tra ros. ʒj.
▽ font. lbjʒ.
☞ ☉ phil. q. s. ad gratum
saporem.

vel

Rec. Aqu. font. lbj.
succ. citr. ʒj.
sir. viol. ʒiʒ.
tra. bellid. ʒʒ.
M. f. Iulepus.

Analept.

Rec. Aqu. rub. Id.
card. ben. aa. lbʒ.

Cidon. ʒiiij.

ros. ʒj.

Succ. citr.

sir. fl. tun. aa. ʒij.

tra pap. errat. ʒʒ.

☞ ☉ phil. q. s.

vel

Rec. Aqu. Card. ben.
flor. Acac. aa. ʒ iiʒ.
sir. papav. errat. ʒʒ.
tra Aquil.
succ. citr. aa. ʒij.

CAPUT XI.

De

Regulis Specialibus in præscribendis infusis
notandis.

Reg. I. Infusa sunt decoctorum vicaria. Quæ enim ob vo-
latilitatem decoctionem non facile sustinent illorum vis medica-
mentosa extrahitur per infusionem beneficio spirituosæ menstrui
aut feri lactis.

Reg.

Reg. II. Ingredientia sunt plerumque vegetabilia maxime sapida.

Reg. III. His incisus contusive affunditur vini sextuplum aut octuplum.

Reg. IV. Herbarum folia, (exceptis foliis sennæ unciatim præscribendis,) & flores majores ut & qui copiosius haberi possunt præscribuntur adm. j. vel m. ij. flores aromatici & rariores ad p. j. vel ij. ligna, cortices, radices, atque fructus ad 3j. vel ij. semina acriora & aromatica vel ̄ia ad 3j. vel ij.

Reg. V. Infusum alterans præscribi potest ad mens. j. purgans vix ad mens. ̄. l. ̄. ij.

Reg. VI. Pro una dosi sumuntur communiter 3ij. vel iij.

Reg. VII. Quæ vero infusa vomitoria ex ̄ialibus fiunt quorum usum continuare aliquandiu non licet parantur saltem pro una dosi ad 3j.

Reg. VIII. Dosis quadruplicata in infuso est unica.

formula Infus.

Purgans in Hydrop.

Rec. Rad. jalap. 3̄.

Helleb. n. 3ij.

fol. Gratiol. m. j.

Herb. cent. min.

fumar aa. m. ij.

̄ ̄ 3j.

Incis. & cont. incl. nod. d.

S. species zu einer maas Wein,

Cephal. lax.

Rec. Herb. major. m. ij.

summit. lav.

rorism. aa. m.

Cinamom.

Cardamom. aa. 3ij.

fol. Senn.

passul. min. aa. 3ij.

inc & cont. d.

S. species zu einer halb mas Wein

Antif.

Rec. lign. colubr.

cort. peruv. aa. 3j.

Herb. cent. min.

Absinth. aa. mij.

rad. rhab.

Hellebor. aa. 3̄.

̄ ̄ 3ij.

incis. & cont. d.

S. species zu einer halb mas Wein

Oph.

Ophthal.

Rec. Rad. valer. ʒj.
 sem. fenic.
 rut. aa. ʒʒ.
 fol. senn.
 rad. rhab. aa. ʒʒ.

⊖ ♀ ʒj.

S. Species zu ciner halb maas
 Wein.

vel

Rec. flor. Acac.
 persic.
 bellid. aa. m. iij.

Herb. veron.

beton. aa. m. ij.

rad. filic.

pimpin.

fol. sen. aa. ʒʒ. &c.

Antiscorb.

Rec. Herb. cochl.

nast. aqu. aa. m. ij.

rad. armurat. ʒij.

flor. bellid.

aquileg. aa. m. j.

S. Species zu ciner maas Wein.

CAPUT XII.

De

*Regulis Specialibus in praescribendis decoctis
 observandis.*

Reg. I. Ingredientia pro decocto non sint nimis volatilia
 nec nimis fixa.

Reg. II. Possumus tamen juvare coctionem volatiliū, si
 tantummodo ebulliant in diplomate s. vase clauso vel etiam in
 cucurbita alembico apposita.

Reg. III. Quæ fixiora sunt aut coctione diuturniore, aut
 affuso menstruo conveniente subigi debent.

Reg. IV. Vt plurimum adhibetur aqua simplexui non raro
 autem acuitur per Oina varii generis.

Reg. V. Vinum rectius affunditur si resinosa sunt in-
 gredientia.

Reg. VI. Gradus coctionis pro hoc scopo sunt quatuor
Primus si saltem ebulliat compositum, 2us si decoquatur ad ca-
sum terræ partis. 3^{tius} si decoquatur ulterius ad medietatem
4^{tus} si decoquetur ad remanentiam tertiæ partis.

Reg. VII. Proportio ingredientium eadem est ac in in-
fusis.

Reg. VIII. Pro ebullitione sufficit ea liquoris quantitas,
quam alias in parando infuso adhibemus: quæ vero diutius co-
qui debent requirunt liquoris decuplum, duodecuplum & ultra.

EXEMPLA.

Purgans.

Rec. Herb. card. ben.

cent. min. aa. m. j.

fol. Senn.

Rad. Helleb. n.

Ialap. aa. ʒʒ.

Cryst. ☐ ʒj.

Incis. & cont. coq. in mens. β.

▽comm. ad medietatem d. s.

laxirender Tranck.

vel

Rec. Rad. Alth.

lil. alb. aa. ʒj.

polyp. ʒʒ.

rhab. ʒij.

⊙ depur. ʒj. mens. i. ▽simpl.

Antiscorb.

Rec. summit. pin. ʒiiij.

rad. chin. ʒij.

Incis. & cont. coq. in mens. i.
vini in diplom. ad consumpt.
iiij. part. Infunde.

Herb. cohl.

nast. aquat. aa. m. ij.

rad. armurat ʒij.

fl. bellid. m. j.

Sangu. depur.

Rec. lign. Sassafr. ʒij.

rad. chin.

sarsap.

Bardan.

rhab. aa. ʒj.

Ialap. ʒʒ. ½ maas.

Lignorum.

Rec. lign. Guajac.

sassafr. aa. ʒj.

rad. sarsapar.

chin. aa. ʒʒ.

Em-

Emmenag.	ras. CC. aa. 5ß.
Rec. Herb. marub.	lign. sassaf. 3ij.
meliss. aa. mj.	pass. min. 3ij.
matric. m. ß.	Incis. & cont. d.
artemis.	S. Species zum kräuter Thee.
flor. papav. aa. m.ij.	Gargarism.
anthos pug. iij.	Rec. Herb. malv.
rad. v. aper. aa. 3ij.	Alth.
Thee.	prun. aa. mj.
Rec. Herb. Veron.	bugul.
beton.	uvul. aa. m ß.
hedr. terr.	flor. ros. rubr.
fl. tussilag. aa. m.j.	balauft. aa. pug. ij.
rad. polypod.	Ⓢ depur. 3j.
china.	

C A P U T XIII.

De

*Regulis Specialibus in præscribendis Clysmatibus
observandis.*

Reg. I. Materiam clysmatibus suggerunt communiter decocta plantarum imprimis emollientium, & carminativarum, in quorum locum nonnunquam succedant juscula carniū, vel etiam olea cocta, infusa, atque expressa.

Reg. II. Quantitas liquoris in clysmate sit pro.

adulto 1ßß ad summum 1ßj.

pueris dimidia vel etiam tertia pars sufficit

i. e. 3iij. iv. v. pro corporis ratione.

Reg. III. Potest etiam pro pueris tota clysmatis quantitas parari, hac saltem addita cautela ut tantummodo dimidia vel tertia pars applicetur, & applicatio urgente necessitate reiteretur.

Reg. IV. Pro scopo anodyno vel vulnerario, item si clysteres ex meris oleis parantur satius est recipere minorem quantitatem, pro scopo emolliendi stimulandi, atque irritandi majorem.

Reg. V. Electuarium post colaturam male admiscetur, itaque magis consultum est, illud vel ante colaturam adjicere, vel potius ejus loco præscribere sacharum Thomæum, aut mel mercuriale, rosatum aut simplex despumatum ad ʒss vel ʒj.

Reg. VI. Oia pro stimulo adiecta ad ʒj. vel ʒij. sufficiunt.

Reg. VII. Instrumenti clysmatici magnitudo semper determinanda, & in fine formulæ hæc verba adjicienda detur cum instrumento pro adulto. pro puero vel puerulo sive infante.

EXEMPLA.

Emoll. carm.

Rec. Spec. emoll.

carm. aa. m. ij.

Θ Gemm ʒj.

Coq. in s. q. ∇ simpl.

Rec. Coll. ʒss.

mell. despum. ʒ.

m. f. clyster d. cum instr. pro
adulto.

vel

Rec. Rad. Alib.

lil. alb. aa. ʒss.

Herb. ʒial.

Verbas.

pariet. aa. m. j.

flor Malv.

melilot. aa. m. ʒ.

Θ Gemm. ʒij.

Coque in s. q. ∇ simpl. tunc.

Rec. colat. ʒviii.

Sach. Thom. ʒss.

m. f. clyst. d. cum instr. pro
adulto.

vel

Rec. sem. carv.

anis.

fenic. aa. ʒss.

Herb. chamom. Rom.

Malv.

violar. aa. m. ʒss.

Flor. chamom.

verbas. aa. m. ʒ.

cap. papav. no. iij. &c.

In Nephre.

Rec. Herb. pariet.

Virg. aur.

Veron. aa. m. j.

Fl. Verbasc.
pap. errat.
Melilot aa. m. ss.

Rad. lil. alb.

Alth. aa. ss.
coq. in f. q. ∇ simpl. tunc.

Rec. colat. bujus tss.

ss. amygd. d.

camom. coct.

Sach. Thom. aa. ss.

M. f. clyster, d. cum instr. pro
adulto.

Anod. bals.

Rec. summit cent. m. m. j.

flor. Hiper.

Verbasc.

lil. alb. aa. mss.

rad. Symp. 3ij.

Herb. plantag. m j.

croc. 3ss.

coq. in. f. q. lactis. tunc

Rec. colat. 3viii. d. cum. instrumento
pro adulto.

Emoll. carm.

Rec. ss. Aneth.

chamom aa. 3ij.

bacc. laur.

carv. dest. aa. 3j.

Essentia cast. 3j.

Camph. 3ss.

CAPUT XIV.

De

*Regulis Specialibus in praescribendis cataplasmatibus
observandis.*

Reg. I. Ingredientia cataplasmatibus praebent folia herbarum variarum, radices mucilaginosae molliores, & quicquid per decoctionem in pultis formam redigi potest.

Reg. II. Incisa & contusa cum sufficiente quantitate ∇ simplicis, vini aut feri lactis ad pulmenti consistentiam decocta trahuntur per setaceum, quibus pro lubitu addi possunt farina fabarum, lini, foenu graeci, alijque pulveres & olea infusa, & expressa.

Reg. III. In defectu setacei recipiuntur ingredientia ad pulverisandum apta, quæ sola affusione liquidi cujusdam ab qua ulla prævia coctione in cataplasmatismis formam redigi, & calide applicari possunt.

Reg. IV. Quantitas cataplasmatismis sit ℥ss. vel ℥bj. quoniam vix unquam adhibetur, quin aliquoties reiteretur ejus applicatio.

Anod. disc.
 Rec. fol. Hyosc. m. iiij.
 fl. Samb.
 melilot.
 Chamom. aa. m. ij.
 Cum s. q. Vini f. s. a. Cataplasma
 adde
 farin. fæn. Græc.
 ♀ ceruss. aa. ℥j.
 Emoll.
 Rec. Rad. lil. alb.
 Alth. aa. ℥ij.
 fl. melilot.
 chamom.
 samb. aa. m. iiij.
 aven. decoct. ℥ij.
 Cum s. q. lactis f. s. a. cata-
 plasma. adde

♂ Hyosc. expr.
 lil. alb.
 pap. alb. aa. ℥ss.
 In pernionem.
 Rec. Herb. Agrim.
 plant.
 prunell. aa. m. iiij.
 fl. lil. alb.
 Hyperic. aa. m. ij.
 Cum s. q. aquæ simpl. f. s. a. ca-
 taplasma. adde
 Lap. calam.
 lytharg.
 ochr. aa. ℥ij.
 ♂ momord.
 hyper.
 philos. aa. ℥i℥.

CAPUT XV.

De

Regulis Specialibus in præscribendis emplastris
 observandis.

Reg. I. Intentioni medici ut plurimum sufficiunt emplastra officinalia, quæ saltem malaxanda sunt cum sufficiente quantitate olei convenientis.

Reg. II.

Reg. II. In applicatione sufficiunt ad Emplastrum stomachale, hepaticum vel matricale $\mathfrak{z}$ ij. , ad spleneticum $\mathfrak{z}$ ij.

Reg. III. In horum præscriptione admonendus est pharmacopœus ut Empl. l. a. compositum, vel in magdaleones conformet vel supra alutam, aut linteum crassum vulgo Parchet extendat nunc sub forma scuti stomachalis, nunc emplastri splenetici aut uterini, vel juxta figuram transmissam emplastrum efformet.

Reg. IV. Cui recentia excogitare placet emplastra recipere potest varia ingredientia pulveres nimirum, olea, pinguedines, mel, resinas, & ceram.

Reg. V. Possunt emplastra fieri nunc sine oleis, nunc sine pulveribus, nunc sine pinguedine vel melle, nunc sine resinis vel cera.

Reg. VI. Proportio hæc videtur esse optima si pulveris sumatur pars una, resinarum partes duæ, $\circ$ expressi vel infusi, mellis aut ceræ partes tres.

Reg. VII. Emplastrorum quantitas si pro pluribus vicibus præscribatur non inconvenienter ascendit ad libram unam, vel ad duas.

Formula Emplastrorum.

Empl. Stomach.

Rec. Empl. stomach. Crat. $\mathfrak{z}$ j.

de crusta. panis.

de Tacamach. aa. $\mathfrak{z}$ ß.

Malax. cum s. q. $\circ$ menth. f.

Empl. stomach. extend. supra alut. in form. confucta.

Hepat.

Rec. Empl. de sant.

de min. aa. $\mathfrak{z}$ j.

Mal. cum s. q. $\circ$ lil. alb. f

empl. hepat.

Splenet.

Rec. Empl. Splenet. Aug.

de melilot.

de cicut. aa. $\mathfrak{z}$ ß.

Mal. cum s. q. $\circ$ cap. f. Empl.

spleneticum.

Vul-

Vulnerar.
Rec. Lap. calam. ʒiij.
lytharg. ʒj.

Aloes.

Myrrh. aa. ʒʒ.

◊ *Hyperic.*

momord.

cer. aa. ʒiij.

M. fiat Empl.

Ad amb. & pern.

Rec. Bol. vulg.

Sangu. Drac.

Ceruss. aa. ʒj.

◊ *momord.*

cer. aa. ʒiij.

M. f. Empl.

Vulner.

Rec. ☉ ☽ dulc. ʒij.

◊ *momord.*

lil. alb.

cer. aa. ʒiij.

resin. Elem. ʒʒ.

bals. peruv.

croc. aa. ʒʒ.

C A P U T XVI.

De

*Regulis Specialibus in præscribendis Balsamis
 notandis.*

Reg. I. Cum Balsamus ordinarie pro scopo analeptico, vel odorem gratum conciliandum præscribatur, hinc ingredientia omnia debent esse fragrantia, atque gratissima.

Reg. II. Basin balsamorum communiter constituit ◊ NM. expressum per affusum ☽ albicans, & inodorum redditum, quod alio nomine dici potest corpus pro balsamo.

Reg. III. Huic admiscentur ◊ ☽ suaviora corticum citri aurantiorum, Cinamomi, caryophyllorum, ligni Rhodii, majoranae, lavendulae &c. item Zibethum balsamum Indicum, & ♀ fragantes Ambrae, Moschi &c. quibus nonnumquam associantur extracta plantarum suaveolentium.

Reg. IV.

Reg. IV. Proportio ingredientium est talis ut recipiat

Corporis pro balsamo 3j.

Olei partem tertiam aut quartam i. e. 3j.

vel. gr. xv.

Pulverum fragrantium 3ß. & ad fucum
faciendum parum de spodio vel bo-
leto vel etiam asphalto, de santalo
aut alio pigmento.

Reg. V. Præscribitur ordinario corpus pro balsamo ad 3j.
vel 3ij.

E X E M P L A.

Balsam. apopl.

℞. ʒ. lign. rhod.

de cedro aa. 3ß.

cinnamom.

caryoph. aa. 3j.

Macis gr. xv.

Majoran

Lavend. aa. 3ß.

Anth. gr. viij.

Bals. peruv. 3j.

Ambr. gr. viij.

Mosch. gr. vj.

Zibeth. gr. iiij.

ʒ. N. M. express. 3ß.

M. f. Balsam.

Bals. apopl. pro mulieribus.

℞. ʒ. Mac. expr. 3ij.

ʒ Galban. 3ß.

Lavend.

Succin. aa. 3j.

Majoran.

Kkk

Meliss.

NB. 1. Bogen.

*Meliss.**Puleg.**rosmar.**rut.* aa. ℥ss.*Pingued. Castor.* gr. vj.

℞ ⊖ * gtt. v.

M. f. s. a. Bals.

Balsamus cephalicus.

℞. ☉ N. M. expr. 3vj.

℥ Lavend.

Rut. aa. ℥iijs.*Majoran.**Salv.* aa. gtt. xv.*camph.* ℥j. in s. q.☉ *Amygd. d. rec.**Solut.*

M. f. s. a. Balsam.

Balsamus contra vertiginem.

℞. ☉ N. M. expr.

Mac. aa. 3j.℥ *caryoph.**Lavend.**Majoran.**Succin.* aa. gtt. vj.*Mosch.**Ambr.* aa. gr. iij.

M. f. s. a. Balsam.

CAPUT XVII.

De

Regulis specialibus in prescribendis Unguentis notandis.

Reg. I. Unguenta vel linimenta a balsamo non differunt
 nisi quod hic semper gaudeat majori fragrantia præ illis, Reg.

Reg. II. Unguentorum basin constituunt sebum cervinum, axungia, vel etiam unguenta officinalia, quibus admisceri possunt olea cum pulveribus, v. g. pro scopo abstergendi atque desiccandi ꝑialia, pro scopo anodyno crocus, pro scopo nervino oleum succini, rutæ &c.

Reg. III. In determinanda proportione non facile errabit medicus. Mixtis enim pro lubitu ingredientibus semper linimentum fit modo spissius modo tenuis.

Reg. IV. Si placet hæc proportio ingredientium poterit observari ut ad sebi cervini partem unam adjiciatur oleorum pars dimidia, ad axungia partem unam vix oleorum pars tertia.

Reg. V. Si ex axungia atque oleis linimentum tenuius fiat, & expectatur spissius poterit ceræ quantum sufficit admisceri.

E X E M P L A.

Unguentum Hystericum

℞. Castor.
 ass. fætid. aa. ʒj.
 camph. ʒß.
 ʃ. ♀ fætid.
 CC. aa. ʒj.
 seb. hirc. vet. ʒij.
 M. f. linimentum.

Unguentum ad Erysipelas.

℞. Sapon. comm. ʒiiij.
 ʃ. samb. ʒj.
 M. f. Unguentum.

Pars hujus inducta papyrio nigræ adhibeatur
 tepide loco affecto renovando bis in die.

Errata typographica in prima parte.

Pag. 56. lin. 1. lege parti superiori. pag. 66. lin. 10. lege cathartici nec non 11. & 15. p. 67. lin. 2. adde sunt diaphoretica. p. 71. lin. 24. lege absorbent. p. 89. lin. 1. lege lithontriptica &c. p. 113. lin. 2. lege mucilaginosas. p. 140. lin. 24. adde obtineat. p. 151. lin. 12. lege præparata. p. 152. lin. 30. lege Smilacis. p. 157. lin. 9. inclusa. p. 161. lin. 17. Smilacis. p. 164. lin. 29. lege Moluccense. p. 170. lin. 22. lege abhinc p. 171. lin. 12. lege graviusculus & 19. nullius 29. Koddampulli. pag. 184. lin. 10. adde flore. p. 203. lin. 9. pistacearum. p. 220. lin. 5. addatur Amstelodamensis. p. 231. lin. 9. dele. & acidis & 14. lege alexipharmacum. p. 232. lin. 5. lege dulcificari lin. penult. adde ex p. 233. lin. 17. adde alcalicis, acidis. p. 234. lin. 29. dele. ad gryseum. p. 264. lin. ult. lege 3jß. p. 336. lin. 9. lege digestionem p. 371. lin. 24. lege cydoniatum seu p. 396. lin. 5. quam & 6. evaporatorio. p. 397. lin. 18. lege solvatur 21. dele. vatur. p. 400. lin. 6. dele materia.

Reliquas mendas, L. B., si modo æquus erit, facile emendabit.

Sit itaque hic

F I N I S.

GREG.

GREG. THEOD. BARTHOLDI
MED. DOCTORIS, ET PROFESSORIS
QUONDAM GIESSENI

OPERUM MEDICORUM
PARS SECUNDA

COMPREHENDENS

- I. Praxin clinicam generalem naturam morborum, curationem, & cautelas practicas exhibentem.
- II. Praxin clinicam exemplarem casus sistentem illorumque resolutionem.

GREG. THEOD. BARTHOLDI
MED. DOCTOR, ET PROFESSOR
QUONIAM GIESSEN

OPUSCULUM MEDICORUM
PARS SECUNDA

COMPREHENSIVUS

I. Praxis clinicam generalem naturam
tam morborum, curationem
& curas practicas exhibens

TEIL

II. Praxis clinicam exemplarem ca-
sus illustres illustrans
solutionem

PR A

PRAXIS CLINICA GENERALIS
NATURAM MORBORUM, CURATIONEM,
ET CAUTELAS PRACTICAS
EXHIBENS.

INDEX CAPITUM.

P A R S I.

*De
Febris.*

- CAP. I. De febribus in genere.
II. De febre ephemera, Typhode & lactea.
III. De Synocho simplici.
IV. De febre catarrhali.
V. De febre lenta.
VI. De febre hectica.
VII. De febribus malignis.
VIII. De Peste.
IX. De Febre petechiali & morbo Hungarico.
X. De Variolis.

INDEX CAPITUM

- XI. De Morbillis.
- XII. De Purpura.
- XIII. De febre tertiana continua.
- XIV. De febre quotidiana.
- XV. De febre tertiana.
- XVI. De febre quartana.

P A R S II.

De

Morbis ex circulatione sanguinis impedita ortis.

S E C T I O I.

De

Inflammationibus.

- CAP. I. De Phrenitide.
- II. De Ophthalmia.
- III. De Angina.
- IV. De Pleuritide, Peripneumonia & paraphrenitide.
- V. De Inflammatione ventriculi & intestinorum.
- VI. De Inflammatione hepatis atque lienis.
- VII. De Inflammatione renum & vesicæ.
- VIII. De Inflammatione Uteri.

SE-

SECTIO II.

De

Hæmorrhagiis.

- CAP. I. De illis in genere.
II. De Hæmorrhagiâ narium.
III. De Hæmoptysi.
IV. De Vomitu sanguineo.
V. De mictu cruento.
VI. De nimio mensium profluvio.
VII. De mensium suppressione.
VIII. De nimio sanguinis Hæmorrhoidalis fluxu.
IX. De Hæmorrhoidibus cœcis atque suppressis.

PARS III.

De

Morbis ex motu & vitio lymphæ & seri ortis.

- CAP. I. De Scabie Herpete, Lepra, Varis, Gutta rosacea, ac Tinea capitis.
II. De Rheumatismo.
III. De Catarrhis.
IV. De Cachexia, Chlorosi & Ictero.
V. De Hydrope ejusque speciebus.

INDEX CAPITUM.

- VI. De Tympanite.
VII. De Atrophia.
VIII. De Phtisi.
IX. De Diabete.
X. De Ardore urinæ & Stranguria.
XI. De Dissuria & Ischuria.
XII. De Pollutione nocturna Gonorrhoea, &
fluore albo.
XIII. De Lue Venerea.

PARS IV.

De

Morbis ex vitio & motu spirituum ortis.

SECTIO I.

De

Affectibus soporosis.

- CAP. I. De Apoplexia.
II. De Paralyfi.
III. De Lypothimia, Syncope & Ecstasi.
IV. De affectibus soporosis in specie sic
dictis.
V. De insomniis turbulentis & Ephialte.

VI. De

INDEX CAPITUM.

- VI. De Agripina.
VII. De deliriis eorumque speciebus.

SECTIO II.

De
Doloribus.

- CAP. I. De Cephalalgia.
II. De Otalgia.
III. De Odontalgia.
IV. De Cardialgia.
V. De Torminibus ventris Colica & passione Iliaca.
VI. De Dolore ex Calculo.
VII. De Dolore Arthritico.

SECTIO III.

De
Affectibus spasmodicis.

- CAP. I. De Spasmo ejusque speciebus.
II. De Malo Hypochondriaco.
III. De Affectu Hysterico.
IV. De Scorbuto.

SECTION IV.

De
Motibus convulsivis.

- CAP. I. De Epilepsia.
II. De Sternutatione.
III. De Singultu.
IV. De palpitatione cordis.
V. De Abortu.

PARS V.

De
Morbis primarum viarum.

- CAP. I. De vitiis appetitus.
II. De vitiis digestionis.
III. De Nausea & vomitu.
IV. De Diarrhæa & Dysenteria.
V. De Lienteria & fluxu Coeliaco.

P R O O E M I U M.

§. 1.

PRaxis medicinae rationalis consistit in morborum, causarum, que morbificarum, nec non symptomatum seu circumstantiarum concurrentium accurata cognitione, ingeniosa remedii accommodati inventione, hujusque legitima ratione temporis, dosos, ac ordinis applicatione.

§. 2. Fundamentum genuinum praxeos rationalis est bona solidior & accurata theoria, quae certis gaudet requisitis. Primo enim debet praecedere exquisita morborum historica cognitio, seu experientia, quae omnis theoriae, omnisque medicinae fundamentum est. Hinc perperam faciunt illi, qui hypotheses, theoreticas circa morbos fingunt, & non sufficientem habent notitiam morborum: seu ubi praxis non convenit cum theoria.

Secunde requiritur, ut ex principiis simplicissimis intelligibilibus quae concipi possunt, qualia sunt sic dicta *mechanica* materia & motus, theoria medica fluat & derivetur. Ex falsis enim & imaginariis principiis non possunt nisi rationes imaginariae, seu potius effusiones effluere: & in hoc consistit theoria solidior sine qua omnis praxis seu therapia est incerta, periculosa, infida, atque empirica.

§. 3. In quovis morbo medico rationali sequentes regulae fundamentales, atque generales tanquam summe necessariae semper erunt observandae.

Reg. I. Nullus morbus una eademque methodo sanari potest; sed variat pro diversitate causae, temporis, virium, aetatis, sexus, regionis atque victus: quocirca omnis morbi maxime qui epidemice grassatur naturam, ortum, causasque accuratissime exploratas habere debet medicus.

Reg. II. Medicus ad ægrotum accedens ante omnia inquirat quid molesti patiatur? quo præcise in loco? ex qua causa? quomodo sese gesserit circa res non naturales præcipue circa victum & animi pathemata? quam diu fuerit affectus? & an excretionibus naturales legitime eveniant?

Reg. III. Cum medicinæ leges naturæ legibus semper conformes esse debeant: hinc medicus prudens primum omnium ipsius individui patientis naturam atque complexionem, naturæ vias atque ductus, evacuationesque consuetas exploratas habeat; deinde materiam vitiosam corrigat, motus naturæ dirigat, inordinatos sistat, nimis languentes promoveat, materiamque vitiosam per consuetas ac congruas evacuatorias educat, idque certo tempore, mensura, & ordine, & nunquam sine ratione atque iudicio,

Reg. IV. Tempore paroxysmi in omnibus morbis temperate & blande agendum est: hinc etiam in febribus continuis, ubi semper unus, idemque paroxysmus est, temperatissima conveniunt; extra illum autem fortiora, & causæ morbificæ removendæ convenientia magis sunt adhibenda.

Reg. V. Diaphoretica remedia semper sunt tutissima, sique medicus nescit causam mali, & naturam morbi securissime diaphoreticis & quidem mediæ naturæ procedere potest: quin in omni morbo id observandum, ut diaphoresis & transpiratio legitima sit.

Reg. VI. Quando natura est in crisi, vel evacuatione quadam salutari, tunc magis juvanda quam impedienda est. Quapropter tunc temporis nunquam per alias vias, quam per illas quas natura eligit sunt instituendæ; nec revocetur vitiosa materia ab emunctoriis a natura jam electis, & quasi ad centrum reducatur.

Reg. VII. Quo natura tendit eo semper ducenda est convenientibus remediis.

Reg. VIII. Medicus nunquam violento sistat, vel impediat evacuationes criticas præcipue, si a quantitate peccante originem habent. Teste enim experientia maximum periculum inducitur hæmorrhagiarum cujuscunque generis, Erysipelatis, catarrhorum, Diarrhææ, Gonorrhææ scabiei suppressione: si autem nimix sint, adeoque intensæ, tunc potius moderandæ, quam plane intercipiendæ sunt.

Reg. IX. Nunquam ubi vires deficiunt, & corpora imbecillia sunt, vel defectus humorum laudabilium observatur nimix evacuationes vel commotiones vehementes moliendæ sunt. Ita in omnibus febribus malignis, ubi summa virium notatur prostratio abstinendum est a talismodi remediis. Sic etiam porro a sanguinis & humorum laudabilium defectu natis penitus abstinendum est ab omni sanguinis missione atque evacuatione per alvum, sudorem, urinam. Quo major enim virium defectus, eo minus conveniunt commotiones.

Reg. X. Quando vires constant, & corpora robusta sunt cæteris paribus commoventia etiam fortiora summo cum fructu exhibere licet ut in lue & fea, febribus intermittentibus præsertim quartana, affectu hypochondriaco, hysterico, Apoplexia, Epilepsia, &c. in quibus morbis non raro concessum est uti drastice remediis.

Reg. XI. Quicquid p. n. in corpore nostro abundat illud est removendum; quicquid vero deficit restituendum.

Reg. XII. Tutissimæ evaucationes sunt quæ non fiunt confertim & semel; sed sensim & repetitis vicibus. Omne enim nimium naturæ est inimicum juxta Hippocratis aphor. 51. sect. II.

Reg. XIII. Quæcunque motus sistunt & impediunt cautiissime vel nunquam propinanda sunt in virium defectu, & ubi pul-

fus debilis : hinc in malignis opiata sunt venena , quoniam motus , qui magis hic desiderantur plane coercent & impediunt,

Reg. XIV. Medicus prudens ceu pestem fugiat varietatem , & copiam medicamentorum. Nihil enim magis sanitatem impedit , quam remedium crebra mutatio , & varietas , quæ teste *Verulamio* ignorantiae filia est.

Reg. XV. Medicus semper temporis rationem habeat , occasionemque , quæ juxta *Hippocratem* præceptus est , & momentosa probe observer. Hæc enim elapsa nunquam revocari potest.

Reg. XVI. Inordinanda diæta , ac victus ratione medicus maxime omnium considerare debet ægotantis vires. Hinc si subjecta debiliora abstinendum est ab alimentis solidis , & victu pleno : si vero robur naturæ constat tunc plenior victus absque incommodo concedendus.

Reg. XVII. Optimum sæpe remedium est ipso non uti , & abstinere ab omni medicina maxime cum corpora imbecillia fuerint.

§. 4. In theraphia specialiori observabimus ordinem a *Friderico Hoffmanno* in suis fundamentis adhibitum , totamque praxin quinque absolvemus partibus : quarum I. ager de febribus II. de morbis ex circulatione sanguinis inæquali , & impedita ortis. III. de morbis ex vitio & motu lymphæ ac seri ortis. IV. de morbis ex vitio & motu impedito spirituum animalium provenientis. V. de morbis ex vitiis primarum viarum.

PARS I.

De

Febribus.

CAPUT I.

De

Febribus in genere.

§. I.

FEBRIS est turbatus & inaequalis sanguinis motus, dependens partim a violenta cordis arteriarumque contractione, partim etiam a tono partium p. n. aucto, conjunctus cum pulsu frequenti inordinato, & calore p. n. excitatus ad id, quod quantitate, aut qualitate molestum est vel corrigendum, vel evacuandum.

§. 2. Signa omnis febris pathognomonica & certa, perpetua & inseparabilia sunt calor corporis inordinatus, siue a naturali recedens cum pulsu celeri & frequenti.

§. 3. Turbatio motus sanguinis cognoscitur ex praecedente horrore, frigore, anxietatibus praecordiorum, pulsus frequentia & vehementia, sanguinis stagnatione circa caput, & inde ortacephalalgia, quae omnia inaequalem atque turbatum sanguinis circulum designant.

§. 4. Omnis febris incipit a frigore, & desinit in calorem. Sub ipso frigore siue horrore partium externarum sanguinis motus a peripheria ad centrum, seu ad ipsum cor & vasa sanguinea majora, ac interiora contingit: unde partes extremae refrigerantur, venae quae antea tuebant detumescunt, & disparent, ungues li-

(A) 3

ves-

vescunt, cutis pori corrugantur, transpiratio & sudor impeditur, omniaque excrementa per cutim evacuari solita supprimuntur; hinc sanguinis motus ad interiora retrogradus anxietates atque angustias præcordiorum oppressivas excitat, & respirationem reddit difficilem, corporisque inquietudinem gignit.

§. 5. *Gausa motus sanguinis retrogradi in frigore solet esse spasmodica contractio pororum cutis, fibrarumque nervo tendinosarum quibus cutis, & substrata integumenta gaudent: cujus spasmi indicia sunt dolores tensivi ostocopi capitis, dorsi atque artuum, ventriculi atque intestinorum eversiones evomitionesque, immensi corporis rigores: quæ omnia sub frigoris tempore plerumque contingere solent.*

§. 6. *Frigus excipit ordinarie calor p. n. auctus.* In ipso autem calore seu æstu sanguinis motus impetuosus contingit a centro ad peripheriam: unde tumor, rubor ac æstus maximus extremarum partium, vasa turgent, cutis tactu deprehenditur sicca & arida, usque dum poris cutis iterum reſeratis, & ab obstructione sive spasmodica contractione liberatis plenissime succedat transpiratio halituoſa ipſeque sudor, quo terminari ut plurimum solet febris vel quoad totum, vel quoad ejus paroxysmum.

§. 7. *Causa caloris febrilis sive æstus, qui subsequi solet frigus est subtilior ætherea aeris portio in massa sanguinea contenta.* Dum enim partes exteriores spasmodice contrahuntur sanguis majore impetu ab impulsu cordis ad harum partium poros angustatos propellitur, exagitur, sicque æstus propter vehementissimum & quasi attritivum motum auctum hisce in partibus producit, usque dum a continuo isto motu cutis relaxatio contingat & subsequatur liberior transpiratio cum sudore critico.

§. 8. *Propter exagitationem autem istam vehementissimam accidunt dolores in capite, dum sanguis propter impeditum ejus liberum per corpus circulum vasa in membranis capitis* exi-

existentia premit ac distendit. Accidit difficilis respiratio propter sanguinis concitatioem motum per pulmones. Accidunt vigiliæ & mentis turbationes propter impetuosum sanguinis ac per consequens ætuum motum. Sitis affligit ægrotantes propter defectum humidi, quod calore tam forti dissipatur. Urina saturate tineta succedit propter eundem defectum, & propter Æinas & eas sanguinis particulas motu ejus exagitatas.

§. IX. Distinguuntur febres vel ratione temporis, vel ratione symptomatum. Temporis ratione sunt vel continentes, vel continuæ vel intermittentes. Continentes sunt quæ unico cursu & paroxysmo absolvuntur. Continuæ quæ nunquam perfecte desinunt, remittunt tamen & exacerbantur per vices. Intermittentes quæ per intervalla recurrunt, ita ut finito uno paroxysmo omnia sese rectissime habere videantur, symptomata remittant, altera vero, vel tertia, aut quarta die regrediantur. Ratione symptomatum distinguuntur in benignas & malignas cum vel sine exanthematibus.

§. 10. In omnibus febribus circa Prognosin respiciendum est non tantum ad excretiones & illarum statum, verum etiam ad functiones animales, quæ consistunt in ratiocinatione, somno, vigiliis, exercitio sensuum externorum, motibus voluntariis. Idem porro ad actiones vitales quæ in respiratione, transpiratione, & sanguinis circulatione versantur, ubi simul pulsus & calor p. n. considerandus. Itaque probe observanda hæc regula: quomagis actiones tam vitales quam animales a statu naturali declinant eo periculosior est status & contra.

§. 11. In febribus omnibus quo vegetiores & promptiores sunt excretiones per evacuatoria ordinaria nempe alvum, urinam, sudorem eo minus periculi, & major est ad reconvalescentiam spes & contra.

§. 12. In omnibus febribus periculosum est quando vires deficiunt, tunc enim deficit motus qui necessarius est ad causam fe-
bri-

brilem vel domandam, vel expellendam. Finis enim omnis febris est ut *motu exterminetur quicquid machina humane perniciem intendit*. Hinc videmus senes phlegmaticos, V. S. vel excretionem sanguinis largissimam passos, vel etiam morbis adhuc debiles, Veneri & affectibus animi præposteris obnoxios, nec non tempore autumnali, & hyemali, item tempestate imbrofa & humida longe periculosius decumbere, & difficilius sanari quam si ætas est juvenilis & virilis, temperamentum sanguineum atque cholericum, quando vires adsunt constantes, tempus vernum & æstivum, acris status serenus, &c.

§. 13. Quod curam concernit, primariæ in omnibus febribus indicationes sunt, ut *vires prostratæ erigantur, sufficiens motus in partes fluidas introducatur, excessivus vero quodammodo coercatur, & consequenter circulatio sanguinis turbida & inequalis reddita ad statum naturalem reducatur*, & hac ratione etiam evacuationes debito modo promoveantur.

§. 14. In omnibus febribus malignis ante omnia *virium habenda est ratio*. Qui enim vires in his conservat maximum punctum curationis tulit: & contra qui eas negligit extremo periculo ægrotum exponit.

§. 15. Blandiora ac temperata diaphoretica cum diluentibus congruis administrata præsentissima & specifica sunt febrium præsidia: contra quæ refrigerant corpus, quæ transpirationem impediunt, & sudorem supprimunt summe sunt periculosa.

§. 16. Humorū motum, & excretionem promoveant omnia illa quæ *nimiam quantitatem illorum demunt, qualitatem vitiosam corrigunt, obstructions reserant, tonumque viscerum & fibrarum motricum restituant*.

§. 17. Sudorifera præpostere administrata maxime cum regimine sudorifero natura remittente *admodum perniciofa sunt*, & vel calorem p. n., sitim & vigilias augere solent, vel continuum sudo-

sudorem movendo vires prosternunt, & ad lentas febres disponunt.

§. 18. In febribus quo liberior est transpiratio eo minus nocent calida: quo magis autem pori cutis sunt clausi eo maiorem æstum inferunt ipsa calida & tuosa & sudorifera.

§. 19. In omni febrili æstu præstat concedere potulenta, & congrua diluentia, quam interdiceret ipsa, quoniam egregie sanguinem fluidificant, ad diaphoresin disponunt, æstumque immittunt.

C A P U T II.

De

Febre ephemera, Typhode & febre lactea.

§. I.

Febbris ephemera est febris continens omnium mitissima & vehementiore & immoderata sanguinis exagitatio orta propter concitatiores spirituum fluxum in cor ex levi & transitoria occasionali causa.

§. 2. Causam occasionalem huic morbo præbent fortiores animi commotiones terror, ira; interdum nimius radiorum solarium æstus, vel improvisa corporis refrigeratio, vigilia continua, exercitium corporis immodicum, ebrietas, dolor vehemens.

§. 3. Subiecta huic morbo præ aliis obnoxia sunt teneriora texture sensibilibus. Hinc facile aggreditur cholericos vel sanguineo cholericos in ætate juvenili, ac virili constitutos.

§. 4. Symptomata in hac febre plerumque sunt mitiora, aggreditur enim subiecta cum horrore leviori & interdum vix sensibili, hunc excipit calor mitior halituosus, hinc cutis udore magis perfusa quam arida deprehenditur, interdum accidit sitis, in appetentia, nausea dolorque capitis.

§. 5. Pulsus in hac febre p. n. auctus deprehenditur naturali tamen propior est quam in ulla alia febre. Facies apparet tumida

(B)

& ru-

& rubicunda, urina in substantia, colore, & contentis non multum a naturali recedit utur interdum coloratio quodammodo fiat.

§. 6. Absolvitur hac febris intra viginti quatuor horarum spatium; sique ulterius atque diutius protrahatur non amplius meretur nomen ephemeræ, sed potius dicenda est febris continua, mitior & brevior.

§. 7. Si post declinationem vel in pulsu, vel in aliis febris vestigium relinquitur in aliam febrem permutari indicio est.

§. 8. Febris ephemera omnis periculi expers est, si debitam adhibeamus medelam.

§. 9. Cura interdum solius naturæ beneficio absolvitur, vel etiam diaphoreticis, Bezoardicis, Nitrosis, Febris profligatur ita si ex nimis vigiliis, ac spirituum dissipatione orta est hæc febris locum inveniunt diaphoretico-anodyno-analeptica, v. g. emulsio ex ∇ rosarum, scorzonera, florum sambuci, Acacia, semine papaveris albi, seminibus *IV.* frigidis majoribus, lapidibus cancerorum, &io diaphoretico, nitro ac Syrupo papaveris albi.

§. 10. Cavendum ne calida, spirituosæ & volatilia adhibeamus maxime si a commotione spirituum, vel lassitudine aut dolore quodam proveniat.

§. 11. Cavendum ne ephemera degeneret in continuam vel intermittentem tertianam: quod facile efficitur si transpiratio per externa constipantia frigida impeditur vel si cibus in corporibus exhaustis copiosius assumitur.

§. 12. Ad hanc febrium classem pertinet Typhodes seu febris inflammationem viscerum, & partium externarum concomitans adeoque symptomatice. Causam procatacticam huic febre præbere solent refrigerium & animi pathemata, præsertim ira, ac terror. Symptomata interdum satis gravia occurrunt apparente autem inflammatione, adhibitisque diaphoreticis, expellentibus, sensim remittunt, ac evanescent.

§. 13. Huc etiam referenda est *febris lactea* puerperis familiaris, quæ altera plerumque vel tertia aut quarta a puerperio die, circa lactis in mammis proventum plerasque aggreditur fœminas. Si mitior est febris ultra sex vel octo horas non extenditur interdum plane non sentitur si cæteroquin sanæ sint puerperæ. Interdum percipitur tantummodo horripilatio quædam absque superuenienti notabili calore. Hinc etiam ejus cura a plerisque solinatura relinquitur. Si vero gravius malum est tunc omnino medici opem postulat, & adhibenda leniora diaphoretica cum convenientibus remediis lactis generationem juvantibus, & uti semper in puerperis, sic in specie circa hujus febris accessionem ratio diæta probe habenda & omnis vini potus interdicendus. Facile enim ex febre continente, & benigna producitur ardens & maligna præsertim si corpora fuerint cacochymica.

CAPUT III.

De

Synocho simplici sive febre sanguinea veterum.

§. I.

HÆc febris dicitur a veteribus *Synocha sine putredine* vel etiam *inflativa*, quia prohibita transpiratio facile in plethoricis hujus febris causa existit. Dicitur *sanguinea* quoniam a sanguinis copia plerumque oritur; & est species febrium continentium. Ab *Ephemera* autem differt ratione diuturnioris durationis, & ratione symptomatum, quæ semper vehementiora observantur in febre sanguinea, quam in *ephemera*.

§. 2. Invadit hæc febris tempore potissimum vernali subjecta *sanguinea plethorica* succi plena, cum subsequenter symptomatibus nimirum inturgescencia, seu inflatione habitus corporis, tumore, ac rubore faciei, pulsu magno, celeri, & vehementi, anxietate præcordiorum summa, capitis dolore, respiratione difficiliore; *urina* ab initio appa-

ret tenuis, & rubicunda quarto autem die utplurimum cum sedimento.

§. 3. *Causa procatartica* hujus febris est sanguinis copia cum transpiratione prohibita. *Causam remotiorem* præbent evacuationum sanguinis ordinariorum seu per nares ut hæmorrhoides, aut menses suppressio, vel etiam V. S. in assuetis intermissio, item animi, corporisque vehementes commotiones.

§. 4. Imperitis hæc febris valde videtur periculosa, quoniam cum magno ardore, anxietate præcordiorum, respiratione difficili conjuncta est. Verum si rite tractetur omni vacat periculo, *solviturque per hæmorrhagiam in ætate juvenili, vel etiam per sudorem in viris idque intra quartum, aut si longius protrahatur intra septimum diem.* Si vero non tractetur rite facile degenerat in phrenitidem, Anginam, Pleuritidem, vel etiam febrem ardentem putridam a veteribus dictam.

§. 5. *Respiratio* in hoc morbo quo facilior est, & liberior anhelitus, eo melior status, & vice versa.

§. 6. Indicationes curativæ sunt primo ut sanguinis abundantia imminuatur, secundo alvus adstricta aperiat, tertio transpiratio legitima promoveatur.

§. 7. Primum fit præmatura V. S. Si enim corpus est phletoricum, vel evacuationes sanguinis consuetæ suppressæ altero statim die pro virium tolerantia sanguis e vena mittendus. Hoc si intermittatur, gravissima sæpius symptomata introducuntur, & ægrotantes periculo non levi exponuntur. Potest etiam quarto vel quinto die si vires consentiant sanguis depleri sed paricus quam ab initio.

§. 8. *Alvus* quæ utplurimum in hoc morbo adstricta aperienda, non drastica, sed lenioribus emollientibus clysmatibus lubricantibus ac stimulantibus, & consultum est V. S. præmittere lenius evacuans maxime si prima regio scateat impuris sordibus, ne humores impuri transcant in vasa exinanita.

§. 9.

§. 9. *Transpirationem promovent temperatiora diaphoretica qualia sunt pulveres absorbentes & Bezoardici cum anatica portione nitri purificati permixti.* His enim solis, singulis IV. horis per aliquot vices exhibitis febris vel jugulatur, vel symptomata remissiora redduntur.

§. 10. *Vena sectio si negligatur hic morbus facile transit in inflammationem partium internarum.*

§. 11. *Semper cavendum est ne adhibeantur sudorifera calida præsertim in principio, item ne in hypocausto nimis calido detineatur æger, nec regimen externum nimis calidum suadendum.* Tali enim ratione effici potest ut vergat in Pleuritidem, Peripneumoniâ, in senioribus in affectus soporosos, in junioribus in febrem lentam, & hecticam.

§. 12. *A frigore etiam defendendus est æger: alias cutis spiraculis obstructis oriuntur anxietates, quoniam sanguis a circumferentia ad interiora propellitur.* Præstat itaque semper in calore temperato detinere ægrotantes.

§. 13. *Dietæ ratio probe habenda hinc abstinendum a victu pleno & crassioribus alimentis, & potius adhibendus victus tenuis, refrigerans humectans, ex jusculis cum herbis refrigerantibus paratus, concedendus quoque est largior potus.* Hinc parari possunt emulsiones vel Julepi refrigerantes, vel potus conficiendus ex aqua simplici cum crusta panis cocta.

C A P U T IV.

De

Febre catarrhali.

§. I.

FEBRIS catarrhalis est febris continua mitior, nec adeo periculosa catarrhis epidemice grassantibus conjuncta cum tussi gravi, coriza, doloribus pectoris, dorsi, artuum, cephalalgia gravativa, quibus interdum

dum associatur hæmorrhagia narium vel etiam diarrhæa, & notandum quod hæc febris plerumque exacerbationes suas habeat nocturno, & vespertino tempore.

§. 2. *Causa* hujus febris sunt *catarrhi* sive *stagnationes lymphæ* maxime in partibus glandulosis, V. g. faucium & narium tunica glandulosa, item in bronchiis pulmonum. Lassitudo corporis, & torpor membrorum originem habet ab impedito lymphæ circulo. Sternutatio quæ sæpe contingit oritur ab irritatione lymphæ acrioris. *Causas occasionales* præbent pluviosus, ac impetuosus aeris status, vel etiam errores in *Dieta* commissi.

§. 3. Hisce febribus frequentius corripiuntur *subjecta scorbutica cacoehymica*, ex *levissima causa*, v. g. refrigerio, ira, & erroribus in rebus non naturalibus commissis, item pituitosa, & qui habitus corporis sunt laxioris.

§. 4. Ratione *prognoseos* febres catarrhales omnes periculi sunt expertes, modo cura rite instituat: converti tamen possunt in continuas acutas per calidiora remedia, vel etiam talia, quæ transpirationem impediunt cujus beneficio serum falsum, tanquam catarrhorum materia e corporis sphaera expelli debet.

§. 5. Indicationes primæ in *curandis* febribus catarrhalibus sunt sequentes, *lymphæ stagnans resolvenda*, atque in *ordinem redigenda*, deinde *acrimonia humorum blandioribus demulcentibus corrigenda*.

§. 6. Convenientissima itaque remedia sunt *Diluentia*, atque *humectantia* v. g. decoctum C. C., infusum radicis china, Veronica, malva, hordei, &c. Hisce enim remediis non modo falsedo & acrimonia lymphæ diluitur; sed & per transpirationem copiosum serum e corpore præscribitur & evacuat. Si tussis gravior urgeat possunt anodyna benigniora quale est crocus pauca tamen in quantitate admisceri, vel adhiberi pulveres temperantes ex lapidibus cancrorum, bolo Armenia, radice Iridis Florentina, floribus ♂, ♀ Glycyrrhizæ & aliquot guttulis ♂ Anisi. Vel adhiberi possunt ele-

electuaria demulcentia ex ꝑ. Amygd. d. spermate ceti, Sacharo Cande, Syrupo violarum, balsamo ꝑ. anisato & parva quantitate Croci. Si alvus est clausa & nimis sicca in usum vocari potest laxativum lenius v. g. infusum laxans ex foliis senn., sine stip., passulis minoribus, ficubus, sem. Anisi, Syrupo de manna, vel cichor. cum Rhab., ꝑ. tartarizato.

§. 7. Ratione Dietæ abstinendum ab alimentis viscidis, copiosis, & petu frigido, vitandus quoque est aer frigidus.

§. 8. Omnia calidiora remedia v. g. sudorifera, purgantia calida, acriora, Cina exulare hic debent, item totus, balnea & externa refrigerantia cujuscunque generis. *Quo lenius enim febres catarrhales tractantur eo melius est, & vice versa.*

§. 9. Cavendum ne sub specie catarrhalis febris lateat maligna, vel etiam petechialis. Hinc ubi vires, & quidem statim ab initio valde deficient, & nullus adest somnus semper cogitandum est de malignitate.

§. 10. Hisce febribus annumerandæ sunt illæ, quæ symptomatice accidunt in vulneribus, Ictero, Calculo, Podagra, &c. Hæ febres etiam minus sunt periculose, modo cura dirigatur adversus causam morbificam, & adhibeantur *aperientia diaphoretica, cum nitratis, anodynis aut vulnerariis*, si læsio quædam præcesserit, permixta.

C A P U T V.

De Febre lenta.

§. I.

FEBRIS lenta cognoscitur ex calore p. n. lento sed continuo & diuturno, corporis & virium consumptione, pulsu frequenti, quandoque etiam valido, phlogosi circa faciem, urina rubicunda, appetitus dejectione, sudore copioso, & caloris incremento post pastum & circa tempus nocturnum.

§. 2.

§. 2. Oriuntur febres lentæ 1.) ex male sanatis intermittens illisque nimis cito per medicamenta adstringentia terrea acida, chinam chinæ vel opiata suppressis. 2.) Nascuntur ex evacuationibus sanguinis ordinariis hæmorrhoidum, mensium, narium suppressis. 3.) Familiares sunt subjectis ex alio diuturno morbo convalescentibus, quodocunque cibis vel copiosis, vel qualitate intensius plus justo obruitur prima regio. 4.) Hypochondriacos, phlegmaticos, tenerioris texture homines sæpius invadunt post graves animi affectus, motum nimium corporis, Venerem nimiam, item post potum frigidum corpori prius calefacto super ingestum. Hinc causa procatactica febrium lentarum plerumque solet esse stasis humorum & inde nata viscerum obstructio, ex partium solidarum atonia & fluidarum lentore originem trahens.

§. 3. Quoad prognosin notandum has febres quo diuturniores, eo periculosiores esse. Nisi enim mature obstructions referentur, & sanguinis mixtura ad legitimam temperiem, liberiolemque circulum reducatur facile oriuntur corruptiones viscerum nobiliorum, & febris lenta convertitur in hæticam.

§. 4. Indicationes curativa in hisce febribus sunt 1.) ut ventriculus & prime viæ evacuantibus temperatis abstergantur & eluantur 2.) ut obstructions in visceribus & venis capillaribus existentes per ressolventia, aperientia, & sanguinem fluxilem reddentia tollantur & 3.) ut circulatio sanguinis liberior efficiatur, viresque consumptæ blande, & moderate restituantur.

§. 5. Dari itaque debet si vires id patiantur, & diarrhæa absit, lene emeticum. Hoc in principio morbi aliquoties etiam repetitum omne fere punctum curationis absolvit præsertim si prima regio saburra vitiosorum humorum repleta sit, & lenta febris ex alimentorum copia post morbum vel hæmorrhagiam largiorem corpori debilitato superingesta ortum duxerit. Probe tamen notandum est ipsa emetica refracta dosi esse propinanda sique laudabilem

bilem exserunt effectum illorum usus summo cum emolumento repeti potest.

§. 6. Præterea & purgationes leniores locum hic inveniunt v. g. infusa laxantia ex foliis senn. s. stip. Manna, Thamarindis, passulis, Nitro & Rhabarbaro confecta quæ lenissime educunt vitiosam materiam.

§. 7. In usum porro trahenda sunt Æia digestiva v. g. Sal digestivum Sylvii, arcanum duplicatum, ☿ ☉ latus ☉ pp. s. depuratum ☿ foliata ☿ solutio lap. 69. coralliorum &c. item aperientia amara, qualia sunt myrrha, extractum fumaria, cardui benedicti, Scordii, Scabiosæ, hedræ terrestris, Veronica, item succinum, non alium in finem, quam ut tenax viscida amurca in primis viis existens incidatur, abstergetur, evacuetur & minera obstructionem fovens tollatur.

§. 8. Ratione Diætæ alimenta humectantia, & modice refrigerantia omnium sunt optima, lacticia tamen, & emulsiones parcissime administranda hic sunt, nec non dulcia, item vina oosa dulcia, omniaque calidiora multum commoventia.

§. 9. Febris lenta ex mensium vel hæmorrhoidum suppressione præmissis emeticis, vel etiam laxantibus lenioribus ex extractis amaricantibus paratis, V. S. in pede prudenter instituta moderata tamen tractari commode potest. Quando autem ex sanguinis defectu, & enormi hæmorrhagia nata fuerit præsentissimum damnum inde resultat.

§. 10. Emetica nunquam danda sunt in morbi statu sive quando jamjam adsunt diarrhææ, vitium defectus, calor internus carnes depascens, & uno verbo quando febris lenta degeneraverit in hecticam.

§. 11. Febres nunquam tractandæ sunt meris refrigerantibus, saturninis, constringentibus, neque dulcibus pectoralibus.

§. 12. Copiosus cibus, præsertim solidus circa tempus nocturnum sedulo vitandus est, utut appetitu majore instructi sint ægri.

§. 13. Sufficiens liquidum five in *jusculis*, five in *potu* administrandum est: congruum tamen esse debet humectandi, & demulcendi virtute imbutum, quem in finem commendati meretur decoctum CC. cum rad. scorz., rad. chin., hordeo, sem. pap., passulis majoribus in s. q. exhibitum.

§. 14. Alvus in febribus hisce semper sit fluida. Hinc *clysteres* commendati merentur saltem emollientes, vel etiam interne infusum foliorum sennæ, Rhabarbari, Glycyrrhizæ cum ∇ Veronica vel alia dest. factum, addito momento $\odot$ atque Julepi rosarum.

CAPUT VI.

De

Febre Hectica.

§. I.

Hectica est febris continua chronica, symptomatice, lento incensens gradu, originem habens ex obstructione vel actuali exulceratione visceris cujusdam nobilioris cum rubore faciei, & phlogosi præsertim post pastum aucta, virium imbecillitate, appetitus prostratione, calore interno lento, & fere continuo præsertim tempore nocturno sudore eodem tempore copiosissimo colligativo, pulsu perpetuo celeri, urina pauca rubra, & oleosa, sputo copioso, & viscoso cum vel sine pure, & cum corporis contabescencia lenta, ac successiva conjuncta.

§. 2. Hectica febris differt a lenta, (1) Quod acerbiora habeat symptomata, & quasi tertium lentæ febris gradus sit. (2) Quod plerumque ex corruptione & putredine partis cujusdam interna nobilioris nascatur, febris autem lenta ex infarctu vel leviori obstructione viscerum. (3) Quod curatione admodum difficilis sit vel plane nullam admittat.

§. 3. Distinguitur hæc febris in hecticam primi, secundi, & tertii gradus. Prior species ducitur a nonnullis dispositio ad hecticam

ubi

ubi nimirum viscera adhuc salva sunt, & hinc non differt a febre lenta. Altera species oritur ab obstructione viscerum internorum. Tertia conjunctam habet putredinem visceris cujusdam nobilioris hinc etiam dicitur *hectica putrida vel consummata*.

§. 4. Subjecta Hecticis febribus obnoxia sunt plerumque macilentia, constitutionis tenerioris, temperamenti cholericæ, ad iracundiam proclivia. Ratione ætatis aggreditur juvenes ac viros: ratione morborum vero quibus facilius complicatur, familiaris est Hypochondriacis, Hydropicis, & viscerum obstructionibus laborantibus, maxime autem oritur ex viscerum exulceratione atque putredine v. g. pulmonum, renum, hepatis, lienis, uteri ventriculi. Spectat etiam huc dispositio hereditaria, si nimirum a talismodi parentibus quidam ortus fuerit.

§. 5. Causas easdem habet febris Hectica pro uti lenta. Ex his enim tandem fiunt Hecticæ. Fiunt autem hæ immediate magis ex obstructione viscerum internorum inflammatoria ex putredine insigni, & corruptela partium internarum; unde exulcerationi pulmonum, renum, mesenterii, pancreatis, vesicæ, uteri, aliisque internis abscessibus facillime jungitur, ita quoque observatione constat ex diuturna tristitia, animique perturbatione vehementiore, item ex doloribus gravioribus maxime in cacoehymicis subjectis dispositionem ad Hecticam exortamuisse, & in genere omnes errores in rebus non naturalibus commisisse facile ansam præbent febri Hecticæ.

§. 6. Quod prognosin concernit febris Hectica affectus admodum diuturnus, & contumax est. In specie tamen facilitatis curationis est quæ adhuc in principio, nec actuale jam accessum comitem habet, seu ubi saltem adest dispositio ad Hecticam visceribus adhuc salvis & integris. Difficilioris curationis est Hectica secundi gradus, difficilime vel plane non curatur Hectica in febrem putridam conversa, quando nimirum accedunt sudores colligativi Diarrhæa graveolentes, urina mingitur crassa & seaginosæ, calor adest

adeft continuus, facies deprehenditur cadaverosa, Hippocratica. Hæc enim colliquativam resolutionem humorum, seu secessionem feri a sanguine indicant: Et quando hæc symptomata tumor pedum fequitur lethalitatis indicium præbent.

§. 7. *Indicatives curatoria sunt (1) ut obstructions referentur (2.) ut præfens putredo seu corruptio visceris, quantum fieri potest avertatur, & intestinus calidus consumens motus sanguinis, & humorum sistatur. Hinc conveniunt remedia aperientia in capite antecedente descripta; nec non demulcentia, acrimoniam humorum corrigentia, serumque nutritivum blandum restituentia. Hunc in finem veteribus commendatissimum fuit lac seu humanum, seu caprimum, seu asinum calide sumptum si viscera adhuc salva sunt. Quoniam vero in Hæctica vera semper viscerum labefactatio præfens est magis probatur hisce temporibus decocta ex ras. CC. Eboris, rad. Scorz. chin., flor. Borrag. Buglos. passul. min. & sem. papav. alb. parata, addita Tinctura rosarum atque julapio violarum vel rosarum, item ♀ aperientes absorbentes ☉ trosci ex antihectico poterii, matr. perl., lrp. 69. ☿ foliat. ♀, Ceruss. ☿ ☉, &c. Commendantur quoque balnea ex herbis refrigerantibus, nec non cucurbita in partes dissecta, & lumbis applicata. Hæc enim sanguinem acrem calidissime motum temperant, atque æstum nimium moderantur. In Hæctica tertii gradus cum visceris putredine impensiore conjuncta eadem remedia exceptis lacticiiniis, & balneis dari possunt, parum tamen proficiunt.*

§. 8. *In ratione Dietæ commendantur cibi euchymi facilis coctionis, nempe juncula sic dicta restaurantia, gelatina animalium, carnes vitulorum, caponum pullorum &c. & exhibeantur in parva quantitate; sed æpius ob virium imbecillitatem, potus sit optime fermentatus & defecatus, nec nimis calefaciens, & generosus.*

§. 9. *Quæcunque vires destruunt, nimium evacuant, & motum celeriores sanguini, atque humoribus inducunt sunt nocentissima uti balnea alidiora, sudorifera fortiora, purgantia & alia.*

§. 10.

§. 10. *Balnea refrigerantia cautissime adhibenda sunt in febribus ex obstructione graviori, & scyrrhescencia cujusdam visceris enatis. Facile enim producitur Hydrops vel tumor partium.*

§. 11. *Cura lactis hectici ubi viscera corrupta sunt plane est inutilis: atrophicis autem, si viscera adhuc salva sunt egregie convenit.*

§. 12. *Opiata incrassantia, acida & sic dicta frigida quoniam spirituum motum sistunt, & humores viscidos tenaces reddunt hecticis sunt perniciosissima.*

§. 13. *Omnia adstringentia uti est tinctura antiphtisica Gramanni, item Saturnina & stialia mortem hecticis accelerant. Quoniam nimium incrassando humores suffocationem in pectore efficiunt.*

§. 14. *Nimius remediorum, & nutrientium usus hecticos ledit.*

§. 15. *Sudores nocturni sub somno accedentes non semper sunt reformidandi, nec sistendi sed opportune tractandi ne deterius malum inde propullulet.*

§. 16. *Sudores colliquativi roborantibus quodammodo sistendi & coercendi sunt v. g. Ebore sine Δ , CC. s. Δ , Magist. corall. emulsione ex amygdalis, seminibus 14. frigid. maj. semine papaveris parata.*

§. 17. *Pediluvia tam in lentis quam hecticis usum habent non contemnendum.*

C A P U T VII

De

Febris malignis.

§. I.

Febres malignae sunt febres plerumque continuae originem ducentes a turbata sanguinis crasi, mixtura atque unione, sive a destructoria atque putredinosa elementorum sanguinis dissolutione.

(C) 3

§. 1.

§. 2. Signa harum febrium sunt. (1.) *Insignis, ac subitaneus virium defectus, & appetitus penitus prostratus absque notabili & manifesta causa.* (2.) *Impotentia motus voluntarii.* (3.) *Facilis lapsus in animi deliquium præsertim sub situ corporis perpendiculari.* (4.) *Continuus torpor, somnolentia ac dormiendi impotentia.* (5.) *Urina sanorum similis* (6.) *Turbatio mentis & perversa ratiocinatio.* Hisce signis præsentibus quamvis quoad cætera, maxime quoad calorem corporis omnia benigniora videantur, certissimum tamen indicium malignitatis præbent: & licet etiam posteriora signa interdum absint, quod plerumque accidit circa febrium malignarum initium, priora tamen sic satis aperte malignitatem manifestant. Concurrunt etiam præter jam dicta signa alia adhuc symptomata v. g. *inquietudo corporis, cardialgia, summa præcordiorum anxietas, æstus intensissimus, sudor copiosus, sitis, angina, exanthemata varia,* quæ tamen non essentialia sed magis accidentalialia malignitatis signa constituunt.

§. 3. Febres malignæ non una incedunt facie; sed differunt tam ratione individuorum, quam ratione signorum atque symptomatum. Et quoniam plerumque contagiosæ & Epidemicæ existunt hinc pro diversa constitutione tempestatum varia exhibent signa, nec observantur in omnibus Epidemicis constitutionibus eadem, nec in omnibus ægrotantibus similia. Interdum statim ab initio malignitatis notæ apparent, utplurimum tamen ab initio leniter blandeque procedunt, quinimo blanditie sua tam ipsos ægrotantes, quam medicos fallunt, ita ut difficulter medicus, nisi sit peritus malignitatem ab initio cognoscat. Sæpius enim febres malignæ habentur pro catarrhalibus, lentis, hæcticis, quotidianis.

§. 4. Febribus hisce corripuntur maxime illi, qui vires habent exhaustas, sive per continuos animi affectus, tristitiam, mœrorem, curas, Venerem, sive per nimios labores mentis, atque corporis, seu per intemperantiam in victu.

§. 5. Subjecta serosa, phlegmatica habitus corporis spongiosi, laxi, *infantes, pueri, adolescentes, fœmina, gravida, puerpera Hypochondriaca, scorbutica, plethorico-cacochymica* facillime contrahunt malignas febres.

§. 6. *Causas* quod concernit, proxima apparet ex definitione, *antecedentes* vero sic dictæ *procatartica sunt varia*. Ex his primatum obtinet *aeris constitutio*. Generantur enim facillime ex aere impuro nimis humido, vel calido & humido. Porro maxime nocivus est qui ex inferioribus nimirum stagnis & paludibus putridis inquinatur. Deinde continui imbres, nebulosum ac pluviosum cœlum multum contribuunt ad excitandam putredinem præsertim in corporibus mollibus atque serosis, porro aer intensissime calidus, æstivus ad febres putridas malignas mirum disponit. Observatione enim constat quod æstas calidissima, diuturna potissimum sit genetrix morborum malignorum, ipsius etiam pestis, ac Dysenteriae malignæ.

§. 7. Ad *causas remotas antecedentes* pertinent etiam animi affectus, defatigatio corporis, intemperantia, ebrietas, &c. prout ex practicoꝝ libris, & ipsa experientia constat: & meretur hac de re legi *Hoffmanni dissertatio de malignitatis natura & origine in morbis acutis*.

§. 8. Quoad *prognosin* tenendum est: prædictiones uti omnium acutarum, sic etiam malignarum febrium ratione salutis & mortis esse fallacissimas. Generatim tamen quo major adest virium defectus, & quo vehementiora sunt symptomata superius recensita, eo major acutior & periculosior malignitas & contra.

§. 9. Febres malignæ plerumque evadunt pertinaciores quo magis gelu urget; sed quamprimum circa veris initium gelu remittit, remittit etiam violentia febris.

§. 10. Febris maligna superveniens corpori ad malignitatem suscipiendam prædisposito, semper existit periculosissima.

§. 11. Magnum periculum notant, mortemque prænunciant sudores continui quasi colliquativi, urinæ copiosæ & tenues, lacrymarum involuntaria eruptio, alvus copiosius reddita. Hæc enim symptomata testantur de secessione particularum serosarum a sanguineis.

§. 12. Spem reconvalescentiæ in morbis malignis facit levis surditas & subauditio ipso Hippocrate & experientia teste.

§. 13. Quod *curationem* attinet variat illa pro diversitate individuorum, symptomatum, & genii morbi. Hinc non datur methodus universalis sanandi morbos malignos; sed semper respectus est habendus ad naturam morbi & symptomata: generales tamen indicationes sunt (1) ut *vires deficientes restituantur, & præsentis conserventur* (2) ut *blanda diaphoresi materia peccans discutiat, & diminuetur*, ulteriorque sanguinis dissolutio, ac stasis inflammatoria impediatur.

§. 14. Circa *primam indicationem* optandum esset ut tale confortans extaret in officinis, quo commode uti possemus in omnibus morbis malignis; sed quoniam deest tale analepticum, & vulgo notis corpora interdum magis læduntur: hinc medicus in id potius intendere debet ut decumbentem præservet ab ulteriore debilitate: quod obtinetur si causa removeatur, symptomataque graviora avertantur. A nonnullis sine recreandi spiritus commendatur *vinum optima notæ*; parcius tamen assumendum nisi inflammationes, æstus corporis admodum intensus, cutis arida imminet: que delirium idipsum prohibeat.

§. 15. *Alteri indicationi* satisfaciunt alexipharmata seu diaphoretica blandiora, & fixiora quæ interdum prima sub herba malum jugulant, malignitatem præcavent, symptomataque periculossima avertunt. Non datur autem præstantius remedium quam *cum camphora*, quibus addi possunt Bezoardica terrea fixa, qualia sunt *§ diaph. Bezoardicum minerale*, CC. phil. pp., lapides 69., *§ sigillata*, Bolus Armenia, item pulvis Bezoardicus Sennerti, pulvis Angli-

Anglicus, &c. His pro re nata etiam addi potest *Theriaca cœlestis* ad gr. β. vel gr. j. pro dosi. Porro *essentia alexipharmaca* compositæ vel simplices mixtæ cum æquali parte ℞ *dulcis* in usum vocandæ, & cum *pulveribus Bezoardicis Oetroso camphoratis* interpolatis vicibus singulis III. vel IV. horis adhibendæ sunt. De cætero cura ita dirigenda ut semper habeatur ratio symptomatum magis urgentium.

§. 16. *V. S. in febris malignis non habet locum* præsertim ubi malignitas intus fuit generata; si vero per contagium corpora plethorica cæteroquin sana afficiuntur, tunc admittenda si statim in principio morbi administretur.

§. 17. *Opiata, Anodyna, motus sedantia maxime si pulsus debilis, viresque deficiunt* sunt perniciosissima. Quoniam Spiritus jamjam deficientes magis intercipiunt, sanguinisque circulationem, & expulsionem peregrinæ materiæ ad cutis peripheriam impediunt, adeoque utplurimum delirium gravius reddunt, vel insomnia periculosa efficiunt, atque anxietates circa præcordia pariunt.

§. 18. *Vomitoria vix locum inveniunt in malignis nisi statim in principio*, ubi ventriculus Saburra vitiosorum humorum repletus est, & malum per contagium haustum: in morbi progressu scilicet absumendo viresque defraudando sunt perniciosissima.

§. 19. *Purgantia fortiora* tam in princio, quam in progressu morbi penitus sunt proscribenda: leniora tamen detergentia sine præservandi, vel etiam in morbi exordio adhiberi possunt.

§. 20. *Situs erectus* in omnibus morbis malignis præsertim circa tempus criticum nunquam suadendus.

§. 21. *Nunquam humida deneganda* sunt si appetat æger modo sint congrua. Ex his præstantissimum est decoctum CC. *radicis Scorzonera atque hordei acuatæ* ℞ *dulci*, vel ℞ *phil.* sive *Tra. IV. florum cordialium*. Hac ratione enim humidum

deficiens restituitur, Omnia caustica vitulenta eliminantur, & demulcentur, & ad diaphoresin disponuntur.

§. 22. *Motus natura criticos nunquam turbet, aut supprimat medicus, nec ante tempus accersat.*

§. 23. Circa dies criticos abstinendum est maxime a copioso cibo, item jusculis nutrientibus sic dictis instaurantibus in copia assumptis.

§. 24. Temperatus aer isque serenus purus & moderatus, lectique æquabilis calor in omnibus malignis morbis commendatissimus esse debet.

§. 25. Quo mitius tractantur ægri, temperatisque medicamentis curantur, & quo magis vires conservantur omnes evacuationes, & commotiones fortiores intermittendo, eo felicius cura instituitur.

CAPUT VIII.

De Peste.

§. I.

PESTIS est *morbus epidemicus, contagiosus, omnium periculosissimus, summe malignus*, gravissimis symptomatibus stipatus, proveniens ab effluviis putridis subtilissimis causticis æthereis, nervosas partes citissime stimulantibus, ac summe irregulares in spiritibus, & sanguine commotiones efficientibus crasin atque texturam illorum valde destruentibus, putredinem inducentibus, actionesque vitales subito extinguentibus.

§. 2. *Pestis contagium* cum ab initio regionem quandam occupat non adeo facile cognoscitur; quando vero incrementa sumit, ita ut plures simul invadat, maximamque agrotantium partem interimat tunc certissimi esse possumus de pestilentialis contagii præsentia.

§. 3.

§. 3. *Signa pestis communia* habet cum reliquis morbis malignis, in eo tamen differunt, *quod symptomata omnia in exquisitissimo gradu observentur.* Hisce accedunt specialiora quæ constitunt in *exanthematibus*, & eruptionibus singularissimis quæ vocantur *bubones*, *carbunculi*, *vibices*, *perechie nigrae*.

§. 4. *Bubones* sunt tumores duri glandularum vel inguinalium, vel subalarium, vel etiam parotidum, colli, poplitis &c. *Carbunculi* sunt nihil aliud quam *levis intumescencia partium plerumque carnosarum*, non multum prominentes; sed in partibus quas occupant, profunde sese manifestantes sub specie pustulæ vel unius vel plurium minorum, quas perruptas subsequitur crusta nigra splendens cum summo ardore, inflammatione ac mortificatione partium adjacentium. *Vibices* sunt *striae seu radii rubicundi sub cute haerentes*, & inflammationem doloremque versus cor deducentes dependentes a carbunculis nunc apparentibus, nunc profundius adhuc delitescentibus. *Perechie nigrae* sunt *maculae in cute apparentes*, similes vel etiam minores *pulicum puncturis*.

§. 5. *Differentiæ pestis plurimæ* inveniuntur apud practicos alia universalis, alia particularis, alia magis contagiosa, alia minus, alia senibus, alia juvenibus magis perniciosa, alia simplex, alia complicata.

§. 6. *Causa pestis proxima* sunt miasmata venenata putredinosa in aere dispersa, immediate corpori sese insinuantia, vel beneficio respirationis cum saliva in massam sanguineam illata.

§. 7. *Causa remotiores procatareæ* possunt esse variæ. Ex his aer summe æstuans continuo calidus insectorum copia repletus non infimum obtinet locum. Porro testantur observationes etiam a *terre motu*, a *fame communi*, ab ingenti hominum strage, & cadaveribus putredine resolutis, item ab *inundationibus* aquis diutius stagnantibus pestes atrocissimas exortas fuisse; denique *animi pathemata*, præsertim vehemens terror, metus & tristitia

tia non solum mirifice disponunt corpora ad recipiendum contagium, verum etiam malignitatem valde adaugent.

§. 8. *Prognosis* in hoc morbo admodum incerta est: constat tamen observatione pestem a bubonibus minus periculosam, a carbunculis admodum infensam, a petechiis nigris summe perniciosam, ac lethalem fuisse.

§. 9. Pestis in locis calidis & mensibus æstivis admodum truculenta esse solet, mitescit vero, imo plane extinguitur gelu superveniente vehementiore.

§. 10. Signum in peste bonum est si natura ipsa, intra XXIV. horarum spatium instituat crisin, inprimis vero per sudores, & eruptionem exanthematum in partibus præcipue ignobilioribus cum manifesto ægri levamine & symptomatum remissione.

§. 11. Cura est vel præservatoria vel curatoria. Præservationis fine commendantur varia (1.) *non facile jejuno ventriculo exeundum*, (2.) *animus recreandus* conversatione & potu vini Rhemani generosi. (3.) *Aer corrigendus* variis suffimigiis Δ e, pulvere pyrio, succino, thure, fumo Nicotiana. (4.) Denique ex medicamentis ad præservationem commendantur, Tra. Bezoardica, item essentia balsamica, alexipharmaca ex Myrrha, camphora, rad. Contrajerva, &c. parata.

§. 12. Indicatio curatoria potissimum in eo consistit, ut contagium susceptum per convenientia alexipharmaca foras educatur. Hinc in usum vocanda medicamenta terrea, sic dicta Bezoardica cum camphora mixta, & cum acetis Bezoardicis propinata ad eliciendum sudorem. Reliqua cura dirigitur adversus symptomata concurrentia, quæ differunt pro diversitate subjectorum, & pro diversitate ipsius morbi. Hac de re merentur legi ex probatissimis auctoribus ii qui pestis contagio praxin exercuerunt, quales sunt BARBETTE, DIEMERBROICK, STDENHAMUS, SENNERTUS, ETTMULLERUS, & ex recentioribus RIVINUS.

§. 13. Alexipharmaca & calidiora remedia v. g. *Eia volatilia* &c. CC. similiaque in cura pestis omnibus modis sunt vitanda: qua de re videatur *Hoffmanni dissertatio de methodo curandi pestem*.

§. 14. Cautelæ circa Emetica atque purgantia observandæ videantur in ejusdem dissertationis §. 30.

C A P U T IX.

De

Febrē Petechiali & morbo Hungarico.

§. I.

F*Ebris petechialis est febris continua maligna utplurimum Epidemica* variis stipata Symptomatibus, efflorescentias cutaneas varii coloris, utplurimum tamen rubicundas pulicum puncturis non absimiles IVto, sæpius VIImo & IXno die critice excludens.

§. 2. Signa malignitatis hujus febris communia sunt cum iis, quæ tradita sunt Cap. VII. Essentiale vero & pathognomonicum signum præbent *maculae in cute apparentes*, ac præsertim in dorso, pectore, & cruribus efflorescentes.

§. 3. In cognitione harum macularum caveat medicus ne forte alias cutis efflorescentias v. g. maculas a pulicum puncturis, item Scorbuticas, hepaticas vel etiam ægrotantibus olim in utero materno impressas pro petechiis habeat. Discernendæ itaque sunt a pulicum puncturis in hoc, quod petechiæ compressione in totum ad tempus evanescant; morsus vero pulicum in medio punctulum quoddam sanguineum, morsus nempe vestigium relinquant: deinde petechiæ non sunt adeo rotundæ, sed plerumque quasi angulosæ. A maculis scorbuticis discernuntur, quod hæ plerumque in brachiis, atque tibiis tantummodo sint conspicuæ; illæ vero præter artus dorsum, collum & pectus occupent. Porro maculæ scorbuticæ absque maligna febre; petechiæ vero nunquam

sine ea apparent. Ne autem confundantur cum reliquis maculis cutaneis, quærendus est æger vel adstantes an ante morbi ingressum præsentem jam fuerint maculæ.

§. 4. *Causa* hujus febris est nihil aliud quam $\ominus$ *subtile causticum* putredinoso orgasmo ex sanguine dissolutum $\rightarrow$ animales afficiens, illorum crasin ac motum invertendo actiones omnes tam vitales, quam animales turbando, totamque œconomiam animaleam breviter destruendo, nisi tempestiva fiat secessio ad habitum corporis atque expulsio per poros cutis.

§. 5. Hæc febris absque discrimine omnia subjecta, cujuscunque sint temperamenti, sexus, ac ætatis aggreditur, observatur tamen symptomatum diversitas ratione temperamentorum. In sanguineis enim magis urgent dolores capitis, ac dorsi acutissimi, præcordiorum anxietates, vigiliæ, deliria. In cholericis observatur ardor intensior, pulsus celerior ac vehementior, sitis magna, delirium furibundum. In phlegmaticis atque melancholicis sopor continuus, ac calor non adeo vehemens.

§. 6. Quod *prognosis* concernit maculæ rubicundæ sunt tutissima, reliquæ quo magis ad obscurum vergunt colorem eo peiores. (2) maculæ die Vltimo Xmo aut XImo præcedentibus coctionis signis apparentes bonæ sunt: quando vero post eruptionem symptomata non remittunt pessimæ. (3) Vigiliæ continuæ phrenitides, deliria, præcordiorum anxietates nullis remediis cedentes, singultus, motus convulsivi, extremorum frigus & internorum adestio mortem plerumque annunciare solent. (4) Quo citius petechiæ erumpunt, & quo facilius retrocedunt eo peiores sunt.

§. 7. In morbo salubri maculæ intense rubræ pedetentim pallefcunt, flavescent sicque evanescent.

§. 8. Solvitur hæc febris plerumque per successivam diaphoresin, nonnunquam per hæmorrhagiam criticam narium vel per urinam, interdum etiam per diarrhæam.

§. 9. *Indicationes curatoria sunt, ut vires conserventur & materia peccans e corpore eliminetur. Hinc convenientissima sunt diaphoretica alexipharmaca, nec non analeptica & humectantia cap. VII. descripta: ex quo capite etiam cautelæ hic loci observandæ repeti possunt.*

§. 10. Pertinet ad hocce caput morbus sic dictus *Hungaricus seu castrensis* quippe qui non differt a febre petechiali nisi symptomatum atrocitas. Quando enim petechiis complicatur inflammatio faucium, atque colli cum acerbissimo capitis dolore, cardialgia, & anxietate graviore deliriisque atrocioribus tum dicitur morbus Hungaricus. De cætero quo ad causam, atque curationem in omnibus convenit cum febre petechiali, reliquisque febribus malignis.

CAPUT X.

De

Variolis.

§. I.

Variolæ sunt *efflorescentia seu macule rubicundæ* ab initio parvæ postmodum incrementum porto saniem crustamque gignentes, ac tandem exsiccatae decedentes, plerumque in universa cute circa diem quartum erumpentes cum febre sæpius *acuta continua* imo sæpe *maligna*, comitata variis interdum gravissimis per omnia totius morbi tempora symptomatibus, donec materia hostilis peregrina edomata ad habitum corporis trajecta, tandemque penitus rejecta fuerit.

§. 2. *Hic affectus omnibus fere hominibus cujuscumque sint constitutionis, admodum familiaris est, magis tamen congruus ratione ætatis infantibus ac pueris, in quibus non tantam exercet tyrannidem, quam in adultis, & quando Epidemice grassantur variolæ.*

Ob.

Observatione constat, quod plerumque corpora maxime ejusdem temperaturæ vel etiam ætatis imo sanguinis corripiant, unde propinqui etiam inremotis & dissitis locis degentes uno eodemque tempore interdum corripiti solent variolis.

§. 3. *Aggreditur hic morbus plerumque ab initio cum vehementi dorsi capitisque dolore, pulsu celeri, calore p. n. præcordiorum anxietate, quibus sæpius associantur pruritus narium, punctio universi corporis, pavores in somno, lacrymæ involuntariæ, temporum pulsus, sputi crassiores, oris siccitas, hæmorrhagiæ largiores, diarrhææ, inquietudines & jectigationes contingere solent ante eruptionem.*

§. 4. *Morbilli ab initio & ante eruptionem iisdem stipati sunt symptomatibus.* Hinc admodum difficilis est dijudicatio. Quoniam autem raro simul grassantur ex contagio, facile judicabit medicus qualis morbus ex hisce subsit: ordinario tamen morbilli magis solent petere pectus, & cum tussi invadere. Vocatus itaque medicus tempore horum morborum epidemice grassantium ab adstantibus inquirere debet an ægrotans variolis vel morbillis ante hac correptus fuerit? item an cum infectis vel saltim his cohabitantibus versatus fuerit nec ne?

§. 5. Quando adhuc dubius est medicus in prognosi ferenda expectet saltem diem 4tum, ubi post eruptionem variolæ sensim in tubercula elevatæ tandem suppurantur; morbilli vero neutiquam intumescant sed sine suppuratione circa diem nonum aut undecimum evanescent. Certissimum itaque signum variolarum est si circa diem 4tum in cute præsertim in facie, dorso manibus & pedibus appareat copia macularum purpurearum sensim, sensimque detumescantium, quæ postmodum suppurantur exsiccantur & decidunt.

§. 6. *Variola non sunt unius ejusdemque generis sed distinguuntur ratione symptomatum in benignas seu regulares vel malignas seu irregulares.* Benignæ iterum cum, vel, quod rarissimum sine febre

febre apparent. Malignæ cognoscuntur ex signis malignitatis, quæ febb malignis complicari solent. Ratione numeri modique eruptionis distinguuntur in paucas atque distinctas & in copiosas & confluentes. Porro ratione modi eruptionis interdum citius & cum impetu ut plurimum vero lente & paulatim erumpunt, ratione figuræ conicæ apparent, & germanice vocantur die Stein-Pocken, ratione materiæ in pustulis contentæ aliæ fundunt saniem aquosam, quæ vocantur die Wasser-oder Wind-Pocken. Aliæ crassiore minusque fluxili materia repletæ tunicarum duritiem proferentes vocantur die Stein-Pocken. Medio modo si se habet materia vocantur die rechte Pocken. Materiæ autem diversitas ut plurimum a temperamentis dependet, sic humidiores observantur potissimum in sanguineis & pueris, sicciore maculæque erumpentes magis ad flavedinem vergentes in subjectis biliosis, in pituitosis pustulæ apparent albicantes rotundæ mucosæ plenæ, in atrabiliis interdum conspiciuntur migræ, & hinc ut plurimum solent esse vel minus salubres, vel plane lethales.

§. 7. *Causa proxima* huius morbi est materia acris caustica salinæ indolis sub involucris sanguinis viscidis citra noxam diutius latitans, non tamen intime miscibilis, hinc a causis occasionalibus liberata, spasmos irritationes & commotiones inordinatas sanguini atque humoribus inducit, donec ad habitum corporis propulsa correctæ & evacuata energiam suam amittat,

§. 8. Acredinem & qualitatem causticam materiæ variolosæ indicant inter alia inflammatio, exulceratio & fistulosa ulcera quæ interdum non tantum in ipsis pulmonibus relinquuntur, verum etiam in ipso habitu corporis post dissipatas variolas efflorescunt. Dolores quoque spasmodici non nisi effectus sunt salis acris, cuius indolem etiam manifestant vomitus, diarrhææ, pruritus cutis; unde vero morbosum hocce principium originem habeat res altioris est indaginis, pariterque multum controversa,

§. 9. *Inter causas remotiores & procataceticas* primo loco merito accusandus erit aer. Quemadmodum enim omnes morbi contagiosi facile ex aeris intemperie proveniunt, ita in specie aer ad producendas variolas suum confert symbolum, præprimis autem constitutio ejus nimis humida, nebulosa, calida diutius du-

rans disponit ad putredinem. Præter aëris constitutionem, dantur quoque aliæ causæ *ex abusu rerum non naturalium* desumendæ principalis tamen causa, & Epidemici mali origo quærenda est in aere.

§. 10. *In variolarum morbo probe consideranda sunt ejus tempora nimirum tempus ebullitionis, eruptionis, exulcerationis & exsiccationis.*

§. 11. *Tempus ebullitionis a primo invasionis die ad quartum extenditur, & conjuncta habet symptoma superius descripta.*

§. 12. *Eruptionis tempus incipit quando apparent maculae ab initio minime & rubicundæ, quæ deinde in latum quodammodo porriguntur & eminentiam quandam acquirunt I Vto ab invasionis die. Sic primo eruptionis egrediuntur sparsim. subsequenter autem nimirum Vto & VIto copiosius erumpunt, & postquam apparent in cute ordinario symptomata quodammodo remittunt.*

§. 13. *Tempore exulcerationis symptomata iterum ingravescent circa diem enim VIIimum. IXnum cum exulcerantur de novo observatur pulsus celer, calor p. n. auctus, sitis, accedit dolor cutis, fauces interdum laborant aphthis, vel etiam aspera arteria cum ipsis faucibus variolosis exulcerationibus corripitur cum intensa inflammatione, ardore, sputi crassitie, eo autem ordine quo eruptio facta fuerit contingit suppuratio. Successive enim cum dolore tumore, atque rubore attolluntur & liquore primum liquido, postea flavescente crasso implentur. Desinit suppuratio ut plurimum die IXno si pauciores sint variolæ si copiosiores XImo.*

§. 14. *Exsiccatio incipit a die XImo & ex porrigitur ad XIV. interdum usque ad XXI. Successive enim crustam acquirunt, ac tandem decidunt.*

§. 15. *De eventu variolarum judicamus ex febre conjuncta, symptomatum natura, variolarum ratione viribusque ægrotantis.*

§. 16. *Bonum signum præbent variolæ si circa diem Vtum vel VIIimum tumor cutis & inflammatio accedat febrisque cum symptomatibus recedat contra quo minor inflammatio tumorque observatur symptomataque in statu manent, eo periculosior eventus sperandus.*

§. 17. *Hæmorrhagiæ narium, vomitus & alvi fluxus ante eruptionem modum non excedentes subjectis plethoricis sunt salutare. Suppressas hasce excretiones facile sequuntur convulsiones, atque deliria.*

§. 18. Quo copiosiores sunt variolæ & profundius cum inflammant eosunt peioris indolis, & cum majore symptomatum sævitia stipatæ præsertim in adultis, ac subjectis habitus corporis sensibilibioris. Ob doloris enim vehementiam summa inquietudo, virium defectus, febris gravior, & tandem convulsiones succedunt, omnesque qui variolis pereunt, convulsionibus moriuntur.

§. 19. Convulsiones ante eruptionem non sunt metuendæ; si vero continent, vel post expulsionem redeant sæpe lethales sunt.

§. 20. Gravidæ variolistentatæ facile patiuntur abortum.

§. 21. Malum signum est copiosi seri excretio maxime in adultis seu per alvum seu per urinam salivam, aut sudorem. Detrahitur enim hac ratione materia quæ, $\ominus$ variolarum causticum de demulcere, & mitigare debebat, & quo copiosiores sunt variolæ copericulosior quoque talis largior humorum ejectio est.

§. 22. Si ægri vehementer sitiant intusque continuo angentur, promptequè refrigerescant detumescantque variolæ clauco livore pallescentes instat mors.

§. 23. In cura hujus morbi duplicem scopum medicus præfixum habere debet: unum præservatorium, alterum curatorium.

§. 24. Præservationis gratia medici auxilium imploratur vel ut contagium plane avertatur, vel ut morbus mitior, & benignior evadat. Ante omnia itaque ratio Diætæ probe est habenda, & vitæ genus ita instituendum ut temperantia in cibo, potu, venere, & abstinentia ab animi affectibus, præsertim tristitia adhibeatur. Porro primæ viæ probe expurgandæ, non calidis aloeticis, sanguinem exagitantibus; sed blandis & mitioribus, quem in finem commendatur Rhabarbarum cum Mercurio dulci rite præparato. Si ventriculus suburra vitiosorum humorum est repletus & nausea adest metusque corpus etiam miasmate infectum esse lenè emeticum prudenter adhibendum v.g.

Rec, ∇ card. ben. $\mathfrak{z}\beta$

$\square$ emet. gr. j. vel. ij

Tra Bez. gutt. X.

m. d. pro dosi.

(E) 2

tandem

Tandem pulveres absorbentes Otiosi in præservatione vel mitigatione hujus morbi egregiam locant operam dum Sial sanguinis biliosa acria temperant, & sic benignas, & pauciores variolas efficiunt.

§. 25. Alter scopus curationis differt etiam pro diversitate temporum hujus morbi. Ebullitionis tempore adhiberi possunt temperata alexipharmaca, leniter expellentia qualia sunt pulveres compositi Bezoardicus Sennerti, pulvis Anglicus mixtus cum nitro & tantillo theriacæ coelestis, item R Q cum tinctura Bezoardica l. essentia Scordij.

§. 26. Tempore eruptionis potest parari emulsio ex seminibus expellentibus Aquilegiæ Napi & aquis destillatis scabiosæ, Scordij florum sambuci, Acaciæ, foeniculi, cui addi potest CC. sine Δ vel uniconu fossile atque Julepus Rosarum. Hæc emulsio interdum sola ad expellendum sufficit. Quod si autem paulo segnior sanguinis motus sit in hac emulsione adhiberi possunt tinctura Bezoardica vel liquor CC succinatus, essentia Scordij refracta tamen dosi & repetitis vicibus.

§. 26. Tempore suppurationis si pustulæ renunt attolli & calor excessivus adest myrrha electa in substantia ad gr. V. pro una dosi cum pulvere Bezoardico & croco mixto egregie puris generationem promovet. Quod si autem suppuratio in statu sit desistendum a Myrrhatis ne febris inflammatoria increascit, & tunc potius temporis adhiberi iterum possunt emulsiones paratæ ex *seminibus IV. frigidis majoribus semine papaveris & aquis destillatis scabiosæ sambuci, florum tilia, acaciæ, cerasorum nigr. Sio diaphoretico atque syrupo papaveris albi*, quæ emulsio ardorem & dolorem mitigando gravissima præcavet symptomata.

§. 28. Tempore exsiccationis quando materia purulenta sufficienter existit in pustulis *myrrhata cum terreis, & pauxillo Croci* iterum in usum vocanda. Hæc enim sanguini balsamum addendo egregie consolidant, & viscerum internorum labem, phthisin, ulcera cacoethica, cachexiam, quæ dissipato variolarum morbo quandoque in cacoehymicis accedunt, præcavent. Quando autem materia corrosiva profundius in exsiccatione serpit, carnemque depascit, & ulcera cacoethica metuenda, sequens linimentum adhiberi potest,

*Rcc. Tra. Myrrh.
Tartari*

VJ Camph.

℥ Camph. aa. ʒʒ

Sach. h ʒʒ

℞ Amygd. d. ʒʒ i m.

§. 29. Tandem symptomatum ratio etiam habenda, quæ hoc in morbo interdum sunt gravissima & admodum periculosa. Ex his tempore ebullitionis principale est *nimia hæmorrhagia*. Sisti hæc potest *aceto rosarum cum* ℥ camph. mixto, partim tepide in nares at- trahendo, partim etiam collo applicando. Pedes ac partes externæ probe defendendæ sunt a frigore. Interne solum ☉ cum gran. ij, camphoræ mixtum præstantissimam fert opem.

§. 30. *Epilepsia* interdum superveniens accedente eruptione sponte cessat. Huic tamen opponi possunt *Essentia Castorei cum* ☉ dulci, item pulvis *marchionum cum cinnabari mixtus*.

§. 31. Adversus delirium commendatur ☉ cum camphora mix- tum, externe ℥ camphoratus cum ℞ ligni Rhodij mixtus, & tepi- de fronti applicatus egregie juvat. Solet tamen & hoc, si nulla adest malignitas, sponte cessare medio eruptionis tempore. Hoc nisi contingat læthalitatis præsertim in adultis, signum præbet.

§. 32. *Diarrhæa suppurationis* tempore superveniens vires- que consumens cautissime sistenda est non opiatibus & fortiter con- stringentibus; sed pulvere sequenti.

Rec. pulv. Bez. ʒj.

Ther. cæl. gr. ij.

☉ purissim. gr. X.

M. f. pulv. div. in 3 doses.

Externe ℞ *mentha cum* ℞ *masticino* mixtum, calideque in- unctum nisi pustularum copia id ipsum dissuadeat, erit convenien- tissimum.

§. 33. Ne oculos occupent variolæ sæpius tepide inungi possunt mucilagine ex semine Cydoniorum c. ▽ ros. parata addita campho- ra & Croco. Hoc etiam medicamento labia inungenda sunt ad præcavendas pustulas.

Laryngis atque faucium regio defendi a variolis potest garga- rismate ex floribus sambuci, rad. Alth. glycyrrh. ficubus addito pau- xillo croco l. etiam solum lac tepidum c. sacharo & croco mixtum loco gargarismatis applicari potest.

§. 35. Ad vestigia variolarum in facie & cute tollenda linimentum consistens ex axungia humana, spermate ceti $\circ$ amygd. d. cera alba, camphora, cerussa, $\circ$ $\square$ per deliquium $\circ$ Jasmini parari & instar emplastri applicari potest.

§. 36. Cibus sit tenuis, & præstat per tria priora tempora saltem juscula adhibere ex lentibus l. *avena decorticata*. Loco potus ordinarii commendatur *decoctum hordei vel ras. CC. & radice Scorzonera*,

§. 37. Tempore ebullitionis moderatus lecti & hypocaufti calor est suadendus, & præstat uti integumentis, quæ volgo vocantur Madratzen: ita quoque tempore suppurationis moderatissimus debet esse calor ne symptomata, & calor augeantur.

§. 38. Omnia sudorifera calida cane pejus & angue fugienda sunt, quoniam copiosiores variolas, pejoraque symptomata suscitant.

§. 39. Vinum parcissime est adhibendum & non nisi tempore eruptionis, & quidem dilutum aquis destillatis.

CAPUT. XI.

De Morbillis.

§. 1.

Morbilli sunt *macula parva rubra in cute* seu peripharia corporis critico naturæ motu erumpentes cum protuberantia minore pruritu cutis, & febris continua plus, minusve acuta in cute aliquandiu perseverantes, tandemque sine suppuratione evanescentes.

§. 2. Symptomata morbillos concomitantia conveniunt potissimum præsertim ante eruptionem, cum symptomatibus variolarum, ac ut plurimum acerbissima apparent, ita ut sæpius plus facessant negotii, & plus periculi videantur involvere, præsertim in plethoricis, quam ipsæ variolæ.

§. 3. Morbilli distinguuntur a variolis (1) quod cum pruritu cutis & minore protuberantia erumpant. (2) quod citra suppurationem successive & insensibiliter evanescant. (3) quod circa pectus symptomata ex-
eunt vehementiora v. g. tussium, angustiam præcordiorum ita ut sæ-
pius metus suffocationis subsit præsertim in infantibus & habitus
corporis succulentioris,

§. 4. Morbilli easdem cum variolis agnoscunt causas, nimirum
Θ quodam causticum vel ex vitiato sanguine menstruo tempore ge-
stationis vel depravato nutrimento tempore lactationis assumto,
ortum, sub involucris sanguinis ramosis tamdiu in corpore hærens,
donec tandem certa sanguinis dispositione certoque aeris statu
a vinculo sanguinis secedat, & in motum deducatur.

§. 5. Morbilli præsentis cognitu non sunt difficiles, imminentes
vero facile confunduntur cum variolis, quoniam ex iisdem fere
signis & symptomatibus cognoscuntur nisi quod in variolis semper
major dorsi observetur dolor, in morbillis major cutis pruritus, co-
piosiorque lacrymarum proventus involuntarius.

§. 6. Quod *prognosis* attinet adultis semper sunt peri-
culosiores quam pueris, deinde semper meliores sunt qui
citius erumpunt, & citius etiam iterum evanescent ita ut die VI. VII.
res omnis conficiatur. Porro Morbilli sparsim erumpentes beni-
giores confluentibus; ratione coloris semper peiores sunt virides,
violacei, nigri & qui tardius exeunt, aut mox ad interiora recurrunt,
magnamque pectoris angustiam, & frequentem syncopem con-
iunctam habent; ratione symptomatum quo febris & symptomata
mitiora eo melior status & vice versa; denique qui morbillis mori-
untur plerumque peripneumonia vel catarrho suffocativo superve-
niente pereunt.

§. 7. Quo ad curam coïncidit illa ferme cum variolis: ædem quip-
pe adsunt indicationes, nempe materia acris. Sino corrosiva quæ
secessum a sanguine molitur mitiganda, diluenda demulcenda
ac temperanda, deinde successive per habitum corporis sine insigni
tumultu temperatis remediis perspirationem promoventibus dis-
cutienda, ac exterminanda.

§. 8. Instar omnium autem ex medicamentis commendantur
mixture paratæ ex aquis destillatis flor. sambuci, acaciæ, herbe scabiosæ
Scordij vel cardui benedicti, *Scorzoneræ*, papaveris erratici quibus commi-
sceri

sceri possunt diaphoretica fixiora lapides 6j. mater perlarum, & diaph. item Cimabarina, pulv. Anglicus ʒ prap. Diascord. Fracast. Syrupus papav. alb. & similia.

§. 9. Si Diarrhæa nimium urget remediis jam dictis addi potest momentum theriacæ cælestis: si vero peripneumoniæ metus sit pauxillum Camphoræ.

§. 10. Si tussis urget commendatissimum erit electuarium paratum ex ʒ amygd. dulcium recenter expresso, spermat. ceti recenter, saccharo cando syrupo viol. additis aliquot guttulis ʒ Anisi ligni Sassafras & pauxillo Croci orientalis.

§. 11. Circa declinationem essentia balsamica pectoralis laudatissimum exferit effectum quæ esse talis potest

Rec. Ess. novist.

mirrh.

croc.

Glycirrh. aa. ʒj

ʒ mac.

anis. aa. gutt. ij.

m. d, s. Brust Elixir. zu 30. Tropffen.

§. 12. Loco potus ordonarij adhiberi potest decoctum CC. c. rad. Scorzonera paratum vel etiam infusum Theæ. Veronica addita Scorzonera.

§. 13 V. S. ante eruptiones in statu plethorico, & juvenili ætate præsertim si morbus cum anxietate invadit adhiberi commode potest nisi virium defectus vel diarrhæa conjuncta id ipsum disuadeat.

§. 14. Exulent in cura morbillorum omnia sudorifera calida purgantia & in alimenta calida, vinum, cerevisia crassiores spirituosæ necnon hypocausti & lecti calor excessivus.

§. 15. Diarrhæa etiam per aliquot dies durantes non stipticis opiatis sistendæ; sed diluentibus, temperantibus & balsamici tractandæ. Quando enim præpostere sistuntur in signis virium & appetitus prostratio, gravissimaque symptomata inde exsurgunt, quandoque etiam exulcerationes anginosæ oris & faucium originem inde sumunt.

CAPUT. XII.

De

Purpura

§. I.

Purpuræ nomen apud auctores varie accipitur, & interdum pro febribus malignis in genere, interdum pro petechialibus tantum, jam in alio significato sumitur. Strictiore tamen in sensu significat exanthemata sub miliarum granorum specie in corporis peripheria erumperentia nunc sine omni febre aut certe mitissima, in non paucis sic satis sunt maligna, ut plures intereant non æstu modo intensissimo, ac siti sed & anxietate cordis summa, cephalalgia, similibusque symptomatibus gravioribus exhausti.

§. 2. Invadit hic morbus plerumque cum levi horripilatione, quam mox insequitur æstus, & calor corporis intensus cum siti anxietate præcordiorum, dolore capitis ac dorsi tussicula continua, quæ symptomata circa alterum aut tertium diem crescunt donec exanthemata sensim sensimque in dorso imprimis collo, & pectore prævio quodam pruritu & aliquali cutis rebedine egrediantur quæ postmodum in superficie cutis exsiccate tamquam squamula decidunt.

§. 3. Imminentis purpuræ signum esse solet tussicula continua, & sicca egrotantibus summe molesta, cum exquisito dorsi dolore, ac punctione sub cute, facta autem exanthematum eruptione signis diagnosticis non indigemus. Statim enim accernuntur, & ab aliis exanthematibus dijudicari possunt.

§. 4. Aggreditur hic morbus absque discrimine mares ac foeminas infantes & adultos: in nonnullis tamen locis puerperis præ aliis magis familiaris est, & malignior & funestior existit.

§. 5. Purpura non una incedit facie interdum sic satis est benigna, interdum summa cum malignitate conjuncta. Ratione coloris exanthemata nunc apparent rubicunda nunc alba, interdum alba efflorescentiæ rubicundis superveniunt, ipsisque quasi insident.

§. 6. Causa purpuræ proxima est serum corruptum, vitiosum & sum motu intestino calido axaltatum. Prout itaque majore

(F)

re

re vel minore acredine est præditum ita nunc gravioribus nunc minoribus symptomatibus ansam præbet.

§. 7. Causas mediatas præbent omnia ea, quæcunque mixturam sanguinis turbare, ac pervertere valent, maxime autem tempestates anni irregulares, & errores in rebus non naturalibus commissi. In puerperis accusanda veniunt lochia retenta, sanguis circa uterum stagnans corruptus s. oppressus.

§. 8. Quoad prognosin generalis illa regula iterum repetenda: quo nimirum symptomata sunt graviora eo periculosior status. Porro observatione constat purpuram rubram non semper adeo periculosam, albam vero ut plurimum maxime esse malignam. Purpura retropulsa a quacunque etiam causa sive externa s. interna id contingat periculosissima excitat symptomata nimirum summas anxietates, convulsiones, deliria &c. Pulsus debilis, tremulus inæqualis & concussivus ut plurimum est lethalis.

§. 9. Quoad curationem prudentis medici est materiæ causticæ qualitatem corrigere, mitigare, temperare, & nimias motuum inordinationes sistere, blandamque secretionem materiæ molestæ per cutis poros promovere. Hinc repetenda hoc loco ea sunt, quæ capite antecedente circa curam morbillorum tradita.

§. 10. V. S. in plethoricis est convenientissima legitimo tamen tempore administrata. Facilius enim secedit e corpore materia morbosa hostilis si sanguis liberius per vasa circulari potest.

§. 11. V. S. In puerperis sanguine plenis & post partum non satis purgatis etiam locum habere potest: a qua tamen abstinendum si præsentibus jam sunt maculæ, si illæ iterum retropulsæ, vires prostratæ, & alvi profluvium adest.

§. 17. Pertinent ad hunc affectum *macula sibi dictæ volatica infantum* quæ nihil aliud sunt quam maculæ rubræ, & quasi ignitæ cum vix effaræ digno tumore hanc vel illam partem occupantes, & de loco in locum migrantes vel per universum corpus quasi quædam parva Erysipelata erumpentes cum calore intensissimo, sit magna, torminibus ventris, sæpiusque concurrentibus convulsionibus ortæ a principio quodam acris *Θινο* plus minusve volatili.

§. 13. Coincidit hic morbus quoad causas cum purpura atque morbillis: Hinc etiam remedia interna debent esse Bezoardico-diapho-

diaphoretica : externe vero quoniam hæ maculæ facile corporis orificia occupare, sicque ad interiora migrare solent commendari meretur erocus cum V camph. permixtus, quibus orificiorum ambitus muniedus erit. Legi hac de re meretur *Freidenbergii* dissertatio inauguralis de maculis volaticis Epilepsia conjunctis hic loci habita, & sub directione *DD. Valentini* conscripta. Evolvi etiam poterit *Sernertus de febb. l. IV. 12.* ubi de Variolis & Motbillis. Idem ejusdem epistolarum medicinalium Cent. I. 88. & II. 18.

CAPUT. XIII.

De

Febre ardente biliosa quæ a veteribus Causus dicitur a recentioribus nonnullis tertiana continua.

§. I.

FEBRIS ardens biliosa est febris continua acuta, orta a commotione sanguinis, & humorum inæquali, atque celerima, & ab intemperie acri biliosa Θ ino Δ ea, cuncta cum siti vehementi inexplibili calore intensissimo arido, pulsu celeri & vehementiori, quandoque etiam debili, urina flammea cruda interdumque clara penesque pellucida.

§. 2. Invadit ordinarie cum levi horripilatione quam mox subsequitur calor intensissimus citra madorem, torridus & aridus, adeoque major æstus hisce Febb, complicatus est quam aliis, concurrit cardialgia, anxietas præcordiorum maxima, nausea, & fastidium ciborum, capitis dorsique dolor, interdum per alvum dejiunt, & quidem cum euphoria in materiam copiosam biliosam, quandoque etiam per vomitum, maxime in personis cholericis. Quando cum rigore invadit morbus nonnunquam alvus est adstricta, cui facile associatur furor, atque delirium, ægrotantes ipsa in febre ad iram, præcipitantiam, impatientiam, loquacitatem ordinario sunt proclives.

§. 3. Investigare hæc febris solet subiecta biliosa rarioris texture, ad iracundiam proclivia, juvenes ac viros, raro senes vel infantes.

§. 4. Tempus quo grassatur est plerumque æstivum canicularis circa solstitium æstivum, interdum etiam sed rarius circa solstitium hyemale, ubi ordinarie pejora subsequi solent symptomata.

§. 5. Annumeratur hæc febris continuus, quoniam absque intermissione continuo durat: habet tamen exacerbationes suas, & interdum quotidie circa vesperam symptomata ingravescent, ut plurimum tamen tertio demum die. Hinc etiam dicta fuerit tertiana continua.

§. 6. Causa hujus morbi proxima est intemperies sanguinis. Onio Δ ea acris biliosa ad destructoriam seu putredinosam mixturæ sanguinæ turbationem, atque corruptionem tendens. Scorix enim Onio- Δ ea tam propter constitutionem naturalem, quam propter alias causas procatacticas in sanguine cumulata, nec per alvum, aut urinam vel sudorem secreta a vinculo sanguinis liberata motum sanguinis intestinum vehementissimum efficiunt, gravissimaque symptomata inducunt.

§. 7. Causæ remotiores procatacticae possunt esse variæ scilicet aer summe æstuans, iracundia, intemperrantia, suppressio sudoris, abusus aromaticorum Θ orum, acrium, potus liberalior vinorum dulcium, similiaque.

§. 8. Furor, atque delirium in hac febre, præsertim si urina tenuis, cruda ac pellucida sit, pessimum præbent signum. Præterea pravum etiam signum præbent extremitates partium subfrigidæ, & æstus internarum maximus: item Angina, & sudor non dispersus æqualiter per totum corpus, sed etiam in capite vel claviculis subsistens, non autem ad interiores partes transiens.

§. 9. Alvus quo magis aperta, eo melior status ægrotantis, contra pejor, quo pertinacius clausa. Tunc enim detinentur scorix biliosæ, quæ cardialgiam, delirium, majoremque æstum excitare solent.

§. 10. Terminare in salutem hæc febris solet septimo die sive per narium, hæmorrhagiam in juvenibus & succi plenius, sive per dejectiones biliosas in Cholericis, vel etiam per sudorem.

§. 11. Optimum & salutare signum est si die septimo, nono aut undecimo superveniat Icterus.

§. 12. In cura principalis medici intentio esse debet acrimoniam & ino & eam biliosam in sanguine & intestinis mitigare, contemperare, & per eas vias quas natura intendit, evacurare. Hinc convenientissima sunt humectantia, demulcentia, & osa, evacuantia leniora in principio administrata, item V. S. nec non anodyna leniora uti sunt *papaveracea* item *acidula*. Parari itaque possunt mixturae ex *Vis dest.* *Scorzon.* *Boraginis*, *Buglossæ fl.* *tilia*, *Sambuci*, *nymph. papav.* *errat.* addito *Q* purificato, *matr. perl.* *conch. præp.* *diascord.* *Fracast.* *Q* vel *Q* dulci vel julepo *Rosarum*, *syrupo granatorum*. Etiam c. aquis prædictis & *sem. IV. frig. maj* emulsiones demulcentes præscribi possunt.

§. 13. Quando febris hæc invadit plethoricos s. sint sanguinei, s. sanguineo-cholericus, præsertim si evacuationibus consuetis & ordinariis suppressis laborant V. S. primis diebus administrata est saluberrima.

§. 14. Fortiora commoventia qualia sunt purgantia validiora, sudorifera spirituosissima nimium, & ia volatilia oleosa exulent in cura febrium ardentium. Ab his enim remediis materia peccans fortiori commotione, & cum impetu detruditur ad partes sanguineas, in quibus facile periculosas inflammationes procurare valet.

§. 15. Alvus in hoc morbo semper libera, ac fluida servanda, & si non commode fieri potest laxantibus, internis, clysteribus id fiat necesse est. Ita quoque alvi fluxus criticus cautissime pertractandus nec adstringentibus sistendus. Quod si autem metus sit, diarrhæam nimium deicere vires, externe *stomachica aromatica*, interne vero *blanda diaphoretica cum theriaca celesti* mixta adhiberi possunt.

§. 16. Hæmorrhagia circa IVtum vel VIIum diem accedens non est tractanda sistentibus & adstringentibus s. internis s. externis. Interne ultra *Diascordium* & *Q*, externe vero ultra applicationem *Epithematis ex aceto rosaceo camphorato* ad collum & tempora non est ascendendum.

§. 17. Multum bibat ager sed non nimis calide, nec nimis frigide. Loco pot⁹ itaq; ordinarii inservire poterunt sæpius commendata decocta *Scorzonera*, *Scordii* & *C C* vel emulsiones ex *sem. IV. frigidis* vel etiam *cerevisia tenuis cui Tra. fl. bellidis* est in stillata.

§. 18. Quando remittit calor cum cardialgia, & vomitu declinationis tempore adhiberi possunt pilulæ ex extractis amaris *centaurii minoris*, *Absinthii cum Aloe*, *Se succini*, & *Opio* giato paratæ: quæ etiam dari possunt præservationis causa, vel loco harum pilularum adhiberi potest *Rhabarbarum cum Opio*, & *lap 69. mixtum*.

CCPUT XIV.

De

Febribus intermittentibus in specie quotidiana.

§. 1.

Febrium intermittentium formalis ratio convenit cum reliquis febribus. Consistit nimirum in circulatione sanguinis inæquali & inproporcionata, tum mox ad interiora sub frigore atque horrore, mox ad exteriora sub calore. p. n. sanguis cum impetui fertur, variaque pro diversitate materiæ peccantis producuntur symptomata.

§. 2. Differunt febres intermittentes a continuis maxime in hoc, quod in illis omnia symptomata cum circulatione sanguinis inæquali ac inproporcionata certo tempore plane remittant, & statò tempore, imò statis periodis revertantur: & prout illud temporis spatium differt, varium febris sortitur nomen, & vel quotidiana, vel quartana &c. appellatur.

§. 3. Causa hujus diversitatis consistit in materia morbifica, quæ quo lentior est, eo tardius redeunt paroxysmi: qua de re legi meretur *Hoffmannus in Poterium p. m. 877. seqq.*

§. 4. Paroxysmi febrium intermittentium vel statis periodis redeunt, vel erratici & vagi sunt. Si illorum accessio adeo irregularis est, ut non modo horis incertis, sed & diebus dubiis ægrum prehendant febris dicitur *erratica*.

§. 5. Febres intermittentes aliæ vernali ac æstivo tempore accedunt, aliæ autumnali & hyemali. Priores facilius, posteriores vero longe difficilior curationem admittunt.

§. 6. Dantur etiam febres intermittentes, *epidemicæ*, quæ a communi aeris vitio, & tempestatum mutatione oriuntur, multosque

que simul invadunt. Dantur etiam intermittentes malignæ, quæ cognoscuntur ex signis malignitatis nim. prostratione virium, pulsu debili, delirio, syncope, quæ malignitas in subjectis scorbuticis, & illis febribus quæ epidemice grassantur magis observatur, non tamen adeo periculosa est.

§. 7. Quod in specie *quotidianam intermittentem* attinet, invadit illa tempore plerumque vespertino cum levi extremorum refrigeratione, quam excipit calor non adeo extensus absque difficili respiratione & siti, cum rubore faciei & livido, & sub tumido, urina ab initio deprehenditur tenuis, cruda ac pallescens, pulsus debilis tardus, rarus, sudor ab initio apparet nullus, in progressu vero odor observatur, tandemque terminatur vel sudore largiore vel diuresi, vel etiam diarrhæa superveniente.

§. 8. Hæc februm species est rarissima: hinc etiam a nonnullis plane negatur & habetur potius *pro tertiana duplici*: differunt autem in hoc, quod quotidiana dicatur, quæ statim ab initio morbi talis fuerat: tertiana autem duplex primum fuit tertiana, postea autem duplicato paroxysmo reddita fuerit quotidiana. Deinde licet tertiana duplex singulis diebus habeat suum paroxysmum, servat tamen typum tertianæ in hoc quod paroxysmus tertio die accedens respondeat primo, quartus secundo, & sic porro.

§. 9. Febres quotidianæ adoriuntur tempore maxime verno posthycem valde terpidam & humidam personas feriores, natura torpidiores, foeminas potissimum, & quæ alias febb. catarrhalibus obnoxia sunt, & magis sunt epidemicæ quam reliquæ intermittentes.

§. 10. *Causa* hujus febris *proxima* est serum copiosum vappidum a transpiratione prohibita in massa sanguinea cumulatam.

§. 11. Hæc febris facile transit in febrem lentam tussim phthisicam pulmonalem, anorexiam, cachexiam, hydropem nisi debita tractetur methodo.

§. 12. Si citius signa coctionis apparent in urina, & si mature natura criticam quandam evacuationem tentat breviatis morbi spem promittit.

§. 13. *Curationis* scopus consistit in eo ut serum illud abundans partim per diaphoresin, partim etiam per diuresin non omittis
par

purgantibus e corpore eliminetur; deinde ut venticulo & intestinis robur ac tonus legitimus restituatur.

§. 14. Conveniunt itaque amara balsamica, diaphoretica, aperientia leniterque evacuantia. v. g.

Rec. Extr. cent. min.

Absinth.

Card. Ben.

Aloes.

Myrrh. aa. ℥j.

⊖ Succini.

Fl. ⊖ * ♂ rial.

diagr. ♀ at.

℥ .d. aa. ℥ss.

M. F. la Pil. ex ℥j.

No. XX. d.

S.

Purgirende Pillen 14. auf ein mahl

Pro dosi alternis diebus vespertino tempore assumenda. Deinde sequens pulvis potest præscribi.

Rec. ☿ a fol. ☐

Arcan. duplicat.

Solut. Lap. 69.

⊖ depur aa. ℥j.

⊙ Macis vel anisi gut. j. vel ij.

M. F. pulv. div. in IV. doses de quo pulv. mane assumi potest una dosi super bibendo portionem infusi herbae Veronicae vel Theae.

§. 15. Hisce remediis ad tempus quoddam usurpatis si febris nondum cessat, adhiberi potest china china vel sub forma electuarii miscendo illam cum syrupo rosarum & bals. peruv. vel forma pilularum mediante extracto absinth. vel scabiosa. Singulis horis post remissionem exhiberi potest cum cochleare vini una dosi chinae, pro una vice gran. X. vel XII.

§. 16. Vomitoria, purgantia validiora, sudorifera fortiora & calidiora nunquam adhibenda, quoniam hisce remediis facile febris lenta seu hectica excitatur.

CAPUT

CAPUT. XV.

De Febre intermittente tertiana.

§. 1.

COgnoscitur hæc febris ex *paroxysmo alternis diebus recurrente* cum notabili frigore partium externarum, & quandoque totius corporis succussatione, præcedentibus pandicationibus, oscitationibus & sensu quodam auræ frigidæ ascendentis una cum furarum dolore, livore unguium, postea in ipso frigore & horrore venæ ex inanitæ sanguine apparent, pori cutis coarctantur, habitus corporis subsidet, succedunt in signes præcordiorum anxietates, quas una cum nausea sæpius comitantur vomitiones biliosæ, postea acris & mordax calor totum corpus prehendit, oris siccitas cum appetitu humidi, totus habitus cutis inflatur & rubicundus fit, pulsus redditur vehemens, celer ac frequens, respiratio citatior cum capitis dolore, urina apparet flammea donec intra VIII. vel X. horarum spatium notabiliter hæc symptomata remittant, accedente nimirum sudore per totum corpus diffuso, pulsu sequente naturali, & respiratione decenti, vires colliguntur & instar sani evadit homo.

§. 2. Febres tertianæ sæpius sunt Epidemicæ, & magis grassari solent tempore vernali, vel etiam æstivorarius autumnali. Deinde quoque notabile est: *paroxysmum tertianæ ut plurimum invadere horis antemeridianis, post meridiem quartana.*

§. 3. Hisce febribus obnoxia sunt subjecta biliosa, texturæ tenerioris & gracilioris, ætate juvenilia vel virilia asueta diætæ calidæ aromaticæ, vinosæ, & affectibus præposteris, præsertim iracundiæ dedita.

§. 4. *Causa tertianæ febris materialis proxima* consistit in materia acri biliosa *Θina mobili* s. illa lateat in primis viis tantum, præsertim circa valvulas intestinorum tenuium, sive etiam ipse sanguis atque humores intemperie biliosa infecti fuerint, quo casu curationes difficiliiores evadunt.

§. 5. *Causa remotior* est vitium hepatis, pancreatis aut mesenterii, vel etiam prava Diætæ, vel quando cibi cum nausea, & alimentis copiosa difficulter resolubilia assumuntur.

(G)

§. 6.

§. 6. Hæc febris ordinario omni periculo caret & in tribus l. IV. aut ad summum teste Hipocrate, septem circuitibus judicatur; sinimirum recte curetur, & ab ægro nullus committatur error.

§. 7. Febres intermittentes tertianæ conjunctæ cum hepatis, & viscerum obstructione, & quæ Hypochondriacos adoriuntur facile si diuturniores sunt in personis siccis in febrem lentam, hecticam, aut phthisin in humidioribus aut phlegmaticis in tumores œdematosos, Hydropem, aut cachexiam degenerant.

§. 8. Terminantur hæc febres nonnunquam per ulcuscula in ore vel labiis apparentia: indicio materiam acrem, causticam, biliosam naturæ beneficio per emunctori excerni. Accidit enim plerumque quod apparentibus talismodi pustulis febris vel mitior evadat, vel plane desinat. Interdum etiam urina copiosa magno cum sedimento excernitur, viasque urinarias transsit cum ardore, quod maxime accidit in tertiana notha.

§. 9. Subjecta tertianis laborantia quo magis sunt plethorica & ad animi commotiones impetuosas facile prona, eo diuturnior & vehementior est cum siti & delirio. Quandoque urget calor, sæpius etiam tertiana propter ardorem continuum mentitur febrem ardentem elapsis vero aliquot diebus intermissio observatur.

§. 10. Quando finitur paroxysmus diaphoresi, & urina intermissionis tempore fit turbida, febris tertiana est boni moris: si vero contrarium evenit & nulla excretio sensibilis per alvum vel sudorem, aut nulla coctio in urina aparet significat febris contumaciam.

§. 11. Quando nullus sudor fluit, nec vomitu, nec diarrhæa nec urinæ emissionem materia peregrina febrilis excluditur pessimum, indicium est, & plerumque rales febres degenerant in continuas, si subjecta fuerint sanguinea vel cholericæ in chronicos morbos v. g, Hydropem cachexiam si subjecta fuerint melancholica vel pituitosa.

§. 12. Certissimum indicium est febris diutius duraturæ si febricitantes multum appetant, & comedant.

§. 13. Scopus in cura harum febrium a medico observandus duplex est (1) materiam pescantem, & præsertim in primis visis hærentem

rentem temperare, detergere, & evacuare debet (2) partes nerveas, & musculosas roborare, motumque sanguinis atque humorum augere debet, quo id quod in habitu corporis adhuc hæret spasmosque febriles adhuc excitat hac ratione per diaphoresin vel etiam diuresin excutatur.

§. 14. Si itaque a vitio Diætæ ortum fuerit malum, & inclinatio ad vomitum adsit imo vomitus in paroxysmo præsentis, & tempus æstivum *Emeticum* lenius tamen propinandum erit tribus vel quatuor horis ante paroxysmum. Ita unico vomitorio tollitur sæpe febris.

§. 15. Deinde adhiberi possunt pulveres absorbentes v. g. ex *glio diaphoretico, matre per. lap. 69. conchis pp. specifico antifebrili Crollij vel Strobelbergeri, floribus* $\Theta * \Theta$ *dig. Sylv. arcano duplicato* $\oplus$ *depurato* Θ *absynth. vel* $\boxplus$ *talismodi pulvis adhiberi potest tempore intermissionis singulis III. l. IV. horis l. cum infuso herb. Theæ vel alio potu sufficiente ægerque sub temperato calore semper transpirationem liberiorum conservare vel promovere studeat vitando omnem aeris frigidioris statum.*

§. 16. Quando febris est contumax elapsis V. paroxysmis præcedenti pulv. $\boxplus$ *d. vel regulus* $\boxplus$ *medicinalis* admisceri, & per aliquot dies adhiberi potest.

§. 17. Quando hisce remediis febris nondum cedit, tuto confugere licet, præmissis tamen alterantibus & evacuantibus, ad medicamenta leinter adstringentia tonumque, ac robur legitimum fibrosis corporis partibus conciliantia inter quæ primas tenet *china china* vel sub forma pilularum vel electuarii adhibenda, & quidem singulis binis horis intermissionis tempore, de super bibendo portionem infusi herbæ theæ.

§. 18. Si bilis fuerit tenuis atque acris nec non subiectum ad modum tenerum & ad spasmos pronum emetica cautissime sunt adhibenda.

§. 19. Exulent in febre tertiana Θ ia volatilia, fortiora sudorifera calida, & tuosa. Facile enim vertunt febrem in continuam, vel dispositionem faciunt ad hæcticam.

§. 20. Paroxysmo finito sudores non sunt supprimendi frigore, sed potius servandum est corpus in moderata, & æquali diaphoresi ne pertinaciores hæ febres reddantur.

§. 21. Opiata parcissime vel plane non sunt adhibenda, quoniam suspendunt quidem motum febrilem; sed causam magis firmanant, humorum secretiones retardant, obstructiones viscerum, febresque lentas causantur.

§. 22. Potus frigidus item acida in magna copia ad sitim extinguendam non adhibeantur, quæ facile anasam præbent cachexiæ ictericiæ vel etiam tumoribus œdematosis, aptiora autem sunt ad sitim sedandam Dosa v. g. ☉ depur. ☿ ☉ dulcis.

§. 23. China chinæ ominaque adstringentia nunquam adhibenda sunt in principio febris, nec non in principio paroxysmi, nec ante expurgationem primarum viarum. Supprimitur enim hac ratione quidem febris, sed facile fit recidiva pessima, & facile in pituitosis producitur Vtana, Icterus, malum hypochondriacum vel affectus spasmodico arthriticus.

§. 4. China chinæ in subjectis sensibilibus naturæ semper felicioris est successus: cachecticis atque plethoricis interdum plane non convenit.

§. 25. Si a chinæ chinæ usu proximus paroxysmus mitigetur vel imminuatur ejus usus continuandus; sin minus desistendum. Sique in pluries repetitis dosibus rem suam non rite exequatur, pertinaciter illi non inhærendum; sed potius in usum vocanda antifebrilia aperientia amara &c.

CAPUT. XVI.

De

Febre intermittente quartana.

§. 1.

Febbris quartana cognoscitur ex subsequenter signis ac symptomatibus. Præcedunt nimirum oscitationes, pandiculationes, dolores pedum, & membrorum contusivi ac ostocopi subsequitur spasmodica partium externarum constrictio cum frigore, rigore ossa quasi contundente, totumque corpus tremore afficiente, præcordio-

cordiorum angustia, dolore capitis gravativo maxime in senibus alvus ut plurimum valde adstricta, urina cruda & aquosa, pulsus accessionis initio naturali multo languidior, tardior ac minor, postea vero satis validus, celer ac interdum inæqualis, frigus diuturnum excipit calor, sed non tam vehemens quam in tertiana tandemque paroxysmorum reiteratio ab ultimi paroxysmi die quarto contingit, ita ut duos integros dies agrotantes ab invasione liberi permaneant.

§. 2. Aegrotantes in hac febre præsertim primis diebus parum sudant, ut plurimum voracissimi sunt, maxime intermissionis tempore, nec facile moventur vomitoriis, vel purgantibus calidioribus.

§. 3. Ad quartanam febrem promiscue omnia subiecta tam ratione temperamentum, quam ratione ætatis sunt proclivia: frequentius tamen hac ipsa corripuntur subiecta melancholica hypochondriaca, sanguinem crassum habentia, torpidioris ac segnioris ingenii, habitus corporis constricti cibis crassis acidis, induratis, ac fæculentis addicti.

§. 4. Quartana morbus est autumnalis, rarissime grassatur verno tempore: ratione diei communiter horis pomeridianis vel circa vesperam accedit cum flatulentis tensionibus abdominis, & hypochondriorum.

§. 5. Sæpius hic morbus est Epidemicus multis simul familiaris ex præcedente æstate vel nimis humida, vel nimis sicca ac fervida in nonnullis etiam regionibus endemicus est constitutione aeris crassiore, victuque crasso, ac duro.

§. 6. Variat febris quartana pro individuorum, clymatis, anni, ætatis, & causarum varietate; At tertiana vero differt ratione invasionis, durationis & symptomatum.

§. 7. Originem habet febris quartana ex accumulatione materiæ acido-viscidæ tenacis, massam sanguineam talismodi intemperie inquinantis.

§. 8. Quartana est morbus non adeo periculosus, maxime tamen lentus & diuturnus, utpote qui interdum per autumnum hyemem & ver durare solet, nullo medicamento obediens. postea tamen circa solstitium æstivum sponte cessans.

§. 9. Quo alvus adstrictior, urina tenuior, appetitus auctior, sanguis

sanguisque crassior, eo difficilior est cura, & diuturnior existit morbus.

§. 10. Quartanæ diuturnæ maxime in melancholicis & hypochondriacis facillime transeunt in Melancholiam Hypochondriacam, Icterus nigrum, in macilentis in hæcticam, in senibus in marasnum in Cacheticis in tumorem pedum ædematosum, in juvenibus ex malo regimine exhibitisq; medicamentis exagitantibus febris quartana simplex mutatur in duplicem.

§. 11. Solvitur quartana frequentissime urina crassa, præsertim in Melancholicis, in plethoricis per hæmorrhagias uteri, narium, hæmorrhoidum, in cachecticis per abscessus, in scorbuticis per scabiem, & affectus cutaneos. *Vid. Langius in Epist. 16. l. 1.*

§. 12. Intentio curativa est acidum & viscidum, sive in intestinis, sive in sanguine hærens corrigere, attenuare blandeque educere, transpirationem sanguinis, & per consequens totius corporis, promoveri, roburque ac tonum visceribus, cutisque poris restituere.

§. 13. Prima indicationis satis faciunt remedia aperientia, detergentia s. incidentia v. g. lim. Jris, & Jrtiale cachecticum, Regulus medic. ☿. d. Arcan. Duplicat. ☉ Absinth. Arthem. quibus interpolari potest laxativum lenius ex fol. Sen. s. Rhab. & c. parandum sub forma in usum cum ☐ fumar. addita pauca quantitate ☉ ☐ vel ☉ & Sirup. de Manna.

§. 14. Alteram indicationem adimplent medicamenta Balsamica amara qualia sunt Extr. cent. min. fumar. Carj. Bened. Aloes, Rhab. Myrrh. & Flor. ☉*. Jles, Gum.*. Gum, lig. Guac. thereb. & c. ex quibus parari possunt pilulæ per XIV. ad minimum dies interpolatis incidentibus ☉inis usurpandæ

§. 15. Si adhuc rebellis est morbus transeundum erit ad Chin. in forma decocti vel in substantia. Si vero remediorum vim effectus plane illudit abstinendum ab omnibus, & inter alimenta ☉ vol. ☉osum vel Elix. quoddam Stomathicum assumendum.

§. 16. Abstinendum in hac febre ab omnibus fortiter commoventibus, purgantibus, calidioribus, spirituosius. Facile enim excitantur cephalalgia, & affectus soporosi præsertim in senioribus, in junioribus vero & sanguineis quartana continua vel Hæctica aut Purpura.

§. 17. Si scabies aut ulcuscula in quartanis nascuntur non sunt repellenda, sed quantum fieri potest evacuatio talis modi critica promovenda est.

§. 18. Ut perspiratio fiat expeditior juvat abstinere ab omnibus alimentis & cibis crassis flatulentis, it. acidis, & ab omni cibo copioso.

§. 19. Præstat semper vacuo ventriculo febrem supervenire.

§. 20. Vitandus semper aer crassus frigidus gravis, ac densus, & eligendus serenus, lucidus & tenuis.

PARS SECUNDA

De

*Morbis ex circulatione sanguinis impedita
& inequali ortis.*

SECTIO I.

De

Inflammationibus.

§. I.

IN Flammatio est tumor præternaturalis partium imprimis carnosarum tam internarum quam externarum, conjunctus cum rubore, dolore, calore, tensione ac renitentia, nec non febrili insultu ortus à sanguinis circulatione vel feri in parte quadam impedita, aut à sanguine vel sero stagnante in substantia corporis porosa s. ad discussionem maturam s. ad suppurationem & corruptionem partium pertingens.

§. 2. Cognoscitur inflammatio (1) ex tumore qui immediate sanguinis atque humorum in parte quadam congestionem s. stasim sequitur (2) ex rubore. (3) ex colore: quæ symptomata excelerrima ætheris per poros obstructæ partis solidæ traiectione, variaq; particularum sanguinem constituentium exagitatione oriuntur. (4) Ex dolore qui vel tensivus, vel punctorius vel pulsatorius est. (5) Ex tensione & resistentia, quæ oritur à nimia repletione sanguinis (6.) ex febre quæ partim ex spasmodica partium externarum s. integumentorum corporis contractione, quæ semper in graviore dolore præsens est, partim etiam à fluidi nervei vehementiore commotione dum perpetuo nervæ fibræ à spiculis Θ inis, vel etiam à dolore irritantur ac commoventur, nascitur.

§. 3. Quo profundior & major inflammatio, eo vehementiora & periculosiora observantur symptomata jam recensita, præprimis febris auctior, cum anxietate cordis, vigilia assidua, quandoque etiam delirio ac siti inexpugnabili.

§. 4. Causa inflammationis proxima ex definitione liquet, quod
nimirum

nimirum sit motus sanguinis in partibus sufflaminatus ex quo facillime omnia symptomata inflammationis solemnia deduci possunt.

§. 5. *Causæ remotiores* sunt variæ æq; vel internæ vel externæ. *Internæ* iterum duplici modo sunt considerandæ, vel enim vitium latitat in ipsa massa sanguinea vel in partibus fibrosis ac solidis. Sanguinis vitium consistit, vel in quantitate nimia, quæ dicitur plethora, vel in qualitate vitiosa s. discrasia sanguinis: nihil autem magis aptum est ad inducendam inflammationem, quam sanguis crassus vehementius ad partem quandam motus s. motu corporis fortiori s. præpostero animi motu aut medicamentis exagitantibus.

§. 6. Partes solidæ s. fibrosæ inflammationis causam constituent quando vel nimium relaxatæ sunt, vel nimium convelluntur, et spasmodice contrahuntur, à qua causa inflammationes & tumores in dentium dolore, Podagra, vesparum punctura &c. proveniunt.

§. 7. *Causæ externæ* sunt variæ contusiones graviores, luxationes ligaturæ fortiores casus ab alto, frigus vehemens, potus gelidus post commotionem nimiam, omniaque quæ transpirationem impediunt, & poros obstruunt.

8. Differunt inflammationes primo ratione causæ, hinc alia est *simplex* alia magis *compasita*. Illa dicitur quando magis e puri sanguinis stasi in partibus carnosiss & sanguifluis oritur: hæc quando est cacochymicus serosus Θ sus. Priores si non dissipantur magis immediate in puras suppurationes vel spahacelationes transeunt: posteriores in Θ so-ulcerosas corruptelas vel etiam in scirrhum ruunt.

§. 9. Porro inflammationes differunt ratione loci affecti: hinc alia *externa*, alia *interna*, alia *superficialis* alia *profundior*: utraque vel in *latitudinem* diffusa est, vel magis in *profundum* collecta, quæ in superficie vel subtus arctiore spatio circumscriptæ sunt, & tamen illius partis quam obsident, profunditatem magis supplent, facile abscessus purulentos gignunt & dicuntur *inflammationes apostematodes*, quæ superficiales in latitudinem insignem diffunduntur, & æqualem dilutum roseum tumorem formant *Erysipelatodes* sunt.

§. 10. Ratione *durationis sive eventus* alia citius dissipatur, & levioribus symptomatibus est stipata, alia diutius protrahitur, & gravior.

(H)

est

est : summus vero inflammationis gradus dicitur Gangrena, quæ si non dissipatur transit in sphacelum.

§. 11. Omnis inflammatio vel dissipatur si levior est & superficialis, vel suppuratur si profundior; si vero subjecta impura sanguinem copiosum foventia aggreditur, & male tractatur, maxime exterius inviscantibus frigidis obstruentibus transit in sphacelum, atque Gangranam.

§. 12. Temperamenti qui sunt cholericis acerbiora patiuntur symptomata siquidem æstus adest maximus, citius tamen transit malum, & dissipatur; in pituitosis subjectis quoad symptomata levior est inflammatio sed facile transit in sphacelum, quod etiam valet in melancholicis, quamvis in his magis corrosivi tumores generentur, in sanguineis libentissime inflammationes suppurantur & in abscessus terminantur, deinde in cholericis atque sanguineis magis partes externas occupant, in pituitosis & melancholicis magis internas.

§. 13. Quod Curam attinet illa primum omnium si gravior & sanguinea est inflammatio incipienda est à larga V. S. in parte vicina vel in eodem partis affectæ latere, aut in opposito ut vulgariter putant.

§. 14. Post V. S. quæ statim in principio morbi instituenda, antequam humores impacti sunt, vel ad suppurationem tendunt, *alvus aperienda* est non internis sed clysteribus qui feces induratas emolliendo educunt, vel etiam stimulando largiorem sanguinis influxum ad intestina excitant.

§. 15. Porro *diaphoretica blandiora* in omni inflammatione sunt præstantissima. Per sudorem enim & transpirationem diffilari ac dissipari illud quod stagnat & in circulum redigi non potest, debet. Toto itaque morbi decursu blanda *fixiora diaphoretica* propinanda, *adjunctis Oosis* vel etiam *anodynis* si nimii dolores adsunt, & acrimonia biliosa præsens, item parum *camphoræ* si malignitas immixta, talismodi remedia assumi possunt vel cum *vis diaphoreticis*, vel cum *infuso herbarum Theæ aut Veronicæ*, vel c. decocto C. C.

§. 16. Externe applicantur cataplasmata sicca ex speciebus volatilibus parata: instar omnium autem sit *Camphora*: Nam si ullum remedium inflammationibus & sphacelationibus resistit, camphora id præstat, si vero malum dissipari nequit sed ad suppurationem vergit

pus

pus movendum est emplastris & cataplasmatibus emollientibus paragoricis ac demulcentibus.

§. 17. Omnia fortiora nimis spirituoſa dum dolores & febres augment nimium tumultum excitando exulare debent in inflammationum cura.

§. 18. Danda est opera ut omni studio vitetur calor leſti & hypocausti nimius. Optime enim moderato tamen calore tractantur inflammationes nimiusque calor, ac frigus nimium nocent.

CAPUT I.

De

Phrenitide.

§. 1.

PHrenitis est inflammatio membranarum cerebri, orta à stagnatione s. congestione sanguinis in ipsis meningibus, conjuncta cum dolore febre acuta ardente, vigiliis assiduis oculis fulgidis ferocibus siccisque, facie rubicunda, ac pulsu arteriarum circa tempora vehementiore, capitisque dolore atroci.

§. 2. Causa Phrenitidis proxima ex definitione apparet: remotiores vero sunt omnia ea, quæ sanguinem vel cumulant vel motum ejus mirum in modum exagitant v. g. nimia iracundia in subjectis potissimum biliosis, ebrietas habitualis ex vino, & maxime si sanguinis evacuatio facta præcedat suppressa.

§. 3. Observatum quoque fuit quod ex abusu pulverum sternutatorium Phrenitis lethalis orta fuerit.

§. 4. Inclinant in hunc affectum maxime cholericis & qui ad iracundiam sunt proni, ebrietati indulgent, liquoribus spirituosius abutentes, serumque depauperantes per nimios sudores purgantia, vel etiam narcoticis opiatibus & vaporosis abutentes.

§. 5. Phrenitis alia est idiopathica alia symptomatice ut plurimum autem solet esse symptoma februm continuarum præsertim ardentium biliosarum, nec non morbi Hungarici.

(H) 2

§. 6.

§. 6. Differt Phrenitis a Mania tumilla semper conjunctam habet febrem, hæc autem est sine febre : deinde Phrenitis affectus est acutus & brevi terminatur tempore vel in salutem vel in mortem, Mania vero est morbus chronicus. Tandem Mania oritur ex melancholia, nec non desinit in ipsam, quod tamen non valet de Phrenitide.

§. 7. Signa hujus morbi diagnostica sunt duplicia, vel enim testantur de imminente Phrenitide vel præsentem patefaciunt. Præcedere Phrenitidem illamq; prænunciare solent dolor capitis intolerabilis, pulsatio vehementis arteriarum carotidum tam in collo quam in ipso cerebro, in facie & oculis præcipue apparet rubedo, in auribus percipitur sibilus sonus tninitus, urgent vigiliæ aut somnus est interruptus, urinæ quæ prius erant rubicundæ, & crassæ apparent tenues & vossæ.

§. 8. Hæmorrhagia in febribus continuis Variolis morbillis febribus ardentibus, circa quartam vel septimum diem non sufficiens sed ut plurimum saltem apparens prænunciat plerumque Phrenitidem subsequenter.

§. 9. Præsentem Phrenitidem manifestant febris continua, delirium perpetuum, pervigiliæque pertinaces.

§. 10. Quod *Prognosis* attinet, desumitur illa ex morbi magnitudine, viriumque robore. Si accedant convulsiones linguæ & nervosarum partium, item aphonia singultus, dentium stridor, vox clangosa & tremula, urinæ & sæcum involuntaria & inscisa dejectio phrenitidem lethalem significant; si vero hæc symptomata vel pleraque ipsorum absint, & vires sint validæ de salute adhuc spes est.

§. 11. Quando antea feroces & robustissimi mox taciturni quieti, & summe debiles redduntur malum ad mortem terminatur, & in spahcelum transisse indicium est. Malum etiam signum est, si post anodyna s. intrinsecus s. extrinsecus applicata delirium crescat.

§. 12. Terminatur hic affectus salutariter vel per narium Hæmorrhagiam, vel etiam per largiorem sudorem, qui tamen debet esse conjunctus cum remissione febris : interdum etiam terminatur somno cum febris remissione. Quando autem in carum aut Lethargum abit funestissimi eventus indicium præbet.

§. 13. *Indicationes curatoria sunt (1) ut sanguini liberior motus & circulatio per membranas cerebri, ejusque substantiam concedatur. (2) Ut tumultuarius & tuum motus blande componatur.*

§. 14. *Primum obtinemus si sanguinis congestionem nimiam derivemus ad Inferiora, id quod egregie præstat V. S. in brachio vel melius adhuc in pede instituta, si cetera sint paria. Item apertio Hemorrhoidum per hirundines quod maxime in asvetis valet: revellunt quoque sanguinem à capite pediluvia: quæ mirum in modum commendantur in hoc morbo à Sim. Pauli in Batan. IV. Part. Denique clysteres acriores nec non purgantia magis stimulo, quam vehementia operantia summe sunt proficua.*

§. 15. *Alteram indicationem adimplent anodyna blanda tamen & naturæ grata, cujus generis sunt ∇ æ ex fl. v. gr. Lil. convall. til. Pæon. nymph. sambuc. pap. errat. sem. IV. frig. maj. $\odot$ atque camphora ex quibus parari possunt formulæ sequentes*

Rec. $\odot$ 3j.

Camph. gr. vj.

M. f. pulv. d. in 11. doses.

Successive post 4. horas sumendas. Si enim ullum remedium dissipat & discutit delirium certe est camphora cum $\odot$ o. Deinde.

Rec. ∇ Fl. Til.

Sambuei.

Lil. Convall.

Ros.

Primul. ver. aa. 3j.

Sem. iv. Frig. Maj.

Papav. aa. 3j.

F. l. a. Emulsio cui adde

$\odot$ 3ß.

Syr. papav. alb. 3ß.

§. 16. Egregiam quoque locant operam medicamenta externa anodyna atque dissipantia v. g.

Rec. Nucl. Persic. 3j.

Sem. Papav.

Hyosc. aa. 3iij.

(H) 3

Crocī

Camph. aa ʒj.

℞ ligni Rhod. ʒij

▽ papav. errat.

Nymph.

Aneth. aa q. s.

M. f. cathaplasma

Tepide fronti atque temporibus applicandum.

§. 17. V. S. In phrenidite si non est symptomatrica, sed morbus essentialis summe necessaria est in brachio vel pede instituta. Quando autem est symptoma febrium malignarum potest institui in lingua imminente phrenitide autem aut præsente operatio est periculosa partim quia non rite institui potest, partim & quidem maxime ob hæmorrhagiam enormem & lethalem metuendam.

§. 18. Clysteres si alvus est adstricta convenientissimi sunt. Parari autem possunt partim ex *emollientibus*, partim etiam ex *carminacis* & *stimulantibus*.

§. 19. Ab opiatris maximopere cavendum est. Hæc ipsa enim in febribus continuis & catarrhalibus propinata sæpe causantur phrenitidem.

§. 20. Cavendum quoque est a calidis sudoriferis, & si diarrhæa adsit constringentibus,

§. 21. Sunt nonnulli phrenitici qui lucem reformidant, alii tenebras. Hinc semper ad idiosyncrasiam ægrotantis respectus est habendus.

§. 22. Ut æger in quiete detineatur etiam turba ab eo arceatur, adstantes sint pauci, prudentes & ægro familiares ac grati, absint vero quos ægri odio habent.

CAPUT. II.

De

Ophthalmia.

§. I.

Ophthalmia est inflammatio membranarum oculi præsertim tunica adnata conjuncta cum dolore ardore pulsa arteriarum circa tempora vehemēti & rubedine intensa tunica adnatæ.

§. 2. Distinguitur ophthalmia in veram & notham. Illam jam descripsimus: hæc vero nihil aliud est quam phlogosis & rubedo quædam superficiaria cum levi ardore in oculo orta maxime a causa extrinseca v. g. contusione fumo acri &c.

§. 3. Porro alia ophthalmia secundum practicum observationes est humida alia sicca. Illa fit quando copiosior affluxus materiæ viscosæ complicatur, & lacrymalis humor copiosius effunditur & dicitur hoc malum a veteribus lippitudo: in hac vero major ardor, pruritus interdum etiam durities conjuncta est. Humida ophthalmia iterum distinguitur in sanguineam & profundiorē, vel ut jam dictum in veram & notham.

§. 4. Ratione vehementiæ distinguitur ophthalmia in benignam quæ facilius curatur & mitioribus symptomatibus stipata est, & ferinam quæ remediis resistit, diu durat, vel etiam ad suppurationem & succedentem cœcitatem transit.

§. 5. Porro alia est Epidemica alia Periodica, item ratione causæ alia oritur a plethora, alia secundum veteres est biliosa alia denique serosa.

§. 6. Causa proxima hujus mali est congestio s. stagnatio sanguinis in tunica oculi adnata ejuque arteriis, partibusque vicinis quæ variis modis excitari potest.

§. 7. Vera ophthalmia oritur plerumque a causa interna sanguinis nimirum copia ejusque discrasia. Hinc partim a sanguinis copia partim acrimonia spasmus efficitur in hisce partibus; quo magis autem angustatæ partes fluxum humorum impediunt, eo citius symptomata ophthalmiæ familiaria producuntur.

§. 8.

§. 8. Serosa a sero acri enascitur & conjuncta est cum continua lacrymatione, vel etiam originem habet a sero viscoso. Si viscosum est serum palpebræ invicem conglutinantur. præsertim tempore somni: si serum autem tenue acre est continuo dolore, ac pruritu æger cruciatur, & lacrymæ copiosius effluunt.

§. 9. *Causæ antecedentes* sunt vel *externæ* vel *internæ*. Externæ sunt commotio corporis nimia, oculi contusio, fumus acris, pulvis, aliaque peregrina in oculos illapsum, clementia aeris, nimius ardor radiorum solarium, aspectus ignis continuus.

§. 10. Internæ causæ etiam sunt variæ, suppressio nimirum mensium vel hæmorrhoidum, retropulsio tinxæ capitis, guttæ rosacæ s. pustularum faciei, scabiei. Oritur etiam ulceribus diu fluentibus fistulosis consolidatis, vel fontanellis intempestive clausis. Ophtalmia etiam familiaris esse solet variolis & Morbillis laborantibus utpote hi morbi sunt Θ ini: Hinc serum illud acre in oculis lancinantem efficit pruritum, ardorem & affluxum lymphæ molestissimum. Tandem si Cataracta non recte fuerit deposita atque læsio quædam in oculi bulbo facta, ophtalmiæ etiam gravissimæ solent subsequi.

§. 11. Ad hunc affectum contrahendum multum etiam contribuit ætas, atque temperamentum. Sic videmus serosam ophtalmiam familiorem esse subjectis pituitosis, & infantibus; in quibus glutinosa, & magis butyracea oculos consolidans materia apparet. Serosa acris magis familiaris scorbuticis, hypochondriacis, alvo adstricta laborantibus, & gravi cephalalgia vexatis.

§. Ophtalmia sicca vel biliosa progignitur in persionis temperamenti cholericis, æstate sicciori: ad sanguineam vero proclivia sunt subjecta plethorica, s. sanguinea, præsertim quando corpus vel iracundia, vel spirituum nimia ingurgitatione, aut motu nimio calefactum & aer rigidus septentrionalis succedit.

§. 13. Diagnosio ophtalmiæ est facillima, siquidem ipse affectus in oculos incurrit, & si rubor levis sine tumore appareat, cum levi ardore atque a causa externa genitus sit dicitur inflammatio notha s. superficialis, Græce $\delta\alpha\epsilon\alpha\chi\iota\varsigma$ si vero dolor gravis adsit, & tumor ac ardor cum copiosis lacrymis ophtalmia vera censetur: *vid. Sennertus practica l. 3. S. 2. c. 12.* quando vero symptomata magis

gis ingravescunt, & palpebræ simul afficiuntur & quasi invertuntur nominabitur *Χυμοσις*.

§. 14. Si præter symptomata enarrata facies simul rubicunda apparet, & subjectum est plethoricum dicitur sanguinea. Si dolor magis observatur pungitivus cum acrimonia, & corrosivitate lacrymarum, quod potissimum accidit in cholericis iracundiæ deditis, dicitur à veteribus ophthalmia biliosa. Si adest continua lacrymarum destillatio cum quodam dolore, morfu, ardore, ac rubore dicitur serosa Græce *Επιφώρα*.

§. 15. *Prognosis* quod attinet ophthalmia superficialia, & levior non adeo periculosa est quam vera & profundior. Huic enim facile conjungitur suppuratio quæ cœcitatem inducit. Hinc vulgo etiam vocatur *maligna*.

§. 16. Ophthalmia serosa diuturnatura judicatur, si glandulæ circa collum fuerint tumefactæ. Ita porro in serosa ophthalmia præsertim si viscosa materia fuerit, facile succedunt maculæ ex tunica albuginea nascentes, ob nimiam ejus porositatem: quod sæpius accidit post variolas.

§. 17. In regionibus, & temporibus frigidis, quamvis ophthalmiæ rariores sint, difficilius tamen tolluntur. Contrarium fit in regionibus & temporibus calidis.

§. 18. Ophthalmia per consensum à dura ac pia matre sævior ac curatu difficilior est ac ea, quæ fit per consensum ab externis.

§. 19. Dolor diu durans materiæ aut corrodentis aut distendentis aut suppurantis pessimum est signum.

§. 20. In ophthalmia crebriore membranæ incrassantur, & humores evadunt impuri unde visus hebetudo.

§. 21. Ophthalmia laboranti superveniens alvi profluvium liberat. Vid. *C. Celsus Lib. VI. c. 6.*

§. 22. Ophthalmiæ si succedit hæmorrhagia narium vel fluxus hæmorrhoidum optimum signum est.

§. 23. *Cura* hujus morbi varia est prout nimirum causæ, temperamenta, & ipsius morbi indoles & magnitudo differunt, versatur tamen maxime in eo, ut sanguis vel serum stagnans circa tunicas, & musculos oculorum in ordinem redigatur, serum *Θσιν* arce

contemperetur, & sanguinis, atque humorum congestio circa caput divertatur.

§. 24. Divertunt humores à capite purgantia, vel si circumstantiæ idem prohibeant *clysteres* satis stimulantés, *pediluvia* ex herbis cephalicis parata.

§. 25. Si plethora adest primum omnium *aperiendæ sunt venæ* & quidem in pede: ut præter evacuatorium finem etiam derivatio locum habeat: largiore autem in quantitate sanguis mittendus est præsertim si ex suppressione mensium vel hæmorrhoidum, vel ex intermissa V. S. malum habeat originem.

§. 26. Divertunt etiam, & avertunt malum gravius *vesicatoria* cervici admota.

§. 27. Usu interno semper fugienda sunt omnia calida volatilia & osæ sudorifera M. S. exagitantia, potius blanda diaphoretica nitrosa, cum dissipantibus temperatis & anodynis mixta in usum trahenda sunt: cui scopo insequitur sequens pulvis.

Rec. $\frac{1}{2}$ Diaph.

Lap. 69. aa. ʒij.

Ⓢ Paris. ʒij.

Camph. gr. iij.

E. E. anod. gtt. vj.

M. f. pulv. de quo sumatur ʒss. in ∇ fl. Samb.

§. 27. In serosa Ophthalmia decoctum herb. Theæ addito Semine Fœniculi ad mens. ʒ. singulis diebus haustum effectum præstantissimum edit.

§. 29. Externe in ophthalmia leviori sanguinea alvo simul fluida reddita solum albumen ovi cum ∇ ros. conquassatum & sic applicatum eximie juvat; cavendum autem ab hoc remedio est in ophthalmia pure scorbutica, nec non maligna profundiore cum magno ardore conjuncta.

§. 30. Quandoque ophthalmia cum pruritu molestissimo conjuncta est & serum acre, mucilago Cydoniorum, fœnu græci fluida, tamen iteratis vicibus cum camphora saccharo h. atque croco maritanda ac tepide applicanda.

§. 31. Si serum est nimis tenax, & metus macularum in tunica Vitriolum Cyprium & Sach. h. & camphora mixtum, & solutum in f. q.

in f. q. ∇ florum sambuci omne fert punctum, quod remedium etiam defendit oculos ab hoc affectu.

§. 32. Nonnullorum oculi nihil plane externum ferre possunt, neque aquam, nec ruosa, nec cataplasmata terrea costringentia, multo minus acia. Si hoc contingit tantummodo suadendum est, ut æger abstineat à lucis aspectu.

§. 33. Cavendum quoque ab omni usu spirituosorum calidorum, acrium etiam volatilium allii, & ceparum vapore: item à vomitoriis, nec non externe à fumis, igne, colore rubicundo, vel albo, aere & vento frigidis, fugiendus quoque omnis motus corporis vehementior nec non animi, maxime autem iracundia.

§. 34. In ophtalmia sæpius recurrente usus *Scialium* purgantium, *accidularum* nec non V. S. commendari meretur, item *fonticulorum gestatio*, quæ si ullo a morbo præservat sane ab hoc.

CAPUT. III.

De

Angina.

§. I.

Angina à practicis distinguitur in *exquisitam* & *norham*. *Norha* à veteribus dicitur *pituitosa* sive *serosa*: & est nihil aliud quam *decubitus feri acrioris scorbutici* sive *appositio copiosa pituitæ in glandulis oris*, atque *faucibus citra febrem vel graviora symptomata*.

§. 2. Angina exquisita est *inflammatio faucium conjuncta cum dolore, ardore, tumore, nec non difficultate respirandi, & deglutiendi, nunc internas nunc vero externas partes magis occupans*: unde etiam distinguitur in *internam* & *externam*.

§. 3. Subjectum hujus morbi in genere sunt *fauces*, & in illis interdum *musculi laryngæi* interdum *pharyngæi*. Hinc iterum à practicis quatuor anginae exquisitæ species excogitatae sunt: quarum *alia synanche*, *alia parasyanche*, *alia cynanche*, *alia paracynanche* audit.

§. 4. *Synanche* est quando *interni pharyngis musculi saltem inflammati sunt* & tumor potissimum in *faucibus* apparet licet interdum etiam exteriora petat.

§. 5. Parafynanche est quando externi pharyngis, ossisque hyoidis, ac colli muscoli saltem inflammantur, nullusque tumor in oris cavitate observatur.

§. 6. Cynanche appellatur quando interni laryngis muscoli inflammati sunt & neque intus, neque externe tumor apparet: unde etiam angina latens appellatur, tantusque est dolor, & spirandi difficultas tanta ut æger erecta cervice & orchiantē ac lingua exerta canum sitientium more respiret.

§. 7. Paracynanche dicitur quando solum laryngis muscoli inflammantur, & tumor in faucibus apparet ore diducto linguaque depressa.

§. Dissert angina ab aphthis, sive postulis ardentibus in ore existentibus qualis affectus dicitur *prunella*. In prunella enim lingua & faucium tunica affecta est: in angina autem principaliter laborant muscoli utut interdum non excludatur tunica faucium glandulosa.

§. 9. Non confundi debet affectus oris, & faucium inflammatorius anginosus cum, spasmus fauces constringente, deglutionem impediēte respirationemque difficilem efficiente in Hysteriis vel Hypochondriacis. Hic enim affectus est sine ardore, & cum symptomatibus aliis hystericis conjunctus, ac sine periculo, quoniam facilius transit datis internis antispasmodicis & externis discutientibus atque anodynis.

§. 10. Quandoque accidit ut non tantum fauces, verum etiam totus oesophagus simul inflammetur in febribus ardentibus, nec non in Dysenteria: ubi copiosissima pituita cum vehementissimo ardore ejicitur non tantum ex ore, sed & ex oesophago, & propter continuum affluxum respiratio, & deglutitio redditur difficilis, simulque in ipso oesophago & ventriculi regione dolor ardens, & anxietas observatur, qui affectus Germanice dici solet. Die vveise Bräune.

§. 11. Causa hujus mali proxima est sanguinis stagnatio s. serivitiō collectio circa musculos colli, ossis Hyoidis, linguæ laryngis atque pharyngis producta jam a sanguine copioso vel humore acri in exquisita, jam a pituita viscida poros obstruente in spuria.

§. 12. Causæ remotiores variæ sunt, & ratione subjectorum ad spuriam disposita sunt phlegmatica, scorbutica & hypochondriaca, & plerumque tussi & coryza sæpius laborantia.

§. 13. Notha s. spuria sæpe solet esse malum epidemicum autumno & vere grassans tempore præcedente nebuloso maxime quando subito supervenit ventus borealis vel Euro nothus.

§. 14. Ad veram & genuinam Anginam, quæ tamen rarior est inclinant magis viri & juvenes quam senes, temperamenti sanguinei vel sanguineo - cholericæ, & plerumque tempore hyemali solet adoriri plethoricos alvo adstricta laborantes, & quibus sanguinis evacuationes ordinariæ diu fuere suppressæ, præsertim post vehementissimam animi commotionem vel post decubitum in loco repleto effluviis acris pulv. similibusque.

§. 15. *Signa* Anginæ exquisitæ diagnostica non sunt obscura, quando jam præsens est affectus, imminentem prænunciare solet, si quis sine manifesta causa collum vix movere, & vix deglutire potest, ac difficulter spirare incipit, & dolorem, ac calorem insuetum circa fauces percipit, & præsertim si tempus vernale & pluviosum humidum sit, aut Angina alias populariter grassetur.

§. 16. Anginæ differentiæ & species facile patent. In Synanche est minor respirationis, deglutitionis vero maxima difficultas, ut etiam liquida vix transire possint. In parasynanche inter omnes Anginæ differentias respirationis difficultas minima est, & tumor foris in collo conspicitur, sæpius quoque pectus rubet. In Cynanche neque intus in faucibus nec extra in collo quicquam ruboris vel tumoris apparet, & tamen fauces vehementer dolent cum metu strangulationis. In paracynanche respiratio non est tam difficilis, nec dolor tantus.

§. 17. *Prognosis* quod attinet si externi musculi sive laryngis & pharyngis sunt affecti, & tumor extrinsecus magis percipitur affectus non est adeo periculosus. Inflammatio enim quo magis vergit ad exteriora eo securior, quo magis ad interiora, eo periculosior.

§. 18. Periculosissimus status est in Angina, si lingua nigricans observatur & spuma oris simul adest.

§. 19. Si Anginæ Peripneumonia superveniat lethale signum præbet.

§. 20. Cura huius morbi, interna eadem est ac reliquarum inflammationum & absolvitur blandis diaphoreticis temperantibus & dissipantibus; externe vero commendantur gargarismata ex resolventibus parata. v. g.

Rec. Rad. Alch. ʒj

Glycyrrh ʒʒ

Hb. salv.

Malv.

Hyssopi aa mj.

Fl. samb.

Chamom.

Melilot. aa m.ʒ

Sem. fœnic ʒij

Passul. maj.

Ficuum aa ʒij

Coqu. in s. q. ∇ comm. tunc.

Rec. Colat. lbj adde

Rob. diamoron ʒj.

Opurif. ʒj.

M. f. gargarisma.

Quo gargarismate calide fauces eluendæ. Deinceps conveniunt quoque cataplasmata s. Emplastra v. g. Empl. de meliloto vel solum vel cum spermate ceti & Amygd. dulcium Camphora & Croco mixtum.

§. 21. Si Angina est sanguinea instar sacre anchoræ est V. S. & quidem sub lingua, quæ statim in principio debet administrari: quo solo auxilio servari potest ager. Potest etiam externe in hac Anginæ specie applicari √ campb. mixtus c. essentia Croci & Castorei.

§. 22. In pituitosa Angina præstat alvum aperire per interna purgantia, blanda tamen & temperata, quem in finem adhibetur infusum fol. fenn. Rhabarb. ☐ passularum. &c.

§. 23. Pediluvia in omni faucium affectu cum vel sine inflammatione derivando sanguinem & humores versus inferiora solent esse laudatissima.

§. 24. Inter gargarismata exulent nimis constringentia & oleosa & unctuosae, nec non frigidae, item acra & nimis calida.

§. 25. Videndum etiam num ferre ægri queant injectionem gargarismatum per siphonem: quandoque enim dolor increfcit & malum exacerbatur. Hinc nude gargariscentur.

§. 26. Angina Epidemica præsertim pituitosa optime præcaveri potest purgatione, nec non infuso *Veronica*, vel herba *Thea* hausto cum sudoris regimie: quo fine simul adhiberi potest *CC. succinatus* vel etiam *essentia succini volatilis*, quæ & diaphoresi & virtute glandularum laxatarum tonum roborando egregie se commendat.

§. 27. Si a contagio, & halitu ægri, quem medici maxime vitare debent *Angina* oriatur, *Emeticum cum alexi pharmaco* mixtum protinus exhibendum venit.

CAPUT. IV.

De

Pleuritide Peripneumonia & paraphrenitide.

§. I.

Pleuritis secundum vulgarem opinionem est inflammatio musculorum intercostalium, tunicaeque interiores thoracis ambitum investientis: secundum *Hoffmannum* vero est inflammatio pulmonum superficialia conjuncta cum febre acuta, dolore pectoris hujus vel illius lateris, cum tussi & sputo cruento vel etiam purulento.

§. 2. *Peripneumonia* dicitur quando inflammatio pulmonis est profundior, vel etiam quando utriusque pulmonis pars affecta est: in quo affectu omnia symptomata apparent graviora cum magno suffocationis mortisque periculo.

§. 3. *Paraphrenitis* est inflammatio diaphragmatis, conjuncta cum febre admodum acuta, dolore gravi, respiratione difficili atque delirio.

§. 4. Subjectum primum sive pars affecta tam in pleuritide, quam peripneumonia sunt pulmones, id quod non tantum patet ex sectionibus pleuriticorum; verum etiam ex ejectione materiae purulentæ atque

atque cruentæ quæ si subsisteret inter pleuram & musculos, quomodo ad pulmones accedere possit nuda ratione concipi potest: quæ de re legi meretur *Hoffmanni dissertatio de Pleuritide & Peripneumonia.*
§. 7. 8. 9.

§. 5. Differentia Pleuritidis varia est, desumiturque vel à loco affecto, vel à dolore plus minus vehementi, vel denique à symptomatibus.

§. 6. Ratione loci affecti veteres aliam dixerunt *ascendentem*, aliam *descendentem*: quæ tamen differentia nullius fere momenti est, si quidem in praxi nullum habet usum.

§. 7. Ratione symptomatum Pleuritis est vel *benigna vel maligna*: ratione autem doloris plus minus vehementis alia est *vera exquisita*, alia *notha sive spuria*.

§. 8. Veræ definitionem in superioribus dedimus: spuria vero nihil aliud est, quam *dolor lateris punctorius non adeo exquisitus* quam in vera, *subsistens* magis in *musculis intercostalibus* potissimum *externis*, horumque *membranulis*, proveniens à sero acri, vappido stagnante; differt autem à vera pleuritide symptomatibus mitioribus, & quod sputum non tam copiosum nec cruentum, nec purulentum sit. Deinde in Pleuritide spuria ab ipso tactu loci affecti augeatur dolor, qui etiam non semper in uno loco stabilis ac fixus est, sed sæpius transit ad alterum: & hinc non differt a Rheumatismo.

§. 9. *Causa proxima* horum affectuum est sanguis stagnans vel in superficie & exteriori pulmonum tunica in pleuritide vera, in parte pulmonum profundiore in Peripneumonia; vel denique in ipso diaphragmate in paraphrenitide.

§. 10. Ad causas remotiores plurimum contribuunt subjecta tam ratione ætatis, quam etiam ratione temperamentorum. Præ aliis hunc morbum incurrunt juvenes ac viri temperamenti sanguinei vel etiam sanguineo-melancholicis, tempore maxime vernali in fine Februarii & Martio nec non Aprili post hyemem frigidissimam: quo tempore sæpius epidemice grassari solet. Nec excluduntur cholericis ab hocce affectu, & tunc à veteribus dicitur pleuritis biliosa: priorem vero quæ sanguineos aggreditur dixere sanguineam.

§. 11. Pleuritis spuria magis familiaris esse solet subjectis Arthriticis cachecticis sanguinem impurum particulis Θ inis refertum possidentibus.

§. 12. Ad causas remotiores porro referendi sunt errores in rebus sic dictis non naturalibus commissi: principem autem ex his locum occupat aer præsertim frigidus, & aquilonius australi imprimis succedens, omnisque mutatio tempestatum subitanea. Quid errores in Diæta valeant noto notius est, nec prætereundus motus siue exercitatio nimia, corporisque incalescentia succedente aere frigido post corporis denudationem, ex retentis suppressionibus sanguinis ordinariis. Magnum etiam momentum contribuunt ex animi pathematibus ira atque terror.

§. 13. Reliquæ causæ occasionales deducendæ sunt ex sanguinis discrasia, scabie retropulsa aliisque affectibus prægressis.

§. 14. Signa diagnostica ex definitionibus clara sunt, desumuntur à symptomatibus, & cognoscitur in specie Pleuritis ex dolore lateris punctorio. In peripneumonia dolor magis est profundus, & gravativus spinam quasi attingens, multo autem intensior si simul inflammetur membrana pulmones investiens, qui affectus dicitur à nonnullis pleuropneumonia. In Paraphrenitide dolor in inferiore thoracis parte transversim quasi sævit. Respiratio in omnibus hisce affectibus deprehenditur difficilis, difficillima tamen in Peripneumonia adeo ut subinde nec edere, nec spirare nisi erecti possint. In Paraphrenitide tussis non adeo est humida, accedit delirium, interdum m. convulsiones, reliqua symtomata nimirum febris, dolor capitis, agrypina, sitis sunt omnibus affectibus communia, & gradu tantummodo differunt.

§. 15. Quoad Prognosin in genere notandum est, quo citiorem liberiores & faciliorem percipimus expectorationem & respirationem eo minus subesse periculi, & contra.

§. 16. Solvitur hic morbus in subb. sanguineis sæpius per hæmorrhagias narium maxime in junioribus, in foeminis per menses, frequentissime per sudorem qui die 7. vel m. 14. supervenire solet interdum per alvi profluvium quamvis nec ordinatio nec semper bene Juxta *Hip. Aphorism. 6. l. vj.*

§. 17. In subb. sanguineis Pleuritis sæpius transire solet in Empyema maxime si V. S. omissa fuit.

§. 18. Peripneumoniaci pereunt sæpe die 4. , item 7. & 9.

(K)

§. 19.

§. 19. Lethalia solent esse signa quando sputa in pectore cum murmure retinentur.

§. 20. Pleuritis spuria omni caret periculo, & brevi tempore interdum intra diem vel maxime 3. dies solvitur adhibitis diaphoreticis.

§. 21. Indicationes primariae medenti esse debent (1) ut pulmones vel diaphragma à sanguinis infarctu citissime liberentur (2) ut materia stagnans per insensibilem transpirationem & diaphoresin liberetur & partim resolvatur & discutiatur, partim vero temperetur & coquatur ut ad expectorationem evadat apta. (3) Ut coctæ materiae expectoratio faciliteretur ac promoveatur. Quomodo autem hisce indicationibus satisfaciendum sit videre licet in *Disp. Hoffm. de Pleuritide & Peripneumonia*.

§. 22. Loco potus ordinarii decoctum *C. C. rad. Scorz. passul. min. additis* pugillis aliquot *fl. papav. errat.* omnium optimum est Vid. *Cels. l. iv c. 6.*

§. 23. *V. S. in Pleuritide* præsertim sanguinea, ubi subb. sunt plethorica vel malum à suppressione Hæmorrhagiarum consuetarum originem habet egregiam locat operam: quod si autem Pleuritis proveniat ex suppressione Diarrhææ, scabie retropulsa, & post Variolas vel morbillos potius omittenda.

§. 24. Vomitoria nisi præservationis causa adhibeantur in Pleuritide epidemica & contagiosa plane exulent.

§. 25. Opiata nocentissima sunt maxime autem in Peripneumonia, causantur insomnia terroris plena, respirationem reddunt difficilliolem imò ipsum delirium producunt; quando autem Pleuritis spuria, est vel inflammatio pulmonum levior sanguis floridus & spumofus papaveracea commode inveniunt locum.

§. 26. Temperatus calor lecti vel hypocaufti omnium optimus: vitandus autem semper nimis frigidus & nimis calidus.

CAPUT V.

De

Inflammatione ventriculi & intestinorum.

§. 1.

INflammat o ventriculi vel intestinorum est præternaturalis congestio sanguinis circa hæc vel illum stagnantis, conjuncta cum dolore, tumore febre ardente acuta vel m. quod sæpius accidit maxime in inflammatione intestinorum, cum lenpyria ubi extrema repent, & interiora uruntur.

§. 2. *Cause hujus morbi* cum causis inflammationum in genere coincidunt, in specie tamen nascitur post potum frigidum & largiorem corpori incalescenti ingestum, item ab assumtis venenis præsertim causticis & corrosivis, nec non post vomitoria vel fortiora purgantia assumpta, ac superingesto potu frigido: observatum m. fuit ira excandescens quando superbiberunt potum frigidum hoc malo correptos fuisse.

§. 3. Interdum etiam à Variolis, morbillis Dysenteria, Ictero nigro, Diarrhæa cholera adstringentibus Opiatis frigidis intempestive suppressa inflammatio ventriculi, & intestinorum originem habet, nec non à contusionibus, procidentia intestinorum de sede sua in scrotum: quod ultimum in specie de intestinorum inflammatione notari meretur.

§. 4. *Subjectum* hujus morbi ventriculus constituit, & intestina. Ventriculus raro integer s. totus afficitur sed saltem pars ejus & præsertim orificia. Ex intestinis nunc crassa, nunc tenuia correpta deprehenduntur.

§. 5. Cognoscitur inflammatio ventriculi ex dolore vehementi nec non ardore circa scrobiculum cordis, sub costis nothis, item ex siti, ad vomendum proclivitate, febre ardente, quandoque hoc malo affecti post solida vel liquida assumpta pessime se se habent præsertim post potum frigidum, interdum accidit singultus, animi deliquium præcordiorum anxietas maxima, vomitus biliosus vel m. diarrhæa, intumescencia corporis, ejectio copiosi limpidique liquoris ex ore.

(K 2)

§. 6.

§. 6. Si orificia ventriculi, superiorque ejus pars inflammatione correpta sunt, gravissima accidunt symptomata cum deglutiendi difficultate, accedit interdum delirium vel etiam convulsiones: affecta inferiore ventriculi parte calor magis in cibi coctione intenditur, tumor in anteriore ventriculi parte tactu deprehenditur, atque æger etiam leviolem comprehensionem in loco affecto perferre non potest. Si posteriorem ventriculi partem inflammatio occupat æger graviter decumbit supinus.

§. 7. Inflammatio ventriculi probe distinguenda est ab hepatis, ejusque anterioris potissimum partis inflammatione, quod cognosci poterit ex situ ventriculi, & ex eo quod tumor hepatis tactu magis pateat ac mitioribus stipatus sit symptomatibus.

§. 8. Si intestina inflammata sunt cognoscitur illud ex dolore insigni fixo subinde pulsatorio, ardore, intenso, ex febre leupyria, tumore interdum rotundo chordæ instar renitente, quam veteres chordapson vocarunt, alvus interdum firmissime adstringitur nec ullo clystere aperitur, venter inflatur & urina nonnunquam etiam supprimitur.

§. 9. Quodnam intestinum afficiatur an tenue, aut crassum, medicus anatomie peritus facile poterit discernere.

§. 10. Quod *Prognosis* concernit inflammatio ventriculi malum esse sic satis periculosum constat, præsertim si gravior sit. Facile enim in febrem lentam & Hecticam transit longiusque durat. Levior tamen & superficialis, sicito convenientia adhibeantur remedia dissipari facile potest.

§. 11. Periculosior est inflammatio quæ vel totum ventriculum, vel partem ejus superiorem occupat.

§. 12. Profundior inflammatio ventriculi & intestinorum facile transit in abscessum vel etiam Gangrænam, & tunc actum est de hominis vita. Cognoscitur autem imminens gangræna ex subitanea doloris intermissione.

§. 13. Si clysteribus alvus pertinaciter adstricta aperiri nequit, plerumque vomitus stercoreus & passio Iliaca metuenda.

§. 14. Si sudor supervenit frigidus animique defectus pessimum signum est.

§. 15. Cura hujus morbi eadem est cum reliquis inflammationibus

nibus præsertim cum pleuritide. Adhibenda nimirum sunt blandadiscutientia, diaphoretica atque anodyna.

§. 16. Externe egregium levamen afferunt antispasmodica, dissipantia parata ex $\mathcal{V}$ camphor., $\circ$ Nucistæ balsamo Peruv. croco atque opio, quæ calide cum linteo sæpius applicari possunt.

§. 17. Non facile accedendum ad externa cataplasmata emollientia poros inviscantia; sed quantum possibile hic dissipandum.

§. 18. In hoc affectu si corpus est plethoricum & a frigido potu ingesto provenit, vel ab ira V. S. in principio convenit, abstinendum autem ab eadem est si est symptomatrica, sive a veneno, purgantibus & vomitoriis provenit.

§. 19. Medicamenta omnia calida, frigida, acrida, acida, opitata in magna dosi constringentia, atque purgantia vitanda sunt.

§. 20. Clysteribus emollientibus & lubricantibus alvus quotidie servanda est aperta.

§. 21. Potus est assumendus tepidus nec calidus, & quidem parva dosi.

§. 22. Iuscula avenacea gelatinosa, $\circ$ amygd. d. loco alius pinguedinis imbuta assumi commode possunt, præsertim si a Θ ina acrimonia in ventriculo stagnante hoc vitium suscitatur.

CAPUT. VI.

De Inflammatione hepatis atque lienis.

§. I.

Inflammatiõ hepatis a veteribus dicta fuit Hepatidis, & est nihil aliud quam præternaturalis congestio sanguinis plus minus viscidii collecti vel in gibba vel concava hepatis parte, conjuncta c. tumore, ardore, dolore atque febre. Si vero sanguis in lienis parem chimate præternaturalis collectus stagnat, & dolorem atque febrem excitat dicitur inflammatiõ lienis.

§. 2. Obnoxii sunt huic morbo sanguinei cholericæ, item sanguineo - Melancholici, sanguinem copiosum cum sero tenaci glutinoso

scilicet in venis foventes, & qui V. S. omiserunt, menses vel hæmorrhæ oppreßas habent, accenditur m. facile ex nimia iracundia ingurgitatione intempestiva & largiore vini generosi, nec non præcipiti balnearum vel calidiorum sudoriferorum usu.

§. Observatum fuit quod interdum post graves cerebri læsiones vel m. capitis vulnera hepatis inflammatio secuta fuerit: quandoque m. causa externa v. g. lapsu, nimia contusione in Hypochondriis, it. ab Emplastris calidis hepatis regioni applicatis, quod m. observandum de cucurbitulis hepatis regioni applicatis.

§. 4. Cognoscitur inflammatio hepatis ex dolore lateris dextri sub costis spuris gravativo obscuro & constrictivo, sub suppuratione plus minus punctorio, febre magis vel minus acuta pro ratione inflammationis gravioris vel levioris, inspiratione difficili & dolorifica, urina rubicunda.

§. 5. Si inflammatio gibbam sive convexam hepatis partem occupat adest spirandi difficultas, tussis & gravis dolor ingulum quasi retrahens decubitus in dextrum latus difficilior, interdum m. tumor est, prominens & ipsis oculis conspicitur si in concava parte inflammatio contingit, concurrit cibi fastidium, interdum vomitus & Diarrhæa, & gravior quoque ac laboriosus decubitus sinister, sæpius m. accedit singultus.

§. 6. Inflammatio gibbæ hepatis regionis facile mentitur pleuritidem hinc probe distinguenda. In pleuritide vero longe acutior est dolor & febris quoque acutior, tussis vehementior, respiratio difficilior, in hepatis vero inflammatione omnia sunt remissiora & inspiratio magis molesta, ac dolor infra diaphragma magis percipitur.

§. 6. Lienis inflammatio cognoscitur ex dolore gravativo tumore & æstu in profundo sinistri hypochondrii, accedit febris continua & propter diaphragma per consensum afflicto difficilis respiratio, discernitur ab inflammatione renum si rite consideretur locus ubi dolor percipitur.

§. 8. Si gravis est inflammatio atque profunda insupurationem & abscessum sæpius abit in subb. sanguineis, in sanguineo Melancholicis facilius transit in scyrrhum, præsertim si dissipantibus &

& fortioribus calidis remediis tam internis quam externis nimis vehementer malum discutere velimus.

§. 8. Hepatis inflammatio, die 7. ut plurimum dissipatur per sudorem vel blandam diaphoresin. Si diem 2° excedat, & febris perduret vertitur in suppurationem.

§. 10. Singultus superveniens malus est, morti n. proximis vel jam mortuis venter vehementer mirum intumescit rupto ipso abscessu.

§. 11. In cura ante omnia præmissa si opus est V. S. talia sunt adhibenda, quæ blande dissipant & laudabilem transpirationem producant: quo nomine remedia in pleuritide laudata etiam hic commendanda, exceptis tamen dulcibus & expectorantibus quæ tamen magis nociva omitenda.

§. 12. Quadrant m. cautelæ superpius datæ: quod nimirum V. S. statim principio morbi ante diem 4. administranda, quod abstinendum ad omnibus purgantibus, alvus tamen semper fluida servanda, quod opiata omnisque potus frigidus interdicens sit.

§. 13. Pediluvia hic quoque efficaciam habent præsentissimam, si pedes immergantur usque ad genua in ∇ m calidam in qua coctæ sunt herbæ nervinæ.

§. 14. Si in abscessum degenerat inflammatio pilulæ ex extractis amaris vulnerariis nec non decocta traumatica omnium optima sunt.

§. 15. Si sphacelatio & corruptio metuenda camphora cum Oosis, it. quæ ex scordio parata sunt effectum habent laudatissimum.

CAPUT. VII.

De

Inflammatione renum & vesicæ.

§. I.

Inflammatio renum, quæ apud præcticos Nephritis salutatur, est præter naturalis sanguinis congestio conjuncta cum dolore gravativo

vativo vel etiam punctorio in rene dextri vel sinistri lateris it, cum ardore atque febre. Si congestio circa vesicam urinariam contingit, tunc dolor cum reliquis symptomatibus magis observatur circa regionem pubis.

§. 2. Malum hoc frequentius accidit temperamento sanguineis vel cholericis, ætate viris, habitu corporis gracilibus interdum in obesis sanguinem impurum habentibus; sæpius provenire solet ab oppressis hæmorrhoidibus, vel etiam in juvenibus a suppressa Gonorrhæa.

§. 3. Hic affectus & in specie Nephritis admodum familiaris est calculosis, quibus nimirum calculi majores in renibus facile generantur, item quibus mictus cruentus alias a vetus supprimitur: denique abusus Diureticorum sanguinem ad renes commoventium facillime occasionem suppeditat non tam ad calculum, verum m. Nephritidis generationem.

§. 4. Inter causas externas allegantur Ictus, contusio, aut vulnera renum & vesicæ regioni infligta, item equitatio vehementior in personis maxime plethoricis, vel crassum sanguinem habentibus.

§. 5. Dolor Nephritidis differt pro diversitate partis affectæ. Si media renum substantia affecta est dolor magis gravativus percipitur, si circumferentia renum ubi terminantur arteriæ affecta est, dolor magis est pulsatorius: reliqua signa sunt febris magis vel minus ardens, mictus difficilis ☐ pauca & rubicunda, stupor cruris in latere affecto, si diutius hic affectus durat transit in abscessum, ubi materia purulenta sæpe rejicitur per urinam. Conjungitur huic affectui vel m. præcedit mictus cruentus, & in principio vomitus biliosus.

§. 6. Inflammatio vesicæ sive potius ejus sphincteris, quæ principaliter afficitur cognoscitur ex dolore circa regionem pubis tensivo, constrictorio ardente, ex ☐ ardore cum summa ejus immutatione aut m. suppressione, tenesmo & febre.

§. 7. Distinguitur Nephritis à calculo in eo, quod in calculo absit fere febris, dolor sit periodicus & gravativus sine Ischuria, nisi calculus ureteribus firmiter sit impactus.

§. 8. Renum inflammatio periculosa est in corporibus macilentis

& Hæc
absque fe
tenuatio
§. 12.
hæmorrhoid
interdum
§. 13. Ca
absolvitur diap
sunt plethorica
sunt decocta demul
§. 14. Pra
nere agrotantem,
est: deinde vitand
§. 15. V. S. v
cario in personis co
sunt summam meren
in principio id ipsum
merito ab his est abstr
§. 16. Balnea te
nantissima, maxime si
adeo vehemens.
§. 17. In subjecti
hæmorrhoides & mictun
stictia, quæ inflammatio
sunt apra.

lentis & debilitatis præsertim quando delirium supervenit, tunc enim ut plurimum mortem affert.

§. 9. In vesicæ inflammatione, si membranacea ejus pars simul affecta, periculosior est status & plerumque lethalis, idque 4. aut ad summum 7 die.

§. 10. Inflammatio renum facillime degenerare solet in tabem & Hecticam.

§. 11. Si in Nephritide urina alba, tenuis ac purulenta, absque febris & symptomatum remissione, cum crurum & femurum extenuatione, mortem portendit.

§. 12. Nephritidi si supervenit hæmorrhagia narium vel fluxus hæmorrhoidum aut mensium optima spes curationis adest. Solvitur interdum etiam per largiorem sudorem criticum.

§. 13. Cura horum affectuum ferme eadem est, & in principio absolvitur *diaphoreticis*, *discutientibus*, ac *temperantibus* V. S. si subb. sunt plethorica; si vero in abscessum degeneraverit adhiberi possunt *decocta demulcentia*, atque *balsamica*, cum *consolidantibus*.

§. 14. Præstat semper alvum servare apertam & in quiete detinere agrotantem, omnis enim corporis motus vehemens hic noxius est: deinde vitanda sunt & ira omne vinum.

§. 15. V. S. vel hæmorrhoidum apertio, & mensium provocatio in personis consuetis, & ubi evacuationes talis modi suppressæ sunt summam merentur laudem; ubi tamen monendum quod statim in principio id ipsum fieri debeat, si vero febris lenta & hectica adest merito ab his est abstinendum.

§. 16. Balnea tepida ex herbis emollientibus parata sunt præstantissima, maxime si dolor valde urgeat & hectica absit, nec febris adeo vehemens.

§. 17. In subjectis hypochondriacis, & qui proclives sunt ad hæmorrhoides & mictum cruentum, damnosissima sunt opiata & lacticia, quæ inflammationem lethalem experientia teste producere sunt apta.

CAPUT IIX.

De

Inflammatione uteri.

§. I.

Inflammatiō uteri est præternaturalis sanguinis congestio circa ipsum uterum conjuncta cum ardore in inguine, dolore atque timore, mensium suppressione vel depravatione, interdum tamen cum stranguria mictuque difficili, interdum cum alvi adstrictione aliisque symptomatibus Hystericis.

§. 2. Fœminæ talismodi inflammationibus obnoxia, temperamento ut plurimum sunt cholericæ, habitu corporis macilentæ, ac teneriores ad iracundiam & motus animi intempestivos proclives, interdum m. sanguineæ nec non scorbuticæ, fluore albo laborantes &c.

§. 3. In scorbuticis hic affectus oritur à sero acri, Eso, item in illis, quæ fluore albo aut nimio mensium fluxu laborant, ubi propter acredinem sanguinis vel lymphæ affluxus, & stasis humorum concitatur. In plethoricis à nimio motu corporis vel etiam animi, præsertim terrore progigni idem malum potest ex luc. 9. ea, vel fluore albo virulento frequens illud malum observatur: in puerperis quoque accidere solet post retentionem lochiorum, vel etiam si menses propter refrigerationem, aut aliam causam externam præpostere sistuntur.

§. 4. Differt hic morbus ratione partis affectæ ita ut nunc totus uterus, nunc vero saltem ejus pars affecta sit, ratione symptomatum nunc cum exulceratione uteri conjunctus, nunc sine illa.

§. 5. Si pars uteri antica inflammata dolor magis versus pubem extenditur & vesica urina in consensum trahitur, si postica dolor magis lumbos affligit, & spinam dorsi, alvusque supprimitur, si in lateribus uteri morbus subsistit illius loci inguina tenduntur & crus, quod è regione est ægre movetur, si in fundo uteri sit inflammatio dolor ad umbilicum extenditur, si totus uterus inflammatione correptus gravissima concurrunt symptomata.

§. 6. Inflammatio uteri facile confunditur cum inflammatione

tione vesicæ vel intestini recti; discerni tamen potest si attendamus symptomata & actiones uteri læsas,

§. 7. Si inflammationi jungatur exulceratio materia putrida saniosa vel & tabida subinde per uterum excernitur conjungitur marcor corporis, febris lenta, item dolores in inguine nonnunquam m. pathemata hysterica maxime si impeditur effluxus materiæ purulentæ.

§. 8. Inflammatio uteri est affectus periculosissimus, & ut plurimum lethalis: majus tamen vel minus periculum portenditur, pro magnitudine morbi, causæ & symptomatum.

§. 9. Malum hoc ad tabem, & mortem plerumque ducit foeminas, maxime si exulceratio gravior, & abscessus ingens in utero producit, quod in sanguineis facile accidit, si aperitur abscessus & intra abdomen sanies excernitur mortem ordinario producit.

§. 10. In inflammatione uteri *cura interna* ex superioribus repetatur: *externe* vero commendanda sunt *cataplasmata* ex speciebus *resolventibus* atque *amodynis* parata, *camphora* bene corroborata in vino cocta.

§. 11. Si exulceratio adest præter jam dicta vulneraria & externa *clysteres uterini* locum inveniunt, qui parari possunt ex ∇ fl. samb. plantag. vin. Sach. h. camph. myrrh. aloë, floribus hyperici, rosar, &c. quæ & mundificandi, & consolidandi virtute pollent.

SECTIO I.

De Hemorrhagiis.

CAPUT. II.

De

Hemorrhagiis in genere.

§. 1.

Hæmorrhagia est præternaturalis sanguinis effusio contingens ordinario in partibus tenerioris, ac rarioris textura, & ubi ipsa vasa san-

qui fera in superficie sunt dispersa, ortum ducens ex liberiori sanguinis motu impedito, & ad tempus per certas partes aut viscera sufflaminato.

§. Causa proxima & genuina omnis hæmorrhagiæ est sanguinis liberior motus in circulo suo impeditus: quo facto juxta naturæ motuumque hydraulicorum leges impulsus, ac impetus sanguinis in vicina ac patentiora vasa pertingit, quæ cum copiam superfluum commodè ferre non possint expanduntur nimium, tandemque dehiscent illis in partibus quæ sunt teneriores, mollioriore & ubi vasa prominent minus tecta carne vel cute.

§. 3. Quæstio hic oritur an per arterias an vero per venas sanguinis eruptio contingat. Ubi respondetur quod per vasa utriusque generis prorumpere possit sanguis præter naturam vasa distendens, prababile tamen est sanguinem arteriosum magis excerni, quam venosum, propter valvularum situm, refluxum in venis impediens.

§. 4. Cause procatartica & remotiores variæ sunt, ex naturalibus sese offerunt subjecta ratione temperamenti sanguinea vel etiam cholericæ activioris ingenii, sanguinem copiosum tenuem ac mobilem in vasis foventia ratione ætatis juvenilia atque virilia.

§. 5. Observatione dignum est certis ætatibus per certa loca hæmorrhagias magis esse familiares: ita narium hæmorrhagiæ pueris & adolescentibus solennes sunt, juvenibus hæmoptysis unde m. circa hanc ætatem ingens phthiseos metus, consistenti vero s. virili ætati magis communes sunt hæmorrhoides.

§. 6. Ex causis naturalibus porro certa anni tempora peculiare hæmorrhagiæ species producant. Licet enim quovis ferme anni tempore hæmorrhagiæ varii generis contingant, frequentiores tamen sunt hyeme hæmoptyses, mictus ac vomitus cruenti, æstatis vero tempore & vere hæmorrhagiæ narium.

§. 7. Ex causis non naturalibus animi pathemata frequentissime hæmorrhagias causantur, imprimis a terror atque ira, porro errores in Diæta v.g. abusus ætuosorum vini generosioris, omniumque rerum sanguinem copiosum producentium. Huc etiam pertinet motus, & exercitatio corporis nimia, nec non suppressio excretionum sanguinis consuetarum.

§. 8. Ex Causis præter naturalibus Cachexia, malum hypochondriacum, omnes morbi spasmodici, obstructions viscerum frequentissime conjunctas habent hæmorrhagias.

§. 9. Nec prætereunda sunt contusiones graviores capitis, aliarumque partium. Solennissimæ enim sunt hæmorrhagiæ narium post contusionem capitis, ita etiam post contusiones membrorum graviores narium hæmorrhagiæ imo Dysenteria vel vomitus cruentus teste experientia observati fuerunt. Idem accidit casu ab alto, qui eodem cum contusionibus habet effectus.

§. 10. Post graviora vulnera & vasorum dilacerationes quamvis multum sanguinis excretum fuit; nihil ominus tamen facile excitantur hæmorrhagiæ, vel febres synochæ inflammatoriæ nisi mature succurramus V.S.

§. 11. Dantur & aliæ hæmorrhagiarum causæ procatarcticæ v.g. membrorum amputatio, luxationes tumores inflammatorii nec non intempestivus adstringentium stipticorum sanguinem in crassantium, & opiatorum usus in personis plethoricis vel sanguineo melancholicis.

§. 12. Signa hæmorrhagiarum diagnostica non sunt obscura. Siquidem autopsia cognoscuntur, si præsens sit morbus, imminentem vero prænunciant tensiones, & spasmi in hac vel illa parte vid. Hoffm. Diss. De Hemor. origine §. 6.

§. 13. Prognosis quod attinet, omnis hæmorrhagia quo magis enormis, eoms. etiam periculosa.

§. 14. Majus imminet periculum si ex arteria sanguis prorumpit maximum si major truncus vasis sanguiferi fuerit læsus.

§. 15. In morbis malignis cum exanthematibus conjunctis periculosissima est hæmorrhagia.

§. 16. Pallor & discoloratio faciei, extremorum frigus deliria lypothimix, convulsiones & singultus hæmorrhagiis supervenientia tristissimum prænunciant eventum.

§. 17. Salutaris dicenda est hæmorrhagia, quæ sanguinem superfluum, præsertim ex suppressa evacuatione consueta, debita in quantitate evacuat.

§. 18. In hæmorrhagiarum cura ante omnia respiciendum est ad causas procatarcticas. Si ex abundantia sanguinis fit absque V.S. præcaveri hæmorrhagia minime potest. Si ex obstructione visceris, & impeditiori sanguinis motu in partibus abdominis hæmorrhagia oriatur, sicuti contingit in Hypochondriacis apperientia J. realia Ossa, & quæcunque visceribus tonum ac robur conciliare solent

in usum sunt vocanda. Si ex motu vehementiore corporis & animi vel ex abusu *antuosorum* hæmorrhagia nascitur *anodyna sedativa acidula* & actu *refrigerantia* commodum inveniunt locum.

§. 19. In hæmorrhagia sæpius recidivante, quod plerumque indicium est, Hypochondria vitio quodam laborare, præter jam dicta *stitalia* conveniunt quoque amara *sanguinis antuascentiam* blande *promoventia* & *obstructiones* placide *referantia*.

§. 20. Nunquam accedendum est ad stiptica externa ubi magna est congestio & impetus sanguinis ad partem affectam: item statim in principio quando non multum sanguinis effluxit maxime in statu plethorico, quoniam hæc remedia malum non tollunt sed sæpius gravissima symptomata excitant.

§. 21. Stiptica externa v. g. *caput mortuum* Oli vel liquor *stipticus* vel *pulveres stiptici* locum inveniunt, quando magna sanguinis copia jam jam effluxit, & quando extrema incipiunt refrigerari ac lypothimiae metus instat.

CAPUT. II.

De

Hæmorrhagia narium.

§. 1.

Hæmorrhagia narium est *praternaturalis sanguinis effusio facta ex apertione vasorum sanguineorum minimorum tunicam narium interiorum perreptantium, proveniens a circulo sanguinis inequali & inde dependente maximo sanguinis impetu ad caput.*

§. 2. *Causa proxima* hujus morbi est circulatio sanguinis inæqualis facta cum impetu. Quodocunque enim ob certas causas procatarticas liberior sanguinis circulus in aliis partibus sufflaminatur, tunc majori impetu, præsertim si sanguis adhuc floridus tenuis & mobilis, qualis est in juvenili ætate, ad caput ruit, vasa sanguinea extendit, & ubi minorem invenit resistantiam, perrumpit, sicque effusio contingit.

§. 3. Familiaris esse solet juvenibus & adolescentibus, habitus corporis

corporis spongiosi præsertim post corporis & animi vehementiorem commotionem, vini copiosi, atque liquorum osorum ingurgitationem tempore æstivo, austrino.

§. 4. Præter reliquas causas omnibus hæmorrhagiis in genere communes effusionem & stillicidium sanguinis e naribus producere valent sternutatoria fortiora, & inspirata aëria.

§. 5. Hæmorrhagia narium frequentissimum est symptoma febrium ardentium, & interdum malignarum, item Variolarum, Morbillorum in subiectis sanguineis, atque cholericis: quoniam in talismodi morbis circulatio sanguinis admodum inæqualis apprehenditur, ob spasmodicam contractionem hinc inde factam, sanguinisque orgasmum.

§. 6. Distinguitur hæmorrhagia narium in *criticam* & *symptomaticam*. Illa instituitur à natura bonum in finem ad ejiciendam superfluum sanguinis quantitatem. Hinc fit cum euphoria & allevatione symptomatum & dici potest salutaris. Hæc vero semper est periculosa præsertim si enormis sit, cum symptomatum augmento & majori atrocità, viriumque diminutione.

§. 7. *Signa* imminentis narium hæmorrhagiæ sunt capitis dolor gravativus, tumor colli, pulsatio vehemens arteriarum circa tempora & collum, oculorum hebetudo, rubor faciei, narium siccitas & pruritus, lacrymarum involuntaria ejectio: quæ omnia imminentem narium Hæmorrhagiam patefaciunt præsertim in sanguineis & prædispositis subiectis.

§. 8. In nimia hæmorrhagia, eaque periodica, & consueta solet ut plurimum præcedere quædam cutis horripilatio, rigor pedum frigus, alvus adstricta & dolor tensivus circa hypochondria.

§. 9. In juvenili ætate temporeque æstivo à motu & exercitatione corporis, nec non ab incallescencia vini excitatæ narium hæmorrhagiæ non sunt periculosæ sed satis securæ.

§. 10. Si crebrius revertuntur Hæmorrhagiæ, & ex errore in rebus non naturalibus commissio vel causa alia externa avertuntur atque sistuntur, capitis affectus plerumque solent succedere.

§. 11. Quin puerili ætate crebriores narium hæmorrhagias experiuntur ut plurimum ætate juvenili, hæmoptisi, & ex hac phthisi laborant.

§. 12. Criticæ narium hæmorrhagiæ subito suppressæ periculosissima symptomata produciunt v. g. anxietatem suffocatoriam in pectore, tumorem œdematosum capitis, inflammationem capitis, soporem lethargicum, hæmicraniam, apoplexiam.

§. 13. Si in principio malignorum morborum accidunt stillicia immoderata, & incoercibilia nihil boni portendunt. Optimæ autem censentur quæ accedunt tempore, quo morbus solvi solet.

§. 14. Indicationes primariæ sunt sanguini inæqualiter circulanti liberiores restituere circulum ejusque impetum ad caput divertere & ad inferiora trahere, tandemque aperta vasculorum orificia claudere ac obdurare, semper tamen respectum habendo ad causas procatacricas.

§. 15. Ufu interno convenientissima sunt lentiora diaphoretica: instar omnium autem commendatur ꝰc. camphora addito si malum gravius Sacharo ꝥ ad gr. iiij. vel v. & laudano opiato ad gr. ij. Propinari hoc remedium potest cum aquis diaphoreticis, & antispasmodicis, ac cum regimine diaphoretico.

§. 16. Derivationis gratia commendatur V. S. in brachio mature instituenda, nec non pediluvia ex herbis cephalicis parata additis cineribus clavellatis & ꝰe communi.

§. 17. In cura porro videndum est an alvus sit aperta sin minus aperienda est clysmate.

§. 18. Si hæc non satisfaciunt externe fronti, temporibus, ac collo nisi simul conjunctus sit morbus acutus applicari potest, & naribus quoque suscipi sequens cataplasma.

Rec. † Rosacei.

▽ Rosarum aa. ʒj.

✓✓ Camph. ʒj.

⊙ ʒij.

Opii ʒss. m. & frigide applicetur.

§. 19. Hisce omnibus incassum adhibitis si nimius sanguinis affluxus maximi periculi metum afferat ad liquorem stipticum accedendum est, vel confugiendum ad caput mortuum ꝰcum succo plantaginis mixtum: quod sub forma turundarum naribus applicari, & intrudi potest ceu potentissimum adstringens.

§. 20.

§. 20. Nunquam accedendum ad adstringentia & refrigerantia fortiora nisi periculum immineat.

§. 21. V. S. inter initia morbi in parte opposita vel etiam remota instituta non contemnenda : abstinendum autem à V. S. si ingens sanguinis copia jam promanaverit. Ita quoque cavendum à sæpius repetito V. S. usu loco præservationis ne morbis Chronicis ansa præbeatur.

§. 22. Ab aere frigido æger probe est arcendus & præsertim pedes, ac partes corporis extremæ ab aere frigido defendendæ.

CAPUT III.

De Hæmoptysi.

§. I.

Hæmoptysis est ejection sanguinis plerumque floridi & spumosi in majore vel minore copia ex ore proveniens à respirationis officina, puta pulmonibus asperaque arteria, nunc citra singularem dolorem vel tussim validam, sed cum levi saltem screatu nunc cum tussi conjuncta.

§. 2. Differt hæmoptysis à vomitu cruento ratione (1) partis affectæ. Nam in Hæmoptysi pulmones cum aspera arteria laborant, in vomitu cruento vero ventriculus affectus est. (2) Differunt ratione sanguinis excreti qui in Hæmoptysi plerumque floridus & spumosus est in vomitu cruento vero nigricans. (3) Ratione symptomatum. Nam in Hæmoptysi sanguis vel cum levi creatu vel cum tussi excernitur, in vomitu cruento vero absque creatu vel tussi.

§. 3. Differt porro hæmoptysis ab illo sanguinis sputo, quod ex faucibus & gurgulionis partibus internis originem trahit ipso colore, nec non modo ejectionis, siquidem in hoc levi screatu sanguis paucus excernitur atrii plerumque coloris cum sputo viscido permixtus; sanguis autem è pectore sive pulmonibus cum tussi levi & pectoris quadam commotione excernitur, & spumosus magis est & floridus.

§. 4. Deinde etiam differt hæmoptysis ab illo sanguinis sputo, quod in pleuritide, vel aliis thoracis læsionibus contingit, quod in his morbis non excernatur sanguis purus, sed flavo magis sputo, vel etiam purulen-

rulento permixtus, & quidem in pauca admodum quantitate, cum validiore & admodum molesta tussi.

§. 5. Differt tandem hæmoptysis ratione *modi læsionis*. Hinc alia est, a urptione vasorum majorum, alia vero ab erosione vasorum. Illa in instanti sæpius fit, & cum magna sanguinis profusione interdum ad aliquot libras, & certis paroxysmis seu intervallis recurrit: hæc autem vitium pulmonum sequitur, & cum respiratione difficili ac dolore pectoris gravativo ordinarie conjuncta est, & continuo magis investat, minore tamen semper sub quantitate sanguis excernitur, & ex hac ut plurimum sequitur phthisis.

§. 6. *Causa proxima* ex antecedentibus nota est, nec opus est ut in *remotioribus* & *procatarcticis* describendis longiores simus. Omnia enim huc revocanda sunt, quæ in genere de Hæmorrhagiis diximus.

§. 7. In specie vero hæmoptysin præter communes causas compressio thoracis violenta, casus ab alto, gravis contusio, vulnus, vociferatio nimia, quæ facile rumpi solet vas sanguineum.

§. 8. Porro hæmoptoici plerumque vitium habent in Hypochondriis sive in hepate sive in liene, ubi obstructio quædam gravior subsistit: quæ si non radicitus tollitur, sæpius recurrit malum & frustra propinantur omnia incrassantia, & adstringentia remedia.

§. 9. Hæmoptysis sæpius esse solet symptoma Hystericæ passionis in foeminis, quemadmodum in viris affectionis Hypochondriacæ. Quandoquidem a spasmis contractis, & coangustatis sanguinis meatibus in visceribus abdominis sanguis impedito ejus liberiori circulo ad angustias redactus impetu, ac copia affectat exitum, & qua data porta erumpit.

§. 10. *Signa diagnostica* per se sunt manifesta, & in definitione jam jam tradita: quod vero *prognosis* concernit, si Hæmoptysis originem habeat à causa externa vel plenitudine sanguinis, quamvis in larga satis copia prorumpat sanguis, modo cito curatio legitima instituat, omnis ferme periculi expertus est.

§. 11. Subjecta in quibus Hæmoptysis sæpius revertitur plerumque sunt tabida, maxime si ex viscerum abdominis obstructione & vitio malum natales suas agnoscat.

§. 12. Si sanguinis sputo supervenerit puris expectoratio malum Secundum *Aph. Hip. 5. l. 7.*

§. 13. In cura ante omnia diligentissime ad causas respiciendum & si ex *Plethora* malum provenit V. S. tempestive instituta præservat & curat.

§. 14. Si à violentia externa oritur remedia diaphoretica & sanguinem congruatum resolutentia in usum vocanda, si ex obstructione viscerum aperiencia.

§. 5. In genere vero sequenti methodo cura optime instituitur (1.) Ipso in paroxysmo instituitur V. S. in brachio vel pede ad 3. aliquot, quæ post 3. vel 4. horas si malum non sistitur iterari potest (2.) adhibendus est clyster non adeo stimulans sed saltem emolliens (3) Interne sequens potio præscribenda.

Rec. ▽ *Plantag.*

Portulac.

Papav. Rhead.

Nymph. aa. ʒj.

Acet. dest. ʒj.

Lap. 69. ʒj.

Ⓞ *Purif.*

Sangu. Drac.

Hamat. præp. aa. ʒij.

Syrup. de Symp. Fern. vel Mirtillorum ʒß.

De qua singulis horis aliquot cochlearia sumantur si malum gravius & periculum in mora Tra ☐☐ aut Liqueor ꝑtialis admisceri potest, item *laudanum Opiatum*, qualis mixtura in omnibus enormibus & periculosis Hæmorrhagiis locum invenit. Postremo remedia consolidantia præsertim si gravior læsio vasis cujusdam facta fuerit in usum trahenda v. g.

Rec. *Rad. consol. Maj. ʒj.*

Herb. Agrimon.

Hedr. terrestr.

Scabios.

Sanicul.

(M) 2

Pulmon.

Pulmon.

Tussilag. aa. m. j.

Summit. Hyperic.

Millefolii aa. m. β.

Fl. Papav. errat.

Bellidis.

Boraginis

Cynoglossa.

Symph. aa. p. ij.

Sandal. rubr. 3β.

Coque in s. q. aqua communis tunc

Rec. Colat. mens. j β.

adde.

Sir. de Symph. Fernel. 3iij.

Cui decocto etiam admisceri poterunt pro re nata *pulveres sti-*
ptici praesertim, *Hamathites* in subtilissimum pollinem redactus,
item *Sanguis Draconis* vel etiam *E. E. traumatica* vel *tra. stiales adstrin-*
gentes varii generis admisceri possunt, & tam tempore paroxysmi
quam extra illum istud commode usurpari potest.

§. 16. Extra paroxysmum conveniunt leniora evacuantia
& aperientia non omissis antispasmodicis.

§. 17. Ab omnibus stipticis austeris acidis, opiatorum magna
dosi cavendum est sedulo, praesertim si ex Plethora vel ordinaria eva-
cuatione sanguinis prohibita malum suscitetur: Nam anxietates praecordiorum, & cardialgiam efficere vel augere solent.

§. 18. Omne frigus, ventique septentrionales probe sunt
vitandi, nec non aer nimis calidus & aestuosus. Item ☉ meri-
dianus, omnesque motiones corporis & animi, & quicquid M. S.
nimium exagitare valet fugiendum, ita quoque abstinendum à cibis
piperatis, aromaticis & supra modum acidis vel ☿is, nocet quoque
vinum, rubrum tamen concedi poterit si moderate sumatur.

§. 19. Pedes à frigore probe defendendi, & commendanda
pediluvia, quæ simul ad sanguinis distributionem, & derivationem
ad partes extremas egregiam locant operam.

§. 20.

§. 20. A terrore qui suscitatur præsertim in dispositis omnis generis Hæmorrhagias, item aliquoribus ætuosis temperet sibi æger.

CAPUT. IV.

De Vomitu sanguineo, & fluxu Hepatico

§. I.

Vomitibus cruentis est sanguinis ut plurimum nigricantis cum pituita mixti per vomitum ejectionis proveniens ex aperto quacunque ratione vase sanguineo ad ventriculum pertinente.

§. 2. Differt vomitus cruentus ab Hæmoptysi potissimum in hoc, quod in Hæmoptysi sanguis ejiciatur expulmonibus & aspera arteria, & excernatur plerumque floridus atque spumosus: in vomitu cruento vero ex ventriculo excernitur colore ut plurimum nigricans cum alimentis pituita permixtis.

§. 3. Fluxus hepaticus, qui tamen rarior affectus est, est sanguinis plus, minusve nigricantis interdum carniæ loturæ similis absque singulari dolore per alvum ejectionis.

§. 4. Fluxus hepaticus probe distinguendus est a Dysenteria. Hæc enim cum spasmo dolorifico in intestinis conjuncta est: ille vero absque notabili dolore contingit. Deinde distinguendus est fluxus hepaticus a fluxu Hæmorrhoidali, quoniam hic fit cum dolore tensivo circa anum & cum tenesmo, abdominis compressione in fecum ejectione contingit, sanguisque exit floribus: ille vero absque tenesmo & notabili dolore contingit, nec sanguis floridus excernitur.

§. 5. Causa tam proxima, quam m. remotiores pro catartica conveniunt cum reliquarum Hæmorrhagiarum causis: in specie tamen vomitus cruentus in sexu sequiore sæpius agnoscit ceu causam procatarticam suppressionem mensium.

§. 6. Vomitus cruentus sæpius est symptomaticus ortus ab inflammatione ventriculi propter assumpta venena mineralia & sublimatum, arsenicum &c.

§. 7. Fluxus hepaticus à veteribus adscribitur hepati; sed perperam, legibus enim anatomicis repugnat. Provenit potius ex vasis meseraicis, ubi sanguis congestus tandem membranas intestinalium rumpit, & in insigni quantitate ater ille succus plus minus serosus ad ℥ij vel iij interdum ejicitur cum virium & appetitus prostratione, negandum tamen non est, hepatis indurationem hunc fluxum interdum posse producere.

§. 8. *Signa diagnostica* per se sunt manifesta, & ex superioribus patent: quod tamen vomitum cruentum a suppressione mensium imminuentem attinet accidit ille plerumque circa mensium tempus ordinarium cum alvi adstrictione, murmure ventris, dolore ac tensione Hypochondriorum præsertim sinistri Hypochondrii, dolore dorsi gravativo, magna virium prostratione usque ad syncopen, anxietate præcordiorum, sudore frigido, appetitu dejecto; ipso vero in paroxysmo frigent plerumque artus extremis vasis detumescen-
tibus.

§. 9. In sanguinis vomitu ex Pancreatis vitio percipitur dolor profundus & gravativus in superiore lumborum parte ubi situm est Pancreas, imo sequi solet puris vomitus ob pancreas exulceratum.

§. Fluxus hepaticus cum dextri Hypochondrii dolore plerumque complicatur, & in confirmato ac desperato Hypochondriaco malo contingit, & sæpius ad mortem ægrotantes ducit.

§. 11. Vomitus sanguinis variolis vel etiam morbillis primis morbi diebus in subjectis annosioribus, sanguineis atque plethoricis superveniens absque periculo est, & sæpius cum levissime accidit.

§. 12. Vomitus sanguinis ingens periculum minatur si ex gravi ventriculi inflammatione ab assumpto veneno nascitur.

§. 13. Vomitus sanguinis criticus a nimia sanguinis copia, in illis subjectis, quæ mensum vel hæmorrhoidum suppressione laborant non semper periculosus est non tamen negligendus.

§. 14. Vomitus sanguinis interdum periodice recurrit, certo ac statuto tempore, maxime in foeminis suppressione mensium laborantibus.

§. 15. Fluxus hepaticus incipiens & in juvenibus difficulter
curatur

curatur, inveteratus & in senibus fere nunquam. Ducit enim ad cachexiam, tabem, hydropem & tandem ad mortem.

§. 16. In Cura vomitus cruenti diligenter attendere debemus causas, item an Criticus an symptomaticus sit. Ex hisce enim formandum indicium utrum sistendus an vero linquendus sit.

§. 17. Si ex sanguinis plenitudine ad revulsionem proficua erit V. S. in pede instituta, vel etiam ipsorum pedum sola immissio in ▽ calidam qua egregie derivatur sanguis ad inferiora.

§. 18. Si ex obstructionibus viscerum, extra paroxysmum, deobstruentia *Stialia Osa, amara & leniora evacuantia* omne absolvent curationis punctum.

§. 19. In ipso paroxysmo ante omnia V. S. celebranda nisi nimium jamdum sanguinis evacuatum fuerit: deinde *Clyster* injiciendus est, tam ad revulsionem, quam etiam ad scybalarum evacuationem, quæ retenta semper pejorem reddunt statum: porro sanguis congruatus in ventriculo hærens & dissolvendus, & simul quoque evacuandus est, quod commode præstat sequens pulvis.

Rec. Rhabarb. ʒj.

℥ diaph.

Lap. 6ʒ.

℞ purif.

Pulv. Anglic. aa. ʒʒ.

M. f. pulv. cujus dosi ʒij.

Tandem opera danda est, ut vasa nimium aperta vel etiam erosa iterum consolidentur, quo nomine commendantur *decocta vulneraria vel etiam tra traumatica.*

§. 20. Ratione Dietæ confertur potu ordinario ▽ *chalybeata*, aut cerevisia tenuis, cui instillata est *tra ʒ Zuvelff. vel cydoniata*, cibi facilis coctionis & pauci offerendi, conducit quoque vinum rubrum parcius tamen datum.

§. 21. Si ex assumpto veneno proficiscatur Theriacalia cum ʒo & antispasmodicis mixta celerrime & magna dosi applicanda.

§. 22. In vomitu cruento & fluxu hepatico ad consolidationem in fine mali laudatum deprehensum fuit vinum Hispanicum cum ʒo *amygd. d. vel olivarum* cum pane tosto mixtum & exhibitum.

§. 23.

§. 23. Fluxus hepatici eadem est cura, eademque medendi methodus sicut vomitus cruenti.

§. 24. Reliquæ cautelæ in cura horum morborum observandæ repetantur ex antecedente capite.

CAPUT V.

De

Mictu Cruento.

§. 1.

Mictus cruentus est nihil aliud quam *præternaturalis sanguinis sive puri sive cum lotio permixti pervias urinarias excretio.*

§. 2. *Causa proxima* est circulatio sanguinis impedita & inæqualis & ab ea dependens vasorum sanguineorum dilatatio, læsio, atque dilaceratio.

§. 3. *Causæ procatacæ* atque *occasionales* variæ possunt esse. Ex *naturalibus* sese offert temperamentum sanguineum. Sanguineis enim & plethoricis item juvenibus atque viris sanguinem floridum habentibus hic affectus familiarissimus esse solet præprimis si accedat vini immoderatus usus uti refert Hildanus Cent. 3. obs. 52. vel acria aromata & alliacea inter cibos frequenti in usu sint.

§. 4. Ad hunc effectum producendum contribuunt porro Θ ia volatilia sanguinem rarefacientia vel Θ iam purgantia maxime aloctica item Cantharides quæ Θ e suo caustico volatili partim sanguinem rarefaciunt partim etiam venarum orificia erodunt, nec non diuretica fortiora & calida uti sunt balsamum Δ tereb. $\circ$ junip. similiaque calidissima $\circ$ interdum etiam coitus frequentior hunc morbum producit.

§. 5. Ex *præternaturalibus* causis notari meretur acrimonia scorbutica vel Hæmorrhoidum in viris, & mensium in foeminis suppressio, vel obstructio viscerum sive hepatis & lienis Hypochondriacis etiam hic affectus admodum familiaris est.

§. 6. Affectus hic symptoma frequens solet esse calculosorum præsertim si fuerint sanguinei, Ita quoque in inflammatione & ex-ulcera-

ulceratione renum urina solet interdum prodire cum sanguine mixta sed quantitate pauciore, nonnunquam in morbis acutis præsertim Variolis & morbillis, petechiis, peste urina etiam cruenta ejicitur, & maximum plerumque prænunciat periculum.

§. 7. Tandem ex *causis externis* hunc affectum producere valent vehementior equitatio in subjectis plethoricis, casus ab alto, contusio & percussio in regione lumbari, nec non elevatio gravioris ponderis.

§. 8. Differentia mictus cruenti à parte affecta sumitur. Interdum enim ex ipsa vesica, interdum ex renibus interdum ex membro virili sanguinis extravasatio atque profluvium contingit.

§. 9. Signa mictus cruenti uroscopia suggerit, caveat tamen medicus ne à flammea scorbuticorum quorundam urina interdum sanguinis colorem mentiente decipiat; consistit vero differentia in hoc si à *Θibus* urina rubicunda tunc sedimentum deponit instar cinabaris vel incarnati coloris: si vero urina à sanguine apparet interdum instar loturæ carnis, & sedimentum dejicit nigricans atque grumosum. Deinde etiam perspicua solet esse scorbuticorum urina opaca magis quæ est à sanguine. Tandem etiam linteo explorari potest in mictu cruento purpurea vestigia ostendit secus ac in scorbuto.

§. 10. Pathognomonicum mictus cruenti signum est si grumi sanguinis fundum in urina petentes vel etiam natantes & fluctuantes observentur, & post urinæ fluxum ipse sanguis deprehendatur in membro.

§. 10. Signa partis affectæ sunt sequentia. Si *ex renibus* profluxit sanguis conjungitur, vel m. præcedit dolor lumborum gravativus aut in ipso paroxysmo calculi, vel etiam post ipsum minuitur; si *ex vesica* urinaria dolor & ardor circa inguina observatur & paucus sanguis cum purulenta ut plurimum materia simul excernitur. Si *ex membro virili* profluvium tale contingit citra urinæ fluxum, & dolorem lumborum vel abdominis *ex ipsa urethra* guttatim citra ullum dolorem stillat sanguis.

§. 12. In consuetis interdum admodum salutaris est talis mictio. Constat enim observatione practica quosdam per circuitus nonnunquam, mingere sanguinem & si nihil sanguinis effluerit capitis dolore vexari, oculorum aciem hebetari, vertiginem pati, alios in co-

mitialem morbum incidere; alios malo hypochondriaco, hydrope aut nervorum vitio affici.

§. 13. Si mictus cruentus contingit in plethoricis, & qui sanguinem mittere vel cum euphoria ejus effluxum per alias vias experti sunt citra periculum est.

§. 14. Si ex inflammatione renum, & exulceratione vesicæ contingit tabem insignem hisce partibus illatam designat, maxime si cum saniosa materia junctus fuerit.

§. 15. Si fluxus fuerit enormis viresque deiciat periculosum & fraudulentum malum est, & ad hydropem, cachexiam, hecticam apertissimam pandit viam.

§. 16. Si magnum vas ruptum fuerit in renibus, ita ut sanguis purus atque sincerus magna in quantitate procedat, inque grumos facile vertatur, tunc ipsos ureteres obstruere & urinæ suppruSSIONem subsequente lypothimia causari poterit.

§. 17. Cura generalis consistit in eo ut spasmi, sine quibus nunquam talis fluxus perficitur, sistantur, & sanguini liberior circulus per corpus concedatur, postea viæ, & vascula læsa, ac fauciata convenientibus remediis consolidentur.

§. 18. Cura specialis adversus causas est dirigenda: si itaque ab acrimonia vel nimio calidorum remediorum usu proveniat mictus cruentus v. g. à cantharidum præpostero usu *lac recens cum rad. Alb. coct.* convenientissima erit medicina, vel hujus loco substituti poterunt emulsiones *ex seminibus refrigerantibus atque anodynis* non omisso Φ , vel potest misceri *lac recens cum vitello ovi aut croco*, vel etiam cum *bolo Armenia & succino*.

§. 19. In morbis malignis si mictus succedit cruentus Φ . *Camphora* mixtum omne expediet negotium: idem præstant *diaphoretica cum anodynis & Dosis* permixta, si à dolore & inflammatione renum oriatur.

§. 20. Si perseverat malum & erosio sive exulceratio viarum urinarum metuenda præstat adhibere *decocta vulneraria & consolidantia*, & cum his assumere bolum *Armenia & sigillatam*, lap. 69. *diaph. &c.*

§. 21. Si immodicus sit fluxus ita ut vires præsentissime deiciat cogitandum est de sedando tali fluxu. Non præsentius remedium
hic

hic datur ipsa tra Grammani præsertim si cum *laudano opiato aut Eff. anodyna* combinata fuerit, non omittis clysteribus V. S. aliisque impetum sanguinis derivantibus remediis.

§. 22. Si critica fuerit hæc evacuatio minime cohibenda est.

§. 23. Externe cataplasma cum *†to rosaceo aqua rosar, VJ Camph. O saccharo* h sine noxa, & cum summo effectu a quacunque etiam causa malum ortum fuerit, applicari potest.

§. 24. Præservant ab hoc malo leniora *purgantia Rhabarbarina* *¶ea, Osa, temperata Stialia*, item *decocta vulneraria*, quem in finem laudem merentur *Veronica Agrimonia Hedera Festris, radix Althæa &c.* In sanguineis V. S. tam curationis quam præservationis causa præsidium est laudatissimum.

§. 25. Styptica omni tempore maximopere vitanda sunt. Succedit enim, experientia teste, inflammatio, exulceratio hæctica &c.

§. 26. In Diæta abstinendum est ab omnibus *Θinis* acribus calidis: laudantur autem juscula humectantia & demulcentia. Item *Oriza, decoctum hordei, emulsiones o. amygd d. oliv. &c.*

CAPUT VI.

De

Nimio mensium profluvio.

§. I.

Nimius mensium fluxus dicitur, quando *sanguis ratione ipsius individui vel copiosius fluit, viresque dejicit, vel quando diutius ad aliquot septimanas durat, vel etiam quando frequentius revertitur, ita ut non expectet consuetum naturæ tempus, & menstruum spatium, sed singulis duobus vel tribus redeat septimanis.*

§. 2. Mensium profluvium nimium valde familiare solet esse sanguineis, spongiosorem corporis habitum possidentibus: maxime omnium autem hypochondriacis, alvo adstricta laborantibus, & quæ facile spasmodicas partium contractiones patiuntur.

§. 3. Disponit ad hunc fluxum frequens usus acidorum, & viscosorum ciborum, nec non liquorum. *Osorum crebra & intem-*

(N 2)

pestiva

pestiva ingurgitatio, corporis motus nimius, animi affectus, nimia salacitas, immoderatus remedium sanguinem fortiter pellentium v. g. purgantium, sudoriferorum, emmenagogorum & præcipue Aloeticorum usus.

§. 4. Nimum sanguinis menstrui profluvium per se facile cognoscitur si nimirum sanguis copiosius & præter modum evacuetur cum virium dejectione gravissimisque symptomatibus.

§. 5. Symptomata quæ hunc affectum comitari solent sunt tensio atque inflatio hypochondriorum, dolor fixus & gravativus lumborum, flatulentia abdominis cum appetitu dejecto, rigor, & horripilatio partium externarum, cum vasorum sanguiferorum disparientia, & detumescencia, facie pallida, livida, partes genitalium relaxantur, & intumescunt, sæpe etiam dolor in capite, & anxietas in pectore simul præsens est: quæ cuncta testantur spasmodicam partium externarum contractionem, & sanguinis in vasis hypogastricis stagnationem.

§. In hoc affectu considerata semper est sanguinis & quantitas, & qualitas, an nimirum sanguis sit fluxilis serosus? quod cognoscitur si in linteo pallidus juxta circumferentiam, in centro autem rubicundus apparet, an crassus & grumosus? an nigricans & foetidus? item an materia perulenta vel tenax viscosa immixta fuerit.

§. 7. Si purulenta materia immixta est exulcerationem quandam partium genitalium significat.

§. 8. Si sanguis viscosus foetidus nigricans excernitur, non adeo bonus existimandus est ægrotantis status. Indicat enim scorbuticam & cachecticam corporis dispositionem.

§. 9. Nimius & imoderatus fluxus ad cachexiam, hydropem tumorem pedum œdematosum viam sternit in sanguineis subjectis; graciliora autem, & teneriora subjecta in phthisin. & hecticam præcipitat, magnamque debilitatem toti corpori affert.

§. 10. Malum signum præbet si appetitus prostermitur, coctio est debilior, corpus refrigeratur. Idem quando accedit faciei decoloratio, pedum inflatio, viriumque debilitas ad lypothimiam quandoque accedens.

§. 11. Si critica fuerit evacuatio, corpus plethoricum expurgans, sique modum non excedat absque periculo est.

§. 12. *Cura generalis* eo dirigenda ut sanguinis circulus liberior restituatur, $\curvearrowright$ tuum ataxiæ & spasmodicæ fibrarum constrictiones auferantur, & consuetus sanguinis ad has vias motus diver-
tatur.

§. 13. *Cura specialis* adversus causas semper est dirigenda: si itaque a turgescencia sanguinis, ejusque impetu malum habeat originem, vel ex abusu emmenagogorum purgantium, $\curvearrowright$ tuosorum, & immoderato affectuum usu, modumque excedat $\curvearrowright$ $\textcircled{Q}$ cum ∇ plan-
taginis exhiberi potest, nec non opiata, aliaque anodyna cum pulveri-
bus diaphoreticis, & refrigerantibus.

§. 14. Si a tono partium genitalium ultra modum relaxato nimiaque harum humiditate contingat, præter alia succinum, corallia,
ossa animalium usta, ac $\textcircled{V}$ æ pingues erunt accommodatissima.

§. 15. Quandocunque ex viscerum obstructione, vel imbecillitate hoc profluvium nascitur sine Rhabarbarinis, $\textcircled{J}$ tialibus, amar-
is, resolventibus, & deobstruentibus nihil efficies.

§. 16. Ipso in paroxysmo ante omnia vena secanda est in ma-
nu ad unam saltem unciam sanguinem emittendo, licet jamdum
multum sanguinis effluerit, sic præsentissime sæpe conquiescit san-
guinea eruptio. Præterea immittendæ sunt manus in vinum calidum,
quod laudatissimum est remedium, vel si paupercula est in aquam ca-
lidam $\textcircled{C}$ e communi inpregnatam.

§. 17. Externe regioni pubis applicari potest spongia aceto rosa-
ceo inpregnata, vel vapor aceti ex scoris $\textcircled{J}$ tis ignitis erumpens utero ex-
cipiendus venit, aut lumborum regioni unguentum rosaceum cum
Camphora sacharo $\textcircled{h}$ $\textcircled{O}$ Hyosciami applicari potest.

§. 18. Corpus est probe ab injuriis frigidi aeris defendendum præ-
sertim caput, brachia, & pedes.

§. 19. Alvus semper aperta est servanda in & extra paroxys-
mum.

§. 20. Adstringentia, omniaque styptica pessima sunt, di-
sponunt valde ad phthisin tabem, cachexiam, hydropem asthma
melancholiam hypochondriacam, passionem hystericam, & ma-
lum ut plurimum augent.

§. 21. *Balnea laconica therma* . & omnia quæ plus justo sanguinem exagitant, & rarefaciunt fugienda, item & exercitium: uno verbo: excessiva omnia nociva, temperata optima.

§. 22. *Acidularum potus* in hoc malo non est noxius, modo non usurpetur tempore illo quo sanguis fluit: gaudent enim virtute aperiendi, leniter adstringendi. Hinc tonum viscerum labefactatum resistunt, obstructions reserant, sanguinis circulum liberiores reddunt, ejusque egressum impediunt.

CAPUT. VII.

De

Mensium suppressione.

§. I.

SUPPRESSIO mensium est *totalis menstrui sanguinis infœminis justæ ætatis singulis mensibus alias semel & ordinarie ex genitalibus fluentis præter naturalis cessatio*, proveniens a præter naturali sanguinis, vel ipsius uteri, vasorumque sanguiferorum constitutione varia, gravissima sæpe symptomata in corpore excitans.

§. 2. *Causa proxima* est impedita & inæqualis sanguinis circulatio: qua ratione vero purpureus iste fluor in motu suo, & circulo liberiore impediatur, vel ex antecedentibus jam manifestum est vel etiam ex subsequentibus patefcet.

§. 3. *Causæ hujus mali procatarticae* sunt variae. Interdum in ipsius uteri præternaturali constitutione quærendæ, quando nimirum substantia ejus sit nimis compacta & vasa sanguinea, ac pori nimis constricti: idem quando scirrhi, tubercula, pinguedo, cicatrices & tumores alii comprimentes adsunt; sæpius vero causa latitat in ipsa massa sanguinea.

§. 4. Sanguinis præternaturalis constitutio suppressionis mensium causa existit, quando qualitate, vel quantitate peccat. Ratione quantitatis abundantia vel etiam defectus considerationem meretur. Ratione qualitatis cacochymia consideranda venit, quando
nimirum

nimirum *mutascentia* legitima privatur, viscidisque pituitosis & crassioribus particulis refertus est.

§. 5. Reliquæ *causæ remotiores*, iterum sunt variæ. Ex *naturalibus* ratione temperamenti phlegmatica, ut & sanguinea constitutio huic malo frequentius obnoxia esse solet, ob sanguinis copiam, vaporumque angustiam.

§. 6. Ex rebus *non naturalibus* hic accusandus est (1) aer nimium frigidus præsertim in genitalia admissus. (2) Errores in diæta, victus nimirum crassus crudus frigidus concoctu difficilis, item acidus ut & potus frigidus (3) motus, excreta & retenta, nec non animi pathemata: hæc quid valeant in hoc affectu producendo noto notius est.

§. 7. Ex *causis præternaturalibus* varii sunt morbi qui foeminas in hoc morbi genus præcipitare valent v. g. febres varii generis, hypochondriaca, atque hysterica passio, omnesque morbi spasmodici.

§. 8. *Diagnos* hujus affectus non est difficilis, modo foeminæ ingenue confiteantur causas a quibus originem habet. Contingit tamen nonnunquam, ut lasciviores virgines vel viduæ impuro coitu imprægnatæ naturalem tunc temporis emanationem pro præternaturali venditent. Hinc probe caveat medicus, ne harum argutiis seductus committat crimen homicidii.

§. 9. Possunt autem sequenti modo gravidæ discerni ab iis, quæ mensium suppressione laborant. Nam gravidæ plerumque nativum corporis colorem retinent, cum contra foeminæ suppressione mensium laborantes pallidæ sint, & fædo faciei colore. (2) Gravidæ hilares sunt, & parum in animi pathematibus mutantur cum contra in suppressione mensium plerumque tristes sint (3) symptomata quæ gravidis in principio accidere solent in dies paulatim mitescunt: contra vero in mensium suppressione quo diutius menses subsistunt eo magis symptomata augentur, & cumulantur (4) In gravidis motus & situs infantis tertio mense manu ventri admota percipi potest: quod non fit in suppressione mensium, ubi potius tumor quidam œdematosus & durus, nec utero semper respondens percipitur.

§. 10. Signa ex quibus alias ipsa suppressio præternaturalis cognoscitur sunt sequentia: percipiunt foeminæ difficilem anhelosam respirationem, interdum si mensium temp⁹ imminet cum suffocationis metu

metu fortius moto corpore, cum totius corporis languore, gravitate pedum, pulsatione & tensione temporum, dolore dorsi & capitis, inflatione ventris, anorexia, horrore inordinato in calorem præternaturalem desinente & interdum vomitu jam pituitoso, jam bilioso.

§. 11. *Prognosis* quod attinet formanda hæc ipsa est vel ex mali diuturnitate vel ex causis, & symptomatibus conjunctis. Quo recentius itaque malum est eo citius: quo diutius vero substituerunt eo difficilius revocantur interdum etiam nunquam revocari possunt.

§. 12. Symptomata quo leviora & pariora adsunt, eo mitius malum, & vice versa.

§. 13. Omnium pessima censenda est ea suppressio, quæ à connato vitio malæ conformatæ uteri proficiscitur, aut si ulcerum cicatrices vel excrementiæ aut aliæ polyposæ, scyrrhosæque concrementiæ vasorum oscula occæcaverint. Tunc enim raro, aut nunquam remedio locus erit.

§. 14. *Indicationes curatoria* desumendæ sunt à causis. Si itaque à *plethora* originem habeat sanguis imminuendus erit V. S.

§. 15. Vitiosa sanguinis qualitas corrigenda erit competentibus alterantibus icidentibus, & aparientibus. Hinc amara, omnia remedia &c vol. ososo pollentia, nec non stialia sunt præstantissima non omittis leniter evacuantibus, nec non urgente ne-
cessitate emeticis.

§. 16. V. S. si saltim evacuandi sanguinis gratia adhibetur statim in principio administranda erit. Si vero revocandorum suppressorum mensium causa vena aperienda 3. vel 4. diebus ante consuetum evacuationis ordinariæ tempus fieri hoc debet.

§. 17. V. S. loco in debilioribus etiam crurum scarificationibus & cucurbitulis scarrificatis, ut & hirudinibus adhibitis uti possumus: quandoque tamen etiam cucurbitulæ non scarificatæ adhiberi possunt ad sanguinem ad uterum revocandum præcipue si ad alia loca feratur.

§. 18. Egregiam quoque locant operam balnea, therma, & pediluvia ex decoctis plantarum aromaticarum, & emollientium parata, item suffitus per infundibulum utero exceptus ex scoriis reguli & in solutis, vel ex decoctis convenientibus lateri candefacto, vel silicibus candefactis injectis.

CAPUT.

CAPUT VIII.

De

Nimio sanguinis Hæmorrhoidalis fluxu.

§. I.

Hæmorrhoidum fluxus nimius est præternaturalis sanguinis per anum, vasque hæmorrhoidalia effusio.

§. 2. Nimius Hæmorrhoidum fluxus dicitur, quando extra alvi depositionem sanguis largiter profluit, ac per aliquot temporis spatium durando corpus valde debilitat, & languidum reddit.

§. 3. Familiariter hic fluxus accidit personis sanguineis habitu corporis spongioso præditis, & quæ venarum copia & exilitate laborant, qualis corporis dispositio, & habitudo ad spasmodicas fibrosarum partium compressiones & sanguineas excretiones per omnem ætatem valde est proclivis.

§. 4. Notabile est quod illi, qui annis adolescentiæ, & juventutis frequentius periodicis Hæmorrhagiis narium, vel etiam Hæmoptysi afficiuntur si annosiores facti fuerint facile corripiantur fluxu Hæmorrhoidali, præsertim, si otio, & quiete delectentur, multum comedant, & adhuc magis si fuerint Hypochondriaci.

§. 5. Familiaris est hic fluxus plerumque sexui virili, non tamen excluditur sexus sequior, si nimirum mensium suppressione afficiatur.

§. 6. Oritur interdum hic fluxus ab assumptis acrioribus imprimis purgantibus resinosis, aloeticis, scammono, colocynthide, similibusq; : de cetero circa causas procatacéticas repetenda hic sunt omnia quæ in superioribus de Hæmorrhagiarum causis dicta fuerunt.

§. 7. Differunt Hæmorrhoides vel ratione partis affectæ. Hinc aliæ dicuntur *internæ* aliæ *externæ*. Illæ originem habent ab arteria Meseracia inferiore, & ramo splenico venæ portæ & exonerantur in ipsam cavitatem intestini recti, plerumque præcedentem habent gravitatem circa lumbos & dolorem instar pali intestino recto infixi, nullusque tumor externe observatur, sæpius etiam turbæ flatulentæ in Hypochondriis & abdominis regione sentiuntur.

§. 8. Hæmorrhoides externæ originem habent ex ramo Hy-
(O) poga-

pogastrico arteriæ Iliacæ internæ , & ex venæ cavæ ramo Hypogastrico, quæ vasa terminantur in musculos ani, ejusque sphincterem, & in his tumor dolor ardorque quidam observatur externe circa anum.

§. 9. Ratione *fluxus* aliæ sunt apertæ, & *fluentes* aliæ *cæcæ*: ratione eventus aliæ criticæ & salutare, aliæ minus salutare seu morbosæ.

§. 10. Si non ultra modum fluant Hæmorrhoides egregie expurgant sanguinem superfluum, & magnum levamen sanitati infirmæ, in primis ex Hypochondriaco malo & scorbuti foco afferunt, adeoque non facile quamvis in principio videantur nimie sistendæ, & extinguendæ sunt sive internis sive externis.

§. 11. Si nimius sit fluxus vires deiciens tunc sistendus convenientibus remediis. Facile enim viam pandit ad cachexiam, anasarcam, hecticam, ascitem &c.

§. 12. Si intempestive supprimitur fluxus Hæmorrhoidalis, eadem mala teste experientia oriuntur.

§. 13. Cura tam inquam extra Paroxysmum non differt à Curatione nimii mensium profluvii. Ipso enim in paroxysmo sanguinis motus divertendus, ac derivandus. Spasmi sine quibus hoc malum nunquam existit, tollendi ac sanguini liberior circulus concedendus.

§. 14. Primam indicationem adimpler V. S. in manu celebrata, quæ in sanguineis egregiam præstat opem tam inquam extra paroxysmum. Deinde etiam manus derivationis sine aqua calida sunt immittendæ.

§. 15. Secundæ & tertiæ indicationi satisfaciunt antispasmodica, nervina, carminativa & aperientia, ex Ess. Castorei, cort. aurant. cum S. macis acuata, item ex Tra J. Zuvelffer. antiphtisica Gramanni & Ess. anodyna parata, vel pulv. ex Oo, lapid. 69. Camph. similibusque cum Vis diaph. propinati.

§. 16. Si ex obstructione viscerum in Hypochondriacis hoc malum habeat originem Rhabarbarina J. trialia, Osa partim aperiendo, ac roborando, partim superfluum serum evacuando, uti superius jam jam de nimio mensium fluxu dictum, optatum afferunt auxilium.

§. 17. Si fuerint Hæmorrhoides externæ & nimium fluant, pulvis

pulvis Colophonæ cum albumine ovi mixtus non sine successu adhibetur. Plura de externis remediis & a mulietis vide in *Bergeri dissertatione de Hemorrhoidibus ultra modum profusis, & cæcis* §. XXXV. seqq.

§. 18. Ipso in Paroxysmo externe carminativa etiam calida uti *o. mentha, carvi, cum o. lil. alb.* mixta abdomini applicata laudabilem exerunt effectum.

§. 19. Ad fortiora externa styptica, & interna narcotica ac opiata raro, vel plane non accedendum. Hæc enim non modo magna cum pernicie sistunt hunc fluxum; sed & turbas in actionibus ratiocinationis relinquunt.

§. 20. Quando sanguinis fluxus nimis impetuosus est, & in personis ubi sanguis non abundat sed potius deficit prius adhibitis lenioribus internis accedendum ad fortiora styptica, & constringentia externa nempe *liquorem stypticum* qui cum stupa vel linteaminibus applicari debet.

§. 21. Abstinendum est semper ab omni motu corporis nimio & incalescentia, item à potu nimis spirituofo & assumptis acerbis, & alvus lubrica servanda ne ex induratione fecum alvinarum, quæ cum conatu ejiciuntur malum augeatur vel recrudesat.

CAPUT IX.

De

Hæmorrhoidibus cæcis & suppressis.

§. 1.

Hæmorrhoides cœcæ sunt *tubercula in intestino recto livida, rubicunda, interdum pallescentia, nodosa ac mollia sive verrucosa plus minus dolentia orta a congestione sanguinis in prædicto intestino.*

§. 2. *Causas tam proximam quam remotiores communes habent cum fluentibus: ratio autem cur sanguis facilius in intestino recto congeratur quam in aliis intestinis consistit in eo, quod (1) situs ejus sit perpendicularis (2) compages intestini recti admodum laxa (3) laxitas ejus facile augeatur à frequentiore, & ubetiore humiditate & (4) Venarum hæmorrhoidalium extremitates non tam in profundo substantiæ intestini recti recondantur, quam promineant &*

tenui saltem atque tensili admodum tunica obvelentur facilius distendantur ac lacerentur. Vid. *Bohnius de cæcis Hæmorrhoidibus*.

§. 3. Distinguntur Hæmorrhoides cæcæ in internas & externas. Illæ non facile in conspectum veniunt nisi sub evacuatione alvinarum fecum id contingat; hæ vero magis patent.

§. 4. Variant etiam ipsi tumores ita ut nunc vel *maiores* vel *minores*, ratione *numeri* nunc unus vel *plures*, ratione *coloris* nunc *lividi* vel *obscure rubicundi* nunc albicante materia turgidi appareant vid. *Bergeri Diff.* §. VII. XXIV. & XXV. item *Bohni. Diff.* §. IX.

§. 5. *Diagnos* hujus mali facilior est in externis, difficilior in internis. Externæ hæmorrhoides evidentiores sunt & visu, atque contactu dignoscuntur, quamvis etiam internæ uti jam dictum interdum promineant, sæpius tamen adeo profundæ seu altæ sunt, ut conjecturare eas potius, quam deprehendere liceat. Vid. *Bohnius* §. VIII.

§. 6. Utriusque tumoris genus prodit se vel pruritu mox dolore ab initio tensivo, hinc lancinante, hocque in progressu ut plurimum acerbissimo & ardente satis: exacerbatur autem dolor per vices, dum ægri alvum deponere conantur, & quidem sæpe ad deliquium usque animi, cum internis conjungitur interdum urinæ suppressio: externe vero præter jam dicta symptomata scissionem & ambulationem molestant reddunt vid. *ibid.* §. 9.

§. 7. Hæmorrhoides externæ minus malæ, & felicioris curationis sunt præ internis.

§. 8. Hæmorrhoides cæcæ quæ non adeo tument nec dolent minus periculosæ observantur, hinc potius naturæ committendæ quam aperiendæ.

§. 9. Si dolor Hæmorrhoidum valde augetur non tantum de intestini inflammatione, apostemate, ulcere fistuloso ac Gangræna metuendum, sed de convulsionibus quoque ac pervigiiliis continuis, quas dolores movent, de virium languore animique deliquio.

§. 10. Tubercula hæmorrhoidalia collo vesicæ urinariæ quo viciniora eo pejora, facile enim huius inflammationem Hæmaturiam ac Stranguriam producant, perinde ac in foeminis quo uteri collo eadem

eadem viciniore eo plus quoque periculi huic minantur ob arctius utriusque vinculum, imo prægnantibus sæpius causantur abortum.

§. 11. Hæmorrhoidibus alias consuetis vel arte vel natura suppressis facile subnascitur melancholia, Nephritis, mictus cruentus pleuritis Arthritis, malum Ischiadicum, podagra, hydrops, contabescencia Hæmoptysis, aliaque mala quam plurima: de quibus videatur *Hoffm. dissert. de salubritate fluxus Hæmorrhoidalis.*

§. 12. Indicationes curatoriæ consistunt in eo, ut hæmorrhoides fluere consueverint, & a natura vel arte suppressæ ad consuetam periodum reducantur; cæcæ autem & nunquam fluere consueverint discutiantur, semperque dolor sistatur: unde patet remedia aperientia, discutientia atque anodyna in hoc morbo omnem absolvere paginam.

§. 13. Si fluere consueverint ac venæ tumeant, vel dolor ardor & pondus in lumbis observetur aperiantur internis Aloeticis vel externis suppositoriis, frictionibus atque fomentis paratis ex herba malva Ebuli, centaurii, Cyclaminis, foliis siccis, succo ceparum, felle ataurine pulpa colocynthidis, semper tamen cavendo ne fortioribus excitetur inflammatio.

§. 19. Alii incisione facta cum scalpello vel Hirudinum applicatione Hæmorrhoides aperiant: ubi tamen notandum, quod prior modus non sine periculo administretur; posterior etiam tunc demum in usum vocandus, quando alia mitiora incassum fuerint adhibita, venæ tamen tumentes sint, & natura per has sanguinem evacuare consueverit vel velit.

§. 15. Alteri indicationi satis faciunt nec non tertiæ discutientia atque anodyna v. g. flores *Verbasci sambuci, chamomilla similique*, vel *Œ. infusa vel in lacte cocta* & calide applicata sub foveis, sacculi, lini-menti, & clysteris, aut suppositorii forma. Vid. *Bohnii diss. de Hæmorrh. cæcis* §. 30. seqq.

§. 16. Vngta, atque pingua non promiscue, adhibenda præsertim ubi dolor, & ardor adest inflammatorius atque ad gangrænam malum tendit. Transpirationem enim inhihent, ardorem exasperant, & venarum capacitatem notante *Vvedelio* augent, vid. *Bergeri diss.* §. 36.

PARS TERTIA.

De

Morbis ex motu & vitio lymphæ & feri or tis.

CAPUT. I.

De

Scabie, Herpete, Lepra, Variis, Gutta rosacea ac Tinea capitis.

§. I.

HI morbi sunt affectus cutis originem trahentes ex impuritate feri ejusque acrimonia ac stagnatione, & cognoscuntur ex defædatione cutis pustulosa, atque ulcerosa.

§. 2. Generantur hi affectus ex transpiratione prohibita non quidem in totum suppressa, sed potius quando excretio feri excrementitii quoad certas tantum partes suspensa est, dum nimirum Θ ia Ψ ea acida acria & caustica varii generis in sero contenta per hujus emunctoria poros minus ipsis convenientes commode non possunt excerni sed remorantur, & in cute stagnant & subsistunt ubi deinceps majore acredine concepta vellicationes, dolores, tumores, erosiones suppurationem, continui solutionem, & uno verbo inflammationem vel ulcera producant.

§. 3. Prout autem Θ ia illa ratione quantitatis & qualitatis differunt, & magis vel minus corrosiva sunt, eo pejora solent producere symptomata: unde dicti affectus gradu saltem differunt: modus autem generationis, nec non curationis fere idem esse solet paucis saltem mutatis.

§. 4. Quod scabiem in specie attinet est illa defædatio cutis & quidem magis universalis totius fere corporis cutim occupans excepta saltem facie, conjuncta cum pruritu, dolore, tumore, levique exulceratione.

§. 5.

§. 5. Herpes est nihil aliud quam scabies maligna à Θ e cuastico corrosivore lymphæ glandulas cutis miliares corrode, & destruyente prognata, ut plurimum certam saltem partem occupans.

§. 6. Lepra est Herpes universalis totius cutis cum ulcusculis sanguineis lympham acerrimam viscosam tamen stillantibus, unde superficies furfuracea fit, subtus latitantibus ulcusculis pruriginosis.

§. 7. Vari Germanice finnen sunt pustulae rubicunda ac dura magnitudinem seminis milii adæquantes quæ quandoque ex ingenito pure maturescunt, illoque expresso brevi disparent, vel etiam sine prævia suppuratione iterum siccantur.

§. 8. Gutta rosacea vulgo küpffericht Gesicht est facies pustulosa & ulcerosa variis tuberculis pruriginosis, & eminentius rubicundis stipata sique morbus inveterascit in monstruosissimam deformitatem facies & imprimis nares attolluntur.

§. 9. Tinea capitis sunt ulcera capitis foetida, crustosa cutim ejus erodentia, modo viridia, modo crocea, modo cinerea, ex quibus parum aut nihil saniei effluit, & quid emanat foetidum est, si in infantibus talismodi ulcerat ulcerosa tubercula caput occupant dicuntur Achores favi vel crusta lactea, quamvis hæc in faciem ac interdum universam corporis cutim occupet.

§. 10. Differt scabies ab Herpete (1.) quod illa magis sit universalis hæc vero magis particularis. (2.) Quod illa libentius obsecundet remediis, hæc autem difficilius sanationem admittat, sæpiusque revertatur, & contumax admodum sit. (3.) Non tantus pruritus, tantusque dolor in scabie, quam in Herpete percipitur.

§. 11. Differt scabies à Lepra (1) quod illa sit magis benigna, hæc autem mali moris non æque obsecundans remediis (2) quod in Lepra ulcera sint profundiora, cum furfuribus & squamulis pruriginosis; scabies autem magis est in superficie & cortice cutis absque squamulis & furfuribus mox abeuntibus, mox recrudescuntibus quod solenne est symptoma lepræ (3) quod lepra, ut ut sanetur, mox revertatur, difficiliusque extirpetur, scabies autem congruis remediis radicitus tollatur.

§. 12. Ipsa scabies vulgo distinguitur in humidam & siccam. In humida copiosa apparet materia purulenta, & pustulae etiam majores, & habitus corporis valde turgidus sero vitioso corrupto sc-

ten.

& minor equidem adest pruritus, sed major membrorum ad motum impotentia. In sicca scabie cutis est valde arida pruritus, cum ardore & dolore maximus pacuaque promanat saniosa materia.

§. 13. Porro scabies erit distinguenda in *criticam & symptomaticam*. Illa sæpius contingit in quartana, Arthritide, Epilepsia, malo Hypochondriaco, & admodum salutaris est: hæc autem oritur ex Diætæ & rerum non naturalium vitio, nec alium morbum sequitur.

§. 14. Scabies humida admodum familiaris esse solet sanguineis, pueris, infantibus & habitu corporis spongiosiore præditis, præsertim si multum comedant fructibus horeis nimium velcantur, & quibus transpiratio est impeditior: senes macilenti, Hypochondriaci, & qui Autosis, falsis carnibus fumo induratis, saltis, cepis allio delectantur frequentius scabie sicca vexantur.

§. 15. Herpes familiaris est subjectis scorbuticis, si transpiratione debita destituuntur, & quando cumque serum causticum eertæ partis glandulas semel invadit, & corrumpit, tunc sæpius iterum ad hanc partem ex sanguine demandatur.

§. 16. Lepra vel scabies maligna contingit maxime in illis, quorum glandulæ intra ve extra corp⁹ existentes in duratæ, aliaq; emunctoria Θ ibus, obstipata vel vitiata, & infecta sunt. Hinc scorbuticis, Hæmorrhoidum vel mensium suppressione laborantibus malum est familiare.

§. 17. Varis, & Gutta rosacea laborant qui acidis, & spirituosius vinis, vel etiam $\forall$ se se frequentius ingurgitant, sanguinem biliosum habent, alvi que sunt durioris, & ventis frigidis borealibus sub motu, & exercitatione corporis violenta faciem obijciunt vel externis adstringentibus cosmeticis faviem lavare solent.

§. 18. Tinea capitis familiaris esse solet, & sæpius oritur Achoribus & facis diu durantibus, vel tarde nimis, aut male curatis.

§. 19. *Prognosis* quod concernit, scabies in se malum non adeo periculosum est: si tamen diutius durat, vel incautius tractetur, multa incommoda magnique morbi exinde propullulare possunt: vice versa etiam à multis morbis præservat, & liberat, *vid. Senn. præst. 1. Lib. V. c. XXVII.*

§. 20. Scabies sicca longe molestior est, diuturnior, difficili-
lioris.

liorisque curationis quam humida præsertim si senes invadat.

§. 21. Herpes non facile curatur diuturnusque morbus est, nisi simul in cura totius corporis habeatur ratio. Licet enim usu remedium externorum interdum sana videatur pars affecta, frequentius tamen repullulare solet.

§. 22. Lepra est malum contagiosum difficiliorisque sanationis, ac sæpius renascens propter emunctoriorum glandulorum pertinacem obstructionem.

§. 23. In Leprosorum cute interdum conspiciuntur tubercula dura, nodosa, glandulosa: quæ quamdiu durant plenaria restitutio speranda non est.

§. 24. Vari si debitis tractentur remediis, & legitima diætæ ratio adhibeatur, curationem facile admittunt: diffilius autem curatur gutta rosacea, præsertim si facies sit pustulosa & quasi exulcerata. Tunc enim plerumque hominem usque ad mortem comitatur.

§. 26. Tinea capitis curatu est difficilis: facilius tamen curatur recens flavi coloris, & quæ non nihil adhuc humida est. Invetrata, & quæ plane sicca cinerea vel nigra est contumax esse solet, & curatu difficillima.

§. 27. Quod attinet genuinam rectamque hos morbos curandirationem, primum omnium eo respiciendum est, ut, *Θium causticorum generationem, quæ in prædictis morbis est feracissima, impediamus.* 2do ut *Θia in lymphæ jam præsentia corrigamus, & expellamus.* 3tio ut *lasas & erosas partes restituamus, & consolidemus.*

§. 24. Juxta primam indicationem radix horum morborum aggradienda crit: quem in finem commendatissima sunt omnia quæ obstructions in angustissimis glandularum tubulis expediunt, & remonent, nec non lymphæ liberiores motum efficiunt: qualia sunt *Γialia, Ψialia v. g. tra γij. Ψsat. Δ† correctum. regulus † medicinalis. Ψd. diaphoreticus Θlaris, vel Ψovialis, item omnis generis Cinnabarina.* Hæc enim remedia lymphæ coagulum potentissime resolvunt, obstructions referant, & sub exigua mole totum corpus suarum partium subtilitate penetrando gravissimorum morborum radices extirpant. Optime autem exhibentur sub forma pilularum cum extracto liquiritiæ, *fumaria, Centurii minoris, resina ligni Guajaci &c.*

(P)

§. 28.

§. 28. *Secundam indicationem adimplent diluentia ac demulcentia sub forma infusi, vel decocti assumenda. Parari possunt ex / eronica fumaria, scabiosa, scordio, Centaurio minore, radice China, polypodii, Rhabbarbaro, cortice ligni Sassafras, ligno Guajaco, juniperino, radice Althea &c. Præterea temperant Oium acrimoniam, & absorbentia, Osa, leniora papaveracea, atque anodyna. v. g. lap. 69. mater perlarum, & Lemnia, concha pp. & pp. Sirupus papav. errat. ▽ fl. Sambuci. &c.*

§. 29. *Expellunt superfluum serum sudorifera, qualia sunt decocta lignorum, & infusa jam dicta item præter gïalia, ♀, tra Bezoardica, item purgantia, leniora Rhabbarbarina, similiaque.*

§. 30. *Tertia indicationi satisfaciunt topica: hæc autem variant prout diversus, qui cutim investat, est affectus. In scabie itaque humida unguenta exsiccantia composita ex Δe, cerussa, Tutia, creta, addito ∅ ∅ per deliquium & uncto Pomato egregium præstant officium.*

§. 31. *In Herpete commendantur ungta gïalia; hac tamen adhibita cautela ut semper saltem ejus circumferentia inungatur.*

§. 32. *In Gutta rosacea, sequens linimentum erit accommodatissimum.*

Rec. ▽ fl. Samb.

Fabar.

Ros.

Spermatis ranarum aa. ʒj.

Mag. Bismuth. ʒj.

♀ precip. alb.

Sach. h.

Camph. aa. ʒβ.

E. E. Benz. ʒjβ.

Sach. Cand. ʒij.

Quo linimento sæpius de die inungenda est facies, præmissis tamen debitis purgantibus, gïalibus, & decoctis lignorum.

§. 33. *In Tinea capitis præmissis semper universalibus internisque remediis sequens unguentum adhiberi potest.*

Rec. ∅ Vitell. ov. ʒj.

Pulv. Nicot.

fl. ♀.

Fl. Δ .

Succini aa. 3j.

Balsam. Peruv. 3ß.

Post inunctionem per aliquot dies continuatam lavandum est caput decocto quod constat ex aëtica portione vini & lixivii, quæ cum scordio Arist. rot. l. Myrrha. & floribus Lavend. coquenda sunt.

§. 34. Quando hæc omnia incassum adhibentur usu interno commendantur *viperina* quæ tanquam specifica in subcutaneis morbis à multis extolluntur: externe autem ex *pice navali* & *balsamo de copaiva* potest parari mitra ac capiti imponi, ut sic tota pellis detrahatur. Postmodum consolidatio cum $\circ$ vitelli ov. optime peragitur.

§. 35. In scabie sicca ab omnibus topicis plane abstinendum quia poros occludendo plus nocent, quam emolumenti afferunt: cura autem absolvi potest solis internis, & herbarum infusis diluentib⁹, interdum tamen balnea emollientia & humectantia in usum vocari possunt.

§. 36. Si glandulæ tumefactæ in habitu corporis prominent, quod sæpius contingit, & malum pertinacissimum producit, bals. Δ *giatum* egregium affert levamen, si frequentius calide inungantur, ut emolliantur hæ ipsæ.

§. 37. V. S. vel ejus loco cucurbitulæ scarrificatæ insignem habent usum in affectibus subcutaneis quando vasa turgent sanguine & humoribus: quod si autem sanguis deficit & serum effoetum vap- pidum existit plus nocere quam prodesse solent.

§. 38. In his morbis semper abstinendum a purgantibus fortiorioribus quoniam experientia teste serum vitiosum impurum revocant ad interiora &, sæpius febre mlentam imo ardentem malignam post se trahunt.

CAPUT. II.

De

Rheumatismo.

§. I.

Rheumatismus est dolor partium musculosarum sæpiissime cum imbecillitate partium conjunctus nunc cum, nunc absque febrili commotione originem trahens a decubitu feri vitiosi Est, acris.

§. 2. Causa proxima est feri acrioris decubitus atque stagnatio in ipsis musculis, horumque membranis, remotiores vero possunt esse variae. Quicquid enim transpirationem liberiores impedit id ipsum Rheumatismo producendo causam præbere potest. Accidit interdum quoque ut ab urinæ fluxu impeditiore hoc malum oriatur.

§. 3. Habetur hic morbus frequentissime a medicis inexper- tis pro Arthritide, & si ex una parte progrediatur in alteram pro Arthritide vaga. Differt autem in hoc, quod Arthritis ipsos articulos, Rheumatismus vero spatia magis intermedia sive partes musculosas circumjacentes afficiat. Deinde Arthritis est morbus magis hæreditarius & certis personis ratione ætatis ac temperaturæ familiaris data occasione sæpius revertens: Rheumatismus autem malum transiens epidemice plerumque grassans, & plures simul corripiciens.

§. 4. Afficere solet hic morbus frequentissime dorsum per- tinacissimo dolore juncta simul immobilitate, cum serum acre plica- turis membranarum juxta spinam dorsi sitis se se insinuet, aliquan- do dolor ipse descendit ad os sacrum, & ibi mentitur Nephritidem, unde etiam a practicis & Sydenhamio vocatur *lumbago Rheumatica*.

§. 5. Rheumatismus itaque regionem lumbarem occupans facile confunditur cum Nephritide: differt autem in hoc quod in Nephritide major difficultas circa vias urinarias, seu motum urinæ item conatus vomendi conjunctus sit, in Rheumatismo vero neu- tiquam.

§ 6. Invadit hic morbus maxime tempore autumnali præcedente frigore intenso.

§ 7. Rheumatismus valde familiaris est senibus complexionis serosæ frigidæ: item obesis sanguineis, & qui scarrificationibus consuetis per tempus caruerunt.

§ 8. Rheumatismus malum magis est molestum quam periculosum: & neglecta vitæ ratione ac debita pharmacia degenerare tandem potest in Arthritidem veram.

§ 9. Si cum febre Rheumatismus oriatur brevior esse solet; sed diris cruciatibus & acerbioribus doloribus ægrotantes exercet.

§ 10. Rheumatismus aliis morbis supervenies, ut Apoplexiæ & convulsioni periculum imminuit translata materia morbifica a partibus internis ad habitum corporis.

§ 11. Sudores in declinatione morbi advenientes salutares sunt.

§ 12. Urinæ crassæ & copiosæ in declinatione prodeuntes morbi solutiones afferunt.

§ 13. *Cardo totius curationis versatur in eo ut sanguini atque humoribus liberior circulus restituatur, serum stagnans discutiatur ac expellatur: tandemque symptomatum ratio habeatur.*

§ 14. *Primum perficitur V. S. initio statim instituta, si subiecta sint plethorica nisi quid contraindicet: utpote hac ipsa dolorum atrocitas mitigatur, & immobilitas remittit, restituto sanguini atque humoribus motu suo naturali.*

§ 15. *Alteram indicationem implent blandiora diaphoretica v. g. Ex sambuco parata & sudorifera cum Anodynis mixta Tra Bez, decoctum China, Scorzonera roboratum additione mixtura simplicis.*

§ 16. Symptoma magisürgens in hoc morbo solet esse dolor somnum arcens & conjunctus cum calore corporis præternaturali. *Hinc Osa cum Cinabarinis, antispasmodicis atque anodynis mixta sunt convenientissima.*

§ 17. Si dolor atrox regionem lumbarem occupat præter jam dicta in diuretica in usum trahenda v. g. *Tra ꝯ acris solutio lap. 69. arcanum ꝯ Tra aperitiva Mebii, ꝯ ꝯ vel ꝯ dulcis cum ꝯ ꝯ * refracta dosi propinatus.* Congruum enim evacuatorium materiæ serosæ Rheumaticæ constituunt renes,

§. 18. Nec topica in hoc affectu negligenda, Magnam enim opem ferre solent externe $\forall$ camph. ∇ Anbaldina, ∇ regina Hungaricæ $\curvearrowright$ cochlearia $\curvearrowright$ Θ * vinosus $\curvearrowright$ formicarum, lumbricorum, item linimentum Nervinum in hoc affectu præstantissimum paratum ex sapone Veneta soluta in $\forall$ quibus partes affectæ calide probe fricari & inungi possunt.

§. 19. Conveniunt etiam Emplastra ac ceu præstantissimum extollitur Empl. Vigonis de ranis cum Φ io cum Empl. dia Δ Rulandi camphora & $\circ$ Hioscimi vel pinguedine Castorei remixtum, quod etiam diu perseverantibus lumbaribus doloribus experientia teste omne sæpius curationis punctum tulit.

§. 20. Omnia sanguinem atque sudorem impetuose commoventia sunt nocentissima, utpote quæ dolorum faces magis accendunt quam extinguunt.

§. 21. Alvus in hoc morbo semper servanda est aperta, sive id fiat internis laxantibus ac emollientibus, sive externis clystribus.

§. 22. Potus ordinarius sit decoctum CC. vel chinæ cum passulis calide sumptum. Hoc enim & temperans diaphoreticum, blandumque diureticum est.

§. 23. In Diætâ omnia quæ Θ sedinem atque calorem sanguini & humoribus ingenerant, poros obstruunt, nervisque inimica sunt, sedulo cavenda, atque fugienda.

CAPUT III.

De

Catarrhis coryza. Raucedine & tussi.

§. I.

CAtarrhus est defluxio seri plus minusve acrioris visciditunicas glandulosas narium palati, asperæ arteriæ bronchiorumque pulmonum occupans, originem habens à circulatione sanguinis atque humorum segniore tonoque fibrosarum partium labefacta ac depravato.

§. 2.

§. 2. Coniungitur talismodi lymphæ stasis cum tumore, rubore ardore imo & dolore partis affectæ, & plerumque cum commorione sanguinis febriculosa invadit, sive cum præcedente frigore partium extremarum, lassitudine membrorum, & subsequente ardore, pulsu celeri & frequenti, appetitu prostrato, subsequi deinde solet in parte affecta gravitas, dolor, tumor, ac seri copiosa effusio. Quando enim serum copiosum exundans varia qualitate peregrina imbutum in vasis colligitur providissima natura illud ipsum, ne ulteriori stragnatione tandem corruptelam destructoriæ sanguini minitetur extirpat mediante motu intensiore, & febrili, cordis, arteriarum & substantiæ musculosæ constrictorio s. spasmodico per glandulas conglomeratas vel etiam tunicas glandulosas, quæ convenientissima seri colatoria, & emunctoria sunt.

§. 3. Pro diversitate affectarum partium variat quoque ipse catarrhus variumque sortitur nomen. Si enim in substantia faucium, & nasi ductuum atque sinuum capitis tunica glandulosa lymphæ subsistit, & stagnat fit exinde, Coryza vel salivatio copiosa. Si circa asperam arteriam *rucedo*. Si in bronchiis, & vasculis pulmonalibus oritur *tussis*.

§. 4. *Causa proxima* horum affectuum ex superioribus est manifesta: *remotiores* vero variæ sunt, & desumendæ vel ex sanguinis vitiosa qualitate, vel subjectorum diversitate, vel ex aeris atque Diætæ vitio.

§. 5. Quod in specie *Coryzam* attinet, obnoxia sunt huic effectui subjecta pituitosa phlegmatica foeminae juvenes pueri, vitæ otiosæ dedita, ab utentia nimio potu, lacte fructibus horæis, item acidis, somno & quieti indulgentia, præsertim quando transpiratio prohibita est propter frigus æris externum, vel propter aerem humidum, & frigidum ventum rigidum septentrionalem constipantem.

§. 6. Sæpissime occasionem *Coryzæ* producendæ præbet abusus sternutatoriorum, quæ indispositis subjectis facile *Coryzam* inducere possunt.

§. 8. Dividitur *Coryza* à practicis in *humidam* & *siccam*. In humida serosus liquor continuo e naribus, sæpe etiam ex oculis effluit. E contra in sicca nihil quicquam sæpius etiam cum maximo conatu emungi potest.

§. 8. Porro alia *Coryza* dicitur *Epidemica*, quando nimirum populariter grassatur propter commune aeris vitium circa tempus autumnale, vel vernale & quodocunque ingens, & subitanea mutatio aeris calidi, sereni in humidum, frigidum crassum vel contra procedit.

§. 9. *Coryza* omnibus est cognita: aggreditur autem plerumque cum dolore capitis gravativo torpore mentis, frigore extremorum præsertim pedum, appetitu prostrato, sternutatione crebra, & ab initio tenuis saltem lymphæ atque *Θsa* procedit e naribus, quæ successu temporis crassior lentior ac magis cocta apparet bono indicio.

§. 10. *Coryza* omnis periculi expers est, & magis salutaris si legitime tractetur, nec cohibeatur statim vel calida & tuosa *Diata*, vel acri *Θsa* malum exacerbetur.

§. 11. Si lymphæ in *Coryza* est acrior facile *Ozenam* sive exulcerationem narium producere valet.

§. 12. *Raucedinis causa proxima* est decubitus, & stagnatio lymphæ circa laryngem asperamque arteriam *Cause remota & procatartica* iterum sunt variæ partim communes cum *Coryzæ* causis, partim propriæ: ad has referenda inspiratio fumi Δ , aliorumque acriorum, quibus & suo modo loquela, cachinnum, aut vociferatio intensior annumerantur.

§. 13. *Causa interna* est lymphæ acrior ad asperam arteriam delata, quæ ex propriis laryngis & asperæ arteriæ glandulis effunditur. Hinc scorbutici, & lue & ea correpti facile raucescunt propter serum acrius asperæ arteriæ internas partes occupans: phthisici etiam Empyematici, & qui tussi crebriori laborant non raro raucescunt propter acrem materiam frequenter rejectam, quæ laryngem irritare, & hinc copiosioris lymphæ affluxum provocare solet.

§. 14. *Diagnosis* hujus morbi causarumque morbificarum nullam involuit difficultatem, & elucescit ex antecedentibus: quod vero *prognosis* concernit desumenda hæc est vel ab ipsius morbi differentia vel a causarum diversitate.

§. 15. *Raucedo* inveterata difficilius curatur quam nuperime prognata: & testantur observationes practicæ raucedinem per unum, alterumve annum confirmatam sanationem vix ad misisse.

§. 16.

§. 16. Raucedo à causis internis orta sive ob suppurationem, sive tabem fiat sæpe usque ad mortem continuat : & quo contumacior est ipsius rancedinis causa interna, eo magis dubitare licet de perfecta sanatione.

§. 17. Quod concernit generationem naturam & causam tussis est illa nihil aliud quam *motus convulsivus diaphragmatis, & thoracis cum expiratione violenta conjunctus, dependens ab irritatione tunicarum nervearum valde sensibilibus, bronchias pulmonum cingentium.*

§. 18. Causa proxima ut plurimum est stagnatio lymphæ plus minus acris, & conjuncta cum humoris copiosi excretionem, unde tussis *humida* vel sine illa unde *secca*, quæ etiam si acredo maxima est, & suffocationis quidam metus dicitur *tussis ferina convulsiva*.

§. 19. Ex causis occasionalibus cuncta quæ transpirationem impediunt, uti flatus septentrionalis, expositiones corporum locis aerique frigidis, ex calido in frigidum mutatio, nec non intemperantia in cibo & potu, acidorum abusus, item calida, acria, aromata, illorumq; essentia & oia in magna copia assumpta causantur frequentius tussim : jungitur quoque semper fere tussis vulneribus, atque ulceribus pulmonum, pleuritidi, peripneumonix, abscessibus thoracis, & talismodi tussis *symptomata* non curatur nisi principali affectu sublato, unde etiam *symptomata* dicitur.

§. 20. Spasmodica tussis frequentius contingit in infantibus ante eruptionem dentium dolorificam, item si vermes intestinorum membranulas erodunt, nec non à metallorum vaporibus inspiratione haustis præsertim huiusmodi.

§. 21. Tussis sicca spasmodica, & quæ per consensum fit, scorbuticis, hypochondriacis, & infantibus præsertim lactantibus admodum familiaris est, & oritur à Θ e tenui, acri diaphragmatis musculos irritante, inque motus convulsivos tractorios incitante, & magis est affectus diaphragmatis, quam pulmonum.

§. 22. Distinguitur tussis in *pectoralem* & *stomachalem*. Pectoralis sedem habet in pulmonibus, & conjuncta est cum respirandi quadam difficultate, gravitate, & dolore pectoris, ejectione materiæ viscosæ, vel etiam ad sensum Θ æ, & conjungitur talismodi tussis frequentius Coryzæ, defluxionibus catarrhalibus & malum est epidemicum, veris maxime & autumnii proles.

(Q)

§. 23.

§. 23. Tussis stomachalis quæ oritur ex vitio primarum viarum molestior ac diuturnior est, & non comitatur tanta materiæ rejectione, conjungitur inappetentia, conatus ad vomitum, alvi adstrictio, & magis est malum individuale.

§. 24. Tussi pectorali magis obnoxii sunt serosiores, qui catarrhalibus defluxionibus tentantur. Tussis enim semper fere jungitur Coryzæ præsertim graviori. Non tantum enim serum vitiosum per nares expellitur; sed & per alia glandulosa lymphæ secretoria, quæ existunt in aspera arteria & pulmonum bronchiis. Porro familiaris est plethoricis, cacochymia & laborantibus, excretiones sanguinis ordinarias suppressas habentibus, Diæta lauta & victu pleno utentibus præsertim tempore autumnali aut vernali, & talismodi tussis solet esse critica & salutaris.

§. 25. Tussis pectoralis alia est magis symptomatrica, & familiaris est Phtificis, Hecticis, Marasmo & Atrophia laborantibus, nec non quandoque Cachecticis hydropicis, scorbuticis, & quicunque lympham & sam in corpore foveant, secretam per poros tunicæ glandulosæ asperæ arteriæ.

§. 26. Tussi stomachali magis subjecti sunt hypochondriaci flatulenti, infantes, & qui intemperantiæ dediti sunt, flatus, ructus, ac tormina sentiunt, & appetitum dejectum habent.

§. 27. Datur etiam *tussis periodica*, quæ certis temporum intervallis redit, nempe certis horis v. g. circa tempus vespertinum aut matutinum, & talis ex digestionis vitio, & feri in pulmonibus collectione oritur.

§. 28. Tussis quæ ex pulmonibus oritur, habet ordinariè quandam commotionem febriculosam conjunctam, & citius solet terminari: sine febre autem est stomachalis & convulsiva, & hæc quoque magis diuturna.

§. 29. Tussis quæ diu perseverat sive humida, sive sicca sit, ut plurimum aliquid monstri alit. Facile enim degenerat in phtisin præsertim si atrophia conjungitur.

§. 30. Tussis quæ Epidemice grassari solet, tempore maxime autumnali, & quæ certa habet tempora, atque periodos extra periculum est.

§. 31. Tussis sicca & convulsiva gravissima etiam gravidis facile ad

le ad abortum, in infantibus & pueris ad Herniam disponere solet.

§. 32. In Curatione totius negotii cardo vertitur in eo, ut *causa probe investigetur*. His enim opponi debent apta remedia & tota curatio pro causarum diversitate mirum in modum variat ita ut nunc evacuantibus, nunc incidentibus, nunc demulcentibus, nunc anti spasmodicis, nunc sudoriferis & resolventibus pugnandum sit.

§. 33. Quod in specie Coryzam attinet abstinendum est a victu pleno corpus servandum in loco temperate calido, & propinanda infusa calida *Veronica* vel melius radicis *China*, & corticis *Sassafras*, & inter initia simul aliquot doses *Tra Bezoardica* cum infusis jam dictis propinari possunt.

§. 34. Quando fluxio per aliquot dies jam duraverit roborare convenit caput, simulque promovere pituitæ crassæ, qualis sub finem existit, ejectionem. Hoc præstant omnium optime errhina non valentiora; sed mitiora nervina, qualia sunt *Sacharum* acuaturn cum pulvere *Benzoes*, extracto ligni *Guajaci*, *Succino*, *Castoreo* *Opo balsamo* & *Major. Lavendula*, quod naribus extractum mirifice roborat caput & laxitatem excretoriorum tollit.

§. 35. Si acrimonia erodens conjuncta granum unum *Theriacæ cœlestis* cum pulvere præcipitante in ∇ *Fl. Sambuci* sub lecti ingressum assumi potest, non omissis infusis diluentibus ac demulcentibus.

§. 36. In Cura raucedinis iterum ad causas respiciendum: si itaque ab acrimonia & irritatione provenit incrassantia; si à refrigeratione ab aere frigido resolventia, quo nomine commendari solet *syrupus de Eryfimo*, si a nimia exsiccatione item ex sermone prolixo humectantia & demulcentia conveniunt. Si malum est symptomaticum *Hæctica*, aliisque morbis superveniens non tollitur nisi sublato morbo primario.

§. 37. In curatione tussis ante omnia respiciendum ad maliforem: Si itaque causa in ipsis pulmonibus latitat & tussis est à materia viscida tenaci conveniunt incidentia, resolventia, & expectorantia ex radice *Helenii*, *irid. flor. Ari*, herbe *Hyæssopi*, *Eryfimi*, *Myrrha* &c. parata Expertissimum quoque sequens commendatur *Electuarium*.

Rec. $\circ$ Amygd. d. $\text{z}\beta$.
 Sachari Candi.
 Sirup. Viol. aa. zij .
 Spermatis Ceti. zij .
 Croci gr. XII.
 Balsam. Δ Anis. gt. X.
M. f. Electuarium.

Rec. ∇ Hissop.
 Asthmat. Ruland. aa. zij .
 Loch. pulm. vulp.
 Sirup. Viol.
 Oxymell. Squill. aa. $\text{z}\beta$.
 Virid. aris. gt. XX.

M. quod ultimum remedium etiam in ipso catarrho suffocanti
 vo levamen affert optatissimum.

§. 38. Si tussis est sicca à materia acri vellicante præter jam
 dicta commendantur decocta ex Rad. Alch. chin. Glycirrh. herba Mal-
 va, Hedera ∇ stris, Marubii, tussilaginis, Veronica, Scabiosa, semine papa-
 veris, anisi passulis ficibus floribus sambuci vel si pulverem adhibere pla-
 cet potestis componi ex Bolo Armenia pulv. Glycirrh. floribus Δ M. P.
 de cynoglossa & $\circ$ anisi similibusque.

§. 39. In tussi convulsiva præter demulcentia, atque ano-
 dyna in usum vocanda erunt antispasmodica.

§. 40. In tussi stomachali ubi materia peccans latitat in pri-
 mis viis adhibenda sunt partim evacuantia partim etiam deterfiva
 incidentia Θ ina nec non carminativa v. g. ∇ fol. $\square$ $\curvearrowright$ Θ * anisatus,
 Ess. Zedoaria, cort. aurant. Nucistæ, Myrrha additis aliquot gutt. bals. Δ
 anisati vel bals. peruv. non omissis abdominis & pectoris inunctioni-
 bus $\circ$ quodam carminativo composito institutis v. g. ex $\circ$ menth.
 carv. anis. & Hyosciami.

§. 41. Pediluvia ex sola aqua Θ sa parata egregie divertunt
 metastasin humorum in partibus superioribus stagnantium versus
 inferiora.

§. 42. Pessime faciunt medici qui assuetas talismodi excre-
 tiones

tionem feri solennes nituntur cohibere sive externis, sive etiam internis constringentibus anodynis.

§. 43. Ad præservationem morborum catarrhalium in statu plethorico commendanda est V. S. item corpus præsertim pedes, caput & ventriculus a frigore probe defendendi, 310. non multum comedendum. Optima enim est medicina inedia & usus infusorum calidorum.

§. 44. Cautela speciatim in tussi observandæ sunt sequentes.

I. Si tussis est humida & multum pituitæ evacuatur abstinendum ab anodynis, emollientibus, edulcorantibus, & tunc magis spiritus Θ^* anisatus Ess. Zedoaria radix Ari irid. flor. fl. Δ adhibenda quæ expectorationem & incisionem materiæ viscosæ promovent.

II. Si tussis est sicca & Θ sedo cum insigni acrimonia in faucibus percipitur præter emollientia & inviscantia, anodyna præsertim papaveracea præsentem ferunt opem: nocent autem tunc omnia volatilia, calida & tuosa, purgantia, & irritantia.

III. Quandoque vomitus cum tussi jungitur quod sæpius accidit præsertim in infantibus $\circ$ NM expr. cum $\circ$ menth. caramif. & pinguedine castorei mixtum adhibendum, quo regio pectoralis calide inungatur.

IV. Quando febris catarrhalis quæ sæpius circa noctem huic affectui jungitur, solum $\&$ diaph. cum paucis $\oplus$ granis junctum circa noctem offerendum cum ∇ Card. bene. scord. scabios. &c. vel etiam diascord. Fracast. cum lap. 69. & $\oplus$.

V. Opiata cautissime offerenda in quacunque tussi præsertim humorali: prosunt tamen in tussi convulsiva quando probe fuerint correctæ.

§. 45. Tussis stomachalis si tractetur dulcibus electuariis, decoctis expectorantibus facile in cachexiam asthma, vel Hydropem conjicit ægrotantes. Hic enim digestio alimentorum plane invertitur, & lymphæ multo major tenacitas, atque viscositas quæ jam delinquit inducitur.

§. 46. Tussis infantum à vermibus producta, quæ cognoscitur ex illis signis quæ vermes comitantur etiam non tractanda dulcibus electuariis atque expectorantibus. His enim malum non modo augetur sed & tumor ventris, convulsiones, febris putrida facile

conciliantur. Juvant hic præter purgantia, & abstergentia leniora *Rhabarbarina amara* *Ess. Myrrh. Elix. propr. Extr. absinth. cum extr. croci* *conjunctum.*

§. 47. In gravidis abstinendum est ab omnibus opiatis, & potius leniora laxantia pilulæ pectorales, quæ ex *gum. * Myrrh. Extr. Elenii Rhabarb. fl. ℥. ʒ. Anis. mac.* concinnatæ sunt profunt, ante omnia an antispasmodica ut *Ess. NM. castor. adjecta* una vel altera *gutt. ʒ. macis* sunt indicatissima.

§. 48. Quoad Diætam cavendum est ab aere frigido, ventis borealibus inæqualitate aeris, alimentis, & medicamentis acidis, cibis leguminosis, flatulentis crassum sanguinem generantibus, acredine stipatis, copioso cibo, abusu vini, vel *✓* calidis remediis sanguinem exagitantibus, item a fructibus horæis.

CAPUT. IV.

De

Cachexia, Chlorosi & Ictero.

§. I.

CAchexia est *universi corporis habitus ex vitiosa nutritione à naturali constitutione in tumidum pallidum vel lividum mutatioc, um imminutione actionum tam vitalium, quam animalium, dependens à sero superabundante vitiato tenaci viscoso, ac defectu particularum Stuosarum & earum, atque balsamicarum in sanguine.*

§. 2. Quando virgines hoc affectu præsertim ex mensium obstructione laborant dicitur *Chlorosis s. febris alba virginea.* Lenta enim febris subjectis juvenilibus, macilentis, & gracilibus facillime sese complicat, cum in senibus tumor totius corporis sive *Anasarca* lubentius se se associet.

§. 3. Quando habitus totius corporis, & præsertim faciei, & oculorum flavus citrinus aureus vel etiam nigricans apparet dicitur *cachexia IctERICA s. Icterus.*

§. 4.

§. 4. *Causa proxima* horum affectuum est stagnatio feri nutritii vitii & corrupti in habitu corporis; orta à digestionem depravata, & inde natis viscerum obstructionibus.

§. 5. Causæ antecedentes atque occasionales sunt omnia quæ lædunt chylicationem: primatum autem obtinent errores in Dieta, & inprimis assumptio alimentorum copiosiorum, Dyspeptorum, viscidorum, ac glutinosorum, deinde cuncta quæ ~ distrahunt à chylicationis negotio, uti sunt lucubrationes, nimium studium, & abusus, mœror, amor, terror cunctaque animi pathemata immoderata, somnus post pastum, motus intermissus.

§. 6. Porro quoque vitia viscerum, & aliarum partium v. g. ulcera partium internarum & obstructiones, quæ impedire solent secretionem particularum heterogenearum ansam præbere possunt cachexiæ, ejusque speciebus.

§. 7. Cachexia distinguitur variis modis ratione *durationis in recentem & inveteratam*, ratione *causæ in hereditariam & acquisitam*, item in *cachexiam Ictericam, scorbuticam, hypochondriacam*.

§. 8. Cachexia Ictérica s. Icterus iterum duplex est. Alia enim oritur ex obstructione ductuum biliariorum, quibus complectimur non tantum glandulas bilarias in hepate illarumque ductus, sed etiam cystidem felleam, ac ductum cholodochum. Hinc circulatio bilis ex hepate in duodenum, & ex hoc partis bilis superioris progressus ad sanguinem impeditur. Bilis itaque secreta in hepate regurgitans, vasaque lymphatica ingrediens ipsam lympham, & serum sanguinis flavo colore tingit.

§. 9. Alia species Icteri oritur à spasmodica contractione ductus cholodochi, & frequentissime sequi solet tormina ventris spasmodica, vel oritur ex iracundia, aut alia inordinata ~tum commotione spasmos producente, & hæc Icteri species levior est, nec adeo diuturna, illa vero gravior, & diuturna est & prodromus hydropis.

§. 10. Quando flavedo in nigredinem transit dicitur Icterus niger indicatque austeritatem bilioso humori admixtam esse; quæ species morbi omnium est gravissima.

§. 11. Cachexia scorbutica nominatur, si præter feri abundantiam etiam particula ~nio-~æ excrementitiæ in sanguine remanent, adeo-

adeoque serum impurum & Θ sum evadit: quod variarum erosionum, inflammationum, exulcerationum, dolorum, motuum spasmodicorum causa atque auctor existit.

§. *Signa* quibus dignoscitur Cachexia sunt calor faciei pallidus & plumbeus, totus habitus corporis tumidus, inflatus, pedum tumor oedematosus, preterea respiratio sub motu, & ascensu difficilis, gravitas in membris, & in motu quædam impotentia percipitur appetitus est languidus, sensuum adest hebetudo, & actionum, secretorum, atque excretionum imminutio, utpote transpiratio est debilis, urina parcius fluit, excrementa alvi segnius ejiciuntur, & sanguinis ordinariæ excretiones in mensibus & hæmorrhoidibus non legitime procedunt.

§. 12. Chorosis sive febris albæ virginæ signa sunt sequentia in genis labiis & tota facie imo universo corpore pristinae formæ gratia perit pallido, viridescente colore in locum succedente, tumor, & inflatio observatur, in palpebris, non raro etiam pedes, præsertim circa malleolos intumescunt, succedit lassitudo totius corporis, viriumque languor, nec non cordis palpitatio ad levem corporis motum præsertim in loca acclivia, caput dolet, tristitia corripuntur, respiratio fit difficilis, accedit cibi fastidium, dolor ventriculi gravativus, Hypochondriorum tensio, potissimum vero menses abolitio, vel imminutio deprehenditur, urina tenuis, & ∇ osa excernitur.

§. 14. In Ictero quoque coloris nativi contingit mutatio, & quidem in croceum, vel nigricantem, & in primis album oculorum eodem colore tingitur, urina intense rubicunda, & crocea videtur immixta linteamina eodem colore imbuens, ex adverso alvi excrementa ut plurimum albicantia, aut cineræa prodeunt alvo strictiore, & difficulter solubili existente, in super lassitudo totius corporis Hypochondriorum potissimum dextri dolores, præcordiorum anxietas, cordis palpitatio, appetitus dejectus, nausea, lypothymia affligunt ægotantes nec non capitis dolor, aut gravitas cum vertigine & oris, omniumque, quæ assumuntur amaritie.

§. 15. Cachexia est morbus chronicus, & si vires acquirit lubentissime transit in Ana sarcam, & Hydropem. Hyberno tempore

pore, & in senibus difficilioris est sanationis ætate vero juvenili, & verno tempore facilius sanationem admittit.

§. 16. Chlorosis si statim ab initio adhibentur convenientia remedia facile cedit: quando autem est inveterata facile degenerare solet in phthisin asthma, vel hydropem, ob admodum pertinaces obstructions, digestionemque depravatam.

§. 17. Icterus qui oritur a spasmodica contractione ductuum biliariorum facilius curatur, quam qui ab obstructione. Ita quoque Icterus flavus facilius curationem admittit quam niger.

§. 18. Ictero laborantibus si jecur durum sit malum. Si enim obstructions sint pertinaces in Scyrrhum degenerantes hydropem prænunciare solent.

§. 19. Indicationes curatoria solent esse, (1) ut sanguini atque humoribus legitima temperies restituatur (2) ut via obstructa iterum referantur.

§. 20. Ante omnia respiciendum est ad statum primarum viarum si enim hæ ipsæ repletæ sunt amurca vitiosorum humorum adhibenda sunt corrigentia, & educentia leniora nimirum purgantia cum amaricantibus mixta, aut pro re nata vomitoria.

§. 21. Sanguini atque humoribus blandam spirituascentiam restitunt, obstructionsque referant *amara*, & illorum extracta, quæ optima anti cachectica, utpote biliosas & eas partes augment, serosas viscidas incidunt, obstructions tollunt, & non tantum præservant, sed & curant hos morbos omnium optime.

§. 22. Deinde *Stialia* dictis in morbis præsentissimum quoque auxilium ferre solent, qualia sunt *Stiale cachecticum*, *lim.* *St in subtilem pollinem redacta*, *pulv. cachect.* *Quercet.* Hæc enim associata aromaticis v. g. *rad ari curcum.* *cost. arab.* vel etiam *Onis arcano duplicato*, *♀ ♀ sato* *Θe absinth.* similibusque & admixtis aliquot guttulis *aromatici*, *carminativi* omnibus fere palmam præripiunt.

§. 23. Circa *Stialia* probe notandum quod semper imperandus sit motus corporis post illorum usum, nec non matutino tempore illis sit utendum jejuno existente ventriculo, nec statim cibos superingerendos.

§. 24. In Cura Cachexiæ in genere hæc cantela probe atentenda est ne fortioribus remediis illam aggrediatur medicus

(R)

dicus; sed in quantum possibile remississimis. Citius enim obtinebit intentionem suam si debitam Diætam simul observet æger.

§. 25. V. S. in subjectis plethoricis, & ubi evacuationes consuetae sunt suppressæ, si vires id patiantur, nec adsint contraindicationia optimo successu administratur.

§. 26. Medicus dictis in morbis magna sollicitudine fugiat usum anodynorum, siue illum indicent dolores, siue vigiliæ & hæmorrhagiæ quæ perquamfrequenter hisce complicantur. Ita enim facile mortem procurabit.

§. 27. Fugiat quoque medicus vesicatoria utpote frequentissima experientia compertum est hæc ipsa per sæpe Gangrænam sphacelofam post se relinquere.

§. 28. Quoad Diætam, his morbis laborantes fugere debent frigus externum, & semper in loco calido, & sicco teneantur.

§. 29. Fugiant sedulo omnia satulenta, leguminosa acida, & alvum constipantia.

§. 30. Fugiant denique ægrotantes omnes affectus animi præsertim terrorem, metum & tristitiam, item nimium potum in primis cerevisiarum crudarum, flatulentarum. His enim augentur valde anxietates, ut etiam metum suffocationis incutiant.

CAPUT. V.

De

Hydrope eiusque speciebus.

§. 1.

HYdrops est praternaturalis colluvies humorum serosorum viscidorum in certa quadam corporis cavitate, vel etiam universo corporis habitu originem trahens a motu seri vitiat.

§. 2. Distinguitur hydrops à practicis in universalem & particularem. Illa est nihil aliud, quam seri congestio in habitu corporis, conjuncta cum tumore, distensione atque mollitie, diciturque *Anasera*.

§. 3

§. 3. Hydrops particularis pro diversitate partium affectarum diversa quoque sortitur nomina. Nulla enim corporis pars a trunculento hoc affectu est exempta. Si caput afficitur dicitur *Hydrocephalus*, qui iterum vel internus vel *externus* deprehenditur. Si abdominis cavitas sero repleta est dicitur *Ascites*. In reliquis partibus servat nomen Hydropis cum additamento partis affectæ, ita ut nunc dicatur *Hydrops thoracis, pulmonum, pericardii, uteri, scroti*: quæ ultima tamen species etiam peculiari nomine vocatur *Hydrocele*.

§. 4. *Causam* hujus mali primariam, & *proximam* suppeditat depravatus seris tam laudabilis, quam excrementitii motus, congestio, & extravasatio.

§. 5. *Cause mediata & procatartica* quærendæ sunt vel in seris vel viscerum præternaturali habitudine. Serum peccat vel quantitate, vel qualitate, vel motu. Ratione quantitatis deprehenditur ejus abundantia, ratione qualitatis spissitudo, ratione motus depravata excretio, & tardior circulatio.

§. 6. Viscera infinitis modis a naturali textura recedentia hydropem producere valent: potissima tamen sunt obstructa, vel tono legitimo destituta. Hinc secretiones ordinariæ non procedunt legitime: quibus non succedentibus oriuntur congestiones seri, tandemque extravasationes.

§. 7. Quicquid errores in rebus non naturalibus commissi ad hunc affectum producendum contribuere valeant nemini ignotum est: horumque effectus, modumque agendi optime delineavit *Hoffmannus in dissertat. de Hydrope pericardii §. XVI*.

§. 8. *Cause occasionales præternaturales* iterum sunt plurimæ. Testantur enim Observationes practitorum frequentius hunc affectum oriri ex febribus intermittentibus speciatim quartanis male tractatis, item ex pectoris affectibus, ex viscerum abdominis vitio. *Vid. Ettmullerus contractus p. 328.*

§. 9. Circa Diagnosin notandum quasdam hydropis species sensibus esse obvias, atque cognosci ex tumore molli, albo, indolente aut saltem gravativo, quales sunt *Anasarca*, *Hydrocephalus externus*, tumor pedum oedematosus; alias vero magis latere v. g. *Hydrocephalum internum*, *Hydropem thoracis, pulmonum, uteri*.

§. 10. Porro signa diagnostica nunc *imminentem*, nunc *presen-*

tem hydropem demonstrant. Imminentem innuunt (1) urina parcius crassior & interdum valde tincta (2.) Organorum urinariorum insigne vitium (3.) causarum evidentium pariter, ac latentium præsentia v. g. febris chronica, computationum immoderationum in specie ∇ & liquorum $\sim$ tuosorum, sanguinis excretionum naturalium suppressionis, Hæmorrhagiæ immodicæ, visceris intumescentiæ &c. tandemq; appetitus prostratus, cum urinæ imminutione.

§. 11. Præsentem magis prodit facies antea vividior absque manifesta causa pallida, & lurida, tumor pedum ac faciei œdematosus. Ille interdiu & in corpore erecto, hic noctu & in decumbentibus major, Dispnoea sine aliorum morborum signis à pastu notabiliter crescens ac in orthopnoeam demum transiens, sitis intensior sine calore, & tandem fluctuatio sive aquarum strepitus ad motum corporis sensibilis. *Vid. Langius p. III. p. 319.*

§. 12. Quod *Anasarcam* in specie attinet in hac totius corporis moles conspicitur aucta quæ à cruribus plerumque incipit, cum colore corporis minus vivido, pulsu parvo, & urina ut plurimum tenui secus ac in cæteris microcosmi diluviis, ac si digito comprimantur parres tumentes fovea aliquandiu in ipsis relinquitur plus minusve durans pro differentia visciditatis.

§. 13. *Hydrocephalus* externus ex iisdem fere signis cognoscitur: internum vero innuunt palpebrarum, ac superciliarum tumor mollis pallidus & indolens, sensuum hebetudo ac torpor cum dolore capitis tensivo: quibus temporis tractu in infantibus præprimis propter suturarum calvariæ minus adhuc firmam connexionem intumescencia capitis sæpe vix credibilis accedit vid. id. p. 320.

§. 14. *Pectoris hydrops* in specie cognoscitur ex respirandi difficultate nocturno in primis & primo somni tempore ingravescente ac sub diluculo remittente (2) fluctuatione in pectore ad corporis volutationem (3) suspicionem huius hydropis facit si pectori admotâ calida & calor lecti, sive foci dispnoeam intendant sub ∇ ebullientis sensu.

§. 15. *Empyema thoracis* facile cum Hydrope thoracis confundi potest siquidem communia in utroque morbo adsunt symptomata, facile tamen distinguuntur modo respiciamus in Empyemate adpræ-

præcedantem inflammationem, ac suppurationem sine quibus serum in Hydrope colligitur.

§. 16. *Ascitis* metum præter signa generaliora incutit epigastricæ regionis tensio, hincque diaphragmatis compressio ab alimentorum assumptione ingravescent, cui paulo post complicatur tumor abdominis & scoti. partibus reliquis nisi anasarca combinetur marcescentibus, ad corporis motum in latus dextrum, vel sinistrum percipitur fluctuatio, supervenit tussis sicca, quæ successu temporis in Asthma, & orthopnoeam terminatur.

§. 17. In diagnosi Ascitis caveat medicus ne gravidam habeat pro hydropica, quæ invicem discernuntur sequentibus (1) in gravidis color faciei plerumque est floridus (2) tumor inæqualis ad præcordia vergens, in hydropicis æqualis & quasi œdematosus ad inferiora magis vergens. (3) In illis mammae crescunt in his magis detumescunt (4) in gravidis nulla aquæ fluctuatio ad corporis volutationem percipitur. (5) In gravidis vivacitas oculorum gestationem significat, in hydropicis nitor oculorum perit. (6) In hydropicis urina ut plurimum crassa, intense tincta perquam lixivialis (4.) pauca quoque excernitur, & semper est parcior, quam assumptionum fer ratio ut ut in quibusdam pallida, tenuis cruda sed & pauca prodeat, in gestatione hæc non occurrunt. Vid *Etim. contr. etus* p. 329.

§. 18. In prognosi instituenda respiciendum erit ad morbi naturam, causarum, ac symptomatum pertinaciam, ægrotantium obedientiam, ac denique ad remediorum operationem, & efficaciam.

§. 19. Hydrops recens plus promittit spei præ inveterato.

§. 20. Collectio feri in ambitu corporis non adeo periculosa quam quæ contingit in corporis cavitatibus.

§. 21. Hydrops à pertinaciori viscerum obstructione proveniens plerumque curationem respuit.

§. 22. In hydrocephalo interno soporosi ac convulsivi affectus supervenientes lethalem indicare solent exitum.

§. 23. Urina hydropicorum quo paucior, eo pejor.

§. 24. Si pharmaca propinata aquas copiose, & cum euphoria evacuant cum abdominis detumescencia aliqua salutis spes est; si

vero nihil, aut parum ab illorum usu excernatur, ac viscera hinc irritata cum abdomine magis intumescant, aut tumor subsistens recrudescat omnino desperandum erit.

§. 25. Plus spei est in illis qui morigeres in remediorum admissione, & diætæ accuratioris observatione sese gerunt, quam qui contrario modo vivunt.

§. 26. Universum curationis negotium versatur in eo, ut ante omnia *aquarum colluvies legitime removeatur*, deinde ut *sanguini, atque humoribus debita restituentia*, visceribus vero robur, ac tonus iterum restituatur.

§. 27. Prima indicatio requirit evacuantia: e quorum censu primatum obtinent purgantia. Sine his enim vix aliquid salutare in medela hydropicorum expectari potest: seligenda autem sunt fortiora: leniora quippe parum præstant auxilii, partim quoniam propter copiam seri superabundantis educendi majori impulsu ac motu opus est, partim etiam quod natura languida excitari debeat validioribus. Vid. Sydenhamius p. 612.

§. 28. Ex purgantibus decantatissima sunt, & specifica hydragoga *Rad. Jalap. in substantia* vel ejus *resina Gum. Gutt. extr. Helleb. n.* quæ optime sub forma pilularum exhibentur additis Θ ibus *succini, ☿ Alati, absinthii*, quæ cuncta egregie purgantium vim adaugent.

§. 29. Purgantibus non incongrue associantur emetica, quæ etiam sola rarius operationes suas exerunt per superiora, partim quod ventriculi parietes nimium relexati sint, ut firmiter sese constringere nequeant, partim etiam quod in Hydrope bilis plane iners sit, vel deficiat: quæsi copiosa adest & Θ eo volatili abundat mirifice emeticorum operationem per superiora promovet. Potest itaque. ☿ *emeticus* vel ☿ *vite* purgantibus addi ut activiorem consequantur effectum.

§. 30. In purgantium præscriptione etiam in Hydrope probe respicienda ægrotantium idiosyncrasia an nimirum facile an difficilius commoveantur notante hoc Sydenhamio l. c.

§. 31. Purgantia sufficiente dosi & repetitis vicibus sunt exhibenda, ut fortiter & subito fiat evacuatio, ita tamen ne ægri vires penitus dejiciantur.

§. 37. Purgantibus succedunt diuretica v. g. Θ ia *fixa & lixiv*
via

via ex ipsis parata ac cum vino hausta. Commendari hunc in finem etiam meretur *arcanum* ☐ liquidum it Tra ☐ bene saturata, & acris, vel ☐ sata, Tra ☐ corallia usta cum ☉ succini additis aliquot guttulis ☉. *Iuniperi*: quo remedio vix datur potentius in movenda urina.

§. 33. Alteram indicationem implent medicamenta balsamica roborantia, *stomachica apperientia amara, & Stialia*: de quibus jam actum est in capite præcedente.

§. 34. Diætæ regimen committitur prudentis medici iudicio, hac tamen addita admonitione ut convenientem adhibeat potum non tenuem, aut aquosum sed potius *nutuosum*, vinum sc. cerevisiam generosam, vel decocta ex convenientibus parata, ut hac ratione sitis extinguatur, diuresis promoveatur, & obstructions reserentur.

§. 35. Potus parcior ad imminutionem feri plura contribuit, hinc ad sitim fallendam commendari debet ☉ in ore detinendum vel collutiones oris cum ☐ simplici ☐ ☉ acidulata.

§. 36. Quæ circa paracenthesin observari debent videantur in *Langii dissertatione de hydropse* §. XIV. & XV.

CAPUT VI.

De Tympanite.

§. I.

Tympanites est expansio abdominis orta a collectione flatuum nunc in primis viis saltim existentium, nunc vero reliquum abdominis spatium occupantium.

§. 2. Vocatur a veteribus ipsoque Hippocrate *hydrops succus*; sed male. Nam originem non habet a sero collecto; sed potissimum a flatibus abdominis regionem ita extendentibus ut digito percussa ceu tympanum sonum edat.

§. 3. *Causa proxima* tympanitis est abdominis inflatio, utpote quod enormiter inflatum tumet, propter aeris retentionem in ejus modi tumorem durum, atque sonum attollentem.

§. 4.

§. 4. *Causæ remotiores* sunt variae ex non naturalibus errores in Diæta commissi considerationem merentur. Quicquid enim cruditatibus primas vias onerat uti sunt alimenta difficilis solutionis & pravi succi facile fermentescencia & acescentia ad hunc affectum producendum facile ansam præbere solet.

§. 5. *Ex præternaturalibus* hunc affectum facile comitem habet malum Hypochondriacum, colica flatulenta, Iliaca passio, febres præsertim chronicae, asthma siccum.

§. 6. Symptomata præcedentia sunt solenniter dolores gravativi ventriculi & intestinorum lancinantes, ex quibus postmodum tormina ventris oriuntur, item alvi suppressio, quasi per aliquot dies continuetur intumescit abdomen, tandemque tumor pulsatus resonat: quod ultimum symptoma sufficit ad hujus affectus cognitionem.

§. 7. Non omnis abdominis inflatio tympanitis nomen meretur. Inflatur enim interdum abdomen simplici modo ubi borborigmi, tormina, rugitus, flatusque adsunt: attamen nisi accedant dolores lancinantes, & tumor tantus ut ad candelæ admotione lucem transmittat, pulsatusque resonet, non est Tympanitis.

§. 8. Ascites facile distinguitur à Tympanite. Nam in Ascite moles abdominis magis est gravis, & tumor non est renitens, sed mollis ægroque supino jacenti venter non adeo ex pansus manet, quam in Tympanite.

§. 9. *Prognosis* hujus affectus quod concernit non negandum quod admodum periculosus sit: mitius tamen est malum in quo venter tumet flatibus in primis tantum viis existentibus, quodque nullum morbum chronicum consequitur, nec inveteratum est, nec adeo funesta conjuncta habet symptomata.

§. 10. Curatio absolvitur *carminati vis*, & *antispasmodicis*: priora tamen semper cum hac cautela sunt adhibenda ut sc. alvus prius reddatur aperta. Nisi enim via patula prius fuerit reddita cuncta carminativa magis nocent, quam profunt.

§. 11. Interdum sphincter anispasmo admodum molesto afficitur, præsertim si reliqua intestina spasmo simul laborant: hoc in casu instrumentum sub forma fistulæ intrudi debet, ne adeo contrahatur.

trahatur in primis si robur sufficiens musculis abdominis distentis non adsit.

§. 12. Fasciæ ventri circumjectæ flatus educere juvant.

CAPUT VII.

De

Atrophia.

§. 1.

Atrophia est nihil aliud quam *contabescencia sive consumtio corporis* & in primis musculosarum partium nunc universalis, nunc particularis orta a defectu vel subtractione succi nutritii, & cum totius corporis languore, & inappetentia conjuncta.

§. 2. *Causa proxima* consistit in denegata sive depravata nutritione: vitium itaque quærendum erit in succo nutritio, cujus corruptela consistit vel in quantitate, vel qualitate, vel motu depravato.

§. 3. Ratione quantitatis deficientis variis modis peccare potest chylus, quando nimirum ob alimentorum inopiam tempore anonæ caritatis non elaboratur sufficiente in copia, vel quando idem accidit ex vitio ventriculi anorexia laborantis, vel denique quando elaboratus iusta qualitate statim in primis viis consumitur à vermis ibidem nidulantibus.

§. 4. Ratione qualitatis chylus nunc elaboratur nimis viscidus, aut variis heterogeneis particulis ad nutritionem ineptissimis refertus, idque nunc vitio alimentorum dispeptorum acrium &c. nunc vitio ipsius massæ sanguineæ.

§. 5. Ratione motus chylus peccat quando in circulo suo impeditur: idque statim in intestinis, ubi quandoque per peristoma villorum ad ostiola vasorum lacteorum pertingere nequit propter mucum copiosissimum ostiola obstruentem, aut ob cicatrices à Dysenteria diuturna & exulcerata ibi relictas, hinc una cum alvi fecibus ejicitur *Vid. Lang. Disp. de Atrophia.*

§. 6. Chylum quacunque ratione is peccet nihil magis depravatum reddere potest, quam *scilicet* defectus, sive virium debilitas.

(S)

bilitas. Quando enim $\curvearrowright$, vel vires corporis motrices deficiunt nullo modo bonus chylus, multo minus laudabilis sanguis, & benignus nutritius succus generari potest, utpote a $\curvearrowright$ -tuum defectu secretio, & circulatio humorum s. n. fieri nequit, unde multæ sordes inquinant succum nutritium, qui rudis, & crudus adhuc est propter deficientem $\curvearrowright$ -tuum motum, hinc etiam necessario destituuntur partes solidæ bono, & laudabili nutrimento.

§. 7. Observamus itaque frequenti experientia atrophiam oriri immediate vel ex nimio mœrore, tristitia, solitudine, aut fractis per nimium laborem, vel morbum viribus, vel etiam mediate ex nimia sanguinis hæmorrhagia per nares, uterum, hæmorrhoides, aut sericopiosa excretionem in Diabete, sudore, salivatione vel succi optimi nutritii subductione in Gonorrhæa, fluore albo. Hæ ut plurimum sunt causæ primæ, & occasionales atrophie, ex quibus deinde nascitur sanguinis maxima impuritas & discrasia adeoque succi nutritii destructio, & viscerum corruptela.

§. 8. Atrophia ratione *partis affectæ* est vel *universalis* quando sc. universo corpori materia nutritionis detrahitur, vel *particularis* quando uni saltem aut alteri parti reliquis illæsis id accidit, & talis observatur jam in manu, jam in oculo, jam in dorso.

§. 9. *Atrophia incipiens* cognitu est difficillima, comitatur tamen ut plurimum totius corporis languore, & inappetentia, cum subsequente habitu corporis œdematoso, urina, ut plurimum intense rubicunda, & quæ solito minore in quantitate excernitur: quæ tamen symptomata etiam ab aliis morbis producuntur.

§. 10. Si morbus est *in statu* diagnosi est facillima, totum nimirum corpus, aut aliqua ejus pars collabescit exsiccatur, attenuatur, vigorem pristinum & robur perdit, facies apparet Hippocratica, aliqualis respirandi difficultas percipitur, musculosæ partes attenuantur, & excarnes fiunt ita ut sola cutis flaccida, arida, & corrugata nuda corporis ossa investire videatur.

§. 11. Quando Atrophia non nimis diu duraverit, & concoctio bona sese sistit, appetitus redit, vires colliguntur salutem sperare, & promittere licet, & vice versa.

§. 12. Quando in Atrophia symptomata incrementa sumunt simul accedente diarrhæa & pedum intumescencia res conclamata est.

est. Generalis enim est regula in quacunque phthisi & atrophia Diarrhæam & tumorem pedum præfagire mortem, & plerumq; nono die mortem subsequi, quod frequenter & certe observatum est.

§. 13. Atrophia lethalis facile terminatur in hæcticam imo in phthisin pulmonalem.

§. 14. Cura hujus mali varia existit pro causarum diversitate. Indicationes generales & primariæ sunt sequentes. (1) *Causæ removendæ* (2) *symptomata mitiganda* (3) *alimenta usurpanda, quæ succos corporis temperatos reddunt, & nutrimentum laudabile suggerunt*: quibus vero mediis id fiat causarum diversitas demonstrabit, & legi hæc de remeretur *Langii dissertatio* supra allegata.

CAPUT VIII.

De

Phthisi.

§. 1.

PHthisis est contabescencia corporis orta ab exulceratione & abscessu pulmonum ac conjuncta cum respiratione difficili, tussi, & febre lenta hætica.

§. 2. Phthisis distinguitur ratione causarum in idiopathicam & symptomaticam. Idiopathica est quando prima mali radix est in ipsis pulmonibus, symptomatica, quando ex infarctu, obstructione & corruptela viscerum infimi ventris maxima sanguinis impuritas nascitur, quæ postea pulmones afficit.

§. 3. Causa phthiseos proxima maxima ex parte locum suum habet in ipsis pulmonibus dum inflammatione, tumore, & subsequente abscessu affecti sunt, unde febris lenta continua, tussis, disponsæa, & ejectio materiæ foetidæ purulentæ originem suam ducunt.

§. 4. Ista pulmonum impuritas plerumque enascitur ex sanguinis impuritate, & præcedente defectu nutritionum animalium, indeque dependente debita sanguinis depuratione, & secretionem per congrua emunctoria depravata. Hinc omnis phthisis productum est cacochymia humorum.

§. 5. Ex *Causis remotioribus* & quidem *naturalibus* ad hunc affectum disponunt ætas juvenilis, temperamentum cholericum, vel sanguineo-cholericum, præsertim si affectibus animi indulgeant aut nimis *intuosa* delectentur diæta: unde sanguis secessum suum molitur, vehementius per ipsos pulmones movetur, & producit Hæmoptysis: cujus cura si non decenter peragitur ordinario relinquitur phthisin, unde phthisis solennis esse solet circa annum 30. usque ad 35. juxta ipsum *Hippocratem*: quod tamen intelligendum de phthisi ex plethora, vel sanguinis eructatione per pulmones orta.

§. 6. Phthisis interdum oritur ex decubitu frequentiore lymphæ *Θσæ* ad asperam arteriam, bronchiaque pulmonum, quare catarrhosis coryza & tussi chronica laborantibus tandem supervenit phthisis.

§. 7. Hæc phthiseos species magis familiaris esse solet phlegmaticis, multum comedentibus, bibentibus otiosis: Siquidem ipsum serum *Θσµ* quod alias solenni excretionem critica per nares & fauces certo tempore in nonnullis subjectis evacuari solet in corpore remanens, evacuatione solenni per nares & fauces suppressa viam quaerit in tunica glandulosa faucium interiorum, ac aspera arteria, ibique collectum debilitatem, nimiamque laxitatem tandemque erosionem pulmonibus afferre potest: quæ tamen species faciliorem admittit curationem.

§. 8. Quid hæreditaria dispositio valeat ad hunc affectum producendum, de eo loquitur quotidiana experientia. Compertum enim habemus phthisicos parentes sæpe talismodi produxisse liberos, ob conformem, & quidem malam pulmonum dispositionem.

§. 9. Occasionem etiam præbere potest aeris status corruptus, & exhalatio vaporum acrim corosivorum. Hinc videmus hunc morbum certis populis esse endemicum.

§. 10. Nascitur etiam interdum phthisis ex Pleuritide, & Peripneumonia male curata.

§. 11. Subjecta ad phthisin symptomaticam proclivia, solent plerumque esse hyphochondriaca, hysterica, scorbutica. Quando enim talismodi subjecta, quæ phthisi symptomatica intereunt dissecantur, sæpius conspiciere licet viscera abdominis in primis hepar lienem pancreas &c. indurata, scyrrhosa vel etiam corrupta cum bile
menti

inermi viscosa vel etiam calculosa & pauca, pulmones autem exsuccos vel etiam corruptos.

§. 12. Nascitur phtisis symptomatrica ex evacuatione sanguinis, vel humorum suppressa, ita nihil magis familiare est quam ex suppressione mensium Hæmorrhoidum fieri phtisin. Ita quoque porro observatum fuit ulceribus sive fonticulis exsiccatis, quæ diu cum euphoria humores impuros evacuarunt, subnasci phtisin.

§. 13. Talismodi phtisis frequentius etiam propullulat quando sudores critici in febris sive intermittentibus sive acutis supprimuntur vel per interna refrigerantia, & adstringentia, vel per externum frigus. Ita etiam porro quando sudor pedum foetidus nonnullis hominibus familiaris subito adstringentibus cohibetur, vel etiam ipsa scabies retropellitur, lentam febrem cum phtisi & corporis consumptione inde oriri.

§. 14. *Signa* phtiseos symptomatricæ solent esse sequentia, nimirum post evacuationem solennem suppressam in hominibus gracilioris texturæ, staturæ & colli longioris proveniens tussis diuturna cum marcore corporis, pulsu valido ac celeri maxime post pastum, urina crassa pauca cum sedimento, vel supernatante pellicula oleosa, sudor colliquativus, appetitus prostratus, virium magna debilitas præsertim sub ascensione scalarum, hypochondriorum tensio, alvi adstrictio, flatuum copia, febrem lentam, & phtisin sic dictam symptomatricam præsagiunt.

§. 15. Dispositio ad phtisin pulmonalem & idiopathicam manifestatur ex prominentia scapularum, pectore angusto, voce natura exili & clangosa, habitu corporis raro ac tenero, nimia ad iram proclivitate, collapsu carnis musculosæ præsertim inter digitos & in facie item ex pulsu celeriori post pastum, propensione ad sudorem largum præsertim circa tempus nocturnum, tussi sicca, respirandi difficultate.

§. 16. Phtisis perfecta ex iisdem signis cognoscitur sed jam evidentioribus, & incrementa sumentibus, quando nimirum conjungitur febris lenta continua cum totius corporis extenuatione, & purulentæ materiæ excretionem per tussim.

§. 17. Phtisis imminens facile curatur, incipiens difficilior, confirmata nunquam, & qui ex pulmonum ulcere vult e vadere

debet habere VI. Hippocratis signa; de quibus videantur *Sennertus* & *Sylvius. de phtisi.*

§ 18. Quo major quantitas materiæ flavæ subviridescentis ejicitur cum febre, eo minor spes est salutis.

§ 19. Conclamata res est hecticorum si facies est Hippocratica, si capillorum est defluvium, si pedum fit tumor & urina pauca rubicunda, nec non alvi fluxus.

§ 20. Plerumque phtisici moriuntur vel graviora pathemata patiuntur quando hyemis in vernum tempus est, mutatio, vel quando autumnus vertitur in hyemem.

§ 21. Phtisis symptomatrica ex Hypochondriorum vitio proveniens si nondum confirmata est sed incipiens tractari debet ut malum Hypochondriacum absterlivis & detergentibus v. g. *solutione lap. 69. ☿ foliata ♀ arcano duplicato, ☉ purificato, & absorbentibus matre perl. lap. 69 antihect. poter. deinde balsamicis & carminativis, v. g. Myrrh. in subst. adhibita it. croc. nucista, cortic. citri, & aurant, ☉ anisi, balsamo ♀ anisato.*

§ 22. Possunt etiam adhiberi decocta ex rad. chin. cort. lign. sassafr. rad. liquir. Hb. scord. fumaria, Veron. agrimon. chare fol. sem. anis. & fenio.

§ 23. Si phtisis symptomatrica est consummata tunc cura saltem palliativa, mitigans symptomata & vitam ad tempus protrahens locum obtinet.

§ 24. Commendatur tamen a *Sydenhamo* etiam in ipsa phtisi confirmata ceu divinum, & præstantissimum remedium equitatio, quæ si aliquid præstare valet in phtisi symptomatrica quando læsio pulmonum non adeo enormis est, & causa primaria etiam in abdominis visceribus latitat id præstare debet, & quidem propter motum. Vid. *Stahlii propempticon de novo specifico antiphtisico equitatione.*

§ 25. In phtisi idiopathica & pulmonali sequentes indicationes curatoria erunt observandæ (1) Calor intestinalis intensior sanguinis mixturam viresque destruens ac corpus depascens extinguendus (2) Acrimonia humorum temperanda. (3) pulmonum læsio, atquo erosio ulcere prius mundato, & absterfo est consolidanda.

§. 26. *Prima indicationi* satis faciunt refrigerantia, absorbentia leniterque constringentia sive roborantia. Ex refrigerantibus commendantur *emulsiones paranda e sem.* 4. frig. maj. c. ∇ ror. maj. quæ mirifice hunc in finem laudatur, vel ∇ Veron. scabios. fl. til. prim. ver. addito succin. pp. matr. perl. & aliquot granis $\odot$ purif. Ex absorbentibus, leniterque constringentibus commendantur ∇ ea, inter quæ primum obtinet *bolus fabrilis, hematites. China china*, cujus usum in Hectica *Mordonus Angulus* non satis deprædicare potest.

§. 27. *Secunda indicationi* satisfaciunt decocta sic dicta pectoralia ex incrassantibus, mucilaginosis, terrestribus leniterque constringentibus concinnata: cujus generis sunt *rad. Alth. China. Scorzonera, Glyzirrh, Symphit. maj. herb. pulmon. Agrimon. Veron. tussilag. Malv. hedr. ∇ str. scabios. scord. fl. borraginis, cynoglossa violarum, ficus pasifula sem. anis.* ex quibus pro re nata varia concinnari possunt decocta, quæ & diluendi, & Θ ia ∇ ea inviscandi virtute opem ferunt non contemnendam. Præterea temperando acrimoniam egregia sunt oleosa, & inter hæc polychrestum $\odot$ Amygd. d. quod cum spermate seti ope *sachari candi syrupo violarum* in electuarium conversum est præstantissimum, cui ob meliorem virtutem aliquot guttulæ balsami ∇ is vel $\dagger$ ij anisati, vel grana aliquot croci. aut balsami peruviani adjici possunt.

§. 28. *Tertia indicationi* præter jam dicta respondent mundificantia, & ulcus detergentia v g. Θ ia temperata, qualia sunt *solutio lap. 69. coral. ∇ fol. ∇ arcan. duplicatum.* Quadrant etiam hunc in finem *infusa veronica, scabiosa borryos Ess. scord. decocta lign.* Ex consolidantibus omnia, quæ blanda balsamica roborante virtute prædita sunt vocanda in usum: quo nomine celebria sunt balsama pectoralia & inter ea celebratissimum *balsamum Locatelli, idem bals. de Tolu. ∇ e. $\odot$ amygd. dulc. paratum, bals $\dagger$ anis. succinum in substantia fl ∇ is. Myrrha opobalsamum,* & ex herbis *Millefolium,* atque *hypericum.*

§. 29. In præscriptione decoctorum atque electuاريorum semper respiciendum est ad ventriculi, & intestinorum tonum. Horum enim nimius usus robur ventriculi valde infringit, appetitum destruit, & flatulentias accersit, propterea commodissime his misceri solent carminativa, stomachica, & balsamica temperata.

§. 30. In phtisi semper ab opiatis fixioribus & potius

potius anodyna subtiliora in usum vocanda, qualia sunt ∇ *papav. errat. sem. papav alb.* in emulsionem redactum, *syr. pap. alb. vel errat. diacod. Mont. Tra papav. rhead. vel croci*, & si opiata exhibenda sunt præstat illa semper parca manu, & refracta dosi præscribere.

§. 31. In cura phtiseos sine temperandi acrimoniam, extinguendi calorem, & suppediandi laudabile nutrimentum magnifice celebratur *lactis cura*: quæ tamen ut recte administretur, sequentes *cautela* probe observandæ.

I. In cura lactis eo respiciendum est ut primæ viæ à sordibus sint expurgatæ, & acidum in ventriculo contentum correctum, vel penitus destructum.

II. Ut viscera non sint scyrrhosa vel obstructa, quare in hypochondriaca phtisi lac venenum est.

III. Ut absit plethora. Hinc cura lactis tantummodo locum habet in phtisi, quæ fit ab inanitione.

IV. Ut appetitus non sit prostratus.

V. Ut lac non nimis crassum, quale est ovillum & bubulum; sed potius caprinum, asininum, vel humanum assumatur, quod magis est serosum, vel illud ipsum si magis crassum cum infusis herbarum pectoralium, sanguinemque depurantium commodissime miscetur. Ita enim facilius transit corporis tubulos.

VI. Ut matutino tempore jejuno & vacuo ventriculo sufficiente in quantitate assumatur abstinendo in diæta ab omni carne, pane cum fermento confecto, acidis & tuosis liquoribus mediocriter exercendo, & commovendo corpus.

VII. Quando obstructions alvi accedunt lenitivis v. g. *prunis, succo pomorum Bordorf. aut infuso Rhabarbari alvus* expedienda est.

VIII. Ut per unum sive duos ad minimum menses cura continuetur singulis diebus sumendo pro diversitate individuorum mensuram unam vel unam semis. Hac ratione solum lac optime & præsentissime atrophiam expugnare & habitum corporis macilentum in pinguem & obesum demutare potest.

CAPUT. IX.

De
Diabete.

§. 1.

Diabetes est crebra & copiosissima mictio, ita ut urina sæpius excreta quantitatem assumptorum quam maxime superet ex abundantia particularum serosarum, tonoque tubulorum renalium nimium relaxato conjuncta cum ftri, æstu præternaturali, ac denique cum corporis contabescencia.

§. 2. Lotium quod excernitur nunc tenue est, & crudum; urinæ tamen colorem & substantiam referens, nunc vero eandem ferme formam fervans quam habuit potus assumptus ita ut parum vel plane nihil mutatus in excretionem deprehendatur. Hinc orta fuit distinctio inter *Diabetem notham* & *veram*. Hæc dicitur quando potus fere nihil immutatus excernitur, illa quando solito major urinæ quantitas evacuat.

§. 3. Rectius secundum Rivini mentem Diabetes distinguitur in *inchoatam*, & *consumatam*, ita ut inchoata dicatur cui alias *nothæ* nomen imponitur, consumata vero quæ alias *vera* appellatur. In principio enim morbi potus omnino alteratur, progressu vero temporis, ubi omnes digestionem destructæ, assumpta non adeo immutata excernuntur.

§. 4. *Causa proxima* sive formalis ratio consistit in copiosa & præternaturali urinæ in ipsis renibus secretionem, quam causantur feri tenuioris nimia abundantia, destructaque sanguinis mixtura naturalis, nec non organorum urinæ secretionem dicatorum nimia relaxatio.

§. 5. *Causa præcaractica* possunt esse variæ. Quicquid enim ferum & sum ac tenue accumulatur, evacuationem per alia emunctoria impedit, tubulos renales relaxat, vel ad copiosorem secretionem stimulat ansam præbere potest nostro affectui. Legi hæc de re meretur Rivini dissertatio sub Conringii præsidio habita de Diabete.

§. 6. Signum hujus morbi essentialis & pathognomonicum unice querendum est in urina plus solito excreta, & quidem in no-

(T)

tabili

tabili excessu : quod tamen in incipiente diabete non adeo attenditur ab ægrotantibus, successu vero temporis quantitas urinæ excreta magis magisque augetur, accedit sitis, æstus præternaturalis, virium prostratio, totiusque corporis extenuatio, atque consumptio.

§. 7. *Prognosis* hujus morbi ita in genere institui potest, quancumque morbi violentia in dies crescit, vel saltem ad plures dies continuatur, ægroti contra vires prostratæ sunt nec iterum colliguntur mors certo expectanda venit.

§. 8. Diabetes in senibus, item post immodicum laborem, post nimium fusum, post febres chronicas plerumq; est incurabilis.

§. *Cura* peragitur remediis incrassantibus & viscidis, qualia sunt ex regno vegetabili gummata minus acria v. g. *Gummi Arabicum*, *cerasorum*, *tragacantha*, *thus*, *mastiche*, quibus ex regno animali lac, gelatina cornu cervi, & Eboris vel pedum vituli aut porci addi poterunt. Commendatur etiam a nonnullis decoctum malva, althæa, radicis china, sarsaparilla, item mucilago seminis psilii, Cydoniorum.

§. 10. Renum laxitatem tollunt fibrasque sive tubulos renales roborant leniora adstringentia, qualia sunt *Esigillata Bolus Armenia*, *sanguis Draconis* &c. quibus associari possunt refrigerantia v. g. *succus portulacæ* & *sempervivi majoris*.

§. 11. Externe Hypochondriis, lumbis, & regioni inguinali etiam cataphlasmata refrigerantia, & adstringentia applicari possunt ex succo vel aqua plantaginis, portulacæ sempervivi, umbilici & itenæ ceratum santalinum, unguentum refrigerans Galeni. Vid. Senn. de Diabete.

CAPUT. X.

De

Ardore urinæ & Stranguria.

§. I.

ARdor urinæ est dolorifica urinæ excretio non tamen cum imminuta ejus quantitate conjuncta prout in stranguria, sed potius cum rosione atque adustione sphincteris ac meatus urinarii inter mingendum.

§. 2.

§. 2. Stranguria consistit etiam in dolorifica urinæ excretionē continuoque conatu ad mingendum cum imminuta quantitate & stillicidio urinæ ita ut guttatim saltem prodeat urina.

§. 3. Uterque affectus communem agnoscit causam nimirum urinæ acrimoniam, & differunt hi affectus saltem gradu ita ut in Stranguria major videatur adesse acrimonia, quod ex continuo apparet stimulo, in ardore vero minor.

§. 4. Interdum dolorifica observatur urinæ excretio absque vitio urinæ, sed potius partium solidarum nimirum membri virilis exulcerati a Gonorrhæa.

§. 5. Cause procatarticae possunt esse variae. Quicquid enim acrimoniam sanguini, atque humoribus inducere valet, id ipsum etiam potest præbere amsam nostris affectibus v. g. acria vel acida assumpta, crevisia minus defecata, abusus cantharidum etiam externe saltem applicatarum.

§. 6. Diagnosin horum affectuum, ex descriptione patet: quod vero prognosin concernit in se non adeo periculosi sunt, molestiam tamen sæpius diuturnam excitant, quæ ægros præcipue senes ad mortem usque comitatur.

§. 7. Ardor urinæ si diu durat vesicam urinariam, tandemque ejus collum exulcerat.

§. 8. In Cura ante omnia intentio dirigatur ad acrimoniam correctionem, quæ obtinetur vel per diluentia, aquam simplicem aut thermalem, aut potum Theæ vel Coffe vel per absorbentia lap. 69. &c. vel per in crassantia & mucilaginosam mastichen Gummi Arabicum Tragacantham, mucilaginem cydoniorum seminis psyllii, lac bibulum &c. quibus non male si dolor fuerit nimis anodyna adduntur uti sunt semen papav. albi, Hyosciami vel etiam crocus.

§. 9. Si dolor nimis urgeat possunt etiam infusa atque decocta demulcentia vel etiam lac calidum vel chalibeatum sub forma clysmatis injici in ipsam vesicam urinariam.

CAPUT XL

De

Dysuria & Ischuria.

§. I.

Quemadmodum in Dysuria urinæ excretio ex parte imminuitur & aliquo modo supprimitur : ita in Ischuria totalem urinæ suppressionem observare licet.

§. 2. Dysuria differt à stranguria quod in hac urina saltim guttatim profluat cum continuo mingendi conatu, ardorisque sensu tam circaquam post excretionem : in illa vero urina parcius quam solito par est excernitur, nec dolorem ardentem nisi proveniat ab inflammatione ante & circa excretionem excitat, vel post excretionem relinquit.

§. 3. Ischuria distinguitur à nonnullis in veram, & notham : intelligunt autem per Ischuriam veram urinæ suppressionem, quæ fit vesica plena : per notham quæ fit vesica vacua. Porro ratione partis affectæ distinguitur in Ischuriam renalem & vesicalem.

§. 4. Causa horum affectuum nunc quærenda est in ipsa M. S. nunc potius in organis & viis urinariis: sanguinis culpa supprimitur urina quando crassus, & minus serosus, existit, renales tubulos infarciens, adeoque secretionem impediens.

§. 5. Ratione organorum urinæ secretioni & excretioni dicarum, vitium nunc quæredum erit in renibus, nunc in ureteribus, nunc in vesica, nunc in ipsis genitalibus. Hæ partes enim aut calculo sunt obstructæ, aut sanguine congrumato vel viscida materia infarctæ, aut inflammatione correptæ, aut per consensum spasmodice contractæ ob vitium in partibus vicinis existens, aut vitio connato depravatæ.

§. 6. Symptomata ut plurimum conjuncta habent dolorem pro causarum diversitate varium, & tumorem vel in lumborum vel pubis regione eminentem, supervenit quoque interdum anxietas præcordiorum, torpor sensuum, pathemata epileptica, tumores oedematosi.

œdematosi, Ascites, vomitus, sudores ac halitus plus minus foetidi, ac urinofi. Accidit tamen interdum ut neutrum ex hisce symptomatibus adsit.

§. 7. Diagnosin quod attinet affectus ipsi cogniti non sunt difficiles: ut vero cura rite institui queat probe attendendum erit ad partem proprie affectam, & ad ipsam morbi causam procatacti-
cam.

§. 8. Signa loci affecti dolor & tumor illarum partium suppe-
ditabit, aut si nullum ex his adfuerit in M. S. culpa erit. Sed diffici-
lior est causarum in his affectibus cognitio, potest tamen ad hanc per-
veniri per antecedentium, & concurrentium symptomatum exa-
men. Calculus enim dolore lancinante ut plurimum sese prodit, in-
flammatiō dolorem ardentem & pulsatorium habet comitem: quæ
tamen symptomata in aliis causis defunt.

§. 9. Affectus de quibus jam agimus sic satis sunt molesti, pe-
riculosi & non raro lethales in primis si non intra paucos dies sup-
pressio illa tollatur.

§. 10. Ischuria renalis periculosior est vesicali, & illa sine do-
lore; peior dolorosa.

§. 11. Cura pro causarum diversitate diversa debet institui. Si
enim vitium in M. S. adhibenda sunt aquea diluentia v. g. decoctum
petroselini, dauci, anserina, virga Œea, seminis milii Œis quæ præter vim
diluendi etiam virtute diuretica instructa sunt.

§. 12. Si calculus in causa tunc cura ex capite de calculo inferius
tradenda hic loci erit inferenda. Si inflammatiō curam depromere
licebit ex capite de inflammatione. Si ex atonia fibrarum ob diuturnio-
rem urinæ retentionem compressione externa manus & roborantibus anti-
paralyticis vel etiam catheterismo fluxio urinæ promovenda. Si ab in-
duratione alvinarum fecum clysmata emollientia, si à spōsmo antispasmodica
sunt adhibenda.

§. 13. Prægnantibus vero si ab uteri mole cervix vesicæ comprima-
tur non necesse est plura præscribi, cum in iis urinæ suppressio facile
tollatur quando, in lectum se recipientes, vel cruribus cum abdomine
paulisper elevatis vel devoluto in quoddam latus corpore pondus ve-
sicæ incumbens aliquandiu declinent.

§. 14. Pituita viscida & sanguis congruatus in vesica existens re-
quirit

quirit resolventia & aperientia in specie Θ ia volatilia vel fixa Θ sa Θ ononidis Θ * & c. possunt etiam *clysmata* ex solventibus parata per meatum urinarium in vesicam injici.

§. 15. Si *caruncula* sive caro spongiosa meatum urinarium occludit per medicamenta Θ ina ut erodatur *caruncula* nonnulli suadent v. g. parare solent ex *viridi aris*, *auripigmento* $\mathcal{Q}$ & *Oem* Θ e calcinatis, probeque tritis addito $\mathcal{O}$ o rosaceo & *lithargirio* emplastrum, quod extremitati tenuis candelæ cereæ affixum in canalem $\square$ rium adigi ibique per tres horas relinqui debet. Ita enim renovato quotidie emplastro *caruncula* intra 6. vel 8. dies absimitur, ut ex *Borello* annotat *Rivinus* *dissertatione de Ischuria* §. 20. sed tutius est cum tubulo instrumentum ferreum in apice candefactum immittere, & *carunculan* ustione tollere. *Cautica* enim facile gravissima symptomata excitant.

§. 16. Si vero *urina* supprimatur, propter membranam vel præputium quibus *urethra* occluditur, iis per decentem sectionem facile medemur, & ubi opus est cannulam plumbeam immittere licet ne vulnus iterum coalescat.

CAPUT. XII.

De

Pollutione nocturna Gonorrhæa & fluore albo.

§. 1.

POLLUTIO nocturna est excretio liquoris seminalis dormientibus & somniantibus cum voluptate eveniens, & vel à copia seminis vel etiam ab acrimonia Θ ina scorbutica vellicante dependens.

§. 2. *Gonorrhæa* est stillicidium fere continuum liquoris seminalis sine penis erectione & absque titillatione Venerea.

§. 3. *Fluor albus* a *Gonorrhæa* virorum non nisi nomine differt. Similis enim materia continuo effluit, similiaque conjuncta sunt symptomata. Hinc non inepte a nonnullis dicitur *Gonorrhæa mulierum*.

§. 4.

§. 4. Pollutio nocturna alia est *critica*, alia *morbosa*. Critica contingit cum euphoria & robore naturæ, in subjectis sanguineis robustioribus, quæ extra conjugium vivunt, lautoque ac calidiori cibo utuntur.

§. 5. Pollutio autem morbosa contingit cum virium prostratione, corporis consumptione, actionum animalium imminutione: unde familiarissimum est post frequentem pollutionem visus debilitatem subnasci.

§. 6. Datur etiam alia adhuc pollutionis species, quæ de die affligit nempe ad aspectum vel contactum pulchrarum foemellarum in personis imbecillioribus juvenibus ad Venerem pronis, & calidioris temperamenti.

§. 7. Ad pollutionem nocturnam morbosam dispositi sunt Hypochondriaci, phthisici, scorbutici partim ob sanguinis acrimoniam, partim etiam ob organorum semen continentium nimiam debilitatem & laxitatem.

§. 8. Pollutio nocturna non facile cadit sub curam medicam; sed sponte cessare solet, præsertim quando sobria victus ratio instituitur, spirituosæ & aromatica alimenta evitantur, & a Veneris cogitationibus ac conversationibus cum foeminis absteineatur. Quando autem hic affectus frequentius accidit corpus utique debilitat, cerebro & nervis nocet, & ad vertiginem, memoriæ defectum, visus imminutionem imo ipsam paralytin disponit.

§. 9. In Cura pollutionis morbosæ, adhibenda sunt talia quæ feminis acrimoniam temperant & mitigant vasaque seminalia relaxata roborant. Hinc egregium præstant usum emulsiones ex sem. 4. frigidis item ꝑ cum coralliis & succino nec non decoctum Althææ Glyzirrmaſtichis.

§. 10. Gonorrhœa distinguitur in *benignam* sive simplicem & *malignam* s. *virulentam*. Quid benigna sit ex §. 2. apparet. Virulenta consistit itidem in continuo seminis profluvio: differt autem a benigna variis modis pejoraque symptomata habet conjuncta. Vel enim materia quæ excernitur non est alba & limpida; sed caloris flavi, viridescens & odoris foetidi (2) ratione qualitatis materia excernitur acris & corrosiva ipsa etiam indusia interdum dilacerans (3) in Gonorrhœa virulenta semper semen emittitur, major ardor

ardor & dolor semper percipitur, ac in membri erectione molestissimus observatur dolor, tandem quandoque supervenit Satyrnialis, dolor vel tumor testium, penis inflammatio glandis exulceratio, urethræ exesio, & excoariatio cum concreascentibus carunculis five verrucis, conjungitur quæque sæpius Dysuria &c.

§. 11. Gonorrhæa virulenta iterum distinguitur in *incipientem* & *inveteratam*. Incipiens curationem facilius admittit, difficilius inveterata, & plerumque comitem habet luem Veneream, & tunc ulcera non modo vasa seminalia, urethram; sed & ipsum membrum occupant unde inflammatio caruncularum & verrucarum generatio, urinæ suppressio, tumores &c.

§. 12. Pars affecta in Gonorrhæa sunt præcipue non tam vasa deferentia testes, vesiculæ seminales, quam potius oscula five orificia ductuum qui ex prostaticis abeunt ad urethram; constant hæc oscula ex fibris nerveis. Hæ fibræ quando nimium relaxantur illarumque tonus labefactatur contingit profluvium five stillicidium involuntarium continuum. Demonstrant hoc sectiones Gonorrhæa defunctorum ubi testes salvi, vesiculæ seminales repletæ, prostata etiam bonæ, quamvis in maligna interdum exulcerata, & erosa reperta fuerint.

§. 13. Ex altera parte vitium latitat in ipso semine nimis *tho* acri & stimulantem, quod ad contractionem ductus seminales excitat postea pororum antea dictorum tonum plane labefactat ut semen amplius continere nequeant.

§. 14. Disponunt ad Gonorrhæam nunc lascivia & coitus frequentior, abusus ciborum *tho* acrium aromaticorum, vini generosi spirituosi, frequens equitatio, vectio in curru &c.

§. 15. Gonorrhæa maligna semper fere oritur ex coitu impuro, tum nimirum quis rem habet cum muliere infecta, quæ in vagina uteri recondita habet virulenta ulcera. Ab hisce communicantur particula *tho* acres erodentes ipsi peni, quæ ibi subsistentes erosionem dolorem excoariationem, fungosque carunculas excitant.

§. 16. Si Gonorrhæa præcipue virulenta investat subjecta scorbutica vel cacochymica item senes in quibus ut plurimum lethalis est, graviora semper concurrunt symptomata, & notabile est quod choleric-

cholericæ & melancholicæ item viri ac senes non tam cito inficiantur quam sanguinei phlegmatici & juvenes.

§. 17. Cito succurrendum est huic malo quo magis enim invalescit eo difficilius sanatur, magnamque debilitatem in nervis, lassitudinem membris & toti corpori statum pessimum inducit.

§. 18. *Indicationes curatoria sunt ut i. corporis serositates a partibus genitalibus deriventur & divertantur ad alia loca.* Hinc commendantur purgantia & ex his inspecie gummata v. g. gum. * Sagapenum, Myrrha, Aloe terebinthinæ cum purgantibus acrioribus roborata v. g. ♀ d. extracto colocynthis, resina jalappæ &c. quibus alvus semper teneatur aperta, assumendo pilulas alternis diebus.

§. 19. *Altera indicatio est ut discrasiam sanguinis & sam corrigamus, hoc peragitur partim decoctis lignorum, partim acidulis & tialibus amaris absorbentibus &c.*

§. 20. Revocato sero ad alias vias humoribusque probe correctis *tertiæ indicationi* satisfaciendum *tonusque ac robur relaxatis partibus seminalibus fibroso nerveis restituendum.* quod peragitur balsamicis terebinthinatis v. g. *therebinthina* in substantia sive cocta aut ejus *actu*, vel gratioribus adhuc qualia sunt *balsamum peruvianum* ejusque *Ess. Balsamum de Copaiva vel opobalsamum* quæ commodissime cum vitello ovorum & vino Hispanico sumuntur. Si fortiore constrictione opus est, ad *strialia* deveniendum nimirum *tincturam Hamathitis stis tram antiphtisicam Gramanni, crocum martis adstringentem.* &c.

§. 21. Gonorrhæa maligna statim inter initia remedia externa requirit nimirum detergentia, temperantia demulcentia & consolidantia inter alia ceu præstantissimum laudatur sequens linimentum. v. g.

Rec. ∇ Ψ

℥ camph. aa. ʒj.

Sach. ℥ ʒj.

Quod calide applicatum abstergit & tumorem arcet: quod si autem jam ulcera & quidem cariosa ad sint ℥ albus adjici potest.

§. 22. Quando autem in urethra malum hæret per syringam repetitis de die vicibus sequens vel simile medicamentum injici potest.

(U)

Rec.

Rec. ▽ Plantag.

Portulac aa ʒj

Sach. h gr. Xij.

℥ camph. ʒss

Bol. armen vel

Croc. ʒtis ʒj.

M. d. S. lignor Zum. einspritzen.

§. 23. Interne præter superius dicta corrigentia ad expellendum contagium & defendendam M. S. a corruptione Tra Bezoard. cum Ess. succini & lignorum mixta item Tra ʒij balsamum ʒij adhiberi possunt.

§. 24. In Gonorrhæa benigna quæ ut plurimum est scorbutica abstinendum a ʒialibus calidioribus & acrioribus ne sanguinem commovendo dolores vel inflammationes & fluxum præternaturalem augeant, potius cura lactis commendanda cum pulvere succini ossium sepiæ præmissis præmittendis.

§. 25. In Gonorrhæa a hūinis præsertim magisterio & sacharo h abstinendum. Facile enim excitantur colicæ convulsivæ, virium & appetitus prostratio & alvi contumacissima occlusio.

§. 26. Quando Gonorrhæa virulenta & inveterata est cum ulceribus cacoethicis sine usu ʒialium & decoctorum lignosorum nihil efficies.

§. 27. Quando carunculæ vel caro exsuperans in urethra, Ischuriam excitant cum tubulo instrumentum ferreum in apice candefactum immittendum & caruncula ustione tollenda. Caustica enim hic non profunt.

§. 28. Quando testium tumor Gonorrhæam malignam comitatur emplastrum ʒiale Vigonis cum balsamo ʒ malaxatum & calide admotum est efficacissimum.

§. 29. Si bubones in inguine apparent decocta lignorum E.E. alexipharmaca & camphorata adhibenda, si vero per camphorata discutitur renuit tumor per emollientia maturandus, postea balsamica atque sarcotica adhibenda.

§. 30. Fugienda sunt omnia acida, acria, spirituosæ, ʒsa cerevisiæ crassiores nimius motus corporis præsertim equitatio, Venus, contra victus tenuis humectans facilis coctionis adhibendus.

§. 31.

§. 31. Nonnulli ad præſervationem ne quis inficiatur ab infecta commendant ut ſtatim poſt coitum impurum lavetur membrum, & injiciatur *lac tepidum cum camphora & theriaca mixtum.*

CAPUT XIII.

De

Lue Venerea.

§. 1.

Lue venerea ex morbis chronicis graviffimus eſt cum ſymptomatum gravitate, dolorum ſevitia, qui etiam natura reſtractoria ſummaque ſorditie reliquos fere omnes longiffime ſuperat. Ipla enim non tantum partes fluidas corporis humani verum & ſolidas miſerrime deſtruit, invertit corrumpit & mortificat, multis que ſignis ſeſe prodit quæ tamen diſtincta ſunt & differunt prout naturæ temperamenta, ætates ac clymata diſcrepant.

§. 2. Semina hujus morbi interdum diutiſſime latitare poſſunt in corpore, teſtatur enim experientia nonnullos Gonorrhæa virulenta ex coitu impuro correptos & ſanatos poſt aliquot annos iisdem ſymptomatibus quæ alias ſcorbutum vel malum hypochondriacum comitari ſolent afflictoſ fuiſſe, cum tamen antea nec Hypochondriaci, nec ſcorbutici fuerint, quod certiffimum indicium eſt ſemina hujus morbi ſucceſſu temporis in actum fuiſſe deducta. Salia enim caſtica ſub involucro ſanguinis ramoſo & viſcoſo diu involuta eſſe poſſunt citra ullam noxam, quæ quando explicantur vel vitio aeris vel nimia intemperantia vel animi affectibus aſſumunt naturam ſuam, auduntque tragedium conſuetam.

§. 3. Prima hujus morbi origo eſt principium acre caſticum ſubtile quod inſtar fermenti maligni uti communiter ſtatuunt auctores ipſos fluores corporis noſtri invertit, quod omnino admittendum modo legitima fiat explicatio.

§. 4. Peccat ab initio ſive latitat atque conſiſtit vitium luis ſæpe in principio tenuiſſimo ſumme activo, acri, atque caſtico quod pro diverſitate partium & varia in corpus humanum actione di-

versa producit symptomata. Agit autem hoc principium non tam immediate in lympham & sanguinem quam, potius propter subtilitatem in animales & his mediantibus in partes reliquas fluidas non minus quam solidas.

§. 5. Si accedit ad ipsos spiritus principium hocce malignum subtile & ad ipsos nervos, tunc crasin illorum invertit, lassitudinem insignem virtumque languorem & actionum torporem inducit. Deinde m. mixti cum tenuissima caustica materia vitiosum efficiunt motum, spasmodice fibras constringunt unde excretiones a glandulis constrictis non legitime procedunt, transpiratio impeditur, quo fit ut magnæ impuritates *Θινæ* acres, & ex in sanguine accumulentur: Hinc symptomata luis & ea sæpius quoque mentiuntur scorbutum.

§. 6. Porro autem propter constrictionem violentam spasmodicam emunctoriorum maxime vero glandularum stasis fiunt lymphæ obstructions glandularum, quæ in scirrhosos tumores partim degenerant, partim in inexculationem transeunt, & cancerosam quasi naturam assumunt ita ut quot tumores glandularum excerati tot minutissimi quasi cancri aperti exedentes & depascentes partium substantiam per corpus sint dispersi, adeo ut causa luis & ea non tam immediate agat invertendo crasin humorum, sed potius ab initio spirituum quibus infectis legitima humorum generatio retardatur, impeditur & invertitur.

§. 7. *Causa occasionalis* huius morbi plerumque est coitus impurus tum foemina in vagina recondita habet ulcuscula sordida virulenta, rarius per contagium accedit. Falsum enim est per oscula, per pocula communia posse propagari quo se plerumq; excusare solent lue & ea tacti potest tamen inficere si quis cum ægroto in uno eodemque dormiat lecto præsertim si corpus sudet. Infantes etiam laborant hoc morbo per infectionem tum per lac nutricis matum hauriunt vel etiam ipsi infantes hoc malo affecti prodeunt ex utero infectæ matris.

§. 8. Incipiens morbus cognoscitur ex summa corporis lassitudine, somnolentia, torpore raucedine, doloribus vagis, vel etiam in certa parte fixis nocturno tempore ingravescentibus v. g. in capite,

te, articulis, in pedum ossibus unde hic morbus sæpius mentitur arthrididem.

§. 9. Certiores de lue ꝑea nos reddunt exulcerationes in corpore præsertim in partibus genitalibus membro virili, palato, faucibus, naso, dolorificæ variæque pustulæ hinc inde in corpore, maxime vero in facie dispersæ, quando malum hoc altas egit radices & à causa valde maligna proficiscitur ulcera prædicta canceri naturam habent, & non tantum spongiosam membri substantiam, sed etiam faucium uvulæ, & nasi cartilaginem exedit, consumit & intollerabili foetore imbuunt.

§. 10. Porro certum signum huius morbi reddunt tophi, tubercula, excrescentiæ verrucosæ, condilomata hinc inde suscitata præsertim in pudendis in mulieribus, in pene & urethra in viris, ubi efficiunt urinæ suppressionem, vel transitum ejus valde dolorificum, & ipsa ossa redduntur quasi majora & tophacea.

§. 11. Si inveteratum est malum accedit defluvium capillorum superciliorum, barbæ, quæ omnia certissimum luis ꝑeæ præbent indicium.

§. 12. Accidit autem sæpius ut lues ꝑea lateat sub aliis morbis, scorbuto Arthritide a quibus difficicili negotio distinguitur. Scorbuti enim truculentia sæpius non cedit symptomatibus luis ꝑeæ: ibi autem notandum quod ex prægresso coitu impuro, symptomatum circa noctem exacerbatione, & remediorum anti-scorbuticorum in sufficientia conijcere liceat de latitante lue ꝑea.

§. 13. Scorbutus & Arthritis scorbutica quamvis magnam affinitatem habeant cum lue ꝑea, distinguuntur tamen à se invicem in hoc (1) quod lues ꝑea exordium suum plerumque capiat in partibus obscœnis ubi & Gonorrhœa virorum cum carunculis verrucis, pustulis se manifestant: in scorbuto autem à talismodi labe immunes sunt (2) in scorbuto non scyrrhosa & cariota ossium substantia deprehenditur (3) in lue ꝑea urina est sanorum fere similis in scorbuto plerumque rubicunda.

§. 14. Lues ꝑea majorem tyrannidem solet exercere in viros quam in foeminas præsertim si sint cholericici vel cholericomelancholici vel etiam sanguinei. Quamvis enim pituitosi facilius contagium recipiant, in iis tamen non tantas vires potest exserere

propter succorum humiditatem & copiam motusque tarditatem, si-
ve ut veteres loquuntur frigiditatem: in illis autem qui crassum &
Æcum habent sanguinem quales, sunt cholericis melancholicis hor-
renda procurat symptomata.

§. 15. Ulcera & ea in pituitosis admodum sunt sordida in biliosis
exedentia & phagadenica, in melancholicis cancrofa esse solent.

§. 16. Lues & ea quando afficit scorbuticos phthisicos cachecti-
cos, & qui viscera non habent sana robusta longe periculosiora imo
sæpius lethalia producit symptomata, cum alias per se non sit le-
thalis.

§. 17. Indicationes curatoria sunt sequentes 1. ut virus causticum,
coagulans quod profundius insidet partibus ossibus & glandulosis ex corpo-
ris sphaera ejiciatur. 2. Ut enormes illæ seri coagulationes & putredines hinc
inde in partium fluidarum tubulis existentes tollantur: quem in finem præ-
missis universalibus sequentia admodum proficua sunt.

Rec. Ras. lign. Guajac. ʒjß.
Rad. Chin. ʒ X.
Ras. lign. Sassafr.
Sandal. citrin.
Sarsaparill. aa. ʒvj.
Fl. Samb. m.ß.
Bacc. Junip ʒiij.

Concisa & contusa M. d. f. species zum Holz-Tranck.

Rec. Tre ʒij acris ʒj.
☿ ☐
Tre corall. c. ☿ Lign. aa ʒß.

M. d. f. Blutrenigende Tinctur zu XL. bis L. Tropfen Morgens
und Abends zu nehmen.

Rec. Reg ʒij. medicinal. ʒij.
☿ d. prob. pp. vel
☿ fixat cum ʒ. vel ☉.
☿ probe elaborat aa. ʒß.

M. f. pulv. cujus dosis est ʒj. Potest hoc remedium cum conserva
rosarum & theriaca in electuarium redigi, vel etiam in pilulas.

§. 18.

§. 18. Si Lues ꝑea incipiens est, nec adeo inveterata vel mali moris solo decocto lignorum continuando id ipsum ad minimum per 6. septimanas & regimen sudoriferum simul subjungendo expugnari potest: ut autem ejus operatio eo felicius succedat Ess. prædicta ꝑialis admiscenda est.

§. 19. Quando cura per ligna insufficiens est tunc accedendum ad usum ꝑialium probe præparatorum.

§. 20. Salivatio per hydrargirium externe excitata nunquam fere tuta, & nisi probe fuerit corpus purgatum antea plerumque periculosa.

§. 21. Interna ꝑialia longe tutiora externis sed probe debent esse depurata & præparata, & tunc rarius sudorem & salivam frequentius etiam alvum movent: quod tamen præcaveri potest si sumantur cum *Diascordio Tra castorei* vel ejus usus interpoletur.

§. 22. Mercuriclia ad minimum per 2. vel 3. septimanas continuantur poros semper apertos servando, & præmissis purgantibus nec non sudoriferis, felicissime scopum medici contingunt.

§. 23. Si salivationem movent & foetidus Ichor fauces occupans tumorem dolorem, & putrilaginem in hac regione auget gargarismata linimenta & cataplasmata ex herbis alexipharmacis leniter constringentibus & depurantibus diligenter adhibenda sunt.

§. 24. Si salivatio nimis vehemens est medicamenta ex ꝑe parata & soli flores ꝑ cum theriaca coelesti mixti item purgantia ex rhabarbaro, manna foliis sennæ s. ft. diagridio &c. sunt adhibenda.

§. 25. Salivatio & tota cura optime instituitur tempore verno & autumnali.

§. 26. In curatione luis ꝑeæ stricta & accurata servanda est Diæta. Abstinentum enim est ab omnibus acidis, & tuosis vino V tabaco, ab esu carnum præsertim suillæ, cibis induratis, cerevisia oleosa, & commendanda est Diæta tenuis, moderata, & corpus in calore æquabili tenendum: unde reprehendendus est mos eorum, qui mirum in modum hypocaustum calefaciunt.

§. 27. Pro potu ordinario decoctum lignorum secundarium per aliquot menses inservire poterit.

§. 28. Tophis, & callositatibus osseis extrinsecus applicari potest *Emplastrum Vigonis de ranis cum ꝑio addito Balsamo ꝑ therebintinato*

nato ꝓ precipitato albo, & camphera quod egregie tales tumores resolvit, & discutit.

§. 29. Ulcera cacoethica optime tractantur ꝓialibus, sumitur nimirum $\nabla \Psi$, solutio sach. h in $\nabla \Psi$ campb. addit, $\mathcal{L}$ albo.

§. 30. Si salivatio ex professo instituenda purgantia sudorifera balnea, & in plethoricis V. S. præmittenda, præsertim quando externe ꝓ in unguento adhibere velimus.

§. 31. In infantibus, personis tenellis sensibilibus texturæ ad phtisin proclivibus unguenta ꝓialia cautissime vel nunquam adhibenda, nec salivatio studio provocanda; sed temperatiora lignorum decocta omisso vel pariori dosi assumpto ligno Guajaco, item ꝓialia diaphoretica probe depurata in usum vocanda.

PARS QUARTA.

De
Morbis ex vitio & motu impedito spirituum animalium
ortis.

SECTIO I.

De
Affectibus soporosis.

CAPUT I.

De
Apoplexia.

§. I.

Apoplexiat ex soporosis affectibus gravissimus quippe qui saepius absque ullo signo precedente hominem intra breve spatium interimit. Describitur autem a practicis quod sit omnium functionum animalium in sensu & motu consistentium repentina cessatio. Taliter enim affecti subito non secus ac fulmine tacti in terram concidunt, sensibus externis non minus, quam internis privantur, motus imminuitur manente tamen pulsu & respiratione, si malum est gravius etiam stertor & spuma circa os observatur.

§. 2. Apoplexia ratione partis affectae varia sortitur nomina. Si enim totum corpus una cum capite afficitur dicitur *apoplexia* in genere, si unum tantum latus sive dextrum sive sinistrum dicitur *Hemiplegia* vel *Hemiplexia*, si totum corpus capite excepto dicitur *Paraplexia*. Ratione causa iterum distinguitur in *apoplexiam* sanguineam, & serosam sive pituitosam. In illa plerumque post mortem instituta sectione capitis sanguis extravasatus ad aliquot cochlearia reperitur in cerebri ventriculis, in hac vero serum.

(X)

§. 3.

§. 3. Porro distinguitur in *Idiopathicam* & *symptomaticam*: raro tamen observatur symptomatica nisi quod Lethargus tandem in Apoplexiam definat.

§. 4. *Causa proxima* hujus morbi est spirituum in cerebro atque nervoso systemate depravatus motus dependens a sufflaminato vel denegato influxu tam in sensorium commune, quam in nervorum paria motuum voluntariorum praesidia.

§. 5. Pars primario affecta in Apoplexia est ipsa medulla oblongata, quæ solet esse principium nervorum. Quando enim ibidem subsistit vel stagnat aut serum extravasatum aut sanguis extravasatus poros obstruit vel comprimit ut spiritus minime vel non rite influere possint, contingit apoplexia.

§. 6. Sanguinis extravasati causa est ruptura arteriarum quæ in cerebro tenuissima tunica sunt præditæ non venarum, quippe quæ sub dura membrana tendinosa indolis latitant reconditæ: præcipue autem talismodi ruptura contingit in plexu choroidæo tanquam e tenuissimis arteriis conflato. Circa hujus enim confinia sanguis extravasatus deprehenditur.

§. 7. Causa ruptionis est copia sanguinis in arteriis collecta & refluere nescia partim ob spasmum notabiliorem circa caput vel alias partes etiam diffusas excitatum, partim propter obstructionem venarum jugularium, factam a polyposa materia quale, quid observavit *Nimannus*, vel etiam sanguis & quidem crassus cum impetu ad caput motus ubi deinde non facile in venas tam propter crassitatem, quam propter motum languidiorem tonicum sive robur fibrillarum & membranarum cerebri recipitur, & ibi subsistens a tergo vero subsequente majore copia nimium distendit & deinde dirumpit ipsa vasa cerebri.

§. 8. Serum in ipso cerebri sinu collectum eandem agnoscit causam, nimirum in impeditiorem sanguinis per venas regressum: non enim potest aliter fieri quam si sanguinis circulatio est impeditior per venas motu a tergo urgente ut ipsum serum a sanguine subsistente per poros arteriolarum distensione majores factos secedat, & extravasetur, non secus ac videmus in ligatis venis tumorem in parte protinus succedere serosum.

§. 9. Subjecta apoplexiæ sanguinea sunt plethorica, juvenes, viri vino dediti & qui diu omiserunt V. S. vel in quibus Hæmorrhoidum fluxus suppressus est, vel qui e naribus fluxum sanguinis diutius passi sunt, qui fluxus postea per longum tempus cessavit. In apoplexia enim sanguinea etiam robustissimi homines subito intereunt citra ullum præcedens incommodum, facie existente colorata rubicunda, oculis aparentibus fulgidis pulsu existente valido.

§. 10. Serosa investire solet maxime senes hypochondriacos temperamenti phlegmatici & pituitosi.

§. 11. Apoplexia sanguinea facile suscitari solet ex ira, pituitosa ex terrore, tristitia & curis, deinde sanguinea magis tempore vernali, pituitosa tempore hyemali & autumnali familiaris est.

§. 12. Imminentem apoplexiam quandoque prænunciant gravativus capitis dolor, oculorum caligo, vertigo, hebetudo post somnum, aurium tinnitus memoriæ languor, somnus largus, frequentes sternutationes sed irritus conatus, linguæ tarditas, vox tremula, mentis obtenebratio motus imbecillis: quæ omnia certissimi affectus nostri sunt prodromi, quandoque autem citra ullum antecedens signum ingruit.

§. 13. Præsens apoplexia in specie sanguinea cognoscitur ex repentina sensus motusque cessatione, oculis rutilantibus, venis oculorum & totius capitis tumentibus, pulsu magno durissimoque, & in genere ex omni quæ plethoram sanguinisque abundantiam & orgasmum induxerunt.

§. 14. Pituitosa est dicenda quando senes phlegmaticos & qui frequentius catarrhos passi fuerunt aggreditur cum facie pallida, pulsu tardiore & præcedente somnolentia, obtuso capitis dolore, aurium tinnitu ac interdum tumore oedematoso in corporis quadam parte.

§. 15. Distinguitur noster affectus a syncope tum in hac pulsus cessat in illo vero restitat, a passione hysterica tum in hac faucium strangulatio, anxietasque præcordiorum præcedit vel sequitur citius que restituntur quam apoplectici, a catarrho suffocativo, in quo maxima adest respirationis difficultas, pectorisque angustia: apoplexia autem in momento invadit citra anxietatem quandam & spirandi difficultatem.

§. 16. *Prognosis* quod attinet, affectus noster admodum periculosus esse solet, subito enim mortem inducit pessimumque signum præbet si sanguis e vena secta non profluit. Indicium enim est cordis musculos simul esse tactos, item si post V. S. ægroti non ad se veniunt, porro si clysteres non retinentur sed statim iterum effluunt una cum fecibus.

§. 17. Apoplexia valde recidivat, & signum est recidivæ si subiectum remanserit torpidum, stupidum, si vigor actionum animalium valde imminutus fuerit, vel linguæ impotentia remanserit & memoriæ imminutio: quod si enim non exacte observetur vivendi regimen facillime de novo revertitur malum ægrumque interimit.

§. 18. Quicumque non servantur in apoplexia sanguinea V. S. mature instituta illi certissime pereunt.

§. 19. Apoplexia sero a sæpius terminari solet in paralyin dextri, aut sinistri lateris, aphoniam & facile solet recidivare, si feliciter etiam curatur relinquit post se memoriæ debilitatem torporem segnitiam & capitis ex facili causa dolorem ac debilitatem, nec non corporis totius lassitudinem.

§. 20. Omne curationis negotium consistit potissimum in eo ut æger excitetur, excitatus reficiatur, ac tandem a novo paroxysmo præservetur.

§. 21. Si apoplexia sanguinea ante omnia instituatur V. S. & quidem *in pede ac brachio* larga satis in quantitate & mature antequam sanguis extravasatus intra cerebrum in grumos abeat.

§. 22. Fine excitandi *naribus applicentur odorifera cephalica fortissima*, v. g.

Rec. $\mathcal{V}$ Rectif. $\bar{z}j$
 Ω * c. Ψ $3ij$
 Camph. $3j$
 $\odot$ $\odot$ rut.

caryophyll. aa gtt. X.

M. d.

S.

Eufferlicher Spiritus mit einer Feder vor die Nase zu streichen, wie auch die Schläffen und Ancken

§. 23. Nec omittenda sunt clysmata ex stimulantibus acrioribus

bus præsertim Θ inis, item ex extracto colocynthidis nec non cephalicis parata, vel etiam horum loco applicentur suppositoria acriora: non nulli m. adhiberi solent vesicatoria, item frictiones capitis cum panno calidissimo aliaque excitantia.

§. 24. Ufu interno, sine confortandi & excitandi potiones siue mixturæ ex ∇ il. conuall. Ess. castor. $\curvearrowright \Theta *$ similibusque præscribi possunt.

§. 25. In pituitosa post excitationem sequentes pilulæ erunt admodum proficiuæ.

Rec. *Extract panch. Croll.*

Resin. lign. Al.

Ladani.

Benzoes.

Troch. alhand.

Θ *succin.*

∇ *Dulc.*

Balsam. Peruv. aa. $\mathfrak{z}$ j.

M. f. c. Ess. castorei pilulæ ex $\mathfrak{z}$ j. XIV. d. S. Pillen alle Abend XIV. auff ein mahl. Item

Rec. *E. E. Succini.*

Lign. Al.

Castor.

$\curvearrowright \Theta *$ *aa. $\mathfrak{z}$ ij.*

$\circ$ *Cardamomi.*

Cinamomi.

Caryophyll.

N. M. aa Gtt. iiij.

§. 26. Potest etiam nuchæ vel toti capiti applicari emplastrum ex gummi Elemi, succino, mastiche, storace, Benzoe opobalsamo, balsamo peruviano $\circ$ lign. rhod. rut. lavendulæ paratum.

§. 27. Ante omnia æger ponendus est in locum lucidum serenum & posituram mediam nec de clivem nec altam.

§. 28. Si subiectum est plethoricum V. S. statim administretur, si autem phlegmaticum & malum per prodromos redit cum suc-

cessiva symptomatum imminutione tunc a V. S. magis abstinendum.

§. 29. Vomitoria nunquam fere danda sunt nisi cibo copioso & quodammodo noxio assumto, utpote emetica imperum exferendo ad caput plus nocent quam prosunt.

§. 30. Cum sternutatoriis cautissime est agendum & non nisi errhina admittenda.

§. 31. Spirituosa cephalica & volatila & osia in ipso paroxysmo cautissime danda sunt præsertim in sanguineis & plethoricis, quod etiam valet de & destilatis & externis balsamis apoplecticis, quia magis sanguinem in impetuosum motum conjiciunt.

§. 32. Ante omnia æger a frigore defendendus est, & præsertim pedes lectis vel in tegumentis probe muniendi, ut sic humores a capite divertantur ad has partes.

§. 33. Opiata inebriantia omniaque anodyna tam præservandi quam curandi fine cane pejus & angue sunt vitanda.

§. 34. Illi qui servati fuere & convaluerunt sedulo vitare debent omnes graviores animi commotiones, vaporosa suaveolentia, volatilia; quibus omnibus capiti inbecillitas inducitur. Porro etiam ab alliaceis, cepis, spiritu vini, vino dulci copioso abstinere debent, nisi enim Diætam & hujus leges probe observent facile rursus incidunt in simile malum.

§. 35. Apoplexia sanguinea averti & præservari potest commodissime V. S. verno & autumnali tempore celebrata & quidem mense Martio & Septembri, maxime si fuerint consueti & Hæmorrhagias per nares a longo tempore passi fuerint.

§. 36. In apoplexia pituitosa a fortioribus calidis sudoriferis, cephalicis & tuosis merito abstinendum est, & potius purgantia, balsamica cinnabarina, diuretica, & balsamica temperata externe & interne optimam locant operam, quo etiam spectant frictiones capitis cum panno calido fortiter institutæ, cucurbitulæ sine scarificatione applicatæ, item vesicatoria & errhina inter quæ principem locum habent resina Guajaci, flores Benzoe, cum pulvere succini, & castorei.

CAPUT. II.

De
Paralyfi.

§. 1.

Paralyfis est apoplexia quasi particularis, sicuti apoplexia paralyfis universalis. Quemadmodum enim in apoplexia omnes motus voluntarii una cum sensuum exercitio penitus cessant; ita in paralyfi certit lateris dextri vel sinistri vel tantum certæ partis, manus pedis, motus imminutio, & abolitio observatur.

§. 2. Differt paralyfis ratione *partis affectæ*. Si enim medietas corporis tantum afficitur *Hemiplexia*, si omnes corporis partes excepto capite *paraplexia* si una lateris tantummodo pars *paralyfis cum partis affectæ additione* v. g. paralyfis pedis linguæ, ani &c. audit.

§. 3. Ratione majoris vel minoris gradus distinguitur in *veram* & *spuriam*: si sensus una cum motu perit dicitur vera, si vero motus imminuitur sensu salvo atque integro dicitur spuria.

§. 4. Porro alia Paralyfis est *essentialis* alia *symptomatita*, Illa ex cerebro & nervis laesis primario oritur, hæc alium morbum præferti male tractatum sequitur.

§. 5. *Causa proxima* Paralyseos est impeditior spirituum animalium influxus in partes propter compressos aut in sæctos nervos, qui oriuntur e medulla spinali.

§. 6. Ad paralyfin dispositi sunt ætate senes, temperamento sanguinei, plethorici item phlegmatici, ratione habitus corporis, qui laxo & spongioso habitu sunt præditi.

§. 7. Disponunt ad paralyfin ordinarie sanguinis evacuationes suppressæ, terror gravissimus, iracundia frequens, intemperantia in se, fortiora sudorifera, balnea laconica, purgantia præsertim in corporibus caco chymicis, item apoplexia pituitosa & spasmodica facile post se paralyfin relinquit.

§. 8. Paralyfis spuria originem magis habet ex musculis atque tendinibus spasmodice contractis & malum est frequens in Arthriticis, scorbuticis, colica convulsiva laborantibus: in quo ultimo casu spe-

tu si eciatim dicitur *paresis*, item familiarissima esse solet metallurgis qui mineras huiusmodi coquunt, & hinc dicitur Germanice *die Hutten-Krankheit* oder *Hutten-Katze*.

§. 9. Cognoscitur paralyticus facillime ex imminuto vel destructo motu, ac sensu partis, cui accedit membri notabilis flacciditas. Quando enim rigidae sunt partes morbus tunc potius dicendus est contractura.

§. 10. Notabile est partem paralyticam successu temporis vel nimio calore consumi vel nimium etiam intumescere & semper frigidiorē deprehendi præ parte sana.

§. 11. Quod *prognosis* attinet in senibus difficillime sanatur in juvenili vero ætate major adhuc convalescentiæ spes est; deinde vernali tempore longe felicius cura instituitur, quoniam propter motum ætheris auctum intestinus motus & spiritus ascensio sanguinis longe vegetior existit tunc temporis quam hyeme ubi sanguis magis crassus.

§. 12. Si est ab apoplexia, quæ lubentissime terminatur in paralyticam metuendum est ne apoplexia recurat, si ex impuritate sanguinis & lymphæ scorbutica ac scabie retropulsa subnascitur, & magna simul nervorum debilitas adest ægerrime sanescit.

§. 13. In cura ante omnia respiciendum est ad causas mediatas & procatacticas: in genere tamen notandum est omnia quæ apoplexiam curant sanare quoque paralyticam. Hinc repetantur quæ §. 23. antecedentis capituli sunt dicta.

§. 14. Extere etiam adhiberi possunt thermæ naturales vel artificiales, item balnea formicarum vel etiam sequens unguentum.

Rec. *Axung. hum.*

taxi aa. 3iij.

Pingued. Castor.

℞. lumbr. ʒss.

Juniperi.

Caryophyll.

Camphor. aa. ʒj.

Potest etiam addi balsamus Peruvianus vel aliquid de $\Omega\Theta^*$ quo linimento inungantur aliquoties de die calide tota spinalis medulla cum nucha, nec non junctura partium paralyticarum.

§. 15.

§. 15. Præstat semper post sudorem huiusque absterfionem poris nempe apertis externa applicare.

§. 16. Si paralyfis salvo adhuc sensu ubique in musculis, ac tedinibus causa magis latitat pars affecta pannis calidis bene fricanda ut pori aperiantur & deinde linimentum superius descriptum vel simile quoddam illinendum, quod etiam valet in contractura metallurgorum.

§. 17. Maximopere cavendum est in hoc affectu a medicamentis spirituosius inebriantibus sanguinemque exagitantibus præsertim in principio & antequam prima regio sufficienter fuerit expurgata. Teste enim experientia sæpius a præpostero calidorum usu in plethoricis & cachecticis hoc malum oritur, cunctaque symptomata augentur.

§. 18. Si paralyfis est scorbutica decocta lignorum & specifica anti-scorbutica nec non china chinæ debite administrata solamen afferunt egregium.

§. 19. In contractura & paresi interne demulcentia decocta emollientia & præsertim o. amygd. d. cum o. carminativis mixtum item clysteres pure o. osi præsentissimum afferunt auxilium: externe autem balnea ex sanguine brutorum nec non cutis canis detracta & calide applicata conducunt.

§. 20. Inter externa paralytica linimenta hæc præstantiora esse solent, quæ ex pinguibus & spirituosius penetrantibus oleis composita sunt. Sola enim pinguia poros nimis relaxatos non penetrant, sola spirituosius nimis cito avolant exsiccant, fibrasque rigidiores reddunt.

§. 21. Quando paralytica partes tumore affectæ sunt & frigore correptæ balnea Laconica ex $\sqrt{}$ aromatizzato vel cum oleosis præparata conducunt, balnea autem humida aquosa tali in casu sollicitè vitanda sunt.

§. 22. Si atrophia juncta est cataplasmata ex formicis item linimenta temperata non nimis calida, nec non balnea ex partibus animalium desumpta conducunt.

§. 23. Vinum crebrius sed parca dosi sumtum, generosum tamen aromatum infusione & herbarum, cephalicarum additione
(Y) condi-

conditum & roboratum ventriculo, & capiti oppitulando desideratum spondet auxilium.

§. 24. Opiata omniaque vaporosa flatulenta viscida, acida, frigida constringentia in hoc affectu nocentissima sunt. Quorsum m. referendus nimius usus & animique commotiones & perturbationes, ex adverso si in ullo affectu prodest motio corporis, item calor externus, praesertim igni vivo partem affectam quam proxime fieri potest admovendo hic prodest.

CAPUT. III.

De

Lypothimia Syncope & Ecstasi.

§. I.

HI affectus omnes sunt nihil aliud quam subitanea omnium actionum tam vitalium, quam animalium imminutio & abolitio & gradu saltem inter se differunt, ita ut *lypothimia* sit primus gradus citius transiens, *syncope* secundus diutius durans, *ecstasis* tertius & ultimus ad aliquot dies quod tamen rarissimum se se extendens.

§. 2. Causa proxima horum affectuum est retrocessio, ac denegatus legitimus influxus & tuum animalium in sensuum motusque organa major tamen in syncope & ecstasi quam in lypothimia.

§. 3. Causae occasionales possunt esse variae deficiunt enim interdum spiritus consumti a morbis malignis, inedia, sudore nimio laboribus excessivis hypercatharsi, & immoderata, studiis nimis, haemorrhagia largiore &c. vel non legitime influunt ob peculiarem idiosyncrasiam, qualia exempla passim reperiuntur apud practicos.

§. 4. Porro ansam huic malo facile praebent animi affectus in primis moeror, terror, metus gaudium & amor, odor rerum gratarum praesertim in sexu sequiore, potus frigidus in copia assumtus post corporis incandescentiam uteri gestatio, plethora, dolor exquisitus praecipue vero superioris orificii ventriculi ex qua causa *syncope* cum,

cum additamento dicitur *cardiaca*, sicuti *uterina*, si hujus partis dolor illam produxerit.

§. 5. *Diagnosis* horum affectuum est facillima. In lypothimia enim quæ syncopen plerumque antecedit pulsus est languidus, parvus & inæqualis, facies pallida cum extremorum frigore, oculis tenebræ suffunduntur, aut viride vel flavum quid iis obversari videtur, sudor sæpe apparet in fronte plus minusve frigidus & Lypothimia correpti aliquamdiu jacent immoti cum hebetudine sensuum, cessante insimul loquela, remanente tamen pulsu debili, & respiratione obscura.

§. 6. In syncope vero symptomata recensita vehementiora sunt, pulsus cum respiratione quoad sensum cessat, mentis actiones & motus sensusque corporis cum loquela pereunt, ægrique actu quasi mortui videntur.

§. 7. Ecstasis ex iisdem cognoscitur symptomatibus & non differt a syncope nisi diuturnitate temporis sive durationis, sæpius enim ad aliquot dies perdurat.

§. 8. Lypothimia est malum non adeo periculosum, syncope vero pro diversitate causarum diversam exhibet prognosin: quæ enim ex immodicis evacuationibus timore, terrore, tristitia aut alia evidenti causa provenit minus periculosa est, quam quæ ab interna, & præternaturali causa originem habet.

§. 9. Non statim salus promittenda cum quis a syncope sibi quodammodo redditur. Nam si pulsus non redit, nec calor vividus & æger frigidus semper manet mox in syncopen relabitur.

§. 10. Si subjectum cæteroquin sanum syncope corripitur non statim desperandum, modo aliqualis adhuc calor circa præcordia observetur. Si vero morbis chronicis vel etiam malignis ubi vires jam exhaustæ superveniat desperata res est.

§. 11. Cura alia instituenda est in paroxysmo, alia extra paroxysmum in paroxysmo conveniunt analeptica & excitantia quæ vel in os infundi debent vel si deglutire illa non potest æger externe saltem naribus, pulsibus ac cordis regioni applicentur.

§. 12. Externo alias usui etiam cataplasmata inserviunt supra cordis sedem imposita ex mica panis pulvere cinam. mac. caryophyllorum cum confectioe Alkermes vel tenella citri frondium

folia vel melissa vino imbuta : quod ipsum etiam obtinebitur a balsamis apoplecticis naribus manuum carpis vel linguae inunctis in subjectis quæ suaveolentia perferre possunt, aut loco illorum ab ois destillatis cinamomi succini &c. cum sacharo linguae impositis.

§. 13. Extra paroxysmum respiciendum est ad causas procatarticas ; hinc quandoque conducunt vomitoria v. g. in syncope cardiaca vel alterantia & diaphoretica, ac Bezoardica vel etiam aperientia & uterina, antihysterica, quandoque etiam V. S. si sanguis vel ob nimiam copiam vel discrasiam stagnet.

CAPUT IV.

De

Affectibus soporosis in specie sic dictis Somnolentia, cataphora, comate vigili, lethargo atque caro.

§. 1.

Vitia circa somnum occurrentia, atque in excessu potissimum peccantia generali vocabulo appellantur *affectus soporosi* : pro diversitate autem graduum atque symptomatum peculiaria iterum acquirunt nomina.

§. 2. Prima species dicitur *somnolentia*, quæ nihil aliud est, quam nimia in somnum propensio & inextinguibilis satietas ita ut quamvis excitentur ægri statim tamen iterum obdormiant sed citra deliria.

§. 3. *Cataphora* est altera species affectuum soporosis quæ alias etiam vocatur *coma somnolentum* : in qua ægri profundius adhuc dormiunt quam in *somnolentia*, ac præterea si excitentur delirant, statimque iterum in somnum relabuntur insuperque febrem quandoque patientur qualia symptomata *somnolentia* nescit.

§. 4. *Coma vigil* oppositum quasi est *cataphoræ* utpote in quo tanta ægri ad somnum est propensio, ut licet clausis etiam oculis sese componant ad somnum capeffendum, propter delirium tamen conjunctum obdormire nequeant.

§. 5. Quarta species *Lethargus* sive *Veternus* audit in qua so-

mnus

minus fere est inexpugnabilis ita ut vix ullis mediis oculis iterum excuti possit cum febre lenta, delirio omniumque rerum oblivione conjunctus.

§. 6. Summus denique affectuum soporosorum gradus est Carus, in quo agri adeo profundi dormiunt ut nullatenus fere excitari queant, sensum tamen servant & respirationem illam.

§. 7. Differt Carus & Lethargus ab apoplexia quod in hac longe difficilior sit excitatio & respiratio depressior, in illis autem excitantur quidem ægrotantes per fortiores ligaturas punctiones frictiones, loquuntur etiam excitati sed mox iterum in somnum relabuntur.

§. 8. Causa horum affectuum proxima est denegatus legitimus spirituum animalium influxus insensuum motusque organa, dependens plerumque a nimia cerebri humiditate serique stagnatione. Quando enim lethargici & comatosi post mortem aperiuntur, deprehenditur passim in ipsorum cerebro præsertim in ejus cortice serum stagnans copiosum intra membranas ipsumque cerebrum indicio serum ab ipso sanguine secississe propter circulationem sanguinis per venas debiliorem.

§. 9. Pro ut differt illa ipsa seri extravasatio, vel cum ipso sanguinis impetuoso motu ad caput, & incipiente inflammatione jungitur, vel ex crassi sanguinis impeditiore motu oritur, exsurgit Lethargus quod malum subito necat, vel Carus qui per longum tempus durare potest: Coma vigil autem raro solum est, ut plurimum enim est symptoma febrium malignarum & ex defectu virium atque spirituum oritur.

§. 10. Causæ occasionales sunt plurimæ præprimis autem ad prædictos affectus dispositi sunt senes, plethorici, cacochymici & qui suppressas habent evacuationes sanguinis ordinarias, maxime Hæmorrhoidum vel qui sanguinis missionem neglexerunt.

§. 11. Porro ad hos affectus disponit abusus potuum inebriantium spiritus vini, vini generosi, aquæ vitæ, remediorum Narcoticorum, & rerum vaprofarum, opii, absinthii &c.

§. 12. Quando cunque senes corripiuntur febre Erysipelacea, vel Arthritica, neque sufficienter materiæ peregrinæ expulsio contingit, ob constrictum corporis habitum facillime incidunt in dictos affectus: maxime solenne est a podagra retropulsa fieri Lethargum maxime in senibus.

§. 13. Quaecunque sanguinem copiosum, & impurum nimium commovent, uti sunt balnea, praesertim Laconica, & medicamenta volatilia spirituosissima illa disponunt ad soporosos affectus.

§. 14. Observamus etiam experientia hyemali, & vernali tempore magis crassari hos affectus, quam aestate Quoniam hyeme poris cutis constrictis, & vasis sanguineis compressis sanguis magis vergit ad interiora ipsumque caput, segnius progreditur, & inspissatur tempore vero vernali status plethoricus, uti semper infensus ita maxime tunc temporis quoniam agiliori ætheris motu major sanguinis expansio liberiores ejus circuitum impedit & varia mala accersit ob retardatam sanguinis circulationem.

§. 15. Affectus soporosi sua sponte saepius solvuntur criticis evacuationibus, narium hæmorrhagiis, & sudore largo.

§. 16. Lethargus si convulsiones accedunt, intra 24. horas homines interimit. Plura vide de prognosi in *Ettm.* contracto p. 393. ubi de somno nimio.

§. 17. Indicationes curatoriae sunt sequentes I. æger excite-
tur. II. sanguinis, & feri copia a capite divertatur. III. Circulatio sanguinis liberior per caput promoveatur. IV. Influxus spirituum in sensoria & totum corpus procuretur.

§. 18. Conveniunt itaque sine excitandi spiritus volatiles penetrantissimi ꝑ. cephalicis, & antispasmodicis remediis acuti item listeres carminativi vel etiam vesicatoria nuchæ applicanda, quæ si ullo in affectu certe in his laudabilem exserunt effectum.

§. 19. Omnia volatilia ꝑ. ossa omniaque calida spirituosissima usu interno sunt adhibenda, quoniam hi morbi plerumque a turgescencia copiosi & impuri sanguinis proficiuntur, paroxysmo autem remoto in auxilium vocanda quæ commendata fuerunt in capite de apoplexia & paralyfi.

§. 20. Fine præservatorio abstinendum est ab omnibus vaporosis cerevisiis lupulatis amaricantibus fumo tabaci & aere crassiore ac humidioris, ira & nimio frigore & ab iis omnibus quæ alvum adstringunt, & crassum feculentum sanguinem reddunt.

§. 21. Si affectus comatosus est symptoma febris inflammatoriae podagricæ Erysipelaceæ conferunt maxime diaphoretica in specie ☉ cum Camphora quæ blande aperiunt, febrile incendium extin-

extinguunt omnia autem Θ ia volatila & calida $\sim$ tuosa interne & externe nocentissima sunt, quoniam calorem febrilem augent.

§. 22. V. S. in plethoricis licet sint senes egregie confert.

§. 23. Extra paroxysmum arcanum duplicatum cum cinnabarinis mixtum item pilulæ cephalicæ, usus pediluviorum nec non abstinencia a cibo copioso, potu inebriante, ira, a malo præservat.

§. 24. Perquam notatu dignum est in comate vigili maxime in debilitatis abstinendum esse ab omnibus stimulantibus purgantibus V S, omniaque perficienda esse analepticiis, Ess. ambrae Emulsionibus ∇ is confortantibus florum aromaticorum decocto succo-ladæ &c.

§. 25. In affectibus his omnibus extra paroxysmum infusa calida ex cephalicis v. g. Majorana fl. lav. anthos. ligno sandalo citrino cardamomo similibusque parata conveniunt.

CAPUT V.

De

In somnii turbulentis & Ephialte.

§. 1.

IN somnia sunt nihil aliud quam confusa repetitio idearum cerebri poris inscriptarum, quæ a mente tempore somni in sensorio communi spiritibus animalibus destituto, vel non sufficienter instructo rite judicari ac distingui non possunt. Talismodi infommia de rebus præsertim terribilibus molestis & ingratis omni nocte sæpius recurrentia, & terrorem injicientia dicuntur turbulenta, quoniam homines ceteroquin sanos sæpius mirum in modum debilitant atque consternunt. ita ut medici opem atque auxilium implorare necesse habeant.

§. 2. Ephialtes est nihil aliud quam insomnium profundius & turbulentum. Hoc morbo affecti imaginantur sibi hominem vel aliud pondus somni tempore incumbere supra corpus suffocationemque moliri, nec omni conatu, & nisu liberare se ab ista sarcina
nec

nec vocem edere posse, licet utrumque vehementer intendant. Ex-
pergefacti insigniter totius corporis defatigatione & virium ex hac
lucta lapsu conqueruntur.

§. 3. *Causa proxima* consistit in consensu idearum cerebri cum
imaginatione originem trahente ab insufficiente vel de negato influ-
xu spirituum animalium in sensorium commune.

§. 4. *Causa occasionales* sunt variæ. Ex his se offerunt audita,
vel visa talia horrida & ingrata præsertim in subiectis sensibilibus tex-
turæ, item decubitus supra dorsum declivi præprimis capite, ex in-
ternis causis ansam facile præbent cruditates primarum viarum ma-
lumque Hypochondriacum aut nimia repletio ventriculi ab alimen-
tis, item plethora vel sanguinis discrasia vel morbi graves imminen-
tes, aut non rite curati. Videmus hac ratione cum anxietate quadam
dormire quibus variolæ, morbilli, febresque imminet pavor item
in somno perpetuus accidit lienosis, hypochondriacis, quemadmo-
dum & pueris, quos tormina ventris vel etiam lumbrici frequenter
vexant.

§. 5. *Diagnosis* horum affectuum vel ex ægri, vel etiam adstan-
tium relatione haurienda. Prognosis autem quod concerint
in se non periculosi sunt, interdum tamen morbos imminentes acu-
tos & malignos prænunciare solent.

§. 6. In *Cura* præsertim Incubi ante omnia æger in paroxys-
mo constitutus excitandus vel compellatione aut tumultu circa le-
ctum vel concussione corporis: quibus hic affectus statim tollitur, ut
vero præservetur patiens a novo insultu causæ occasionales legitimis
remediis sunt removendæ.

§. 7. Si ex auditis vel visis ingratissimum proveniat ante som-
num capescendum relatione gratorum, vel cantilenis aut musica,
aliæ inducendæ sunt idæ, si decubitus supra dorsum ansam dederit
decubitus supra alterum latus emendabit malum.

§. 8. Si ex coena largiore proveniat malum conducit absti-
nencia si cruditas ventriculi sive sanguinis discrasia acido-visci-
da malum producat, convenientibus remediis erunt corrigendæ.

§. 9. Si ex morbis imminetibus vel etiam præsentibus ma-
lum proveniat eo allaborandum ut præsentibus tollantur vel immi-
nentium

mentium causæ investigentur, latensque sub herba anguis tempestive competentibus remediis suffocetur.

CAPUT. II.

De

Agrypnia.

§. 1.

Vitium soporosis affectibus contrarium circa somnum etiam occurrens non minus molestum, quam sæpius periculosum est, quod consistit in ejus defectu, diciturque *agrypnia*, quando nimirum agri nequaquam dormire possunt quamvis ab iis anxie expetatur somnus.

§. 2. *Causa* hujus mali *proxima* est irregulari, & inordinatus motus spirituum animalium illorumque continuus influxus in sensuum motusque organa, dependens a defectu particularum *dearum*, vaporosarum nec non aquosarum ipsius massæ sanguinæ quibus tempore somni spiritus animales quasi inviscantur atque irretiuntur.

§. 3. Subjecta ad hunc affectum præ aliis disposita potissimum sunt melancholica item senilia in quibus propter naturalem defectum particularum vaporosarum & aquearum cerebri pori nimium aperiuntur, spiritibus quæ liberior commeatus conceditur.

§. 4. *Causa* reliquæ *occasionales* sunt variæ. Quicquid enim spiritibus motum inordinatum introducit, vires dissipat, humidum blandum roscidum absument, vel illud acre reddit pervigilium excitat.

§. 5. Frequentius huic malo occasionem præbent febres ardentes vel intermittentium æstus, nec non curæ, sollicitudines, dolores, item humores discrasia imprimis acri & viscida peccantes, nimia repletio ventriculi circa tempus nocturnum, inedia, defectus in potu &c.

§. 6 A quacunque causa agrypnia oriatur semper tamen si longius protrahatur delirium parit, quamquam & vice versa sæpius delirium agrypnia sit genitor.

(Z)

§. 7

§. 7. Cura requirit *Hypnotica* præprimis *anodyna*, qualia sunt *crocus cum opio* quocunque modo preparato ac probe correcto, item *aquea anodynis mixta* v. g. *Emulsiones ex semine papaveris, seminibus IV. frig. maj. amygd. d. &c.*

§. 8. Si vero *agrypnia* est *symptomata*, febribus malignis supervenies cum opiatis cautissime mercandum.

§. 9. De cetero cura semper adversus causas occasionales dirigenda: Hinc nunc magis refrigerantia, nunc diluentia, nunc delirium compescentia, nunc diaphoretica, nunc alia simul in usum trahenda.

§. 10. In vigiliis senum non tam *anodyna* quam confortantia conveniunt v. g. *vinum generosum moderate sumtum*, aliaque *analeptica*, ut hac ratione simul promoveatur laudabilis ventriculi digestio.

CAPUT VII.

De

Delirio illiusque speciebus.

§. 1.

Delirium est nihil aliud quam *mentis alienatio sive perversa ratio in cogitatis & dictis.*

§. 2. Delirium aliud est *cum febre* aliud *sine febre*: quod absque febre contingit iterum dividitur in *maniacum* seu *furibundum* & *melancholicum* sive *triste*. Hujus variae sunt species, quæ etiam pro causarum differentia diversa sortiuntur nomina *Melancholia Hypochondriaca, Hydrophobia, lycandropia, Tarantismi, choraæ S. Viti, amoris insani, furoris uterini &c.*

§. 3. *Causa proxima* horum affectuum est spirituum animalium inordinatus confusus & irregularis motus: quando enim spiritus quibus anima in functionibus suis ceu instrumento utitur non bene sese habent, & vel nimis crassi fixi & immobiles sunt, vel nimis mobiles activi & impetuosus, accidit tunc ut mens non rite eljudicare possit ideas per illatas, sive in hoc radicatae & tunc dicitur fu-

ror

ror atque perversa imaginatio a directorio rationis aliena, & ab Helmontio delirium non male dicitur insomnium vigilantium.

§. 4. *Cause procataretica* admodum inter se differunt, delirium febre conjunctum oritur plerumque ex nimio æstu febrium ardentium malignarum, nec non febrium inflammatoriarum & intermittentium tertianarum, quo spiritus in rapidissimum irregularem motum conjiciuntur.

§. 5. Delirium maniacum plerumque affectus est hæreditarius, ita ut Hypochondriaci vel melancholia Hypochondriaca laborantes parentes liberos progignant non modo ad hos morbos, sed & ad furorem proclives.

§. 6. Delirium melancholicum pro fundamento agnoscit sanguinem crassum densum terrestrem, qui spiritus crassos immobiles ad sapientiam inidoneos producit. Hæc sanguinis qualitas si excessiva est melancholia oboritur, quæ fundamentum est maniae. Quando enim ægri melancholici incidunt in furorem, & verociam dicitur mania: accidit hoc quando sanguis & crassus ac densus in vehementissimum motum conjiciuntur, adeoque sicuti corpus mole crassum introducta ipsi celeritate motus maximam movendi potentiam habet, ita etiam spiritus crassi coniecti in celerrimum motum in genere nervoso, ac musculofo exercent admirabilem potentiam efficaciamque, observamus autem quod maniacos concernit, ipsos intervallâ suâ habere melancholica, omnemque furorem remittere.

§. 7. Subjecta ad Maniam proclivia item ad Melancholiam plerumque solent esse Melancholica vel Melancholico-cholerica, habitus corporis strictioris, venas latiores possidentia, præsertim si nata fuerunt ex parentibus hoc malo laborantibus.

§. 8. Ratione sexus hoc malo frequentius corripuntur viri quam foeminae, diuturno mœrore, tristitia, animique angore confecti, ebrietati indulgentes & opiatibus abutentes.

§. 9. Porro obnoxii sunt huic malo hypochondriaci. In Hypochondriis enim plerumque deliriorum focus consistit, & si levis hæreditaria accedit dispositio malum facile in promptu est.

§. 10. Evacuationes sanguinis ordinariæ suppressæ valde disponunt ad affectum melancholicum, vel etiam maniacum præser-

tim in iis, qui sanguine crasso ac seculento sunt præditi, & obstructions hepatis, atque lienis foveant.

§. 11. Nihil magis furorem conciliare aptum est, quam diuturna seminis stagnatio, sive retentio præsertim in iis, qui dispositi ad melancholiam & nativa quadam labe in actionibus animalibus laborant.

§. 12. Æstate, & tempore calidiore præsertim diebus canicularibus semper deliria crescunt.

§. 13. Amor insanus in viris & furor uterinus in foeminis oritur plerumque ex lascivia & coeundi desiderio, cumque libidinem istam explere nesciant tristes hinc ac inquieti redduntur, donec paulatim superveniat mentis alienatio, ad melancholiam vel maniam proximè accedens. Sapius etiam in hisce morbis accusantur philtrea: qua de re legi meretur *Rasseri diss. in auguralis de philtrosum agendi modo & noxis Aldorffi habita 1701.*

§. 14. Rabies dicitur quando quis furore corripitur a cane rabido, lupo, vulpe, fele, similive bruto aut m. tarandulis demorso & saltim in eo secedit a mania quod pro more canum rabiosorum aquam plerumque horreant, unde nonen *Hydrophobia*, aut aliis modis imitentur bruta, latratu, morsu, saltatu &c. unde *Lycandropia* atque *Tarantismi* nomen.

§. 15. Quando absque morsu Tarandulæ simile saltandi desiderium ex amentia notatur dicitur *chorea S. Viti*. Vid. *Sen. præf. lib. I. part. 2. cap. 17. de Tarandatis & chorea S. Viti.*

§. 16. Cognoscitur delirium ex loquela inepta, & operationibus ægrotantium. Quandoque enim ægrotantes febribus correpti, omnia inepte agunt, absurde loquuntur, & quasi inter vigilandum insomniare videntur, delirare dicuntur.

§. 17. Maniæ pathagnumonicum signum solet esse furor absque febre, insigniter enim furiosi sunt maniaci audacesque cum incredibili robore, tolerant præterea frigus, & famem ita ut quandoque abstineant ab omni cibo; quandoque vero summa cum aviditate immensum quantum ingurgitent.

§. 18. Melancholia cognoscitur ex tristitia & metu absque evidente causa, præterea ægrotantes taciturni & morosi sunt, hominum consortia fugiunt, solitudinem amant, suspicaces fiunt, sæpius

pius præter solitum inedia tolerant in, nonnullis inedia tolerantia tam pertinax est, ut fame mori malint, quam comedere & vivere.

§. 19. Melancholiæ varii sunt *gradus*. *Initium* fere exiguum est & imperceptibile v. g. ubi quis temperaturæ melancholicæ amat nimiam solitudinem atque silentium, valde mœstus est citra causam singularem, & tunc tempestivum est curationem aggredi. *Major* est *gradus* si vigiliæ oriuntur vel ad minimum somnus valde interruptus, insomnia sentiunt terrifica & turbulenta, faciei color perit, ingenti pavore trepidant suspicaces sunt: *peffimus gradus* est si oculi sunt stupidi, fixi, mirandos quandoque motus oculorum bulbo perficiunt, summas sentiunt anxietates & angustias, continuum angorem, mœstitiam, vitæ tadium habent, mortem optant, desperant de gratia divina, circa certam rem deliram fovant phantasiam, circa vestitum & res externas sunt negligentissimi, somni fere nullius, interdum etiam conqueruntur de visione spectrorum.

§. 20. Reliquæ deliriorum species facile cognoscuntur si inquiramus in causas. In amore insano vel furore uterino lascivia & coeundi desiderium conjungitur. Si filtrum in causa ipsi ægri de eo conqueruntur. Si delirium a morfu canis rabidi metus aquarum conjungitur &c.

§. 21. Delirium cum febribus conjunctum semper admodum periculosum existere solet. Solvitur tamen sæpius post exanthematum eruptionem: quando vero præsentibus exanthematibus non solvitur *peffimus* est status.

§. 22. Mania si est inveterata, nec non ex dispositione hereditaria oritur omnis fere curationis spes expirat: quando autem recens est ab ira, ebrietate, narcoticis assumtis, tunc facilius suscipit sanationem.

§. 23. Maniacis non facile fidendum est, nisi in intervalla habeant, & furor absit. Subito enim & uno interdum momento iterum accenduntur, & malum revertitur.

§. 24. Maniaci quando incipiunt sentire frigus, & somnum capiunt bonum est signum: E contra si omni somno orbati sunt & frigus non sentiunt contumax arguit malum.

§. 25. Ratione vitæ mania periculosus affectus non est. Dan-

tur enim exempla ubi mania a XX. anno incipiens ad LXX. duraverit, & quo ad reliqua homo incolumis fuerit.

§. 26. Melancholia recens si non ex hereditaria dispositione facile curatur: inveterata vero & hereditaria admodum rebellis est.

§. 27. Quando focus Melancholiæ est in Hypochondriis, & juventuti accedit etiam facilius tollitur.

§. 28. Quando in morbo melancholico purgantibus excitari potest Diarrhæa, sive copiosæ sedes provocari reconvalescentiæ spes appropinquat.

§. 29. In rabie quo plus sanguinis e vulnere effluxerit eo minus de rabie metuendum, quo citius consolidetur eo magis: plerumque enim intra 2. vel 3. dies moriuntur.

§. 30. Curam quod attinet delirium cum febre conjunctum facile tollitur vel præcavetur V. S. mature instituta & Bezoardicis refrigerantibus tam internis, quam externis: omnibus vero pulmam facile præripit *Opium camphora*. Externe applicari possunt Epithemata ex *℥ camph. vel amygd. amaris &c.* Si res urgeat tandem ad vesicatoria brachiis applicanda deveniendum.

§. 31. In Mania, ipsique affinibus morbis indicationes primariae sunt placitum sanguini motum per cerebrum conciliare, & sequestrationem particularum *Æarum* *Æeo* elasticarum in cerebri medulla prohibere tandemque mali originem ex hypochondriis vel aliis partibus remove.

§. 32. Commendatur itaque V. S. largior in utroque pede vel in asuetis hemorrhoidum apertio, præsertim si tumentes sint. Constat enim observatione practica malum recens unica larga V. S. sublatum fuisse.

§. 33. Interne egregie spirituum impetuosum motum coercet *Opium Camphora* v. g.

Rec. *Opurifi c. 3ij.*

Sach. h. gr. XV

Camph. gr. XII.

M. f. pulvis dividatur in VI. doses d. s. Pulver Abends und Morgens zu geben.

§. 34. Egregiam quoque locant operam pediluvia ex herbis
anody-

anodynis foliis salicis nymph. floribus papaveris & ☉ preparata item sequens linimentum.

Rec. ☉ Hyosc. 3℔.

Ling. Rhod. 3℔.

Camp. 3j.

Zibeth. ʒj.

Quo inungantur tempora & nucha cum collo. Nonnulli raso capiti calide applicare solent hepar, vel pulmones vituli.

§. 35. Extra paroxysmum cura non aliter instituenda quam in Melancholia Hypochondriaca per acidulas, Stialia, purgantia, & vomitoria. Ex purgantibus simplex optimum est & sine pari ipse Helleborus niger, qui specificus hoc in morbo existit, potest sumi vel in infuso, vel in decocto, aut in extracto forma pilulari.

§. 36. In Melancholia procuranda est sanguinis fluiditas, & coactio, non vi sed blandissime præmissis itaque V.S. vomitoriis, vel purgantibus omnium optime sanguinem fluxilem reddunt subtilisant & viscera infarcta aperiunt Stialia acidula serum lactis Dosa, arcanum duplicatum Otinctum, item Stia volatilia Dosa E. E. croci, Moschi, Ambra.

§. 37. In rabie vulnus ante omnia amplius reddendum, ut sanguis effluat, interne vero expellentia & sedativa adhibenda, si metus aquarum conjunctus commendatur immersio in aquas ut contraria inducatur idea.

§. 38. Si amor insanus ex coeundi desiderio matrimonium instituendum.

§. 39. In Tarantismo & choræa S. Viti saltandi desiderium non inconvenienter expletur per saltus aliquandiu continuatos ad sudorem usque.

§. 40. In Mania Stia volatilia, cephalica calida, & oleosa præsentente affectu omni studio sunt vitanda.

§. 41. Opiata cautissime danda, quia experientia teste, delirium ordinario adaugent, balnea autem ex anodynis parata, nec non unguenta potius ex usu esse possunt.

§. 42. Emetica in principio egregium quoque solamen afferunt.

runt præsertim si ex filtris vel Solani fructibus malum fuerit iuv-
ortum.

§. 43 Lacticinia præmissis absorbentibus mitigare furores egre-
gie solent. Hinc lac inter cibos sæpius dari debet.

§. 44. Quia alvus sæpius adstricta est, nequaquam illa moven-
da est siccis calidis & acribus remediis; sed potius emollientia lubri-
cantia laxantia danda parata ex *prunis*, *passulis manna Tamarindis* &
foliis Senn. f. st.

§. 45. Mercurialia rite correctæ per miscelam auri vel gialis
cujusdam Δ fixi, sive hujus loco cinnabaris $\S$ in s. q. administrata ape-
riendo obstructions veteres heroica sunt medicina.

§. 46. Si ex retentione seminis ortus fuerit morbus præter Osa
& camphorata Tra antiphtisica Gramanni opem fert egregiam.

§. 47. Quod regimen vitæ vel diætam attinet commendatissima
hic sint omnia quæ humectant, sanguinem tenuem ac fluxilem red-
dunt, nimirum infusa herbarum, serum lactis, juscula carniū, & ci-
bi laudabiles bonum chylum præbentes, aer serenus, purus & tem-
peratus motusque corporis æquabilis non adeo vehemens.

§. 48. In Mania acidulæ *succus citri*, *fructus acidus*, *berberes cera-
sa*, herbarum refrigerantes, *lactuca Endivia*, ex usu sint. Ita quoque bal-
nea humectantia ex aqua dulci herbis paregoricis, Oo, floribusque ro-
sarum parata semper sunt utilissima.

§. 49. Abstinentum ab omnibus leguminosis, cibis crassis
Osis, potibus spirituosus inebriantibus, omnibus vaporosis opiat
nimis curis & a quacunque mentis fatigatione. Commendandæ
sunt conversationes, lusus joci & quæcunque corpus ac animum de-
lectant.

SECTIO II.

De Doloribus.

CAPUT. I.

De
Doloribus in genere.

§. 1.

Dolor est nihil aliud quam *tristis sensatio sive molesta mentis affectio* cui occasionem præbent *inordinata commotiones spirituum animalium in fibrillis nerveis aut tendinosi membranarum partes corporis cingentium*. Perpetua enim regula est ex certa *motione sanguinis atque spirituum nasci certas cogitationes inclinationes, sensationes & vice versa ex certo, ac determinato motu animi nasci in corpore peculiare sæpiusque inordinatas spirituum atque humorum vitalium commotiones.*

§. 2. Ratio itaque formalis doloris maxime consistit in *inordinato atque impetuoso spirituum motu*, qui primum suscitatur in *membranis nerveis ac tendinosis*, postea autem ad *fibras motrices musculosas partium confines pertransit*, in quibus *molestam crispaturam atque constrictionem*, quam medici *spasmodium* dicunt producit. Sensus enim juxta *generalem regulam in pathologicis probe observandam* semper antecedit ipsum motum h. e. in *ipsis nervis atque nervosis membranis* primum contingit irritatio, atque commotio spirituum sive sensatio postmodum ipsi *irregulariter moti in musculosis partibus* suam motus exercere solent potentiam.

§. 3. Subjectum primario affectum sunt spiritus sc. *simplicissimum subtilissimum fluidum celeritæ atque efficacissimæ motionis*. Hinc facillime alios extrinsecos motus recipere, illosque propagare possunt.

§. 4. Subjectum inhesionis sunt ipsæ partes *membranaceæ tendinosæ sive crassiores, & nerveæ sive subtiliores*. Ita enim partes per se non sentiunt, sed saltem *membranæ compositæ ex fibrillis nerveis ac tendinosis sensu adeoque dolore præditæ sunt*: quo copio-

fioribus itaque membranis maxime nerveis tensilibus gaudent, & exquisitiori pollent sensu, & contra quæ partes privatae sunt talismodi membranis in illis obrusior vel plane nullus percipitur sensus.

§. 5. Quo magis ipsæ membranæ tensæ sunt & turgent spiritu animali, eo facilius recipiunt ab externo objecto motionem inductam peregrinam, five eo acutioris sunt sensus. Ita qui temperatæ sunt cholericæ sanguinæ sensibiliores ordinarie & activioris perceptionis sunt quam phlegmatici & melancholici ubi fibræ membranaceæ magis relaxatæ & flaccidæ sunt.

§. 6. Omnes dolores spasmodici quoddam in se continent. Ubicunque enim dolor partem occupat, ibi ordinario ipsa pars caret legitima sanguinis circulatione nec non transpiratione. Pori enim cutis constricti impediunt quo minus aliquid humoris exeat.

§. 7. Tumor itaque continuus fere dolorum comes esse solet maxime in declinatione indicio, sanguinem & humores non bene circulari per partem affectam ob contractionem spasmodicam.

§. 8. Præterea ubi dolor ibi ut plurimum in ipso statu venæ disparent vel minores fiant. Externus habitus partis detumescit, asper ac rigidus evadit. Tandem in declinatione, rubore, ac tumore cum majori venarum prominentia perfunditur: quod remittentis mali signum esse solet.

§. 9. Ante omnia ex gravi dolore oriri solet febris, quæ fere individuius comes sævioris doloris, maxime qui articulos exercere solet, & quo major dolor eo vehementior esse solet febris.

§. 10. Constat porro observatione symptomata antea recensita ac suscitata a doloris sævitia ipso sedato protinus exspirare, & evanescere.

§. 11. *Causa mediata* spiritus animales in motum inordinatum conjiciens, five tristem sensationem efficiens consistit in humorum perversa qualitate vel etiam in illorum quantitate ac mole.

§. 12. A copia & quantitate humorum distendente gravativus five contusivus dolor suscitari solet propter membranaceas fibras nimium distentas.

§. 13. Qualitas humorum in specie acris corrosiva effectum parit lancinatorium & irritatorium, unde m. ab aciebus & spiculis insultantibus in pororum fibrillis excitatur itendidem dolor lancinatorius

torius, quod manifesto apparet ex spina quadam partibus membranosis infixa vel ex ictu vespe, apis, aut alia punctura violenta membranæ nervosæ a causa externa, idem fit a Θ ium aculeis in sero impuro contentis & postmodum extricatis, unde dolor plerumque fit a Θ e hostii & peregrino.

§. 14. Quo magis itaque Θ illud est volatile, subtile atque Δ eum, vel magis fixum crassum Φ eum, ita etiam dolor excitatur vel magis volatilis, vagus aut fixus aut durabilis, vel etiam si Θ est magis extricatum & acutum sive acuti dolores magis producit pungitivos & acutos; si vero terreis partibus immersum est atque intricatum obtusos maxime etiam generat dolores.

§. 15. *Indicationes* primariæ sunt dolores præsertim si sint vehementes, viresque deiciant, ac periculosa *symptomata* inducant, quanto citius demulcere, deinde causam ipsius doloris procatarteticam remove.

§. 16. *Primam indicationem* adimplent anodyna & si fieri potest naturæ nostræ semper amica, cujus generis sunt aqua destillata florum tilia Peonia papav. rhead. lil. convall. prim. ver. sambuci &c. quæ Δ ea sua indole spiritus in impetu suo sistunt, & largiorem influxum impediunt.

§. 17. Si vehementior dolor est deveniendum ad opiata correctæ tamen, qualia sunt *diascordium Fracastorii, Theriaca celestis, pilula Widegansi anglicana, Math. Laud. liquid. Sydenhamii* & ejusdem generis, quæ vel sola, vel quod præstantius est cum talibus remixta quæ causam morbificam respiciunt, propinari possunt.

§. 18. Quæ *secunda indicationi* satisfaciunt sunt diversissima, si enim e plethora dolor nascitur sanguis est mittendus, si prima in regione minera mali residet alvus eluenda vel emetico ventriculus expurgandus.

§. 19. Si in ipsa sanguinis, & lymphæ massa Θ ia dolorifica accumulata fuerint non tantum diaphoretica blandiora; sed & diluentia aquea infusum Theæ, Veronica, decocta temperata lignorum, item ex herbis, emollientibus composita & liberalius hausta optatumificent negotium.

§. 20. Si ex coagulo vel visciditate lymphæ malum oritur, & fundatur in invetera emunctoriorum ac tubulorum glandulosorum obstructione potentiora in usum vocanda ex minerali potissimum re-

gno desumpta, qualia sunt *Cinnabarina* & *gialia* v. g. *gij.* vel *ma-
tiva*, *ethiops mineralis* & *dulcis diaphoreticus* *olaris*, *regulus* & *medicinalis ce-
russa* & *Tra* & *varii generis*, quæ vel sola vel cum aliis maxime anodynis
permixta adhiberi possunt.

§. 21. In omni dolore alvus debet esse aperta sive per clyste-
res sive lenientia. Ad sensum enim dolores remittunt de sua vhe-
mentia si alvus respondeat.

§. 22. Quo ad diætam abstinendum est ab omnibus acribus
calidis aromaticis volatilibus, vinosis acidis & alimentis & medica-
mentis, item ab omni animi corporisque motu fortiori & copioso
victu.

§. 23. Semper tutius est procedere ab anodynis debilioribus,
& magis antispasmodicis naturæ amicis ad vehementiora narcotica
& stupefacientia.

§. 34. Semper securius est magis per externa, si fieri potest, su-
stere dolores quam per interna.

§. 25. Si indicantur opiata vel narcotica optimum consilium
practicum est jungere ipsis vel *gialia* volatilia, aut sudorifera, vel et-
iam purgantia aut *cinnabarina* & *gialia*, confortantia calida, ut hac
ratione torpor somnolentia nimia, vertigo, dolor capitis gravati-
vus, alvi contumax adstrictio, & major mineræ morbificæ in partes
affectas congestio avertatur, quæ symptomata alioquin insequi so-
lent immoderatum & intempestivum opiatorum usum.

§. 26. Anodyna semper meliori cum effectu dantur hume-
stantibus soluta, item circa tempus somni ordinarium.

§. 27. Illud quoque meretur attentionem nunquam ex toto
& vi ipsos dolores penitus dissipandos atque delendos esse, cum hac
ratione ipsos quoque materiæ motus sistamus, qui tamen eo pro-
pmodum sine instituuntur, ut causa morbifica tali motu partim cor-
rigatur, partim expellatur, quæ propter melius semper est, nisi urgeat
dolorum vehementia, causam doloris aggredi convenientibus reme-
diis, quam causa neglecta dolorem ceu productum tantummodo sa-
mare.

CAPUT II.

De

Cephalalgia.

§. I.

Cephalalgia est dolor membranarum capitis externe præcipue cranium investientium, vel etiam interne cerebrum cingentium, excitatus vel a nimia humorum congestione & subsequente distensione, vel a punctione & irritatione humorum qualitate peregrina plus minus acri imbutorum.

§. 2. Cephalalgia variæ sunt species, quando totum caput dolore citius tranſiente affligitur *ναλεξοχνη* dicitur *cephalgia*: quando vero malum chronicum est dicitur *cephalea*, quando dimidia capitis pars afficitur dicitur *Hemicrania*, quando in certo saltim capitis loco, eoque minore dolor fixus observatur dicitur *Clavus*.

§. 3. Cephalalgia variis modis distinguitur. Alia enim dicitur *calida*, alia *frigida*, alia *idio pathica* alia *symptomata*, alia *constans*, alia *periodica* &c.

§. 4. Subjectum sive pars affecta doloris capitis plerumque saltim est pericranium, rarius dura mater: id quod ipso tactu cognosci potest, quo dolor augeri solet. Hoc ipsum etiam exinde probatur quod externa remedia tam vesicatoria quam cataplasmata vesificantia, aliaque topica ordinario in capitis dolore mitigantia sint, cum si interne dolor esset, propter cranii crassitiem, atque duritiem ad locum affectum vix penetrare posset remediorum efficacia: id quod plerumque locum habet in Cephalalgia idiopathica.

§. 5. In dolore capitis symptomatice, & qui morbis acutis complicatur, stagnatio sanguinis & fibrillarum nervearum distensio tam intra, quam extra cranium in causa est.

§. 6. *Causa occasionales* sunt variæ vulgariter distinguitur in *calidam*, & *frigidam*. Calida est quando copiosus sanguis Deus ad membranas capitis, majori impetu tendit ubi minus commode progredi & circulare potest, quare ibidem propter impeditiorem motum vasa distendit, & subjacentes membranas tensiles tendit atque comprimit.

§. 7. A causa frigida dicitur oriri si sanguis crassus terreis, atque viscosis partibus onustus in vasis capitis accumulatus non prompte circularatur; sed mole sua distensionem & compressionem membranarum producit.

§. 8. Cephalalgia a causa calida familiaris esse solet subjectis juvenilibus, sanguineis, cholericis, a frigidis senibus, pituitosis, cachecticis.

§. 9. *Causa cephalalgiae vel calidae, vel pituitosae* plerumque esse solet spasmus etiam in remotis abdominis partibus consistens, quo circa hypochondriaci hystericae, & quibus alvus firmiter constricta est, item qui ex dolore colico vel Arthritico graviore decumbunt frequentius patiuntur cephalalgias: ita porro frequentius conjunguntur febribus intermittentibus maxime quartanis, non aliam ob rationem, quam quod externae cutis partes spasmodice constrictae cogant & repellant sanguinem ad vasa interiora, qui accumulatus partim in vasis majoribus circa cor & pulmones anxietates summas praecordiales parit, partim in capitis vasis nimis congestus cephalalgias atque vigilias ordinario producere solet; idem accidit in febribus ardentibus continuis & malignis, quae ex miasmate quodam sive contagio virulento caustico acriter eo ortum suum ducunt: quo irritatae partes corporis spasmoque constrictae hinc inde sanguinem fortius impellunt, & partim anxietates circa praecordia, partim graves dolores in capite producant, adeoque Variolis Morbillis, febribus pleuriticis, scorbuticis, petechialibus, purpuratis, morbo Hungarico, complicari solent frequentissime cephalalgiae.

§. 10. *Signa cephalalgiae a causa calida* sunt, si aestate, juvenili aetate & in temperamentis sanguineis, vel cholericis victu calido spirituofo utentibus malum contingit. Si vasa capitis simul turgent, genae rubent, & ipsum caput inflatum est, vasaque sanguinea vehementius pulsant.

§. 11. *A causa frigida* oritur malum, si in senibus pituitosis & melancholicis subjectis, victu crasso utentibus, & vitae sedentariae indulgentibus dolor capitis contingit, praesertim quando simul est gravativus, contusivus, diu durans, item instar glaciei frigidus cum pallore, vel tetro faciei colore, subsidentia musculosae carnis, detumescencia vasorum.

§. 12.

§. 12. Dolor capitis a causa calida in morbis acutis si non dissipari potest facile phrenitidem producit: a causa vero frigida pertinax dolor facile excitat affectus soporosos & morbos convulsivos.

§. 13. Periodicus dolor periculo ut plurimum vacat, valde autem caput debilitat, & functiones animæ imminuit ac pervertit.

§. 14. Ordinario dolor qui est a rosione diutius permanet & pertinacior est, quam qui a distensione.

§. 15. In subjectis sanguineis dolor capitis solvitur per spontaneam narium Hæmorrhagiam, in pituitosis muci vel quæ per nares effusio sæpius malum removet.

§. 16. Cura differt pro diversitate causarum. Si sanguinis copia in causa est, convenit V. S. Si *Θiabiliofa*, *Δea* in febribus causam Cephalalgiae suppeditant non prius illa desinit, nisi materia peccans correctæ & secreta fuerit. Si *viscidum acidum*, vel alterius generis irritantis principium *Θinum* ex Hypochondriorum vitio, aut viscerum obstructione, quod frequentius fit in chronicis cephalalgis an-
sam suggerit antihypochondriaca, deobstruentia, laxantia, ad curam summe sunt necessaria. Si ex *lue* *Δea*, vel scorbuto inveterato dolor nascitur vix tollendus est, nisi *Γialibus* vel specificis anti scorbuticis, gummatibus & lignorum decoctis adhibitis: externe vero sequens cataplasma commendatur.

Rec. *⚭ ros.*
▽ Ros. aa. ʒj.
Ⓢ ʒij.
Camph. ʒj.
℞ lign. Rhod. ʒβ.
Opii ʒβ.

Quod tepide frequentius capiti, atque temporibus applicari poterit. Nonnulli emplastra temporibus applicari solent v. g.

Rec. *℞ N. M. expr. ʒij.*
Opii in ⚭ Ros. solut.
Croc.
Camphor. aa. gr. viij.

Bals.

Bals. peruv. ℥j.

℞ *ligni Rhod. gtt. X.*

M. f. l. a. Emplastra 2. in forma thaleri.

§. 17. In Cephalalgia frigida externe sequentia adhibenda.

Rec. *Balsam. vit. Hoff. 3j.*

℞ Θ * 3j.

M.

Hæc mixtura & capiti infundi, naribus attrahi, & fronti frequentius applicari potest.

§. 18. Quando cephalalgia contumax a coagulo lymphæ tenaci atque acri sicuti accidit in lue & scorbuto sic dicto frigido in pericranio subsistente oritur, & alia externe applicata egregie mitigant dolores v. g. Empl. *Vigonis c. q.* mixtum cum *Balsamo Peruviano* & *Camphora* raso capiti applicari potest.

§. 19. Clavo vel Hemicrania quæ m. pro causa agnoscit humorem viscidum stagnantem, externe applicari possunt liquores penetrantes, dissipantes, atque roborantes v. g.

Rec. *E. E. Succin.*

Castor.

℞ Θ * *Vinos. aa. 3j.*

Camph. 3j.

Balsam. peruv. ℥j.

Opii ℥β.

℞ *Mac. gtt. X.*

M.

Quæ mixtura calide parti dolenti sæpius applicari potest: quando vero malum pertinax topicis cedere renuit, ad vesicatoria, vel fetacea nuchæ applicanda configiendum erit.

§. 20. Si ex ebrietate Cephalalgia provenit tunc sudoriferum temperatum adhibendum erit v. g. *infusum herbe Theæ Veronica* cum regimine blando diaphoretico.

§. 21. Pediluvia in omni cephalalgia nisi adsint contraindicantia egregie malum alleviare solent.

§. 22.

§. 22. In Cephalalgia, quæ morbis acutis conjungitur cautiſſime mercandum eſt cum opiatīs internis, utpote hæc ipſa quamvis dolorem mitigent, cauſam febris ſive malignitatis augent, & gravius malum producant.

§. 23. In Cephalalgia a cauſa frigida longe magis ab internis opiatīs abſtinendum eſt, quoniam humores magis inſpiſſare ſolent.

§. 24. Nunquam anodyna vel opiata in Cephalalgia adhibenda niſi mixta cum diaphoreticis Doſis, & alvus ſemper ſit aperta.

§. 25. Anuſoſa, & volatilia externe oblata non omnibus conveniunt præſertim ſi ſint ſanguinea ſubjecta, ſuaveolentia autem literatis, caput debile & nervos imbecilles habentibus magis nocent & dolores augent.

§. 26. A cataplaſmatibus quæ humida recipiunt, & actu frigida ſunt in illa Cephalalgia cavendum, quæ conjunctam habet quandam excretionem ex cutis poris v. g. in variolis, morbillis, purpura, petechiis.

§. 27. In pituitosa vitanda ſunt omnia calida ſanguinem nimis volatiliſantia, ſudori fera fortiora, & balnea. Hæc ipſa enim facile inducunt affectus ſoporofos lethargicos & paralyticos.

§. 28. V. S. in cephalalgia periodica, pituitosa, hypochondriaca rarius eſt uſurpanda: præſervat tamen a certis affectibus ſoporofis ſi ſubjecta ſunt ſanguinea & plethorica.

§. 29. *Setacea* item *veſicatoria* capiti raſo applicata tunc proficiunt, quando humor acris rodens, & dolor fixus in loca affectis, vel ſcurbuticis in certa capitis parte hæret. Hæc enim remedia ſæpius majores cruciatus inferunt, quam auxilium.

§. 30. *Cucupha* non omnibus conveniunt præſertim in paroxyſmo: Extra illum tamen caput roborando in certis individuis præſervant a Cephalalgia.

CAPUT. III.

De

Otalgia.

§. I.

OTalgia est dolor aurium acerbissimus in membrana tendinosa - nervosa meatum auditorium investiente excitatus, atque gravissimis saepe symptomatibus stipatus, ita ut illo correpti frequenti experientia teste non raro in vitæ discrimine versentur.

§. 2. Symptomata quæ frequentius conjunguntur sunt anxietas præcordiorum summa, vigiliæ, calor præternaturalis sine febris acuta, inflammatio meningum, delirium, sensuum interiorum insimulque loquelæ defectus, convulsivi motus &c.

§. 3. Oritur hic affectus vel a causa externa vel interna. Externa causa est nucleus vel phaseolus, vel pisum, vel lapis, auri intrusus, quale quid distendendo sensationem molestissimam excitat, & consequenter tumorem affluxum, spasmum sanguinisque congestionem & inflammationem, unde dolor ille incrementa sumit, efficit, non raro a vermibus, musca, pulice &c. excitatur vel etiam ab aere frigido.

§. 2. Causa interna est sanguinis vel feri stasis inflammatoria, quando acre vel Æsum est & motu critico ex aliis partibus ad glandulas meatus auditorii, vasaque sanguinea deferretur, ubi postmodum stagnat, tumorem, distensionem atque dolorem atrocissimum producit.

§. 5. Otalgia frequentius corripit illos, qui Erysipelate capitis vel Hemicrania periodica laborant, vel quibus Hamorrhagiæ e naribus antea solennes supprimuntur, in primis autem subjecta scorbutica Hypochondriaca, alvo adstricta laborantia, motibus spasmodicis obnoxia, & quibus facile & mox partes extremæ frigescunt sub tempestate Boreali frigida & hyemali.

§. 6. Si dolor nimis gravis est in illis, qui syncoptici sunt facile syncopen accersit, vel etiam in dispositis convulsiones, insomnia terribilia & anxietates maximas cum totius capitis stupore.

§. 7.

§. 7. Si non provide discutitur stagnans materia degenerat in abscessum: hic autem in ulcus diuturnum foetidum, auditum penitus extinguens, si negligatur in principio.

§. 8. *Indicationes curatoria* consistunt in eo ut dolor acerbus componatur, stagnatio tensiva humorum discutientibus, & solventibus tam internis quam externis tollatur, ac denique abscessus si adest, vel ulcus convenienter tractetur.

§. 9. Interna itaque remedia *prime atque secunda indicationi* satisfaciunt sunt anodyna antispasmodica discutientia atque refrigerantia v. g.

Rec. ☉ Purif. ʒj
Cinnab. nat. ʒj
Camph. gr. vj
EE. anod. gutt. vj.
M. f. p. div. in III. doses.

de quo singulis 3. horis sumatur una dosis.

Rec. Extr. panchym. Croll.
Diagr. ♂ ati.
☉ succini.
♀ d. aa. ʒβ.
MP. de cynogloss. l.
Pil. Matth. gr. VIII.
M. f. pil. no XIV. vel. XX. ex ʒj.

circa noctem sumenda.

§. 10. Si dolor ortus fuerit ab illapso, sive intrusione rei cuiusdam duræ asperæ in aurem, provide & blande tale quid eximendum & abstinendum ab omni violentia, alias malum exacerbatur & in infantibus facile exinde nascitur Epilepsia.

§. 11. Externe sine discutiendi atque anodyno sequens linimentum calide affectæ, & vicinis partibus applicandum.

Rec. ▽ Anhalt. l.
☿ Horm. Ind. ʒβ.
Camph.
☉ N. M.

(Bb) 2

EE.

EE. croc.

Castor. aa 3j.

Opij 3ß.

M.

§. 12. Si purulenta materia effluit cavendum ab omnibus $\circ\circ$ osis, nec non acribus & tantum balsamica, nervis amica ulteriori corruptioni & cariei resistentia sunt applicanda, quem in finem *Ess. succini Myrrh. balsam. peruv.* invicem mixta, & cum Gossypio indita laudem merentur.

§. 13. In plethoricis primo omnium secetur vena, vel in dispositis Hæmorrhoides aperiantur per hirudines.

§. 14. Pediluvia, & si alvus obstructa clysteres adhibendi, ad divertendam sanguinis congestionem circa caput.

§. 15. Opiata in majori dosi cautissime sunt exhibenda, quia insomnia terribilia, anxietates summas, tremores præsertim in adultis excitant, & epilepsiæ metum inferunt.

§. 16. Cataplasmata, foci, vapores immissi in aurem caute applicentur. Hæc enim ob frigus subsequens, vel etiam irritationis actum plus nocent, quam profunt.

CAPUT. IV.

De

Odontalgia.

§. I.

Odontalgia est dolor acutus in membrana nervea, quæ dentes circa radices cingit, ac ligat cum alveis maxillaribus, excitatus a lymphæ Θ sa acri plus minus corrosiva.

§. 2. Subjectum hujus doloris dentes sunt, non quatenus ossa sed quatenus membrana subtilissima, nerveo scilicet perioestio in illorum radicibus cinguntur: hæc autem membrana sensum suum mutuatur ex portione nervi paris quinti, qui duplici ramo, uno ad maxillam superiorem, altero ad inferiorem deferatur ad dentes, illorum-

lorumque alveolis, cujus fibrillæ sparguntur in internam substantiam medullarem una cum vasculis sanguineis. Dentes enim, sicuti alia ossa, externa solida, dura, & quasi lapidea constant substantia, interna vero molliore friabili medullosa, ad quam vasa sanguinea duplicis generis, nerveæ fibrillæ & membranæ pertingunt. Vid. *Hoffm. dissert. exhibens historiam dentium.*

§. 3. Dolor itaque excitatur in membrana nervea, si a succo acri per arteriolarum poros transeunte vellicatur, qui succus interdum tam acris est, ut etiam erodat atque consumat ipsam dentium substantiam, unde excavatio, atque caries ipsis inducitur, quæ deinde ad ulteriorem corruptionem occasionem præbet, partim propter aeris liberiores accessum, partim propter ciborum in cavitatibus illorum stagnationem, atque putrefactionem, partim etiam ob ciborum acrimoniam.

§. 4. Duplex in praxi observatur dolor odontalgicus, unus existit in ipsa cavitate dentium, alter autem sedem suam magis habet in partibus externis, tunicis sc. membranaceis, ligamentis dentium, & sæpius per consensum graviter affligit periostrium ossis capitis, quod alias dicitur pericranium.

§. 5. Uterque affectus familiarissimus est, ille tamen magis continuus, magisque affligere solet, si excessiva frigida acida, vel etiam dulcia & quandoque nervis inimica sunt, externe admissa fuerint. Hic magis periodice invadit & catarrhosis rheumaticis plethora ac cacochymia affectis, item scorbuticis, hypochondriacis, gravidis, & hysteris ex sanguineæ consuetæ evacuationis suppressione frequens esse solet.

§. 6. Ratione causæ a practicis odontalgia oriri dicitur vel a causa calida, vel frigida. Calida dicitur quando sanguis copiosus in sanguineis, cholericis, ætate juvenili existit in corpore, & ad irritatas partes majori impetu ruit, unde rubor ac calor faciei vasorumque intumescencia conjungitur, pulsus solet esse citior, & malum quoque acutius, citius tamen transiens. Ex causa dicitur frigida, si corpora cachectica, frigida, serosa, phlegmaticæ constitutionis, senes ac foeminas magis exercet, cum facie pallida, pulsu debili, vel etiam tumore faciei œdematoso.

§. 7. Verus dentium dolor a causa calida ortus conjunctus est cum quadam inflammatione, sicuti Arthritis : Occupat enim partem affectam non solum dolor, sed & tumor, rubor, pulsatio articularum, & conjungitur quadam febricula ; interdum tam gravis est dolor, & inflammatio, ut totum caput, vel ejus dimidiam partem in consensum trahat, ita ut oculus ejus lateris cum maxilla sola superiore, ejusque musculis ac tunicis rubeat, doleat ac tumeat malo sese extendente ad tempora & aures.

§. 8. Sæpius etiam alia, illaque gravissima concurrunt symptomata, v.g. vigiliæ assiduæ, convulsiones, syncope, delirium &c.

§. 9. Odontalgia non adeo periculosum est malum: pro causarum tamen & partis affectæ diversitate nunc facilius, nunc difficilius curatur.

§. 10. Quando tumor supervenit hisce doloribus malum sensibiliter alleviatur, quoniam ipse tumor indicium est spasmi cessantis sive remittentis.

§. 11. *Indicationes curatoria* sunt serum acre Θ sum decumbens in membranas dentium & periostrum *aliorum derivare, temperare atque discutere II. dolorum facies extinguere atque Σ tuum tumultum componere III. vitium quod in dentibus hæret nempe cariem tollere, ejusque ulteriorem progressum impedire.*

§. 12. Si dens cariosus est tentanda primum ejus conservatio per ulterioris putredinis aversionem *imponendo in civitatem plumbi portionem*: si autem a corruptione magna substantia dentis admodum consumpta fuerit optimum est artificis periti manu dentem cariosum evellere.

§. 13. Melius adhuc est si cauterio actuali tractetur, quod citra omne periculum peragi potest egregio cum effectu. Hac enim ratione combustis filamentis nerveis non facile iterum dolet.

§. 14. Quando dolor ex decubitu feri acris in partes subjacentes, & gingivalem carnem oritur maxime in scorbuticis, interna M.S. depurantia decocta lignorum, nec non purgantia in usum vocanda

§. 15. Quando plethorica subjecta & quæ calidioris constitutionis sunt, talismodi dolore vexantur V. S. admodum proficua erit,

erit, five sub lingua siue in brachio instituatur : primum omnium autem diaphoretica cum anodynis blandis mixta ad dissipandam stagnationem lymphæ acris in usum vocanda, ut dolor inflammatorius mitigetur, reliquaque symptomata mitiora evadant.

§. 16. Extrinsecus convenientissima sunt sicca forma pulveris sacculo inclusa calide applicata, & possunt parari ex floribus sambuci, chamomilla vulgaris, meliloti, semine Anethi bacc. juniperi, succino pulverisato, & osto, camphora, quandoque etiam $\mathcal{V}$ camphorato vel balsamo vite si subjecta ferre queant hæc remedia irrorari possunt.

§. 17. Quando dolor est nimius, gravioribus symptomatibus stipatus, ad opiatorum usum externum & internum accendendum est. Interne laudem merentur pilule Wildegansii, Strackiana, laudanum liquidum Sydenhami, externe pilula ex laudano parata potest imponi dentibus vel sub lingua teneri.

§. 18. Quando ex nimia humiditate ad nervosam dentis portionem devoluta dolor oritur, constringentia & quæ simul humorum affluxum impediunt exterius applicata commodam opem præbent $\mathcal{R}$ $\mathcal{R}$ $\mathcal{R}$ frustum Galla, quæ dicta conveniunt in dente carioso quando ipsi excavato applicantur.

§. 19. In dolore dentium gravissimo semper ad alvum respiciendum, ut ipsa fluida sit & maneat, quod commode perficitur clysteribus.

§. 20. Abstinentum ab omnibus externis accidis corrosivis $\mathcal{R}$ $\mathcal{R}$ $\mathcal{R}$ item ab oleis calidis quando inflammatio conjungitur, ut plurimum enim malum adaugent : quod si autem sine inflammatione $\mathcal{O}$ caryoph. vel camphora locum obtinet.

§. 21. Si dolor nimis vehemens systema nervosum in consensum trahat Cinnabarina, & ex castoreo parata antispasmodica usurpari possunt.

§. 22. Durante dolore convenit diæta tenuis & usurpandum infusum Theæ Veronicæ florum sambuci &c. cæterum præservationis causa abstinentum est a diæta Θ sa, acida crassa, cibis copiosis plethoram & cacochymiam inferentibus.

CAPUT V.

De

Cardialgia.

§. 1.

Cardialgia est dolor acerbus acris, molestissimus & admodum periculosus, excitatus in orificiis ventriculi, dependens a spasmodica contractione & crispatura membranarum sive fibrillarum nervearum, quibus copiose cinguntur prædicta orificia.

§. 2. Cardialgia probe distinguenda est ab anxietate præcordiorum in febribus fere omnibus, tam continuis, quam intermittentibus, præsertim in ipsarum paroxymo: quale symptoma provenit a sanguinis congestione ejusq; magis impedito circulo per cor & pulmones.

§. 3. Porro distinguenda est a cardiaca, sive dolore ventriculi infansum a lacte coagulato stagnante, vel cibis in copia ingestis, item a flatibus ubi Hypochondria sæpius ita sunt inflata, ut digito costas attingere non liceat.

§. 4. Cardialgia a practicis distinguitur in *idiopathicam* & *symptomaticam*. Illa oritur ex causa materiali in ipso ventriculo latitante: hæc vero aliis complicatur morbis malignis contagiosis v. g. Dysenteria malignæ, morbo Hungarico, febribus ardentibus biliosis, tertianis continuis, pesti, tum nimirum caustica exigua mole virulenta sua subtilitate nervos præcordiales & ventriculi immediate afficit, vel etiam subtilis biliosa acredo illud ipsum afficit, sicuti contingere solet sæpenumero in lètero, exsudans ubi ex vasis biliosis obstructis, tenuis acris volatilis bilis, externas ventriculi tunicas & circumjacentes nervos afficit.

§. 5. Observatione practica constat, dolorem cardialgicum sæpius esse periodicum certis temporis intervallis redeuntem, quod frequentius contingit in foeminis hystericis, subjectis Hypochondriacis, & quibus evacuatio sanguinis per uterum suppressa est.

§. 6. Causa hujus morbi præcatæctica est vel *materialis* vel *formalis*. Materialem constituunt Θ ia caustica acria fibras nerveas velliantia,

cantia, quæ vel vapore tenus, vel sub magna quantitate in ventriculo sese exerunt; formalem præbent spasmodicæ contractiones aliarum partium, ubi ventriculi orificia per consensum afficiuntur, quod sæpius contingit in passione Hysterica, Hypochondriaca, Epilepsia, quamvis & tunc etiam aliquid de materia peregrina subsit.

§. 7. Ordinario qui sensibilibioris texturæ sunt, temperamenticholerici, ætate juvenes & viri, ex foeminis hystericæ, ex viris Hypochondriaci ad iracundiam proni, & qui victu utuntur flatulento, fructibus horæis cucumeribus, fragis, fungis, quæ adhuc magis nocent, si insectorum effluviis & excrementis conspurcata fuerint, patiuntur gravissimum hunc dolorem, qui frequentius acutissimus est & pungitivus ac si cultro perforetur ventriculus, prout nimirum major vel minor acrimonia subest.

§. 8. Gravissimus hicce dolor semper tyrannidem suam exercere solet, si venenum fuerit assumptum præsertim causticum ex regno minerali.

§. 9. Cardialgiam patefaciunt dolor fixus, rodens, molestissimus circa cordis scorbiculum, qui etiam sese extendit usque ad dorsum & scapulas quasi gladius transfossus esset.

§. 10. Associare se solet Cardialgiæ sudor frigidus, maxime in fronte, pulsus frequens & debilis, extremorum frigus, inquietudo, vigiliæ assiduæ, alvus adstricta, respirationis difficultas præcordiorum anxietas, & sæpius subsequitur syncope.

§. 11. Infallibile signum dati veneni est, si quis raro vel nunquam talismodi doloribus vexatur post ingestam rem suspectam gravissimo dolore cardialgico corripitur, cum inclinatione ad nauseam, vomitum, syncopen & præcordiorum anxietatem, ubi quando convulsiones accedunt pulsus intermittens, & inæqualis fit certissime mors sequitur.

§. 12. Major, vel minor causæ morbificæ pravitas, & symptomatum vehementia majus vel minus periculum ostendit, ita si ab inflammatione, vel morbo maligno dependet admodum periculofus est status.

§. 13. Si ex vitio diætæ, flatibus & affectibus chronicis est speciem maximi periculi præ se fert, quod tamen sæpius nullum est.

§. 14. Accidit non raro, in Melancholicis & illis, quorum
(Cc) ventri-

ventriculus scatet suburra humorum acrium viscidorum, ut tempore jejunii adsit molestissimus ventriculi sensus, qui cessat post cibum assumptum.

§. 15. Cura hujus affectus consistit in eo ut *primarium & urgens symptoma* nempe dolor gravissimus qui syncopes atque delirii causa esse potest demulceatur, impetuosum & unum motum sistendo. II. Ut causa materialis temperetur, vel si quantitate peccat evacuetur III. ut genus nervosum roboretur.

§. 16. In ipso itaque paroxysmo ante omnia *prime indicationi satisfaciendum* partim antispasmodicis & e blando vaporoso volatili instructis, partim etiam anodynis, qualia sunt *Landanum liquidum Syd. Ther. caelest. diascord. Fracastor. pilul. de cynoglossa*, ex nervinis quæ ex castoreo parantur ejus sc. extractum *Ess. ℞* vel *ess. succini nucist. ꝑ. macis, camphora*, quæ invicem mixta præstantissimum habent usum, modo prius alvus clystere carminativo aperta fuerit.

§. 17. In reliqua cura semper ad causas respiciendum est, si itaque a flatibus, pituita atque acido & prædominante in hystericis & hypochondriacis malum oriatur, *carminativa* egregium afferunt auxilium. Inter hæc autem eminent *Ess. cort. aurant. ess. cort. citr. rec. cum Tra ☐* vel *℞* ☉ parata, nec non *Ess. carminativa Michaelis ℞ chamom. Rom.* in quo ꝑ. chamom. vulg. cœruleicoloris, quod præstantissimum anodynum & carminativum, est solutum.

§. 18. Si talis modi dolor diuturnus est & fixus, periodicas suas exacerbationes habet, qualis provenit ex obstructione hepatis, & occlusionem pori cholodochi a bilis transfudatione præter illa quæ dolores demulcent anticachectica nempe *Stialia* & *aperitiva* nec non *amara balsamica* conferunt.

§. 19. Quando cardialgia morbis malignis, pesti, febribus petechialibus, purpuræ, Variolis, præsertim si talis modi exanthemata retropulsa fuerint, item Dysenteriae malignæ associata fuerit, tunc alexipharmaca præsertim ☉ cum *Camphora*, una cum illis quæ ex *Castoreo* parantur ordinanda sunt: externe autem linimentum nervinum ex *∇ anhaltina. ꝑ. nucista, theriaca, croco, camphora, balsamo peruviano* compositum & regioni præcordiali calide applicatum præstantissimi erit effectus.

§. 20. Si cardialgia ab assumpto veneno præsertim caustico originem

nem habet tunc ꝑ expressa una cum *theriacalibus* mixta, & in copia propinata omne punctum absolvunt: si vero venenum non adeo activum in qualitate sua sed quantitate magis peccet, vomitorium cum *theriaca junctum* erit præsentissimum, quod valet in venenis maxime ex regno vegetabili petitis, opio, Mandragora, Cicuta, Hyosciamo.

§. 21. Externe varia a variis commendantur linimenta, fottus emplastra: instar omnium tamen poterit adhiberi sequens.

Rec. ꝑ. Hyosc. ʒss.

Chamom. vulg.

Caru.

Mentb. aa. ʒij.

Camph. ʒss.

M. quo calide fiat inunctio; post illam vero sacculus speciebus carminativis repletus calide imponendus.

§. 22. Venæ sectio in hoc affectu nunquam quadrat.

§. 23. Cautè applicanda sunt interne nimis ætuosa calida, si cardialgia est biliosa, qualis ex iracundia in biliosis nascitur, & tertianæ continuæ complari solet, ubi magis absorbentia cordialia cum Oosis & anodynis mixta, & cum aquis antispasmodicis exhibita conveniunt.

§. 24. Clysteres in omni specie Cardialgiæ, præter quam illa, quæ fit ex retrogressionem exanthematum exoptatam ferunt opem, & parari debent ex carminativis, emollientibus, Oosis.

§. 25. Vomitoria in Cardialgia quæ proficiscitur ex colluvie vitiosorum humorum, & pravo copioso victu quadrant; sed ab illis abstinendum est tempore paroxysmi, ubi nempe extrema ut plurimum frigent, nec sudor calidus præfluit: post paroxysmum autem, quando corpus æqualiter calore perfunditur, locum habere possunt.

§. 25. Opiata, si ex materiæ quantitate oritur, cautissime vel plane non sunt adhibenda: si vero ex vaporibus spasmodice constringentibus provenit, sicuti in passione hysterica, quamvis etiam syncope conjuncta, anodyna cum nervinis, antispasmodicis, castorinis, refracta dosi data erunt convenientissima.

CAPUT VI.

De

Torminibus ventris Colica atque Iliaca passione.

§. 1.

TOrmina ventris sunt dolores gravissimi tam tenuium quam etiam crassorum intestinorum, ita ut undiquaque in abdomine illi sentiantur. Hinc salutantur tormina vel cruciatus ventris Germanice *Reissen im Leibe*.

§. 2. Quando intestina tenuia, & inprimis Ileum tantum dolore afficitur, dicitur *passio Iliaca*, vel etiam *volvulus*, propter contorsionem intestinorum, cui saepius pertinacissima alvi obstructio conjungitur, subsequente tandem fecum alvinarum rejectione per os, & tunc dicitur. *Miserere mei*.

§. 3. Colicus vero dolor, sive colica sedem suam habet in intestino colo.

§. 4. Colica interdum generaliter accipitur & involvit omnes species dolorum canalem alimentosum occupantium.

§. 5. Colica distinguitur in *idiopathicam* & *symptomaticam*. Idiopathica iterum distinguitur ratione materiae peccantis in *pituitosam* & *biliosam*, sive secundum veteres in *frigidam* & *calidam*. Pituitosa dicitur, quando intestina repleta sunt saburra viscidorum humorum: Testantur enim observationes, in hac colicae specie saepius per alvum fuisse rejectam pituitam glaciale a veteribus vitream dictam, item per vomitum materiam instar spermatis ranarum. Tali in casu plerumq; contumax alvi adstrictio solet esse conjuncta cum sudore frigido, animique deliquio, si pertinax, & vehementius malum fuerit.

§. 6. Biliosa vocatur, quando a copia biliosorum acrium humorum in personis cholericis, iracundiae deditis, vinosis ac spirituosos liquoribus abutentibus proficiscitur, & hanc plerumque comitari solet Diarrhaea, calor vehemens praeternaturalis, vigiliae assiduae, pulsus celer, sitis.

§. 7.

§. 7. Colica symptomatrica a veteribus καλ' ἐξοχῶν flatulenta dicta recentioribus convulsiva audit, & oritur per consensum a spasmo, five membranarum intestinorum internis a sanguine acri scorbutico excitato, five etiam in partibus remotis.

§. 8. Colica convulsiva pro causarum diversitate iterum variis effertur nominibus, ita ut nunc dicatur nephritica si a calculo five nephritide, hypochondriaca si ex hypochondriorum vitio, hysterica si ab affectu hysterico, hamorrhoidalis si a suppressione hamorrhoidum vel a coecis hamorrhoidibus originem habeat.

§. 9. Ad colicam quoque convulsivam spectat truculentus ille affectus, quo affligi solent illi, qui mineras hinas manu igneque tractant vulgo Hitten Lente, Glett Vaeger, ubi dolor intollerabilis a fumis hninis ore haustis in abdomine excitatur cum contumacissima alvi adstrictione, qui tandem vergit in contracturam & Germanico idiomate exprimitur Hitten-Katze oder Hitten-Kranckheit: qua de re legi meretur Hofmanni diss. de metallurgia morbi fera.

§. 10. Omnia quæcunque nervis inimica sunt uti sunt calida frigida, flatulenta, viscida acrida, &c., dolorem colicum facillime suscitare vel etiam augere possunt præsertim si subjecta asueta sint huic affectui.

§. 11. Passio iliaca easdem agnoscit causas; sæpius etiam oritur ex pertinacissima alvi obstructione, item ex intestinorum inflammatione Dysenteria nec non ex hernia.

§. 12. Avermibus etiam colica & tormina ventris excitari possunt, quatenus intestina rodunt & lacerant, ubi vermium signa conjungi debent ob meliorem cognitionem causæ.

§. 13. Atrocissimi ventris cruciatus sæpius junguntur Diarrhæis, ac Dysenteriis, ita ut in Dysenteria pathognomonicum signum soleat esse atrox ventris dolor una cum excretionem cruenta.

§. 14. In infantibus tormina ventris sæpius oriuntur ex lactis vitio corruptione & coagulatione in primis viis, sæpius etiam junguntur dentitioni difficili.

§. 15. Sicuti dolor facile terminatur in Epilepsiam: ita etiam tormina ventris & tunc Germanice exprimitur Jammer im Leibe, quo affectu plures moriuntur, nisi cito succurramus auxilio præsentis.

§. 16. In hystericeis tanta sæpe numero adest sævitia doloris spasmodici, ut intestina in unum quasi globum contrahat & contorqueat, ut etiam manibus comprehendi queat durus iste intestinorum tumor, & hæc sæpius in *Epilepsiam* transit, quæ dicitur *uterina*.

§. 17. Si colicæ superveniat vomitus, vigiliæ assiduæ & calor præternaturalis, alvusque pertinacissime clausa sit metuendum ne transeat in passionem Iliacam, & miserere mei.

§. 18. Colica quæ ex vitio Diætæ oritur omni caret periculo, nisi quod ad herniam intestinalem vel umbilicalem si corpora fuerint obesa & intestina nimis turgida disponat. Si est spasmodica facile transit in Paralyfin præsertim si calidis sudoriferis præpostere tractetur.

§. 19. Colica gravissima spasmodica cum cardalgia conjuncta & ex podagra vel scabie retropulsa nata, comitemque habens fixissimum & acutissimum dolorem cum siti ardore, periculi plenissima est. Tales enim raro evadunt præsertim si fuerint senes.

§. 20. Omnium periculosissimus est intestinorum dolor qui ex inflammatione oritur conjunctus cum syncope, sudore frigido. Hic enim sæpius Iliaci mali individuus est comes plerumque funestus.

§. 21. Generales horum affectuum indicationes sunt sequentes, I. *Intestini tumultuarius motus demulcendus* II. *Intestina eluenda & a saburra vitiosorum humorum sive sint viscida, sive acidi sive biliosi expurgandi*, III. *flatus discutiendi ac dissipandi intestinorum ac cutis spiraculis apertis*.

§. 22. Cura specialis uti semper ita & hic secundum causarum differentiam & individuorum diversitatem dirigenda. Si itaque ex causa frigida orta fuerit medicamenta calida spirituosæ, Si vol. & osæ, alvo prius clystere emolliente reclusa, erunt proficua, semper tamen cum hac cautela ne præscribantur cum regimine calidiore & sudorifero.

§. 23. Si acres & biliosi humores in causa sunt omni studio evitetur usus volatiliū, calidorum sudoriferorum, alias facili negotio Arthritis, item paræsis, quæ frequentius fit ex colica male tractata conciliari potest; sed potius tunc locum inveniunt temperantia, nitrosa uti *℞ d. pulv. temperantes, ac precipitantes cum antispasmodicis*

modicis & anodynis mixti nec non clysteres pure Oosi. Vid. de colica biliosa peculiaris cura in Sydenh. p. 258.

§. 24. Colica biliosa acerbissima quæ cum vomitu conjuncta est, ac diuturnis vigilis, alvi adstrictione pertinaci, & remedia spernit probatissima, sæpius opiat, & anodynis exterius tam capiti, quam etiam ventri applicatis conquiescere solet.

§. 25. In Colica pituitosa item Hypochondriaca pilula laxantes ex gummatibus paratæ, quales sunt pilula $\square$ ea Schrederi Marocostina, Connerdingiana Becheriana una cum pulv. $\mathcal{G}$ trialibus Oosis Oibus volatilibus Oosis, extra paroxysmum effectum edunt nobilissimum.

§. 26. In colica, quæ ex sanguine circa venas Mesenterii stagnante in Hypochondriacis & Hæmorrhoidum suppressione laborantibus provenit Oia vol. Oosa, carminativa calida, & purgantia plus nocent, quam prosunt, potius tunc clysteres Oosi, item antispasmodica Cinabarina & ex Castoreo parata, nec non pulveres precipitantes Oosi & pro re nata V.S. etiam in pede celebrata, vel hirudinum applicatio ad intestinum rectum, ægri desideriis satisfaciunt.

§. 27. Colica si est symptomatrica morbus principalis primum omnium aggrediendus non neglectis tamen illis, quæ dolorem pacare, & genus nervosum erigere possunt usu tam externo quam interno.

§. 28. Colica convulsiva non aliter curanda, quam epilepsia antispasmodicis nervinis, dissipantibus, temperantibus, atque anodynis externe, & interne adhibitis: cujus generis sunt Theriacalia, succinata castoreacea camphorata, Cinabarina, Oia volatilia Oosa, cum Oomacis croco, & castoreo mixta, item linimenta ex Zibetho Oo Hyosciami, axungia taxi, castorei Oo carvi mentha parata.

§. 29. In omni colica cujusunque etiam sit generis sequentia remedia non sine fructu adhiberi possunt.

Rec. $\mathcal{R}$ ① d. 3iij
 O vol. Oos. Sylv. 3ß
 Camph. gr. iij
 Extr. castor. gr. viij

M. d.

S.

Mixtur. zu L. bis LX. Tropffen.

Rec.

Rec. $\circ\circ$ $\circ$ carv.

Menth.

Anis.

expr. Hyosc aa 3ij

Pingued. castor. 3j

Camph. 3ß.

$\circ$ $\ominus$ * gutt. XX.

M. f. unguentum.

Quo inungatur totum abdomen.

§. 30. In Passione Iliaca si Scibala indurata clysteribus emolli-
liri nequeunt, item si intestina involuta commendatur φ *vivus* cum
tepidulo lacte in copia assumendus, vel globulus unus, alterve plumbeus.
Si vero superius intestinum ingressum in inferius clystima ven-
tosum.

§. 31. In omni colica respiciendum est ad alvum, ejusque aper-
tio procuranda; sed citra noxam vel virium jacturam.

§. 32. In dolore intestinorum si alvus nimis est fluida, nunquam
constringenda est, alias facile contracturæ cardialgicæ, febres, deliria
produci possunt; sed potius temperantibus & acrimoniam demul-
centibus pugnandum.

§. 33. Si alvus a scibalis induratis est obstructa opiata sunt no-
centissima, præsentissimi autem tunc sunt clysteres emollientes, car-
minativi, item ungra emollientia toti ventri calide applicata.

§. 34. Qui frequentius colica corripiuntur, illi optime sese præ-
servare possunt per bonam Diætam tum omnia flatulenta, legumi-
nosa pingua, dulcia, acida fermentescibilia, cerevisias flatulentas fri-
gida præsertim potum frigidum fugiunt, & *Θibus vol. $\circ\circ$ osis* cum *Træ*
♀ vel ♂ j maritatis, item *EE. cort. aurant.* inter cibos frequentius
utuntur.

§. 35. Aquæ vitæ, præservationis causa inter cibos non sem-
per sunt proficiuæ, præsertim in scorbuticis, cachecticis, & Hypochon-
driacis, & post cibum assumptum magis adhuc nocent, quoniam chy-
lum præcipitant.

CAPUT. VII.

De

Dolore ex calculo.

§. 1.

Calculus est nihil aliud, quam concretum ex particulis terreis gelatinosis, & cinis ☐eis natura in ☐ contentis, & arenularum faciem initio assumptibus, successu vero temporis in majorem molem diversæ magnitudinis atque figuræ concrecentes, alii enim cives, alii ponderosiores, alii fissiles qui in lamellas findi possunt, alii cristallini, alii tophacei & in æquales: de quibus vid. *Lysterus in tract. de calculis.*

§. 2. Calculus non facile generari poterit nisi renum substantia glandulosa, atque tubulosa læsa fuerit. Quando itaque adest læsio oritur stasis, ex hac concrecentia. Hoc autem sine stasi & quadam quiete nequaquam fieri potest; unde quamdiu substantia siphunculorum ac glandularum renalium, salva est nec obstructa, nec dissoluta ☐ fluxus expedite succedit, simulac autem pori renales & siphunculi destructi, ac dilacerati fuerint urina stagnat & successive materiam ☐ eam dimittit ad firmiorem concretionem sive crystallisationem producendam, non aliter uti in matula fieri solet, ubi ☐ quiescens insignem quantitatem ☐ eæ materiæ mutuo sibi cohærentem deponit. Vid. *Stahlii diss. de nova pathol. calculi renum.*

§. 3. Ad calculum valde proclives sunt, qui venas habent angustas, obesi, Hypochondriaci, arthritici, & qui parentes habuerunt calculosos, item qui cibis vescuntur viscidis, lacte, caseo, acidis vino, ☐ denique sanguinci lubentissime hoc affectu corripiuntur, quando calidis diureticis ☐osis pellentibus utuntur. Ita enim sanguis propulsus in renales tubulos ibi stagnans facit inflammationem, obstructionem, exulcerationem & postea concreciones calculosas, unde calculosi præcipue ab initio sunt nephritici.

§. 4. Omnis calculus primam originem plerumque habet in renibus, ex quibus postmodum in vesicam urinariam delatus in majorem concrescit molem nisi mature exitum inveniat.

§. 5. Calculi præsentia non cognoscitur nisi ex dolore, & concurrentibus symptomatibus. Dolor etiam non percipitur, nisi calculus e sede sua removeatur, quamdiu enim in pelvi renum illorumque syphunculis, qui pelvim constituunt lapis etiam eximia magnitudinis positus quiescit nullum excitat dolorem; sinulac autem calculus incipit moveri per partes nervosas & angustatas, maxime si illas simul transit asperitate sua dolor excitatur. Hinc quo grandiores & asperiores calculi eo gravior dolor est & spasmus.

§. 6. Dolor calculi revera cum spasmo est conjunctus non tantum illarum partium ubi calculus latitat, verum etiam vicinarum imo diffitarum. Perspicuum id evadit ex symptomatibus concurrentibus, vomitu, Ischuria, alvi constrictione, retractione testiculi & spasmo femoris.

§. 7. Subjectum doloris ex calculo potissimum sunt ureteres, qui fibris musculosis nerveisque instructi exquisito pollent sensu, unde ab illorum violenta dilatatione a calculo prae grandi, vel irritatione ab acuto angulari aspero transeunte per ureteres molestissimus sensus, una cum spasmo tam ureterum quam vicinarum partium subsequitur.

§. 8. *Causa procataretica* quæ calculum ex renibus in ureteres pellere solet varia est. Præcipitari enim ad uretes potest motu corporis, equitatione, vectura, motu animi præsertim iracundia, nec non ex abusu spirituosorum, vini & diureticorum calidorum. Juniperi, succini maxime autem per alios morbos spasmodicos nimirum colicam passionem hysterica.

§. 9. Plerumque dolores in lumbis, qui minime sunt ab ipso calculo; sed potius a stasi sanguinis circa has partes in plethoricis, qui diureticis calidis & potibus spirituosis abutuntur, nec non animi affectibus corripuntur causa sunt procataretica, quæ constrictione & spasmo ad protrusionem calculi ex sede sua in ureteres contribuit. Hinc talismodi dolor non confundendus cum dolore calculi.

§. 10. Dolor ex calculo probe distinguendus a nephritide, dum in hac dolor gravativus in lumbis æstuosus non ita crudelis & acutus observatur, & diutius durat sive chronicus est; ex calculo autem acutus celerius tragœdiam suam absolvens.

§. 11. Dolor ex calculo distinguitur a dolore Ischiadico quod in Ischiadico dolore ipse dolor ex lumbis extendatur usque ad suram &

& fixus sit, motumque pedis impediat, quod non facile accidit in calculo.

§. 12. Dolor calculi a colica differt, dum in illo dolor fixam habet sedem ex lumbis sese extendens ad latera Ilei & inguina, in colica a. magis est vagus: deinde urina in calculo præcedit, vel conjungitur arenacea.

§. 13. Caveat etiam medicus ne præcipiti judicio dolorem ex calculo habeat pro febre ardente. Sæpius enim præsertim in plethoricis, atque sanguineis associatur corporis æstus præternaturalis cum pulsu celeri, respiratione difficili, cephalalgia, delirio sæpius etiam convulsio quasi Epileptica conjungitur: quæ symptomata probe distinguenda a morbo primario nimirum calculo.

§. 14. Affectus noster sæpius admodum periculosus est propter renum inflammationes, Ischurias lethales, & gravissimos nervosi generis morbos supervenientes.

§. 15. Gravidæ dolore ex calculo affectæ facile moriuntur vel abortum patiuntur.

§. 16. Quicumque ex calculo moriuntur, moriuntur ob spasmus graviores, dum nimirum Ischuria immedicabilis exurgit, & vigilia assidua, calor continuus, cum extremorum frigore, anxietas præcordiorum maxima cum sudore frigido, quæ symptomata corpora maxime debilia senilia plane conficiunt, & viribus defraudant.

§. 17. Qui semel tentatus fuit calculo sæpius ex ipso laborat, quia nunquam vera dispositio ad calculum adest, nisi renum substantia glandulosa atque tubulosa læsa fuerit.

§. 18. *Indicationes curatoria* sunt (1) ut spirituum ac sanguinis impetuosus motus componatur sive dolores demulceantur (2) ut partes membranaceæ a dolore nimium contractæ relaxentur & (3) ut relaxatis & patulis viis nec non cessante spasmō pellentia & calculi excretionem promoventia adhibeantur.

§. 19. *Prima atque secunda indicationi* satisfaciunt sequentia.

Rec. ꝑ. Amygd. d. ʒiiij.

℞. ʒij.

E. E. Castor. ʒj.

(Dd) 2

M. d.

M. d. ad vitrum.

S.

Oehl darvon 2. bis 3. Löffel voll auf einmahl in Warmer Brühe zunehmen.

§. 20. Dolores omnium optime mitigant clysteres ex meris oleis, præsertim si alii clysteres subsistant & non excernantur.

Rec. $\circ$ Aneth.
Chamom.
Bacc. Laur.
Amygd. d. aa. ʒj.
 $\circ$ Carv. ʒʒ.
E. E. Castor. ʒj.
Camph. ʒj.

M. f. clyisma quod statim in principio applicandum, siquidem eo melius se habent calculosi, quo magis alvus est lubrica, atque aperta.

§. 21. Parari etiam possunt balnea ex herbis emollientibus atque nervinis v. g. *ex sem. lini. herb. malv. parietar. ʒialis arthemis abrot. chamom. Hormin. salvia* & potest fieri infusus. Testantur enim observationes vomitum in momento fuisse sedatum una cum cruciatibus intolerabilibus si per quadrantem horæ in balneo hoc morati sunt.

§. 22. Deinde præter hæc lubricas vias reddunt linimenta quibus tota lumborum & abdominis regio inungi potest: confici autem possunt ex $\circ$ *lil. alb. sem. hyosc. axungia taxi* $\circ$ *scorp. additis aliquot guttulis* $\circ$ *junip. succin. terebint.* hoc linimentum adhiberi m. potest ante ingressum balnei.

§. 23. Tertia indicationi satisfaciunt præsertim in senibus pituitosis & quando dolores ægrum diu jam confecerunt roborantia atque pellentia v. g. *Vinum Hispanicum Malvat. juniperinum* $\circ$ *terebint. E. E. succini* $\ominus$ *vol. cardamom. confect. alkerm. vel.*

Rec. ∇ fol. $\square$.
Solut. lap. 69.
 $\ominus$ *depur.*

Sperms.

Sperm. cet. aa. 3ß.

Croci gr. vj.

⊖ vel. succini.

Cinnab. nat. pp. aa. ʒj.

M. f. pulvis cujus dosis est 3ß.

Cum vino Malvatico, Hispanico, vel infuso fragorum in vino vel cum ∇ diureticis. Alii *Eff. millepedum lumbr. ♂ str. vel grillorum* magni faciunt quæ locum habere possunt, si urinæ fluxus simul suppressus est ex causa nimirum frigida.

§. 24. Extra paroxysmum præservationis causa *clyffus ♀ satius* five *tra Amelungii lithonriptica* omne fert punctum, præsertim si ad. gtt. 30. vel. 40. frequentius usurpetur cum jusculo butyraceo secundo pulvis *Volckammeri*, five loco hujus *cochlearum ustarum pulvis* adhiberi potest præservationis causa singulis septimanis ad ʒj. qui dum absorbet, urinam pellit & transpirationem promovet. Tertio

Rec. *Mass. pil. de succ. Crat.*

Extr. Panchym. Croll.

⊖ succin. aa. ʒj.

Bals. ♂ Terebinth.

Peruv. aa. q. s.

M. f. l. a. Pilula.

Quæ singulis septimanis vel mensibus semel adhiberi possunt.

§. 25. Ad præservationem non leve momentum contribuit accurata diæta, nec non *infus. herb. Theæ Veron. rad. Alt. hedr. ♂ str. Patros. faniculi* frequentius usurpata, quæ omnibus fere palmam præripiunt, tum *⊖ ia peregrina* ♂ ea solvunt & evehunt, urinarios tubulos aperiendo, fauciatos consolidando sicque calculi generationem impediendo.

§. 26. Omnia pellentia calida uti sunt *⊖ succin. junip. ♀ tereb. bals. ♂ tereb.* cautissime sunt danda tam in, quam extra paroxysmum, in paroxysmo ante dolorem pacatum, & fibrarum emolliationem augent calorem, spasmos & cruciatum, urinamque magis supprimunt quam promovent, extra paroxysmum ex Nephritide faciunt abscessus renum & ipsum calculum.

§. 27. In dolore a calculo si plethora adest, & magnus æstus non sine ratione V.S. cum fructu instituitur eum in finem ut graviora symptomata avertantur.

§. 28. Ubi metus est corruptionis & ex ulcerationis in renibus omnes ω acidi minerales it. Tr. canth. lumbr. ∇ str. pulv. millep. buf. tra Ψ omniaq; caustica pellentia summa cum cautione sunt administranda.

§. 29. Opiata cautissime danda, & melius refracta dosi cum antispasmodicis locum inveniunt quam dosi integra: contingit enim non raro, ut, si motus naturæ qui ad expulsionem calculi instituuntur plane suspendantur & auferantur, calculus in ureteribus vel pelvi remaneat, & graviora symptomata excitet.

§. 30. Principalis regula est in præservatione, & cura, ut alvus semper maneat aperta quod ϕ sis emollientibus & lubricantibus clysteribus commodissime obtinetur.

§. 31. Vomitoria in calculo nunquam suadenda, quoniam spasmos augent nisi conquiescentibus vel consopitis doloribus, & nisi calculus adhuc hæreat in viis urinariis, ubi docet experientia conatu vomendi felicissime fuisse promotum calculum, ejusq; expulsionem adjutam.

§. 32. $\square$ ea remedia præsertim $\square$ crudus cremor. $\square$ l. ω Θ ω Θ d, quæ alias commendantur ad curandum hunc affectum, magis calculum generant quam auferunt, quoniam acida concretionis fundamentum sunt, & hoc maxime accidit in talismodi personis quæ delectantur caseo & lacticiiniis.

CAPUT VIII.

De

Dolore Arthritico.

§. I.

Arthritis est dolor articulorum *spasmodicus suscitatus in ligamentis nervo tendinosi, quibus articuli firmantur & connectuntur extendens se*
sapius

ſæpius ad mufculos, illorumque tendines circumjacentes a ſero ☿eo plus minus acri ex tunica glanduloſa ipſiſque articulorum glandulis ortum ducens.

§. 2. Frequentiſſimum hujus morbi ſymptoma ſolet eſſe febris. Nullus enim dolor arthriticus ſine prævia quadam febre horrore ſc. calore præternaturali & ☐ mutata obſervatur, & quo gravior exiſtit dolor, eo acutior obſervatur febris cum vigiliis, ſiti & præcordiorum anxietatibus.

§. 3. Arthritis varia ſortitur nomina pro articulorum quos occupat diverſitate: ita in manibus vocari ſolet *chiragra*, in pedibus *podagra*, in genibus *Gonagra*, in oſſe Iſchii & articulatione coxendicis *dolor Iſchiadicus*.

§. 4. Pro diverſitate doloris fixioris ſc. in parte quadam & diu durantis, *vel vagi* volatilis ex una parte in alteram tranſeuntis dicitur l. *fixa* vel *vaga*. Vaga oritur a ſero tenui & ☿e ſubtili, acido, volatili vel bilioſo, fixa autem a ☿eo ☿e, & ſero in Gypſeam materiam abeunte originem habet.

§. 5. A veteribus Arthritis diſtingui ſolet in calidam & frigidam. Illa dicitur quæ occupat perſonas temperaturæ ſanguineæ, naturæ activioris ac ſenſibilioris, unde dolor ſolet eſſe acutior, ſymptomata etiam nimirum febris, vigiliæ, ſitis vehementiora, celerioris tamen terminationis: in frigida autem quæ ut plurimum ſenes & pituitoſos torquet dolores ſunt equidem remiſſiores aſt diuturniores cum tumore oedematoſo & febre moderatiore.

§. 6. Dolor arthriticus probe diſtinguendus a dolore rheumatico. Hic enim mufculos magis circa articulos occupat: ille vero in ipſis articulis & ligamenti ſedem ſuam habet primario, & per certa temporum intervalla redit.

§. 7. Dolores Arthritici non confundendi cum doloribus ꝑeis: hinc attendenda ſymptomata lui ꝑeæ familiaria.

§. 8. *Cauſa* hujus morbi eſt ☿acre ſive ſerum ☿um ☿eum plus minusve volatile: id quod varia patefaciunt phænomena utpote ſcorbutici, hypochondriaci, calculoſi facile arthritici fiunt: deinde acidis ☿is tam fixis quam volatilibus omnibuſq; calidis ſpirituofiſ exaſperatur malum, ſicuti fit in omnibus morbis qui proficiſcuntur a ☿ibus. 3io excrementitia iſta ☿ ſedo deprehenditur abundantiffime in urina ſudore, ſputo per tuſſim ejecto. 4to vomitus virides, dejectiones

ctiones biliosæ, dolores ventriculi & intestinorum qui sæpius junguntur id ipsum patefaciunt, tandem in cura quæ consistit in edulcoratione, & educatione Θ ium id ipsum luculentissime confirmat.

§. 9. Subjecta huic malo obnoxia plerumque sunt sanguineo. Phlegmatica spongiosi, & laxioris corporis habitus otio, indulgentia Bacho &c & voluptatibus dedita, ad spasmos, & hæmorrhagias proclivia, hypochondriorum vitio laborantia.

§. 10. Nullus morbus magis est hæreditarius quam arthriticus est enim spasmodicus, ex viscerum vitio ac prava conformatione proveniens.

§. 11. Dolores arthritici tempore autumnali item verno sub tempestate aeris humidiori & inæquali ordinario invadunt, & nocturno tempore potissimum exercent suam tyrannidem.

§. 12. Signa quæ indicant paroxysmum imminem sunt gravitas & lassitudo corporis, appetitus auctior alvus adstricta, postea sequitur nausea flatulenta in hypochondriis, calor circa noctem intensior, quandoque in cum coryza, sternutatione & febre quadam quasi catarrhali invadit.

§. 13. Si lymphæ viscosa est, & acidum $\square$ cum copiosum in humoribus accumulatum tophi & nodi pultacea vel gypsea materia referti articulorum ligamentis apponi solent satis ingentes, præsertim in senibus frigidis malo jam inveterato & quando intempestivo repellentium vel stupefacientium usu pars affecta tractata fuerit.

§. 14. Dolor arthriticus quo vehementius affligit eo citius terminatur, quo remissius cum debilitate in senibus & phlegmaticis eo diutius durat.

§. 15. Tempore vernali & æstius citius curatur quam autumnali & hyemali.

§. 16. Paroxysmi arthritici ut plurimum terminantur urina crassa rubicunda, quæ semper bonum signum præbet: malum autem, si tenuis & aquosa est, plerumque etiam per diaphoresin solvitur aut transit in scabiem, bono successu interdum etiam terminatur in febrem quartanam.

§. 17. Ischiadicus dolor præsertim in senibus & frigidis difficulter sanescit quoniam dolores in profundo hærent, & propter superjacentes vastos musculos non bene penetrare possunt medicamenta
si diu-

si diutius durat ob summam debilitatem femoris, ac ligamenta quasi contracta in contracturam, siue motus immobilitatem, item in luxationem coxæ & claudicationem quandoque degenerat.

§. 18. Si natura deficit in expellendis & sequestrandis Θ ibus ex corpore ipsiusque poris, per quos fieri debet evacuatio, item si externo frigore vel adstringentibus repellentibus topicis, & opiatibus reprimatur materia peccans, gravissima sæpiusque lethalia producuntur symptomata, nimirum inflammatio ventriculi, intestinorum, cardialgia, colica convulsiva, epilepsia, catarrhus suffocativus, febris maligna putrida &c.

§. 19. In Cura medici intentio præcipua esse debet in quovis dolore Arthritico ut, Θ ia $\square$ ea peregrina lymphæ & sanguinis diluat, temperet, & per cutis poros, renes, & congrua evacuatoria decenter proscribat
11. ut serum acre in articulis hærens, non tantum dissipet, & ad evaporationem disponat; verum etiam partes dolentes, & spasmis affectas blande demucleat, dolorem ac spasmum sopiendo.

§. 20. Quantum fieri potest, cito prima regio expurganda temperatis & lenioribus non nimis calidis, drasticis, acrioribus, quæ semper fere nociva deprehenduntur, utpote deterfis primis viis observantur subinde paroxysmi, & dolores mitiores, talem in finem conferunt infusa ex Rhabarbaro foliis Sennæ s. ft. &c. nonnulli præservationis causa mirifice commendant singulis mensibus Emeticorum usum quo acidum, viscidum, ac biliosum, quæ plerumque morborum chronicorum elementa constituunt, extirpetur.

§. 21. In paroxysmo omnia illa quæcunque apta sunt inflammationem avertere spasmum dolorificum sistere, & Θ a heterogenea corrigere atque per diaphoresin proscribere elegantissima sunt, ejusmodi generis sunt sequentes formulæ.

Rec. $\dagger$ Diaph. vel hujus loco

Ceruss. $\dagger$.

Lap. 69.

$\dagger$ nat. pp. aa. 3j.

Θ purif. 3ij.

Camph.

Theriac. celest aa. gr. iiij.

(Ec)

M. d.

M. d. in doses 8. singulis 4. horis unam exhibendo, cum ▽ fl. tilia vel florum sambuci, item

Rec. ▽ Fl. Samb.

Acac.

Pap. errat.

Tilia. aa. ʒij.

Diascord. Fracast. ʒjss.

⊙ Purif.

⊕ nat. pp. aa. ʒj.

Syrup. pap. alb. ʒiij.

M. f. potio.

Singulis 3. horis hujus mixturæ possunt assumi 4. Cochlearia. Hæc enim non tantum dolorem sistit; sed & blandam diaphoresin procurat.

§. 22. Diluentia atque edulcorantia toto morbi decursu calide hausta saluberrimi erunt effectus. Ex hisce principem locum obtinet infusum *Veronica*, herba *Thea*, *Betonica*, *chamadrios*, serum lactis, decoctum rad. *china*, *scorzonera*, cura lactis cæteris paribus, specifica Arthritidis quæ etiam ad misceri possunt externe, & interne sunt lumbricalia pulv. lumbricorum ⊖ vol. & ♂ eorum.

§. 23. In omni Arthritidis specie, quando plethora adest vel ab intermissa sanguinis excretionem naturali, aut artificiali malum oritur statim in principio non procul a parte affecta applicata tam sine præservandi, quam curandi sacra est anchora.

§. 24. Observatum fuit vomitoria rite parata v. g. ☐ emet. ☿ vit. inter morbi initia data educendo insignem copiam humorum vitiosorum viscidorum per superiora & inferiora optatissimam opem attulisse, dolorem vel mitigando, vel plane tollendo, & hoc remedii genus maxime locum habet si cum anxietatibus, doloribus atque ardoribus circa præcordia, item cum nausea & oris amaritie malum invadit.

§. 25. In omni Arthritide maxime noxia sunt sudorifera calida & ososa cum regimine sudorifero: quippe hæc ipsa dolorum faces magis accendunt & corpus debilitant.

§. 26. Lactis cura locum habere potest potissimum in Arthritide vaga dempta prius plethora & alvo existente lubrica, nisi viscerum obstructions graviores ejus usum impedian.

§. 27. Opiata nisi sudorem moveant vel cum sudoriferis mixta sint cautissime porrigenda præsertim in senibus & dolore fixo diuturno. Tunc enim valde debilitant: in dolorum autem atrociam & ætate existente juvenili robusta laudem merentur summam.

§. 28. Cum externis balneis, cataplasmatibus, Emplastris linimentis cautissime est mercandum, & convenit circa hæcujusvis individui naturam & dispositionem scrutari quia non promiscue talia feliciter ferre queant ægri, & sæpe numero tutius est ab omnibus topicis abstinere, & leni tantum calore partem affectam fovendo atque ab aere externo linteis defendendo plus auxilii affertur quam per usum externorum.

§. 29. Circa topicorum usum hæc notari merentur, ut nunquam in principio morbi & ante sufficientem factam evacuationem & procuratam diaphoresin applicentur. Tunc enim feliciter operantur. Deinde cavendum est ab omni frigidis adstringentibus, & oleosis, pinguibus, & talia in usum vocari debent, quæ blandis effluviis mitigant. Omnia hæc, & subtilitate sua partium poros aperiendo evacuationem materiæ peccantis procurant. Equibus sequens linimentum omni ferme in casu ab Hoffmanno efficacissimum deprehensum fuit.

Rec. ☐ ☐ sati vel.
 ☞ Lumbr. terrestr. ʒij
 ☉ vol. lumbr. ʒj
 Camph.
 Balsam. peruv.
 ☉ NM. expr.
 Pingued. Castor. aa. ʒjss
 M.

Potest interdum addi axungia taxi vel sapo venetus: calide hoc partibus dolentibus inunctum instar incantamenti sistit dolores & contracturam omnem evertit in podagra fixa, item tophacea, tra ☐ vol vel ☞ ☉ * cum ☞ paratus addito ☞, & balsamo ☐ giato miran

mirandam præstat efficaciam in declinatione dolorum si tumor adhuc super est cum quodam dolore Emplastrum huius in chirurgia descriptum singularem effectum edit.

§. 30. Ad præservationem acidularum thermarum, & Stialium usus, moderata diæta, abstinencia a ꝑe bacho, animi pathematibus, motus & exercitatio corporis sufficiens commendatissima sunt.

SECTIO III.

De affectibus spasmodicis.

CAPUT. I.

De

Spasmo ejusque specibus.

§. I.

Spasmus est nihil aliud quam *vehementior constrictio fibrarum motricum nervearum musculosarum, conjuncta cum sensatione magis vel minus dolorifica, impediens sanguinis liberiores circulum per partem affectam propter vasorum & pororum compressionem & inde factam angustiam.*

§. 2. Subjectam spasmi sunt fibrillæ sive nervosæ sive musculosæ. Nervosæ si afficiuntur dolor magis est acutus & quasi tractorius. Si musculosæ magis gravativus & obtusus.

§. 3. *Causa* spasmi est fluidum nerveum, quod majori in copia influit in fibrillas membrana ceo - nerveas & musculosas. Quando enim spiritus in majori copia, & magno impetu influunt in prædictas fibrillas, & tunc tonus præternaturalis augetur, & fit nimia fibrillarum abbreviatio, constrictio & latitudine sua distensio, a qua constrictione subjacentia vasa compressa redduntur, & proinde sanguinem nec debite accipiunt, nec debite per venas remittunt, sicque impeditur liberior sanguinis circulatio per partem spasmodice contractam.

§. 4.

§. 4. Quoniam autem ipse sanguinis motus liber per partem affectam impeditur, necessario sequitur ut impetus sanguinis, quoniam partem affectam transire nequit, vergat ad vasa circumjacentia magis aperta & a spasmo libera, quæ tumidiora & turgidiora redduntur. Hinc facillima est ratio quare in affectibus spasmodicis vehementioribus ubi non peculiaria vasa, sed tota cutis aut viscus notabile spasmo afficitur, fiat congestio sanguinis impetuosam in certa parte, quam subsequi solet Hæmorrhagia, quæ si non contingit dolores tensivi, obstructions & inflammationes oriuntur.

§. 5. *Causam occasionalem* præbent omnia, quæcunque irritationem & vellicationem instituere apta sunt. Hinc acrimonia sanguinis semper respicienda erit. De cætero refrigerium, fustigatio lapsus terror paralysis facile ansam præbere solent affectibus spasmodicis testante experientia.

§. Spasmus est vel *universalis vel particularis*. Universalis 3. iterum admittit species quarum prima vocatur *Tetanus*, in quo universum corpus recta rigidum ac immobile permanet. Secunda vocatur *Emprosthotonus* in quo omnia versus anteriora incurvantur: tertia *Opisthotonus* in quo versus posteriora contingit inclinatio.

§. 7. Spasmus particularis observatur in membris v. g. manibus, pedibus, item in maxilla inferiore quæ sæpius ita constringitur, ut nulla vi diduci dentes queant vel quando os in *spasmo Cynico* ad utramque aurem ac *in tortura oris* facies cum labiis ad latus detorquetur.

§. 8. *Diagnosis* horum morborum non est difficilis, & vix indigemus aliis signis quam hætenus traditis. Affectus enim ipsi vel ab ægrotantibus referuntur vel ex inspectione & contrectatione innotescunt.

§. 9. Circa Tetanum tamen videtur difficultas aliqua remanere utpote qui facile cum syncope confundi potest ob similem in hac artuum rigiditatem: facile autem se extricabit medicus, modo ad sensus tam externos, quam internos attendat. Salvos namque ac integros reperiet illos in Tetano secus in Syncope.

§. 10. *Cura* spasmi tam universalis, quam particularis semper requirit *causarum procatarticarum atque occasionalium remotionem*. Si itaque *humorum acrimonia* in causa est, adhibenda sunt temperantia,

demulcentia leniterque evacuantia non omisit tamen nervinis, & antispasmodicis.

§. 11. In spasmo ex Paralyfi adhibenda sunt antiparalytica: Si vero ex vulnere aut contusione originem habet spasmus externe commendatur *℞ chamomilla anethi. lini, Hyperici, cum balsamo peruviano* vulneribus ipsis instillatum vel saltem externe applicatum.

§. 12. V. S. Si *plethora* adest nunquam intermittenda: si vero *ætas*, & vires, aliaque contra indicantia V. S. non admittunt cucurbitulis utendum est cum scarificatione.

§. 13. *Evacuantibus* per alvum non incommode admiscuntur *antispasmodica* in primis ex castoreo parata, quæ in affectibus spasmodicis purgantium efficaciam mirum in modum adaugent.

§. 25. *Fine revulsionis* adhiberi possunt *clysteres* etiam fortiores, item *frictiones* cervicis, spinæ dorsi, nec non *vesicatoria* quæ omnia egregiam locant operam, si non omittantur interna causam occasionalem respicientia.

CAPUT. II.

De

Malo Hypochondriaco.

§. 1.

Malum Hypochondriacum est *affectus spasmodicus, syndrome gravissimorum symptomatum stipatus ex vitio viscerum abdominis originem trahens.*

§. 2. Syptomata Hypochondriacis familiaria sunt ardor, inflatio, fluctuatio, dolor tensivus & gravativus sub costis spuris, tormina & cruciatus ventris, ructus acidi, flatuum copia, alvus adstricta, anxietas præcordiorum angustia, respirandi, dolor constrictivus thoracis, cordis palpitatio, tremores artuum, phlogoses, capitis dolor Melancholia sive tristitia sine causa, phantasia perversa, vertigo, urina plerumque tenuis & alba interdum nimis rubicunda, vomitus virides, interdum acidissimi, dolor tensivus, & inflatio maxime sinistri hypochondrii.

§. 3.

§. 3. *Causa originalis* affectus Hypochondriaci est impeditus sanguinis motus per viscera abdominis, unde stagnante sanguine in Vena portæ, ejusque ramis vappescentia, acredo, & corruptio provenit & sanguis crassus, ac densus evadit. Hinc non tantum viatur lymphæ stomachalis intestinalis, ac pancreatica, quæ alimentorum digestionem præest; verum etiam a sanguine copioso impuro circa abdominis viscera stagnante spasmodici motus effrenes suscitantur, a quibus reliqua omnia symptomata, actiones corporis deturbantia deducuntur.

§. 4. Malum Hypochondriacum habet suos paroxysmos qui cum quadam commotione febrili nec non spasmodicis & convulsivis pathematibus tragœdiam suam ludunt, & tunc temporis symptomata superius recensita in conspectum veniunt. Hi vero paroxysmi tempore vernali, & autumnali aggrediuntur, & maxime circa solstitium hybernium apparent.

§. 5. Hic affectus valde familiaris est phlegmaticis, melancholicis, & qui habitus corporis sunt laxioris, spongiosioris virumque defectu laborant, vitæ sedentariæ, ac meditationibus indulgent, præsertim quando Diæta dura, crassa & larga utuntur, acidis delectantur, parum bibunt, tristitia, & curis detinentur, & ante omnia qui ex præcedenti gravi morbo, febre tertiana & magis adhuc quartana convalescunt.

§. 6. Signis specialioribus in hoc affectu cognoscendo non indigemus, sufficiunt symptomata superius tradita. Ne vero hic affectus confundatur cum Colica convulsiva sciendum est Colicam convulsivam raro comitem habere palpitationem cordis, vertiginem, spirandi difficultatem, anxietatem oppressoriam, & facilius curari posse: affectionem Hypochondriacam vero malum esse chronicum difficilioris sanationis.

§. 7. Ratione *prognoseos* affectus noster diuturnus esse solet, & plerumque insanabilis, si radices egerit per graviores viscerum obstructions; periculo tamen ut plurimum vacat, quamvis symptomata videantur crudelissima, nihilominus sæpius terminatur propter excessum in diæta & rebus non naturalibus, nec non in personis imbecillioris naturæ in Hecticam, vel Hydropem.

§. 8. Dispositum etiam hoc malum est experientia teste ad concipiendum

concupiendum contagium malignarum febrium, & graviter etiam tunc ejusmodi subjecta laborant.

§. 9. Hypochondriaci quando ad ætatem perveniunt, & annum quinquagesimum & ultra attingunt ut plurimum Nephritici, aut Arthritici fiunt & illorum habitus gracilior, ac macilentior transit in plenior, & crassior, & tunc incipiunt symptomata mitescere.

§. 10. Qui ex malo Hypochondriaco moriuntur, decedunt vel Hæctica præsertim si personæ sint sicciore macilentæ, tenerioris constitutionis, vel tumoribus œdematosis sive Hydrope si corpulentiores.

§. 11. Cura vel adversus paroxysmum vel adversus radicem mali dirigenda est. In paroxysmo cum morbus sit spasmodicus effrenis, & tumultuarius spirituum motus componendus, acrimonia humorum demulcenda, & blanda diaphoresi humores peccantes educendi. Talia præstant elixiria antispasmodica, pulveres antepileptici, atque mixtura diaphoretica.

§. 12. Præterea in paroxysmo opem præstantissimam ferunt, sicuti in omnibus affectibus convulsivis spasmodicis, ita & in hoc, enemata carminativa & emollientia, clysteres pure osi vel si hæc non operantur stimulant ex Oib. In omni enim morbo spasmodico alvus semper debet esse aperta.

§. 13. Linimenta nervina antispasmodica anodyna & carminativa regioni abdominis, spinali medullæ aut affectis dolore partibus calide inuncta sensibilibus auxilium ferunt: cujus generis sequens est.

Rec. ▽ Anhalt. ʒj

E. E. succini.

Castorei.

☉ *

Vini camph. aa. ʒj.

Balsami peruviani

N. M.

§. 4. Præterea corpus in blanda diaphoresi tenendum est, quod præstant infusa calida herba Theæ, Veronica evitatio aeris frigidioris, ciborum acidorum &c.

§. 5. *Extra paroxysmum* talia sunt adhibenda, quæ benigne, & leniter sanguini atque humoribus spirituaſcentiam inducunt. Hoc præſtant abſorbentia inprimis *ſtialia* vel ſola, vel cum *ſibus abſterſivis* in aritata ſecundo *balsamica temperata* reſina blanda *ſea prædita*, qualia ſunt *extracta amara & gummata* aloes Myrrha, gummi * cum hedræ ſuccinum &c. item aromata temperata *Crocus Zedoaria nucciſta, maces, cortices citri, aurantiorum*, ex quibus *Elixiria balsamica* quale deſcribitur ab *Hoffmanno in notis ad poterium p. 186.* vel etiam pilulæ formandæ harumque uſus debita doſi ſatis diu continuandus, tertio *ſia volatilia oſa* quale eſt *Syvii, CC. oſa macis imprægnatum*, item *ſia * vinofus cum tra* *ſia* mixtus additis *oſis carminativis Chamomilla, aniſi, corticum citri*, quæ commodiſſime adhibentur cum cibo, 4. diluentia qualia ſunt acidulæ thermæ habito ſemper reſpectu ad ipſa individua, & illorum naturam an talia ferre queant, nec ne? item inſuſa calida *herba, Veronica, Betonica, Thea, corticum Saffaſras &c.*

§. 6. Semper felicius ſuccedit cura tempore vernali vel æſtivo. Tunc enim natura eſt vegetior & humores ſunt mobilioreſ.

§. 7. Abſtinendum ab omnibus violentis draſticis remediis v g. purgantibus Emeticis ſudoriferis calidis, & præſtat ſemper inſtare temperatis illorumque uſum ad longum tempus continuare. Crebra enim medicamentorum mutatio in hoc malo peſſima.

§. 8. Attendenda ſunt ſubjecta ſi cholERICA ſunt & acres humores in ſanguine ſovent ab omnibus calidis *ſibus* volatilibus, item ab Elixiriis & eſſentiis balsamicis abſtinendum, & potius pulveres fixiores abſorbentes *ſoſi*, leniter evacuantia, diluentia acidulæ conveniunt, ſecus accidit ſi multum acidi exceſſivi in cavitate ventriculi, & inſteſtinorum ſubſiſtit ubi *ſia volatilia & ſtialia* conveniunt, ſemper tamen parva & ſæpius reiterata doſi.

§. 9. Eo reſpiciendum ut alvus ſervetur aperta ſive per clyſteres pro uti ſuperius monitum, ſive per potum copioſum, ſive per acidum abſorbentia lap. 69. *ſoſi* per deliquium, *Tram* *ſia*, quæ in hypochondriacis ſæpius alvum melius ſervant lubricam, quam laxantia vel purgantia.

§. 10. Imperandus & commendandus eſt omni ſtudio motus corporis æquabilis, vires non proſternens ut equitatio, vectura. Dici enim vix poteſt quam efficax craſſi ſanguinis ſit medicina motus

corporis, ubi tamen tenendum est, quod non nimis vehemens statim in principio existere debeat, sed successive augeatur & ante pastum instituat, alvo aperta existente & in corpore non plethorico.

§. 11. Hypochondriaci quando valorum turgescencia adest, & in primis si antea asveti fuerint sanguinis excretionibus aut naturalibus aut artificialibus, omni anno venam aperiri curent: graviora enim semper procedunt pathemata spasmodica, si sanguis exsuperat, deinde etiam sanguinis portione evacuata reliquus sanguis eo facilius per convenientia remedia corrigi potest.

§. 12. Non multum mutanda sunt remedia, quod alias valde solenne est Hypochondriacis; sed potius diu continuandum cum accurato regimine in Diæta: in hac autem vitent omnia acida, viscida frigida leguminoza, flatulenta nimis spirituosa: copiosus etiam cibus valde nocet, vinum temperatum optimum paucum tamen in cibis conducit, cerevisia sint temperata, non feculentæ.

§. 13. Carminativa balsamica, Æia volatilia oosa optimo consilio sumuntur inter cibos. Ita enim spirituascentia blanda chylo inducitur, flatus dissipantur, & fixa aciditas corrigitur.

§. 14. Omnia quæcunque genus nervosum solantur, & penetrans Æ volatile Æcum vel balsamicam resinam secum foveant prudenter exhibita inter ipsos cibos etiam ex alimentorum generum intestinorum roborando, qui valde est languidus in Hypochondriacis, sæpius plus prestant quam optima remedia concentratiora.

CAPUT III.

De

Affectu Hysterico.

§. I.

QUOD malum Hypochondriacum est in viris, illud in sexu sequiori est affectio, *Hysterica* modo quod truculentiora complicata sint symptomata. Quoniam foeminarum genus nervosum debilius ordinario

dinario possident, & ad plethoram impuram propter mensium fluxum magis sunt proclives.

§. 2. Hic affectus differt pro concurrentium symptomatum diversitate. Aliquando enim suffocatio & respirationis læsio levis est, & cito solvitur, aliquando gravior cum syncope sive sensus, ac motus imminutione, aliquando gravissima ubi foemina respiratione, sensibus omnibus, & motu privatur, & mortua quasi jacet.

§. 3. Symptomata differunt prout ipsa subjecta & dispositiones sanguinis variant, & malum recens vel inveteratum est, vel rarius vel frequentius paroxysmi accidunt.

§. 4. Obnoxia sunt huic malo plerumque foeminae vitae sedentariae, constitutionis tenerioris, temperamenti melancholici pituitosi, item cholericis indulgentes acetariis, lacti dulcib⁹ unde subnascitur mensium suppressio, quæ hujus mali genetrix est certissima. Testatur etiam experientia foeminas activioris ingenii, sensibilioris texturæ ad ♀ proclives frequentius corripì hoc affectu, quam torpidiores, carnosas, atque obesas.

§. 5. Nihil magis accersere & proritare potest paroxysmum Hystericum quam ira terror & usus suaveolentium in non asvetis sensibilioris texturæ ad ♀ proclivibus.

§. 6. Cognoscitur hoc malum ex respiratione difficili, interdum suffocatoria anxietate præcordiorum maxima, cardialgia synoptica, inflationibus & torminibus ventris dolorificis, alioque constricta, & facium constrictione ac palus ori atque palato esset infixus.

§. 7. Paroxysmi Hysterici invadere solent cum extremorum frigore horripilatione, pandiculatione, quibus succedit calor præternaturalis cum pulsu celeri.

§. 8. Extra paroxysmum laborant flatulentis, phlogosi, Vertigine, ardore & inflatione dextri vel sinistri Hypochondrii, lassitudine, alvo adstricta, ructibus, vomitibus acidis, capitisque doloribus.

§. 9. Terminantur ut plurimum paroxysmi sudore, ructuum & flatuum eruptione, quandoque etiam vomitu.

§. 10. Hystericum malum periculi expers est, nec facile moritur foemina hac passione correpta. Lethalis autem fieri potest, si

transit in phtisin, hecticam, Hydropem vel etiam in Epilepsiam & omnes morbi Hystericis supervenientes evadunt periculosiores & malignum ingenium inducunt.

§. 11. Probe observet medicus præsertim junior ne statim periculofum judicet paroxysmum Hystericum. Sæpius enim decipiuntur medici cum putant instare mortem, in nullo autem morbo magis se commendare & admirabilem sistere poterit medicus, quam in hoc ipso.

§. 12. Cura alia in, alia extra paroxysmum erit instituenda. In paroxysmo spasmi solvendi & symptomata mitiganda, hinc primum obtinent locum discutientia, qualia sunt volatilia ꝑꝑosa penetrantissima nari-bus applicata v. g. ω Θ * simplex vel vinosus vel cum Ψ paratus cum ꝑꝑo succinirata & EE. castorei mixtus, si vero hæc non sunt ad manum accendi possunt plume ungues, ossa animalium vel suffumigia possunt parari ex asafœtida, sagapeno, quæ idem præstant quod Θ ia volatilia Juvat etiam ori infundere mixturam ex aquis antihystericis melissa mentha pulegii feniculi addita EE. castorei & momento camphora.

§. 13. Deinde m. alvus aperiatur clysteribus discutientibus paratis ex radice Angelicae baccis lauri junip. semine levistici anethi herbae Hormini, floribus chamomilla Romana, addito Ψ camphorato atque Eff. Castorei, vel possunt applicari clysteres mere ꝑꝑosi.

§. 14. Interne propinari possunt, carminativa & discutientia, qualia sunt ω Θ * castorea impregnatus cum Eff. succini & aquis carminativis, non reperitur autem præstantius hystericum antispasmodicum quam Θ vol. ꝑꝑosum penetrans cum opio mixtum. Possunt etiam adhiberi pulv. antepileptici, Bezoardici, absorbentes cum extracto Castorei & granis aliquot theriacæ celestis.

§. 15. Quando spasmodicæ constrictiones umbilici retractiones colicæ convulsivæ, & cardialgiæ præsentibus sunt Emplastra antihysterica ex gummatibus v. g. ex sagapeno Galbano, Myrrha, tacamagaca, succino camphora, & balsamo peruviano composita abdominis regioni applicari debent.

§. 16. Extra paroxysmum a malo præservant $\mathcal{P}$ etialia, therma accidule carminativa, stomachica, alvum lubricam servantia, omniaque quæ in antecedente capite de malo Hypochondriaco sunt dicta.

§. 17. Cum volatilibus caute mercandum in personis chole-
ricis, biliosis tenerioris texturæ, scorbuticis quorsum m. spectant cam-
phorata.

§. 18. A lacticiniis, acidis, frigore, & fructibus horæis abstineant
sedulo foemina tam in, quam extraparoxyfimum.

§. 19. Non melius ac tutius remedium præservans ac curans
datur, quam clyster, quo alvus quotidie si occlusa est aperiat.

§. 20. Opiata refracta dosi magis propinanda, quam integra
quia licet symptomata mitigent obstructions tam alvi, quam visce-
rum pertinaciores reddunt. Hinc sine præservationis pilulæ Wilde-
gansianæ, Starkianæ caute sunt adhibendæ.

CAPUT IV.

De

Scorbuto.

§. I.

SCorbutus est morborum spasmodicorum, si altas egerit radices gravissimus
& nihil aliud quam sublimior gradus mali Hypochondriaci, origem habens
ex maxima sanguinis succorumque vitalium impuritate facundissima gravis-
simorum sæpe diversorum & contrariorum morborum matre, sicut enim causas
differunt scorbuti ita etiam diversa excitantur & complicantur
symptomata.

§. 2. Scorbutus a practicis distinguitur in *calidum* & *frigidum*. Hic
dicitur quando tota M. S. rarefactione quasi defluit, & scoriis biliosis
Onio - & eis volatilibus referta est. Hic quando sanguis compactus
viscosus crassus, acidis atque terrestribus particulis stipatus est.

§. 3. Distinguitur porro in *benignum*, & *malignum*. Benignus
est, quævis impuritas sanguinis acido - viscida, vel Eso - biliosa & hæc
aveteribus cacoehymia dicitur aqua nullus ferme hominum impunis
est, nasciturque ex obstructionibus emunctoriorum & secretionibus
excrementorum præsertim sudoris suppressis. Malignus dicitur ubi
impuritas Onio caustica est, & in majori gradu, & copia, ubi sanguis

fit vappidus, Θ iacopiosa & corrosiva cumulantur, & animales depravantur & dissipantur unde symptomata gravissima oriuntur, & hoc malum magis est endemium, regionibus septentrionalibus & locis maritimis commune.

§. 4. Symptomata scorbutum concomitantia sunt innumera & vix describi possunt omnia, quamvis non omnia in omnibus concurrant. Præcipua autem sunt sequentia. In principio hujus mali vix de ulla alia molestia conqueruntur ægrotantes præter quam quod lassitudinem aliqualem & leviolem pruritem in cute percipiant. In augmento, ac statu accedunt cephalalgia plus minusve pertinales, phlogoses, Hæmorrhagiæ narium, aut uteri enormes, dolores lancinantes non modo circa regionem dorsalem sed etiam in ipsis intestinis, tibiis aliisque partibus externis, & internis, & hi non raro in paralyfin, contracturam & contabescentiam vel totius corporis vel partis cujusdam terminantur, præterea anxietas præcordiorum summa adest, quam lypothimia vel convulsivi affectus in viris, & Hystericæ passionis in sexu sequiori excipiunt.

§. 5. Tandem & gingivæ experiuntur hujus morbi tyrannidem, dum sanguinem vix attactæ ubertim plorant, & brevi tempore eroduntur & putrescunt cum summo oris foetore, nec corporis peripheria immunis est, inquinatur siquidem illa maculis quam plurimis præsertim circa tibias, & brachia rubicundis lividis, aut violaceo colore conspicuis, vel horum exanthematum loco erumpunt pustulæ & varia ulcera cacœthica, sæpius Gangrænam imitantia.

§. 6. *Causa* Scorbuti est discrasia sanguinis, atque humorum acidofalsa vel Ψ ea fixa, vel etiam Δ ea biliosa volatilis, quæ ab infarctu emunctoriorum & impedita secretionem dependet. Quando enim emunctoria infarciuntur & obstipantur particulae heterogeneæ, mucidæ, Θ inæ volatiles Δ ææ summe corruptibiles in sanguine remanent ipsum inquinant, nutritionem impediunt, commotiones spasmodicas & dolorificas inducunt & animæ functiones lædunt, quapropter hic morbus non immerito dici meretur Θ inus.

§. 7. *Causa occasionalis* potissimum querenda in aeris vitio quando nimirum est impurus humidus vappidus. Hinc ex Europæis Belgæmaris

maris Baltici accollæ, & navigantes, item qui loca paludosa inhabitant Epidemico vexantur scorbuto.

§. 8. Ad frigidum in specie proclivis est constitutio sanguinis phlegmatico melancholica, habitus corporis laxior interdum m. strictior, item senectus, occasionem adaugent excretionum sanguinis ordinararum suppressiones, nimius moeror tristitia, usus viscosorum acidorum induratorum, usus lactis nimius una cum acidis.

§. 9. Calidus præcipue cholérica subjecta aggreditur & augmentum sumit ex abusu spiritusorum liquorum aromaticorum, & animi affectuum.

§. 10. Signa pathognomonica Scorbuti potissimum præbent dolores lancinantes vagi gingivarum cruentationes, & erosiones Ose- do salivæ, maculæ scorbuticæ, urina aurei coloris vel rubicunda cum sedimento simul rubro vel etiam albo maculæ parietibus adhæ- rente.

§. 11. Scorbutus frigidus in specie cognoscitur ex lassitudine ingenti corporis, & dolore gravativo capitis atque membrorum, pul- su debili, urina interdum lixiviosa quandoque pallida, maculis hinc inde in corpore conspicuis lividis magnis, pectoris angustia, halitu foetido, subinde accedit palpitatio cordis præsertim in foeminis, item contumax alvi adstrictio, urinæ suppressio, mensium & Hæmorrhoi- dum emansio, habitus corporis est carnosus & pallidus & partes ex- tremæ sæpius tentantur exulcerationibus tumoribus oedematosis, præterea Rheumatismi, in musculis dolores fixi & sæpe numero con- tumaces in artubus ægrotantes vexant.

§. 12. In scorbuto bilioso, sive calido symptomata obser- vantur intensiora, periculosiora, nimirum dolores artuum tam vagi, quam fixi atrocissimi cum phlogosi, pulsu celeri, commotione feбри- culosa, cephalalgia summa siti hæmorrhagiis, exulcerationes in par- tibus deprehenduntur magis corruptivæ profundius insidentes, quæ non solum gingivalem carnem consumunt exedunt, & putredine corruptiva foetida imbuunt, verum m. ipsas fauces & palati ossa una cum uvula depascunt, ut hac ratione scorbutus difficillime sæpius distingui queat ab ipsa lue fœrea, deinceps etiam scorbuto bilioso affe- ctis hæmorrhagiæ nimix familiarissimæ sunt, urina ordinarie est sa-
turata

turate rubicunda, febres sæpius cum maculis non sine malignitate invadunt ægrotantes ita ut petechiales imitentur.

§. 13. *Indicationes curatoria sunt I. ut symptomata in ipso paroxysmo occurrentia mitigentur. II. ut sanguis, atque humores edulcorentur, & Sibus excrementitiis priventur. III. ut obstructions emunctoriorum & minutissimarum glandularum, ubi radix mali residet convenientibus remediis tollantur.*

§. 14. Quomodo hisce indicationibus satisfaciendum sit constabit ex superioribus ubi de cacochymia scabie, lue & Arthritide, & malo Hypochondriaco actum est. *Prima nimirum indicationi satisfaciunt anodyna præcipitantia humorum acrimoniam temperantia, blanda diaphoretica, diluentia, sanguinis revulsiones vel m. sanguinearum excretionum provocantia, idque propter dolores spasmos & commotionem febriculofam.*

§. 15. *Secunda indicationi satisfaciunt diluentia, qualia sunt aquæ destillatæ ex herbis sic dictis sanguinem depurantibus scabiosa Veronica, hedra terrestris scordii cardui benedicti, fumaria Cent. min. agrimonie, marubii vel in copia haustæ vel impregnatæ tra & tiali, ita enim acidulas æmulantur deinde ipsæ acidule Schvvalbacenses Dinchsteinenses, Selterfenses, vel etiam serum lactis caprini quod vel solum, succis herbarum antiscorbuticarum cochlearia nasturtii, beccabunga &c. associatis in paulo largiore quantitate ad aliquot m. menses assumptum non tantum humores acres demulcet, verum m. per urinam educit. in scorbuto bilioso m. lac ipsum cum infuso herbarum Theæ Veronicæ, sæpius præstantissimum item emulsiones artificiales & decocta demulcentia ex rasura CC. radice china, liquirizæ, ejusmodi decocta, matutino tempore calide assumi possunt in quantitate expectando lenem diaphoresin frigide vero inter cibos loco potus ordinarii, præterea Sfos acres humores dulcificant pulveres absorbentes præcipitantes atque Ooli.*

§. 16. *Tertie indicationi quæ consistit in referendis obstructionibus iterum satisfaciunt & tialia tam in forma sicca, quam liquida adhibita, & præter hæc & tialia rite parata non nimis fixa, sed potenti virtute humores resolvendi adhuc prædita: cuius generis sunt regulus & medic. panacea Comerdingiana ipsum & crudum saltim in Δ sæpius liquatum, & extinctum Tr. & acr. rite parata: quæ cuncta decenti & refra-*

refracta dosi adhibitia cum debito regimine, tempore matutino sumpta mirifice obstructions tollunt, leniter quandoque salivam movent, interdum fortiter sudorem, & urinam pellunt, sæpius etiam nauseam, & vomitum creant, & magnam efficaciam in propulsandis chronicis & rebellibus morbis obtinent *Œialia rite preparata* ⚗ ⚗ *nativa* ⚗ *d. diaph.*, *Œaris* tandem obstructions tollunt, & viscidos humores incidunt, & attenuant gummata ⊕ *vol. ̄oso prædita* v. g. *gum. * galbanum, Myrrha, opponax, bdellium* item herbarum antiscorbuticarum ⊕ *vol. penetrante prædita*, quales sunt *cochlearia nasturtium, trifolium fibrinum, piperitis, tracunculus hortensis, cent. minus, chelid. maj. radix armoracia, semen Erucæ, cochlearia, &c.*

§. 17. *Œialia* cautissime exhibenda sunt, & non nisi refracta dosi & correctæ præmissis eduliorantibus, & evacuantibus, & potissimum conveniunt in scorbuto frigido: quod etiam intelligendum de gummatis, & plantis antiscorbuticis.

SECTIO IV.

De Motibus convulsivis.

CAPUT. I.

De

Eilepsia.

§. 1.

Convulsio est violenta contractio, & subsequens relaxatio partium nervearum, & musculosarum, orta ab irritatione membranarum nervosarum exquisitissimo sensu præditarum, quam statim subsequitur copiosior influxus non solum spirituum; sed etiam ipsius sanguinis.

§. 2. Differt convulsio, sive motus convulsivus a spasmodico, quod in hoc saltem vehemens partis constrictio, & contractio adsit: in illo autem & violenta constrictio & subsequens relaxatio.

§. 3. Convulsio distinguitur in universalem, & particularem. Universalis est, quando omnes corporis partes constrictione, & relaxatione corripiuntur, sive ubi totum systema nervosum & musculosum patitur, motuque inordinato agitur, & dicitur *Epilepsia* sive *morb. caducus*. Particularis audit, quæ hanc vel illam partem occupat adjacentes tamen facile in consensum rapit.

(G g)

§. 4.

§. 4. Variæ apud practicos occurrunt Epilepsiæ differentiæ : præcipua tamen hæc solet esse ubi distinguitur in *idiopathicam*, & *symptomaticam*. Idiopathica est, quando primario afficitur cerebrum, quod nervorum principium, & spirituum animalium fons existit. Symptomatica dicitur, quæ causam habet extra cerebrum v. g. in dentitione infantum difficili, odontalgia, passione hysterica &c.

§. 5. Porro alia Epilepsia est *hereditaria*, alia *adscititia*, alia denique *chronica*, alia denique *incipiens*, & per breve temporis spatium durans.

§. 6. Pars primario affecta in Epilepsia idiopathica est cerebrum, & in specie ipsius dura mater. In nervis enim omnium anatomicorum & philosophorum consensu proprie nullus existit sensus, sed tantum in nerveis membranis. Talis solet esse dura mater, quæ cerebrum non tantum investit, sed & ad omnes corporis partes cum nervis vergit, ac non solum musculos, verum etiam ossa cingit: unde non immerito a veteribus dicitur mater, quia ab hac ceu matre omnes reliquæ membranæ nerveæ originem trahunt.

§. 7. Hæc membrana si irritatur in capite aut a sanguine subsistente putrefacto, aut ab alia materia purulenta, quæ frequentius colligitur in læsionibus cerebri a causa externa fracturis, gravi contusione, aut a sero acribilioso, aut sero mucoso, vel etiam a copia sanguinis in duram matrem impulsu, ibique stasi, & quandam inflammationem molientis oritur Epilepsia universalis, quoniam irritatio in capite contingens per consensum etiam in reliquis corporis partibus oritur.

§. 8. Symptomatica sedem primariam magis habet extra cerebrum, quando nimirum vellicatio contingit a spasmo atque dolore sicuti fit in dentitione difficili, Cardialgia, Passione hysterica, dolore ex luxatis vertebriis, Odontalgia, Calculo, Colica &c. vel causa est sanguinis nimia effervescentia, acredo vel congestio ad caput in Variolis Morbillis, & in varii generis febribus præsertim acutis, & malignis.

§. 9. Epilepsia chronica ut plurimum est hæreditaria raro tamen idiopathica, ubi nempe causa materialis latitat in ipso cerebro; sed ortum potius habet ex spasmodicis habitibus partium externarum, quorum beneficio sanguis intemperatus viscosus acri characterem notatus

tatus cum impetu ad caput delatus certis periodis constrictionem duræ matris vehementissimam, & sic compressionem violentam cerebri, et medullæ spinalis causatur non sine tumultuario spirituum in partes musculosas totius corporis influxu subsequente. Si enim spasmi in locis extra cerebrum cessant, cessat etiam paroxysmus.

§. 10. Ordinatio ad Epilepsiam proclives sunt personæ humidioris constitutionis, habitus corporis laxioris, infantes, pueri, foeminae sero superfluo excrementitio abundantes, præsertim cachecticæ, raro enim conspicias Epilepticum, qui non sit cachecticus. Præterea & illi, qui genus nervosum debile habent, doloribus gravioribus spasmodicis assueti sunt, uti sunt hystericae, Hypochondriaci facile corripuntur Epilepsia.

§. 11. A suppressis evacuationibus sanguinis ordinariis, mensium Hæmorrhoidum, item a retropulsis Variolis, Scabie, Tinea capitis, infantibus in ulceribus antiquis cito compressis, vel coalescentibus frequentissime hoc malum accidit. Nihil autem magis contribuit ad generationem huius affectus, quam dispositio hæreditaria & præposterus affectuum usus maxime terroris, iræ, Veneris.

§. 12. Singulare est quod certis Dphasibus auscultet quoque hic affectus. Plerumque enim circa plenilunium suas habet exacerbationes. Densior enim, & compressior tunc temporis atmosphaera transpirationem impediendo, copiosam seri excrementitii collectionem in vasis causatur.

§. 13. In infantibus ex lacte corrupto, & coagulato, cujus indicia sunt excretio fecum viridium, item ex copia vermium in intestinis stabulantium, nec non ex gravi terrore, qui nutrici supervenit frequentissime gignitur Epilepsia.

§. 14. Imminentem paroxysmum patefaciunt vertigo subitanea, aurium tinnitus, capitis gravitas, sensuum hebetudo, variorum colorum, ac splendorum apparitiones, nervorum trepidationes, cordis palpitatio.

§. 15. Signa præsentis Epilepsiæ sunt subitaneus corporis lapsus cum extinctione sensuum tam internorum, quam externorum, violenta contractio membrorum, inprimis pollicum intra manus, membrorum contorsio, violenta jactitatio, ejulatus, spuma oris,

quæ tamen non semper adest; sed tantum in pessima & periculosa. In graviore Epilepsia ob sphincteres resolutos, & convulsos etiam urina, & excrementa quandoque involuntarie profluunt. Interdum etiam semen emittitur.

§. 16. Levior Epilepsia est, & per consensum ab aliis partibus orta quando præsentunt ægri ex certa corporis parte vel manus, vel pedis digito sensum frigidæ auræ ascendentis per dorsum ad cor, & caput: quo tempore ipsi etiam violentiam paroxysmi sentientes in ∇ procumbunt, ut evitare queant periculum: deinde subsequitur spasmus, & contractio præcordiorum. Immobiles jacent sine sensu: interdum tamen recordari possunt omnium quæ in paroxysmo facta sunt. Pollices porro constringuntur, rotatio fit oculorum, percipiuntur borborigmi, flatus in abdomine. Sponte deinde ad se redeunt sed magnam membrorum gravitatem percipiunt, angustiamque circa cor. Et hæc faciliore est curationis non adeo periculosa, nasciturque plerumque ex hypochondriorum vitio.

§. 17. Epilepsia levior facile cum lypothimia, & Caro confunditur. Attendendus erit itaque pulsus, qui parvus, & rarus in his: in Epilepsia vero fortis & frequens observari dicitur: neque etiam Carus similesque affectus soporosi periodico recursum Epilepsia redeunt, nec tam facile cedunt.

§. 18. Epilepsia chronica licet a multis annis duret, in dies etiam invadat, & ultra adolescentiæ annos duret, si non hæreditaria curabilis est certis specificis. Idiopathica specificis non obsecundat, nisi talia adhibeantur, quæ sanguinem extravasatum, vel serum corruptum tollunt.

§. 19. Epilepsia hæreditaria nunquam vel raro remediis cedit, præsertim si simul chronica fuerit: & quando à prava conformatione cerebri originem habet tolli nunquam potest.

§. 20. Epilepsia quæ ex doloribus, & morbis acutis provenit, vel citra omne periculum est, vel cum maximo periculo conjuncta. Si in exordio contingit extra periculum si in morbi statu periculi plena. Et hæc non curatur, nisi sublato morbo principali.

§. 21. Periculosissima est Epilepsia quando paroxysmum mox alter paroxysmus sequitur. Illa enim, quæ per longa intervalla revertitur non tantum periculi habet conjunctum.

§. 22. In infantibus plerumque funestum signum esse solet, si in paroxysmo aliquoties deponunt alvum.

§. 23. Cura alia in, alia extra paroxysmum est instituenda. In paroxysmo ante omnia ager excitandus remediis & tuosis ad nares applicandis, vel illorum infusione in os, aut inunctione spinalis medullæ. Excellit hoc sine balsamum vitæ, vel solum, vel & Θ* roboratum, vel in ejus defectu substitui potest sequens remedium.

Rec. ▽ Anhalt. ʒβ.

℞ Θ* ʒj.

℞ rut.

Cinamom. aa. gtt. vj.

§. 24. Præterea pollices ex manibus extrahendi, & partes blande derinenda, ne motu vehementi lædantur. Os porro aperiendum, & sequens vel similis mixtura infundenda.

Rec. ▽ Ceras. nigr.

Lil. convall. s. vino aa. ʒij.

℞ Θ* succinati ʒj.

℞ nat. pp. ʒβ.

Syr. papav. errat. ʒβ.

M. & infundantur 3. vel 4. cochlearia.

§. 25. Inungi deinceps debet tota spinalis medulla in infantibus qui colica convulsiva laborant, & abdomen sequenti unguento.

Rec. Axung. tax.

Human.

Pingued. castor.

℞ N. M. aa. ʒiij.

▽ Anhalt. ʒj.

℞ Θ* ʒiij.

EE. castor. ʒj.

Bals. peruv. ʒβ.

℞ rut. ʒβ.

§. 26. Extra paroxysmum dirigenda sanatio est ad ipsas causas.

(Gg) 3

Si

Si ab externa læsione in cerebro facta vel inflammatione, vel abscessu & cerebri corruptione aut seri extravasatione, & præcedente affectu soporoso malum provenit parum spei ad reconvalescentiam superest, sequentia tamen quandam spondent opem.

Rec. *Pulv. caryoph.*
Cubeb.
Cardamom.
N. M. aa. ʒj.
Succin.
Benzoes
Storac. aa. ʒß.

M. f. sacculus calide capiti raso imponendus.

Rec. ⚗ ⚗ *vel nat. ʒij.*
 ⊖ *Succini volat.*
CC. aa. ʒß.

M. f. pulv. cuius dosis est ʒß. qui singulis 4. horis offerri potest c. ∇ lil. convall. simpl. vel vinosa.

§. 27. Alvus sit aperta in omni Epilepsia, quod commode fit clystere stimulante, & qui ex herbarum cephalicarum decocto paratus est.

§. 28. Quando Epilepsia ex nimis doloribus, colica, odontalgia, cardialgia, vel calculo oritur sequentia proficua sunt.

Rec. *Elix. antispasm. Hoffm. ʒij.*
EE. anod. ʒj.

M. d. f. Elixir zu 30. bis 40. Tropfen, si infans fuerit gtt. vj. ad X. sufficiunt in ∇ fl. til. vel pæon. lil. convall.

Rec. *Pulv. March.*
 ⚗ *nat. pp. aa. ʒß.*
EE. anod. gtt. vj.

M. f. pulv. div. in 3. doses.

§. 29. Si Epilepsia habitualis, & diuturna expugnari potest sequentibus.

Rec.

Rec. ♀ *Dulc.*
Mag. D.
 ♂ *nat. aa. ʒj.*
 ☉ *fulm. ʒj.*

M. f. p. cujus dosis est ʒj. singulis diebus mane assumendus per aliquot septimanas.

Rec. ♀ *CC. succin.*
EE. Castor.
Succini aa. ʒj.

M. d. f. Elixir zu ʒo. bis 60. Tropffen III. Vomitorium ex ♀ vitæ rite præparato vel ☿ Emetico assumendum: quibus præmissis per aliquot septimanas vel menses specifica antepileptica adhibenda Talia sunt *viscus quercinus, rad. pæon. sem. pæon. ungula alcis dens hyppopot. os petros. balena, & secundum pp. pulv. tumb. Estr. Moschus castor, ♂ carbon. tilia, corall. rubr. limat. ☉, crocus, ambra, semen lycopod.* ita Epilepsia etiam per aliquot annos jam durans expugnari poterit.

§. 30. Quando Epilepsia in principio Variolarum, & Morbillorum oritur, sanguinis tumultum demulcentia, uti sunt ♀ *ac phlegm. ☉* ♀ *dulc.* item ☿ *sa* cum *cinnabarinis* mixta omne ferunt punctum.

§. 31. Si Epilepsia ex ventris torminibus apud infantes ex lacte corrupto oritur ante omnia alvus est aperienda vel clysteribus carminativis ☿ *osis*, vel per interna laxantia mixta cum antepilepticis uti sunt *syrupus de manna, sichor. cum Rhab. cum ☿ antepilept. mixt. addita ♂ confect. alkerm. syr. de pæon. ♀ CC. succin.*

§. 32. In Epilepsia habituali fonticuli, & setacea in nucha posita conveniunt. it. *Empl. cephalica* capiti raso applicata, quale confici potest ex *succino, ladan, Benzoe, tacamahaca, cera ☿ major. rut. lavend succin. & bals. peruv.*

§. 33. Opiata cautissime danda nisi adsint dolores gravissimi. Nam paroxysmos quidem suspendunt; sed fortius revertentes efficiunt, memoriam depravant, nec non ad affectus soporosos, & Apoplexias disponunt.

§. 34. Si ex graviore terrore fit ♀ antepileptici, nec non ☿ *ia* ☿ *osa*, ♀ *CC. succin.* ex usu esse debent.

§. 35.

§. 34. V. S. rarissime convenit nisi oriatur ex mensibus suppressis, & subjecta sint admodum plethorica.

§. 36. Caveant agrotantes ab omnibus affectibus animi, a vaporosis aliaceis, acidis, -tuosis, absinthiacis, tabaco, acidulis, thermis, Alicis, terrore, nimio motu, & Venere.

§. 37. Infantes lactantes præservari possunt ab Epilepsia pulv. ☉ fulm. nec non Tr. §ij. ex regulo, & §ij. fixato.

§. 38. Salivatio ☿ialis rarissime vel nunquam adhibenda, quia ad Paralyfin & Apoplexiam disponit.

§. 39. Cinnabarina & leniora ☿ialia interne primis viis probe expurgatis cum antispasmodicis volatilibus adhibita præstantissimæ sunt virtutis.

§. 40. Si ex nimia sanguinis acrimonia oritur uti in scorbuticis, Hypochondriacis infusum fl. til. cum ∇ laudem meretur.

CAPUT II.

De

Sternutatione.

§. 1.

Sternutatio est motus musculorum respirationi inservientium præsertim diaphragmatis convulsivus cum vehementi aeris expulsionē conjunctus, dependens ab irritatione tunice nerveæ narium ossa cavernosa investientis.

§. 2. Principium, & causa sternutationis est semper in nari- bus, ipse autem effectus in thorace. Hinc nulla fit sternutatio sine stimulatione & vellicatione tunice narium.

§. 3. Irritata tunica narium fluidum nerveum in impetuosum motum concitat præsertim in pari quinto nervorum existens, ut- pote ab hoc pari ramuli derivantur ad membranam narium, & si- mul etiam ad musculos intercostales: unde ratio petenda quare ob stimulum hujus membranæ spiritus vehementius influant in dia- phragma, & musculos thoracis.

§. 4. Sternutatio oritur vel a causa externa, vel interna.

Externe

Externe illam movent inopinatus aspectus lucis, titillatio narium cum carta, penna, linteo convoluto, item vapor acris allii, ceparum, Armuratiæ Benzoes, fumus storacis, balsami Indici, item omnia ferme purgantia naribus attracta, omnia apophlegmatifantia, & quæcunque de subtili, acri stipata sunt, item Fialia v. g. ℞ , ℥ , nec non Ψ *Helloborus albus*, pulv. tenuissimus *Nicotiana*, lil. conwall. &c.

§. 5. Causam internam sternutationis constituit serum tenue, acre separatum a M.S. in tunica narium glandulosa, & maxime omnium in Coryzal præsertim quando subjecta sunt scorbutica, Arthritica, Rheumatica, item in morbis Sinis a de acri extricato ortis, uti sunt Variolæ, Morbilli, febres scorbuticæ cum maculis, catarrhales: in quibus ut plurimum præcedit, vel sequitur sternutatio.

§. 6. Sæpissime accidit ut gravissimum capitis morbum, Apoplexiam, Epilepsiam, Paralyin præcedat gravis sternutatio, & observationes testantur, quod etiam reperiantur qui statas horas, & statatempora servant sternutatione, quod maxime valet in scorbuticis.

§. 7. Sternutatio vehemens in plethroicis, & cacochymicis non tantum caput infirmit, verum etiam ad cæcitatem, Apoplexiam, auditus difficultatem, Epilepsiam &c. disponit, præcipue autem odoratui nocet, vel ipsum plane tollit.

§. 8. In nonnullis morbis malignis petechialibus pravi omnis esse sternutationem testantur observationes.

§. 9. Si in declinatione morborum moderata contingit sternutatio, signum solet esse convalescentiæ, quæ testatur de æuum animalium activitate, & vigore.

§. 10. Sternutatio quandoque laudabilem exserit effectum in partu, si infans ad exitum sit dispositus, item ad calculum expellendum ex ureteribus, nec non ex auribus tale corpus quod ab extra fuit immissum. v. g. lapillum, pisum &c. item expulsionem materiæ heterogenæ in oculis extrinsecus contentæ, nec non ad singultum tollendum ubi præsens sternutatio est remedium: utpote in singultu causa ut plurimum hæret in membranis ventriculi, a quibus hac percussione deturbatur materia peccans.

§. 11. Absq; periculo est illa, quæ ab externa causa provenit, facilis etiam tolli potest: majoris autem considerationis, quæ intus causam alit, & hæc quoque difficilioris est curationis.

§. 12. Cura differt pro diversitate causæ vel externæ, vel internæ: primaria tamen intentio in utraque esse debet, ut *Stu-
tuum* tumultus compescatur, materia acris temperetur, atque a naribus divertatur: cui fini inserviunt sequentia.

Rec. *Lact.* ʒβ.

Op. gr. iiij.

Croc. gr. vj.

M. & cola. Hic liquor attrahatur naribus. Est enim egregium acrimoniam temperans, & motus spirituum sistens.

§. 13. Pars superior nasi intra duos canthos oculorum sita duobus digitis firmiter coruprimatur. Ita enim nervis, qui ex oculi orbitu descendunt ad os Etmoideum & nares, constrictis & ligatis impeditur concitatio *Stu-
tuum* influxus.

§. 14. *Balsamum vite* naribus excipiatur, temporibus ac fronti applicetur. Hoc enim roborando nec non irritantem materiam discutendo egregium præstat officium.

§. 15. Leniora purgantia, infusa herbæ *Theæ*, *Veronice*, & omnia diluentia cum blanda diaphoresi adhibita optimam ferunt opem si fuerit profecta a causa interna.

§. 16. Sternutatio critica quæ fit in Coryza, & principio morborum nisi valde debilitet non est curanda medicamentis, ne impediat motus ille criticus salutaris feri copiosi qui fit in Coryza.

§. 17. Vehemens si est sternutatio, ne succedant graviores morbi, corpus ab omni plethora est liberandum per V. S., alvus etiam aperta servanda.

§. 18. Sternutatio nonnunquam arte excitari debet in subiectis pituitosis, ætate juvenili, & ubi natura solenniter evacuare assuescit mucum per nares, qui si impeditur vel non succedit graves morbi redundant in caput, nempe tinnitus aurium, vertigo, dolor capitis gravativus, visus depravatio, memoriæ debilitas.

§. 19. Optima sternutatoria sunt illa quæ non tantum irritant, colliquant, & evacuant serum viscidum; sed & quæ simul
nervos

nervos solantur, & roborant. Hinc *Nicotiana* pulverisata vel *lil. Canvall.* miscenda cum bals. apoplect. ambr. mosch. bals. peruv. Benz. & similibus.

§. 20. Jejuno ventriculo semper sternutatio meliorem habet effectum, quam statim post cibum, quia nimis cito ex ventriculo cibos depellit. Vid. plura Hoffm. disp. de stern. usu & ab usu.

CAPUT. III.

De

Singultu.

§. I.

Singultus est convulsivus diaphragmatis motus cum violenta inspiratione, & costarum, & abdominis elevatione sive commotione extrorsum conjunctus.

§. 2. Singultus distinguitur in *idiopathicum*, & *symptomaticum*. Hic causam habet in ventriculo, ille potius in diaphragmate.

§. 3. *Causa proxima* est irregularis inordinatus, atque impetuosis influxus ætuum animalium in diaphragmatis musculos, a quo excitatur violenta fibrarum carnearum constrictio cum subitanea relaxatione subsequente.

§. 4. *Causa occasionalis præcatærica* vel in ventriculo, vel in diaphragmate hæret. In ventriculo si potus frigidus assumptus, item cibi flatulenti, & acria, vinum copiosum, vel si ventriculus cibis copiosis nimium repletus fuerit, vel pane copioso, item a ventriculi inflammatione, excoriatione, apostemate, a purgatione vehementi, vel venenis assumptis.

§. 5. In diaphragmate causa materialis vel in quantitate, vel qualitate peccans latitat, si inflammatione, vulnere, ulcere, abscessu fuerit correptum, & a tali causa singultus gravissimus diuturnus non facile sanabilis sed funestus potissimum exurgit.

§. 6. Datur *singultus periodicus* qui certas, & statas horas servat, & talis hypochondriacis, hystericis, scorbuticis admodum fami-

(Hh) 2

familiaris est interdum oritur ab intermissa V. S. Hæmorrhoidus, vel mensibus suppressis.

§. 7. Minus periculosus est singultus ex transpiratione prohibita a frigore externo sicuti sæpius accidit in infantibus, item a copiosis cibis, vel assumtis acerbis viscidis, nec non a flatibus ad superiora tendentibus, a quibus singultus sæpius provenire solet.

§. 8. Quando supervenit febribus acutis, & malignis petechialibus ut plurimum teste Hippocrate ipsaque experientia lethalis existit. Plerumque enim indicat insignem sphacelationem partium internarum. Hoc tamen tenendum in principio morborum non adeo periculosum esse, quam in ipso statu, præcipiti vitium lapsu. Idem fit quando passioni Iliacæ supervenire solet.

§. 9. *Curatio in eo versatur ut I. inordinatus influxus in diaphragmatis musculos inhibeatur II. ut materia stagnans, irritans quæcunque etiam illa sit, & ubicunque consistat auferatur. Ante omnia itaque adhibeatur Elixirium antispasmodicum Hoffmanni ad gtt. 30. vel 40. in aqua Menthe sive alia carminativa & tuosa II. Clysterium ososum carminativum, & stimulant, quod & tuum motum divertit applicetur. III. Sequens pulvis adhibeatur.*

Rec. Pulv. antepilept. March. ʒj

℞

Theriac. celest.

Extract. castor aa. gr. iij.

M. f. pulv. div. in III. dos.

§. 10. Externe Empl. ex theriaca os. NM. expr. croco, bals. peruv. regioni ventriculi, & diaphragmatis applicetur, commendatur etiam ligatura fortior, qua thorax stringitur.

§. 11. Si singultus est a frigore externo infuso calido, vel sudorifero blando pori rursus aperiantur in lecto. Si ex diarrhæa, vel dysenteria suppressa clyster valde necessarius est. Si autem ex nimia & intempestiva fortioris purgantis, vel vomitorii assumptione, theriacalia & & tuosa cum opiatis mixta omne ferunt punctum.

§. Si ex veneno assumpto ososa cum Bezoardicis exhibenda. In morbis autem malignis & inflammationibus Ososa cum camphora sunt præstantissima.

§. 13. Si ex ventriculo & viscosa materia tunicis ejus adhærente oritur largus cerevisiæ potus vel etiam sola sternutatio excitata

tata prodest partim quia hic motus singultui est contrarius, partim quia compressione tunicarum ventriculi excutit, & exturbat materia inhaerentem.

14. Si malum valde diuturnum ex causa tamen chronica oritur sola stomachica, analeptica temperata cum carminativis mixta, item externe Empl. quies corporis, potus calidus vel tepidus, ligatura strictior circa thoracem opem ferunt exoptatissimam.

§. 15. Opiata, theriacalia quando ex Diarrhæa, vel dysenteria suppressa, nec non ex sanguinis stasi & copia circa ventriculum, mesenterium, & diaphragma singultus provenit caute vel plane nunquam danda sunt.

CAPUT. IV.

De

Palpitatione cordis.

§. I.

Palpitatione cordis est motus cordis, & arteriarum depravatus convulsivus vehementer auctus & extrorsum factus dependens a sanguine copioso, vel viscido vel acri circa basin cordis & vasorum radices collecto.

§. 2. *Causa proxima formalis* est spirituum animalium in cordis fibras impetuosus influxus, qui elastica sua vidilatationem vehementem cum subsequente contractione in corde variisque annexis producit.

§. *Causa materialis, & occasionalis* est sanguis per cordis ventriculos in motu suo quodammodo auctus, qui stagnans & onere fibras cordis premens concitat vehementissimum influxum.

§. 4. Palpitatio cordis optime dividitur in *symptomaticam* & *idiopathicam*. Hæc diu perseverat, & per multos annos perpetua est, originemque ut plurimum habet a polypo cordis sive concretionem carneam ex pelliculis, & membranis sibi invicem substratis conflata

ta vel etiam a sanguine congrumato qui, tamen facilius dissolvitur quam polypus.

§. 5. Symptomata palpitatio est quæ affectibus spasmodicis complicatur. Hinc valde familiaris esse solet hypochondriacis, hysteriis, & semper magis foeminis quam viris, quia foeminae ordinario ad spasmum magis sunt proclives, nec non ad copiosum sanguinis productionem, qui quando non evacuat per menses, facillime palpitatio cordis excitatur.

§. 6. Plethorici hoc malo familiariter laborant praesertim si sanguis sit impurus, & ob evacuationem solennem suppressam vel praepostere cohibitam, sanguis in copia generatur, uti accidit in suppressione haemorrhoidum nec non V. S. intermissa.

§. 7. Qui ex morbo convalere, multumque cibi ac potus assumunt, saepius hoc malo corripiuntur.

§. 8. Nihil praesentius in sanis corporibus efficere potest cordis palpitationem, quam terror vehemens & subitaneus, quia terrore sanguis a circumferentia ad centrum cum impetu movetur.

§. 9. Notabile est quod palpitatio semper post pastum in febribus hypochondriacis, & hysteriis valde soleat ingravescere, quia chylus acerbis biliosis partibus in intestinorum canali imbutus transiens in M. S. propter acredinem, majorem vellicationem & irritationem efficit.

§. 10. Quod *diagnosin* concernit affectus ipse sufficienter insensus incurrit, & cognoscitur ex motu cordis vehementi: cujus vehementiae certi sunt gradus, ita ut saepius tantummodo ab aegroto percipiat, & non nisi modica manus applicatione deprehendatur: quandoque autem tantus est motus ut & visu, & auditu percipiat.

§. 11. Quando polypus insidet in cordis ventriculis, ex eo judicari potest, quando post commotionem corporis vehementem scalarum ascensionem, affectum animi, & sanguinis commotionem continuo superveniat palpitatio cordis, cum magna molestia, anxietate praecordiorum, ac suffocationis metu pulsu interim existente debili.

§. 12 Distinguitur cordis palpitatio a motu ejus intensiore qui advertitur in febribus, quod in hisce pulsus sit celer, magnus, neque extrorsum sit tanta commotio pectoris, in tremore autem, sive palpitatio-

tione pulsus naturali magis similis vel debilis, frequens, aut intermittens, & in pectore subsultus ac concussio ingens ab adstantibus observatur.

§. 13. Palpitatio cordis minus periculosus est affectus, si tamen diutius duravit ad cachexiam, & hydropem disponit: quando autem juvenes sanguinei vexantur hoc pathemate & ex polypo cordis nascitur, raro ad longam ætatem perveniunt; sed plerumque Apoplexia vel Syncope moriuntur, & sæpius in lecto mortui reperiuntur.

§. 14. Curatio huius affectus consistit in eo, ut spasmus musculorum cordis tollatur, & sanguis coagulatus circa cordis thalamos, vel pulmonum vasa subsistens resolvatur, sanguinique liber circulus concilietur. Hinc in ipso paroxysmo adhiberi debent antispasmodica cum analeptici v.g. *EE. antispasm. Hoffm.* ad gtt. 30. vel 40. in ∇ CC. citrata vel alia vel potest assumi sequens pulvis.

Rec. Pulv. Bez. ʒj

$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ vel

$\bigcirc$ depur. aa $\mathfrak{zss}$.

Camph. gr. ij

$\bigcirc$ de cedro gtt. ij.

Sumendus cum vehiculo calido vel superbibendum infusum theæ.

§. 15. Externe sequens Epithema adhiberi potest.

Rec. ∇ Anhalt.

Carbunc aa ʒj

$\bigcirc$ NM. $\mathfrak{z}$

Caryoph. aa $\mathfrak{zss}$

Camph.

Bals. peruv. aa ʒj

EE. castor. ʒij

M. f. linimentum.

Quo lintea madefacta applicentur cordis regioni.

§. 14. Extra proximum illa cura habet locum, quæ in hypochondriacis & hystericis. Totum nempe negotium expediendum est *Trialibus*, purgantibus specificis ex amaris & gummatibus compositis, item acidulus, thermis, carminativis balsamicis temperatis.

§. 17.

§. 17. Quando ex *polypo cordis*, pulmonum malum nascitur nullum remedium convenientius est, quam *thamarum usus*: quando cunque autem invaluerit ita polyposa concretio ut dissolvi ultro nequeat omnia quæ sanguinem in temperato motu servant suadenda, & ea quæ sanguinem in concitatiorem motum cojiunt vitanda.

§. 18. Si ex *nimia sanguinis abundantia* oritur V. S. sacra anchora erit: tali autem in statu nocentissima sunt remedia *ososa volatilia*, quæ vulgo hoc in morbo intempestive adhiberi solent magno sæpe cum damno.

§. 19. Quando cum vehementi motu invadit caute etiam mercandum est cum *vol oleos.* & consultius adhibentur *Sina*, *Dosa cum camphora croco*, & *theriaca caelesti mixta*.

§. 20. In palpitatione cordis a quacunque etiam causa proficiscatur cavendum est maxime a frigore & opiatīs, quia sanguinem incrassant item a fortioribus purgantibus, vomitoriis serum distrahentibus spasmumque excitantibus, item a sudoriferis acidis, & incrassantibus.

§. 21. Externa linimenta *untuosa balsamica nervina* discutientia regioni cordis admota in omni palpitationis specie congrua sunt, & convenientia, quia fibrarum tonum roborant: cujus generis *Bals. vit. Hoffm.* vel linimentum superius descriptum.

§. 22. A palpitatione nihil magis præservat, quam alvus laxa, & diaphoresis blanda infusione herbarum calidarum procurata, nec non in pathematibus animi moderatio, & vitatio omnium acidorum viscosorum, flatulentorum alliaceorum, *untuosorum*, crapula, omniumque quæ nervos irritant.

CAPUT V.

De Abortu.

§. I.

A Bortus est in tempestiva exclusio fatus vivi aut mortui perfecti aut imperfecti ex utero materno ante legitimum & a natura destinatum terminum facta a spasmodica, & quasi convulsiva uteri contractione.

§. 2.

§. 2. *Causa* itaque *proxima* est contractio convulsiva uteri orta ab irregulari & impetuoso α -tuum animalium influxu in membranofam uteri substantiam.

Causæ procatarticae solent esse variae; ex quibus quædam agent in ipsam uteri substantiam, quædam autem in α & massam sanguineam.

§. 3. Uteri substantiam vel mediate vel immediate attingunt convulsiones uteri in casu ab alto, contusione saltu &c. vellicationes ab acrimonia sanguinis scorbutica, frigidioris aeris admissione, coitu frequenter admissio, item foetus ægrotantis calcitratio vel mortui pondere, aut putredine. Mediate, & per consensum uterum afficiunt tormina ventris, tenesmus vel ex purgatione acriore, vel ex ejusmodi alimentis proveniens, item tussis, sternutatio, clamor immoderatus.

§. 4. Porro ansam ad abortum præbent animi affectus graviores, item febres, dolores exquisiti, alique morbi innumeri, sæpius etiam abortus oritur a foetoribus nauseabundis, qualis præ aliis esse solet a candela sebacea semi-extincta exhalans.

§. 5. Ad abortum præ aliis magis disposita sunt corpora plethorica temperamenti sanguinei. In his enim sanguis in majori copia collectus facile exitum sibi quærit per uteri vascula non sine insigni foetus iuclusi incommodo atque periculo. Vid *Stahlius* in disputatione de abortu & foetu mortuo.

§. 6. *Diagnosin* quod attinet abortus jam facti nullis indigemus signis, siquidem in se est manifestissimus: instantem vero, & brevi futurum annunciant dolores frequentes & fere continui in regione lumbari circa renes versus pubem & os sacrum sese extendentes, cum quodam ex utero egrediendi conatu qui Germanice ex primuntur *Wehen*. Vel considerari debent symptomata diutius adhuc antecedentia v. g. gracilescentia mammarum, hæmorrhagiæ imprimis uteri, foetus ipsius debilitatio.

§. 7. In abortu semper foeminæ magis periclitantur quam in partu naturali, quia uteri motus convulsivi vehementiores existunt, gravissimaque symptomata sæpius conjunguntur v. g. syncope, hæmorrhagiæ enormes, deliria, convulsiones, febres, inflammationes &c.

§. 8. Primus abortus admodum semper est periculosus. Facile enim sequitur alter, alterum excipit tertius & ita porro.

§. 9. *Curationem*: quod concernit, *præservatoria* hic saltem locum habet. Hinc *cause procatartice* respicienda, & *removenda* erunt. Si itaque subjectum est *plethoricum* V. S. tempestive erit instituenda, vel ante conceptionem, vel circa medium gestationis tempus. Hac si intermittitur facile oriuntur hæmorrhagiæ perniciosæ.

§. 10. Evitentur præservationis causa clamores, saltus aliæque: excessivæ corporis commotiones, nec non animi pathemata, & adhibeantur medicamenta antispasmodica cum absorbentibus & analepticiis. Hunc in finem laudatur *pulv. Aug. contra abortum, Marchion. corall. rubr. Ebur. mater perlarum, dens Hyppotami, balsam. Embryonum, Vita mulierum, Mastich. compositus, vinum Malvaticum item uvarum: germina in vino Malvatico sumta*. Externe umbilico superimponatur fermentum vel medulla & crusta panis mellita, *V. impragnata cum cinamomo, mace. caryophyllis Mastiche*.

§. 11. Si hæmorrhagiæ immineant caute mercandum est cum adstringentibus; sed potius roborantia analeptica, carminativa, sanguinemque ad alia loca derivantia in usum vocanda, & ad fortiora adstringentia nunquam nisi summa urgente necessitate deveniendum: de quibus plura loco citato.

PARS QUINTA

De
Morbis primarum Viarum.

CAPUT. I.

De
Vitiis appetitus.

§. I.

Quemadmodum ad appetitum naturalem requiritur legitimus
Nutuum animalium influxus in tunicas ventriculi ner-
veas ibique instituta vellicatio, & levis irritatio: ita
quoque appetitus depravati vitia ex præter naturali Nutuum anima-
lium constitutione non immerito deducenda sunt.

§. 2. Variis modis depravatur appetitus vel quando immi-
nuitur, ac deficit in *Anorexia*, vel ita depravatur ut insolita vel etiam
absurda avidius appetantur.

§. 3. Aucti appetitus tres observantur species. Prima est quando sim-
pliciter augetur absq; concurrentibus aliis symptomatibus & dicitur
fames aucta. Secunda est quando appetit⁹ adeo vehementer auctus est
ut nisi edat animi deliquium patiatur ægrotus atque tunc vocatur *Buli-
mus*. Tertia est quando ex ingenti, & insatiabili fame copiosius alimen-
ta ingeruntur, ita ut paulo post per vomitum aut secessum iterum
ejiciantur & dicitur *fames canina*.

§. 4. Appetitus depravati iterum duæ sunt species *Pica* sc. &
Malacia. *Pica* dicitur quando plane inepta quis appetit, v. g. cre-
tam, carbones, corium &c. *Malacia* est quando gravida præsertim
III. mensibus prioribus consueta quidem, sed adeo avide appetit ut
nisi horum particeps fiat abortum patiatur vel stigma quodam foetui
imprimat.

§. 5. *Causa* horum morborum *proxima* consistit in prava *tu-*
um animalium constitutione. In anorexia enim non sufficienter aut
debite influunt, in appetitu aucto majori in copia, in depravato au-
tem perversa idea sunt imbuti ut insueta pro aptis, nauseosa pro deli-
catis, insueta pro solitis ab ægrotis eligantur.

§. 6. *Causa procatarectica* pro affectuum diversitate etiam diver-
sæ deprehenduntur: & quod in specie anorexiam attinet *tu-*
tur vel a morbo præcedente, vel ventriculus repletus deprehendi-
tur saburra vitiosorum inprimis viscidorum humorum, aut alimen-
torum ingestorum copia, quod cognoscitur ex dolore ventriculi
gravativo, vel nidorosa aut biliosa cruditas ventriculum occupat,
quam indicant oris amarities, cardialgia, nausea ructus nidorosi
vel biliosi.

§. 7. *Causa* occasionalis appetitus aucti ut plurimum vel aci-
dum copiosum in cavitate ventriculi collectum est, cujus ope conti-
nua irritatio contingit, unde copiosior affluxus *tu-*
um animalium; vel vermes in ventriculo & intestinis nidulantes mordentes simulque
chylum consumentes, vel denique frigus externum quo *tu-*
animales a circumferentia ad centrum, & interiora magis referuntur.

§. 8. Appetitus depravati causa occasionalis sive procatarecti-
ca ut plurimum est mensium emanatio vel suppressio: & quemadmo-
dum malacia gravidis est propria, ita Pica magis observatur in virgini-
bus & sexu sequiori quam virili, interdum etiam cruditates ventri-
culi occasionem præbent spirituum exorbitantiæ. Hinc *tu-*
non rite
influunt, influentes perversa impregnati idea ita ut anima his ipsis,
tanquam instrumento legitimo uti nequeat, hinc etiam a nonnullis
pica habetur pro specie Melancholiæ hypochondriacæ.

§. 9. *Causa* occasionalis vero appetitus depravati ut plurimum
est naturalis ad ejusmodi ineptias inclinatio.

§. 10. *Cura* horum affectuum pro diversitate causarum procatarectica-
rum variat. Si itaque *Anorexia* a spirituum defectu originem trahat
conveniunt Analeptica. Cruditatibus ventriculi opponuntur vel
evacuantia inprimis vomitoria atque purgantia, vel incidentia si viscidita-
te, vel abstergentia, acidula amara si cruditate indorosa ventriculus re-
pletus est non intermissis stomachicis.

§. 11. *Appetitus auctus* curatur absorbentibus si acidum peccat
non

non neglectis tamen evacuantibus. Si avermium copia originem habeat, Anthelmintica in usum trahenda: de quibus videri potest *Hoffm. de anthelminticis*. Adversus Lypothimiam in Bulimo je-
juno præsertim ventriculo supervenientem adhibeatur bolus panis cum vino generoso vel quocunque alio analeptico.

§. 12. In *Malacia* optimum est explere appetitum prægnantium si desiderata haberi possunt, sin minus exhibeantur quæ sapida sunt & palato grata, ut appetitus divertatur, aut persuasionibus & stratagematibus perversa fallatur Idea.

§. 13. In *Pica* cause occasionales convenientibus remediis sunt removenda desiderataque nauseosis v. g. bile Colocynthide, Affa foetida, vomitoriis &c. inficienda, appetitus etiam divertendus sapidis naturæ gratis, & de cætero cura fere eodem modo instituenda ut in *Melancholia Hypochondriaca*.

CAPUT II.

De

Vitiis Digestionis.

§. 1.

Digestio quæ actio est ventriculi & intestinorum 3 plici modo læditur, quando sc. plane est abolita in *Apepsia*, vel quando alimenta tardius quam si contingere solet in ventriculo digeruntur in *Bradypepsia*, vel quando assumpta in chylum laudabilem non convertuntur, sed corrumpuntur atque in cruditates degenerant in *Di-pepsia*.

§. 2. Cause digestionis depravatæ quoad omnia fere coincidunt cum causis anorexiæ in antecedente capite descriptæ, & sunt quærendæ vel in ipso ventriculo, cujus atonia consideranda vel in menstruo gastrico quando hoc ipsum corruptum, viscidum minus spirituosum & ad concoctionem insufficiens est, vel denique in alimentis quando assumuntur naturæ ingrata, nauseosa vel dispepta, du-

duriora, fumo indurata, item quando non observatur legitima proportio inter cibum & potum assumptum vel assumendum.

§. 3. Signa horum morborum ex agrotantium relatione commodissime addiscuntur. Sentiant enim in Apepsia plerumque post cibum assumptum gravitatem in ventriculo nec ab ea levantur nisi vel per vomitum rejiciatur vel etiam per secessum cibus indigestus, quod contingit in Lienteria, deinde etiam ructibus continuis affliguntur, sentiuntque in ore saporem illorum quæ assumpta fuere.

§. 4. In Bradypepsia symptomata jam recensita sunt mitiora, percipiunt enim interdum gravitatem in ventriculo, non tamen semper & non nisi post duriora assumpta, deinde gravitas si adest, non continuo affligit, quemadmodum in Apepsia, sed successive remittit.

§. 5. Dispepsia signa desumuntur vel ex appetitu dejecto, vel ex nausea, & contentis vomitu rejectis, vel etiam ex ructibus acidis, nunc pituitosis, nunc nidorosis vel biliosis.

§. 6. Prognosis quod attinet digestionis vitia si diutius durant innumera omnino mala producere valent; in primis vero chronicis affectibus causam præbere solent. Quemadmodum enim secundum Hippocratem ille sanus dici meretur qui bene ingerit, bene digerit & bene egerit; ita si digestio plane est destructa vel depravata læditur nutritio, læduntur omnes actiones vitales, & animales.

§. 7. Cura horum morborum secundum causas est instituenda, tonus ventriculi labefactus roborandus, ac restituendus analepticiis stomachicis aromatibus. Crassos, contenta in ventriculo depravata vel corrigenda vel educenda, per convenientia remedia: ante omnia vero accuratissima diætæ ratio habenda erit, ut assumantur cibi potusque convenientes, modusque servetur in quantitate, deinde evitentur animi pathemata, nimius motus, & immoderata studia omniaque quæ deijcere, ventriculi actionem turbare valent.

CAPUT III.

De

Nausea & Vomitu.

§. 1.

Vomitus est excretio variorum contentorum e ventriculo per os contingens, originem habens a spasmodica pylori constrictione & motu peristaltico intestinorum tenuium præsertim duodeni & ventriculi inverso. Solet enim non modo in vomitu, ut & in nausea, quæ intentatus vomitus est, & ab ipso gradu saltim differt, pylorus cum intestino duodeno vehementer constringi ut adeo contenta urgeantur in ventriculum, & quoniam talismodi motus depravatus hic quoque continuet usque ad œsophragum omnia ejiciantur foras per gulam.

§. 2. Vomitus optime distinguitur in illum, qui ex causa materiali, & qui ex causa tantum formali seu solo inordinato motu spirituum fit: hic posset dici symptomaticus ille vero idiopathicus. A causa materiali oritur vomitus quando quantitas nimia alimentorum vel potus varii generis copiosus assumptus fuit, vel quando a qualitate perversa alimentorum acrium, acidorum vel a pravis humoribus biliosis, acerrimis ad intestina & ventriculum confluentibus, item ab assumptis venenis aut a sanguine coagulato, vel lacte congrumato, item a vermibus originem habet. Vomitus a causa formali, & perverso spirituum motu dicitur, quando in ipso ventriculo deficit materia irritans. Occasionalis & symptomatica contingit in gravissimo dolore colico calculoso. Hujus generis vomitus etiam ille est, qui ex gravi capitis contusione cerebrique læsione, item ex incandescencia animi, terrore, nimio gaudio, æstu &c. sicuti observationes testantur proficiscitur.

§. 3. Porro vomitus est vel *criticus* & salutaris, vel *symptomaticus*, & perniciosus. Criticus ille est, qui ex quantitate materiæ vitiosæ in ventriculo vel aliunde huc translatae accidit. Ita criticus vomitus est in gravidis mensium suppressione laborantibus, item a veneno assumpto, a nimia vini vel alimentorum ingurgitatione. Symptomaticus

maticus est ille qui ex percussione materiæ causticæ acris, in Variolis, febribus petechialibus, Dysenteria vel diarrhæa cohibita, item a purgantibus drastis assumtis & in omnibus convulsivis vel spasmodicis morbis accidit. v. g. Epilepsia, Apoplexia, affectibus soporosis &c.

§. 4. Vomitus tertio est vel *vehemens & diuturnus*, vel levis saltem & *brevi tempore* transiens: denique vomitus in praxi observatur *periodicus*, qui statuta tempora, statasque horas servat qualis solet contingere in mensium suppressione laborantibus, quæ circa tempus ordinarium mensium tales vomitus experiuntur, item in gravidis, quæ circa tempus matutinum plerumque vomitu exercentur. Huc etiam referendi sunt illi, qui sæpius febribus intermittentibus tempore paroxysmi conjunguntur.

§. 5. Quæ vomitu rejiciuntur sunt varia, vel *pituitosa*, vel *flava biliosa*, vel *viridia vel atro colore tincta*, vel *ipsi cibi*, vel *potus ingesti* vel sanguis crassus coagulatus, niger, vel acida corrosiva ita ut dentes stupefaciant aut instar aquæ fortis vasa cuprea aggrediantur.

§. 6. Pituitosi vomitus phlegmaticis, obesis, & qui catarrhalibus defluxionibus obnoxii sunt valde familiares sunt, præsertim tempore matutino ubi cum tussi & ejectione materiæ viscidæ eveniunt. Hi vomitus pituitosi & ∇ osi sæpius pravam digestionem, defectum sanguinis ∞ tuosi, nec non ingluviem, & voracitatem notant.

§. 7. Biliosi vomitus ubi flavissima & amaricicans bilis excernitur familiares sunt cholericis, iracundia affectis ubi vasis biliariis spasmodice constrictis bilis ingenti quantitate infunditur duodeno. Talismodi vomitus etiam contingere solent in febre tertiana continua, vel tertiana duplici præsertim tempore æstivo.

§. 8. Atri vomitus rariores sunt nisi a sanguine conrumato originem habeant: nascunturque plerumque ex Hypochondriorum vitio, præsertim quando fluxus Hæmorrhoidum consuetus suppressus fuerit, & cum periculo non levi sunt conjuncti.

§. 9. Virides vomitus ex conjunctione acidi corrosivi cum bile mixti oriuntur in quartanariis nec non Cachexia, & Chlorosi virginum vel nimis acidæ Diætæ, vel vino austero debentur & ætati quoque

que infantili, ubi etiam feces ejusdem coloris sæpius excernuntur, familiares sunt.

§. 10. Dantur etiam præter causas superius recensitas aliæ adhuc *occasionales externe* v. g. circumgiratio, navigatio, aspectus alterius vomentis, vel aspectus rei nauseosæ &c. a quibus omnibus irregularis motus spiritibus communicatur.

§. 11. Vomitus imminens plerumq; prænunciant præcordiorum anxietas, vertigo, copiosus influxus liquoris salivalis in os propter irritationem & subsequenter vehementiorem constrictionem tunicæ glandulosæ palatum investientis.

§. 12. Critici vomitus omni periculo vacant, item qui ex humorum quantitate exsuperante nascuntur. Sine periculo m. sunt qui febribus, doloribus junguntur, periodici sunt, & vires non prosternunt, neque cum calore præternaturali junguntur, & quando cibi alio tempore retinentur: cum periculo vero conjuncti sunt, qui ex inflammato ventriculo, vel ex gravi viscerum obstructione atque corruptione nascuntur, qui diuturna tempora servant, vires consumunt, & qui ex retropulsa materia morbosa critica oriuntur.

§. 13. In cura vomitus duo peragenda *Ætuum tumultuarius motus sistendus & coercendus & causa occasionales removenda*: ubi tamen notandum, quod vomitus critici, imo periodici non statim sint sistendi nisi vires nimium deiciant.

§. 14. Circa primam indicationem convenientissima sunt omnia convulsionibus & spasmodis nervosarum partium dicata, ex quibus eminent theriacalia, v. g. *Theriaca cœlestis E. E. theriaca diascord. Fracastorii*, & ex opio bene correcto parata, nihil enim potenti⁹ vomitum sistit, quam opium, si modo bene præparatum, unde laudanum opiatum per fermentationem paratum *M. P. Starckianarum, Wildegans. de cynoglossa laudanum opiatum Sydenhamii* in sistendo vomitu laudem merentur.

§. 15. Secundo *Ætuosa*, nervina leniterq; adstringentia etiam sistunt vomitum, e quorum classe eminet *mentha* & quæ ex ipsa parantur v. g. *°° E. E. Ætem °° N. M. expr. Mastichina, succinata, & Cinamomo parata*, nec non *Cydoniata* talismodi remedia cum anodynis mixta egregie sistunt vomitum sive interne sive externe adhibeantur.

§. 16. In sistendo vomitu alvus semper debet esse aperta, quod peragitur clysteribus emollientibus. Acres autem, & stimulantibus non conveniunt, & testantur observationes, quod sæpius ab unico clystere applicato vomitus sedatus fuerit.

§. 17. Ager in quiete debita se detineat, nec corpus, nec caput multum moveat; sed in blanda diaphoresi, sub moderato calore corpus teneat, abstineat etiam a copia liquidi, & semper melius est assumere calida, vel tepida quam frigida.

§. 18. Quando in gravidis ex mensium impedita excretionem vomitus provenit non est protinus sistendus. Testatur enim experientia sanos infantes exinde fieri, & non tam facile ægrotare in puerperio ipsas foeminas. Quod si autem nimius est tantum stomachica, & analeptica sunt adhibenda. qualia sunt *EE. mentha, calami aromatici, N. M.* quibus admisceri possunt aliquot guttulæ *o. Cardamomi mentha, & caryophyllorum.*

§. 19. Si ex Hæmorrhoidum suppressione, vel mensium emanatione vomitus oriuntur, hirudines in viris applicandæ sunt ano, vel V. S. adhibenda in thalo, neque negligenda superius commendata remedia.

§. 20. Vomitus critici qui in febribus tertianis, vel ex vino copiosius hausto, vel ex pravo victu nascuntur nunquam simul cohibendi; sed potius adjuvandi minime tamen irritantibus sed potius decocto hordei, infuso Veronicæ vel *o. Amygd. d.* cum jusculo: quod si autem excessivi sint, externa tantum locum habent nimirum *V* linteo infusus & calide applicatus, vel *o. Menthae destillatum,* vel balsamum vitæ Hoffm. quibus calide ventris & epigastrica regio inungi debet.

§. 21. Si ex Vomitorio assumpto vomitus excessivi nascuntur, sive Hypercatharsis oritur *Theriaca vetus vel Diascordium Fracastorii* cum *o. Cynamomi* mixtum vel *c. ∇ Cynamomi* *Ætuosa* assumptum usum præstat egregium.

§. 22. Si ex calculi dolore *o. amygd. d. cum vino Hispanico* assumptum, item balnea, nec non clysteres *o. osi* omne absolvent punctum: quod si autem ex graviore capitis percussione originem habet, præter externa cephalica antispasmodica ex Castoreo parata sunt efficacissima.

§. 23. Ab assumptione venenorum, vel remediorum venenatorum præsertim narcoticorum promovendus potius est vomitus, unde *benedicta Rulandi*, vel *emeticus* propinandus.

§. 24. Clysterium in omni vomitione excessiva utilissimum est remedium, quia motus spasmodicos deorsum ad intestina derivat, & simul acrem vellicantem materiam educit.

§. 25. Quandocunque post potum frigidum calefacto corpori ingestum vomitus invadit diaphoretica blandiora, qualia sunt spiritus *Bussii* cum *Q. d.* mixtus, item *infusa herbarum stomachicarum* v. g. *menthae salviae calami aromatici*, calide propinanda sunt.

§. 26. Opiata in omni vomitione excessiva & præsertim critica summopere vitanda sunt. Hæc ipsa enim singultus, anxietates præcordiales, lypothimias, ventriculi & diaphragmatis inflammationes inducunt: quod etiam valet si *Dysenteria* vomitus complicitur.

§. 27. Vomitus illi, qui subsequuntur nimiam vini ingurgitationem optime stomachicis e. g. *absinthiacis*, quiete, & abstinencia curantur.

CAPUT. IV.

De

Diarrhæa & Dysenteria.

§. I.

Diarrhæa est convulsio intestinorum torminosa, & dolorifica cum excretionem frequenti & copiosa materia varia conjuncta. Dicitur autem convulsio, quoniam motus peristalticus intestinorum, qui consistit in moderata constrictione & relaxatione propter impetum spirituum animalium in tunicas intestinales vehementer auctus est. Non enim solus adest spasmus, sed magis convulsio quæ ex spasmo & subsequente alterius partis relaxatione nimia oritur, unde spasmo vehementissime constringitur in convulsione, præternaturam alvus aperitur.

§. 2. Diarrhæa differt a Dysenteria, dum in hac materia, quæ excernitur cruenta vel purulenta est, vel ex utroque mixta, & major torminum atrocitas conjungitur. Diarrhæa quidem cum dolore

(Kk) 2

etiam

etiam conjuncta; sed non tantus est dolor ac in Dysenteria, & materia, quæ excernitur, non est cruenta, sed flava biliosa vel mucosa, biliosa & aquosa unde Diarrhæa distinguitur in biliosam, & pituitosam.

§. 3. In Dysenteria, quæ excernuntur m. diversa sunt, interdum ejiciuntur foetidissima quod malum signum præbet, interdum sanguis purus, vel cum purulenta materia conjunctus, interdum aqua limpidissima sanguineis guttulis permixta, interdum carunculæ crassiores tunicae intestinalis corrosæ simul secedunt, quod funestum solet esse signum.

§. 4. Dysenteria distinguitur a fluxu Hæmorrhoidali quia in hoc excretio citra dolorem contingit, & saltem tunc temporis quando feces excernuntur, in Dysenteria autem dolor abdominis gravissimus adest cum continuo ad excernendum stimulo.

§. 5. Diarrhæa atque Dysenteria distinguuntur in *benignam* & *malignam*. Hæc cognoscitur ex summa debilitate, anxietate, siti magna vomitu, animi deliquiis, plenaria appetitus prostratione, pulsus debilitate & ex ipso contagio.

§. 6. Diarrhæa porro distinguitur in *Criticam* & *symptomaticam*. Hæc sæpius conjungitur phthisi Hæctica, peripneumonia, & in statu febrium malignarum, Variolarum, Morbillorum accidit, atque calamitosum eventum plerumque sortitur: illa potius est salutaris, nec facile sistenda, nisi limites multum excedat, viresque valde prosterneat.

§. 7. *Causa proxima* horum affectuum est motus intestinorum peristalticus auctus & quasi convulsivus ortus ab irritatione atque vellicatione fortissima tunicae nerveæ & musculosæ, & in Dysenteria major semper deprehenditur acrimonia in Diarrhæa minor.

§. 8. Causa hujus acrimoniae causticæ quærenda est partim in impuritate sanguinis & feri, quæ acquiritur ex vehementi æstu solari, unde perpetua quasi regula est. Si æstas præcedit calida & sicca plerumque tempore autumnali contingunt Diarrhææ vel etiam Dysenteria Epidemica, non aliam ob rationem quam quod acrimonia biliosa tunc ingeneretur sive concilietur corporis nostri succis: siquidem a nimio calore partes roscidæ humidæ sanguinis dissipantur, remanentibus *Θinis*, fixis, acris, partim etiam motu ætheris, qui in calore

lore est copiosa. Θ ia in corpore generantur, hinc etiam hi morbi saepius solent esse Epidemii.

§ 9. Autumnali tempore plerumque proveniunt hi morbi, quoniam tunc sub aura frigidior, & humida transpiratio quodammodo imminuitur unde scorix Δ ææ, sive Δ co, Θ inæ persudorem prodire consuetæ remanent & regurgitant in M. S, in intestina irruunt eademque irritant.

§ 10. Ad alvi fluxus magis disposita sunt subjecta sanguinea carnosæ, & obesa, habitus corporis spongiosioris & laxioris quam macilenta.

§ 11. Præterea hisce morbis occasionem prebent abusus acrium, aromaticorum ciborum Θ inorum fermentescibilium, nec non purgantium, præsertim si ætas sit juvenilis, puerilis, temperamentum phlegmaticum. In his enim tonus intestinorum magis est labefactatus.

§ 12. *Diagnos* horum morborum est facillima. Desumuntur enim signa ex excretorum constitutione; in Dysenteria vero in specie probe attendendum in qua nam parte minora morbilatit: id quod cognoscitur ex sede doloris, si enim tenuia afficiuntur circa umbilicum & regionem Hypogastricam dolor intensus, & quasi discindens magis eminet, & excretio post tormina tardior; si crassa dolor deprehenditur infra & juxta ventriculum, & utrinque juxta latera, estque remissior ac obtusior, & excretio post tormina celerior.

§ 13. Si Dysenteria intestina tenuia occupat semper periculosior est quam si in crassis existit, item si aggreditur subjecta imbecillia valde debilitata, & quando primæ viæ multis impuritatibus sunt refertæ.

§ 14. In Dysenteria quando dolor qui antea erat gravissimus mox desinit, & penitus exspirat, interim tamen virium major fit prostratio mors instare solet. Notat enim hoc phenomenon inflammationem intestinale, quæ semper graviori dysenterix conjungitur, conversam esse in Sphacelum.

§ 15. Quo ad *cûram* horum morborum quæ revera conicidit attendendæ sunt sequentes indicationes I. *Materia vitiosa caustica acris vel biliosa* quantum fieri potest, corrigenda demulcenda ac incrassanda. II. *Inflammatio intestinorum omnibus modis vel sistenda vel prohibenda.*

da. III. Spirituum motus qui dolorum & spasmorum sive convulsionum causa est compescendus.

§. 16. Primam indicationem complent omnia terrea mucilagino-
sa, gelatinosa & diluentia. Ita laudatissima hunc in finem sunt decoctum
avenaceum, decoctum CC. gelatina CC. potus calidus herba Thea Veronica ma-
stichis cinamomicum aqua vel etiam dimidia parte lactis factus, item pulv.
ex ∇ sigillata bolo Armenia, gummi Tragacantha, §io diaphoretico, lap. 69.
& cinnabari nativa vel §ij compositus, item omnia leniora anodyna in-
ferius recensenda quæ non tantum incrassant & acrimoniam miti-
gant, sed simul spirituum irregularem motum sistunt & compe-
scunt.

§. 17. Secunde indicationi satisfaciunt diaphoretica & alexiphar-
maca temperatiora, cujus generis sunt Tra Bezoardica, quæ in principio
est optima, item Diascordium Fracastorii, theriaca celestis, camphora quæ
remedia, maxime si malignitas simul conjuncta est, aliis remediis sem-
per fere sunt admiscenda.

§. 18. Quæstio autem hic oritur num etiam Osa, quæ alias
ad inflammationes sistendas efficacissima sunt, hic locum inveniant,
& respondetur affirmando, modo non in nimia, sed refracta dosi ad-
hibeantur. Observatione enim multiplici constat O gr. iiij pro una
dosi sumpta cum pulveribus Bezoardicis addito monento campho-
ræ, & theriacæ coelestis in Dysenteria contagiosa mirabiles edidisse
effectus.

§. 19. Sistunt etiam inflammationem externa discutientia, ca-
taplasmata calida toti abdominis regioni applicata, & parari possunt
ex discutientibus atque anodynis sacculi in vino coquendi. v.g. ex
herba mentha hisopi caradui benedicti floribus sambuci chamomilla Rom. Meli-
lot. Camph. sem. cum Aneth. bacc. juniperi flor pap. errat. herb. hyosc. quæ in
vino rubro cum ∇ fl. samb. mixto coqui possunt.

§. 20. Tertia indicationi optime satisfaciunt anodyna, non autem sola
nec majori dosi data; sed cum diaphoreticis alexipharmacis combinata
quo nomine commendanda sunt pilula VVildegansiana Starkiana theria-
ca cel. §o Macis NM. crocus, extractum croci castorei, succinum, camphora, uno
verbo omnia antispasmodica in horum morborum cura sunt laudatissima.

§. 21. Si spontanea & critica est Diarrhæa non medicamentis
est constringenda; sed potius roborantibus & stomachicis tractan-
da

da v. g. *Elix. balsamico Hoffm. cum ℞ Mastichis mixto Elix. stomach. Mich. ℞ Myns. cum Ess succini maritato.*

§. 22. Optimum semper est consentientibus omnibus practi-
cis in principio statim nisi malignitas morbi subsit exhibere lenio-
ra evacuantia v. g. Rhabarbarum in substantia, vel Rhabarbarum
parum tostum, quod hic est indicatissimum, cum CC. usto. Ita enim
bilis, quæ ut plurimum in hoc morbo peccat, & Oium causticorum
vehiculum est, statim educta non tanta symptomata amplius exci-
tare valet.

§. 23. Si ex contagio malum oritur v. g. ex Dysenteria Epi-
demica contagiosa præsentissimam opem ferunt Emetica in princi-
pio statim cum alexi pharmacis propinata, quamvis jam dum cruen-
tæ quædam dejectiones præcesserint. Prodest hunc in finem cro-
cus metallorum vel panacea Glauberiana, item ꝑ vitæ bene præpa-
ratus & cum theriaca exhibitus.

§. 24. Omnia stiptica & adstringentia, tam in principio quam
fine cane pejus & angue vitanda sunt, Certissimum enim est, plu-
rimos ex Dysenteria mori tantum ab intempestivo adstringentium
& opiatorum usu. Nihil enim magis inflammationem, & subse-
quentem exulcerationem atque sphacelationem promovet, quam
usus constringentium, & quamvis ad tempus inducias præbeant, mox
tamen gravius prorumpit malum: quæ nam autem damna subse-
quantur adstringentia optime deduxit *Villisius in pharmania rationali*
p. l. p. 135. Nocentissima autem sunt statim in principio, ante-
quam materia prius temperata, correctæ, vel etiam evacuata fuerit.
Provocant enim facillime singultum, cardialgiam anxietates syn-
copticas extremorum frigus cum interno ardore &c. quapropter
nullum adstringens in his morbis admittendum sed saltim roboran-
tia, intestinorum tonum labefactatum restituentia cujus naturæ sunt
præter jam dicta *succinum* in substantia *hamathites preparatus* *℥ sigilla-
ta unicornu fossile* CC. vel ebur. phil. pp. *℥ Stiale cachecticum flo-
res* *℥ &c.*

§. 25. In fine adjungenda sunt antidysentericis remediis trau-
matica, quæ substantiam intestinorum dilaceratam restitunt, & hæc
vel per clysteres possunt infundi, vel ore assumi. Clysteres parantur
*ex floribus Hyperici millefolii herba saniculi Agrimonia Hedr. ℥ stris, possunt
coqui*

coqui in ∇ *chalybeata*, & addi *vitellum ovorum*, *sebum hircinum*, *mel rosarum balsamum de copiava*, qui clysteres securissimi sunt sine tempe-
randi & consolidandi, interne si exulceratio intestinorum vel corro-
sio substantiæ intestinalis adesse judicatur lactis usus commendatissi-
mus est, si in eo coquatur *hedra Astris*, item $\odot$ *amygd.* cum ∇ *menth.*
ruosa mixtum auxilium præstat exoptatissimum non tantum sine
consolidandi sed maxime etiam humorum acrimoniam attempe-
randi.

§. 26. Circa diætam observari meretur ut vitentur omnia dulcia
fermentescibilia, pot⁹ nimius omnia acida, frigida, excessive acrida ca-
lida $\ominus$ præsertim cerevisia fermentescibilis, porro omnis aer frigid⁹.
Constat enim experientia statim recidivam fieri simul accorpora
exponuntur auræ frigidiori. Præterea ipso in statu morbitanda est
jactitatio & motus corporis, & potius in quiete & blanda diaphoresi
corpus continuo servandum est.

§. 27. Postremo illud observatione dignum est, quandoque
alvi fluxus contumaces esse & quasi habituales ubi fomes mali lati-
tat in intestinis crassis. Talis modi in statu omnibus internis frustra
adhibitis soli clysteres demulcentes & abstergentes egregiam præsti-
terunt operam. Dignoscitur illud malum ex situatione intestini co-
li infra ventriculum, & in dorso ubi intestini recti regio est, plerum-
que etiam Tenesmus est conjunctus cum ani procidentia: quæ ta-
men etiam frequentissimum & fere individuum symptoma est Dy-
senteria.

CAPUT V.

De

Lienteria & fluxu Cæliaco.

§. I.

AD alvi fluxum præternaturalem non immerito accensetur Lien-
teria & fluxus Cæliacus, siquidem in hoc vel semi *digesta vel chy-*
lus

lus purus vel cum alvinis facibus permixtus per alvum excernuntur, in illa vero alimenta cuncta plane non, vel parum alterata per secessum iterum non raro cum torminibus ventris satis atrocibus egeruntur.

§. 2. *Causa horum morborum in eo convenit, quod sæpius originem trahant ex atonia fibrarum atque tunicarum ventriculi & intestinorum, quam veteres vocarunt facultatem retentricem læsam. Quando enim spirituum defectus adest, relaxatur tonus ventriculi, & intestinorum, & fibræ redduntur flaccidæ. Hinc in Lienteria ob pylori infirmitatem alimenta non retinentur sed statim indigesta elabuntur.*

§. 3. *Lienteria sæpius est symptomatica, & nascitur ex læsa digestionem. Quicquid itaque digestionem lædere atque ventriculi menstruum corrumpere potest, id ipsum occasionem præbet Lienteria. Hoc præstant animi pathemata graviora, studium nimium, frigus externum, & mora in aqua frigida, item nimia potus assumptio & apostemata ventriculi.*

§. 4. *Causa fluxus Cæliaci proxima est impeditus chyli transitus per vasa lactea ad M. S, cujus variæ possunt esse causæ, sive id contingat ex ipsius chyli vitio sive ex viarum, per quas transit obstructione. tum ostiola vasorum lacteorum obstruuntur vel plane coalescunt, & consolidantur, quod vel a pituita, vel post Dysenteriam aut aliam intestinorum erosionem contingit, vel obstruuntur glandulæ Mesentericæ a chylo coagulato aut alia gipsæa materia, cujusmodi exempla a practicis sunt annotata.*

§. 5. *Quod prognosin concernit, Lienteria & fluxus Cæliacus diu perseverans admodum periculosum statum inducit, quia hac ratione toti corpori nutrimentum debitum detrahitur, unde Atrophia vel etiam Hydrops subsequitur, & si gravissimos acutissimosque morbos subsequatur ut plurimum lethalis esse solet.*

§. 6. *In cura ante omnia attendenda sunt Cause. Si enim ex atonia nascitur, stomachica spirituosæ & aromaticæ conveniunt, qualia sunt vinum malvaticum Hispanicum Canariense, vinum Cydoniatum & Hippocraticum aqua vel Tra Cynamomi, spiritus Mastichinus & similia.*

§. 7. Si visciditates primas vias obsident conveniunt incidentia & abstergentia. Si acidum coagulans absorbentia.

§. 8. Si ex obstructionibus malum trahit originem aperientia in usum vocanda, qualia sunt $\curvearrowright$ $\ominus$ * *anisatus*, $\ominus$ *vol. Sosum Sylvii*, *Tr. ☐*, *Ess. Absinth.* *Elix. propr. sine acido*, *Elix. bals. Hoffm.* item *Stialia*, & ejusdem generis alia.

§. 9. Si ex ulceratio quædam in ventriculo & intestinis occurrit balsamica locum habent v.g. *Bals. peruv.* Δ *terebinth. fl.* Δ *is*

§. 10. Si vero a consolidatis intestinis ortus fuerit hic alvi fluxus post ulcera dysenterica lethalis ille est deoque committendus.

PRAXIS CLINICA
EXEMPLARIS CASUS SI-
STENSILLORUMQUE RE-
SOLUTIONEM, LITTE-
RAS, ET ALIA EXER-
CITIA PRACTICA.

INDEX CASUUM.

- Casus I. - De Febre tertiana intermittente.
II. De Febre tertiana duplici.
III. De Febre quartana.
IV. De Febre tertiana continua.
V. De Febre continua benigna.
VI. De Febre maligna.
VII. De Variolis.
VIII. De Ophthalmia.
IX. De Angina.
X. De Pleuritide.
XI. De Nephritide.
XII. De Hæmoptysi.
XIII. De Apoplexia.

- Casus XIV. De Vertigine.
XV. De Malo hypochondriaco.
XVI. De Passione hysterica.
XVII. De Epilepsia.
XVIII. De Dysenteria benigna.
XIX. De Febre petechiali.
XX. De Peste.
XXI. De Purpura.
XXII. De Phrenitide.
XXIII. De Hæmorrhagia narium.
XXIV. De Lochiorum suppressione.
XXV. De Mensium suppressione.
XXVI. De Scabie.
XXVII. De Phlyctenis.
XXVIII. De Catarrho.
XXIX. De Cachexia.
XXX. De Anasarca.
XXXI. De Hydrope uterina.
XXXII. De Paralyfi.
XXXIII. De Catalepsi.
XXXIV. De Mania.
XXXV. De Melancholia.
XXXVI. De Dolore capitis.
XXXVII. De Cardialgia.
XXXVIII. De Colica flatulenta.
XXXIX. De Podagra.
XL. De Dolore ex Calculo.
XLI. De Ictero flavo.

CASUS I.

De

FEBRE TERTIANA INTERMITTENTE.

Historia.

Studiosus quidam texture tenerioris studiorum causa Giessæ degens Francofurtum adiit, & postquam ibidem à cœna solenni, quam Baletum vocant, interfuisset, simulque saltando se exercuisset, huc rediens nescio qua artuum gravitate corripitur, dicens, *Es läge ihm so in den Gliedern*, ita ut vix pedibus dimovendis par fuerit, noctes inquietas agit, & oscitat frequentius. His per aliquot dies neglectis die XV. Junii mane surrecturus vomitu corripitur cum frigore spinam dorsi percurrente & insequente aestu totius corporis, quem cum sudor spontaneus sequeretur, hunc quodam sudorifero promovere intendit, & quidem cum levamine. Sibi enim levior exinde factus videbatur, ita ut sequentem qui XVI. Jun. erat, quietiorem transegerit; die vero XVII. Jun. mane in lecto adhuc decumbens rigore insigni corripitur, ut dentium etiam stidore correptus fuerit, quam rursus calor excipit nimius VII. fere horas durans. Caput simul dolet, siti torquetur immani, unde Ephorus ejus pejora metuens medicum vocare jubet, qui digitos carpo admovendo pulsum celerem & frequentem observat, urinamque, quam modo excreverat rubicundam, ut ut claram & absque contentis solitis conspicuam. Unde quid factu opus sit deliberandum?

(Ll) 3

Re-

RESOLUTIO.

§. 1.

PErpensis omnibus ac singulis accidentibus ægrotum hunc affligentibus apparet illum *febre tertiana intermittente* laborare: in qua sententia me confirmant 1. Essentialiter inhærentia, seu concomitantia, frigus scilicet & calor cum reliquis Symptomatibus alternis diebus reccurrens. Idem declarant 2. Antecedentia, motus statim a Coena institutus, tenerior corporis constitutio & ætas juveninilis. Neque me deserunt 3. reliqua hunc morbum symptomata consequentia, dolor capitis, sitis immanis, pulsus celer & frequens cum urina rubicunda. Ex quibus omnibus seques hujus affectus fuit Definitio, quod sit febris alternis diebus reccurrens, orta a motu sanguinis inæquali, conjuncta cum dolore capitis, siti immani, & aliis symptomatibus.

§. 2. *Subjctum morbi* in genere sunt partes corporis non tamen omnes: inspecie autem muscoli, eorumque fibræ tam carnosæ, quam tendinosæ, & nerveæ quæ partes contexunt, motusq; organon existunt. *Subjctum cause* est massa sanguinea in venis, & arteriis contenta, & primæ viæ.

§. 3. *Causa proxima malica* quæ *farmalis* est intensio motus tum sanguinis interni, tum etiam partium supra dictarum. Ut hæc melius intelligantur notandum erit, quod ad motus vitales æque, ac animales perficiendos sufficiens partium robur requiratur: quod quia in tensione consistit, tonus a medicis appellatur. Hæc tensio autem non unum, eundemque rigidum gradum servat, sed in dies, horas, & momenta mutatur: quæ mutatio motus tonicus appellatur. Hic motus ordinario transitui humorum locum præbet, perficiturque densatione, & relaxatione. Si itaque motus ille intenditur densationes fortiores contingunt, stricture tonicæ augentur, sanguisque a partibus externis ad interiora defertur.

§. 4. *Causa proxima materialis* propter quam tum M. S. motus tum stricture tonicæ augentur materia quædam tenax viscida aut solidescens in ventriculo, aut primis viis hærens esse videtur, fomes seu fermentum febrile alias appellata, ad quam proluendam, aut vehiculi

huculimodo, nisi ab alia causa impediatur, excretionem ejus promovendam massa humorum ab ambitu corporis ad interiora compellitur.

§. 5. Inde enim profluunt omnia in casu recensita *symptomata*. Auctis enim stricturis tonicis horrores contingunt: humoribusque ad interiora delatis sensus frigoris in externis partibus percipitur. Remittente hujusmodi strictura sanguis impetuosius a centro ad peripheriam movetur: unde calor & æstus præternaturalis dolor capitis, pulsus celer, & alia generis ejusdem symptomata sibi sumunt originem. Sitis immanis oritur a consumptione humidi, quod a calore dissipatur: urina autem rubicunda, clara & sine sedimento solido a defectu humidi, & partibus Θ ino- Δ eis a calore exaltatis.

§. 7. Omnibus his *e causis remotis* occasionem præbuit motus statim a cœna institutus. Quemadmodum enim motus temperatus, & convenienti tempore institutus distributionem chyli promovet, secretionemque, & excretionem adjuvat: ita post cibum & potum statim institutus chylum adhuc crudum in vasa lactea & M. S. præcipitando motum præternaturalem infert: unde per consequens febres & alia mala oriuntur.

§. 7. Quod *prognosis* attinet: febres intermittentes teste Hippocrate sine periculo sunt, & tertianæ exquisitæ septem ut plurimum circuitibus terminantur. Hinc etiam hunc ægrotum extra periculum esse pronunciamus, bonoque animo esse jubemus.

§. 8. In *Cura* hujus mali causæ eo quo influunt ordine sunt tollendæ. Hinc (1) removeantur causæ externæ, quæ originem huic malo dedere, illudque adhuc alere possunt (2) Materia peccans e primis viis ejiciatur & 3) Orgasmus humorum specificis antifebrilibus tollatur.

§. 9. Quod *primam indicationem* attinet illam legitimam dietam imperando obtinebimus: in qua ordinanda ad sex res non naturales præcipue est attendendum. Omni studio itaque vitetur aer frigidus, & corpus ægri in moderata, & æquali transpiratione semper detineatur. Cibus sit salubris, & secundum Hipp. Sect. I. aphor. XVI. diæta humida omnibus commendetur: nec cibus unquam ante aut intra paroxysmum capiatur. Potus frigidus, & acida ad sitim extinguendam nuquam magna in copia adhibeantur: aptiora

aptiora autem sunt ☉, & ☿ ☉ ad sitim extinguendam. Porro quieti indulgeat ager, nec motus nisi ante paroxysmum instituat. Vid. *Bohnii offic. med. p. m. 407.* Somnus porro vigilas superet: qui si deficiat emulsionibus papaveraceis, & similibus erit promovendus. Quod reliquas res non naturales attinet alvus quotidie suo respondeat muneri, transpiratio sit libera, & animus ad tranquillitatem compositus.

§. 10. *Secundam indicationem* emetica implent, quæ materiam febrilem in primis viis hærentem vectibus quasi expellunt, & hic potissimum indicari videntur, cum non solum a vitio diætæ hoc malum suam ducat originem; sed natura etiam sponte eo inclinare videatur. Hunc in finem commendatur ☿ emeticus, radix Hipecac. ☿ vit. rite pp. turpethum minerale: ex quibus sequentes formulæ combinari possunt.

Rec. ☿ Emet. gr. j
Rad. Hipecac. pulv. ℥ss
☿ absinth. gr. v.

M. f. pulv. d. ad chart. S.

Brech Pülverlein 2. bis 3. Stunden vor dem paroxysmo oder auf den guten Tag in The oder Caffee einzunehmen.

vel

Rec. ☿ vit. aut.
☿ Emet. gr. iij
Sacch. opt. gr. viij
S. ut ante.

§. 11. His ita præmissis *vi tertiæ indicationis* ad specifica anti febrilia accedendum erit, tam ante, quam post paroxysmum exhibenda. Ante paroxysmum conveniunt præcipitantia, incidentia, & aperientia v. g. lap. 69. conch. pp. arcanum duplicatum, ☿ digestiv. Sylv. flores ☿ *, reg. ♂ medic. Ess. absinth. card. bened. cent. min. & alia; quæ sub varia forma exhiberi possunt v. g.

Rec. Reg. ♂ medic. ʒj

Fl. ☿ * ℥ij

Ther. cæl. gr. iij

M. f. pulv. div. in 3. part. aqu.

S.

Fieber

Fieber Pulver darvon allemahl eins vor dem Anstoss in vvarmer Brühe zu nehmen, und sich darauf zuzudecken.

Diebus intermissionis mane aperientia amara, a meridie vero præcipitania supra dicta poterunt exhiberi v. g.

Rec. EE. absinth. compos.

Card. bened.

Cent. min. aa ʒj

S.

Vermischte bitter Essenz darvon alle Morgen 50. Tropffen in The zu nehmen.

Rec. Coch. pp.

Lap. 69. pp. aa ʒij

⊖ absinth. ʒj

M. f. pulv. div. 2. partes æquales

S.

Verfüßende Pulver darvon alle Mittage eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

§. 12. Si malum his remediis non cedit ad chinam chinæ erit confugiendum sequenti forma exhibendam.

Rec. Cort. peruv. ʒj

*⊖ * depur. ʒj*

℞ ʒ cinamom. gtt. iij

Syr. cent. min. q. s.

M. f. l. a. Elect. d. ad fictile.

S.

Fieber Latvverge darvon alle zuvey Stunden nach dem Anstosse eine gute Meßerspize voll zu nehmen, und etliche Schælgen The darauf zu trincken.

CASUS II.

De

FEBRE TERTIANA DUPLICA

Historia.

Vir 40. annorum temperamenti biliosi post spontaneam aliquot dierum lassitudinem crurumque debilitatem die 20. Sept. anno seculi præsentis 1706. hora VI. vespertina horrore aliquo corripitur cum totius corporis incalescentia, capitis dolore, sitis agrypnia, pulsu celeri & forti, quæ cum 12. circiter horas durassent in largum sudorem desierunt urina abhinc rubeunda, & quasi flammæ excreta. Quamvis autem persuasionem mulierculæ deceptus Erysipelas esse crederet, adeoque nihil periculi subsesse nihil omnius tamen die subsequente 21. sc. Sept. hora 2. pomeridiana redibant symptomata, & quidem longe vehementiora cum vomitibus crebris materie biliosæ, cardialgia, summa virium debilitate die 22. Septemb. antiquam typum tenebat, & hora circiter VI. morbus revertebatur: unde anguem sub herba latere existimans ager medicum vocat, eumque tum de morbi nomine, tum auxilio & diæta consulit.

RESOLUTIO.

§. I.

Consideranti omnia & singula phenomena in præsentî casu recensita primo intuitu occurreret agrotum hunc laborare febre & quidem

quidem non simplici, sed composita ex duabus tertianis, unde etiam *tertiana duplex* appellatur. Commode definiri potest quod sit *febris intermittens quotidie sed horis diversis alternando recurrens, orta a motu sanguinis inæquali, & conjuncta cum cardialgia, cephalalgia, & aliis symptomatibus.*

§. 2. Adesse autem hunc, & non alium affectum demonstrant, 1. *essentialiter inherencia* seu concomitantia horror cum totius corporis incalescentia, quæ quotidie quidem sed horis admodum diversis alternando in paroxysmo conspicitur. Idem faciunt 2. *antecedentia* ad hunc affectum alias disponentia, uti sunt ætas activior & prima virilis, temperamentum biliosum, & tempus anni autumnale. Nec 3. abluunt phenomena hunc morbum *consequentia* cardialgia, dolor capitis, vigiliæ, pulsus celer & fortis, sudor largus, & urina flammea.

§. 3. *Subiectum morbi* seu pars affecta est totum corpus præcipue tamen musculi tanquam organa motus voluntarii, & fibræ carneaæ sive tubuli illi porosi, per quos sanguis propulsus in venas revertitur. *Subiectum cause* vero sanguis est, sive massa humorum per totum corpus circulata, & fomiti febrili focum præbens.

§. 4. *Causa proxima formalis* hujus febris est intensior, & inæqualis motus sanguinis per partes corporis porosas, venas & arterias. Perficitur autem motus tonicus densatione, & relaxatione eumque in finem a natura instituitur, ut id quod in mixtura corporis solutum est secernatur, & excernatur. Et quemadmodum hic motus moderate, ordinate, & successive a natura instituitur in statu s. n. a ita tranquilla sua continuatione tam instrumentorum, quam materiæ movendæ vitio in febribus conspicuo natura dimovetur, variisque modis intenditur, & alteratur.

§. 5. *Causa proxima materialis* propter quam natura in hac febre a tranquilla, & ordinata sua continuatione dimovetur est abundantia partium biliosarum sive Δ earum: quod vomitus biliosi in præsentî casu recensiti probare videntur.

§. 6. Sponte inde fluit *connexio* ratioque *symptomatum* superius recensitorum. Aucto enim motu fibrarum tremuio & horripilatorio *frigus* percipitur: his stricturis remittentibus massa humorum ad exteriora impetuosius movetur: unde calor ille præternaturalis, pul-

sus celer & frequens, sudorque proveniunt: quo febris utplurimum terminatur vel quoad totum, vel quoad ejus paroxysmum. *Certis vero horis redit*, quia interea tanta quantitas materiae febris generatur, quantum ad novum paroxysmum requiritur, Sanguis ad caput delatus vasa distendit, unde *dolor-capitis, & vigiliae*. Humidum a calore dissipatum, *siti urineque flammæ* tradit originem. *Vomitibus* præterea adsunt a materia biliosa in ventriculo collecta: unde etiam *anxietas præcordiorum*, tandemque *virium debilitas* a paroxysmo sæpius recurrente, & consumente.

§. 7. *Ex causis remotis* plures huic morbo ansam dederunt: in casu præsentem autem temperamentum biliosum, ætas & anni tempus recensentur, unde hæc febris emanavit. Partes enim biliosæ in sanguine abundantes crasine ejus turbare, variasque motuum ataxias inducere solent: ad quas augendas plurimum valet ætas junior, activior & satis vegeta. Huc etiam facit tempus autumnale imprimis, & æstati succedens: in quo teste experientia febres intermittentes epidemice sæpius grassari solent.

§. 8. Quod *prognosis* concernit febres intermittentes periculo quidem carent: compositæ autem plus molestiæ, & negotii creare solent; cum ob nullam, vel paucam intermissionem vires se recolligere non valeant. Quoniam tamen temperamento, & ætati conveniens est, ideo reconvalescentiam spondemus, spemque salutis ægro facere possumus.

§. 9. In Cura hujus morbi 1. *Causa externa erunt removenda*, 2. *materia peccans ex primis viis expellenda*, & 3. *Orgasmus humorum febrilis sistendus*.

§. 10. *Prima indicationi* satisfaciet diæta conveniens. Hunc in finem eligatur aer temperatus ad calidum magis quam frigidum inclinans ut transpiratio æqualis servari possit. Huic succedunt *cibi, & potus*, quorum usus legitimus plurimum valet ad febres tollendas. Cibos itaque capiat exigua in quantitate cum stomacho jejuno existentente non tantum cicuretur, sed interdum prorsus abigatur febris. Cerevisia porro exulet, quæ febricitantibus nocet, & in potum cedat vinum aqua fractum, infusum theæ, aut alia decocta aperientia. *Somnus* omni modo procuretur febricitantibus proficiuus, & *quieti* indulgeat in hoc morbo salutari. *Ratione excernenda-*

rum secretio, & excretio humorum promoveatur, & alvus quotidie suo fungatur munere. *Affectus animi* denique exulentiâ, terror & metus.

§. II. *Secundam indicationem* emeticis obtinebimus: quorum usus in hoc morbo erit egregius. Inter illa eminent præter superius jam recensita infusioes giales croci metallorum, vitri &c. quæ post aliquot vomitiones largum sudorem in lecto movent: parantur autem ita.

Rec. Vitri. ꝑ gr. vj. Infund. in vini ꝑj. stent per noctem mane filtr, & d. pro dosi.

§. III. *Tertia indicationi* incidentia, detergentia, & alia antifebrilia satisfaciunt. Prioris generis sunt ex regno vegetabili amara de quibus in superioribus, e regno minerali *gtrialia* cum *Θibus* mediis v. g. *Θ dig. Sylv. Θ**, *♀ Qlat. arcan. dupl. ♀♀ sat. ♀ fol. ♀, sat. Int. lap. 69.* quæ varia forma præscribi possunt. Sic in forma pulveris.

Rec. Lap. 69. pp.

♀ Qlat. aa. ꝑj.

Θ dig. sylv. ꝑj.

M. f. pulv. div. in 3. part. equ. S.

Eroeffnende Pulver darvon Morgens cinesin The zu nehmen:

Rec. Antihet. Poter.

Arcan. dupl. aa. ꝑj.

Fl. Θ* ꝑj.

M. f. pulv. div. in 3. partes æquales S. ut ante.

§. 13. Ad posteriora pertinent antifebrilia tam communia, quam moderna selecta. Ad illa pertinent specif. antif. Croll. conch. pp. reg. & medic. ex quibus variis pulveres parari possunt, & ante paroxysmum adhiberi. Si his remediis malum nondum cedit tuto confugere licet ad chinam chinæ, & secundum *Sydenhamium* hunc in modum adhibere.

Rec. Pulv. cort. peruv. ꝑj.

(Mm) 3

Cons.

Conf. Ros. ʒij.

M. f. l. a. elect. S.

Fieber|Latvverge alle 2. Stunden nach dem Anstoss einer Ca-
staniengroß zu nehmen. Hac confectione consumpta repetatur ad-
huc tribus vicibus interjectis semper XIV. diebus.

CASVS III.

De

FEBRE INTERMITTENTE QUARTANA.

Historia.

Vir 40. annorum plus minus melancholicus, & cogitabun-
dus cibis mali succi brassica sc. muria condita, carnibusq;
fumo induratis assuetus tempore autumnali pluvioso circa vesperam
incidit in horrorem cum insequenti aestu, cephalalgia, siti &c.
Diebus consequentibus paulo melius se habet: quarto vero die
eadem redeunt symptomata cum tussi sicca. Urina & pulsus va-
riant. Tempore enim intermissionis modo ordinario se habent:
in paroxysmo autem illa rubicunda, & hic celer & fortis est. Re-
media quidem hactenus plura tentata sunt sed frustra: unde qua-
ritur quid faciendum.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus hic dicitur febris quartana, quia paroxysmus quarto quo-
vis die revertitur: & definitur quod sit febris intermittens quarto
quo-

quovis die agrotos adoriens, orta a motu sanguinis inequali & conjuncta cum dolore capitis, siti, tussi sicca, & aliis symptomatibus

§. 2. Hujus præsentiam declarant tam essentialiter inhærentia, quam antecedentia, & consequentia. E prima classe se sistit horror & calor cum iteratione paroxysmorum ab ultimo paroxysmi die quarto contingente. E secunda classe ætas prodeunt consistens, temperamentum melancholicum, cibi mali succi, fumo indurati, quibus æger noster usus est nec non tempus autumnale, & pluviosum. Tandem & ultima classis suum addit symbolum dolor capitis, sitis, mutatio pulsus, urinæ: quæ omnia febre quartana laborantibus familiariter accidere solent.

§. 3. *Subjctum* hujus morbi sunt partes corporis humani, præcipue autem fibrosæ ab acido vellicatæ; *causa* autem sedem suam in primis viis & Massa sanguinea habet.

§. 4. Quoad *causam proximam formalem* cum reliquis febribus intermittentibus illa convenit: & consistit in intensiore motu sanguinis per partes corporis porosas, cor, venas, & arterias.

§. 5. *Causa paroxyma materialis* motus hujusmodi febriles excitans materia quædam acido viscida & tenax esse videtur, quæ in primis viis ut plurimum hæret & massam sanguineam talismodi intemperie inquinat.

§. 6. Ex hæcenus dictis non difficile est, *rationem symptomatum* deducere. Incidit enim in horrorem, ob spasmodicam partium contractionem, motumque tremulum. Insequitur *astus* a motu sanguinis impetuosiori ad exteriora, *dolor capitis* a sanguine ad cerebrum delato, *vasaque* ibi distendente, & *sitis nimia* a defectu humidi, quod per calorem disjicitur. *Pulsus & urina typum paroxysmorum sequuntur*: unde tempore paroxysmi mutantur, & ob circulationem auctam pulsus celer, & ob partes Δ reas extravasas urina rubicunda apparet: extra illum autem naturaliter se habet.

§. 7. Causæ hujus mali remotiores, vel occasionales variæ fuerunt. Ex rebus naturalibus sese offert sexus virilis, qui licet totum negotium non distinguat, prærogativam tamen quandam ostendit virilis præsequiore. Huc accedit ætas vitilis, & adhuc satis vivida cum temperamento melancholico: quæ plurimum valent ad hujusmodi humores præternaturales producendos. Ex rebus

non

non naturalibus cibi mali succi, & indurati huc pertinent: quibus ægrum nostrum usum fuisse in præsentī casu relatum legimus. Nec aer excusandus erit, qui tempore autumnali pluviosus ut plurimum observatur, & ad ejusmodi materiam producendam maxime accommodatus.

§. 8. Quod *prognosis* concernit notandum erit, quod hic morbus non sit periculosus maxime tamen lentus & per autumnum sæpe, hyemem, ver & ultra durans, nec ullo medicamento cedens, postea vero circa solstitium æstivum sponte abiens. Hinc etiam ægrum nostrum extra periculum esse judicamus.

§. 9. In *Cura* eo maxime respiciendum ut 1. *remotis causis externis morbum alentibus* 2. *vitiosa materia in primis viis herens blande educatur*, 3. *Obstructiones referantur, & orgasmus humorum sistatur*.

§. 10. *Primo scopo* obtinendo inservit diæta legitima, debitaque rerum VI. non naturalium administratio. Hunc in finem vitetur aer crassus, frigidus gravis ac densus, & eligatur serenus, humidus, & tenuis. Porro abstineat æger ab omnibus alimentis, & cibis crassiss, in superioribus relatis, flatulentis, acidis, & Ætis, nec non ab omni cibo copioso. Præstat enim semper ventriculo vacuo febrim supervenire quam cibis repleto. Poterit etiam inter cibos Θ vol. ososum, aut Elixir quodam stomachicum sumi. *Motum & quietem* quod concernit, in illis servetur mediocritas, *alvus* insuper sit aperta, sibi que caveat ægrotus ab omni perversa animi commotione.

§. 11. *Secundam indicationem* purgantibus, & vomitoriis obtinemus; sed de vomitoriis in superioribus jam egimus. Inter purgantia leniora se commendant corrigente simul virtute prædita v. g. fol. senn. Rad. Rhabarb. Mechoac. alb. quibus pro re nata absinth. addi potest cent. min. fumar. & sequens fieri formula.

Rec. Hb. Absinth.

Card. ben.

Cent min. aa. m. ij.

Fl. acac.

Persic. aa. m. j.

Rad. Rhabarb.

Mechoac. aa. ʒiij.

Fol.

Fol. fenn. s. st.

Passul. maj.

Min. aa. ʒj.

⊖ ♀ ʒβ.

Incis. contus. d. ad chart. S.

Species zu ein und ein halb Maass Wein, de quo omni mane sumatur haustus.

§. 12. Tertiā indicationem aperientia, diaphoretica & antifebrilia implent. Primi generis sunt ʒtialia, quæ ⊖ absinth. arcano duplicato, ⊕ purificato, aut ʒiato varie exaltari possunt & sequenti modo exhiberi v. g.

Rec. Limat ʒ in sub. pulv. redact. ʒiij.

⊕ purif. ʒij.

M. f. pulv. div. in 5. part. equales. S.

Eröffnende Pulver darvon alle Morgen eines zu nehmen, und sich darauff zu bevvegen.

Specifica diaphoretica sunt extracta amara, ♀ ⊖*, quæ ab aliis antiquartius vocatur & ad ʒβ. ante paroxysmum exhibetur, ♀ ♀ crocus, camphora, lap. 69. ⊖ia fixa, & volatilia nec non ʒina, quæ vario modo exhiberi possunt.

Rec. Tr. Bez.

♀ ⊖* aa. ʒβ.

Camph. gr. ij.

M. d. pro 2. dosibus ante paroxysmum expectando sudorem.
vel.

Rec. ʒ ʒij. ʒβ.

Bez. min. gr. XV.

Camph. gr. ij.

M. d. pro duabus dosibus.

§. 12. Liberatis hoc modo obstructionibus China chinæ in usum vocetur orgasmum humorum, & commotiones febriles tollens, quæ cum syrupo quodam in electuarium redigenda. v. g.

Rec. ♀ Chin. Chin. ʒj.

Syr. rub. Id. q. s.

M. f. Electuarium.

Si his remediis malum non cedit æger ad acidulas dimittendus
erit. (Nn) CASUS

CASVS IV.

De

FEBRE TERTIANA CONTINUA.

Historia.

TUvenis 30. annorum ob plethoram stillicidio narium frequen-
ti assuetus, hoc a biennio suppresso postquam iusto largiori
haustu pedestri itinere summe esset debilitatus calore totius corpo-
ris intensissimo corripitur alternis diebus ingravescente. Sitis
ardenter, caput dolet cum temporum pulsatione, vigiliis, &
imminentibus deliriis. Ad hæc dulcedinem nauseosam in ore per-
cipit. Pulsus est celer, frequens & inæqualis, urina rubra
pellucida absque sedimento. Symptomatibus his per triduum af-
flictus petit consilium.

RESOLUTIO.

§. I.

MOrbus quo æger noster affligitur est febris & quidem continua, quoniam absque intermissione continuo durat. Cum autem suas habeat exacerbationes, & symptomata ut plurimum tertio die ingravescant, ideo dicitur tertiana continua. Commode autem definiri potest, quod sit febris continua alternis diebus ingravescens orta a commotione sanguinis, & humorum inæquali, atque celerrima, conjuncta cum siti inexplebili, calore intensissimo, pulsu celeri, frequenti, & inæquali urina cruda & flammea aliisque symptomatibus.

§. 2. Adesse autem hunc affectum demonstrant 1. ex essen-
tialiter inherentibus, seu concomitantibus calor totius corporis inten-
tissimus

lissimus alternis diebus ingravescens. Consentunt etiam 2. *antecedentia* ætas juvenilis, plethora, abusus $\sqrt{\text{V}}$, & iter pedestre a quo summe fuit debilitatus. Nec abludunt 3. *consequentia* sitis ardens, dolor capitis, vigiliæ, deliria, dulcedo nauseosa in ore, pulsus celer, frequens, & inordinatus, urina rubicunda, pellucida, absque sedimento.

§. 3. *Subjectum morbi* seu pars affecta est habitus corporis, sive partes illius molliores: *causa* autem sunt ventriculus, intestina, & massa sanguinea.

§. 4. *Causa proxima*, eaque *formalis* est motus humorum concitatio, & inæqualis per partes corporis porosas.

§. 5. *Causa proxima materialis* propter quam talis motus a natura instituitur est cruditas nidorosa, sive humores putrilagniosi in primis viis, & massa sanguinea contenti.

§. 6. Sponte inde fluit *ratio symptomatum* in præsentī casu recensitorum. *Calore totius corporis intensissimo corripitur*, qui contingit a vehementissimo, & quasi attritivo motu sanguinis in corpore, qui alternis diebus ingravescit ab accessione intermittētis. *Sitit ardens* propter defectum humidi. *Caput dolet* quia sanguis in cerebro congestus vasa in membranis capitis contenta premit, & distendit: unde etiam *pulsationes arteriarum, vigilia, & mentis turbationes* oriuntur. *Adhuc dulcedinem nauseosam* in ore percipit, quam cruditates nidorosæ in ventriculo contentæ producunt. *Pulsus est celer, frequens, & inæqualis* a compressionē cordis inæquali per quam sanguis frequenter, & inordinate in arterias exprimitur, talisque pulsus efficitur. *Urina* conspicitur *rubicunda, pellucida, & sine sedimento* a defectu humidi & particulis Θ ino Δ eis per calorem exaltatis.

§. 7. *Causæ occasionales* sunt ætas juvenilis, plethora, motus insolitus, & abusus $\sqrt{\text{V}}$. Prima operatur M. S. ad circulationem ineptam reddendo, & motum ejus internam concitatiorem reddendo. Reliqua motum sanguinis turbant, & abusus $\sqrt{\text{V}}$ liquorem gastricum corrumpit, ansamque præbet humoribus putrilanginosis.

§. 8. In *prognosi* notandum acutarum incertas esse prædictiones, febresque continuas periodicis intermittētibz periculosiores. Quoniam tamen æger adhuc est juvenis fore speramus, ut convenientibus adhibitis remediis pristinae sanitati restituatur.

§. 9. Ut hoc consequamur cura maturanda erit I. causas externas removendo. II. humores praternaturales evacuando. Et III. Massam sanguineam depurando, & orgasmum humorum sistendo.

§. 10. Juxta primam indicationem diæta conveniens instituat, debitaque rerum non naturalium administratio. Hunc in finem vitetur aer crassus, frigidus, gravis ac densus, & eligatur serenus, lucidus, & tenuis. Porro abstineat æger ab omnibus alimentis, & cibis crassis, flatulentis, acidis, & Ælis, nec non ab omni cibo copioso. Multum præterea bibat sed nec nimis calide, nec nimis frigide. Loco potus ordinarii in usum vocetur decoctum CC. scord. scorzonera, emulsio ex sem. IV. frig. maj. & cerevisia tenuis cui Tr. fl. bell. instilletur. Quæ si non aperiri potest laxantibus internis, clysteribus evacuetur aliquoties reiteratis. Animus denique sit compositus & ab omnibus inordinatis motibus remotus.

§. 11. Vi secundæ indicationis vena in brachio aperiatur, sanguisque ad aliquot unicas extrahatur. Plethora sic imminuta primæ viæ emeticis, & alvus clysteribus evacuanda veniunt. Inter Emetica ☐emet. rad. Hipecac. inf. Galia, Syrup. rub. id. emet & alia eminent: quæ sub varia forma adhiberi possunt. v. g.

Rec. Rad. Hipecac. ʒss.

☐emet. gr. j.

Sachar. opt. gr. vj.

M. d. pro dosi vel

Rec. ∇ Fl. acac. ʒj.

Syr. rub. Id. emet. ʒij.

M. d. pro dosi.

§. 12. Tertiæ indicationi præcipitantia, acida, & blandiora diaphoretica satisfaciunt. Primo loco itaque adhibeantur lap. 69. CC. f. Δe, mater perl. Tr. Bez. Mixt. simpl. ex quibus variæ formulæ parari possunt v. g.

Rec. ∇ Fl. Samb.

Card. Bened. aa. ʒij.

Tr. Bez.

Tr. Bez. ʒij.

CC. s. Δepp.

Lap. 69. pp. aa. ʒj.

M. f. c. s. q. Sach. Syrupis. potio d. cochleatim. vel

Rec. Lap. 69. pp. ʒij.

Matr. perl.

CC. ust.

Vincorn. foss. aa. ʒj.

Theriac. cœl. gr. iiij.

M. d. ad scat. S.

Aborbirendes Pulver des Tages 3. mahl eine Messerspitze
voll im ordentl. Trunck zu nehmen.

His succedant blandiora diaphoretica : cujus generis sunt
Pulv. Bez. Ang. Pannon. rubr. † diaph. Bez. min. ⊖ vol. CC. † † : ex qui-
bus variæ formulæ componi possunt. v. g.

Rec. ∇ Fl. calend.

Samb. aa. ʒij.

† diaph. ʒj.

Pulv. Bez. Angl. ʒß.

⊖ vol. CC.

Mixt. simpl.

Tr. Bez. aa. ʒj.

Op. cydon. gr. iiij.

M. f. potio d. cochleatim.

vel

Rec. Pulv. Bez. Angl.

† Diaph. aa. ʒj.

† †. ʒij.

Camph. gr. iiij.

M. f. pulv. d. S.

Schweiß treibendes Pulver auff 3. mahl.

His ita præmissis cortex Peruvianus jungi potest legitimo modo
adhibendus.

CASUS. V.

DE FEBRE CONTINUA BENIGNA

Historia

Virgo quædam haud infimæ conditionis facie rubicunda, roseaque insignis, cum mense Junio ob intentissimum æstatis fervorem vestes solito tenuiores indueret vespere male se habet, inde nausea & oppressione ventriculi afficitur, postero die præcedente aliquo rigore calore insigni, atque insolito, ut & siti clamorosa corripitur. Lingua atque fauces prorsus aridæ, & muco quodam cænofo abductæ sunt. Adest præterea insignis cephalalgia, cum temporum pulsatione molesta. Vigiliis pariter nocturnis vexatur, alvus admodum pertinax est, urina rubicunda, & flammea, quæ medico afferri jubetur ut exinde conjiciat, qualis sit affectus, unde ortus, an quoque sit curabilis? Medicus urinae soli non fedit, ægram visitat, & in priori statu reperit, tactoque pulsu eum fortem, & celerem observat. Quæritur quid agendum?

RESOLUTIO.

§. 1.

EX phaenomenis in præsentī casu recensitis constat hanc virginem laborare febre continua ardente benigna. Dicitur autem ita, quia paroxysmi non intermittunt, sed continuo durant nullaque signa malignitatis adsunt.

§. 2. Præsentiam ejus demonstrant essentialiter in hærentia, qualia sunt rigor, illique succedens calor continuus. Hoc faciunt etiam
antece-

anteceuentia ætas scilicet junior, temperamentum sanguineum, tempus æstivum, & vestium mutatio; nec non *consequentia* sitis clamosa, lingua & fauces aridæ, cephalalgia, temporum pulsatio, vigiliæ alvus pertinax, urina rubicunda & flammea pulsus celer, & fortis.

§. 3. *Subiectum* seu partem affectam constituit totus habitus corporis porosus: causa autem in primis viis, & massa humorum stabulari videtur.

§. 4. *Causa proxima formalis* est intensior, & inordinata massæ sanguinæ commotio; *materialis* autem sunt partes inæquales & heterogeneæ secernendæ, & eliminandæ ob insensibilem transpirationem sufflaminatam hætenus retentæ.

§. 5. Inde enim non difficile est *connexionem symptomatum* deducere, siquidem intensior motus sanguinis calorem, & alia symptomata producit. *Siti clamosa* corripitur ob defectum humidi: unde *fauces etiam linguaque prorsus arescunt*. Adest præterea insignis cephalalgia a sanguine in cerebro congesto, vasaque comprimente, & distendente. *Tempora pulsant* quia sanguis celerius per artus movetur. *Pulsus celer, & fortis depreprehenditur*, quia sanguis systole cordis fortius exprimitur, arteriasque fortius & celerius dilatat, & constringit. *Vigiliis nocturnis vexatur* ob celeriores sanguinis, & ætuum motum. *Urina denique rubicunda est & flammea* instar radians, quia particulis aqueis non diluitur, partesque Θ nio- Δ eæ a calore concentrantur, & exaltantur.

§. 6. Ex causis occasionalibus ansam huic materiæ producendæ ætas præbuit, temperamentum sanguineum, potissimum autem pororum obstructio, & transpiratio prohibita.

§. 7. In prognosi acutorum quidem sunt incertæ prædictiones: speramus tamen in hac virgine vegeta hanc febrem non adeo periculosam fore: & quoniam nulla malignitatis signa adsunt spes salutis, & reconvalescentiæ promittenda videtur.

§. 8. Interim ut hæc ægrotata nostra in integrum restituatur cura maturanda erit & sequentibus indicationibus perficienda I. *remotis causis externis* II. *humores præternaturales ex primis viis, & massa sanguinea evaquentur* & III. *Orgasmus humorum eo dirigendus ut reliquia exterminari possint.*

§. 9. *Primam indicationem* implet diata conveniens. Eligatur itaque aer temperatus neque, æger in hypocausto nimis calido detineatur, nec regimen externum nimis calidum suadeatur. Afri-gore externo defendendus etiam est æger ne a cutis spiraculis ob-structis anxietates oriantur. Abstineat poro a cibis crassioribus, & victu pleno sed potius adhibeatur tenuis refrigerans & humectans. Potus concedatur largus ex emulsionibus, & julepis parandus, vel etiam ex aqua simplici cum crusta panis cocta. Alvus quæ ut plurimum in hoc morbo obstructa aperienda, lenioribus emollientibus cismatibus nutrientibus, & stimulantibus. Somnus quovis modo concilietur & quies tam animi quam corporis.

§. 10. *Secundam indicationem* V. S. implet: ejusque usum tem-peramentum sanguineum suadet, nec ætas imbellior aut declivior prohibet. Post. V. S. emeticum propinetur & clysteres ex emol-lientibus parati legitimo modo adhibeantur. Emetica ex infusionibus

Rec. ▽ Bened. Rul. ℥j

Fl. acac. ℥ij

M. d. pro dosi vel.

Rec. Rad. Hipecac. ℥ss

☐ emet. gr. j

Sachari gr. vj

M. d. pro dosi

Vesperis post celebratam vomitionem tumultus ab Emetico in humoribus excitatus potione paregorica sedetur, hinc

Rec. ▽ pap. errat. ℥ij

Syr. ejusd. ℥ss

Land. opiat. gr. ij

M. d. pro dosi.

§. 11. *Tertia indicationi* satisfacimus præcipitantibus ☉is be-zoardicis massam sanguineam eventilantibus.

Rec. Lap. 69. pp. ℥iss

p. Bez. Angl. ℥ss

Ther. cælest gr. iij

M. d. bis vel ter. de die

Huc faciunt etiam julepi citrati Tr. fl. bell. ☉ depuratum &c.

CASUS

CASUS VI.

DE FEBRE MALIGNA

Historia.

Studiosus de cætero sanus variis hinc inde affectibus epide-
mice grassantibus per dies aliquot insueto artuum languore sine
manifesta causa corripitur cum appetitu prostrato. Mox horri-
pilatione quadam corripitur subsequente calore continuo quidem
sed non ita magno. Sitit intense, ita ut fauces & lingua crusta
quasi glutinosa sint obducta, quam ob causam aquam semper flagi-
tat, cerevisiam vero prorsus respuit. Vires adeo sunt prostra-
tæ ut lecto semper affixus hæreat, nec surgere valeat, quamvis ob
insignes cordis anxietates, Herzens Angst uti loquitur hinc in-
de se jactitet. Noctu diuque somno caret cum insigni capitis
dolore. Tandem etiam diarrhæa quadam observatur cum im-
minentibus animi deliquiis. Urina clara sed intense tincta pul-
sus celer frequens, & parvus. Petit consilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectum præsentem febrem malignam esse demonstrant (1) con-
comitantia sive essentialiter inherentia horripilatio & calor con-
tinuus cum summa virium prostratione. (2) Antecedentia Epidemica
anni constitutio, languor artuum insuetus cum appetitu prostrato.
(3) Consequentia sitis intensa, lingua crusta obducta, cordis anxietates,
vigilia, dolor capitis, diarrhæa, animi deliquium, urina clara & inten-
(O O) sc

se tincta; pulsus celer frequens & parvus: quæ omnia febrem malignam adesse infallibiliter indicant, atque demonstrant.

§. 2. Agnoscitatem hic morbus pro *parte affecta* massam sanguineam particulis aqueis gelatinosis, & purpureis constantem cum orificio ventriculi sinistro, quod cardialgia & inquietudines demonstrant.

§. 3. Ordine ad *causarum* considerationem jam devolvimur, & *proximam formalem* consistere dicimus in putredinosa & destructoria elementorum sanguinis dissolutione, sive secessione particularum a situ & ordine suo, quem habent si n. leges: *materielis* autem sunt miasmata maligna & virulenta sanguini communicata.

§. 4. Ex his ita suppositis facile *phenomena* in præsentī casu recensita poterunt *explicari*. Hujusmodi enim miasmata ad corpus delata tyrannidem suam ibi exerunt, actionesque tam vitales, quam animales destruere conantur. In partibus externis hærentes tonum illarum, & tensionem relaxant: unde *languor ille & lassitudo insolita*. Adventriculum, & primas vias delata fermentum ejus corrumpunt: unde appetitus prostermitur, & in sinistro ejus orificio hærentia *cardialgiam*, & alia symptomata excitant. Sanguini permixta texturam ejus destruunt, & ad motum ineptum reddere conantur. Ut huic resistatur, motus ejus intenditur: unde *pulsus fit celerior frequentior, & parvus, calor augetur, vires prosteruntur, somnus prohibetur, animique sequuntur deliquia*. Partes humidæ a calore absumuntur unde *sitis intenditur urinaque clara & intense tincta redditur*.

§. 5. Ansam & occasionem huic malo ex *causis antecedentibus* constitutio Epidemica præbuit, & corporis dispositio ad ejusmodi miasmata suscipienda.

§. 6. Ad eventum denique hujus febris malignæ accedendum erit, quem *Prognosis* exhibet. Sunt autem febrium malignarum secundum Hippocratem, & alios practicos incertæ prædictiones. Hinc etiam nihil certi de eventu ejus vel ad vitam vel ad mortem determinare audeo, ut ut æger ob diarrhæam conjunctam in periculoso statu versetur. Hoc tantum moneo quoniam patiens adhuc juvenis est, febrisque non adeo intensa medicamenta convenientia adhuc locum invenire.

§. 7. In Cura itaque hujus mali sequentes indicationes erunt observandæ ut I. *Causa externa removeantur* II. *fermentum malignum in primis viis adhuc hærens eliminetur* & III. *partes heterogeneæ e massa sanguinea ejiciantur.*

§. 9. *Prime indicationi* diæta conveniente satisficit: ut hæc legitime instituat^r aer eligendus est temperatus, seren^{us} purus & moderatus, lectique calor æquabilis: unde etiam vitia aeris variis odoramentis, & effluviis alexipharmacis corrigi possunt. Abstinent^{um} porro est a cibo copioso, jusculis nutrientibus in copia sumptis. Nunquam etiam humida deneganda sunt si appetat æger, modo sint congrua: Inter hæc eminent decoct. CC. rad. Scorz, atque hordei acuat^{um} & dulc. & phil. s. Tr. IV. fl. cord. Sicut erectus in omnibus morbis malignis præsertim circa tempus criticum nunquam suadendus. *Quietus* potius æger sit corpore & animo.

§. 8. *Vi secunda indicationis* vomitoria caute & blande adhibenda erunt infusiones nimirum giales, & alia v. g.

Rec. Vitr. ℥ gr. vj.

Vini Rhenani ℥j

Stent per noctem in infusione mane celenur & addatur

∇ cinamomi ℥j

§. 9. *Tertia indicationi* inserviunt alexipharmaca & bezordica interquæ blandiora, & magis fixa eminent, qualia sunt ex simplicibus ∇ sigil. lap. bez. orient. & occident. ras. CC. ex preparatis CC. sine ∆ & & alia. & ex compositis præstantissima virtutis sunt pulv. bez. Sennerti, Anglicus, Pannonicus ruber, qui hoc in casu ob Diarrhæam conjunctam laudatissimus: quæ sub varia forma propinari possunt.

Rec. ∇ ceras. n.

Fl. samb. aa ℥j

Pulv. bez. Angl.

CC. s. ∆ pp. aa. ℥ij

Bez. miner. ℥j

Syr. acetos. citr. ℥vj

Ther. cælest. gr. ij

M. d. pro 3. dosibus lenem expectando sudorem. Item

Rec. Pulv. pannon. rubr. ℥j

℥ diaph. ℥ij

℞ Nat. pp. ʒj.

Theriac. cœl. gr. iij.

M. f. pulv. d. ter. de die.

CASVS VII.

De

VARIOLIS.

*Hoch Edler, und Hoherfabrner, Mein insonders Hoch-
geehrter Herr Doctor.*

NAchdem mein jüngstes Töchterlein von etwva 7. Jahren etliche Tage über Stechen im Kopfe und Rücken geklaget, auch einige Bangigkeit umbs Hertz, öfters übergeben, grossen Durst und flühende Hitze, Zucken der Glieder, und truckenen Husten empfunden, so haben sich nach 4. oder 5. Tagen einige rothe Stippen unter dem Gesichte an Händen und Füßen gezeiget, dass es fast das Ansehen gevvinen vill, als vvollten es die Blattern geben. Nach dem es nun in drey Tagen keinen Stuhlgang gehabt, und man sich besorget, es möchte sonst etwas darzu schlagen, so habe meinen hochgeehrten Herrn Dr. bitten vvollen, Ihme vvann es dienlich ist, ein Clystir zu verordnen, auch vvas sonst etvvann nöthig seyn möchte, einzurichten. Wir vverden uns dessvvegen danckbahr erzeigen, inzwvvischen meines hochgeehrten Herrn Doctoris ergebenster Diener verbleibend. N. N.

Responsio.

*Edler und Hochgeehrter Herr, insonders wert hgeschätz-
ter Freund und Gænnner.*

AUS dessen an mich abgelassenen Schreiben habe mit grosser Betrübnuß ersehen, da ss Ihn der liebe GOTT heimgesuchet, und sein liebes Kind mit den Blattern belegt hat. Nun ist es
freylich

freylich an dem, daß GOtt den seinen eine Last auffleget, aber er hilfft sie auch tragen: vñ wird Ihme also auch sein liebes Kind vñ wiederumb schencken, und von sothaner heßlichen Kranckheit nach seinem Väterlichen Willen befreyen. Meines Orthes vñ will nicht ermangeln demselben mit Rath und That an die Hand zu gehen. Dem lieben Kinde, Oeffnung zu machen, und ein Clystirchen zu verschreiben ist mehr schädlich. Besser ist es, daß man die Austreibung der Blattern der Natur überläßet, und deren Wirkung vielmehr befördert, als verhindert. Weil nun die Blattern jetzund eben heraus kommen, so vñ wird folgende Milch nicht undienlich seyn v. g.

Rec. Sem. Aquil.

Napi aa. ʒij.

▽ Fumar.

Card. Bened.

Galeg.

Scorz. aa. ʒj.

M. f. l. a. emulsio colat. add.

CC. phil. pp. ʒij.

ʒ Diaph. ʒß.

Sachar. perlat. q. s. S.

Aufstreibende Milch, cöffters ein Löffel voll zugeben.

Mit dieser Milch kan man so lange anhalten, bis die Blattern anfangen zu schvvehren, da man folgendes Pulver brauchen kan.

Rec. Pulv. Bez. Angl. ʒij.

ʒ nat. pp. ʒj.

Myrrh. el. ʒß.

M. f. pulv.

S.

Sonderlich Pulver cöffters eine Messerspitz voll darvon zunehmen in Tauben Krob Wasser.

Wann die Blattern vñ wohl geschvvehren vñ wird folgende Milch nicht undienlich seyn.

Rec. Amygd. ʒij.

Sem. IV. fr. maj. aa. ʒj.

▽ Ros.

Ceras. n.

(Qo) 3

Fl. n.

Fl. til. aa. ʒj.

F. l. a. emulsio addatur.

Ⓞ.

‡ *Diaph. aa. ʒj.*

Syrup. pap. alb. q. s. ad gratum saporem. S.

Kühlende Milch öfters einen Löffel voll.

Wann sie anfangen zu dorren gibt man folgende Essenz.

Rec. EE. Myrrh. bals. ʒiʒ.

h ʒʒ.

S.

Essenz zu 12. Tropfen in Warmer Brühe, oder in ordentlichem Getrâncke.

Ferner muß das liebe Kind in einer gemäßigten Wärme erhalten werden, und wird eine Matratze sich fein zum Deckbette schicken.

Damit es aber keine Narben bekomme im Gesichte und auf der Haut, kan man folgende Salbe brauchen.

Rec. Axung. hum.

Sperm. cet. aa. ʒij.

Ⓞ *Amygd. d. gut. vj.*

Ⓜ *per deliqu.*

Jasmin. aa. gutt. iiij.

Auff ein Tuch zu streichen und über das Gesichte zu legen.

Die Speise muß geringe seyn, und aufs Linsen oder Haver-Grütze bereitet werden, der Tranck aber aufs Gersten, geraßelt Hirsch-Horn und Scorzoneræ Wurtzel.

Wann sie dieses alles wohl in acht nehmen, so zweiffele nicht an erwünschter Genesung. Ich wünsche indessen, der liebe Gott vvolle die Cur segnen, und dem lieben Kinde seine völlige Gesundheit verleihen. Verbleibend sein bereitwilligster N. N. Med. Dr.

CA

CASUS VIII.

De
OPHTALMIA.

Historia.

Mulier quædam temperamenti sanguineo biliosi summo æstatis fervore in carpento peregre proficiscitur, & in via cibis acrioribus vinoque generoso utens primo dolore capitis non tamen continuo sed vago corripitur cum quodam oculorum pruritu. Hæc vero insuper habens successive tam acerbo oculorum ardore, cibique fastidio corripitur, ut medicum advocare necesse habuerit, qui oculos admodum rubicundos, lacrymasque fundentes reperit, caput ad tactum plus justo calidius pulsumque celerem, cætera bene se habente agra, quæ levamen etiam atque etiam desiderat.

RESOLUTIO.

Consideratis omnibus, & singulis in casu recensitis pænomenis, haud obscure patet ægrotam hanc Ophthalmia laborare seu oculorum inflammatione. Est autem Ophthalmia inflammatio membranarum oculi præsertim tunica adnata cum illius dolore, ardore, & rubore conjuncta.

§. 2. Huic vero affectui illam obnoxiam esse constat (1) ex symptomatibus concomitantibus, & morbo huic essentialiter inhaerentibus, qualia sunt dolor oculorum acerbus, rubor, & calor tanquam consueta inflammationis signa. Idem quoque faciunt 2. Consequen-
tia lacrymarum fusio, caput calidum, pulsus celer, & alia. Sicut tandem

tandem hæc omnia confirmant 3. *causæ antecessentes* temperamentum sanguineo biliosum, sumamus æstatis frigus, iter insolitum, usus ciborum acrium, & vini generosi.

§. 3. *Subiectum* hujus morbi seu pars affecta sunt membranae oculorum in primis autem adnata, quæ sensu gaudet exquisito, venisque & arteriis copiosis, quæ in hoc affectu valde turgent & conspicuæ fieri solent.

§. 4. *Causa proxima* hujus mali, eaque *formalis* est interceptio, & stagnatio humorum circulantium in his partibus; *materialis* autem sanguis & lymphæ particulis acris & biliosis in prægnatus.

§. 5. *Symptomata* facile patent ex hæcenus dictis, eorumque *ratio* facile inde reddi poterit. *Dolore capitis* corripitur, & oculorum aliquali *pruritu*, a strictura fibrarum, earumque irritatione, cerebrique meninges per consensum patiuntur, & dolore afficiuntur. *Ar-dor* insuper accedit, *rubor oculorum*, & dolor ab inflammatione has partes corripiente, illasque extendente. *Lacrymas insuper fundit*, quoniam glandulæ lacrymales comprimuntur, serumque in illis contentum excernunt. *Pulsus* denique *celer* est ob celeriores sanguinis motum has partes liberare molientem.

§. 6. *Causæ remotæ* ansam, & occasionem huic malo præbentes sunt temperamentum sanguineo-biliosum, æstatis fervor, iter insolitum, & usus ciborum acrium, & vini generosi: quæ omnia humores acres produxerunt, ansamque inflammationi dederunt.

§. 7. Quod *Prognosis* concernit non immerito etiam atque etiam levamen desideravit, cum ad suppurationem & sphacelationem facile tendat, & cœcitatem inferat. Quoniam autem hoc malum adhuc recens est, principiis obstandum erit, & videndum num sanitas possit restitui.

§. 8. Hunc in finem *cura* maturanda erit, & sequentibus indicationibus perficienda, ut 1. *remotis omnibus*, quæ malo huic occasionem dederunt, *obviæ* eatur. 2. *Humores stagnantes in ordinem redigantur*, & temperentur & 3. *digestio circa caput divertatur*.

§. 9. *Primam indicationem* obtrinemus diætâ convenientem imperando, quæ in legitimo rerum sex non naturalium usu consistit. Hinc caveat sibi ægrota ab *aere*, & vento frigido, fugiat aspectum lucis, fumi, ignis, coloris rubicundi, vel albi. Abstineat porro ab

abusu *stusorum*, calidorum, acrium *thum* volatilium, allii, & caparum vapore, nec non ab omni motu corporis vehementiore, & animi maxime iracundia.

§. 10. *Secundam indicationem V. S. implet*, usus blandorum diaphoreticorum, dissipantium & humorum acrimoniam temperantium. Primi generis sunt *§ diaph. lap. 69. ☉ & alia cum camphora mixta v. g.*

Rec. *§ diaph.*
Lap. 69. pp. aa. 3ij.
☉ depur. 3j.
Camph. gr. iiij.
EE. anid. gtt. j.

M. f. pulv. de quo sumatur 3β in *∇ fl. sambuci.*

His succedunt humorum acrimoniam temperantia: quod facit *serum lactis tamarindinatum*, quod vesperi semper ad 3iiij sumi potest.

§. 11. Tandem ut *tertia indicationi* satisfiat derivandi fine *vesicatorium* in nucha applicari potest, *scarrificatio cum fonticulis* commendari. Divertendi fine etiam *purgantia clysteres* satis stimulantibus & pediluvia adhibentur ex herbis cephalicis parata.

§. 12. Externe albumen ovorum c. *∇ ros. conquassatum* applicari poterit, vel *mucilago cydoniorum cum camphora, saccharo h, atque croco maritani*, & tepide applicari. Item *infusiones croci metallorum*, & *collyria ex ∇ rosarum, tut. &c.*

CASVS IX.

De

ANGINA

Historia.

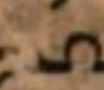
Vir 30. annorum temperamenti sanguineo cholericus in convivio quodam vino incalescens, & post modum auræ frigidiori sese exponens
 (Pp)

exponens subito deglutiendi, & respirandi difficultate corripitur paulatim ingravescente. Hæc intra paucas horas adeo invalescit, ut omnem quem assumit potum naribus rejiciat, & non nisi erecto capite spiritum ducat. Collum tumet, & intense calet, fauces rubent, & siccae sunt. Pulsus adest celer, & frequens, urina intense tincta. Sitit intensissime, & cum potum non possit assumere etiam atque etiam petit auxilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Hic affectus est *Angina* sive inflammatio musculorum colli. Dicitur ita ab *ἀγχω* strangulo, quia deglutationem impedit, & respirationem tollit. Commode autem definiri potest quod sit inflammatio musculorum faucium a stagnatione humorum circulantium orta.

§. 2. Adesse autem hunc affectum demonstrant 1. *essentialiter inherentia* deglutiendi, & spirandi difficultas, quæ adeo invalescit ut potum naribus rejiciat, & erecto cervice ducat. Huc tumor colli accedit, calor, rubor & siccitas. Idem ostendunt 2. *ex antecedentibus* ætas consistens, temperamentum sanguineo cholericum, abusus vini & auræ: nec non 3. *consequentia* pulsus celer & frequens, urina intense tincta, sitis intensa &c. quæ omnia teste experientia Angina laborantibus accidere solent.

§. 3. Partem ab hoc morbo affectam fauces constituunt, musculi scilicet pharyngis cum larynge sive capite asperæ arteriæ, interdum etiam musculi colli afficiuntur.

§. 4. Quod causam proximam attinet, formalis est stagnatio humorum in his partibus, sive circulatio impedita & sufflaminata: materialis sunt sanguis, & lymphæ particulis acris & biliosis abundans.

§. 5. Sponte exinde fluit *connexio ratioq; symptomatum*. Deglutiendi, & respirandi difficultate corripitur adeo ingravescente ut potum naribus rejiciat, & erecto capite spirer. Causa hujus rei est laryngis & pharym-

pharyngis intumescencia, qui aeri, & potui vias intercludit. *Collum porro tumet, intense calet, fauces rubent, & sicca sunt.* Hæc sunt inflammationis signa pathognomonica, & illius effectus. *Pulsus est celer & frequens* ob motum sanguinis auctiorem has partes liberare molientem. *Urina est intense tincta cum siti magna:* ob defectum humida calore & motu dissipati, & particulas Θ ino Δ cas quæ a calore exaltantur.

§. 6. Ansam huic malo ex *causis occasionalibus* præbuit ætas consistens, & temperamentum sanguineo cholericum. Incallescencia a vino, & auræ frigidiori expositio: quæ motum sanguinis sufflaminarunt, illumque stagnare fecerunt.

§. 7. Quod *prognosis* concernit, notandum erit omnem Anginam esse periculosam, & facile lethalem evadere posse cum primis cyananchen. Clausis enim viis æger suffocatur, & sine aere vivere nequit. Interim cum æger adhuc viribus constet & malum adhuc in principio sit optima quoque speramus.

§. 8. Interim cura maturanda erit, & sequentibus indicationibus expedienda, 1. *removeantur cause externæ* humores stagnantes in motum agantur & resolvantur & 3. *si hæc fieri nequeunt suppurentur.*

§. 9. Quod *primam indicationem* attinet diæta legitima erit præscribenda ab adstantibus æque ac ægroto observanda. Opera itaque ante omnia erit danda ut corpus ægri in moderato calore detineatur, hinc omni studio vitetur calor lecti, & hypocausti nimius: cum nimius calor, & nimium frigus in omnibus inflammationibus noceant. *Alimenta porro adhibeantur humectantia. Potus assumatur tepidus, nec frigidus, & quidem exigua in quantitate.* Clysteribus emollientibus, & lubricantibus *alvus* aperiatur. *Motus* vitetur omnis, corpusq; & animus *inquieta* detineantur, ut humores stagnantes commode possint resolvi.

§. 10. Quod *secundam indicationem* attinet V. S. sub lingua mature instituat, & si opus fuerit etiam major aperiatur pro modulo inflammationis, aliarumq; circumstantiarum. Facta V. S. ne humores ad suppurationem tendant statim *diaphoretica blandiora, fixiora* in usum vocentur, & totius morbi decursu cum Θ & camphora continentur.

Rec. Tr. Bez. Mich 3ij.

EE. succin.

Lignor. aa. ʒj.

Anodyn. ʒß.

M. d. ad vitr. S.

Essenz zu 30. Tropffen. vel

Rec. ▽ Card. Ben.

Scorzon.

Papav. errat.

Fl. Samb.

Scabios. aa. ʒj.

Mandib. luc. pisc. ʒj.

‡ Diaph. ʒj.

Elix. peēt. ʒß.

Extr. Liquir.

Scorz.

Scabios. aa. gr. vj.

Syr. pap. errat. q. s.

M. d. cochleatim.

Externe etiam gargarismata & Emplastra adhibeantur. v. g.

Rec. Rad. Alth.

Malv.

Liquir. aa. ʒß.

Hb. Prunell.

Scabios.

Card. Bened. aa. m. ʒj.

Caric. pingu. no. vj.

Incis. contus. coqu in f. q. ▽ simpl. colat.

Rec. Hb. ʒß.

Syr. papav. errat.

Dia. mor. aa. ʒß.

Lap. prunell. ʒj.

M. f. gargarisma. It.

Rec.

Rec. Empl. de melilot. ʒj.

Sperm. cet. ʒiʒ.

Camph. gr. iiij.

♂♂ Scorpion.

Amygd. d. aa. q. s.

M. f. Empl. collo imponendum.

§. II. Pro tertio scopo si materia suppurata videtur conveniunt decocta pectoralia & traumatica v. g.

Rec. Rad. chin.

Liquirit.

Symph. maj. aa. ʒj.

Hb. pulmon.

Veron.

Tussilag. aa. m. j.

Fl. pap. errat.

Bugloss.

Borrag. aa. p. j.

Passul. maj.

min. aa. ʒʒ.

Sem. Anis.

Fœnic. aa. ʒiʒ.

Incis. contus. d. s.

Species zum Tranck.

CASVS X.

De

PLEURITIDE.

Historia.

Milles quidam gregarius præsidarius intensissimo æstatis fervore conis lusoriis sese exercens, indeque summe incal-

(Pp) 3

scens

scens haustum ∇ frigidae satis largum ingurgitat sitim non minus, quam calorem illo mitigaturus. Paulo post dolore lateris punctorio intensissimo corripitur cum respiratione difficili & tusi. Facies rubet, & turget, Pulsus est fortis & celer, urina rubicunda. Uxor in summis angustiis constituta medicum vocat praesidiariam, & ab eo petit consilium.

RESOLUTIO.

§. 1.

Phaenomena in hoc casu recensita demonstrant hunc militem laborare *Pleuritide*. A Celso vocatur dolor lateris punctorius, & definiri potest quod sit *inflammatio pulmonum superficialis conjuncta cum febre acuta, dolore punctorio hujus vel illius lateris, tussi, & sputo cruento, vel etiam purulento*.

§. 2. Praesentiam hujus affectus declarant 1. *Essentialiter inhaerentia* dolor lateris punctorius intensissimus, & respiratio difficilis, Ex *antecedentibus* intensissimus aestatis fervor, & motus quo valde incaluit, nec non aqua frigida copiose, & subito hausta massam sanguineam ad coagulationem disponens. Idem denique 3. faciunt *consequentia* rubor & tumor faciei, pulsus fortis, & celer cum urina rubicunda.

§. 3. *Pars affecta* est pleura non tantum, sed & superficies, & exterior pulmonum tunica: id quod non tantum patet ex sectionibus pleuriticorum, verum etiam ex ejectione materiae purulentae atque cruentae: quae si subsisteret inter pleuram, & musculos quomodo ad pulmones accedere posset.

§. 4. *Causa proxima formalis* est stagnatio sanguinis in his partibus, & *materialis* sanguis ipse stagnans, & ab acido plus minus coagulatus.

§. 5. Sponte inde fluit *ratio symptomatum* superius recensitorum. *Dolore lateris intensissimo* corripitur a sanguine has partes premente & extendente, *cum respiratione difficili* ob spasmodicam fibrarum in musculis thoracis contractionem. Reliqua symptomata a febre oriuntur cum pleuritide ut plurimum conjuncta.

§. 6.

§. 6. *Causa remota* etiam in casu recententur. Potissimum inter illas locum occupat refrigeratio post motum, & calorem subitanea, quæ motum sanguinis impedit illumque stagnare facit.

§. 7. *Prognosis* malum periculosum esse notat, quia est acutum, & pars affecta cordi vicina. Quoniam tamen a causa externa oritur, & medico in principio innotuit, haud difficilem ejus curationem promittimus.

§. 8. *Cura* itaque erit maturanda, & sequentibus indicationibus perficienda, I. *remotis causis externis* II. *humores in motum agantur, & stagnantes resolvantur & dissipentur* & III. *reliquia suppurentur partesque laesæ in integrum restituantur.*

§. 9. *Primam* implet Diæta conveniens. Temperatus inde calor lecti, vel hypocaufti omnium optimus est, & vitandus aer semper nimis calidus, & nimis frigidus. *Victus* ut in omnibus: acutis sit tenuis, & loco potus ordinarii decoct. rad scorzon. pass. min. additis pugillis aliquot fl. papav. errat. est egregium. Porro præstat ut in omnibus inflammationibus, ita etiam in pleuritide *a'vum* habere suppressam quam laxant: quæ si tamen aperienda clysteribus id fiat non laxantibus, aut purgantibus. Exulet denique *motus*, & in lecto *quietus* degat patiens, & calide se regendo humorum circulationem, & transpirationem insensibilem promoveat. *Somnus* denique omni modo procuretur, simulque caveatur ab omnibus *animi commotionibus*.

§. 10. *Secundæ indicationi*, præmissa V. S. diaphoretica anti-pleurica cum Bezoardicis mixta satisfaciunt. v. g. CC. sine Δ e, Mand. luc. pisc. dentes apri pp. ebur. sine Δ e horumque Θ ia volatilia Θ , camphora Ther. cæl. Item semina expulsiua napi, citri, card. ben. Mar. quæ in aquis convenientibus, fumar. card. ben. fl. samb. scabios. vario modo propinari possunt v. g.

Rec. pulv. Bez. $\mathfrak{z}$ j
Dent. apr. pp.
Lap. 69. pp. aa $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$
 $\mathfrak{E}$ nar. pp. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$
Camph. gr. iij

M. f. p. in IV. part. dividendus & statim post V. S. ∇ Card. Ben. exhibendus expectando sudorem. Vel in forma mixturæ.

Rec.

Rec. ▽ funar.

Scabios.

Fl. samb. aa ʒj.

CC. s. ▽ pp.

Mand. luc. pp. aa ʒj

Dent. apr. ʒʒ

Syr. Bapav. errat. q. s.

M. f. potio

S.

Stillendes und zertheilendes Træncklein auf dreymahl zunehmen, und sich darauf vvarm zuzudecken.

Vel

Rec. Sem. card. ben.

Mar.

Napi.

Citri aa ʒj

F. cum ▽ card. ben.

Mar.

Fumar.

Scorzon. aa ʒj

S. a. Emulsio add.

Mand. luc. pisc. ʒjʒ

Sach. perl. par.

S.

Stillend, und zertheilende Milch auf viermal zunehmen und darauf zu schvizen.

Externe conveniunt Empl. diaphor. Myns. de cumino & unguenta varia. v. g.

Rec. Ungt. di alth. ʒʒ

℞ Irin. ʒij.

M. f. linimentum lateri dolenti calide affricandum.

§. II. Juxta tertiam indicationem thoracica, & bechica in usum erunt vocanda: de quibus videatur Bohmius in offic. med. p. m. 323. nec non traumatica & balsamica: ex quibus varia decocta pectoralia parari possunt v. g.

Rec. Rad. symph. maj. ʒj

Liquir.

Chin.

Chin. aa ʒij

Hb. tussilag.

Veron.

Hedr. ☐ ʒr. aa mj.

Sem. anis.

Fenic. aa ʒij

Incis. contus. coq. in f. q. ☐ symplic. colat.

Rec. ʒ ij

Syr. de symph. Fern. ʒij

S.

Heilender Brust-Tranck darvon Morgens Mittags und Abends
ein Wein-Glass voll laulich zu nehmen.

Rec. Bals. ☐ Tereb. ʒiʒ

ʒ ʒʒ

S.

Brust-Balsam darvon alle Morgen 12. bis 15. Tropffen im obi-
gen Tranck zu nehmen.

CASUS XI.

De

NEPHRITIDE.

Historia.

Vir obæsus 50. circiter annorum post exercitationes justo ve-
hementiores, aut levem in Dieta errorem incidit subin-
de in dolorem obtusum primo mox autem satis acutum in regio-
ne lumborum præcedente sæpe frigore, & horrore. Appetitus
simul deficit cum vomitu, & torminibus abdominis in signibus.
Adsunt prætereacardialgia, & anxietates cordis insignes ut quo-
(Qq) usque

usque se vertat quiescere non possit. Urina est crassa & quasi sanguinea, in qua olim quandoque arenulas, & materiam quandam viscidam excreverat: quæritur quid faciendum?

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus præsens quoniam sedem suam in regione lumborum potissimum habet, quin inter *dolores nephriticos* referri queat nullus dubito. Id enim phænomena in hac historia recensita satis superque declarant. Hoc faciunt autem potissimum (1) *essentialiter inbærentia* vel concomitantia dolor in regione lumborum satis acutus cum frigore, & horrore interdum occurrente. Porro hoc probant (2) *ex antecedentibus* habitus corporis obœsus, exercitationes justo vehementiores, & alii errores, & denique (3) *ex consequentibus* appetitus dejectus, vomitus, tormina abdominis, cardialgia, urina crassa, & rubicunda: quæ omnia de præsentia nephritidis testantur, illamque nihil aliud esse indicant, nisi *præternaturalem sanguinis & aliorum humorum congestionem in renibus, conjunctam cum dolore in regione lumborum acuto, febre, aliisque symptomatibus.*

§. 2. *Pars affecta* sunt renes præcipue autem partes illorum membranosæ, & nervæ, tubuli scilicet urinarii, plexus nervorum, pelvis & ureteres. Constat enim exterior illorum substantia ex minutissimis vasculis, & glandulis, ex qua ductus excretorii urinosi valde exigui emergunt, qui undique a renum circumferentia versus pelvim deducti, & in progressu in fasculos collecti carunculas papillares constituunt. Singulæ istæ carunculæ excipiuntur fistulis membranaceis in pelvim desinentibus. Ab his incipit cavitas insignis seu pelvis membranacea in ureteres desinens. Quando itaque pars una, vel altera, ex quibus renes componuntur, afficitur, reliquæ per consensum simul patiuntur.

§. 3. *Causa huius mali proxima* eaque *formalis* est renum inflammatio partiumque nervearum, membranacearum, & fibrosarum

compressio, & contractio: *materialis* autem sunt humores stagnantes, & irritantes.

§. 4. Hac ratione etiam *symptomata* in casu recensita facile possunt explicari. Inter hæc eminent *tormina abdominis, appetitus dejectio, & vomitus*, quæ ortum suum a spasmodica contractione nervorum renalium habent e plexu meseraico in renes, intestina, & stomachum distributorum. *Dolor* sentitur admodum *acutus* a compressione, & distensione partium subjectarum. *Præcedit horror, & frigus* a commotione humorum febrili simul conjuncta: *urina autem est crassa, & rubicunda* a calore, & materia viscida in renibus contenta.

§. 5. Inter *causas remotas* exercitationes justo vehementiores, & error in diæta eminent: quæ ansam & occasionem huic malo dederunt.

§. 6. Quoad *prognosin* notandum hoc malum admodum esse periculosum, & molestum, cum renum perenchima destructum Hæctica, & alia mala sequi soleant. In præsentī casu autem minus periculosum esse videtur, quoniam *symptomata* non adeo sunt vehementia. Hinc etiam spes quædam salutis & reconvalescentiæ adhuc superesse videtur.

§. 7. Ut hæc obtineatur *cura* maturanda erit, & sequentibus indicationibus perficienda I. *Remotis causis externis* II. *dolores in paroxysmo leniendi sunt* & III. *extra illum humores stagnantes resolvendi, & eliminandi.*

§. 8. *Primus scopus* legitimam rerum VI. non naturalium administrationem sibi vendicat. Eligatur itaque hunc in finem *aer temperatus, ususque ciborum acrium, & sforum, acidorum vitetur.* Abstineat porro ab usu vini, & potus sæculenti. *Alvus* servetur aperta, & corpus in inquiete detineatur. *Motus enim corporis* vehemens noxius est, nec non & ira, & alia *animi pathemata* inordinata.

§. 9. *Secunda indicationi* inserviunt *clysteres* V. S. & alia demulcentia V. g.

Rec. Rad. Alb.

Malv.

Lil. Alb. aa. ʒβ.

Hb. melilot.

(Q q) 2

Dialys

Qialis

Pariet. aa m̄j

Fl. papav. errat.

Chamom. aa p. ij

Θ gemm. 3ij

Incis. contus. coqu. in s. q.

▽ simpl. tunc collatura.

Rec. $\mathbb{H}\beta$

Terebint. in vitell. ovorum solut.

Sach. Thom. aa 3β

D. cum instrumento pro adulto.

In usum porro vocetur V. S. ad revellendum in pede aut brachio instituta, externe regio lumborum inungatur sequenti.

Rec. Ungt. dialth. Fern. 3j.

80 Amygd. d. 3ij

Scorp. 3ij

M. f. l. a. linimentum regioni lumborum inungendum.

§. 10. Ut tertiam indicationem obtineamus diaphoretica anti spasmodica, diuretica, & lithontriptica in usum vocanda sunt.

Prioris generis sunt $\mathbb{H}$ diaph. lap. 69. manat. succin. alb. mand. lac. pisc. $\odot$ & camph. quæ cum aquis convenientibus fumar. scabios. fl. papav. errat. petroselin. & aliis sub varia forma exhiberi possunt.

Rec. Lap. 69. pp.

Succin. alb. pp. aa. 3j.

$\odot$ depur. 3β

Camph. 3β

M. f. pulv. div. in 6 part. æqu.

S.

Stillende Pulver darvon alle vier Stunden in beykommendem Wasser eins einzunehmen.

Rec. ▽ Fumar.

Petrosel.

Fl. Pap. errat.

Malvat. lunip.

Syr. dialth. Fern. aa. 3j

M. S. Wasser zum Pulver.

His succedunt diuretica, & lithontriptica e. g. $\circ\circ$ Amygd. d. carv.
nucum cum vitell. ov. & ∇ conveniente in emulsionem redactum. v. g.

Rec. $\circ\circ$ Amygd. d. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$

Terebinth. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

Solv.

In vitell. ov. adde

∇ petrosel.

Fragor.

Haliacac. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$

Syr. di. alth. Fern. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$

M. d. S.

Stillende und treibende Milch öffters einen Löffel voll darvon
zu geben, zuvor aber vwohl umzuritteln. Vel

Rec. Tr. $\mathfrak{g}$ $\square$ fat, $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$

$\sim \Theta$ $\ast \mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$

EE. op. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$

Treibende Essenz darvon Morgens 25. und Nachmittags 30.
Tropfen in vvarmer Brühe zu nehmen.

CASUS XII.

De

HAEMOPTYSI.

Historia.

Mercator Francofurtensis valetudinarius, macilentus, strig-
osus & anhelosus Schvvalbaci acidularum curam aggre-
ditur, easque per aliquot dies hauriens, & abhinc motu solenni
se exercens nescio quem calorem, & halitum circa pectus sen-
tit cum aliquali respirandi difficultate, atque tussi primam levi,
qua sub acidularum usu aucta sanguinem floridum exspuit, reji-

(Lq) 3

cit-

citque, adeo ut natabilem inde virium jacturam persentiret, lectoque affixus succumberet. De sua igitur salute sollicitus aliquot medicorum tum presentium opem efflagitat, eosque simul consulit an rebus sic stantibus curam inchoatam continuare possit nec ne?

RESOLUTIO.

§. I.

Hic affectus a medicis dicitur Hæmoptoe, vel *Hæmoptysis*. Nomen habet ab αἷμα sanguis & πλῆω spuo, quia sanguinem per os, & sputum patientes rejiciunt. Definiri potest quod sit *rejection sanguinis cum tussi ex pulmone, thorace, & aspera arteria.*

§. 2. Hujus affectus præsentiam declarant, 1. *Essentialiter inherentia* augmentum tussis, & sanguinis floridi rejectio. 2. *Antecedentia* habitus corporis strigosus, macilentus, & anhelosus, usus acidularum & motus solennis. 3. *Consequentia* notabilis virium defectio, & lecti custodia.

§. 3. *Subjectum* seu pars affecta sunt pulmones, & aspera arteria, quæ organa respirationi dicata sunt.

§. 4. *Causa proxima formalis* est erosio vasorum, hancque sequens extravasatio sanguinis in illis contenti: materialem sanguis particulis acribus imprægnatus constituit.

§. 5. Ex hætenus dictis *ratio symptomatum* facile reddi poterit. *Calorem & halitum circa pectus sentit cum quadam respirandi difficultate* ob congestionem sanguinis in pulmones factam, hosque nimis extendens. *Tussit porro, & sanguinem floridum ejicit.* Causa harum rerum acrimonia sanguinis fuit has partes irritans, sanguisque extravasatus seriatu ejiciendus. *Notabilem virium jacturam persentiscit* ob nimiam sanguinis evacuationem, qua ~ depauperantur, vigorque partium cedit.

§. 6. *Cause occasionales* hujus mali habitus corporis strigosus, macilentus & anhelosus fuit. Huc acidularum usus accedit & motus solen-

solennis: quæ sanguinis motum intenderunt, ut vasa in pulmonibus roderet & rumperet.

§. 7. Quod prognosin attinet notandum erit hoc malum facile sequi posse phtisin, pulmonum corruptionem, & plenariam erosionem.

§. 8. Cura itaque maturanda erit, & sequentibus indicationibus perficienda tam in, quam extra paroxysmum.

§. 9. In paroxysmo sanguinis ejectione sistenda erit V. S. in brachio vel pede instituta, interne simul dando adstringentia, & opiata, quibus si sanguinis fluxus, & exspuitio fugata reliquus extravasatus disjiciatur & grumofus resolvatur. Priori scopo inserviunt sequentia v. g.

Rec. ▽ Burs. pastor.

Fol. querc. aa ʒijß

℞ sigil ʒj

Trochisc. de carrabe ʒj

Syr. papav. errat.

Portulac. aa ʒß

M. d. S.

Anhaltentendes Træncklein auf dreymahl zu geben.
Posteriori sperm. cet. lap. 69. ①, & alia inserviunt v. g.

Rec. Pulv. stipt. rubr. ʒj

Croc. ʒ adstr.

Lap. 69. pp. aa ʒj

Laud. op. gr. iij

M. d. pro 4. dosibus. Vel

Rec. Elix. peēt. ʒij

EE. traumat. ʒij

Mastich. ʒß

Anod. ʒß

M. d. 25. Tropffen auf einmahl.

§. 10. Extra paroxysmum apertum sigilletur, & partes roborentur consolidantibus remediis. v. g.

Rec. Rad. consol. maj.

Diptamn. aa ʒß

Mb. agrimon.

Per

Per fol.
Prunell.
Scabios. aa. m. j.
Fl. Hyper.
Ros. Rubr.
Symph. aa. p. ij.
Sem. Anis.
Fœnic. aa. ʒij.

Incis. contus. coqu. in s. q. ∇ simpl. tunc.

Rec. *Colat. mens. j.*
Syr. dialth. Fernel. ʒij.

S.

Heilender Brust-Tranck, darvon cœffters ein Weinglass voll.
 Possunt etiam pro re nata in hac potione sumi evacuantia, aperientia, & antispasmodica.

§. 11. Tandem etiam cavendum, ne diæta minus recte observata medicamentorum efficaciam illudat. Hinc rejectis protinus acidulis omne frigus, ventique septentrionales vitentur, nec non *acer* nimis calidus, & æstuosus. Ita quoque abstinendum est a *cibis* piperatis, aromaticis & supra modum calidis acidis, vel Θ sis; nocent quoque vinum, & omnes liquores ætuosi: vinum rubrum tamen concedi potest moderate sumptum. A terrore porro sibi caveat patiens nec non ab omnibus *animi*, & *corporis commotionibus*.

CASUS XIII.

De

APOPLEXIA

Historia.

Senex LXX. annorum temperamenti melancholici, aceta-
 rius nimium indulgens tempore hyemali nescio quam capitis gra-
 vita-
 vita-

vitatem experitur cum vertigine aliquali sæpius recurrente. Omnia vero insuper habens tandem subito in terram concidit ut humi bos nihil audiens, aut videns nec vellicationes sentiens partibus flaccidis, & omni motu destitutis. Respiratio est difficilis cum stertore, pulsus tardus & magnus. Adstantes de vitæ ejus solliciti petunt consilium.

RESOLUTIO.

§. 1.

Affectus hic quo senex noster laborat est *apoplexia*. Dicitur ita ἀπὸ τοῦ ἀποπλεῖν a percutiendo, quoniam illa laborantes de cœlo quasi percussi videntur, & definiri potest quod sit *cessatio functionum animalium, orta a motu & tuum depravato, conjuncta cum sensuum abolitione, stertore, motus depravatione, & aliis symptomatibus.*

§. 2. Huic vero affectui obnoxium esse ægrotum nostrum patet ex symptomatibus essentialiter inhærentibus sive concomitantibus, antecedentibus, & consequentibus. Sic ex 1. *essentialiter inhærentibus* probant hoc lapsus subitaneus in terram, sensuumque privatio, quæ 2. *cum antecedentibus*, quorum ætas senilis spectat, temperamentum melancholicum, creber usus acetariorum, & tempus hyemale, gravitas item capitis, & vertigo ceu præcursores hujus affectus & 3. *Consequentibus* respiratione sc. difficili, stertore, pulsu tardo & magno conjuncta, Apoplexiam adesse satis superque declarant.

§. 3. Pars primario ab hoc morbo *affecta* est medulla oblongata, quæ principium nervorum esse solet. Nec hæc sola afficitur, sed cerebrum etiam cum nervis suos patitur manes, quæ & animales separant, vehunt, motusque organon existunt.

§. 4. *Causa proxima* hujus mali eaque *formalis* est motus & tuum in cerebro, & systemate nervoso depravatus, dependens a denegato illorum influxu tam in sensorium commune, quam in nervorum paria sensus, & motus præsidia. Sufflaminasse autem horum

rum motum, tanquam *causa proxima materialis*, sanguinem stagnan-
tem, & plusminus coagulatum *Boyleus* vult in tractatu de Apoplexia.

§. 5. Clare inde, & distincte *symptomata explicari* possunt, in
præsenti casu recensita. *Gravitationem* sc. & *dolorem gravativum capitis*
experitur ob distensionem, & obstructionem pororum plexus cho-
roidæi, & quoniam hæ partes crassiores superficiem ventriculorum
concavam oblinunt, porosque ita obstruunt, ut animales secun-
dum lineam rectam non possint progredi sed motu circulari, men-
tique talem motum imprimant, tilla postmodum omnia visibilia cir-
cumgirari judicat, unde *Vertiginem* experitur. Auctis denique his ob-
structionibus *in terram concidit*, & *motus omnis perit*, *respiratio est diffi-*
cilis cum stertore, ob lympham in aspera arteria restagnantem, acri-
que viam intercludentem.

§. 6. *Causas remotas* quod concernit, illarum etiam in præ-
senti casu fit mentio. Sunt autem ex rebus naturalibus ætas senilis,
quæ ipsa morbus est, temperamentum melancholicum, & ex nomi-
naturalibus creber usus acetariorum, & tempus hyemale: quæ o-
nia plurimum valent ad Apoplexiam producendam, & stasim massæ
sanguineæ inducendam.

§. 7. *Prognosis* affectum admodum periculosum esse innuit.
Apoplexiam levem enim solvere est difficile, fortem impossibile,
cum & curata facile recidivet, & subito mortem inferat. Quoniam
autem æger adhuc respiret, & arteriæ pulsant, spes quædam adhuc
superest, & medicationi locus relictus.

§. 8. Omne *curationis* negotium in eo potissimum consistit ut
I. *causæ externæ removeantur*. II. *Æger excitetur, excitatus reficiatur* &
III. *a novo paroxysmo præservetur*.

§. 9. *Primæ indicationi* satisfit diæta legitima ordinata. Ante
omnia itaque æger a frigore defendatur, & in loco lucido & sereno
detineatur. Abstineat ab omnibus vaporosis suaveolentibus, &
volatilibus, ab alliaceis, capis, *VS*, vino dulci, & copioso. Por-
ro pedes lectis vel integumentis probe sunt muniendi, ægerq; in po-
situra media minus autem erecta, & declivi detineatur. Vitet omnes
animi, & corporis graviores commotiones.

§. 10. Fine excitandi naribus applicentur odorifera cephalicæ
v. g.

Rec. ∇ Camph $\mathfrak{z}\beta$.
 $\ominus^*$ $\mathfrak{z}\text{ij}$.
 $\odot$ rut.
 Caryoph. aa. gtt. vj .
 M. d. S.

Eufferlich in die Nase zu streichen, und in die Schläffe zu reiben.

Infundi etiam possunt vomitoria, & clysteres in usum vocari v. g.

Rec. Syrup. Emet. A. S. $\mathfrak{z}\beta$.
 $\square$ Emet. gr. j .

M. d. S. Safft einzuschütten.

Hoc vel aliud clyisma etiam injici potest v. g.

Rec. Rad. lil. alb.
 Angel. aa. $\mathfrak{z}\text{j}$.
 Hb. Majoran.
 Salv.
 Origan. aa. m. j .
 Fl. Anth.
 Lil. convall. an. p. ij .
 Colocynth. in pea. lig. $\mathfrak{z}\beta$.
 $\ominus$ Gem. $\mathfrak{z}\text{j}$.

Incis. contus. coq. in f. q.

∇ Simpl. colat.

Rec. $\mathfrak{H}\text{j}$.
 ∇ Bened. Rul. $\mathfrak{z}\text{ij}$.

M. f. clyisma d. tepide cum instr. pro adulto.

Ufu interno conforandi fine hæc vel alia mixtura adhiberi poterit v. g.

Rec. ∇ Lil. convall.
 Fl. til.
 Naph. aa. $\mathfrak{z}\text{ij}$.
 $\mathfrak{A}$ Ceras. nigr.

(Rr) 2

$\ominus^*$

⊖ * aa. ʒj.
 EE. Succin.
 Castor.

Conf. Alkerm. aa. ʒj.

Syr. cort. citr. ʒβ.

M. f. potio d. cochleatim.

§. 11. Fine præservationis leniora purgantia, vel etiam blandiora sudorifera in usum vocentur, & cum cephalicis, & ant apoplecticis aliquandiu continuentur. Hinc 1.

Rec. Extr. panchym. Croll.

Resin. lign. Al.

Ladan.

Benz.

Troch. Alhand.

⊖ Succin.

♀ d.

Balsam. peruv. aa. ʒj.

M. f. c. f. q. EE. castor. ex ʒj. pil. XIV. S.

Laxirende Haupt-Pillen, darvorn alle Abend 14. einzunehmen. 2.

Rec. ⊖ vol. ʒos. Sylv. ʒij.

EE. Succin.

Castor.

Lign. Al. aa. ʒj.

S.

Hauptsterckende Essenz, darvon Morgens und Nachmittags 35. Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen. 3.

Rec. Hb. Beron.

Lavend.

Majoran. aa. m. j.

Fl. Anth.

Spic.

Ros. rubr. aa. p. ij.

Incis.

Incis. d. ad chart. S.
Species zum Häubchen.

Rec. ∇ Apopl. $\mathfrak{z}$ j.
Mosch.
Ambr. aa. gr. j.
S.

Spiritus die Species zum Häubchen darmit anzufeuchten.

CASVS XIV.

De VERTIGINE.

Historia.

Viro cuidam sexagenario constitutionis pituitosæ cum ab aliquot septimanis, & quidem hyemali tempore quandam ad motum tarditatem, & pigritiem cum gravitate capitis, auriumque tinnitu sensisset ante triduum in museo obambulaturus pleraque objecta in gyrum circumrotari visa sunt, visusque adeo obtenebratus ut nisi a recepto illico baculo se sustinuisset protinus in terram concidisset. Quæ molestia illum adhuc affligit exiguo quietis intervallo concesso: & licet in partibus corporis inferioribus præter supra dictam lassitudinem nihil incommodi sentiat, interea tamen gravitati illi capitis tinnitus aurium accessit cum olfactus lesione somnoque profundo. Metuens ergo pejora petit consilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Qui facile titubat, facile cadit. Idem in hoc affectu accidit. Quem ideo *vertiginem* esse dicimus. Nomen habet a vertendo quia non tantum ipsi sibi; sed & objecta quævis externa circumgiri videntur. Præsentiam ejus demonstrant ex *essentialiter inhaerentibus*, objectorum in motum circulatorium rotatio, obtenebratio, lapsus in *ſ*, ex *antecedentibus*, ætas senilis, constitutio pituitosa, & tempus hyemale, tarditas ad motum & pigrities, gravitas capitis, auriumque tinnitus, & denique ex *consequentibus* lassitudo continuans & capitis gravitas, olfactus læsio, somnusque profundus.

§. 2. *Subiectum causa* est oculus & cerebrum: *Symptomatis* autem tunica retina & spiritus animales.

§. 3. *Causa proxima formalis* est vitiosa spirituum undulatio & crispatio tunicae retinae: *causa proxima materialis* autem sunt humores turbulenti, & acidi originem ex stomacho & hypochondriis producentes.

§. 4. Sponte inde fluit *connexio ratioque symptomatum* in hoc senec observatorum. Adest enim ad motum tarditas & pigrities cum gravitate capitis & tinnitu aurium ob paucos & crassos spiritus ad motum ineptos, humoresque segnius per meningum tubulos motos. Objecta porro in gyrum circumrotari visa sunt, oculi adeo obtenebrati, ut in terram concidisset. Causa hujus rei sunt particulae heterogeneae spiritibus permixtae, illosque in motum circularem rapientes, unde mens concipit ideam motus circularis, cum primis si ab iisdem tunica retina crispetur & irritetur. Hæc molestia autem illum adhuc affligit, quia hæ partes à spiritibus nondum sunt separatae, & e corpore proscriptae.

§. 5. *Causae occasionales* hujus affectus, ætas senilis fuerunt ubi pauci spiritus generantur, constitutio pituitosa, & tempus hyemale, quæ plurimum valent ad hujusmodi humores producendos.

§. 6. Quoad *prognosin* hic morbus in senibus non est negligendus. Solet enim certus prodromus esse apoplexiæ. Recens autem facilioris est curationis, quam inveterata.

§. 7. *Curatio* duplex erit, alia in paroxysmo, alia extra illum. In paro-

paroxysmo ager ad quietem disponatur, & spiritus animales a motu insolito revocentur per clysteres acriores, & specifica in superioribus descripta.

§. 8. Extra paroxysmum ad causam respiciatur, eaque evacuetur ex ventriculo & intestinis tam purgantibus quam emeticis in superioribus descriptis. Porro cura continuetur specificis antidini-
cis, radice Doronici scilicet, succinatis, castoreatis, & aliis.

CASVS XV.

De

MALO HYPOCHONDRIACO.

Historia.

Vir circiter XL. annorum, temperamento melancholico, facieque pallida præditus, vitæque sedentariæ a plurimis annis asuetus sæpe cruditate stomachi & dolore laborat, flatibus in abdomine laborantibus vexatur, iisque magis, si alvus, quæ ut plurimum obstructa est, contumacior fuerit. Adsunt rugitus & murmura Hypochondriorum, in quorum sinistro dolor obscure pungitivus sæpe percipitur, quem anxietates præcordiales concomitantur. Quandoque etiam e partibus inferioribus aliquid sursum in gulam usque tendere videtur, quod deglutioni obstat. Acidulis Schwalbacensibus cum levamine usus est, attamen morbus penitus curatus non est, ideoque ulterius consilium petit.

RESOLUTIO.

§. I.

Consideratis omnibus ac singulis Symptomatibus & circumstan-
tiis ægrotum hunc affligentibus, cuius facile patebit, ægrotum
hunc

hunc laborare. *Malo hypochondriaco*: quod a loco, in quo hospita-
tur nomen accipit. Ab aliis a flatibus conjunctis malum flatulen-
tum & a Chemicis ☐ hypochondriorum nominari solet, & commo-
de definiri potest, quod sit affectus Spasmodicus syndrome gravissi-
morum symptomatum stipatus, & ex vitio viscerum abdominis ori-
ginem trahens.

§. 2. Hujus affectus præsentiam demonstrant (1) *Essentialiter inherencia* sive concomitantia; dolor in sinistro hypochondrio obscu-
re pungitivus cum sensu globuli in gulam usque ascendentis & de-
glutitioni obstantis. Idem faciunt (2) *Consequentia*, anxietates scili-
cet præcordiorum, spasmodica intestinorum contractio, flatus, alvi
adstrictio & alia. Et hæc omnia confirmant (3) *Causæ antecedentes*,
ætas nimirum consistens, temperamentum melancholicum, facies
pallida & vita sedentaria: quæ omnia malo hypochondriaco la-
borantibus famuliter accidere solent.

§. 3. *Subjectum* hujus morbi sunt intestina tam crassa quam
tenuia, cum mesenterio: Causa autem in ventriculo, vena portæ
& meseraicis ut plurimum latere solet.

§. 4. *Causa proxima formalis* est motus sanguinis impeditus per visce-
ra abdominis; *Materialis* autem sanguis crassus & densus, nec non
alii humores corrupti.

§. 5. Sponte inde fluit *ratio symptomatum* in casu præsentī re-
censitorum. A sanguine enim copioso & impuro circa abdominis
viscera congesto motus spasmodici effrenes suscitantur: unde *dolor*
in hypochondriis pungitivus cum anxietatibus præcordiorum & sensu globu-
li ascendentis. In vena portæ, ejusque ramis stagnans vapescit, cor-
rumpitur lymphamque stomachalem, intestinale & pancreaticam
simili vitio inquinans, *flatus, obstructions, borborygmos*, & alia sympto-
mata producit.

§. 6. Quoad *causas remotas* occasionem huic malo ætas con-
sistens præbuit, temperamentum melancholicum & vita sedentaria.

§. 7. Ratione *prognosceos* hic affectus diuturnus esse solet, & ple-
rumque incurabilis, si radices egerit, per graviores viscerum ob-
structions. Periculo quidem plerumque caret: & qui ex malo hy-
pochondriaco moriuntur, decidunt vel hectica, si personæ sicciores
&

& macilentæ, vel tumoribus œdematosis sive hydrope si corpulentiores.

§. 8. In cura causæ eo quo influunt ordine erunt removendæ; hinc (1) *imperata Dieta legitima* (2) *humores præternaturales in ventriculo & intestinis stagnantes ejiciendi, incidendi & corrigendi.* (3) *lesio viscerum & nervorum visceralibus, hepaticis, spleneticis vulgo dictis removenda.*

§. 9. *Vi primæ indicationis ante omnia, quantum fieri potest ær temperatus, & simile hypocaustum eligatur.* Fugiat præterea æger *cibos & potus noxios*: utatur vero paucis, & euchymis, qualia sunt carnes juniorum animalium, pisces nec mucosi, nec pingues, sed carnem spinosam habentes, olera diu probe cocta, ova sorbilia re-
jectis lacticiniis flatulentis aliisque in butyro fixis durioribus massis farinaceis. Potui inserviat vinum vetustum, minus acutum aut acidum, nec non cerevisia probe defecata. Alvus si obstructa sit, clysteribus aperiatur emollientibus: potus copiosus, acidum absorbentia, *lap. 69. 00. ♀ per deliquium Tr. ♀* & alia in hypochondriacis sæpius servant alvum lubricam melius, quam laxantia vel purgantia. Imperandus porro rejecta vita sedentaria & commendandus est *motus* corporis æquabilis, vires non prosterbens, ut equitatio & vectura: ubi tamen monendum quod non adeo vehemens in principio esse debeat, sed successive augeri, & ante pastum institui alvo existente aperta. Nocte præsentē absque ullis curis & meditationibus debito & ordinario tempore cubitum eat & secure obdormiscat, evitatis simul omnibus *animi commotionibus* vehementioribus.

§. 10. *Secundam indicationem* Emeticis, purgantibus, & aperientibus obtinemus: cujus generis sunt ♀ *emeticus Magnesia alba & vina medicata* ex hepaticis, & spleneticis parata. v.g.

Rec. Rad. Hipecac. ʒss

♀ Emet. gr j

⊕ lat. gr. vj

M. f. pulv. S.

Brech-Pülfferlein Morgens auf einmahl in vvarmer Brühe oder The zunchmen.

(S s)

Rec.

Rec. Amygd. d. excort. 3j

▽ fl. acac. 3ij

E. l. a. Emulsio.

Add. Magnes. alb. 3ij

M. d. S.

Laxierende Milch Morgens auf einmahl zu nehmen.

Rec. Rad. cichor.

Helen.

Polypod. aa 3ß

Hb. fumar.

Trifol. fibr.

Capill. ♀ a. m. j

Fl. acac.

Bugloss.

Borrag. aa p. ij

Fol. fenn. s. st.

Passul. maj.

Minor. aa 3j

⊖ ⊞ 3j

Incis. contus. S.

Species zu anderthalb Maafs Wein

Aperiendi fine ♂tialia, ♀ea ⊕osa & ⊖ia vol. propinari possunt

v. g.

Rec. ⊖ vol. ♂os. Sylv.

Tr. ♂tis. Zuvelff aa 3ij

EE. cort. citr.

Carminat. aa 3j S.

Oeffnende Essenz darvon Morgens und Nachmittags 30. Tropfen in vvarmer Brühe zu nehmen.

§. II. Tandem tertia indicationi stomachica nervina, conveniunt, aromatica carminativa, & alia &c.

CASUS XVI.

De

PASSIONE HYSTERICA.

Vir Experientissime!

Quantis ob invaletudinem uxoris meæ angustiis detinear verbis vix exprimere possum, breviter tamen explicabo negotium totum. Paucis abhinc diebus, cum ob operas domesticas in frigore iusto diutius commoraretur, solito magis se moveret summis abdominis doloribus parturientium non cedentibus affligebatur, qui post ∇ menth. usum quidem cessabant, ita tamen ut hactenus aliquoties redierint ea ratione ut aliquid ex abdomine ascendens sursum ad collum usque tendat ipsique suffocationem minetur. Hæc dum contingunt insignem dolorem simul tensivum in humero & brachio sinistro patitur. Cum vero vereatur, ne paralytis tandem accedat tuum, Vir experientissime! auxilium summopere implorat, quod neutiquam in ingratos collocabis. Vale.

RESPONSIO.

VIR summe Reverende! Ex tuis litteris cognovi te admodum sollicitum esse de infirmitate uxoris tuæ. Dolco quidem hac in re fortunam tibi adversam esse, sed quoniam hic affectus (quam *Passionem hysterica*m esse phænomena a Te relata indicant) omnis periculi ut plurimum expers est, Te bono animo esse jubeo. Oriuntur autem hæc omnia a spasmo, qui humeros etiam & brachia per consensum afficit: hancque ob causam nulla Paralytis inde est pertimescenda. Sed ut uxor tua ab hoc malo liberetur, Tibique hac in re satisfaciam eo potissimum erit respiciendum, ut spasmi & symptomata in ipso paroxysmo mitigentur, ulterioresque insultus præcaveantur, hunc in finem pluma, & ossa animalium accendi & naris offerri poterunt. Juvabit etiam clysterem ex oleo lini paratum

paratum infundere, aut sequentem mixturam adhibere:
v. g.

Rec. ▽ Melis.

Puleg.

Menth. aa ʒj

Hirund. c. cast. ʒʒ

EE. castor. ʒʒ

Camph. g. vj

Syr. cort. aur. q. s.

M. f. potio ori in fundenda.

Vel

Rec. ♀ ⊖ *

⊖ vol. ʒʒ of. Sylv. aa ʒʒ

EE succin.

Castor.

Aff. fatid. aa ʒij

M. d. S. Mutter Essenz zu 30. Tropffen.

Extra paroxysmum vero

Rec. Extract. panchym. Croll.

MP de succino aa ʒj

Lim ʒtis subt. pulv. ʒʒ

ʒʒ NM. gutt. iij

M. f. c. s. q. EE. castor. pil. no 60. 15. pro dosi. Thermae
etiam & acidulae in usum vocari poterunt. Hæc sunt quæ mihi ad
curationem hujus mali facere videbantur. Faxit autem Deus T.
O. M. ut hæc omnia prospere succedant, sanitatemque amissam
uxori tuæ restituat. Tibi ad omnia paratus.

N. N.

Med. Dr.

CA.

CASVS XVII.

De

EPILEPSIA.

Historia.

Puerulus dimidium annum natus corpulento habitu præditus, præterquam quod nutricem nactus sit succi plenam, & ab ea ventriculus ejus copioso lacte replebatur, quotidie quoque pulticulas ex farina & lacte coctas edere cogeatur. Hinc subito variis motibus convulsivis corripitur cum sensuum internorum interceptione digitos manuum arctissime complicat, oculos varie torquet & spuma circa os observatur. Parentes metu perculsi medicum adeunt, ejusque consilium expetunt.

RESOLUTIO.

§. I.

Sæqua judicii lance phænomena in præsentī casu recensita perpendimus, obvium facile, & manifestum erit puerulum hunc Epilepsia laborare. Id probant motus convulsivi, sensuum tam internorum, quam externorum interceptio, digitorum in manus implicatio, oculorum distortio & spuma circa os. Nec abluunt causas antecedentes sc̄ repletio ventriculi a pulte, quæ morbum hunc per consensum inferre solet.

§. 2. Partem primario affectam cerebrum statuimus fibrasque nervorum, & musculorum motrices, ex quibus universum nervosum genus contextum est. Subjectum causæ autem sunt ventriculus, & primæ viæ acido præternaturali abundantes.

§. 3. Causa proxima formalis est vellicatio, & irritatio partium
 Ss. 3. nervo-

nervosarum & musculosarum a spasmodica illarum contractione veniens : *materialis* autem acidum præternaturale in ventriculo, & primis viis collectum.

§. 4. Sponte inde fluit *connexio* ratioque *symptomatum* superius recensitorum. *Sensus* enim *interni* & *externi* intercipiuntur ob denegatum influxum spirituum in illorum organa : *digitos* autem *complicat* & *oculos* *distorquet* a spasmodica harum partium contractione, & *spuma* circa os *observatur* ab aere qui salivam concutit, in spumam vertit, & foras protrudit.

§. 5. *Causas remotas* quod attinet sunt illæ ætas infantilis, quæ ad Epilepsiam valde proclivis est, nimia repletio, quæ juxta Hippocratem ad extrema proveniens valde periculosa est, & lac cum pulpamento copiosius in ventriculo collectum facile corrumpitur, & accescit.

§. 6. Quoad *prognosin* cum hæc Epilepsia per consensum oritur levior est, nec adeo periculosa. Hinc spem salutis promittimus foreque confidimus ut æger ab hoc malo liberetur.

§. 7. Ut hoc fiat *Cura* maturanda erit, & aliter intra, aliter extra paroxysmum instituenda.

§. 8. In *paroxysmo* æger ante omnia *excitetur* remediis *anæstheticis* naribus applicandis, vel illorum infusione in os, aut inunctione spinalis medullæ. Excellit hoc fine *℞* *Θ** vel *solus*, vel cum aliis roboratus. v. g.

Rec. *▽ Anhalt.* ʒβ.

℞ *Θ** ʒj.

◊◊ *Rut.*

Cinnamomi aa. gtt. iij.

M. & naribus applicetur.

Præterea pollices ex manibus extrahantur, & os aperiatur cui sequens, vel alia mixtura in fundatur. v. g.

Rec. *▽ ceras. n.*

Lil. convall. aa. ʒj.

℞ *Θ** *succin.* ʒj.

⚧ *nat. pp.* ʒβ.

Syrup.

Syrup. papav. Rhead. ʒij.

Spina dorsi sequenti unguento inungatur.

Rec. Axung. tax.
 Human
 Pingued. castor.
 ℞. N. M.
 ℞. ♂ aa. ʒj.
 EE. castor.
 Bals. peruv. aa. ʒβ.
 ℞. rut. ʒβ.

M. f. ungt. spinæ dorsi illiniendum.

§. 9. Extra paroxysmum cura ad causas dirigenda erit ; & quoniam a lacte corrupto originem hic affectus trahit vomitorium lenius vel laxans, & clysteres adhibendi erunt v. g.

Rec. ☐emet. gr. j.
 Rad. Ir. Flor. gr. vj.
 ☧nat. gr. iiij.

M. f. pulv. d. pro dosi.

His denique subjungantur specifica antepileptica *ſina*, ungula *alcis*, specif. cephal. Mich., pulv. Marchionum &c. v. g.

Rec. ▽Lil. convall.
 Ceras. nigr.
 Fl. til. aa. ʒβ.
 Epilept. Lang. ʒij.
 Ligu. cephal. ʒβ.
 Ungul. alc.
 Pulv. antep. March.
 Cephal. Lud. aa. gr. vj.
 Syr. pæon. q. s.
 M. d. S.

Stärckendes Træncklein darvon alle zvey Stunden ein Loef-
 felgen voll zu nehmen.

CASUS. XVIII.

De
DYSENTERIA BENIGNA
Historia.

Studiosus temperamenti melancholici tempore æstivo fructibus quibusdam horæis in nimia quantitate comestis in tormina incidit abdominis acerbissima. Subsequuntur dejectiones creberrimæ sed vanæ sæpe, & irritæ prodeunte tantum materia quadam viscida striis sanguineis tincta. Perit simul appetitus & pulsus justo celerior esse videtur, petit consilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Consideranti omnia, & singula in hoc casu enumerata symptomata facile occurreret ægrotum hunc laborare *Dysenteria*, & quidem *benigna*. Debet autem vox *dysenteria* natales suos Græcis, & componitur ex *δύς* quod difficultatem innuit, & vocibus *ἔντερον* intestinum & *ῥέειν* fluere significantibus, ut ita ratione Ethymologiæ profluvium intestinorum cum difficultate conjunctum notet. Adeoque *Dysenteria* nihil aliud est nisi *dejectio feri plus vel minus tincti per alvum cum atrocissimis ventris torminibus*, perpetuæque dejiciendi cupiditate.

§. 2. Morbum hunc, & non alium hic adesse demonstrant I. *essentialiter inherentia* tormina abdominis acerbissima, & dejectiones materiæ viscidæ striis sanguineis tinctæ. II. *Antecedentia* temperamentum melancholicum, tempus æstivum & nimius usus fructuum horæorum, & denique. III. *Consequentia* appetitus prostratio, & pulsus justo celerior.

§. 3. *Pars affecta* sunt intestina tenuia duodenum, jejunum & Ileum, quæ ventriculo vicinius adhærent chylumque ex ventriculo per pylorum recipiunt, illumque admixtis in duodeno bile & succo pancreatico per motum peristalticum promovent. Afficiuntur præterea etiam intestina crassa cœcum, colon & rectum: quod tenesmus conjunctus testatur.

§. 4. *Causa proxima* hujus mali eaque *formalis* est motus intestinorum peristalticus auctus, & quasi convulsivus: *materialis* autem materia acris caustica, vellicans tunicas intestinorum nerveas, & musculosas.

§. 6. Ex hæcenus dictis *ratio symptomatum* facile reddi poterit. *Sentit tormina abdominis acerbissima* ob spasmodicam tunicarum intestinalium contractionem: *sanguis autem in defectionibus observatus* a congestionem ad intestina oritur, ejusque in his locis extravasatione ob tunicam villosam vascula vasorum occludentem derafam. *Appetitus perit* ob depravatum ventriculi fermentum ab assumtis: & quia motus sanguinis pulsatorius simul intenditur *pulsus justo celerior deprehenditur*.

§. 7. Quoad *prognosin*. hæc dysenteria non adeo est periculosa: & quoniam a causa externa ortum duxit nihil erit, quod æger pertimescat.

§. 8. In *Cura* causæ eo quo influunt ordine erunt removendæ. Hinc I. *remotis causis externis* II. *fomes morbosus tollatur*. III. *Materia peccans corrigatur* & IV. *spasmi, & dolores sistantur*.

§. 9. *Primam indicationem* diæta conveniens implet, quæ plurimum valet ad hunc morbum profligandum. Ante omnia itaque prospiciendum erit, ne corpus frigori exponatur, hinc illud velato corpore arcendum, blandaque diaphoresis omni modo procuranda erit. Porro accurata servetur victus ratio, & cibi adhibeantur molles, & faciles, ex quibus oryza, & vitella ovorum sua laude non sunt defraudanda. Loco potus ordinarii conveniunt emulsionem amygd. dulcium, item panis tostus cum vino Hispanico haustus, & gelatina CC. Optima his omnibus in rebus erit abstinentia. Quo enim quis minus in hoc morbo comedit, & quo diligentius temperantiæ legibus se adstringit, eo facilius maturiusque ab illo liberatur. Porro ægroto imperanda est quies tam animi, quam corporis, cum vehemens motus exulceret, & malum augeat.

§. 10. Secundam indicationem emetica implent v. g.

Rec. Rad. Hipecac. ʒss.

Lap. 69. pp. gr. vj.

M. f. pulvis statim in principio exhibendus. Si æger a vomitu abhorret leniter purgantia in primis Rhabarbarina in usum vocari poterunt. v. g.

Rec. Rhabarb. tost. ʒss.

Magnes. alb. ʒss.

℞. NM. ʒ. gtt. ij.

M. f. pulv. d. pro dosi.

§. 11. Tertia indicationi omnia ʒca, mucilaginosæ, & diluentia satisfaciunt. Ita laudatissima hunc in finem sunt decoctum avenaceum CC. & ejus gelatina, potus calidus Theæ, cum dimidia parte lactis factus. Porro etiam ʒæ varii generis huc faciunt, gum. tragacant. ʒdiaphor., lap. 69., ʒina, & leniora anodyna. v. g.

Rec. Pulv. pannon. rubr. ʒss.

NM. tost. ʒss.

Theriac. cælest. gr. vj.

M. pro 6. dosibus d. in ∇ fol. quercus.

Rec. Diascord. Fracast. ʒss.

Theriac. cælest. gr. iij.

Pulv. stipt. rubr. ʒss.

M. f. l. a. bolus.

Rec. Raf. priap. cerv. ʒ℥.

Pulv. Rad. torment. ʒij.

Vunicorn. foss. ʒj.

Syr. cydon. arom. q. s.

M. f. la. Elect.

§. 12. Quarta indicationi antispasmodica lenioribus anodynis permixta satisfaciunt: inter quæ castoreum, succinum, Camphora, Crocus, cinnabarina & partes animalium duriores eminent v. g.

Rec. ʒnat. pp.

Succ. alb. aa. ʒj.

Cam-

Camph. gr. iij.

Extr. op. gr. ij.

M. d. pro III. dosibus vel

Rec. Diascord. Fracast. ʒij.

⚄⚄ ʒβ.

EE. castor. ʒβ.

Laud. op. gr. iij.

M. f. Electuarium bis de die exhibendum.

CASUS XIX.

De

FEBRE PETECHIALI.

Historia.

TUvenis quidam XXIV annorum temperamenti sanguinei tempore vernali terrore quodam a funere prætereunte febre petechiali defuncti corripitur & levi horrore, cui calor succedit non adeo insignis cum tanto virium languore ut de lecto amplius surgere non valeat. Altero die medicum vocari jubet, qui pulsum celerem deprehendit, & debilem febriumque malignam subesse ratus medicamentis utitur absorbentibus & solventibus. Aeger nullum inde sentit auxilium sed tussis insuper accedit cum respiratione difficili, dorsi compunctione, dolore capitis, vigiliis & deliriis. Die sexto alius insuper vocatur medicus qui, prioribus adjungit lenia diaphoretica, & expellentia a quorum usu non tem sequentem egit tranquilliores. Medici mane accedentes ma-

culas vident rubicundas in pectore & dorso erumpentes, adstantes autem quærent qualis morbus adsit?

RESOLUTIO.

§. 1.

Medici de nomine hujus morbi interrogati respondent illum esse *febrem petechialem*. Hoc colligunt, 1. *ex essentialiter* huic morbo *inherentibus* phænomenis ex horrore & calore, virium languore, pulsu frequente & tardo, maculisque erumpentibus rubicundis. 2. *Ex consequentibus* tussi, respiratione difficili dorso compunctione, dolore capitis intentissimo, vigiliis & deliriis nec parum confirmantur. 3. *Ab antecedentibus* sexu virili, ætate media, temperamento sanguineo, tempore vernali, & terrore a febre petechiali: quæ phænomena in febris petechiali laborantibus ut plurimum observari solent.

§. 2. *Subjectum* hujus morbi est massa sanguinea & totum corpus. Illa causam sustinet: in hoc autem morbus truculentissimus suam tyrannidem exercere solet.

§. 3. *Causa* febris petechialis *proxima* eaque *formalis* est motus humorum præter naturæ ordinem & gradum institutus ad sanguinem a terrore coagulatum resolvendum, & $\ominus$ causticam in partibus corporis interioribus hærens ad exteriora deferendum: *causam proximam materiale* autem $\ominus$ quoddam causticum constituit partes corporis internas, destruere moliens.

§. 4. *Phænomena* in ægroto observata ita *explicant*. A sanguine ab exterioribus ad interiora recedente *sensus frigoris* in partibus externis percipitur, quem *calor* sequitur ab illo ad exteriora redeunte.

Virium debilitas oritur a spiritibus oppressis motuque humorum præternaturali instituto.

Pulsus celer deprehenditur ob motum sanguinis intestinum autem, & *debilis* a debiliore ejus spiritus ascentia, & inopia. *Ætuum animalium*.

Tussis accedit ob partes acres in aspera arteria, pulmonumque cellulis hærentes, quæ simul etiam *respirationem* reddunt *difficilem*.

Dolorem

Dolorem capitis sanguis producit in vasis sanguineis per membranas cerebri dispersis hærens, illasque premens & distendens: cui denique *vigilia* conjunguntur & *deliria* illo in inflammationem abeunte.

Macula tandem rubicundæ apparenta materia peccante ad exteriora delata, indicio omnia morbo superato ad pristinum statum redire.

§. 4. Occasionem huic morbo ex *causis remotis* sexus & ætas virilis præbuit, temperamentumque sanguineum hujusmodi febribus admodum obnoxium. Ad hoc accedit anni constitutio, & terror ab hoc morbo priora in actum deducens.

§. 5. Quoad *Prognosin* notandum febrem petechialem morbum esse admodum periculosum: exanthemata autem die critico erumpentia bonum signum præbent. In specie autem rubicunda & copiosa morbum a natura superatum ostendunt: illisque præsentibus medicus salutem potest promittere.

§. 7. In *Cura* usus diaphoreticorum & expellentium poterit continuari, interpolatis simul cordialibus donec omnia erunt iterum pacata. Ad illa pertinent & *diaphoreticum*, *lap. 69. mater perl. mixt. simplex* cum aquis & syrupis in potiunculas redigenda, v. g.

Rec. ▽ *fl. samb.*

Ceras. nigr.

Scord. aa ʒij

Succ. citr. ʒß

& *diaphor.*

Lap. 69. pp.

Mixt. simpl. aa ʒj

Syr. acetos. citr. ʒß

M. f. potio.

S.

Austreibendes Træncklein darvon alle vier Stunden ein Löffel voll zuvor vvohl umgerüttelt zunehmen.

Ad hæc autem *confect. alkerm. pulv. Bez. Senn. & alia cordialia.* v. g.

Rec. ▽ *citr. ex toto ʒj*

Cinamom.

Namph. aa ʒß

(T t) 3

Con.

Confect. Alkerm. compl. ʒj

Pulv. Bez. Sennert. ʒj

Syr. ceras nigr. ʒß

M. f. porio. d. ad fiēt. S.

Herz starckendes Träncklein darvon zu vveilen einen Löffel voll zuvor vwohl umgerüttelt zu nehmen.

Plura videantur de cura hujus febris in casu de febris malignis, & peste.

CASUS XX.

De

PESTE.

Historia.

Vid. Bernh. Verzasch. obs. med. LIII.

Anno CIOICLXVII. truculenta peste apud Basileenses grassante Verzascha ad junvenem quendam vocatus, omniaque febris pestilentialis signa in illo observans, sequentes præscribit potiunculas diaphoreticas.

Rec. Pulv. pannon rubr. ʒj

Lap. Bez. or. ʒß

▽ aceros. ʒj

Syr. citr. ʒß

Rec. ▽ Theriac.

Succif.

Citr. aa ʒj

Pro potu ordinario sequens decoctum v. g.

Rec. Ras. CC. ʒiij. coqu. in

▽ font. q. s.

Colat. mens. j adde

Syr. berb.

Papap.

Papav. errat ʒij

℞ ʒij *Misce.*

Secundo die bubo in dextro inguine se manifestat, hinc chirurgus mandatur vesicatorium in parte affecta applicare & Emplastrum ordinarium imponere, simulque faucibus more consueto gargarismate succurrere.

Æger præterea prædictas potiunculas repetens sumendo priorem hora VII. matutina & posteriorem tertia pomeridiana bis sudat cum euphoria.

Ad vesperam rediens medicus ægro de siti, calore intenso, & conatu vomendi continuo quærenti sequentia præscribit remedia.

I.

Rec. ▽ Acetof.

Succif. aa ʒijʒ

Syr. corall. ʒj

Pav. errat. ʒʒ

℞ ʒ gtt. viij

M. f. Julepus pro duabus dosibus.

II.

Rec. Rob. ribium ʒj

Conf. acetof. citr ʒʒ

Conf. alkerm.

Hiacinth. aa ʒj

CC. f. Δ

Pulv. pannon rubr.

Spec. liberant aa ʒʒ

Syr. corall. q. s.

F. l. a. electuarius

III.

Rec. 〇〇 NM. expres. ʒj

Bals. peruv. ʒʒ

〇〇 ʒ aurant. ʒʒ

Angel. gtt. v.

M. f. l. a. balsamum scrobiculo cordis inungendum.

Die tertio rediens ægrumque viribus prostratum observans chirurgum munere suo non rite fungentem increpat remotoque vesicatorio, & cataplasmate bubonem videt retrogressum, veneverumque a corde ad corporis superficiem retropellere molitur sequentibus remediis.

Rec.

I. Rec. ▽ acetos. ℥ij
 Syr. citr. ℥iβ
 Mithridat. opt. ℥j
 Spec. liberant. ℥j.
 M. f. haustus.

II. Rec. ▽ acetos. ℥ij
 Syr. citr. ℥β
 Theriac. veter. ℥ij
 Pulv. pannon rubr. ℥β
 Lap. Bez. or. gr. iiij
 M. f. haustus

Ad virium robur conservandum sequentem præscribit aquam cardiacam.

Rec. ▽ cardiac.
 Acetos.
 Nymph. aa ℥jβ
 Syr. pæon. ℥j
 Citr ℥β
 Julep. rosar. ℥iiij
 Conf. Alkerm incompl. ℥j
 Spec. liberant.
 Pulv. pannon. rubr.
 CC. phil. pp. aa ℥β

Quarto die ob metum paraphrenitidis sequentem præscribit portionem diaphoreticam, & linimentum cephalicum, v. g.

Rec. Lap. Bez. or.
 CC. s. Δe aa ℥β
 ▽ Nymph. ℥j
 Syr. citr. ℥β
 M. sumatur statim.

Rec. Ungt. alabastr. ℥ij
 ℞ ℞ citr. ℥β

M. f. linimentum temporibus inungendum & circa vesperam hunc Julepum.

Rec. ▽ Nymph. ℥iiij
 Rosar. ℥j

Syr.

Syr. pap. errat. ℥iβ.

Citr. ℥β.

℞ Δ gtt. iij.

M. f. l. a. Julepus.

Quinto die ob delirium continuum potiuncula & Julepus repetuntur, & sexto ob eadem symptomata sequenti utitur potiuncula mane & vespere sumenda v. g.

Rec. ▽ Theriac.

Scord.

Nymph. aa ℥ij.

Syr. de succ. citr. ℥iβ.

Rub. id. ℥j.

Confect. Alkerm. incomp. ℥j.

Spec. liberant.

Pulv. pannon. rubr. aa. ℥β.

Septimo die æger periculosa corripitur Diarrhæa cum virium prostratione & siti, cui obviam ire contendit sequenti decocto & Julepo.

Rec. Ras. C. C.

Rad. Tormentill.

Acetos. aa. ℥iiij.

Coqu. in s. q. ▽ font. & colat. mens. i. addatur.

Syr. corall.

Rub. id.

Granat.

Ribium aa. ℥j.

℞ Δ ℥j.

M. pro potu ordinario nec non

Rec. ▽ Acetos. ℥iiij.

Plantag.

Syr. corall. rubr.

Rub. id. aa. ℥j.

M. f. Julepus pro III. dosibus.

(Uu)

Dic

Die octavo fluxus alvi adhuc durat & emuls. amygd. cum decoct. CC. parata propinatur cum Julepo præcedente.

Die nono ob durantem alvi fluxum sequens præscribitur emulsio.

Rec. Amygd. d. rec. excort. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

Sem. cucum.

Melon. excort. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

Papav. alb. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

∇ Acetof. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

Plantag. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

F. l. a emulsio add.

Sacch. ros. tabul. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

CC. sine Δ e pp. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

M. pro II. dosibus.

Die decimo delirium, & fluxus alvi cessat, tussis autem succedit molestissima, cui sequentia opponuntur remedia.

Rec. ∇ Scabios.

Acetof.

Farfar. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

Syr. viol.

Granat. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

℞ Agt. vj.

M. f. Julep. pro II. dosibus.

Rec. Syr. Farfar.

Pap. errat.

Berber. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

∇ Farfar. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

De quo sæpe cochlear sumatur.

Undecimo die tussi adhuc duranti & agrumq; debilitanti sequentibus obviatur remediis.

Rec. Confect. Alkerm. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

Spec. dia. ir. simpl. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{ss}$.

Dia tragacant. frig.

Liberant. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.

Sacch.

Sacch. opt. ∇ farfar. solut. ℥iij.
F. l. a. rotul.

Die decimo tertio sequens præscribitur decoctum & Julapium.

Rec. *Rad. liquir. ras. 3j.*

Aceros. 3ij.

Jujub. recent. no. IV.

Coqu. in s. q. ∇ simpl. colat.

Rec. *Mens. d. add.*

Syr. viol. ℥iij.

Pap. errat.

Granat. aa. 3ij.

℥ 3ij

M. pro potu ordinario.

Rec. *∇ Scabios. ℥iij.*

Farfar. 3ij.

Syr. viol. 3iβ.

Pap. err. 3β.

M. f. Jalap. pro II. dosibus.

Die XIV. sequente utitur potinncula purgante.

Rec. *Mann. calabr. 3ij.*

∇ farfar. q. s.

F. l. a. bindtus.

Et ad vires recuperandas sequente tragea.

Rec. *Spec. de hyacint.*

Diaxylon santal.

Diamarg. frigid. aa. 3j.

Lap. 69. pp. 3iβ.

Sach. ros. tabul. ℥iij.

M. f. tragea more consueto usurpanda & ita æger omnino convaleuit.

Scholia.

§. I.

Pestis est quam Verzascha in hoc juvene curavit: cujus præsentiam demonstrant r. essentialiter inherencia febris maligna cum bubone in dextro

dextro ingenuine apparente & retrocedente. 2. *Consequentia* virium prostratio, phrenitis, diarrhæa cum siti nimia & tussi admodum molesta, & 3. *Antecedentia* sexus virilis, ætas juvenilis, constitutio epidemica pestifera.

§. 2. *Subiectum* huius morbi seu pars affecta sunt partes corporis omnis generis, causa autem in humoribus massaque sanguinea ut plurimum hæere solet crasin illius, motum actionesque vitales destruens.

§. 3. *Causa* pestis proxima formalis est motus humorum præternaturæ ordinem & gradum a natura institutus ad putredinem imminuentem avertendam, & contagium conceptum a centro ad corporis peripheriam ferendum. *Causa materialis* autem est materia tenuis & invisibilis vaporis forma vagans, ab uno corpore in aliud transiens effectumque putrefactivum in illo exercens. Hac extra corpus proscripta sanitas redit; sin parti cuidam infigitur varia constituit *exanthemata*, eaque retrocedentia *virium debilitas*, *vigilia*, *delirium*, *diarrhæa*, *tussis*, *convulsiones* tandemque mors sequitur.

§. 4. Ex *causis occasionalibus* ansam huic morbo sexus virilis dedit ætasque juvenilis, epidemica pestifera constitutio in huiusmodi subiecto pestem facile produciens.

§. 5. *Prognosis* admodum tristis esset instituenda nisi vires adhuc in agro nostro superessent, malumque robore naturæ superaretur. Pestis cum bubonibus salutaris quidem dici potest: illis autem retrocedentibus mors ante fores est, omnisque cura, & diligentia in eo ponenda ut virus extra corpus iterum proscribatur.

§. 6. In cura pestis I. *removeantur causa externa* II. *materia peccans e corpore proscribatur* III. *virium habeatur ratio*, & *symptomatum simul orientium*.

§. 7. *Primam indicationem* diæta legitime instituta implet, & usus rerum nonnaturalium correctus & emendatus. Quod itaque aerem infectum attinet ille vitetur, & quantum fieri potest emendetur igne luculento exstructo. *Victu* ab initio utatur tenui ex jusculis avenaceis syr. granat. acetos. citr. vel ejus succo recenter expresso correctis, in morbi declinatione juscula pinguiuscula ex carne caponum, vitulorum, cum carne assata & cerevisia tenui, & deinceps cibi boni succi, cerevisia probe defæcata, & haustus vini generosi. Ad sitim fallendam

fallendam potum theæ calidum, decoctum Scorzonerae, & aliorum vegetabilium cum paucis guttis ~ Dulcis acuatum. Somnus præterea procuretur modo conveniente, animusque liber sit a timore, terrore & mœrore, speque semper delectetur optima.

§. 8. Secundam indicationem medicus obtinet lenia diaphoretica continuo usurpanda donec malum extra corpus sit proscriptum: cujus generis sunt fixiora cum acidis propinanda v. g. *M. S. Tr. Bez.*, *elyssus* ♂ ♀ *atus*, *succus citr.*, & *Syr. acetos. citr.*, ▽ *prophylact. Sylvii*, ~ *Od.* v. g.

Rec. ♂ *Diaph.*
L. ap. 69. pp. aa. ʒij.
Succ. ex toto citro.
 ▽ *Prophylact. Sylv.* ʒβ.
Fl. Samb.
Scabios.
Scord. aa. ʒj.
Syr. acetos. citri. ʒβ.
 M. f. potiuncula.
 S.

Sonderlich Träncklein darvon alle vier Stunden etliche Löffel voll zuvor vvol umbgerittelt zu nehmen.

Hæc potiuncula aliquoties poterit repeti, M. S. etiam addi donec malum penitus cessaverit aut bubones appareant.

§. 9. Inter symptomata ut *tertiæ indicationi* satisfiat *bubones* primo loco occurrunt emplastris emollientibus, cataplasmatibus maturantibus & uncto quod componitur ex croco therebintina, & servo hircino curandi. Si retrocedunt M. S. & Tr. Bez. adjiciatur haustibus diaphoreticis vomendi conatui simul resistentes.

His succedunt *vigiliae*, *deliria*, & *faccium inflammatio* quibus ~ cum camphora opponitur absorbentibus maritandum. v. g.

Rec. ♂ *Diaph.*
 ~ *Depur.* aa. ʒj.
Camph. ʒβ.

M. f. pulv. in IV. partes dividendus S.

(Uu) 3

Küh-

Kühlende Pulver darvon Morgens und Mittags eines in vvarmer Brühe zu nehmen. Vel etiam sequens emulsio interpolatis vici-
cibus sumatur. v. g.

Rec. *Amygd. d. excort.* ʒʒ.
Sem. 4. frig. maj. aa. ʒʒ.
Pap. alb. ʒj.
 ▽ *Nymph.*
Pap. errat.
Hypnot. Dorncrell.
Cinnamom. cydon. aa. ʒj.
Syr. pap. alb. ʒʒ.

Fl. l. a. Emulsio. S.

Kühlende Stärck-Milch darvon zuvveilen etliche Löffel voll zu nehmen. Aut etiam hæc potiuncula.

Rec. ▽ *Borrag.*
Card. bened. aa. ʒij.
Ceras. nigr. ʒj.
Pulv. dent. apr.
Hyppopot. aa. ʒj.
Specif. ceph. Mich. ʒʒ.
Ambr. Gryf. ʒ. ros. sol. gr. iij.
Syr. pap. errat. ʒʒ.

M. f. potiuncula d. ad fict. S.

Sonderl. Träncklein davon zuvveilen etliche Löffel voll zu-
vor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

In *Diarrhæis* quæ uti hoc loco in fine accedunt & morbum salu-
tariter terminant pulveres temperantes conveniunt & si necessitas
urget *Bals. vitæ Hoffm.* ʒ. Menth. destillatum, aut sacculus herbis
aromaticis & roborantibus impletus in urina coquatur & calide
ventriculo imponatur vel etiam sequens cataplasma.

Rec. *Ferm. panif.* ʒij.
 ʒ. v. *Hb. Absinth.*

Menth.

Menth. aa. 3ij.

N. M.

Caryophill.

Bacc. junip. aa. 3j.

Cum aceto & ∇ fiat cataplasma ventriculo calide imponendum.

CASVS XXI.

De

PURPURA.

Historia.

Puerpera quaedam XXVIII. annorum temperamenti sanguinei ob varios in Dieta commissos errores quarto post puerperium die lochiorum quandam sentit remissionem cum respirandi difficultate & tussicula. Quarto die lochia penitus supprimuntur, horror accedit, quem calor excipit cum appetitu prostrato, dolore capitis, dorsi compunctione, artuum lassitudine, viriumque tanta prostratione ut medicum accersiri cogatur, qui accedens arteriam tangit, pulsum celerem deprehendit, & frequentem. Iustum inde instituit dietæ regimen hancque præscribit potum calidum diaphoreticum.

Rec. $\frac{1}{2}$ Diaph.

Lap. 69. pp.

Martr. perl. pp.

M. S. aa. 3j.

Succ. ex cor. citr.

 ∇ Fl.

▽ *Fl. samb.*

Card. bened.

Scabios. aa. ʒj.

Syr. acetos. citr. ʒß.

M. d. ad fict. S

Stärck-Träncklein darvon alle vier Stunden zwey Löffel voll zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Puerpera medico quinto die redeunti refert se noctem habuisse quietam. omniaque symptomata fere recessisse remanente saltem respiratione adhuc difficili, nec non dolore circa lumbos, & genitalia. Demonstrat præterea pectus & dorsum tuberculis rubicundis impletum, & lochia fluere incipientia. Medicus his cognitis remedia antea recensita iudicat esse continuanda, & ad lochia expedienda sequentia denuo præscribit v. g.

Rec. *Elix. propr. f. acido.*

Tr. Bez. Mich. aa. ʒj.

EE. succin.

Castor. aa. ʒß.

Anod. ʒß.

D. ad. vitr. S.

Mutter reinigende Essenz, darvon Morgens und Mittags 35. Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

Die sexto mediocriter valet, lochia autem ritè succedere nolunt: circa vesperam autem septimi præcordiorum succedit anxietas, respiratio anhelosa cum vigiliis, & deliriis. Medicus accersitus tubercula rubicunda in alba videt mutari, lochia interim copiosius fluere: unde etiam expellentia iudicat esse continuanda, sed bis tantum de die propinanda. Deliriis & vigiliis sequentia opponit remedia v. g.

Rec. ☉ *Depur. ʒj.*

⚥ *nat. pp. ʒß.*

Camph. ʒß.

M. div. in IV. part. æqu.

S.

Sonderliches Pulver darvon alle vier Stunden eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Die

Die VIII. tubercula penitus videt expulsa cum quadam symptomatum remissione, viresque penitus prostratas, quas recreare nititur his remediis v. g.

Rec. ▽ ex tot. cirtr.

Ros. fragr.

Ceras. nigr. aa ʒijβ

Namph.

Cinamom. aa ʒj

Confect. Alkerm. incompl. ʒj

Pulv. Bez. Sennert.

Specif. ceph. Mich. aa ʒj

Syr. rub. id.

Berber. aa ʒβ

D. ad vitr. S.

Herz Stärckung darvon zu vveilen etliche Löffel voll zu vor Wohl ungerüttelt zu geben.

Die IX. & X. tubercula incipiunt exsiccari, undecimo autem & duodecimo cuticula separari incipit cum euphoria symptomatumque remissione.

Die XIII. & XIV. de lecto surgere incipit gressusque moliri. Diebus sequentibus vires redeunt, appetitus viget & medicus puerperæ sostro accepto valedicit.

Scholia.

§. 1.

MOrbus ex quo hæc puerpera male se habet est *Purpura*. Illam adesse demonstrant 1. *essentialiter inherencia* febris scilicet cum tuberculis rubris aut albis in pectore primum, & dorso, & denique toto corpore erumpentia. 2. *Consequentia* præcordiorum anxietas respiratio difficilis, tussicula cum vigiliis, deliriis viriumque prostratione. 3. *Antecedentia* puerperium, errores in diæta commissi, lochiorumque suppressio.

§. 2. *Subjectum* huic morbo habitus corporis præbet, seu integumenta communia, & totum denique corpus; causa autem in humoribus & tota massa sanguinea quærenda est.

§. 3. *Causa purpuræ proxima formalis* est motus humorum ad
(X x) partes

partes acres in centro hærentes ad peripheriam deferendas præternaturalem ordinem & gradum a natura institutus. *Causa proxima materialis* est $\ominus$ causticum ex partibus corporis internis ad externa deferendum, & per poros cutis excernendum.

§. 4. Inter *causas occasionales* potissima est puerperium, ubi gestationis tempore ob transpirationem non rite succedentem ejusmodi sordes, & impuritates colliguntur, cum lochiis post partum & per transpirationem excernendæ.

§. 5. Quoad *prognosin* notandum erit purpuram esse morbum acutum, ejusque incertas prædictiones. Salus autem promitti potest si exanthemata cito expelluntur, expulsa manent, & tandem cum symptomatum remissione & euphoria dissipantur.

§. 6. His ita præmissis ad *curam* nos accingimus in qua 1. *remotis causis externis* 2. *materia peccans expellatur* & 3. *symptomatum ratio habeatur*.

§. 7. *Prima indicatio* dietam requirit convenientem. Ut hæc itaque rite instituat puerpera in *aere* & conclavi moderate calido degat, & lectis modice tecta servetur ut poris apertis materia peccans commode excerni, & discuti, exanthemata vero expelli possint. *Vidus* sit tenuis ex jusculis, & liquidis constans, admitti tamen possunt cerasa, pruna damascena cocta, nec non pulpa pomorum subdulcium. Cerevisia sit tenuis, bene cocta lupulata & fermentata, vinum autem non admittatur. *Somnus* quantum fieri potest concilietur per tuta, & convenientia auxilia. *Animus* sit tranquillus, evitetur ira & ad stantes omnem curam impendant ne subitanea consternatione, aut terrore afficiatur. *Emunctoria* naturæ ferventur apperta, omnisque cura in eo ponatur ut natura continuo in excretionem maneat per sudorem & transpirationem.

§. 8. *Secundam indicationem* levia diaphoretica, & expellentia implent: cujus generis sunt CC. *f. Δ & diaph. Itiale, & $\mathcal{U}$ vialc, pulv. Bez. Sennert. pannonicus ruber*, quibus *Myrrha, camphora, $\ominus$ CC volat. & succini* exigua in quantitate adjici possunt. v. g.

Rec. *Antihect. poter*

CC. *f. Δ e aa 3j*

Myrrh. ʒss

M. f. pulv. div. in IV. part. æqu.

S.

Aus

Austreibende Pulver darvon Morgens Mittags und Abends
eins in vvarmer Brühe zunehmen.

Vel etiam sequens emulsio adhiberi poterit v. g;

Rec. Sem. citr.

Card. bened.

Aquileg. aa ʒj |

▽ *fl. samb.*

Aquileg.

Scabios. aa ʒj

CC. f. Δe

‡ *diaph. aa ʒj*

Syr. papav. alb. ʒß.

M. f. l. a. emulsio. S.

Austreibende Milch darvon alle vier Stunden ein Löffel voll
zuvor vwohl umgerüttel zunehmen. Vel etiam sequens potiun-
cula.

Rec. Extr. scord.

Card. ben.

Cent. min. aa ʒß

▽ *Theriac.*

Scabios.

Fl. samb. aa ʒj

Tr. B. Bez. ʒij

M. f. potiuncula d. ad fictile. S.

Austreibendes Træncklein darvon alle vier Stunden ein Löffel voll
zu geben.

§. 9. Exanthematibus expulsis, ut tertia indicationi satisfiat, sympto-
rum ratio habeatur: inter quæ vigilæ, & deliria primo loco occur-
runt, quibus opponendum ¶ cum camphora: Lochiis non rite fluen-
tibus *Borax, succin. alb. liqu. CC. succinatus, crocus, Myrrh. & alia op-*
ponuntur: de quibus in casu de lochiorum suppressione. Viribus
prospicimus ita dictis cordialibus ▽ *sc. & syrupo ex toto citromeliss. bor-*
rag. bugloss. conf. Alkerm. incompl. matre perl. corall. rubris & aliis.

CASVS XXII.

De

PHRENITIDE.

Historia.

Mercatoris filius XVIII. annos natus febre delirio, & vigiliis inopinate corripitur. Vocatus Verzascha faciem purpureo colore suffusam & oculos torvos nunc vagos, nunc fixos deprehendit, ægrumque delirantem, alta voce clamantem, & e lecto dictorum factorumque immemorem prosilientem phrenitide afflictum parentibus indicat. Hoc præmisso clystere v. g.

Rec. Rad. Alth. ʒj

Fol. malv.

Viol. aa m. j

Fl. Nymph. p. ij

Sem. anis. ʒij.

Coqu. in s. q. ∇ fontanæ colat.

Rec. ʒx

Elect. diacathol. ʒj

Mel. viol. ʒj β

M. f. l. a. clyster d. cum instrumento pro adulto.

Vena in brachio dextro aperitur & vesperi hic Julepus usurpatur.

Rec. ∇ Lact.

Portul. aa ʒiij

Syr. berber. ʒij

℞ q. gtt. vj M. pro II. dosibus.

Secunda die vena in brachio sinistro aperitur & sequens julepus produabus dosibus præscribitur.

Rev.

Rec. ▽ Cichor.
 Acetof. aa ʒvj
 Syr. citr. ʒiiij
 ℞ gtt. vi

Tertio die cum delirium maxime urgeret frontale & potius-
 cula diaphoretica præscribitur.

Rec. ▽ ros.
 Nymph.
 Lactuc. aa ʒiij
 Rosac. ʒiβ
 Fiat. frontale

Rec. Syr. papav. alb. ʒj
 ▽ Nymph. ʒ3
 Sumatur hora somni

Quarto die V. S. instituitur, & vesperis sequens emulsio præ-
 scribitur.

Rec. Amygd. d. excort. ʒj
 Sem. cucum.
 Melon. aa ʒss
 Papav. alb. ʒij
 ▽ Nymph.
 Lact.
 Papav. errat. aa ʒiij
 Sach. ros. tabul. ʒβ

M. f. emulsio pro tribus dosibus.

Quinto die ob incendium febrile carpis & cordi epithema ap-
 ponitur, & electuarium refrigerans præscribitur v. g.

Rec. ▽ Ros. fragrant. ʒiiij
 Viol.
 Acetof. aa ʒj
 Rosac. ʒiβ
 Spec. cord. ʒij
 F. epithema.

Rec. Conf. ros. rubr. ʒiβ
 Conf. citr. ʒvj
 Rob. ribium ʒj
 (X x) 3

℞ gtt. X.

Syr. berber. q. s.

M. f. l. a. electuarius.

VI. VII. VIII. IX. & decimo die præcedentes Julepi emulsiones, & hora somni potiuncula somniferæ bis repetitæ fuerunt.

Die XI. Febris remansit, ratiocinatio rediit, & sequens potiuncula purgans præscripta fuit.

Rec. Fol. senn. s. st.

Rhabarb. elect. aa ʒij

Cremor. ☐ ʒj

Sem. anis. ʒʒ

▽ Endiv. q. s.

Infund. per noctem, mane ebulliant parum, in colat. ʒiij solv. syr. ros. solut. ʒj f. potio purgans. Per totum morbi decursum victu tenui, refrigerante, jusculis, borragine acetosa, lactuca & endivia alteratis usus est, pro potu ordinario Tram rosarum aut sequentem ☐m divinam.

Rec. Succ. citr. recent. ʒiij

Sachar. opt. ʒij

▽ font. ʒiij f. ▽ divina.

Scholia.

§. I.

Hunc ægrotum Phrenitide laborare ex phenomenis patet in hoc ægroto observatis. Referre illa possunt ad *antecedentia*, quo pertinet sexus virilis, ætas juvenilis, & vitæ genus ad luxum accedens. 2. *Essentialiter inherentia* cum deliret cum febris, & 3. *Consequentia*: cujus generis sunt vigiliæ, facies purpureo colore suffusa, oculi torvi, fixi & vagabundi.

§. 2. *Subjectum* phrenitidis sunt τὸ ἐγκέφαλον & totum corpus: causa autem in dura, & pia matre seu membranis cerebri involventibus & ambientibus hæere solet.

§. 3. *Causa* phrenitidis *proxima formalis* est motus sanguinis præternaturalem ordinem & gradum institutus ad sanguinem in poris, &

& vasculis membranarum cerebrum obvolventium in motum & ordinem redigendum, corruptelasque inde oricundas avertendas. *Causam proximam materiales* sanguis constituit his in partibus in motu suo retrogrado impeditus, hincque stagnans, & ad corruptionem tendens.

§. 4. Inter *causas occasionales* sexus virilis occurrit, ætasque juvenilis, quæ cum vitæ genere sine dubio lauto, victuque pleno anam plethoræ dederunt, variisque malis inde oriundis.

§. 5. *Prognosis* morbum nobis sistit acutum, & periculosum, ætas autem juvenilis spem salutis aliquo modo promittit, quam cura rite instituta in hoc subjecto etiam produxit.

§. 6. Ad curam itaque festinante pede eundem erit, in qua I. *causa externa* removenda II. *motus humorum* corrigendus III. *motus spirituum* inquietus demulcendus, & componendus, Et IV. *Idea peregrina* menti eximenda.

§. 7. *Primam indicationem* medicus obtinet diætam legitimam imperando. Vitet itaque æger aerem frigidum feberi contrarium, & adhibeat calidum & temperatum transpirationi velificantem. *Vitus* sit tenuis & humidus, & loco potus ordinarii concedatur decoctum citri Mynsichti, nec non auctoris aqua divina. In reliqua diætâ omnia ita instituantur ut æger somnum capiat exoptatum, nec violentas sibi inferat manus.

§. 8. *Secundam indicationem* obtinemus motum humorum progressivum promovendo lenibus diaphoreticis, a quibus cura inchoanda, illisque V. S. succenturienda sufficienter sed non nimium, in brachio, pedibus, aut sub lingua instituta. Ex diaphoreticis terrea eligimus ꝑ diaphoreticum, lap. 69. matrem perl. nec non partes animalium duriores cum acetis theriacalibus, Bezoardico, ▽ prophylact. Sylvii, succo citri & aliis saturanda, & cum ▽ fl. samb. card. ben., scord., scabios. fl. til. ceras. nigr. & aliis propinanda v. g.

Rec. ▽ fl. samb.

Til.

Ceras. nigr. aa. ʒij.

ꝑ Diaph.

Lap. 69.

M. S. aa ʒj.

ꝑ Bezoard.

Syr.

Syr. acetos. citr. aa. ʒʒ.

M. d. ad fict. S.

Schvveifstreibendes Träncklein darvon alle 4. Stunden etliche Löffel voll zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

§. 9. *Tertia indicationi* satisfaciunt motum humorum intestinum corrigentia : cujus generis sunt $\odot$ *Dosa*, $\odot$ *sc. depuratum & crystallisatum* cum diaphoreticis *camphora*, & *cinnabari* propinanda incendia interna extinguentia v. g.

Rec. $\ddagger$ *Diaph.*

$\odot$ *Crystall. aa. ʒj.*

$\ddagger$ *Nat. pp. ʒʒ.*

Camph. ʒʒ.

M. f. pulv. div. in 6. part. æqu.

S.

Temperirende Pulver darvon Morgens und Mittags eines im ordinair Tranck zu nehmen.

Conducunt etiam hunc in finem clysteres ex emollientibus cephalicis parati. v. g.

Rec. *Rad. Alth.*

Pæon. aa. ʒj.

Hb. Mercurialis.

Beton. aa. m. j.

Fl. Chamom.

Verbasco. aa. p. j.

Caric. puign. no. iiij.

Coqu. in f. q. ∇ simpl. & colat.

Rec. $\ddagger$ *j. add.*

$\odot$ *Anod. ʒij.*

Elect. cathol. ʒij.

Mell. viol. ʒj.

M. f. l. a. clyster d. cum apparatu pro adulto.

Conveniunt etiam in alvo obstructa lenia evacuantia suppositoria, aliaque sacharina alvum expedientia. In subsidium etiam veniant

veniant externa pulli gallinaeei & columbarum dissecti, exenterati
& calide impositi, nec non sequens epithema frontale calide applica-
rum v. g.

Rec. $\ddagger$ Ros. $\text{z}ij.$
 $\odot$ $\text{z}j.$
 Camp. gr. $xij.$

§. 10. Ut quarta indicationi denique satisfiat cucurbitula conve-
niunt, vesicatoria, emulsiones, & anodyna dosi refracta propinanda
v. g.

Rec. Sem. pæon. $\text{z}ij.$
 4. frig. maj.
 Pap. alb. aa. $\text{z}j.$
 ∇ fl. samb.
 Til. aa. $\text{z}iij\beta.$
 Hypnot. Dorncr. $\text{z}j.$
 Pulv. march.
 Dent. Hyppopot. aa. $\text{z}j.$
 Syr. papav. alb. $\text{z}\beta.$
 F. l. a. Emulsio S.

Stärcke-Milch darvon zuvveilen etliche Löffel voll zuvor
vvohl umbgerittelt zu nehmen.

Rec. M. S.
 $\curvearrowright$ $\odot$ ceph. aa. $\text{z}j.$
 EE. anod. $\text{z}\beta.$
 S.

Stärckende Haupt-Essenz darvon Morgens und Abends $\text{z}j.$
 Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

CASUS. XXIII.

De

HÆMORRHAGIA NARIUM.

Historia.

Vir quidam XXXVI. annorum temperamenti sanguineo cholericæ dietæ lauriori & usui spirituosorum addictus ingentem experitur hæmorrhagiam sanguine per os & nares exeunte. Hac per aliquot horas durante pallor succedit faciei, & levis quædam Lypothymia. Medicus accedens refrigerantia adhibet testibus applicanda ex $\ddagger$, cerussa, album. ov. &c. parata. Chartam præterea bibulam solutioni & imprægnatam & pulvere sympathetico conspersam turundarum forma naribus intrudit, variaque insuper adstringentia & incrassantia sed nullo cum levamine adhibet. Alius medicus accersitus removere jubet refrigerantia, & ut extrema in moderato calore detineantur mandat. Hoc factò lac caprillum calidum naribus jubet attrahere, V. S. in brachio instituit & Dosa præscribit cum absorbentibus & Einis : a quorum usu fluxus sanguinis fuit prohibitus, somnusque subsequens vires egregie revocavit.

Scholia.

§. I

Vir præsens laborat Hæmorrhagia narium. Hoc demonstrant phenomena in sensus & oculos incurrentia : cujus generis sunt. *Essen-*

Essentialiter inhaerentia effluxus sanguinis per os & nares contingens & per aliquot temporis spatium durans. 2. *Consequentia* pallor faciei, lypothimia, virium debilitas & 3. *Antecedentia* sexus & ætas virilis, temperamentum sanguineo cholericum, diæta lauta, & abusus liquorum spirituosorum.

§. 2. *Subjectum* seu pars ab hoc morbo affecta sunt nares: in specie autem arteriolæ in illarum tunica existentes.

§. 3. *Causa proxima* eaque *formalis* est ruptio vasorum sanguineorum, factaque inde sanguinis effusio: *materialis* autem sanguis acris magnam in copia ad caput, & nares delatus exitum sibi, & viam per has partes aperiens.

§. 4. *Causas occasionales* sexus & ætas virilis constituit, temperamentum sanguineo cholericum, diæta lauta, & abusus liquorum spirituosorum abundantia sanguinis, illiusque orgasmo occasionem præbentes.

§. 5. Quoad *prognosin* notandum hunc affectum non admodum esse periculosum; sed potius ob plethoram hac excretionem imminuendam salutarem.

§. 6. In *Cura* hæmorrhagiæ narium *presentem paroxysmum* medicus debet tollere, & *agrum a futuro imminente præservare*.

§. 7. In ipso paroxysmo sequentes considerandæ veniunt indicationes I. *sanguinis derivatio ad alium locum*. II. *Motus orgastici, & acrimonia temperatio*. Et III. *partium læsarum roboratio & consolidatio*.

§. 8. *Prima indicatio* obtinetur V. S. in brachio vel pedibus instituta, immittendo illos simul in aquam calidam cum fortioribus partium externarum ligaturis, & frictionibus.

§. 9. *Secundam indicationem* Osa implent & absorbentia Cinnabarifata v. g.

Rec. ☉ *Depur.*

Lap. 69. pp. aa. 3ß.

☿ *nat. pp.* 3ß.

M. f. pulv. div. in III. part. æqu.

S.

Temperirende Pulver darvon alle zvey Stunden eins in vvarmer Brühe zunehmen. Vel etiam emulsiones ex amygd. pistaceis

(Y y) 2

& sem.

& sem. papav. alb. cum aquis diapnoicis & syrupis convenientibus parata. v. g.

Rec. Amygd. d. excort. ʒß.

Nucl. pistac.

Sem. papav. aa. ʒij.

▽ fl. samb.

Card. ben.

Scabios. aa. ʒiß.

Syr. pap. alb. ʒß.

F. l. a. emulsio. S.

Kühlende Milch darvon alle halbe Stunden etliche Löffel voll zunehmen.

§. 10. *Tertiam indicationem* adstringentia implent, & alia Ischæma, lac caprillum, V, & his non sufficientibus liquores stipitici, turundarum forma applicati.

§. 11. *Extraparoxysmum* 1. *Materia plethora subtrahatur*, & 2. *orgasmus humorum tollatur* rerum non naturalium usu rite instituto. Dieta itaque adhibeatur quantum fieri potest excarnis, aut sanguinis copia motu detrahatur laborioso. Venæ sectio præterea autumno & vere instituatur, & reliquæ excretiones legitime procurentur. Vitetur potus liquorum spirituosorum, & ciborum aromaticorum, animusque liber sit a gravioribus commotionibus.

CASUS XXIV.

De

MENSIUM SUPPRESSIONE.

Historia.

Religiosa virgo Franciscana XL. annorum suppressionem menstruorum passa erat: plurima illi ab aliis præscripta sunt remedia, & aliquoties vena malleoli aperta sed omnia incassum. Tandem

Tandem ad Verzascham Basileæ venit, ejusque expetit auxilium. Hic præmisso examine magnam in illa deprehendit sanguinis copiam, alternatim aperire jubet venam in utroque brachio, unde menses fluere inceperunt quæ usurpato sequenti sacculo, & balneo fluxum naturalem postea observarunt.

Rec. Rad. bryon. ʒʒ.
 Hb. artemis.
 Marub. alb.
 Chamadr.
 Sum. cent. min.
 Absinth. aa. p. i.
 Fol. fenn. s. st. ʒij.
 Agar. rec. trochiscat. ʒʒ.
 Helleb. n. pp ʒij.
 Sem. anis. ʒiʒ.
 Cinnamom. ʒj.

Incis. contus. includ. sacculo ex sindone albo, affundatur mens. vini albi veteris & ab illius colatura bibantur mane alternis diebus ʒvj.

Post usum hujus vini purgantis balneum tali modo paratur.

Rec. Rad. lil. alb.
 Bryon.
 Alib. aa. ʒij.
 Hb. malv.
 Qial.
 Puleg.
 Matric.
 Artemis. aa. m. ij.
 Sem fœn. Græc.
 Lini. aa ʒj.

Incisa dentur pro balneo per sex dies usurpando.

(r) 3

Scholæ

Scholia.

I.

Religiosam hanc virginem *mensium suppressione* laborare ex historia satis superque patet. Celatur illa quidem ut plurimum a foeminino genere, sed facile cognosci potest ex 1. *essentialiter inhaerentibus*, dolore & tensione lumborum, & regionis epigastricæ gravitate, cum æstu & pulsu quæ quovis tempore consueto exacerbantur: unde etiam ad hæc symptomata accedit 2. *ex consequentibus* languor totius corporis, capitis, lumborum & coxarum, phlogoses, appetitus prostratus, respiratio difficilis, singultus, motus convulsivi, deliria tandemque color faciei mutatus, inflatio corporis, phthisis, hydrops, & alia mala, & denique. 3. *ex antecedentibus* uti sunt sexus sequior, tempus pubertatis, errores in rebus non naturalibus commissi vel etiam morbi prægressi.

§. 2. *Subiectum* itaque huius morbi est totum corpus: causa autem in sanguine, utero ejusque vasibus quærenda est.

§. 3. *Causa proxima formalis* mensium suppressorum est obstructio vasculorum minimorum in utero existentium, & inde nata debilior circulatio: *materialis* autem in sanguine quærenda est quantitate & qualitate peccante.

§. 4. Promoveant hunc morbum cæu *causæ occasionales* errores diætæ mensibus inprimis fluentibus commissi, vita sedentaria, motus nimius, balnea & adstringentia, viscerum *ængustia*, & uteri occlusio ob vitium conformationis.

§. 5. Quod *prognosis* attinet notandum est hanc mensium suppressionem tanquam levem & incipientem facile curari posse, in veteratam autem in cachexiam, hydropem, phthisin & alios morbos degenerare.

§. 6. In *cura* medicus ad causas debet respicere, illisque remedia opponere convenientia. Hinc I. *removeantur causæ externæ* II. *sanguinis quantitas imminuatur* & III. *ejus qualitas corrigatur*.

§. 7. *Prima indicatio* diætæ rationem habet. Hinc ægrotae mandandum ut diætam servet convenientem. Vitet itaque *aerem frigidum* mensibus inprimis fluentibus admissum: *Victu* præterea utatur tenui, abstinere a carnibus, vino, ovis aliisque sanguinem nimia in

co-

pia generantibus. Corpus exerceat solito magis, nec quieti adeo indulgeat. Vigilia excedant somnum, animusque occupetur rebus seriis. Venter quotidie suo fungatur munere, & reliquæ excretiones rite procedant; ad quod facilitandum venæ sectio vere & autumno in usum vocetur.

§. 8. Secundam indicationem V. S. in hoc subiecto implet aliquoties instituta sanguisque in sufficiente quantitate detractus ut plethora hoc modo imminuta relictus sanguis vasa & poros facilius transire, ejusque qualitas vitiosa melius corrigi possit.

§. 9. Ut tertia denique indicationi satisfiat aperientia incidentia & resolventia in usum vocentur imprimis martialia. Succedant sanguinem rarefacientia aromatica & emmenagoga informā decocti aut infusi cum $\text{R} \ominus \ast \text{liqu. CC. succ. Elix. propr. } \& \ominus \text{ vol. } \text{Ooso}$ propinata. Agmen denique claudant purgantia imprimis Aloetica balnea suffitus, & alia.

CASUS XXV.

De

LOCHIORUM SUPPRESSIONE.

Historia.

Puerpera quarto post partum die cum imprudenter aeri se exposuisset in lochiorum suppressionem incidit unde febris accensa fuit. Ad illam vocatus medicus sub vespera sequentem clysterem Julepum, & sacculos præscribit.

Rec. Rad lil. alb. ʒj

Bryon. $\text{ʒ}\text{ʒ}$

Hb violar.

Malv.

Artemis.

Pulv. aam. ʒj

Fl.

Fl. samb. p j
Sem. lin. ʒʒ

Incis. contus. coqu. in s. q. ∇ comm. in colat. ʒX solv. mell.
anthos. ʒʒ cheir elect. cathol. aa ʒij Hier. pier. Galen. ʒʒ M. f.
l. a Clyster detur cum apparatu pro adulto.

Rec. ∇ artemis.
Cichor.
Puleg. aa ʒij
Syr. artemis. ʒj
Citr ʒʒ
℞ ⊖ gtt. vj

M. f. Fulepus pro II. dosibus statim post Clysterem rejectum
duabus vicibus sumendus.

Rec. Rad. Alth.
Lil. alb aa ʒjʒ
Bryon.
Angel. aa ʒʒ
Hb. viol.
ʒial.
Artemis.
Puleg. aa m. ij
Sem. lin ʒjʒ

Incis. contus. dentur ad duos sacculos in lacte coquendos
& alternatim hypogastrio tepide admovendos. Cum noctu lo-
chia fluere cepissent, jussi mane venam in malleolo apperire unde
fluxus illorum omnino rediit.

Scholia.

§. 1.

PRæfens affectus ut ex historia patet est *lochiorum suppressio*. Illud declarant 1. *antecedentia*, puerpera enim quarto post partum die imprudenter aeri se exponit. 2. *Essentialiter inhaerentia*. Cum hoc facto in lochiorum suppressionem incidat, & sanguis post partum fluere solitus manare desinat. Et 3. *Consequentia* febris inde accenditur: quæ omnia in lochiorum suppressione familiariter accidere solent.

§. 2. *Subiectum* hujus morbi est totum corpus: causa autem in massa sanguinea, utero, ejusque vasibus quærenda est.

§. 3. *Causa proxima formalis* lochiorum suppressorum est vasorum sanguineorum in utero antea apertorum obstructio, & motus sanguinis inde excernendi impeditus. *Causam proximam materialem* sanguis constituit a frigore coagulatus, vasa sanguinea ante aperta obstruens, ad quæ referenda motus sanguinis intenditur, febrisque a natura incenditur.

§. 4. Inter *causas occasionales* frigus imprudenter admissum accusatur, sanguinem coagulans & lochia in puerperis supprimens.

§. 5. *Prognosis* malum nobis exhibet non contemnendum. Lochia enim suppressa omnes illas calamitates producant, quas venenum epotum excitare solet; in specie autem febris inflammatoria inde provenire solet, quæ puerperarum pestis ut plurimum est.

§. 6. *Cura* itaque maturanda erit, & sequentibus indicationibus perficienda, ut I. *remotis causis externis* II. *humores reddantur mobiles* & III. *viis reseratis* IV. *quo vergunt ducantur*.

§. 7. *Primam indicationem* diæta implet legitime instituta. Detineat itaque puerpera nostra corpus in æquali & temperato calore. Utatur *victu* tenuissimo, & fugiat omnia frigida, acida, fermentescibilia, *motusque* graviores tam *animi*, quam *corporis*. Transpiratio sit libera, omnisque diæta fere excarnis.

§. 8. *Secundam indicationem* obtinemus resolventibus, & lenibus diaphoreticis motui humorum debitis. Commendantur itaque hunc in finem resolventia, & diaphoretica fixiora acidis saturata, & cum aquis destillatis propinata. v. g.

(Zz)

Rec.

Rec. ∇ Puleg.
 Meliss.
 Fl. samb. aa. $\mathfrak{z}\beta$.
 Cinnamom. $\mathfrak{z}\beta$.
 Lap. 69. pp.
 $\mathfrak{z}$ diaph. aa $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.
 Tr. Bez. $\mathfrak{z}\beta$.
 $\mathfrak{z}$ Rutac. $\mathfrak{z}\beta$.
 Syr. pap. errat. $\mathfrak{z}\mathfrak{v}\mathfrak{j}$.
 S.

Sonderl. Träncklein darvon alle 4. bis 5. Stunden ein paar Löffel voll auff ein mahl, zuvor vwohl umbgerittelt. zu nehmen, vel etiam sequens Essentia v. g.

Rec. Tr. Bez.
 M. S. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$
 EE. castor.
 Anod. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{z}$.
 S.

Resolvirende Essentz, darvon alle vier Stunden 30. bis 35. Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

§. 9. Resolutis hoc modo humoribus via debent expediri, & liberari ut tertia indicationi satisfiat. Convenit itaque hunc in finem V. S. in talo instituta & sequens clyster tepide injectus. v. g.

Rec. Rad. Alth.
 Lil. alb. aa. $\mathfrak{z}^{\circ}$.
 Hb. meliss.
 Puleg.
 Matric.
 Malv. aa. m. $\mathfrak{j}$.
 Fl. samb.
 Viol. aa. p. $\mathfrak{j}$.
 Sem. lin. $\mathfrak{z}\mathfrak{z}$.

Incis. & contus. coqu. in f. q. aquæ simplicis & colat.

Rec

Rec. $\mathfrak{z}$ X. adde.
Elect. cathol.
 $\circ$ ocheir. aa. $\mathfrak{z}$ ij.
Mell. rosat. $\mathfrak{z}$ β.

M. f. clyster tepide injiciendus d. cum apparatu pro adulto.
 Huic succedunt antispasmodica anodynis maritata, v. g.

Rec. *Pulv. antepil. March.*
 $\odot$ depur. aa. $\mathfrak{z}$ j.
 $\mathfrak{z}$ nat. pp. $\mathfrak{z}$ j.
Camph. gr. ij.

M. f. pulv. div. in VI. partes æquales S.
 Sonderl. Pulver darvon alle 3. Stunden eines in vvarmer Brühe
 zunehmen.

Nec negligentur externa linimenta & ungta regioni hypogastricæ inungenda, nec non suffitus utero excipiendi v. g.

Rec. $\circ$ Lil. alb.
Cheri.
Lavend. aa. $\mathfrak{z}$ ij.
Camph. gr. xij.
 ω Θ * gtt. x.
 M. f. linimentum.
 S.

Eusserliche Salbe den Unter-Leib darmit zu salben.

Suffitus, fieri possunt ex scorii reguli $\mathfrak{z}$ ij nec non trochiscis uterinis pharm. Lond.

§. 5. Viis ita referatis ad pellentia veniendum erit, quæ quartam indicationem implent, cujus generis sunt aloetica, Myrrhata & crocata: loco omnium autem *elixir propr.* esse poterit cum *liquore CC. succ. & Essentia castorei* propinandum.

Rec. *Elix. propr.* $\mathfrak{z}$ ij.
Liqu. CC. succ. $\mathfrak{z}$ β.
EE. castor. $\mathfrak{z}$ j.
 S.

Mutter reinigende Essenz darvon alle 3. bis 4. Stunden 30. Tropfen in vvarmer Brühe zu nehmen.

CASVS XXVI.

De

SCABIE SICCA.

Historia.

Sartor quidam XVIII. annorum temperamenti sanguineo cholericus iter facit peregrinas civitates perlustraturus, & cibus apud magistrum uti cogitur acidis Esis & fumo induratis. Per aliquot temporis spatium apud illum morans pustulas oriri sentit extrema primum, mox autem totum corpus occupantes, pus parum & tenue continentes, & in crustas siccas minores & furfuraceas abeuntes. Ambiente calido, & motu imprimis pruritus sentit insignem unde scalptus invitatur, eoque continuato dolor oritur, vigiliae & calor. Hujus molestiae itaque pertaes nostrum petit auxilium, & sequentia in schedam congesta reportat remedia.

Rec. † diaph. † tialis ʒj.

Reg. † medic. ʒʒ.

† nat pp. ʒʒ.

o macer. gtt. iij.

M. f. pulv. in IV. part. æquales dividendus mane & vesperi sumendus, nec non sequentes pilulas consumpto pulvere sumendas.

Rec. Extr. Panchymag. Croll.

℞ d.

℞ d. rit. pp. aa. ℥β.
Diagrid. ℥at. gr. iij.

M. f. pilulæ no. XV. ℥cycopod. conspergendæ.

Quinto die revertitur, pustulas sentiens exsiccatas pruritumque imminutum, & sequentia remedia pharmacopæo offert præparanda v.g.

Rec. Rad. liquir.
Sarsapar.
Chin. aa. ℥j.
Lign. sanct.
Guajac. aa. 3vj.
Hb. scabios.
Veron.
Scord. aa. m. j.
Sem. anis.
Fœnic. aa. 3ij.
Passul. maj
Min. aa. 3℥.

Incis. & contus. d. ad chartam S.

Species in ein und ein halb Maass Wasser zu kochen das eines bleibet, und darvon alle Morgen einen Schoppen vvarm zu trincken. Nec non sequens ungtum.

Rec. Axung. porc. 3ij.
℞ Viv. 3j.
ZZ. pulv. 3℥.
℞ Laur. ℥j.

M. f. linimentum.

Decimo die redit, pristinae sanitati restitutus sostrum offert, animumque gratissimum.

Scholia.

§. I.

Affectus hunc sartorem affligens est *scabies*, & quidem *sicca*. Ejus existentiam probant 1. *Essentialiter inherencia* pustulæ minores in extremis primum orientes mox totum corpus occupantes, serum plorantes acre & tenue, & in crustas siccas minores & furfuraceas abeuntes. 2. *Consequentia* pruritus calido ambiente, & noctu potissimum molestus, scalptum invitans cum dolore, calore, & vigiliis: nec denique abludunt. 3. *Antecedentia* ætas juvenilis, vita sedentaria, mutatio cœli, abusus ciborum nimis Θ forum & crudorum.

§. 2. *Subjectum* scabiei cutis constituit, in specie autem tubuli subcutanei, & vascula excretoria glandularum miliarium subcutaneorum; causa autem in primis viis, & massa sanguinea potissimum hæere solet.

§. 3. *Causam* itaque proximam formalem hujus mali obstructio tubulorum cutaneorum & vasculorum excretoriorum in glandulis subcutaneis constituit: causa autem materialis est serum Θ sum per glandulas subcutaneas illarumque poros non rite circulans.

§. 4. Ex his causis ita suppositis ratio symptomatum supra recensitorum facile dari potest. Stagnans enim serum acre & Θ sum in tubulis subcutaneis poros contrahit, corrodit, & escharam quasi producit: Unde pustula eriguntur cum pruritu in crustas minores & furfuraceas abeuntes. Quo magis autem corpus ad sudorem componitur eo magis cutis defædatur: unde etiam ambiente calido & noctu pruritus excitatur scalptum invitans cum dolore, vigiliis, & calore.

§. 5. Inter causas occasionales vita sedentaria potissimum accusatur, cui sartores ut plurimum dediti sunt, nec non mutatio cœli, & abusus ciborum Θ forum & crudorum glandulas mesenterii, & poros constringentes & obstruentes, scabiemque producentes.

§. 6. Quod prognosin attinet notandum erit scabiem magis molestam esse, quam periculofam, diu durantem in cachexiam terminare, & retropulsam febrem phthisin, & alia mala producere.

§. 7. In cura scabiei sequentes indicationes erunt observande ut I. *removeantur cause externa* II. *obstructiones in primis viis hærentes tollantur*.

tollantur, & vitiosi humores ejiciantur & III. partes laesae consolidentur, & cutis mundities restituatur.

§. 8. *Primam indicationem* justum dietæ regimen absolvit. Eligat itaque æger aerem temperatum frigusque frangat insolitum igne in fornace accenso. Quod *cibum & potum* attinet alimenta eligat de blando ramoso, & sero dulci & roscido instructa. Hinc fugiat Oita, acida, nimis pingua, leguminosa & spirituosa chylum minus laudabilem producentia. Inter potus adhibeantur etiam calidi infusum Theæ aut Veronicæ, *motusque* post illorum usum instituatur ad sudorem, & lassitudinem ut humores visceri hoc modo resolvantur, acrimonia Oina abstergatur, & per sudorem & urinam educatur. Vitet porro mœrorem, & tristitiam ob domi relictos, animumque habeat tranquillum & ab omnibus motibus remotum.

§. 9. *Secundam indicationem* incidentia implent, resolventia & evacuantia.—Ex prioribus ꝑ diaph. ꝑ tialum seligimus cum reg. ꝑ med. & ꝑ combinandum v. g.

Rec. ꝑ diaph. ꝑ tial. ʒj
Reg. ꝑ medicin. ʒss
ꝑ nat. pp. ʒss.
ꝑ macer. gtt. iij

M. f. pulv. div. in 4. part. æquales S.

Oeffnende Pulver darvon alle Mittag um drey Uhr eins zu nehmen.

Vel etiam in forma fluida Tram. ꝑ & ꝑ propinando. v. g.

Rec. Tr. Bez. ʒij
ꝑ ꝑ sat.
EE. lign. aa ʒj S.

Oeffnende Essenz Morgens Mittags und Abends ʒ 5. Tropfen in Warmer Brühe zu nehmen.

His succedunt purgantia quorum basin ꝑ dulcis rite preparatus constituit in pilulis exhibendus v. g.

Rec. Extr. panchym. Croll.
ꝑ dulc, rit. pp. aa ʒss
Diagr. ꝑ at, gr. iij
E. pil. no. XV. S.

Pur-

Purgier - Pillen Morgens auf einmahl zu nehmen und The dar-
auff zu trincken.

§. 10. *Tertiam indicationem* diaphoretica implent absterfiva de-
tergentia ungta & balnea v. g.

Rec. Rad. liquir.
Sarsapar.
Chin. aa ʒj
Lign. sanct.
Gnajak. aa ʒvj
Hb. scord.
Fumar.
Scabios. aa m. j
Sem. anis.
Fenic. aa ʒij
Passul. maj. & min. aa ʒʒ
Incis. contus. d. adchartam. S.

Species in anderthalb Maafs Wasser zu Kochen, das eine blei-
bet und alle Morgen einen halben Schoppen vvarm davon zu trin-
cken. *Agmen denique claudant externa v. g.*

Rec. ♀ ʒ ʒj solv. in
▽ ros. ʒvj S.

Wasch-Wasser Hände, Füße und den Leib darmit zu vvaschen.
Poterit etiam seques adhiberi unguentum.

Rec. Axung. porc. ʒij
♀ viv. ʒj
Pulv. Zz. ʒß.
o. laur. ʒi

Salbe in die Gelencke zu reiben bey dem vvarmen offen.

Nec inconueniens erit furfures triticeos aquæ calidæ infundere,
manusque & pedes inde lavare ut cuti pristinus splendor resti-
tuatur.

CASVS XXVII.

De

PHLYCTENIS.

Historia.

Fœmina quædam XXXIII. annorum temperamenti sanguineo cholericæ, mensium obstructione per aliquot menses affecta, vere ineunte lassitudinem artuum sentit cum tumore faciei, oculorum, & abdominis. Parvo temporis spatio interjecto pruritum sentit in toto corpore ita ut frictionem evitare nequeat cum quadam commotione febrili. Succedunt pustulæ minores faciem vesicularum referentes ab ∇ fervida excitatarum. Familiæ hac re perterriti medici implorant auxilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Pustulæ in hac fœmina apparentes dicuntur *Phlyctenæ*. Eas adesse probant 1. *essentialiter inherentia*, & signa hujus affectus pathognomonica pruritus sc., & pustulæ vesiculis similes, quæ ab ∇ fervida excitantur. 2. *Consequentia* tumor faciei, oculorum & abdominis cum insigni artuum lassitudine, & denique. 3. *Antecedentia* sexus sequior, ætas consistens & obstructio mensium: quæ omnia de hujus affectus præsentia testantur.

§. 2. *Subjctum* hujus morbi est habitus corporis externus ejusque integumenta communia. Interdum totius corporis peripheria ab illo afficitur: interdum autem pedestantum, & manus occupat.

§. 3. *Causa proxima formalis* consistit in soluta unitate integumentorum.

(Aaa)

mentorū croforū & in pustulas elevatorū: *materialis* autem est serum acre, & Θinum in glandulis subcutaneis separatum, & ad poros delatum.

§. 4. Et hæ causæ sufficient ad *phenomena* in historia recensita *explicanda*. Ad serum acre enim & Θinum a centro corporis ad peripheriam deferendum motus humorum febrilis excitatur, quod in illa deinde stagnans *tumores* producit. Partes acres & Θinæ in glandulis separatæ fibrillas cutaneas irritant & erodunt: unde *pruritus* excitatur, *frictionem invitans*, illæque laceratæ in *pustulas* elewantur.

§. 5. Occasionem huic morbo ex *causis remotis* sexus sequior dedit, ætas consistens & temperamentum sanguineo cholericum ad humores acres producendos aptum. His succedit mensium obstructio, quam plethora sequitur motum humorum turbans, & excrementa cutanea supprimens.

§. 6. Quod *prognosis* attinet huius morbi eventus ex symptomatibus erit iudicandus. Quo mitiora illa sunt, eo felicior exitus erit sperandus. Retropulsæ mortem inferunt. Si stomachus benedigerit, caput non dolet, excreta & retenta rite succedunt bona aderit reconvalescentiæ spes.

§. 7. Ordinis ratio tandem etiam requirit ut *curationem* suscipiamus. Ut hæc rite succedat sequentes medicus indicationes observet. I. *Removeantur causæ externæ* II. *materia peccans e corpore proscrubatur* & III. *symptomatum ratio habeatur*.

§. 8. *Prima indicatio* iustum diætæ regimen requirit. Hoc enim neglecto frustra & incassum laborat medicus. Hinc ex sex rebus n. n. aer debet esse temperatus, purus, effluviis nebulosis foetidis, & putredinosis destitutus, & si talis non sit arte emendetur. *Cibus & potus* sint optimi, & boni succi, & facilioris digestionis videntur acida, viscida, Θina, & fumo indurata. Potus nec acidus sit nec austerus, & loco huius commendetur infusum Theæ, Veronicæ, cerevisia probe defæcata, & in consuetis vinum bonæ notæ. *Somnus & vigilia*, motus & quies modum non excedant sed in decenti moderamine teneantur. *Animi pathemata* fugiantur immoderata ira potissimum, moeror & tristitia, & quilibet exploret quid suæ sanitati conducatur.

§. 9. *Secundam indicationem* lenia diaphoretica, & expellentia implent continuo usurpata donec materia peccans extra corpus proscripta sit. Conveniunt itaq; hunc in finem † *diaphoreticum* & *Stiatum*, *M. S. Tr. Bezoardica* & alia v. g.

Rec. CC. phil. pp.
 † *Diaph. aa. 3j.*
 † *nat. pp. 33.*
 ⊖ *vol. CC gr. vj.*

Div. in V. part. æqu.

S.

Aufstreibende Pulver darvon Morgens und Mittags eines in vvarmer Brühe zu nehmen, und sich drauff vvarm zuzudecken. Vel in sequenti forma liquida.

Rec. *Tr. Bez.*
M. S. aa. 3j.
Liqu. CC. succ. 33.
 S.

Aufstreibende Essenz darvon Morgens und Mittags jedesmahl 30 bis 35 Tropffen in vvarm Bier zu nehmen, und sich darauff vvarm zu halten.

Ad menses pellendos instituat V. S. & sequens essentia exhibetur.

Rec. *EE. Myrrh. bals.*
Pin. aa. 3ij.
Castor.
Elix. propr. aa. 3j.
 ♂ *caryoph. gtt. iij.*

S.

Blutreinigende Essenz, darvon 35. bis 49. Tropffen in Melissen Wasser zu nehmen.

§. 10. *Ut tertia indicationi* satis fiat symptomatum ratio habeatur & quidem I. *pustularum* quæ ♂ *amygd d. inungendæ* & maturandæ II *cutis excoriata* quæ emplastro de lapide calaminari & uncto dia-pompholigos consolidanda. Conveniunt etiam hunc in finem

(Aaa) 2

deco-

decoctum lignorum interne propinatum, & fl. samb. Terebinth. camphora externe adhibita.

CASVS XXVIII.

De

CATARRHO.

Historia.

Vir quidam XL. annorum tempore hyemali & inaequali iter faciens, vinumque austerum largius bibens streperam sermonis percipit asperitatem cum quadam capitis gravedine. Succedit tussis admodum molesta cum pruritu rubore, & madore narium serum acre, & tenue plorantium. Adest praeterea respiratio difficilis cum calore totum corpus occupante; Pejora itaque metuens mala nostrum expetit consilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Catarrho laborat hic Chremes quo nomine Coryza, rauco, & tussis hoc loco comprehenditur: Hoc demonstrant phaenomena his affectibus 1. *essentialiter inhaerentia* strepera sc. sermonis asperitas, capitis gravedo, & tussis admodum molesta. Porro id declarant. 2. *Consequentia* uti sunt pruritus, rubor & mador narium serum acre & tenue plorantium, respiratio difficilis, & calor totum corpus occupans. Nec denique abluunt 3. *Antecedentia* sexus virilis, aetas senilis, tempus hyemale, & inaequale nec non vinum austerum largius haustum: quae omnia catarrho laborantibus familiariter accidere quotidiana docet experientia.

§. 2. Quoniam hic plures affectus concurrunt varia etiam par-

res ab illis afficiuntur. Ita glandulæ, & vasa lymphatica hinc inde in capite occurrentia suos in gravedine patiuntur manes. Porro in pulmonibus, & aspera arteria innumera sunt vasa lymphatica, in quibus si motus lymphæ qualitate acri imbutæ impeditur tussis excitatur & rauco.

§. 3. *Causa* itaque *proxima formalis* horum affectuum est motus lymphæ in vasibus lymphaticis capitis, pulmonum & asperæ arteriæ inæqualis & impeditus: *materiam* autem illis lymphæ acris, & viscida præbet his in partibus decumbens.

§. 4. Inter *causas occasionales* ætas senilis primo loco occurrit his affectibus admodum obnoxia. Ob lympham enim acrem minusque blandam, & æqualem Chermetes sunt & fiunt senes. Huic succedit tempus hyemale & inæquale serum concentrans & poros constringens ut partes excrementitiæ excerni nequeant. Agmen denique claudit abusus vini austeri serum accumulans, & stimulans.

§. 5. *Prognosis* malum nobis sistit molestum quidem sed non admodum periculosum, & cum nondum diu duraverit facile curari poterit. Minus tamen ob levitatem est negligendum ne ex diebus in menses & ex mensibus in annos propagetur.

§. 6. In Cura horum affectuum I. *causæ occasionales removeantur.* II. *lymphæ peccans & in coagulum abiens evacuetur & resolvatur & III. in partibus subsistens abstergetur.*

§. 7. *Primam indicationem* diæta implet rite instituta. Cum enim æger male se habuerit ex vitiis in illa commissis, necesse utique erit ante omnia illa removeere ne ulterius noceant. Hunc in finem vitet hyemis tempestatem inæqualem intra domum, & parietes se continendo, illamque temperatam & æqualem reddat focum parando, ignemque in illo accendendo. Porro plus edat, quam bibat, iusculis utatur pinguibus, potu calido, quiete debita, somnoque vigilias excedente. Transpiratio porro promoveatur infusis calidis, alvus quotidie suo fungatur numere, animusque sit pacatus.

§. 8. *Secundæ indicationi* satisfaciunt varii generis evacuantia. Primas inter illa tenent diaphoretica serosæ colluviei arcendæ panacæa: cujus generis sunt *Tr. Bez. cum elix. propr. & Cephal. & liq. CC. succinato* miscenda v. g.

Rec. Tr. Bez. ʒij.
 Liqu. CC. succin.
 Elix. pector. aa. ʒj.
 EE. anod. ʒj.
 S.

Resolvirende Fluß-Essenz darvon Morgens und Mittags 30 bis 35. Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

Si malum diutius duraverit decoctum & essentia lignorum cum cephalicis, & pectoralibus mixta adhibeantur v. g.

Rec. Rad. chin.
 Sarsapar.
 Liquir. aa. ʒj.
 Lign. Sassafr.
 Sanct.
 Sandal. rubr. aa. ʒʒ.
 Hb. Beton.
 Fl. lavend. aa. m. j.
 Passul. maj.
 Min. aa. ʒj.

Incis. contus. d. ad chart.
 S.

Species in einer Maass Wasser zu kochen, das drey Schoppen bleiben und Morgens und Mittags einen halben Schoppe vvarm darvon zu trincken.

His succedunt purgantia phlegmagoga dicta Extr. panch. Croll. pill. de succ. Crat., Radix & resin. Jalap. v. g.

Rec. M. P. de succin. crat. ʒj.
 Resin. Jalap. gr. vj.
 F. pil. no. XV. Consperg. pulv. rad. liquir.
 S.

Purgierende Fluß-Pillen Morgens auff einmahl zu nehmen.
 Nec non vesicatoria, ac ptarmica atque sternutatoria v. g.

Rec. Sach. opt. ʒj.
 Bals. apopl. gr. XII.

Fl. Benz.

Fl. Benz.

Resin. Guajac. aa gr. X.

M. f. pulv. naribus attrahendus.

Vel

Rec. Pulv. tabac. ▽ ros. fract. 3ß

Fl. aurant. exiccat 3ij

℞ fl. aurant. opt. Ital. gtt. X.

Vel

Rec. Pulv. lign. Al.

Succini.

Tabac. aa 3j

Castor. gr. X.

℞ major. gtt. iv

Vel

Rec. Θ vol. Θ * 3j

℞ major. gtt. X.

Vel

Rec. Pulv. Rad. Ir. Flor. 3j

Fl. balaust.

Ros. rubr. aa 3ij

Anih.

Lavend. aa 3ß

Helleb. alb. gr. X.

Mosch. ▽ ros. sol. gr. ij

Vel

Rec. Pulv. Fl. lil. convall.

Majoran.

Tabac. aa 3j

Helleb. alb. gr. XII.

℞ Major.

Cubeb. aa gtt. iv.

§. 9. Tertiā indicationem obtinemus specificis capiti & pectori dicatis, & in vicem combinatis. Hinc in usum vocentur Elix. pector. Essent. Myrrh, bals. bals. Δ & ▽ Θ * anisatus nec non decocta ex pectoralibus parata & omnia succinata v. g.

Rec. Elix. pect.

Ceph. aa 3iß

▽ Θ * Anis.

Liqu. CC. succin. aa 3j

Bals. Δ anis. gtt. vj

S.

Son-

Sonderliche Flufs - Effenz darvon Morgens Mittags und Abends 35. Tropfen in vvarmer Bruhe zu nehmen.

Huc pertinent etiam externa capiti & pectori applicanda. Ita nari-
bus exhiberi potest *bals. majoran.* cum $\odot$ *nigell.* nec non $\ominus$ * cum $\odot$
Majoran. & *nigell.* odore tenus haustus. Vid. *V. edel. Epitom. prax.*
clin. Sect. I. Cap. XII.

CASUS XXIX.

De

CACHEXIA.

Historia.

Virgo quædam XXII. annorum temperamenti phlegmatici
mensium obstructione per longum temporis spatium laborans,
tanta inde incurrit incommoda ut calor faciei vividus & floridus
in pallidum, humidum flaccidum & subhumidum mutetur. Las-
situde artuum succedit & crurum cum illorum intumescencia, pul-
sus deprehenditur debilis, respiratio difficilis cum appetitu prostra-
to, & quadam inquietudine. Diu itaque his malis fatigata me-
dici implorat auxilium.

RESOLUTIO.

§. I

Mensium obstructio antiqua tandem in *Cachexiam* degenerat:
quod etiam in hac virgine factum esse phaenomena demon-
strant in hac historia observata. Referri autem illa possunt ad 1. essen-
tialiter

tialiter inharentia color faciei vividus, & floridus in pallidum, humidum flaccidum & subtumidum mutatus 2. *Consequentia* lassitudo corporis & crurum cum illorum intumescencia, pulsu debili, respiratione difficili, appetitu prostrato & post cibum inquietudine, & 3. *Antecedentia* cujus generis sunt sexus sequior, ætas juvenilis, temperamentum phlegmaticum mensium que obstructio per longum tempus durans

§. 2. *Subjectum* huius morbi est totius corporis habitus: causa autem in lymphæ vasibusque lymphaticis quaerenda est.

§. 2. *Causa cachexiæ proxima, eaque formalis* est circulatio serî nutritii per minima vascula suppressa, & obstructa: *materiale causam* serum nutritium constituit partibus viscidis excrementitiis repletum. Ab hoc enim obstructions in venis capillaribus oriuntur, & a particularum balsamicarum defectu depravata nutritio.

§. 4. *Ad causas occasionales* sexus sequior refertur, ætasque juvenilis, nec non mensium obstructio antiqua.

§. 5. *Quoad prognosin* notandum cachexiam malum esse admodum periculosum, nimisque negligendum, cum in hydropem aliaque mala facile abeat.

§. 6. *Cura* itaque huius mali maturanda & his indicationibus perficienda erit. I. *removeantur causæ externæ* II. *serum acidum & viscidum incidatur, & evacuetur* III. *denique tonus partium roboretur & IV. menses revocentur.*

§. 7. *Ut primæ indicationi* satisfiat diæta legitima instituat. Convenit itaque aer temperatus, corpusque, ut secretiones & excretiones rite procedant, ab omnibus aeris injuriis probe debet defendi. *Alimenta* porro eligantur Δ blandum ramosum serumque dulce & roscidum continentia. Vitentur itaque indurata, Θ ita, acida nimis pingua, leguminosa & Σ tuosa, quæ chylum minus laudabilem præbent. Victu utatur tenui cum corpora impura victu pleno magis lædantur. *Motus* corporis nec nimius sit, nec deficiens *vigiliae* *que somnum* excedant. Mœrorem denique fugiat, tristitiam aliosque *animi motus* graviores.

§. 8. *Ad secundam indicationem* obtinendam remedia eligantur acidum. & viscidum corrigentia, uti sunt Tr. $\oint$ aper Zuvelfferi & Θ volat $\circ\circ$ of. Sylv. cum aliis aromaticis conjungenda. v. g.

(Bbb)

Rec.

Rec. Tr. $\mathcal{A}$ aper. Zuvelff.
 $\ominus$ vol. $\odot$ of. Sylv. aa. $\mathfrak{z}$ ij.
 EE. macer. $\mathfrak{z}\beta$.

S. Oeffnende Essenz darvon alle Morgen $\mathfrak{z}$ 5. bis 40. Tropffen in
 vvarmer Brühe zunehmen, und sich darauff zu bevvegen.

Conveniunt etiam aperiendi sine reg. $\mathfrak{z}$ medic. croc. $\mathcal{A}$ tis aper.
 $\mathfrak{z}$ iatus, $\mathfrak{z}$ nat. quæ infusis & decoctis aromaticis succenturiari pos-
 sunt. v. g.

Rec. Croc. $\mathcal{A}$ tis aper. $\mathfrak{z}$ iat.
 Reg. $\mathfrak{z}$ medic.
 Arcan. duplicat. aa. $\mathfrak{z}$ j.
 $\mathfrak{z}$ nat. pp. $\mathfrak{z}\beta$.
 Divid. in VIII. part. aequales.

S. Oeffnende Pulver darvon alle Morgen eins in vvarmer Brühe
 zunehmen, und sich darauff zu bevvegen.

His succedunt evacuantia potissimum Hydragoga, quorum ba-
 sin $\mathfrak{z}$ dulcis constituit in forma pilularum exhibendus v. g.

Rec. Extr. panchym. Croll.
 $\mathfrak{z}$ dulc. rit. pp. aa. $\mathfrak{z}$ j.
 Resin. $\mathfrak{z}$ alap. gr. v.
 M. f. pil. no XV.

S Purgierende Pillen Morgens auff einmal. Vel etiam sequens
 emulsio.

Rec. Resin. $\mathfrak{z}$ alap. gr. XII.
 Vitell. ov. no. I.
 $\odot$ $\odot$ NM. gtt. iij.
 Crem. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{z}\beta$.
 ∇ Cinamom. $\mathfrak{z}$ j.
 Syr. ros. sol. $\mathfrak{z}\beta$.

§. 9. Tertiam indicationem stomachica implent, & carminativa
 Essentia scilicet absinth. compos. carmin. Wed. nec non alia aromatica
 v. g.

Rec

Rec. EE. absinth. compos.

Carm. VVed. aa 3j

Macer. 33 S.

Magen - Essenz darvon Morgens und nach der Mittags - Mahlzeit
30. Tropffen zu nehmen.

§. 10. Et ut quarta indicationi satisfiat menses revocentur, illisque prospiciatur remediis convenientibus. Vena sectio itaque instituat in talo, idque fiat aliquoties ante tempus consuetum. Propinentur etiam hoc tempore Emmenagoga, mensesque pellentia v. g.

Rec. Elix. propr. 3iij

Arcan. ♀ 3j

Liqu. CC. succin. 33

EE. succin. 33

S. Blutreinigende Essenz darvon Morgens und Mittags 35
Tropffen zu nehmen.

CASUS XXX.

De

ANASARCA.

Historia.

Fœmina quædam XXXVI. annorum gravida ob varios errores in Dieta commissos per totum fere gestationis tempus febre laborat quartana tumore succedente totum corpus occupante. Quarta ante partum septimana medicus accersitus medicamenta præscribit antifebrilia v. g.

Rec. Rad. Galang.

Zedoar. aa. 3j.

Hb. card. ben.

(Bbb) 2

Scord.

Scord.

Summit absinth.

Cent. min. aa m. j.

Sem. anis.

Fenic. aa ʒij

Cort. citr.

Aurant.

⊖♀ aa ʒj

Incis. & contus. includ. nodulo vino injiciendo.

S.

Bischel zu einer Maass Wein, alle Morgen etliche Gläser voll
vyarm zu trincken.

II. Rec. EE. Absinth.

Card. ben.

Cent. min.

Carm. VVed. aa ʒiβ

S.

Fieber - Essenz darvon alle Mittag 35. Tropffen zu nehmen.

*His remediis consumtis tempus partus accedit, puerumque
enititur admodum formosum remanente febre, & hydrope. Hinc
etiam medicus denuo accersitus sequentem exhibet pulverem pur-
gantem v. g.*

Rec. Rad. Jalap. ʒi

Resin. ejud. gr. vj

Pulv. N. M. gr. v.

M. f. pulv. una vice sumendus.

*Hoc medicamentum ingentem seri & vitiosorum humorum
copiam ejecit, illamque ab omni tumore penitus liberavit. Ad fe-
brim tollendam sequenti usa est electuario*

Rec.

Rec. Conf. Menth.
 Meliss. aa ʒʒ
 Cort. citr cond.
 Aurant. cond. aa ʒij
 Pulv. cort. peruv. ʒʒ
 EE. cinnamom. ʒʒ
 Bals. peruv. ʒʒ
 Syr. card. bened. q. s.

F. l. a elect. extra paroxysmum singulis tribus horis ad ʒij
 fumendum & ita penitus convaluit.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus hanc foeminam affligens est febris quartana cum *Anasar-*
ca. Id patet ex 1. *essentialiter inhaerentibus* febre quarto quovis
 die recurrente, & tumore totum corpus occupante. 2. *Antecedentibus*
 sexu sequiore, ætate consistente, & variis in diætâ commissis er-
 roribus.

§. 2. *Subiectum* hujus morbi totum corpus constituit, causa
 autem in primis viis & massa humorum hæret.

§. 3. *Causa proxima formalis* est obstructio glandularum, & va-
 forum lymphaticorum in primis viis & reliquo corporis habitu hæ-
 rentium: *materialis* autem in lymphâ tenaci & viscida hinc inde in
 primis viis totiusque corporis habitu stagnante quærenda est.

§. 3. *Prognosis* malum nobis sistit non contemnendum cum jux-
 ta tritum illud, hydrops quartana sint medicorum scandala plana,
 ægraque in super sit gravida, tempusque partus instet.

§. 5. In cura medicus ante omnia I. *causas externas removeat*.
 II. *Serum tenax & viscidum corrigat ut* III. *sub ipso partu cum lochiis aut*
post illum convenientibus purgantibus evacuari & IV. *viscera roborari, mo-*
tusque humorum præternaturalis tolli possit.

§. 6. *Prima indicatio* in diætâ legitime instituta consistit, quæ
 si in ullo alio morbo certe in hoc erit necessaria. Consistit autem
 potissimum in abstinencia a potu nimio, & dextro rerum n. n.

usu. Aer itaque eviterur nebulosus & frigidus & e contra purus eligatur calidior, atque subtilior. Vitanda porro sunt *alimenta* acida, Osa, viscida, leguminosa flatulenta cum viscidum sanguinem, & pituitosum corporis habitum inducant, & obstructions pariant. *Somnus* non sit nimius, *motus* blandus, vita sedentaria & otium atro notentur carbone: & in omnibus reliquis corporis, & animi motibus moderare se gerat.

§. 7. *Secundam indicationem* implent lentorem feri corrigentia amara, aromatica Oina, Stialia, & omnia aperientia, ex quibus sequentia seligimus Hb. *absinth. cent. min.*, *scolopendr.*, *fumar.*, *Veron. marub. satirej. Becapung. nasturt. cort. fraxin. tamarisc. lign. Guajac. Sas. safras rad. Ari, raph. rust. all. Bacc. junip. laur. Galang. Zedoar.* ex quibus EE., Tr., nec non infusa parari possunt. His succedunt ☐ latius arcan. duplicat. liqu. ☐ fol. ☐, ☐ ☐ * simpl. & aromatizatus. Tr. ☐, Stis, lim. & croc. Stis aper. fl. ☐ * Stiales, &c. ex quibus variae formulae parari possunt.

Rec. Tr. Stis aper. Zvve lff.

☐ vol. ☐ of. Sylv. aa. 3ij.

☐. citr. ver. gtt. iij.

S.

Oeffenende Essenz darvon alle Morgen 30. Tropffen in Bier zu nehmen. Vel etiam sequens pluvis.

Rec. Reg. ♂ medic.

Arcan 2. plic. aa. 3j.

Fl. ☐ * 3j.

M. f pulv. div. in VI. part. æqu.

S.

Oeffnende Pulver davon alle Morgen eines in vvarmer Brühe zu nehmen.

§. 8. *Tertiam indicationem* obtinemus purgantibus, sudoriferis, & diureticis. Ex purgantibus commendamus M. P. ☐ Schred. hydrag. Sylv. crystall. & crem. ☐, ☐ ☐ lat. & ☐ satum. vel etiam fortiora resin. Jalap. scammon. ☐ dulc. mag. g. g. succ. fr. nostr. extr. Esul. sub varia forma exhibenda v. g.

Rec.

Rec. M. P. ☐ Schred.
 ♀ d. rit. pp. aa. ʒʒ.
 Diagr. ☐ gr. v.
 M. f. pil. no. XV.

S.

Purgier-Pillen Morgens auff einmahl zu nehmen.

Ex diaphoreticis ☿ diaph. commendamus. CC. phil. ☉ fixa ☿
 ☉ destill. v. g.

Rec. ☿ diaph.
 CC. s. Δe aa. ʒij.
 ☉ vol. succin. ʒj.

M. f. pulv. div. in IV. part. æqu. lenem. inde expectando sudorem.

Et ex diureticis, ☉ absinth. stip. fabar. genista ☉osa Tr. Ammelung
 ☉☉, millepedes ☿ cantharides, v. g.

Rec. ☉ Absinth.
 Genist. aa. ʒ.
 ☉ depur. ʒʒ.

Div. in V. partes mane sumendas.

§ 9. Quarta indicationi tonum viscerum labefactatum restitu-
 entia, satisfaciunt, motumque humorum p. n. corrigentia v. g.
 Absinth. ejusque succus. cortex. peruv. cum aliis stomachicis in electuarium
 redigenda, v. g.

Rec. Conf. absinth.
 Card. ben. aa. ʒʒ.
 Cydon. cond.
 N. M. cond. aa. ʒii.
 Pulv. cort. peruv. ʒʒ
 EE. absinth. compos. ʒj
 Syr. cor. citr. q. s.
 F. l. a. elect. S.

Stärckende Lattverge darvon alle 3. Stunden einer Castanien
 groß zu nehmen.

CASUS

CASVS XXXI.

De

HYDROPE UTERINO.

Historia.

Mulier XXXIV. annorum succiplena, ^{ἐν τῇ} gaudens plethorica, constitutionis phlegmaticæ infantem lactans incidit in febrem intermittentem ortam ab errore in Diæta commisso. Fructus enim præcipue horarios immaturos sine discrimine in magna copia devorat de diæta ob rem angustam domi parum sollicita, quare in summo æstatis calore messorum agens laboribus defessa ac exæstuans, ad potum frigidum & quidem aqueum simplicem non coctum se invitando plus iusto se ingurgitabat: Unde horror atque calor præternaturalis, sitisque immodica subsecuta est. Ea etiam jam dicta febris intermittens duravit per mensis spatium, quam tamen nullo medico in consilium vocato remediis ut vocant domesticis pellit in M. S., cruditatibus ac sordibus febrilibus adhuc in hærentibus, & dyscrasia simul etiam manente, ventriculi debilitate male constituti, quia curatio male fuit peracta, & ad ventriculum, & læsam transpirationem, ad Sinas & tuosas sordes evacuandas nullus respectus habitus. Ideo sæpe post assumptum cibum pressionem nimiam atque molem ventriculi, angustiamque circa præcordia sentit, frigus sive horror subcutaneus, sitis præter naturam aucta, facies pallida cum liventibus oculis

oculis, mensium paucitas & decoloratio, fluxus inordinatus, & tandem totalis suppressio fuit insecuta. Quia vero venter inprimis ad pubis regionem vergens intumescere, & in dies magis atque magis accrescere incipiebat certo sibi habet persuasum se utero gestare gravidamque esse, signisque anamnesticis consideratis enarrata symptomata ab imprægnationis causa descendere. Non multo post ventre in tantam magnitudinem se extendente ut non modo non ordinariam formam servaret, sed multo magis superaret insimul etiam moles seu gravitas sic erat mobilis ut ab uno latere ad alterum se inclinaret instantibus etiam acutissimis doloribus circa genitalia, & pungitivis cum eruptione materiæ mucosæ tempus parturiendi instare plane credebat. Quare obstetrix in consilium vocata, ut sibi persuadet, perita, partum instare verissimum penicillo plusquam Apelleo depingebat, & ad dolores nimis acutos leniendos coctum erborum stramen tepide ventri applicat. Verum enim vero nulla dolorum acutissimorum remissione subsequente, neque certioribus signis partus se manifestantibus, & urina guttatim, & plane decolore & dea maximis cum cruciatibus exstillante opem medici implorare cogitur.

RESOLUTIO.

§. 1.

Mulierem hanc hydrope uterino laborare ex phaenomenis in historia relatis satis superque constat. Hoc autem in specie demonstrant, i. essentialiter inherentiæ cum venter inprimis ad pubis regionem vergens intumescere, & in dies magis magisque accrescere inciperet

(Ccc)

tan-

tamque in molem excresceret ut etiam ordinariam formam superaret & ab uno latere ad alterum inclinaret. 2. *Consequentia* dolor circa genitalia acutissimus, & pungitivus cum eruptione materię mucosę, urina stillans guttatim, decolor, cruda & aquea. 3. *Antecedentia* ad res naturales, non naturales & praternaturales referenda. Prioris generis sunt sexus sequior, ætas consistens & temperamentum phlegmaticum. His succedunt errores in diætâ commissi, & ex rebus praternaturalib⁹ plethora, febris intermittens male curata, hancque insequens cachexia viam aperiens ad hydropem.

§. 2. *Subiectum* huius morbi est uterus tam quoad cavitatem, quam membranas: causa autem in M. S. & humoribus circulanti-
bus querenda est.

§. 3. *Causa proxima* eaque *formalis* est extravasatio & stagnatio feri in utero, ejusque partibus: *materialis* autem serum ad nutritionem ineptum, uterum replens, distendens & in tumorem hydropicum elevans.

§. 4. *Causę occasionales* eęque *naturales* sunt sexus sequior, ætas consistens, & temperamentum sanguineum. His succedunt *non naturales* errores nimirum in diætâ commissi & *praternaturales* plethora febris intermittens in Cachexiam degenerans.

§. 5. *Prognosis* malum in genere nobis sistit curatu difficile, grave & periculosum: in specie autem in nostra ægra spes salutis adhuc superest cum humores in uteri cavitate videantur collecti, & malum a mensium obstructione ortum duxerit.

§. 6. Ad *curam* hydropis uterini devoluti illam sequentibus IV. indicationibus absolvi credimus ut I. *removeantur causę externę* II. *serum tenax & viscidum incidatur* & III. *evacuetur*, & IV. *tonus viscerum roboretur*.

§. 7. *Primam indicationem* regimen diætę rite institutum implet. Eligat itaque ægrotā aërem & calorem ambientem temperatum, cibisque utatur facilis digestionis ut carnibus juniorum animalium agnina, vitulina, jusculis carniū, ptisana avenacea aromatibus moderate condita. Porro in usum cedat vinum aut cerevisia probe defecata & lupulata tantum ad sitim fallendam. *Vigilia & somnus, motus & quies* moderate se habeant, animique pathemata præter gaudium exulent.

§. 8. Secundam indicationem aperientia, & resolventia implent
Tr. Iris aper. Zuvelff. Ludov., ☉ vol. ☉ of. Sylvii, nec non crocus Iris
aperitivus & iatus reg. & medic. & nat. aut &, Arcanum duplicatum & alia
v. g.

Rec. Tr. Iris aper. Zuvelff. S.
☉ vol. ☉ of. Sylv. aa. ʒij.
EE. cinnamom. ʒß.

Oeffnende Essenz darvon alle Morgen 40. bis 45. Tropffen in
wvarmer Brühe zu nehmen.

Hujus loco poterit etiam hic pulvis sumi v. g.

Rec. Reg. & medic.
☉ Absinth. aa. ʒj.
& nat. pp. ʒß.
Div. in V. part. æqu.
S.

Oeffnende Pulver darvon alle Morgen eines in wvarmer Brühe
zu nehmen.

§. 9. Ut tertia indicationi satisfiat evacuantia in usum veniant
purgantia, diaphoretica, & diuretica. Ex purgantibus ita dicta hydrago-
ga eligantur resin Jalap. scammon. & d. gg. extract. elat. sub varia forma
adhibenda v. g.

Rec. Resin. Jalap.
Crem. ☐ aa. gr. XII.
Vitell. ov. no. I.
▽ cinnamom. ʒj.
Syr. ros. solut. ʒß.
S.

Purgierende Milch des Morgens auffeinmahl zu nehmen.

Ex diaphoreticis & diaph. Itiale, ☐ diaphor. Essent. lignorum &
alia, & ex diureticis ☉ absinth. card. bened. mille pedes & c.

§. 10. Quartam indicationem tonica & roborantia implent ute-
rina & stomachica EE. aromat. Elix. propr. & Mastich. compos. & c. v. g.

Rec. ☞ Mastich. compos. ʒss.

Elix. propr. ʒij

EE. cinnamom. ʒj

S. Stärckende Essenz darvon Morgens und Mittags nachs Essens
45. Tropffen zu nehmen.

CASUS XXXII.

De

PARALYSI.

Historia.

JUvenis quidam XIV annorum tempore autumnali frigidiorē iter faciens, & vinum austerum copiosius ingurgitans stuporem quendam sentit lateris dextri per aliquot dies durantem, succedit movendi impotentia cum flacciditate, & frigore membrorum ejusdem lateris. Aegrotus de sua salute sollicitus medicum jubet accersiri qui pulsum celerem deprehendit & frequentem.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus ex quo hic aegrotus decumbit dicitur *Hemiplexia* seu *Paralysis dextri lateris*. Illam adesse demonstrant 1. phaenomena essentialiter inhaerentia sive signa pathognomonica stupor lateris dextri cum movendi impotentia, & membrorum flacciditate. Nec abludunt 2. consequentia frigus membrorum lateris affecti pulsusque celer & frequens & 3. Antecedentia sexus virilis aetas juvenilis tempus autumnale frigidius & vinum austerum copiosius ingestum.

§. 2. Sedes paralyseos seu *pars affecta* est medulla spinalis seu caudex, & productio cerebri per totam dorfi spinam dispersa. Dividitur illa a membrana ambiente in partem dextram & sinistram & si in una parte constrictio & obstructio fit, oritur hemiplexia seu paralyfis dextri aut sinistri lateris; adeoque *subjectum* huius morbi est pars dextra medullæ spinalis.

§. 3. *Causa proxima* eaque *formalis* huius mali non est tam obstructio medullæ spinalis, quam spasmodica membranarum constrictio dextram illius partem ambientium, a qua constrictione motus *ætuum* animalium ad partes intercipitur: *materialis* autem est lymphæ acida, & austera membranas tendens, & constringens motu sanguinis mediante ad illas delata.

§. 4. Ex his ita suppositis *ratio symptomatum* in historia relatorum non amplius poterit esse obscura. Obstructis enim tubulis nervosis ex medulla prodeuntibus motus *ætuum* ad partes intercipitur, unde *stupor* oritur in latere affecto, & partes quæ tactu antea gaudebant illum non amplius experiuntur. Perit porro *movendi potentia* eandem ob causam, sublatoque tunc & robore partium *flacida* illæ *apparent* & *pendula*. Et uti motus calorem in partibus producit: ita illo cessante calor omnino minor est, & *frigus* partium sentitur: *pulsus* autem *celer*, & *frequens* naturam ad morbum expurgandum insurgere indicat, febremque succedentem paralyfin solvere liberatis nervis a spasmodica illa contractione.

§. 5. Ansam autem, & occasionem ex *causis remotis* huic malo ætas juvenilis dedit, nec non frigus nervis inimicum, & acidum vini subtilius lymphæ nuptum nervisque communicatum.

§. 6. Quod *prognosin* attinet notandum erit Paralyfin curatam quidem esse difficilem ab obstructionibus ortam, leviolem vero quæ a spasma provenit. Recens eget mora illam tamen febrem supervenientem solvere ratio & experientia suadent, hincque spes salutis & reconvalescentiæ poterit promitti.

§. 7. Sed ut hæc obtineatur cura maturanda erit & sequentibus indicationibus perficienda ut I. removeantur *causæ externæ* II. *spasmus partium nervosarum* tollatur III. *sensus* & *spiritus* ad partes revocentur & IV. denique *acidum* & *acre* in *M. S.* hærens tollatur.

§ 8, *Prima indicatio* obtinetur diætam legitimam imperando. Hinc vitandus erit aer frigidus, parsque affecta in leni calore denu-
nenda, fovendo illam chirothecis & ocreis ex pelle ursina paratis,
aut mittendo in corpus animalis recens mactari. *Cibus* sit euchy-
mus & potus diluens & humectans. *Animus* erigatur salutem pro-
mittendo & spe optima concepta. Si enim ullo in morbo valet
nihil desperandum esse sine spe, monstra fieri in medicina, illamque
aliquid posse certe illud in paralyti verum est.

§. 9. *Secunda indicationi* satisfaciunt cephalica & nervina tam
volatilia quam fixiora. Ad illa pertinent ☿ * simplex & Stialis
& ex illo paratus liquor cephalicus v. g.

Rec. ☿ Apopl. 3ij

☿ * 3j

℞ rut. ʒ gtt. vj

S.

Sonderlicher Haupt-Spiritus darvon alle 3. bis 4. Stunden 20.
bis 25. Tropfen in Mayen-Blumen Wasser zu nehmen.

Huc pertinent etiam ☿ CC. simpl. & succinatus lil. convall. ruta
omnesque urinosi Essentia castorei omniaque ☿ volatilia ex cephalicis
& nervinis parata. v. g.

Rec. Tr. Bez. 3ij

Liqu. CC. succ. 3j

EE. castor. 3℔

S Sonderliche Haupt Essenz öffters 30. bis 35. Tropfen in vvar-
mer Brühe zu nehmen.

Inter fixiora ☿ina eminent cum antispasmodicis & anodynis
permixta specif. sc. ceph. Mich. Ludov. pulv. March. & alia generis ejus-
dem composita.

Rec. Pulv. March. 3j

Specif. ceph. Mich. 3℔

Laud op. gr. iij

M. f. pulv. div. in V. part.

S.

Sonderliche Haupt-Pulver zu vveilen eins in vvarmer Brühe
zu nehmen.

Hunc in finem etiam aromatica balsamica & ☿ vol. ℞ os. præ-
dita in usum vocari possunt. v. g. rad. Paon. galang. caryophill.
Helen. Sarsaparill. chin. trifol. fibr. Hb. beton. rosmar. Salv. Thea, pol. mont.
serpill.

Serpill. Chamædr. ehamep. Meliss. Majoran. Florescheiri lil. convall. anthos. Salv. herb. paral. stachados Arab. sem. fileris mont. paon. coriandr. anisi. curc. cinamom. cubeb lign. Aloes sassafras & alia ex quibus infusa, & decocta, potus medicati, essentia addito succino, castor & C. ceph. cucuphæ & sacculi nervini parari possunt.

§. 10. Tertiā indicationem implent varia externa inter quæ eminent 1. *urticationes* percutiendo partem carnosam paralyticam non autem nervosam urticis minoribus donec rubescat, & incalescat idque aliquoties repetendo. 2. *frictiones* cum pannis calidis vel etiam viva & calida manu. 3. *thermæ alcalicæ* & Ææ in & externe applicatæ 4. *fotus* & *balnea* ex nervinis supra recensitis parata, nec non ex formicis cum toto coquendo illas in ∇ vel vino & tepide applicando. 5. *topica alia oleosa, & spiritiosa.* Ad illa pertinent *Öirinum, costinum, petroleum rubrum, & album, Junip. spic. Nard. salv. rosmar. succin. philosoph. cum axungia humana, ungt. nerv. August. Martiat populneo pingued. castor, & aliis miscenda. v. g.*

Rec. Ungt. nerv.

Mart. aa ʒij

Pingued. human.

Castor. aa ʒj

Ö. Salv.

Succin.

Lavend. aa gtt. vj

M. f. l. a. ungt.

S.

Nerven Salbe in die lahme Seite vvarm zureiben.

Ad hæc autem ∇ Apopl. Magnanim. Anhalt. regin. Hungar. VJ lumbr. cochl. Θ * lumbr. terrestr. eboris & bals. vit. Hoffm. v. g.

Rec. ∇ Apopl.

Anhalt. aa ʒj

Θ *

Lumbr. Estr. aa ʒß

EE. succin.

Castor. aa ʒj

S.

Glieder Spiritus die lahme Seite offt darmit zu bestreichen.
Et 6, denique vinacea & balsama nervina & apoplectica.

§. II. Ut quarta denique indicationi satisfiat i. aperiendi in usum vocentur v. g. Rad. Helen. trifol. fibr. decoct. & essentia succin. pini nec non Tr. ☐. 2. purgantia & clysteres. Ad illa pertinent pil. Aloet. de Rhabard. de succino, ☐ca &c. Ad hos autem planta nevina & cephalica superius recensita 3. lympham evacuantia particularia setaceum & fonticuli qui præservationis gratia adhiberi possunt.

CASVS XXXIII

De

CATALEPSI

Historia.

Vir quidam litteratus XLVI. annorum temperamento melancholico præditus, vitæque sedentariæ deditus, cum meditationibus profundis solitis esset occupatus subito animo emove-
tur. Hinc mensæ ab ejus amanuensifortuito ingrediente immo-
bilis assidens offenditur pennam manutenens animi concepta lit-
teris consignaturus. Reliqui familiares advocati oculos ejus
vident apertos sed immobiles, illumque in statuam vivam muta-
tum esse sibi persuadent. Ad medicum itaque currunt, ejusque
implorant auxilium qui accedens corpus adhuc deprehendit cali-
dum respirationem liberam, pulsumque in celerem & frequen-
tem mutari cum sudore totum corpus perfundente. Ejulatu ad-
stantium & medici opera excitatus iterum ad se redit memoria
tenens omnia tempore paroxysmi secum facta.

RE-

RESOLUTIO.

§. I

Vtrum hunc *Catalepsi* laborare indicant phaenomena huic morbo
 1. *essentialiter* inhærentia animi scilicet emotio subitanea, rigor corporis in eodem quo deprehenditur situ permanentis, sensuum abolitio manente respiratione pulsu & calore. 2. *Consequentia* cujus generis sunt oculorum immobilitas, mutatio pulsus in celerem & frequentem, sudor corpus perfundens, & memoria rerum tempore paroxysmi gestarum, & 3. denique illud confirmant *antecedentia* sexus & ætas virilis, temperamentum melancholicum, vita sedentaria, meditationesque solitæ profundæ.

§. 2. *Subiectum* hujus morbi sunt partes corporis solidæ molliores motus & sensuum organa: causa autem in cerebro & humoribus circulantibus hæere solet.

§. 3. Inter causas proximæ primo loco occurrunt in formalem & materialem divisæ. *Causa* itaque *proxima formalis* hujus catalepticos est spasmodica sensuum & motus voluntarii organorum contractio: *materialem* autem humores constituunt partibus rigidis & austeris imprægnati.

§. 4. *Ansæ* ex *causis occasionalibus* huic malo dederunt ætas & sexus virilis, temperamentum melancholicum, vita sedentaria, & meditationes profundæ motum humorum quadantenus remorantes, fibrarumque & nervorum relaxationem impediētes.

§. 5. *Prognosis* malum nobis sistit non negligendum. Gravis enim Catalepsis raro hominem secunda vice corripit quin ipsum encet, levior autem facile recidivat & in Epilepsiam Melancholiam, Paralyfin aliosque generis ejusdem affectus degenerat: ad quod avertendum cura non diu erit differenda.

§. 6. In cura hujus mali medici officium erit ut agrum a præsenteparoxysmo liberet, & a futuro præservet. Scopo priori jam obtento in posteriori omnem suam curam & operam ponat. Hunc itaque in finem I. *causas externas* removeat II. *Humores* quantitate, & qualitate peccantes corrigat, & evacuet & III. denique partes roboret.

§. 8. *Prima indicatio* obtinetur diætam legitimam imperando. Vitet itaque ægrotus omnem aeris inclementiam, corpusque in æquali calore detineatur. *Cibus* sit parvus euchymus & facilis digestionis. In *potum* cedat cerevisia tenuis & probe defæcata, vinumque antiquum & tenuium partium. *Vita* genus sensim denique mutetur, corpus *moveatur* moderate, fugiantur animi pathemata graviora, meditationesque profundiores; & ad mediam noctem protrahæ.

§. 9. *Secundam indicationem* implent alterantia & evacuantia solita medicorum arma. Inter hæc eminent, diaphoretica volatilia, & fixiora cum cephalicis maritanda. Ex volatilibus eminent Ω Θ * *simplex*, & *compositus* aut in liquorem cephalicum mutatus, & alii urinosi ex cephalicis parati Θ *ceph. Tr. Bez. Lud Mixt. simpl. Essent. Succini, castor.* nec non omnia Θ *ia* volatilia v. g.

Rec. Ω *Apopl.* ʒß.
 Θ * ʒij.
 $\circ$ $\circ$ *majoran.* ʒß.
S.

Haupt-Spiritus darvon alle vier Stunden 30. bis 35. Tropffen im Mayen-Blumen-Wasser zu nehmen. nec non

Rec. *Tr. Bez. Lud.* ʒij.
E. E. succin. ʒj.
Anod. ʒß.
S.

Haupt-Essenz darvon alle Morgen 35. Tropffen in folgendem The zu nehmen.

Rec. *Hb. beton.*
Veron.
Chamadr. aa. m. j.
Fl. lavend.
Anthos aa. p. ij.
Caryoph.
Cubeb.
Cort. lign. sassafr. aa. ʒij.

Incis.

Incis. contus. d. ad chart.

S.

Species vvie Thee zu gebrauchen.

Ad fixiora absorbentia pertinent tum sola tum cum cephalicis mixta v. g. pulv. absorb. Wed. c. duplo $\frac{1}{2}$, specif. ceph. Mich. c. Θ e succin. Θ castor. $\square$ Qlatus pulv. Epilept. Lang. & omnia diaphoretica fixiora. w. g.

Rec. $\frac{1}{2}$ Diaph.

Specif. ceph. Mich. aa. $\frac{3}{4}$.

Castor.

Θ vol. succin. aa. gr. vi.

M. f. pulv. div. in III. part. æqu. S.

Haupt-Pulver darvon alle Nachmittag eines in vvarmer Brühe zu nehmen.

His succedunt purgantia tum α ex Helleb. n. Agarico, Mechoac. rhabarb. in infuso. β alap. in pulv. cum γ nat, lap. laz. δ o lign. sassafr. resin. β alap., scammon., extr. panchym., colocynth. Helleb. cum M. P. $\square$ earum Θ γ tialium in pilulis. Tum α ex $\square$ emet., Θ β , γ vit, Θ rad. Hipecoann. Nec non ν . S. cucurbitula, vesicatorium, setaceum, Θ cauterisatio levior bregmatis.

$\S$. 10. Ut tertia indicationi satisfiat specif. antepilept. superius tradita in usum veniant nec non ungta & linimenta ex nervinis parata, & ubi de paralyfi agitur descripta, & denique cucuphæ & balsama nervina, & cephalica bregmati, ori & naribus illita.

CASUS. XXXIV.

De

M A N I A

Historia.

Pictor quidam XXXVI. annorum temperamenti melancholici
ere alieno onustus tempore hyberno nocturno frigidiore su-
bito

bito e lecto profilit imagines in hypocausto suspensas lacerat, creditores esse putans quos vult trucidare. A frustis decidentibus perterritus fenestras diffringit, per illas in aquam præterfluentem se demissurus, ne a creditoribus & diabolis aperetur. Uxor ejus interea hac re perterrita vicinos in auxilium vocat qui illum accurrentes prohibent, & in custodiam militum præsidiariorum ducunt. Cum illis degens varias fabulas profert ex animo fastu & superbia elato provenientes. Manus postero die violentas custodibus allaturus in Xenodochio publico catena vinctus medico traditur ut a præsentemalo liberetur. Medicus diæta conveniente præscripta V. S. instituit, & vesperi hoc exhibet digestivum v. g.

Rec. Conch. pp.
 ♂ Giar. aa. ℥ss.
 ♂ nat. pp.
 Camph. aa. gr. v.
 S.

Linde Pulver Abends auff einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen.

Postero die sequens propinatur Emeticum v. g.

Rec. ☿ ♂ at. Tach. ℥ss.
 Emet. gr. IV.
 M. f. pulv. S.

Brech-Pülverlein Morgens auff einmahl zu nehmen.

Et ingentem copiam humorum vitiosorum cum insigni levamine vomitu rejicit.

Quarto die sequentes pilule purgantes adhibentur v. g.

Rec. Extr. panchym. Crost.

℥ dula.

℞ *dulc. vit. pp. aa. ʒss.*

Resin. Jalap. gr. V.

M. f. pil. no XV. consperg. pulv. liquir.

S.

Purgierende Pillen Morgens auffeinmahl zu nehmen.

Ab usu harum pilularum decies purgatus circa vesperam ad se redit, & post VI. dies dimittitur adhibitis interea specificis v.g.

Rec. *EE. anagall.*

Fl. hyper. aa ʒij.

Lap. Lazul. c. ʒss.

S.

Haupt-Essenz darvon Morgens, Mittags, und Abends ʒss. bis 40. Tropfen in vvarmer Brühe zu nehmen

Rec. *⊙ Depur.*

Sach. perl. aa. ʒij.

S.

Kühlendes Pulver darvon allemahl eine gute Messerspitze voll im Trunck zu nehmen

RESOLUTIO.

§. I.

Pictorem hunc *Mania* laborare patet ex phænomenis r. huic morbo essentialiter inhaerentibus, delirat enim sine febre absurda agendo, & loquendo cum furore, & audacia 2. ex antecedentibus cujus generis sunt sexus, & ætas virilis, temperamentum melancholicum, angor, moeror, & tristitia ob æs alienum conflatum.

§. 2. *Subjectum* mania est cerebrum, cerebellum & medulla spinalis cum nervis inde prodeuntibus.

§. 3. *Causa* mania proxima formalis est motus spirituum irregularis & impetuosus ad partes heterogeneas illis permixtas debellandas. *Causam* proximam materiale partes heterogeneas constituunt humoribus, & vitiis impactæ.

(D d d) 3

§. 4.

§. 4. *Causis occasionalibus & remotis* ætas, & sexus virilis accensentur, temperamentum melancholicum, moeror, angor, & tristitia ob æs alienum conflatum.

§. 5. Quod *prognosin* attinet notandum erit nullam maniam esse tutam; sed semper periculosam, & sæpe incurabilem. Varices, hydrops, Dysenteria, & febris maniae supervenientes illam solvunt. Noster ægrotus in ætate virili constitutus viribusque præstans naturæ robore, & remediis facile potest restitui.

§. 6. Ad *curam* huius morbi tandem pervenimus quam sequentibus indicationibus absolvi credimus I. *removeantur causæ externæ* II. *partes heterogeneæ liquori nervæo permixtæ eliminentur, & ejiciantur.* Et III *motus humorum & spirituum corrigatur.*

§. 7. *Primam indicationem* bonum diætæ regimen implet. Suadendus itaque erit ægroto nostro aer temperatus & humidus qui si non ita a natura sit arte parari debet. *Victus* porro commendetur tenuis, frigidus, & humectans. *Potus* sit aquosus, copiosus & Os acidisque particulis constans. *Motus* corporis nimius coerceatur carcere & ligaturis. *Animus* suavibus verborum demulceatur lenociniis. Musica & delectamentis aliis. *Excreta & retenta* legitime se habeant.

§. 8. *Secunda indicatio* vitia humorum & spirituum corrigit, in quantitate, & qualitate consistentia. Nimia humorum quantitas evacuante requirit *V. S. & purgantia* & *uæla* operantia. Qualitas vitiosa corrigentia exigit *absorbentia* & *Osia* & alia.

§. 9. *Tertia indicatio* opiata requirit camphorata, & tuosa, moschata & alia. Vid. *Wed. prax. clin. exempl. Sect. I. cap. VIII.*

CASUS XXXV.

De

MELANCHOLIA.

Historia.

Studiosus quidam XXIV. annorum temperamenti melancholici tempore hyemali frigidior per aliquot dies hominum fugit

con-

confortia & solus in museo igne minus calefacto noctes aliquot transigit lucubrationibus insomnes. His vigiliis, & frigore nimis perturbatus ad commilitones revertitur absurda illis proferens, & obtrudere nitens ex physica, & medicina. Mathesin denique dum emendare, situm hominum erectum increpare, vimque frigoris contemnere molitur vestimentis in sylva vicina abjectis manibus & pedibus pronus in nive incedit. Digitis ambustis ab agnato prætunte domum reducitur, medicique traditur curationi.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus studiosum hunc affligens est *Melancholia*, cujus præsentiam demonstrant 1. *essentialiter in hærentia* cum deliret sine febre absurda loquatur, & faciat cum mœrore & tristitia 2. *Antecedentia* ætas juvenilis, sexus virilis, temperamentum melancholicum, tempus hyemale frigidius, & lucubrationes insolitæ in illo institutæ.

§. 2. *Subjectum* hujus morbi cerebrum constituit pneumatoseos organon, & animæ regia: causæ autem humores nidum præbent acidi, & viscidi.

§. 3. *Causa melancholiæ proxima formalis* est motus spirituum lentus & tardus per cerebri, & nervorum poros ideas tristes, metriculas, & stolidas animæ imprimens. *Causam proximam materialem* humores acidi & fixi constituunt poros, & tubulos cerebri, & nervorum constringentes, motumque liquidi in illis contenti remorantes & pervertentes.

§. 4. *Causæ occasionales* hujus mali fuerunt sexus virilis, ætas juvenilis, temperamentum melancholicum, aer ambiens frigidior, & lucubrationes insolitæ humores acidos, viscidos suppeditantes, & augentes.

§. 5. *Prognosis* malum nobis iustit non contemnendam cum melancholici facile fiant epileptici, maniaci, & ἀλόχευσις. In nostro studio spes reconvalescentiæ adhuc superest cum juvenis sit, malum que adhuc in principio.

§. 6. Sed ut illa obtineatur cura maturanda, & sequentibus indicationibus perficienda erit, ut I. removeantur cause externe II. Humores peccantes evacuentur & III. motus & nutrum emendetur, & aqualis reddatur.

§. 7. *Prima indicatio* Diætæ emendationem requirit qua omiffa reliqua medicamenta nihil efficient. Quod itaque aerem attinet eligatur temperatus & vis frigoris igne luculenter exstructo frangatur. Manus & pedes illo adusti in aquam tepidam immittantur, destructi digiti manuum & pedum & sphacelo laborantes pluma ʒ. ʒ. imbuta tangantur ut caro viva a mortua separetur, Facta separatione ossa nudata & corrupta auferantur, illisque ungtum digestivum imponatur, & toti manui sequens cataplasma.

Rec. Hb. scord.

Bismalv. aa m. IV.

Fl. chamom.

Samb. aa m. ij

Far lupin.

Lin. aa ʒiij

Myrrh. ʒij

Pan. Biscoct. q. s. coqu. in vino &
f. l. a cataplasma.

Cibus porro sit tenuis, & humectans vinum in potum cedat, qui etiam majore, quam alias fieri solet, in quantitate sumatur. Corpus exerceatur moderate, fugiatur solitudo nimia, lucubratio, & familiari utatur jucundo, & facundo. Animus demulceatur verbis gratis, Musica & aliis. Excreta denique & retenta in decenti teneantur moderamine.

§. 8. Ut secunda indicationi satisfiat humores acidi & visци in printis viis, & toto corpore hærentes educendi, & emendandi sunt. Conveniunt itaque hunc in finem Emetica v. g.

Rec. ☐ Cat Tach. ʒj

Emet. gr. IV.

M. f. Pulv.

S.

Brech

Brech-Pülverlein Morgens auf einmahl zu nehmen. Nec non
Purgantia v.g.

Rec. Extr. panch. Croll.
 ♀ d. rit. pp. aa ʒβ
 Extr. trochisc. Alb. gr. j
 ♂ mac. gtt. iij
 F. l. a. pil. no XV
 S.

Purgier-Pillen Morgens auf einmahl zu nehmen.

His succedant V.S. vesicatoria nuchæ applicata, nec non cucur-
 bitula scarrificata vertici raso impositæ, ut & acidum & viscidum
 M. S. emendantia ~ ⊖ * simplex & oleosus & alia absorbentia.

§. 9. Tertia indicationi diaphoretica satisfaciunt, & opiata cum
 humectantibus & roborantibus exhibenda. v.g.

Rec. EE. anagall. c. √ par. ʒiij
 ⊖ vol. ♂ os. Sylv. ʒij
 EE. anod. ʒj
 S.

Haupt-Essenz darvon Morgens und Abends 35. bis 40. Tropf-
 fen in vvarmer Brühe zu nehmen.

Vel

Rec. Amygd. d. ʒβ
 Sem. pap. alb. ʒij
 ▽ papav. errat.
 Fl. samb.
 Scabiosf. aa ʒij
 Syr. pap. alb. ʒβ
 F. l. a. Emuls.
 S.

Stärckende Milch darvon zu vveilen und Abends bey Schlaf-
 fen gehen etliche Löffel voll zu nehmen mit beykommender Essenz.

Rec. ⊖ vol. ♂ os. Sylv. ʒj
 EE. anod. ʒβ
 S.

Stillende Essenz darvon 15. Tropffen in obiger Milch bey
 Schlaffen gehen zu nehmen.

(Eee)

Tem-

Tempus denique convenit ipsum & mora quibus aliis in morbis utimur.

CASUS XXXVI.

De

DOLORE CAPITIS

Historia.

Virgo quædam XXIV. annorum temperamenti sanguinei, & cui menses non rite feruntur per quasdam dies dolorem capitis sentit admodum molestum. Facies præterea rubet, & inflatur, vasa turgent & pulsant, oculi caligunt, rubent, & involuntarie lacrimas fundunt. Visus acies porro hebescit, nares siccae sunt, somnus fit turbulentus, & interruptus adeo ut aliquot noctes jam transegerit insomnes: unde ad medicum mittit, ejusque expetit auxilium.

RESOLUTIO.

I.

Virgo hæc laborat cephalalgia seu dolore capitis ex distensione. Remota se habere declarant 1. essentialiter inhaerentia dolor scilicet capitis admodum molestus per aliquot tempus jam durans. Idem confirmant 2. Consequenria rubor faciei, turgescencia & pulsatio vasorum, rubor, oculorum & caligo, lacrymaeque involuntario prodeuntes, hebetudo visus, narium siccitas somnusque turbulentus & interruptus, nec 3. abluunt antecedentia sexus sequior, pubertas, temperamentum sanguineum & menses non rite fluentes.

§. 2. *Subiectum* huius morbi sunt membranae capitis cerebrum & cerebellum ambientes: *causa* autem in vasibus hinc inde in illis dispersis hærere solet.

§. 3. *Causa proxima formalis* huius morbi est distensio vasorum sanguineorum in membranis cerebrum ambientibus dispersorum illorumque compressio. *Causam materialem* sanguis constituit motu circulatorio mediante ad caput delatus, ibique in vasibus præternaturam subsistens.

§. 4. Ex his ita suppositis *tatio symptomatum* superius recensitorum facile dari poterit. *Dolor capitis* oritur a membranarum compressione cerebrum ambientium ob sanguinem ad caput delato, ibique subsistentem & stagnantem. *Facies* præterea *rubet* vasa turgent & pulsant eandem ob causam. *Oculi* præterea *rubent* a sanguine in eorum vasibus stagnante; & dum glandulas lacrimales comprimit *lacrymas* protrudit *involuntarias*, quæ dum ex oculis efluunt ad nares transire nequeunt unde *narium siccitas* oritur. Comes denique dolorum indivisus sunt *vigiliae*, cum animus ob tristem ideam conceptam componi nequeat.

§. 5. *Cause occasionales* huius morbi sunt sexus sequior, pubertas, temperamentum sanguinum, mensiumque fluxus difficilis: unde sanguis nimia in copia generatus rite moveri nequit sed hinc inde in partibus stagnat & subsistit.

§. 7. Molestus hic morbus magis quam periculosus est: unde etiam *prognosis* tristis non est ferenda. Remediis enim legitime adhibitis facile cedit, & sanitas redit amissa.

§. 7. In cura huius morbi potissimum eo respiciendum ut I. sanguis a capite ad inferiora feratur. II. motus illius intestinus sedetur & III. tonus partium capitis restituatur.

§. 8. *Primam indicationem* V. S. complet in pede instituta. Huic succedunt pediluvia ex nervinis parata v. g.

Rec. Hb. Puleg.

Meliss.

Serpil. aa m. ij.

Fl. beton.

(Ecc) 2

Paon.

Paon.

Sambuc aa m. j.

Incis. d. ad pediluvium.

Nec non clysteres ad alvum lubricandam: quod etiam ∇ Viennensis efficit.

§. 9. *Secunda indicationi* $\odot$ *osa* satisfaciunt cum absorbentibus exhibenda. v. g.

Rec. Lap. 69. pp.

$\odot$ *depur. aa 3j.*

Land. op. gr. iij.

M. f. pulv. div. in IV. part. aequales.
S.

Temperierende Pulver darvon Morgens und Mittag eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Idem facit ω $\odot$ & $\oplus$ *dulcis*, aliique minerales probe dulcificati & in potu exhibiti.

Rec. Tr. of. 3ij.

ω $\odot$ *d.*

$\oplus$ *ceph. aa 3ß.*

S.

Temperirender Spiritus darvon 20. Tropffen im ordentlichen Tranck zu nehmen.

§. 11. *Ut tertia indicationi* satisfiat partes capitis roborandæ sunt sanguisque stagnans resolvendus: quod sequens epithema facit.

Rec. ∇ ros. 3ij.

ω *ros. 3ij.*

Camph. 3j.

$\odot$ *depur. 3ij.*

$\odot$ *Lign. Rod. 3 IV.*

M. f. Epithema calide applicandum.

S.

Umschlag mit doppelten Tüchlein vvarm auf die Stirne, Schlafse und Haupt zu legen.

CASVS XXXVII.

De

DOLORE CARDIALGICO.

Historia.

Uvenis quidam XIV. annorum *texturæ corporis sensibilibioris,* animique *activioris* post varios in *Dieta* commissos errores *dolorem* sentit *acerbum satis,* & *mordicantem* in *scorbiculo cordis* ad *dorsum usque* excurrentem. Concurrunt præterea *anxietates,* *inquietudo* *respirandique difficultas* cum *sudore frigido* *pedumque refrigeratione.* Parentes de salute pueri solliciti nostrum expectant auxilium.

RESOLUTIO.

§. I.

PHænomena in hac historia recensita indicant puerum hunc laborare *Cardialgia.* Faciunt autem hoc potissimum 1. *essentialiter inhaerentia* dolor nimirum *acerbus & mordicans* in *scorbiculo cordis* ad *dorsum usque* excurrentem. 2. *Consequentia* cujus generis sunt *anxietates,* *inquietudo,* *respirandi difficultas,* *sudor frigidus* *pedumque refrigeratio* & 3. *Antecedentia* *sexus virilis,* *ætas juvenilis,* *textura corporis sensibilibior,* *animus activior,* *erroresque varii* in *dieta* commissi.

§. 2. *Subjectum* *Cardialgiæ* non est cor uti veteres crediderunt, sed *ventriculus,* cujus *tunica nervea* potissimum in hoc malo afficitur.

§. 3. *Causa proxima* *caque formalis* est *spasmodica strictura,* & *violenta tunicarum nervearum ventriculi constrictio.* *Causam proximam*

(Ecc) 3

mam

nam materiale humores acres constituunt, rodentes & contrahentes in ventriculo contenti.

§. 4. Sponte inde quasi fluit *connexio ratioque symptomatum* supra recensitorum. A spasmodica enim nervearum tunicarum contractione *dolor* oritur, cui *inquietudo* conjungitur, & *spirandi difficultas* ob diaphragma per consensum affectum. *Extremorum refrigeratio* oritur dum humores ad interiora partemque affectam retrocedunt, *sudor autem frigidus* dum motus humorum tonicus augetur, & glandulæ subcutaneæ simul compressæ serum plorant contentum.

§. 5. *Causæ occasionales* hujus morbi fuerunt sexus virilis, qui licet rem non distinguat nisi ob ætatem juvenilem, genusque nervosum debile, potissimam autem errores in diætâ commissi constituunt humores acres & vellicantes producendo.

§. 6. Quoad *Prognosin* denique notandum erit speciem quidem periculi hunc morbum præ se ferre, sed illo omnino carere cum ex vitio diætæ, & flatibus ortus sit.

§. 7. His ita prælibatis ad *curam* me accingo sequentibus indicationibus perficiendam I. *doloris vehementia* aptis remediis demulceatur. II. *Materia peccans* corrigatur, evacuetur. & Et III. *genus nervosum* convenienter roboretur.

§. 8. *Primam indicationem* antispasmodica implent anodynis maritanda v. g. *EE. castor.*, *opii*, *camph. crocus* & alia v. g.

Rec. *EE. succin.*

Castor. aa. ʒj.

Camph.

Croc. aa. ʒj.

S.

Linderende Essenz darvon 40. bis 50. Tropffen, alle Stunden in Balsam-Wasser zu nehmen. Item

Rec. ʒ *Diaph.*

Specif. ceph. Mich. aa. ʒß.

Ⓞ *depur. gr. XII.*

Tberiac. cœl.

Ⓞ *mac. aa. gr. ij.*

M. f. pulv. div. in III. part. æqu.

S.

Schmer-

Schmertzen stillende Pulver darvon alle Stunden eines in vvarmer Brühe.

§. 9. *Secundam indicationem* obtinemus stomachicis & carminativis v. g.

Rec. ▽ *Menth.*
Cort. aur. c. vin.
Fl. til. aa. ʒiʒ.
EE. cort. aurant.
☉ d. aa. ʒj.
Syr. cort. aur. ʒij.
M. f. potio.
S.

Magenstärckendes Träncklein darvon alle Stunden einen Löffel voll zuvor vvohl umbgerittelt zu nehmen.

§. 10. *Ut tertia indicationi* satisfiat sequens adhibeatur linimentum nervinum v. g.

Rec. ☉ *Lil. alb.*
Hyosc. aa. ʒij.
Carv.
Menth.
Lavend. aa. ʒʒ.
Camph. gr. xij.
☉* gtt. xx.
M. f. linimentum.
S.

Salbe den Magen und Rücken darmit zu salben.

CASVS XXXVIII.

De

COLICA FLATULENTA

Historia.

Fœmina quædam XXXV. annorum cibis utitur flatulentis cerevisiamq; inde etiam ingurgitat minus defecatam & recentem unde dolorem sentit in abdomine hinc inde discurrentem. Venter insuper inflatur, alvusque adstricta est. Graviores itaque metuens mala nostrum expetit auxilium.

RESOLUTIO.

§. 1.

Colica dicitur præsens affectus, de quo hæc fœmina quæritur. Hoc evincunt phænomena huic morbo alias familiaria. Potissimum hoc faciunt 1. *essentialiter inhaerentia* dolor scilicet vehemens in abdomine hinc inde discurrentis. 2. *Consequentia* ventris intumescencia alvique pertinax adstrictio & 3. *Antecedentia* sexus sequior, ætas consistens, & abusus ciborum flatulentorum & cerevisiæ minus bene defecatae.

§. 2. *Sedes* huius morbi est intestinum colon, quod ob tunicam interius nerveam defectumq; glandulosam, & ligamenta tendinosa valde sensibile est, hancque ob causam gravibus torminibus sæpe exercetur.

§. 3. Quod *causas* colicæ attinet *proxima* eaq; *formalis* nimia distensio tunicarum intestinalium esse videtur, unde etiam dolor, ventris distensio, alvique adstrictio oriuntur. *Causam materialem* flatus constituunt a stagnatione vitiosæ materiæ prodeuntes.

§. 4. *Causas occasionales remotas* sexus sequior præbet, ætas con-

consistens, & abusus ciborum flatulentorum, cerevisiæque minus bene defecatae, unde flatus manarunt, sibi que sumserunt originem.

§. 5. Quod prognosin attinet, notandum erit hanc colicam magis periculosam videri quam esse. Expers enim fere periculi est colica ex vitio diætæ orta, hincque facile curanda.

§. 6. In cura doloris colici sequentes observandæ sunt indicationes ut I. *causæ externæ removeantur.* II. *Tumultuarius intestinorum motus sedetur illaque a vitiosis humoribus eluantur.* Et III. *flatus discutiantur, tonusque intestinorum roboretur.*

§. 7. *Indicationem primam* obtinemus servando, & præscribendo diætam legitimam. Vitanda acida enim sunt, cerevisia minus defecata, potusque frigidus, & facile fermentescibilis. Utile quoque erit inter cibos uti Oribus volatilibus oosis cum Tr. ☐ & EE. cort. aurant. mixtis. Aquæ vitæ autem spirituosæ parum corpus præmuniunt adversus colicos insultus cum partes chylosas præcipitent.

§. 8. *Secundam indicationem* clysteres implent ex emollientibus, & carminativis parati, cujus generis sunt Rad. Alth. fl. chamom. Rom. & vulg. samb., summit. cent. min. bacc. laur. Junip. sem. carv. anis. &c. v. g.

Rec. Rad. Alth. ʒj.
Fl. chamom. Rom.
Vulg. aa. ʒiij.
Summit. cent. min. p. ij.
Bacc. Laur.
Junip. aa. ʒij.

Incis. contus. coqu. in f. q. ∇ commun. colat.

Rec. ℥i β.
Add. hier. picr. Galen. ʒij.
Oo coct. aneth.
Chamom. aa. ʒiij.
Sach. Thom. ʒβ.
Oo carv. ʒi gte. xx.
F. l. a. Clyster.

§. 9. *Tertiam indicationem* obtinemus sequentibus remediis v. g.

(Fff)

Rec,

Rec. $\circ\circ$ Carv.
 Menth.
 Anis.
 Hyosc. expr. aa. ʒij .
 Pingued. castor.
 Human. aa. ʒiʒ .
 Camph. ʒij .
 $\curvearrowright\ominus*$ gtt. xx.

M. f. l. a. linimentum.

S.

Salbe den Leib darmit vvarm zu salben. & denique:

Rec. $\curvearrowright\oplus$. d. ʒiij .
 $\ominus$ vol. $\circ\circ$ of. Sylv. ʒʒ .
 EE. succin.
 Castor. aa. ʒj .
 S.

Sonderl. Essenz darvor öftters 50. bis 60. Tropffen in Wein zu nehmen.

CASVS XXXIX.

De

PODAGRA.

Historia.

V Ir quidam XLVI. annorum temperamenti sanguineo melan-
 cholici hæmorrhoidibus hætenus fluentibus suppressis vere
 ineunte febriculari quandam sentit brevi ad sensum terminantem.
 Succedit artuum lassitudo, & dolor pedum vehemens cum illorum
 calore.

calore, rubore, & tumore conjunctus. His malis aliquot diebus fatigatus nostrum petit auxilium.

RESOLUTIO.

§. 1.

Affectus ex quo hic æger decumbit, est *Podagra*. Id patet ex 1. *essentialiter inherencibus* cum febriculam præcedentem artuum sequatur lassitudo & dolor pedum vehementissimus. 2. *Consequentibus* pedum sc. calore, rubore, & tumore & 3. denique ex *Antecedentibus*. Vir enim consistentis ætatis temperamenti sanguineo melancholici hæmorrhoidibus suppressis verno tempore his malis corripitur.

§. 2. *Subjectum* Podagræ illius nomen indicat. Non afficiuntur autem ab illa partes duræ, & solidæ ossa dictæ; sed molles & porosæ periostium, tendines, fibræ carnosæ musculorum, & ligamenta, quæ vasis omnis generis instructæ materiam peccantem in se suscipere, & inde dolere possunt.

§. 3. *Causa* hujus morbi *proxima*, eaque *formalis* est tensio, & irritatio in periostio, & reliquis fibrarum poris, & tubulis facta a materia elastica acri Θ ina, a tunica glandulosa articulos connectente glandulisque pinguedinosi separata *causam materiale* constituyente.

§. 4. Et hæc causæ sufficere possunt ad *phenomena* in nostro ægroto observata rite explicanda. Ad tollendas partes acres Θ inas elasticas in M. S. hærentes *motus febrilis* excitatur, quæ dum a partibus internis ad externas pedesque deferuntur *artuum* producant *lassitudinem*, donec tandem in periostio, & reliquarum fibrarum poris, & tubulis depositæ has partes extendunt *doloremque, calorem, ruborem, & tumorem* producant.

§. 5. Ad *causas occasionales* sexus virilis refertur, ætas consistens, temperamentum sanguineo melancholicum, & hæmorrhoidum antea fluentium suppressio: quæ causæ omnes sanguinem producant quantitate, & qualitate peccantem. Vere autem hoc malo affligitur cum morbus lymphaticus sit, & cum illis verno, aut autumnali

nali tempore initium sumat, aut antiquam ludere repetat tragicodiam.

§. 6. Quod *prognosis* denique attinet, notandum erit podagram malum esse admodum ferox, & molestum, nunquam tamen vitæ aegrotantis vim inferre. Porro etiam hodierna methodus medendi eam non adeo finit esse ferocem; sed remediis citius quam antea expugnat legitime adhibitis. Hinc etiam ægrotum nostrum bono animo esse iussimus, & sequenti methodo medendi instituta pristina restitui-mus sanitati.

§. 7. In cura podagræ medicus I. causas occasionales removeat II. materiam peccantem eliminat. III. reliquias in M. S. harentes corrigat, & dissipet. Et IV. tonum partibus restituat.

§. 8. Primam indicationem implet diæta legitime instituta. Temperet itaque sibi æger a vino Venere, animi affectibus, corpusque moderate exerceat. Et ut ab ulteriore ejus insultu liber sit thermis utatur, aut harum loco decoctis sudoriferis, diluentibus, & resolventibus. v. g.

Rec. Ras. CC. ℥ij.

Rad. chin.

Scorzon.

Sarsapar. aa. ℥j.

Hermodact.

Passul. maj.

Min. aa. ℥vj.

Incis. coqu. in s. q. ∇ simpl. colat. mens. III. add. ℥ d. ℥iβ, cedat in potum ordinarium. Ante æquinoctium porro V. S. adhibeatur, & pedes scarrificentur circa novilunium singulis mensibus, & membra denique panno sæpius fricentur, & inungantur balsamo vitæ Hoffmanni.

§. 9. Secundam indicationem medicus obtinet evacuantibus, inter quæ primo loco V. S. occurrit in parte minus dolente instituenda, aut *exsuctio* vasorum *hemorrhoidalium* per hirundines facta in hoc ægro admodum necessaria. Nec *moxa*, aut *emplastra vesicatoria* negligantur serum acre ex loco affecto educentia. His succedunt blanda cathartica materiam *ævis* & *nasæ* evacuantia. Ad illa pertinent ☐

emeticus

emeticus ꝯ vit. rad. hipecac. ad hæc autem rad. ꝯalap. scammon. Aloe, quorum basin ꝯd. constituit salivationem interdum cum ei ꝯogla movens.

§. 10. Ut tertia indicationi satisfiat reliquæ in M. S. hærentes per absorbentia temperentur & per poros cutis, aut vias urinarias educantur. Commendantur hunc in finem ꝯdiaph. simpl. & ꝯtiale, ꝯnat. & ꝯdiaph. lap. 69. CC. s. Δ e, mater perl. unicorn. fossile cum aquis & syrupis in potiunculam mutanda. v. g.

Rec. ▽ Fl. samb.
Acac.
Scabios.
Scord.
Pap. errat. aa. ʒj.
Diascord Fracastor.
ꝯDiaph. aa. ʒj.
Ⓞ Depur. ʒij.
Syr. papav. errat. ʒij.
M. f. potio.
S.

Sonderl. Träncklein darvon alle 4. Stunden 2. bis 3. Löffel voll
zuvor vvohl umbgerittelt zu nehmen. vel.

Rec. Pulv. March. ʒj.
Ⓞ Depur.
ꝯNat. pp. ʒj.
Camph. gr. ij.
M. f. pulv. div. in VI. part. æquales.
S.

Verflüssende Pulver darvon Morgens und Mittags eines in
wvarmer Brühe zu nehmen.

Ut autem volatilia in principio minus conveniunt: ita in decli-
natione admodum sunt salutaria. Diuretica omni tempore dari
possunt cujus generis sunt ▽fol. ꝯarcan. duplicatum, ꝯlat. Tach.
& alia.

Rec. Sperm. cet. 3j.
 ☿ fol. ♀.
 Arcan. duplicat.
 Solut. lap. 69.
 ☉ Depur. aa. 3ß.
 ☿ nat. pp.
 Croc. aa. 3ß.

M. f. pulv. cujus dosi est 33.

§. 10. Quartam indicationem implent anodyna, nec non topica externa v. g.

Rec. ☿ rectif 3ij.
 ☿ lumbr. ☿ str. c. ☉ vol. 33.
 Bals. peruv.
 Camph. aa. 3j.
 ☉ N. M. ☿ 3ij.
 EE. castor. 3ij.

M. f. l a linimentum.

S.

Schmerzenstillende Salbe den schmerzhaften Orth vvarm darmit zu salben.

CASVS XL.

De

DOLORE EX CALCULO.

Historia.

Fœmina quædam XXVIII. annorum temperamenti sanguinei & pletthorica ante VI. circiter annos ex templo domum reditura in terram cum impetu in lumbos ruit, ut ad suos deberet repor-
 tari

Eari. Ab hoc tempore semper de dolore lumborum tensivo conqueritur ardorem urinae patitur, arenam cum illa simul & calculos minores excernens. Vere ineunte in convivio laute vivit, vinum acidum ingurgitans magna in copia. Postero die nausea corripitur & vomitu cum praecordiorum anxietate. Sequitur dolor fixus lumbos occupans, & ad latera Ilei, & naturalia sese extendens cum extremorum tremore & frigore. Maritus, & liberi hac re perterriti nostrum petunt auxilium.

RESOLUTIO.

§. 1.

Mulierem hanc dolore ex calculo laborare phaenomena indicant in hoc casu recensita. Commode illa referri possunt ad 1. *essentialiter inhaerentia* quo dolor pertinet fixus lumbos invadens & ad latera Ilei sese extendens. 2. *Consequentia* uti sunt nausea, vomitus praecordiorum anxietas, tremor extremorum, & frigus. & 3. *Antecedentia* aetas scilicet consistens, sexus sequior, temperamentum sanguineum, plethora, lapsus in lumbos impetuosus & abusus vini acidi & aliorum ciborum minus convenientium.

§. 2. *Subiectum* huius morbi seu partem affectam renes constituent in utroque latere ad lumborum musculos & latera venae cavae & aortae siti, per consensum autem intestina ventriculus & aliae partes simul afficiuntur.

§. 3. *Causa proxima formalis* huius morbi est spasmodica partium nervosarum, & membranacearum circa renes occurrentium contractio. *Materialem causam* calculus renibus aut uteribus impactus constituit.

§. 4. *Ex causis occasionalibus* sexus sequior primo loco occurrat aetas consistens, & temperamentum sanguineum. His succedunt
ple-

plethora lapsus in lumbos, tempus vernale, & abusus vini acidi, & ciborum inconvenientium.

§. 5. Quod prognosin attinet notandum erit dolorem excalculo omnium esse acerbissimum. Hinc sanguinis ordo perturbatur genusque nervosum in consensum trahitur, unde febres oriuntur, deliria, tremor, convulsio, & alia symptomata interdum etiam mors.

§. 6. In cura hujus mali medicus agram a presente paroxysmo debet liberare & II. a futuro & imminente præservare remediis convenientibus.

§. 7. In paroxysmo I. dolores sopiantur, partesque membranaceæ constrictæ relaxentur, & emolliantur & II. spasmò sublato calculus expellatur.

§. 8. Primæ indicationi demulcentia satisfaciunt, & antispasmodica in forma clysterum balneorum, & alia adhibita v. g.

I.

Rec. ℞ coct. chamom.

Aneth.

express. amygd. d.

Bac. laur. aa ʒʒ

℞ carv. ʒʒ

EE. castor. ʒj

M. f. clyster. tepide injiciendus.

II.

Rec. Hb. Malv.

Chamom.

Abrotan.

Artemis. aa m. ij

Sem. lin. ʒʒʒ

Incis. contus. d. ad usum balnei.

III.

Regio lumborum sequenti inungatur unguento.

Rec. Axung. tax.

℞ Scorp.

Hyosc. aa ʒij

ʒunip.

Succin.

Therebint.

Carv. aa ʒʒ

M. f. linimentum &

IV. Rec. ʒʒ Amygd. d. ʒij

℞ ① d. ʒj.

EE castor.

Schmerzen stillendes Träncklein darvon 2. bis 3. Löffel voll auf einmahl zu nehmen.

§. 9. *Secundam indicationem* diuretica implent ∇ sc. fol. ♀, arcan. duplicat. ♀ ① latus Tlachenij &c formula videatur in præcedente casu.

§. 10. Extra paroxysmum sequentia corpus a calculo præservant I. clyffus † ♀ sacus, & Tr. nephrit. Ammelungii ad gtt. 30. 40. in juscule pinguiore. II. pulvis Vollkammeri seu hujus loco concha-sta adhiberi possunt. III. Sequentes pilulæ magum habebuntur singulis septimanis semel usurpatæ v. g.

Rec. MP. de succin. Crat.

Gum. *

① succin.

Extr. panchym. Croll. aa ʒj

Bals. ♀ Terebint.

Peruv. aa gtt. X.

IV. Omnia humida diluentia ①e ①oso amaro absterfivo prædita v. g. acidula therma, infus. Hb. Trea, Veron. Rad. Alth. hedr. ∇ str. urtic. mort. petroselin. nec non si ventriculus ferre potest serum lactis in copia sumtum.

CASUS XLI.

De

ICTERO FLAVO.

Historia.

Vir quidam XXXII. annorum temperamenti cholericus postquam ira aliquoties incanduisset, & cibum statim inde cœpisset,

(G g g)

cru-

crurum & artuum sentit lassitudinem cum appetitu prostrato & nausea. Succedit dolor lateris dextri, & alvi quædam segnities. Albugo oculorum denique flava apparet, & totius corporis habitus flavo colore tingitur. Excrementa apparent albicantia, & urina excreta linteamina, & chartam immissam eodem colore tingit. Moræ itaque impatiens de nomine & eventu morbi sollicitus nostrum expetit auxilium.

RESOLUTIO.

§. I.

Affectus hic est *Icterus* ex obstructione ductus cholodochi proveniens. Illum adesse demonstrant phænomena 1. *essentialiter inharrentia* color oculorum, & faciei flavus, fæces albicantes, & urina tingens quæ conjunctim sumpta signum Icteri pathognomonicum constituunt. 2. *Antecedentia* cujus generis sunt sexus virilis, ætas consistens, temperamentum cholericum, & cibus post incandescentiam statim sumtus. Nec denique abluunt. 3. *Consequentia* artuum & crurum lassitudo, dolor lateris dextri, & appetitus prostratus.

§. 2. *Subjectum* hujus morbi est habitus corporis ejusque integumenta: quo nomine cuticula, cutis, pinguedo & panniculus carnosus venit. A quibusdam recentioribus corpus reticulare mucosum additur arctissime cum cuticula cohærens, & cum cute subjectum Icteri constituens. *Subiectum causa* est hepar, in specie autem ductus cholodochi.

§. 3. *Causa* hujus morbi proxima eaque formalis est obstructio ductuum cholodochorum factusque inde transitus bilis ad massam sanguineam; *materialis* autem est bilis excrementitia in se quidem naturalis, sed in secretionis colatoriae motu impedita.

§. 4. Ex hætenus dictis *connexio ratioque symptomatum* facile potest deduci. A bile enim ad sanguinem delata oritur artuum crurumque lassitudo, cum crasis sanguinis inde corrumpatur ut in fibris musculorum stagnet, aut tardius moveatur, & fibræ humoribus dilatatae legitime se nequeant contrahere. *Appetitus prostratus* observatur ex

commixtione bilis cum saliva, & cum illa per ductus hepaticos ad ramos venæ cavæ transeat, & sanguini commisceatur anſam dedit reliquis symptomatibus. Succedunt enim *faces albicantes*, & *alvi ſegnities* ab obſtuctione ductus duodeni, & defectu bilis cibis digestis permiscenda; *dolor lateris dextri* in quo bilis ad duodenum descendere molitur, & *color denique flavus in habitu corporis*, & *urina deprehenditur a bile cum sanguine ad glandulas miliares*, & renales delata, & ibi secreta.

§. 5. Anſam & occasionem huic malo ex rebus naturalibus ſexus virilis dedit, temperamentum melancholicum & ætas conſiſtens, ex non naturalibus autem cibi poſt nimiam incandefcentiam ingeſti bilem inductibus cholodochis coagulantes.

§. 6. Quod *prognofin* concernit hoc malum non adeo erit periculofum cum bilis coagulata facile ſolvatur: unde etiam ſalutem non ita poſt longum temporis ſpatium redituram promittimus.

§. 7. In cura huius mali cauſæ eo quo influunt ordine erunt removendæ. Hinc I. auferantur cauſæ externæ & II. obſtructiones ductuum cholodochorum aperiuntur III. bilis etiam in M. S. hærens diſcutiatur & IV. ſymptomatum ratio habeatur.

§. 8. Quod *primam indicationem* attinet obtinetur illa diætã legitimam imperando. Abſtineat itaque agrotus a cibis acris & Oſis, alimenta que aſſumat boni ſucci & facilis digeſtionis, nec illa ingerat protinus ac ira eſt commotus. Corpus porro detineatur in temperato calore, animumq; gerat ad tranquillitatem compoſitum.

§. 9. Ut *ſecunda indicationi* ſatiſfiat optimo cum ſucceſſu adhibentur vomitoria v. g.

Rec. ☐ *ſat. Tach. ꝑſ.*

Emet. gr. iiij.

M f. pul. S.

Brech-Pülverlein Morgens auff einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen.

Huc pertinent etiam laxantia in primis Cina v. g.

Rec. ☐ *ſat. Tach.*

Crem. ejusd. aa. ꝑſ.

Scamm. ☐ at. gr. iiij.

S.

(Ggg) 2.

Pur-

Purgier-Pülverlein Morgens auff einmahl zu nehmen.

§. 10. His succedunt diaphoretica inprimis volatilia, quæ & *tertia indicationi* satisfaciunt v. g.

Rec. ☉* 3ij.
Liqu. CC. succin. 3j.
EE. anod. 3ß.
S.

Eröffnende Essenz darvon Morgens und Mittags 30. Tropffen
in vvarmer Brühe zu nehmen. vel

Rec. Elix. propr.
Tr. Tritaper. Zuvelff. aa. 3ij
Anod. 3ß.
S.

Oeffnende Essenz darvon Morgens und Mittags 35. bis 40.
Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

§. 11. Nec fortasse inutile esset balneum aquæ dulcis, cui se-
quentia addi possunt, ut *quarta indicationi* satisfiat. v. g.

Rec Hb. cent. min.
Fumar.
Marub. aa. m. iij
Rad. filic.
Chelidon maj. aa. 1ß.
Sigill. salcm. aa. 3ij.
Farin. fabar.
Phaseol. aa. 3iß.

Incis. contus. d. ad chart.
S.

Species zum Bade.

F I N I S.

GREG.

GREG. THEOD. BARTHOLDI,
MED. DOCTORIS, ET PROFESSORIS
QUONDAM GIESSENI

OPERUM MEDICORUM
PARS TERTIA

COMPLECTENS

- I. Praxin clinicam chirurgicam generalem historiam morborum exteriorum, curationem & cautelas exhibentem.
 - II. Observationum & curationum chirurgicarum decades quinque.
-

INDEX CAPITUM.

LIBER I.

De

Vulneribus.

SECTIO I.

De

Vulnorum curatione.

(a)

CAP. I.

- CAP. I. De vulneribus in genere.
II. De vulneribus capitis.
III. De vulneribus colli & thoracis.
IV. De vulneribus abdominis.

SECTIO II.

De

Vulnerum inspectione.

LIBER II.

De

Fracturis.

- CAP. I. De illis in genere.
II. De fracturis cranii.

LIBER III.

De

Contusionibus.

LIBER IV.

De

Luxationibus.

LIBER V.

De

Tumoribus.

SECTION I.

De

illis in genere.

SECTION II.

De

*Tumoribus ex motu & circulatione sanguinis inaequali
& impedita ortis.*

CAP. I. De Varicibus & Aneurismate.

II. De Inflammatione & abscessu.

III. De Bubone & Anthrace.

IV. De Phygetlo, phymate & furunculo.

V. De Gangræna & Sphacelo.

SECTION III.

De

Tumoribus ex vitio & motu lymphæ impedito ortis.

CAP. I. De Erysipelate & Herpete.

II. De Cancro.

III. De Oedemate & Scirrho.

IV. De Tumoribus cysticis.

V. De strumis seu scrophulis.

LIBER VI.

De

Vlceribus.

P R O O E M I U M.

Quemadmodum ex parte medicinæ physiologica notum est, *vitam & sanitatem* corporis humani in *perenni & decenti motu partium fluidarum per solidas* consistere: ita etiam vi oppositorum ex parte pathologica constat *morbum & mortem* huius *motui destructo & ablato* suam debere originem, vitiaque huius motus tam in *partibus fluidis*, quam *solidis* hæere.

Partium fluidarum vitia, seu *morbos internos* hætenus consideravimus, quibus absolutis partium solidarum sub examen nunc vocamus, *morbosque externos* in praxi clinica chirurgica explicamus.

Referuntur illi quidem ut plurimum ab auctoribus ad quinque classes *tumores* nimirum, *ulcera, fracturas, luxationes, & vulnera*; sed nos illis sextam adhuc nempe *contusiones* adjicimus, illasque ordine naturæ horum morborum magis conveniente perlustramus. Missio itaque priori ordine *morbos externos* in partium solidarum *mollium, & durarum* dividimus, & *vulnera* primo loco in scenam producimus cum illis oppositis *fracturis*. His *contusiones* succedunt, illisque oppositæ *luxationes*; agmen autem *tumores, & ulcera* claudent.

Aget itaque liber primus de *vulnerum curatione & inspectione*, secundus de *fracturis*, tertius de *contusionibus*, quartus de *luxationibus*, quintus de *tumoribus*, & sextus de *ulceribus*. Porro in illis explicandis, ut supra factum est, breves erimus historiam illorum primo loco in medium proferendo, secundo curationem, & tertio denique monita, & cautelas.

Faxit autem Deus T. O. M. ut hæc omnia cedant in nominis sui gloriam, proximique commodum & emolumentum.

LIBER PRIMUS.

De
Vulneribus.

SECTIO I.

De
Vulnerum curatione.

CAPUT I.

De
Vulneribus in genere.

§. I.

INter affectus externos *vulnus* primum locum occupat, quod a chirurgis definitur quod sit *soluta unitas recens, atque cruenta in partibus mollibus a flexione fibrarum compagem superante facta.*

§. 2. *Subiectum* vulnerum partes fluidæ molliores constituunt, compositæ ex fibris carneis, nerveis, ac tendineis, quæ una cum vasis extensæ, & ramificatæ non solum integumenta & musculosas partes constituunt; sed in interioribus etiam viscera sanguinem & humores tam publici, quam privati usus gratia transcolantia.

§. 3. *Forma* vulnerum in flexione fibrarum compagem partium mollium excedente consistit ab objectis violentis tangibilibus acutis, & in æqualibus a causa externa in motum, & actum deductis proveniens: in specie autem instrumenta secantia, pungentia, nec non obtusa a violentia externa adacta, & alia inæqualia tam externa, quam interna huc pertinent.

§. 4. Magna est vulnerum *diversitas* & differunt tam ratione *partis affectæ*, quam *figura, & causa.*

Vulnus ratione partis affectæ 1. in vulnus *capitis* dividitur *thoracis* aut *abdominis*. 2. In *externum* & *internum*. Vulnus externum est, quod in partibus externis contingit: internum autem quod ad interiora penetrat. 3. In *simplex* & *compositum*. Vulnus simplex

dicatur quando partes solidæ molliores tantum sunt laceratæ: compositum autem quod cum alio morbo fractura scilicet, aut contusione conjungitur. 2.) Vulnus ratione figuræ *rectum* est *obliquum* aut *transversum*. Vulnus *rectum* dicitur ubi fibræ secundum longitudinem sunt dissectæ: *obliquum* autem, & *transversum* si læsio oblique, aut transversim contingit. 3.) Vulnus ratione causæ in *cæsium*, *punctum*, aut alio modo factum dividitur. Vulnus priori modo contingens dicitur a Germanis *eine Hieb-Wunde* / posteriori autem *eine Stich-oder Schuß-Wunde*.

§. 5. *Diagnosis* vulnerum non est difficilis, cum cuivis insensu & oculos incurrant, & sequentia conjuncta habeant symptomata. Quam primum enim partes externæ, aut internæ dissecantur, aut lacerantur statim sanguinem fundunt, aut serum plorant contentum, fibræ constringuntur & crispantur unde hiatus, aut apertura satis patula in vulneribus partium carnosarum oritur. His factis omnis intercipitur humorum circulatio in parte affecta, & per continuum sanguinis appulsum systole cordis factum tumores nascuntur jam simplices, jam vero inflammatorii qui insigniter augentur si labia vulnerum non tuentur ab aeris liberioris accessu. Porro humor p. n. in fibris crispatis stagnans vapescit, & corrumpitur: unde dolores oriuntur lancinantes, tensivi, aut ardentes. Accedunt interdum a motu sanguinis inæquali febris vulneraria, convulsiones & alia symptomata.

§. 6. Quod *prognosis* concernit variat illa pro diversa vulnerum conditione, partis affectæ, symptomatum concurrentium, & medicationis. Ita ex vulnerum magnitudine, profunditate, & symptomatum atrocità periculosum omnino vulnus erit pronuncian- dum, imprimis quando præsidia nobilissima, juxta leges artis adhibita nihil prosunt, aut omnino adhiberi nequeunt, & contra.

§. 7. Cura vulnerum sequentibus perficitur indicationibus ut 1. *removeantur causa externa* 2. *partes solide conjungantur, & conjunctæ servantur.* 3. *fluidarum motus, & temperies corrigatur* & 4. *symptomatum ratio habeatur.*

§. 8.

§. 8. *Prima indicatio* iustum diætæ regimen requirit. Ut huic satisfiat *aeris* vitetur accessus inprimis frigidi, nimis calidi, eligaturque temperatus. *Victus* sit tenuis & euchymus, vitentur acida, Elsa, sacharata, & eligantur hordeata, & juscula cum succo chærefolii, Veronicæ, beccabungæ, portulacæ aliisque parata, nec non aromatica & dentur calide. *Potus* non sit liberalior sed moderatus ex cerevisia tenui, & probe defecata constans, & herbis vulnerariis maritata. Convenit etiam vinum dulce, non acidum, & ☐cum infusum Theæ, Veronicæ &c. *Somnus & vigilia* moderate se habeant: ille autem sit liberalior, nec æger decumbat in latus affectum. Vitentur porro animi passionēs ira, mœror, Venus, risus, & excreta assumptorum respondeant quantitati, alvusque adstricta enemate solvatur.

§. 9. Ut *secunda indicatio* obtineatur 1. res peregrinæ, si adsunt, extrahantur modo & instrumentis convenientibus, pili circa vulnus deradantur, sordesque vino calido dulci eluantur, & detergantur. 2. Hoc facto vulnerum labia jungantur per ligaturam futuram spuriam, aut veram. Et ut consolidatio promoveatur (1.) *digestiva* conveniunt cujus generis sunt *Therebint.*, ☉. *ros. farin. trit.*, *croc.*, *vitell. ov.* ex quibus unguentum parari potest. Nec non *mel. ros.*, *syr. deros. succis*, vel *farina fabar. cum thur. fœn. Græc. & colophon.* subact. Composita sunt *ungt. digest. Hildani, Basil. aur. &c.* (2.) *Sarcotica* quo pertinent (a) balsama naturalia & artificialia v. g. *bals. peruv. de Copaiv. bals. Minder., Vigonis, Arc. Hildani Croll. &c.* Interne dari possunt gum. minus acria ex vegetabilibus *strobili pin. falic. fl. til. rad. Chin. Bardan. liquir. Alth. Malv. petrosel.* sub potionis forma usurpanda (b) mundificantia: de quibus *Jacobus Dondi* in suis remediis chirurgicis, & *Uffenbathius* in thesauro chirurgico. (3.) Carnem exsuperantem ablumentia. Mitiora sunt *Hb. sabin. cort. thur. granat. Galla, Aloe, spong. usta. CC. ust. ∇ ♀* ☐ *ruber.* Ad fortiora *Euphorbium* pertinet ☐ ☐, *ungt. Egypt. lap. medicam. Croll* & fortissima denique *cauteria actualia & potentialia.* Et (4.) Cutim generantia exsiccantia sc. & constringentia, v. g.

v. g. Bol. Armen. sangu. Dracon. cret. cort. granat. balauft. fl. ros. rubr. Galla Ψ lota, plumbum ustum ceruss. litharg. tut. $\&$ ust. $\oplus$ Roman. squama ferri. Et ex his comp. Empl. de lap. Calamin. diapalm. ungt. dia-pomph.

§. 10. Tertia indicatio diaphoretica requirit vitiis humorum in qualitate, & motu consistentibus debita. Conveniunt itaque hunc in finem lap. $\oplus$, $\&$ diaph. simpl., $\&$ tiale, $\&$ $\&$ viale seu anti-hect. Poterii, $\&$ na, & alia cum acidis saturata, & aquis diaphoreticis propinata.

§. 11. Ut quarta indicationi satisfiat symptomatum ratio habeatur: cujus generis sunt hemorrhagia, spasmus, inflammatio, dolor, febris &c.

§. 12. Fluxus sanguinis sistitur remediis ex fonte chirurgico & pharmaceutico desumptis: ex fonte chirurgico V. S. desumitur, vasorum compressio per toreular recentium, & constrictio, nec non cauteria tam actualia quam potentialia, aut in casu graviore vasorum dissectio, vel etiam partis amputatio. Fons pharmaceuticus triplicia nobis exhibet remedia Ischæma: primum locum inter illa glutinantia occupant v. g. farina volatica, gluten vulgare in aqua solutum, $\&$ rad. symph. maj. cum album ov., sanguis calidus aut exsiccatus, $\&$ Aloes. sanguis Draconis, colophonium, mastiche &c. quæ glutinositate sua vulneribus adhærent, & exitum sanguinis impediunt. His succedunt obdurantia seu obstruentia spongiosa, & lanuginosa tam naturalia quam artefacta. Talia sunt spongia marina aqua aliquoties cocta, fungus coriaceus quernus, lanugo salicis, fructuum cydoniorum, castanearum, pili leporis, tela araneorum, muscus arboreus, lintea usta, aut illorum lanugora silis gossipium & charta bibula. Agmen denique claudunt adstringentia aut styptica v. g. frustum $\bigcirc$, creta $\&$ $\oplus$, $\oplus$ cypr. argilla fornacum $\&$ mixta, crepitus lupi, liquores styptici, $\bigcirc$ caryoph. Ψ rectificatus, $\&$ $\bigcirc$ Terebint.

§. 13. Secundum inter symptomata locum spasmus occupat, cui per antispasmodica tam interna, quam externa obviam eatur. Ad externa Ψ simplex pertinet aut theriac. chamædr. chamæpyt. Ma.

Majoran, puleg. basilicum, menth. ruth. salv. fl. spie. lavend. stachad. beton. bacc. laur. junip. in vino cocta, vel lacte, *It. axung. cari sylvestris,* aut *castor. cum* ☉ ☽ *angel. anis. succin. terebinth. junip. petros.* in linimenti formam redacta: quibus denique pondus addit *preservatio a frigore* cujus accessus arceatur per adhibitum vas carbonem Δitos continens, aut linteamina calefacta vulncri circumposita.

§. 14. Spasmo tumor succedit tam simplex, quam inflammatorius. Simplex linteaminibus adhibitis facile cedit inprimis si fasciæ non adeo strictæ sint. In inflammatorio resolventia conveniunt v. g. *Hb. Scord. rorismar. salv. cent. min. Agrimon. Sabin. summitat. absinth. rut. Abrot. menth. Bryon. sem. Cumin. Levist. Fœnic. Carv. bacc. laur. junip. cort. citr. Myrrh. Aloe Cinnamom. macer.* vel cum vino decocta, aut ☞ extracta. Addi possunt ☞⊖*, *camph. sperm. cet. ☞* solutum.

§. 15. Quartum locum inter symptomata dolores occupant: quibus obviam iri potest resolventibus modo recensitis & anodynis v. g. *rad. Alth. lil. alb. malv. fl. melilot. chamom. samb. summit. aneth. farina fabar., lini, croco fl. papav. hyosc. bacc. herb. par. mandragora,* quibus olea addi possunt v. g. *Rosmar. lumbr. Estr. chamom. Aneth. Lini, Samb. Amygd. dulc. Nymph. papav. Hyosc. &c.*

§. 16. Quinto loco febris vulneraria succedit, in cujus cura *lap. ☽ cum ☞* conveniunt *Antihæct. Poter. succin. fl. ☞* cum ☉ *osis plantag. Portulac. Tussilag.* Conducunt etiam ☉ia volatilia, & alia diaphoretica acria, si febris ex sanguinis stagnatione oritur.

§. 17. Ubi convulsiones adsunt *Bals. peruv. rut. verben. imperat. Valerian. unicorn. ver. rasur. ungu. alcis liqu. CC. succ. Ess. castor.* cum opiatīs aut etiam sine illis.

§. 18. Non nimium properandum est in sanguine sistendo quando æger ebrius est, aut ira enormiter commotus.

§. 19. Ne fluxus sanguinis semel inhibitus denuo superveniat æger sibi caveat ab omni tam corporis, quam animi commotione, alimentis ☞tuosis & aromaticis, vulnusque non nisi uno aut altero die elapso religetur, nec styptica importuna manu auferantur.

§. 20. Rerum peregrinarum extractionis contra indicans est summus ægrotantium languor & hæmorrhagia insignis superveniens.

§. 21. Labia vulnorum tumefacta ab aeris admissione foru decocti resolventis & nervini, vino vel lacte facti ad pristinum statum reducantur.

§. 22. Si vulnorum labia non amplius sunt eruenta talia redantur ablatis forfice oris callosis, ut natura suo balsamo illa uniri possit.

§. 23. Adductio labiorum fit sutura ligatione aut glutine vel instrumento comprimente.

§. 24. Sutura locum habet in vulneribus transversim factis ubi fasciatio locum non invenit, aut particula a suo contento nondum est separata.

§. 25. Interdum sufficit deligatura, idque in vulneribus artuum per longitudinem factis, & fit fascia simplici adhibitis spleniis labia vulnorum undique comprimentibus.

§. 26. Sutura sicca in vulneribus faciei adhibetur ad evitandam deformitatem quam puncturæ acuum alias afferre solent. Sufficit hodie emplastrum digiti minimi latitudinem habens, cutique pertinaciter adhærens.

§. 27. Læsiones profundiores non nimis cito sunt consolidandæ usque dum omnis sanies e locis profundis sit educta.

§. 28. In cura vulnorum a sclopetis inflictorum vulnus si non satis apertum ampliatur cultro incisorio, patiens in statum locetur in quo vulnus accepit, & globulus si fieri potest digito eximatur aut facta incisione forcipe extrahatur, imponatur unguentum Basilicum & more solito consolidetur.

§. 29. Si globuli vel tela sint venenata aut vulnus morfu animalis rabidi inflictum, tunc conveniunt Bezoardica, diaphoretica, camphora, & theriacalia per longum tempus continuata.

§. 30. In tendinum, vulneribus sequens remedium commode adhibetur

℞. ʒss. Terebinth. ʒj.
℥ss. ʒj.
camph. ʒss.
 instilletur calide super imposito simul linteo *℥ss. camphorato imbuto.*

CAPUT II.

De

Vulneribus capitis, & nervorum.

§. I.

HActenus de vulneribus in genere egimus nunc ad species illorum accedimus & vulnera capitis primo loco in medium proferimus. Ictus itaque capiti illati partes extra, aut intra cranium contentas afficiunt. Extra cranium cutis occurrit cum musculis, & vasibus substratis pericranium & periostium. Intra cranium dura & pia mater continentur, quæ tam quoad membranam vulnerantur, quam vasa his volucris intertexta. Meningibus cerebrum succedit cerebellum, & medulla oblongata quæ variis modis læduntur, & concutiuntur.

§. 2. Medulla oblongata e capite egressa medulla spinalis dicitur, nec in spina dorsi ab instrumentorum vulnerantium tyrannide immunis est. Nervi denique in capite ex cerebro prodeunt, & extra hoc ex medulla spinali variis injuriis externis sunt expositi.

§. 3. Vulnera capitis cognitu sunt facilia, præsertim externa: difficilior autem cerebri, & nervorum læsiones patent; cognosci tamen possunt ex symptomatibus, actionibus animalibus, & vitalibus in hoc casu familiaribus. Ita cerebrum commotum judicatur si juxta Hippocratem Sect. VI. aph. 58. vulnerati obmutescant, sine sensu, & motu concidant, oculis non videant apertis & fere, seu ut plurimum moriantur. Surculi, & radices nervorum in cerebro læsi non facile cognoscuntur a priori; sed a posteriori probabiliter. Singultus cerebri vulneribus superveniens radices nervi phrenici, palpitatio cordis, syncope & dispnoea tractus cerebri nervis carcardiacis &

pneumoniacis dicatos læsos testantur. Vulnera medullæ spinalis resolutiones sequuntur, spasmi, convulsiones cum vomitu, urinæ & fecum citra voluntatem excretiones, aut illarum omnimoda suppressio. Nervus vulneratus cognoscitur 1. ex loci vulnerati conditione & ex anatomia. 2. ex dolore vehemente quem pulsatio, inflammatio, convulsio, delirium, &c. sequuntur nisi totus nervus transversim sit dissectus.

§. 4. Quod prognosin attinet de illa notanda erunt sequentia *perysmata*.

1. Vulnera capitis graviora interdum sanantur, ex levioribus vero moriuntur percussi.

2. Integumentorum externorum vulnera haud sunt lethalia, nec muscoli temporalis, ut hætenus fuit creditum.

3. Duræ ac piæ matris vulnera sunt ambigua; sinus autem duræ matris, ac vasa cerebri penetrantia lethalia.

4. Non omnis cerebri commotio est lethalis sed illa tantum ubi hinc emergentia pathemata non solum facultatem animalem; sed simul vitalem enormius turbant, & remedia alias congrua illis solvendis non sufficiunt.

5. Vulnera cerebri quatenus cerebrum lædunt non sunt lethalia; sed quatenus cordi, & facultati vitali vim inferunt.

6. Medullæ spinalis vulnera quæ ejus principium paulo profundius afficiunt per se sunt lethalia, nec non alia inferiori, aut superiori ejus parti inflicta.

7. Læsiones truncorum nerveorum, qui organis vitalibus motum ac sensum præstant inprimis octavi paris, intercostalis, ac diaphragmatis, per se sunt lethales.

8. Idem sit judicium de ramorum ac plexuum nervosorum profundioribus, atque interiora corporis perreptantibus.

§. 5. Vulnera capiti inflicta eandem quam reliqua admittunt curam. Hinc 1. removeantur causæ externa 2. partes divisæ saniantur 3. motus humorum promoveatur & 4. symptomatum ratio habetur.

§. 6. *Prima indicatio* dietam requirit convenientem. Ut hæc obtineatur frigus, & calor aëris ambientis arceatur, & vulnus inter ligandum linteamine calefacto sedulo tegatur. *Victus* sit tenuis & boni succi; potus autem calidus, & purus, cerevisia herbis cephalicis imprægnata, decoctum cephalicum & traumaticum, nec non vinum bonæ notæ. *Somnus* sit largior, & *quies* cordi habeatur. *Animi affectus* sint pacati, ira proscribatur, terror & tristitia nec non Venus & risus. *Excernenda* promoveantur, illaque excedentia in ordinem redigantur.

§. 7. Ut *secunda indicatio* obtineatur impedimenta removeantur, ut natura partes disjunctas iterum uniri possit. Hinc locus affectus ante omnia radatur, vulnerisque conditio per specillum obtusum aut candelam ceream exploretur. Si vulnus non est apertum aperiatur, ut per ampliaturum vulnus introspecti possit, fragmentaque libera eximantur, aut adhuc cum toto cohærentia naturæ separanda relinquuntur. His factis membranarum & cerebri vulneribus *syrupus* vel *mel rosarum* instilletur, vel *balsamus peruvianus* solus aut cum *Mirrha*, *Aloe*, *Camphora* mixtus vel etiam *Tinctura succini*. In vulnorum deligatione ♀ *Aloes* illa exsiccentur, & superponatur *Empl. Vigonis*, de *betonica*, *dia-chylon*, de *matre sylv.* vel etiam hoc

℞. *Empl. de beton.* ʒij

Camph. ʒj

℞. *laur.* ʒij m. f. l. a. *Emplastrum.*

his emplastris super imponantur sacculi ex resolventibus vel etiam hoc cataplasma

℞. *Hb. beton.*

scord.

ruth.

absinth. aa m ij

far. sem. lin.

fabar.

fl. chamom. aa ʒjss

coquantur in vino & applicentur tepide, tandemque sudarium com-

mune concinne applicetur. Hæc singulis diebus ita repetenda sunt donec nulla fragmenta, aut alia symptomata amplius deprehendantur : quo observato balsamica adhibeantur, ac tandem sarco-tica.

§. 8. *Tertia indicationi* cephalica, & nervina satisfaciunt *ram volatilia*, & ex illis parata v. g.

℞. ☿ *Apopl.* ʒss.

⊙ * ʒij.

℞. ♂ *lavend.* gtt. vj.

quam *fixa* v. g.

℞. ♀ *epilept. March.* ʒj.

specif. ceph. Mich. ʒss.

laud. opiat. gr. iij.

Div. in iv. part. equales.

§. 9. *Quarta denique indicationi* ut satisfiat symptomatum ratio habeatur uti sunt *hemorrhagia*, *vertigo*, *vomitus* & alia supra jam recensita. Fluxum sanguinis vulneribus capitis conjunctum *oleum Terebinthina* sedat optime. In vomitu simul conjuncto *syrupus granatorum acidus* convenit. Vertigo tollitur cavendo ab aere frigido, factamque crispaturam resolvendo per decocta ex emollientibus nervinis, & cephalicis parata.

§. 10. Præstat in omnibus capitis vulneribus sollicitum esse, quam nimis securum.

§. 11. Ne sanguis stagnatione obsit V. S. adhibeatur, clysmata blanda, & decocta vulneraria.

§. 12. Cavendum est in cura vulnerum capitis ab omnibus pinguibus particulis suis ramosis poros cranii obstruentibus cariem inducentibus.

§. 13. Adstringentia porro proscribantur quæ humorum circulationem impediunt.

§. 14. Capitis vulnera non nimis cito sunt consolidanda nisi sanguis prius ex illis sit exhaustus.

§. 15.

§. 15. Cum vulnus capitis religetur vas carbonibus ignitis impletum adhibeatur ad frigus aëris ambientis infringendum.

§. 16. Non applicanda sunt acrimia volatilia detergentia aut mundificantia, quæ nutrimentum absumunt, & dolores magnos inferunt.

CAPUT III.

De

Vulneribus colli & thoracis.

§. 1.

Caput excipit collum & thorax, quæ partes variis injuriis externis sunt expositæ.

§. 2. Collum ex partibus externis, & internis constat. Ad illas *integumenta communia* pertinent *musculi*, & *vertebræ*; ad has autem *vasa sanguinea*, *nervi*, *aspera arteria*, & *œsophagus*: quæ partes conjunctim vulnerantur aut separatim.

§. 3. Simili modo *partes thoracis* in *externas* & *internas* commode dividi possunt. Ad *externas* præter *integumenta communia* antè *sternum* pertinet, utrinque ad latera *costæ* cum *musculis intercostalibus externis & internis*, & a tergo *vertebræ*, quarum VI. ab anatomicis numerantur. In thorace variæ continentur partes, quæ simul cum externis vulnerari possunt: cujus generis sunt *cor cum vasibus*, *arteria*, & *venæ mammarie*, *azygos*, *pulmones*, *ductus thoracicus*, *diaphragma*, & *nervi intercostales*, *phrenici*, & VIII. paris.

§. 4. *Diagnosis* horum vulnerum non est difficilis præsertim in partibus externis contingentium, nec partium internarum læsiones poterunt esse occultæ, cum ex anatomia, actionibus læsis, & excretis facile innotescant. Ita vasorum diæreses ex impetuosis & lethalibus hæmorrhagiis cognoscuntur.

Vulnus asperæ arteriæ ex turbata respiratione, & aere externo ad pectoris cavitatem deposito, & œsophagi vulnera penetrantia illius functionem turbant, & interpellant alimentis transitum ad stomachum denegando, vel ad cavitatem pectoris assumpta transpo-

nendo

nendo in qua tanquam loco sibi alieno computrescendo symptomata lethalia producant.

§. 5. Si sanguis cum tussi rejicitur, & aere vulnere progreditur vulnus ad thoracem usque penetrasse indicatur. Spirandi præterea difficultas adest, sanguis ex ore effluit spumans, ex plaga ruber & cum sono fertur. Si spatiosa, & ampla laxitas est, paucus sanguis spumans ex plaga prodit, & ex ore per vomitum redditur, cervicis vasa attolluntur, lingua alium colorem sumit, ægri multum attrahunt, frigida appetunt, & si diuturnus morbus sit febris, & marcor homines consumit, aut suffocati intereunt.

§. 6. Quod *prognosis* attinet eventus horum vulnerum ex sequentibus porismatibus colligi poterit.

1. Vulnera levia, & externa colli, & thoracis omni carent periculo: ad interiora autem penetrantia viscera nobilia, & organa vitalia lædencia, & destruenda lethalibus utique sunt annumeranda.

2. Arteriarum carotidum, ac cervicalium, venarum jugularium internarum, & vertebraliū diæreses impetuosas, ac lethales excitant hæmorrhagias. De jugularibus externis mitius ferendum judicium cum remedia chirurgica illis obdurandis sufficiant.

3. Bronchi externi incisiones difficile quidem curantur sed non sunt insanabiles; tracheæ a. interioris lethales.

4. Vulnera gulæ intra collum adhuc constitutæ non sunt lethalia, in thorace autem delitescens portio vulnere paulo majore pertusa lethalia producit symptomata.

5. Cordis vulnera sunt lethalia, siue ventriculis inferantur, siue vasibus coronariis, aut illius substantiæ, dubia autem pericardii.

6. Idem ferendum judicium de vasibus cordis majoribus, nec non subclaviis, mammariis, intercostalibus, & vena Azygos.

7. Vulnera pulmonum propter vasa sanguifera lacerata, & propter ramos tracheæ læsos sunt lethalia extra hos casus autem minus.

8. Ductus thoracici læsiones mortem inferunt, ut & diaphragmatis, septi, & nervorum thoracis.

§. 7. In

§. 7. In cura horum vulnerum quæ illam admittunt I. removeantur causa externa II. partes disjunctæ uniantur III. motus humorum corrigatur & IV. symptomatum supervenientum ratio habeatur.

§. 8. Primam indicationem obtinemus diætam legitimam imperando. Ad hanc rite instituendam aer vitetur frigidus ac nimis calidus ac eligatur temperatus, aerisque qualitas excedens omni modo ab his vulneribus arceatur. *Victus* sit tenuissimus ex avenaceis constans, jure carniū, pullorum gallinaceorum decocto caricarum, vitenturque omnia acria & acida. In potum cedat cerevisia tenuis cum ras. CC. vel decoctum hordei cum pasfulis, liquirizia & herbis vulnerariis paratum. Vinum acidum, asperum, & omnia pectori inimica fugiat. *Motus* proscribatur, ejusque locum *quies* occupet. Relegantur etiam *an. mi pathemata* graviora inprimis mœror & tristitia.

§. 9. *Secunda indicatio* chirurgi operam requirit vulnus explorantis, res peregrinas removens, & modo convenienti deligantis.

§. 10. *Tertiam indicationem* medicus implet humores stagnantes resolvendo, & in motum agendo *absorbentibus*, *diaphoreticis*, & *specificis antipleuriticis*.

§. 11. *Quarta indicatio* symptomatum rationem habere jubet: cujus generis sunt *hæmorrhagia*, *paralysis gulæ*, & hinc *denegata deglutitio*, *Pleuritis*, *Empyema*, & alia supra jam recensita. *Hæmorrhagiam* vulneribus bronchi, & œsophagi conjunctam *U*ssit externe applicatus quo nihil securius est, & ad reliqua duo mala evitanda *o. Terebinth. vulneri* instilletur *- lumbr. & camphora*. *Pleuritis* specifica requirit antipleuritica & *diaph. lap. o. mand. luc. pisc. sperm. cet. sem. card. bened. Mar. papav. errat.* non omissis expectorantibus, & sanguinem coagulatum solventibus. *Empyema* facto pus e cavitate thoracis educatur adhibito cauterio, aut facta paracenthesi.

§. 12. In bronchi vulneribus pulveres resolventes conveniunt *ex lap. o. & diaph. & sigill. Myrrh. &c.* parati nec non suffi-

tus ex olibano oppoponace, asa foetida, castoreo & camphora, nec non epithema calidum ex ω lumbr. & vini camphorat.

§. 13. Vulnere bronchi absque sutura, & glutine coalescunt modo impedimenta removeantur remediis convenientibus, adhibito emplastro stypt. Croll.

§. 14. In cura vulnerum oesophagi fumus ex succinno, Mast. &c. convenit, qui etiam linteo complicato excipi, & parti affectæ imponi potest.

§. 15. Consolidationem vulnerum bronchi, & oesophagi balsamus peruvianus promovet cum $\circ$ Hyperici.

§. 16. Chirurgus statim ad vulneratum in thorace vocatus inquiret num vas magnum læsum sit, tum sanguinem eliciat jubendo ægrum parti vulneratæ incumbere, os & nares constringere ut sanguis expellatur.

§. 17. V. S. in thoracis vulneribus nullius est usus cum æger illa facta adhuc reddatur debilior.

§. 18. Si vulnus thoracis non satis pro puris exitu pateat, imponi potest turunda ex spongia parata cum filo.

§. 19. Si foramen satis amplum sit plumaceolum ex linteis carptis formatum, ac idoneo digestivo oblitum cum emplastro acidum temperante imponatur bona adjecta ligatura.

§. 20. Turundis applicandis non nimis diu insistendum est, ne fistula pectoris producat incurabilis, nec exspiratio fiat fortis, & frequens.

§. 21. Chirurgus in pectoris vulneribus inquiret num in thoracis cavitatem penetraverit vulnus motu tremulo flammæ candelæ accensæ, & plumæ vulneri admotæ.

§. 22. Pus [super diaphragmate contentum], quod ob situm nimis altum nec per vulnus, nec tussim, aut urinam potest expelli paracenthesin indicat.

§. 23. Paracenthesi facta pus non una sed repetitis vicibus emittatur.

CAPUT IV.

De Vulneribus abdominis.

§. I.

Thoraci abdomen succedit in quo plura, quam in thorace contingunt vulnera lethalia.

§. 2. Abdomen ut reliquæ humani corporis regiones in partes continentales, & contentas potest dividi. Inter partes continentales præter integumenta communia & musculos in anteriore & laterali ejus parte peritonæum, & omentum cum costis spuris, & in tergo vertebræ occurrunt.

§. 3. Partes abdominis contentæ *chylicationi* inserviunt, *sanguinis depurationi*, aut *generationi*. Organa chylosea ventriculus constituit, & intestina, cum mesenterio, vasibus lacteis & receptaculo lumbari. Sanguinis depurationi hepar inservit cum annexa vesica fellea, lien, renes, vesica urinaria, cum vasibus sanguiferis majoribus trunco Aortæ descendente, & venæ cavæ, cum insignioribus horum propaginibus cæliaca, utraque meseraica, vena portæ, vena splenica cum utrisque emulgentibus, Iliacis, vasibus lymphaticis & nervis. Organa generationi dicata virilia sunt aut muliebria. Ad illa vasa spermatica pertinent, & vesiculæ seminales; ad hæc autem ovarium cum tubis Fallopiæ, & utero.

§. 4. In abdominis vulneribus *dignoscendis* situs partium in illo contentarum cognitus & perspectus esse debet, ut ex symptomatibus conjunctis, & excretis pars affecta statim innotescat. Vulnera ventriculi visu dijudicantur cum alimenta & potulenta ingesta e vulnere effluant. Adsunt præterea vomitus pituitosi, & biliosi, tormina, singultus sudores erumpunt frigidi, & extrema frigescent cum appetitu prostrato, & convulsionibus. Nec minus vulnera intestinorum oculis usurpari possunt si illa magna sunt & aperta. Si intestina tenuia læsa sunt chylus aut cibus

& potus per vulnus effluit, dolor adest insignis accedit febris, & nausea. Intestina crassa vulnerata deprehenduntur si feces per vulnus exeunt, & foetor stercoreus se exhibet cum alvo adstricta. Vulnus intestinis punctim illatum difficulter cognoscitur a priori, facilius autem a posteriori ex symptomatibus & excretis. Si enim vulneratus animi deliquio corripiatur, superveniant anxietates, inquietudines, convulsiones, & febris, sanguis per os aut anum excernatur, & clystere injecto cruor eliciatur, de intestinis vulneratis non amplius erit dubitandum.

§. 5. Vulnus hepatis ex vulneris situ quantitate, & symptomatibus conjunctis cognoscitur. Si enim vulnus est in dextro latere tribus unciiis ab umbilico distans, eoque superius, & versus spurias costas oblique procedens, estque profundum si specillum chirurgi ultra digiti cum dimidio longitudinem intruditur hepar læsum esse facile cognosci potest, si multum sanguinis ex vulnere manat, si dolor intensus est, evomunt bilem, & in ventrem melius decumbunt sauciati. Vulnus ad lienem pertingens cognoscitur si in sinistro latere infra ventriculum circa lienis situm est inflatum, & sanguis ater effluit.

In renibus vulneratis urina vel supprimitur, vel difficulter redditur, & cruenta excernitur, dolorque ad inguina extenditur. De plaga vesicæ illata constat si vulnus per Hypogastrium prope ossium pubis commissuram in abdomen penetrat, vulneratus hæmorrhagia insigni, vomitibus, atque dolore ejusdem regionis ad lypothimias frangitur, & per vulnus omnis urina, nulla vero, aut parva in quantitate per urethram excernitur.

§. 6. Vulnus vesiculis seminalibus, vasibusque spermaticis illatum generandi quandam post se relinquit impotentiam: vulnus uteri autem cognoscitur ex antecedente causa violenta, dolore, & effluxu sanguinis cum animi deliquio.

§. 7. Ut eventus horum vulnerum constet sequentia porismata notanda erunt.

1. Ventriculi vulnera tam ratione vasorum, quam propriæ sub-

substantiæ sunt lethalia: interdum autem plagæ in antica & laterali ejus parte coalescunt.

2. Ictus intestina penetrantes majores, & graviora symptomata conjuncta habentes per se mortales sunt.

3. Mesenterii rupturæ non facile interficiunt nisi hujus vasa majora cum glandulis pluribus, & majoribus lacerentur.

4. Vulnera vasorum lacteorum primi generis non sunt lethalia nisi illa in pluribus, aut majoribus contingant: plus periculi autem metuendum est a vulneribus vasorum lacteorum secundi generis, & recepraculi lumbaris.

5. Plagæ pancreatis nisi ob vasa sanguifera lacerata non sunt lethales. Idem de omento erit judicandum.

6. Hepatis vulnera sunt lethalia nec non folliculi fellei, pori hepatici, & ductus cholodochi: mitius autem de vulneribus hepatis superficialibus est judicandum.

7. Ligamenti umbilicalis vulnera dubia sunt: lienis autem lethalia.

8. Renum vulnera mortem inducunt, quæ vasorum emulgentium ramos, & pelvis poros penetrant, illorumque substantiam profundius, ac latius incidunt. Idem de ureterum præcisionibus, & vesicæ plagis ferendum judicium.

9. Uteri vulnera lethalia sunt, nec non vasorum sanguiferorum abdominis.

§. 8. In cura vulnerum abdominis, quæ illam admittunt
I. removeantur causæ externæ II. partium disjunctarum consolidatio
promoveatur III. humorum & IV. symptomatum supervenientium
ratio habeatur.

§. 9. Primam indicationem diætæ implet correctæ, & emendatæ. Præscribatur itaque vulnere abdominis laboranti conveniens, ut vitet aerem calidum aut frigidum, & eligat temperatum. Cibus sit tenuis, & euchymus, & potus moderatus, purus, & defecatus virtute herbarum traumaticarum imprægnatus. Motus fugiatur, quies promoveatur, & amplectatur ambabus manibus, Proscribantur

animi motus graviores, ira, moeror, tristitia, Venus & risus.

§. 10. *Secundam indicationem* medicus & chirurgus implebunt decenti vulneris exploratione, rerum peregrinarum remotione, partium prolapsarum repositione, labiorum vulneris conveniente conjunctione, usuque remediorum digestivorum, sarcoticorum, & cicatrificantium.

§. 11. *Tertiam indicationem* medicus obtinet absorbentia, diaphoretica, & blanda diuretica cum specificis maritata exhibendo: cujus generis sunt *lap. S, & diaph. Antihect. Poter. Mumia spermaceti &c.*

§. 12. *Quarta indicatio* symptomatum rationem habere medicum jubet, de qua supra jam actum est.

§. 13. In vulneribus fibrosis & glandulosis liquida & tuosa digestiva conveniunt.

§. 14. Nocent in hujusmodi vulneribus frigida repellentia, nec non V.S. & purgantia.

§. 15. In ventriculi vulneribus omnia remedia calide adhibenda sunt.

§. 16. Si vulnera sunt ampliora, pars ventriculi vulnerata ad ventris musculos trahatur & cum illis consuatur.

§. 17. Vulnera abdominis non sunt amplianda nisi intestina prolapsa ob nimiam distensionem reponi nequeant.

§. 18. Pori intestinorum obstructi aperiendi sunt flatusque discutiendi *lacte calido in quo flores chamom. vel linum nendo recens contortum & coctione non dum purgatum coctum est*, quo facto reponantur, vulnus consuatur relicto foramine pro turundis.

§. 19. Vulnera abdominis specillo ferreo non sunt exploranda, convenit potius candela cerea, vel specillum plumbeum flexile.

§. 20. Omentum prolapsum, & ob moram sphacelatum non potest reponi nisi filum inter partem sanam, & corruptam ducatur, hæcque abscindatur, vulnus consuatur filum extra abdomen pendulum relinquendo donec decidat.

§. 21. Omentum frigidum sequenti epithemate foveatur, & more solito reponatur v. g.

℞. *matrical.* ℥iij.

▽ *menth.*

• *Regin. Hung.*

physagon. aa ℥ij.

camph. ℥iij.

§. 22. Si intestina fuerint læsa vulnus consuatur, & balsama vulneraria apponantur *Myrrhaque* aspergatur, *Aloe*, *camphora*.

§. 23. Si vulnus abdominis nimis amplum fuerit, consui possunt labia vulneris cum vasibus peritonæi.

§. 24. Si intestina prolapsa gangrænosa fiant, & feces exeant non sunt consuenda, sed adhibeatur ▽ ♀ & √ *camph.* ut consolidatio sponte sequatur.

§. 25. In vulneribus hepatis semper ad hæmorrhagiam respiciendum erit, & adhibeantur absorbentia cum *Ess. traumatica*. Iniectiones instituantur ex traumaticis paratæ imposito *Empl. Opodeldoch.*

§. 26. Eodem modo vulnera lienis erunt curanda quæ illam admittunt.

§. 27. Sauciatis renibus hæmorrhagia sistatur, ☐ suppressio præcaveatur & tandem abstergentia mundificantia, & consolidantia adhibeantur.

§. 28. Convenit in renum vulneribus *bals. de Copai.* cum *Tr. Hyper.*, & *Alkekeng.*

§. 29. In vulneribus renum externa non sunt negligenda iniectiones sc., linimenta, balsama & *Empl. stict.* *Croll.*

§. 30. In vesicæ vulneribus interne dentur *Ess. Hyper.* & *salv.* cum liqu. CC. *succin.* & o. *terebinth.* Vulneri instilletur *bals. de peru.* & *Copai.* cum o. *terebinth.* ℞ *lumbr.* & √ *camph.* Consolidatio promoveatur interne porionibus traumaticis, & externe balsamis vulnerariis, sacculis resolventibus, & empl. sanantibus.

§. 31.

§. 31. In partibus membranosis medicamenta applicentur calidissime, & interne dentur *antispasmodica, Zina, castorina, camphorata & giata.*

LIB. I. SECTIO II.

De

Vulnorum inspectione.

Thesis I,

Inter actiones medico - legales omnium frequentissima est vulnorum inspectio.

Enthesis.

Ambitum medicinæ consideranti facile occurreret nimis arctis cancellis illius fines a scholis hætenus esse inclusos. Nam ut omittam Theologos, & fora ecclesiastica certis in casibus medicina carere non posse, leges publicæ medicinæ opera uti coguntur, illarumque multas sine illa nec legislator condit, nec explicare audet interpres. Cognatæ enim sunt medicina, & legum peritia disciplinæ, & ex utriusque connubio prodit medicina forensis. His penitatis non injuste mihi agere videntur, qui præter finem illum medicinæ ultimum, quem scholæ hætenus solitarium admiserunt, sc. sanitatis conservationem & restitutionem, alterum adhuc adjiciunt *justitiæ* nempe quibusdam in casibus *administrationem curatorem*, & medicinam forenses definiunt quod sit *ars casus forenses ad medicinam pertinentes ex principiis artis medicæ decidendi, ut judex inde informatus sententiam curatorem ferre possit.*

Multi autem sunt casus medicis cum legis peritis communes, ideoque *medico legales dicendi*, in quibus decernendis judex medica implorat oracula. Rogant enim ut plurimum jureconsulti casus ambiguos disquirere in homine, aut in *aliis rebus*. Hinc etiam medici hominem visitant *vivum*, aut ejus *cadaver*. Vivus homo

me-

medicorum judicio exponitur, si de ejus *etate, pubertate, coeundi impotentia, morbis illorumque eventu, aptitudine ad tormenta sustinenda, & de plagis susceptis controversitur.* Idem fatum *foeminas* manet si illarum perforatio, virginitas, stupratio, imprægnatio, & partus in dubium vocatur. Nec *foetus* inde excluditur si discernendus, num *foetus* fuerit maturus & vitalis, num monstrum *hermaphrotides &c.* Ad *cadaveris* inspectionem vocantur frequentius tam adulti, quam recens nati, *foeminæ* prius stupratæ, aut maris vulnere aut veneno interfecti, vel etiam suspensi, submersi, mortui reperti, vel mortem simulantis. Alias res præterea etiam medici perlustrant alimenta & loca salubria & insalubria, carcerem, instrumenta captivis destinata & alia magis extraordinaria.

Cum itaque uti ex hæcenus dictis patet medici frequentius ad vulnerum inspectionem vocentur, ut in læsionis causam, condiciones, & effectus accuratius inquirent nos missis reliquis illam hac vice accuratius perlustrabimus. Fit autem illa *duobus modis vulnerata* sc. adhuc *superstite*, aut *illo mortuo*. Ultimum hunc actum nos hoc loco intelligimus, vulnerumque inspectionem definimus, quod sit *actio medici corpus humanum ex vulnere defunctum dissecantis, causamque lethalitatis in illo indagantis, ut judex hac cognita sententiam accuratiorem de homicidio ferre possit.*

Thesis II.

In vulnerum inspectione magistratus primam personam gerit & medicus secundam.

Eⁿ 9to 18.

Ita res plurimis quidem esse videtur; sed nos missa hac distinctione personas in hoc actu occurrentes in *spectantes, & agentes* dividimus. Ad illas *magistratus* pertinet, quo nomine judex venit, scabini & actuarii, nec non *reliqui spectatores*: ad has autem *medicus & chirurgus*.

(d)

Duo

Duo in medico in hoc actu requirantur *peritia*, sc. & *fides*. Illa intimiorem anatomiae, physiologiae, & pathologiae notitiam comprehendit: ad hanc autem juramentum praestitum requiritur. Utraque in promotis reperiuntur: hincque Licentiati, & Doctores medici ad hunc actum requiri possunt, nisi poliatri, & physicis provincialibus ejusmodi munus publica auctoritate sit demandatum. Chirurgi soli ad hujusmodi actus suscipiendos sunt idonei, cum sufficienti rerum anatomicarum peritia non sint instructi, physiologumque praeterea, & pathologiam omnino non calleant. Non quivis praeterea ad hunc actum sunt admittendi sed prudentiores tum *propter consuetudinem*, tum quia chirurgiam tanquam partem medicinae exercent.

Thesis III.

Caute & circumspecte in vulnerum lustratione medicus & chirurgus agere debent.

Exordium.

Ut vulneris lustratio rite instituat cautione omnino opus est, certaue *requisita* circa hunc actum observanda veniunt in *antecedentia*, *concomitantia*, & *consequentia* dividenda.

Quam primum itaque de homicidio constat magistratus protinus inquisitionem instituat, medicum & chirurgum requirat, nec cadaver ante debite peractam sectionem sepeliri permittat. Ut medicus hanc lustrationem legitime perficiat.

I. Locum sibi eligat lucidum, & si talis haberi non possit candelis commode, & sufficienter illuminetur.

II. Vite nimiam spectatorum frequentiam prosectori inter operandum molestam accuratorem investigationem turbantem, & ad impatientiam urgentem.

III. Dum cadaver a sordibus per chirurgi discipulos liberatur, & ad secundum accommodatur, medicus ex adstantibus, & qui curam agri habuerunt, & percussioni interfuerunt in constitutionem agroti na-

turalem & p. n. præcedaneam inquireat, in armorum genus, ictus vehementiam, situm corporis dum percutiebatur, symptomata, medendi methodum, dietam, mortis tempus & alia, omniaque probe notet. His cognitis & ordinatis

I. Partes externas probe lustret, lesionis occurrentis locum, situm longitudinem, latitudinem, & si fieri potest profunditatem demonstret, ac notet.

II. Caveat sibi prosector a styli, aliorumque instrumentorum intrusione antequam interiora vulneris detecta sint, & ab ipso medico, si opus est, sectio administretur.

III. Partibus externis artificialiter remotis cadaveris apertio provida, & suspensa manu fiat, & vestigium vulneris accurate perlustretur, sanguis extravasatus abstergatur, & vulnus intimius perlustretur.

IV. Non tantum in partem laesam, ejusque condiciones sedulo inquireatur sed totum simul corpus apertum intimius consideretur.

V. Vulnera observata detergantur, spongiis abstergantur, eorum locus, situs longitudo, latitudo, & profunditas presentibus demonstretur, & accurate in relationis notula consignetur.

VI. Maxima circumspeditione opus est in vulneribus punctim illatis, & a sclopetis inflictis ob tortuosas illorum ductus.

Absoluto actu inspectionis notata probe invicem conferantur, & juxta dictamen non tantum rectæ rationis, sed conscientiæ inprimis, & secundum genuina vulnerum lethalitatis cognoscendæ principia relatio, & judicium sincere, scite, & legitime feratur nullo habito respectu pretii, amoris, odii, aut alterius affectus.

Thesis IV.

Vulnus per se, aut per accidens lethale est, & contingit in capite, thorace, abdomine & reliquis membris.

Ex Decis.

Finis hujus actus est vulnerum lethalium dijudicatio. Ut itaque hæc rite institui queat ante omnia sciendum est, quid sit vulnus, &

quæ ejus lethalitas? quæ omnia præsens thesis uberius explicabit.

Nomen vulneris est homonymum, & sumitur duobus modis *stricte & late*. *Vulnus stricte sic dictum est soluta unitas partium solidarum mollium; late autem ut hoc loco pro quavis læsione ab ictu violento externo partibus solidis mollioribus aut duris illata sive illa vulnus proprie sic dictum sit, sive contusio, luxatio, aut fractura. Lethalitas porro idem est quod causa mortis, & vulnus lethale per consequens dicitur quod plus tendit ad mortem, quam salutem. Vulnus dividitur in per se & per accidens lethale. Illud dicitur, quod sine alterius causa interventu immediate mortem producit: hoc autem quod indifferens est, & ex quo vulnerati modo reconvalescunt modo pereunt ob alterius causa interventum.*

Causa lethalitatis in *partibus fluidis querenda est*. Quemadmodum enim vita corporis in perenni ac decente motu partium fluidarum per solidas versatur: ita mors nihil nisi destructus, inproportionatus & inæqualis partium fluidarum motus est: & quæcunque læsio ab ictu externo illata *motum humorum per partes solidas tollit, inproportionatum, & in æqualem reddit*, mortem inferre solet.

Ut vulnerum lethalitas clarius innotescat ex præcedente sectione species illorum hic repertantur.

Thesis V.

A sensatis testimonii rationem medicus depròmit.

ΕΝΔΕΞΙΣ.

Effectus vulnerum inspectionum *relationum, renunciationum ac depositionum* nomine veniunt: in quibus condendis medicus necessaria observet requisita sequentibus porismatibus inclusa.

I. *In renunciationis contextu observata recenseat, nec temere aliquid fingat.*

II. *Talia ex sensatis concludat quæ inde probabiliter sequi intelligit.*

III. *Quæstionis statum accurate attendat, nec aliquid negligat, nec aliena immisceat.*

IV.

IV. Terminis simplicibus & succinctis sententiam suam exponat, & argumentis conspicuis confirmet.

V. Ab hypothese ad thesin non facile transeat, nec statum questionis confundat, suum interdum suspendat iudicium, & peritioribus cedat.

VI. Cautus sit in futuris predicendis, nec facile admittat hypotheses dubias. Perspicuus denique sit, nec unquam in favorem deponat.

LIBER II.

De

Fracturis,

CAPUT I.

De

Illis in genere.

§. I.

QUOD vulnus est in partibus solidis mollioribus, id fracturam in duris constituit: unde etiam fractura definiti potest per solutam unitatem partium durarum in momento factam a flexione fibrarum illarum compagem superantium.

§. 2. Subiectum fracturarum seu pars affecta sunt partes corporis solidæ duriores seu ossa varii generis, hinc inde in corpore humano occurrentia.

§. 3. Causa fracturarum proxima formalis est soluta ossium unitas facta a flexione particularum compagem illorum superante. Causa instrumentalis nomine quævis violentia tangibilis externa, & interna acuta & inæqualis secans, pungens, & conquassans venit.

§. 4. Fracturæ non sunt unius generis; sed differunt ratione partis affectæ, numeri, & modi.

Fractura ratione partis affectæ 1. in fracturam cranii, ossium colli, thoracis, abdominis & artuum dividitur, & a parte affecta suam accipit denominationem. 2. Fractura ratione partis affectæ porro

(d) 3

simplex

simplex est, aut *composita*. Fractura simplex dicitur quando os quoddam solum est diffractum citra parrium mollium latione. Fractura composita est quæ cum alio morbo vulnere sc. aut contusione est conjuncta, & Germanis dicitur ein Schlitz Bruch, oder Bruch mit einer Wunde. Fractura ratione numeri *unica* est aut *gemina* seu *multiplex*. Illa dicitur quando unicum os uno in loco diffractum est; hæc autem quando ossa gemina, aut unicum diversis in locis tamen est diffractum. Fractura ratione modi *sextuplex* est 1. fractura ossis *in totum per transversum equaliter aut inequaliter*, seu *oblique facta*. 2. Fractura ossis *in longum* seu fissura est quando partes ossium ab invicem non separantur, sed per longitudinem finduntur. 3. *Comminutio* s. fractura ossis in multas minores partes. 4. Ossium *discissio* instrumeotis acutis facta, & cum vulnere conjuncta. 5. Est *excissio* quando pars ossis excinditur & plane a toto aufertur. 6. Est *contra fissura* seu fractura ossium cranii alio, quam in ietus loco contingens.

§. 5. *Diagnos* fracturarum non est difficilis. Per transversum enim facta facile cognoscitur, dum tactu ossis fractæ extremitates separatæ deprehenduntur, & membrum fractum debile moveri non potest. Dolor acerbus præterea adest, & membrum brevius redditur. Fractura femoris & tibiæ omnem incessum tollit. Fissuræ cognoscuntur difficilior, deprehenduntur tamen ex membri p. n. crassitie, in æqualitate, atque dolore. Comminutio tactu facile explorari potest cum variis in locis digitos os facile excedat valde exasperatum.

§. 7. Quod *prognosis* attinet notandum erit fracturam per transversum factam facilius curari, quam per obliquum, & quæ in æqualitatibus prædita est. Eadem fracturæ unius ossis est ratio: faciliorem etiam curam admittit, quæ in ossis medio contingit quamquæ ejus capiti propior est, nec non simplex quam composita. Fracturæ vertebrarum lethales sunt si hinc secedentia fragmenta medullam eousque subeunt, ac penetrant ut eximi nequeant. Idem de costis judicandum si plures simul laceratæ sint cum reponi nequeant, nec repositæ contineri.

§. 7. Ut vuluerum ita etiam fracturarum *curatio* sequentibus absoluitur indicationibus, ut I. *removeantur causa externa* II. *partes ossis fracti uniantur* III. *partium fluidarum* & IV. *symptomatum ratio habeatur.*

§. 8. *Prima indicatio* dietam convenientem requirit in legitimo sex rerum n. n. usu consistentem. Primum locum inter illas *aer* occupat qui temperatus esse debet, vel si talis non sit arte corrigatur quantum fieri potest. Frigidus enim poros constipat nimis calidus autem vires imminuit & putredini velificatur. Huic succedunt *cibi* qui concoctu faciles, & optime nutrientes esse debent, quales sunt brodia carniū, juscula amygdalina, avenacea, & alia, carnes itidem molliores nec non ova sorbilia. Quam maxime autem vitentur alimenta acria & acida valde idem salita & fumo indurata. Pro *potu* inserviat cerevisia probe defecata, & in asuetis in prandio, & cœna haustus vini bonæ notæ. *Quieti* si ullo in morbo certe in hoc erit studendum, ne corpus inconcinne commovendo partes ossium unitæ facile disjungantur. Hinc excrementa alvi linteo grossiori multiplici excipiantur: nec æger nimis cito membro laboranti utatur, ac callum nondum satis firmatam dissolvat: quod si vero debitum robur iterum nactum sit blanda motione pristini officii admoneatur. *Somnus* denique & *vigilia*, ut & *animi pathemata* modum non excedant. Alvus expediatur *cerevisia laxante, pilulis* & *crem.* ☐ *pilis sacharinis, & aliis.*

§. 9. *Secunda indicationi* quatuor specialiores inserviunt operationes nempe I. *ἀντίτασις* seu membri diffracti extensio 2. *διόρθωσις* conformatio seu coaptatio 3. *deligatio* per emplastra, splenia, & ferulas. & 4. *commoda repositio.* Membri fracti extensio vel solis chirurgi eidemque servientium manibus vel simul habenis, linteis, fasciis vel machinis aut trachæis quibus pars læsa ita trahitur ut lineam rectam & tractum musculorum servet. Dum membrum extrahitur chirurgus apta & expedita manuali operatione partes ossium sejunctas iterum coapter & ad pristinum naturalem statum reducat. Debita ossium fractorum conformatione facta in illa ita servanda suam

suam ponat operam. Imponat itaque emplastrum catagmaticum, & concinne deliget per fasciam tam simplicem, quam duplicem. Fasciis adjungat splenia sicca aut medicamentis convenientibus imbuta, & ex corticibus tiliæ vel alia materia parata: quæ omnia denique vinculis firmanda, & debito modo constringenda sunt. Post deligationem membrum debito modo reponatur, & in decente quiete detineatur.

§. 10. Tandem ut *tertia & quarta indicationi* satisfiat partium fluidarum, & spirituosarum ratio habeatur, gravia symptomata alias excitantium uti sunt *febris, spasmus, inflammatio, tumor, gangrena & sphacelus*: quibus tam internis, quam externis remediis obviam eundum. Ad illa pertinent bezoardica tam media, quam fixiora v. g. *Tr. Bez. M.S. Diascord. Fracast.* nec non fixa resolventia, atque absorbentia ut ♀ *Bez. VVed. Ludov. Sennerti, pan-nonicus ruber, corall. lap. ☿. CC. ust. & sine Δe, mater perl. & diaphor. ♀ pleurit., & ad casum August. & nat & factitia & ij. (2.) nervina, balsamica, traumatica & anodyna v. g. ♀ *Epilept. March, specif. cephal. Mich. liqu. CC. succin. Ess. Myrrh. mum. bals. Hoffm. Hyper. lign. decoct., & infusa traumatica & balsamica seu coutina s. pugillaria Ess. anod. extr. op. theriac. cælest.* nec non emulsiones temperatæ. Ad externa pertinent ☿ *camphoratus Ess. matr. vinum cum & mixtum, decoctum cum vino ex balsamicis & nervinis paratum.* v. g. *Rad. Angel. Tr. flor. Hb. abrotan. rosmar. chamædr. scord. chamæpit., rut. salv. fl. hyper. stachad. Arab. Lavend. Myrrh. Mastich. &c.**

§. 11. Antequam chirurgus ad operationes peragendas se accingat præparet instrumenta quæ ad extensionem, deligationem, ac repositionem sunt necessaria.

§. 12. Extensio membri diffracti cum in finem necessaria est ut musculi ossis robore destituti in semet contracti, & abbreviati per vim iterum cum osse fracto elongentur ne ossa in recedendo se invicem tangant, eorum prominentia frangatur, ac repositionem impedian.

§. 13. Repositione opus est si ossa a se invicem recesserint, minus

minus autem si illorum extremitates extra situm suum non fuerint.

§. 14. Ossa recte iterum conformata esse conjici potest, si nulla amplius extuberantia aut inæqualitas ossium admotis manibus percipitur, dolores pungitivi cessant, ipsumque membrum ejusdem longitudinis, & figuræ sit cum altero.

§. 15. Si fractura cum vulnere, & contusione ossium sit conjuncta ipsa frustula separata provide prius eximenda sunt; sin vero sub carne adhuc delitescant, & cum reliquis cohæreant naturæ illorum separatio committenda est.

§. 16. Si os prominens per hiatum intro adigi nequit portio ossis prominentis forcipe acuta aut ferra supposito ligno auferenda est.

§. 17. Ante impositionem emplastri catagmatici membrum fractura læsum $\forall$ camph. Ess. matric. fl. samb., ac vino calido est illinendum abradis prius pilis. Idem cum fasciis & spleniis faciendum.

§. 18. Emplastrum catagmaticum ita imponatur ut inter illius margines digiti, vel pollicis transversum spatium remaneat ne transpiratio in parte affecta impedita dolores, inflammationem & tumores producat.

§. 19. Si fracturæ vulnus simul jungatur in emplastro, & ferula foramen relinquendum est ad vulnus citra religationem rite tractandum.

§. 20. Fasciæ prius mixtura e vino & *facta* vel decocto e nervinis cum vino parato calide sunt imbuendæ ut exactius partem ambiant, & a symptomatibus præservent.

§. 21. Ut chirurgus de fasciationis habitudine certus sit quærat de ægro an illa membrum satis arcte amplectatur, aut fortiter nimis & dolenter constringat. Signum præterea ligaturæ legitimæ tumor constituit circa membri finem oriens.

§. 22. Ferulæ ut fasciæ prius madefaciendæ & ita imponendæ sunt, ut ad digiti transversum latitudinem a se invicem distent, ne postea constrictæ sibi invicem incumbant, & membrum nimis comprimant.

§. 23. Inflammatio, dolor, pruritus, gangræna, & alia symptomata secundo, tertio aut quarto die supervenientia vel deligationis aliqualem, vel plenariam exposcunt relaxationem.

§. 24. Vulnus simul conjunctum, nisi metus de ossium fragmentis adhuc superfit, partium disjunctarum unionem indicat. Hunc igitur in finem cruore ex illo expresso, & absterfo chirurgus labia illius leniter adducat, illisque unguentum digestivum ex *terebinth. vitell. ov. Qrad. ir. flor. Aristol. rot. & myrrh.* confectum imponat. Per reliquum curationis tempus *balsama traumatica, ☉ ☿ fœtidum, bals. de copaiiv., vel peruvianum*, aut hæc inter se mixta, vel si caro luxurians generetur *ungt. fusc. VVurzii aegyptiacum*, aut alia absumentia adhibeat.

§. 25. Separatio frustulorum ossium succedit si *major puris copia*, quam tale vulnus capere potest generetur: Idem etiam *fœtor, labia eo in loco inflammata, caro laxa, & fungosa*, vel ipsorum *frustulorum mobilitas* aut *dolor pungitivus* ab illis excitatus testatur.

§. 26. Ad fragmentorum separationem promovendam *Elix. propr. sine acido, Ess. matric. aut myrrh.* calida per syphonem in cavitatem injicienda sunt, vel etiam *balsamus de copaiiva* turundis applicandus, vel etiam *ungt. fusc. VVurz.* ad duritiem coctum cum fructu applicatur.

§. 27. Accidit etiam interdum ut callus vel tardius vel parcius gignatur, vel in mole nimia, ac indecora. Illud *osteocolle* ad 3j. quotidie sumta promovet; hoc autem callum attenuantia dissolvunt, ligatura strictior, *Empl. de ranis cum Qio, de minio, & ☉ ☿ petra album.*

§. 28. Fractura cruris male curata emendatur ossa denuo frangendo, & legitime restituendo.

§. 29. Antequam crus denuo frangitur imponatur *Aercus columbinum* in lacte caprillo coctum per viii. dies.

CAPUT II.

De

De Fracturis cranii.

§. 1.

CRanii *fractura* peculiare quid habent: unde etiam seorsim hoc loco exponendæ erunt. Referuntur illarum ab auctoribus quinque species, uti sunt *contusio cranii*, *rima*, *sedes teli*, *depressio* & *contrafissura*. *Contusio cranii* est solutio continui ossium cranium constituentium in minimas particulas solutorum, per compressionem ossea substantia a rebus externis facta. Reperitur illa in superficie per unam aut utramque tabulam transiens: porro etiam contingit in osse frontis, occipitis parietalibus, atque petrosi, nec non in ossis planitie aut sutura.

§. 2. *Rima* est cum os cranii percutitur, illudque non cedit & ita rimam contrahit. Rimæ rectæ sunt, curvæ, latæ, angustæ, stellaris figure, longæ breves in uno osse vel ab hoc in aliud transeuntes. Finit denique in una vel utraque lamella eaque vel exteriori vel interiori.

§. 3. *Sedes teli* est lesio cranii in longum latum & profundum facta, instrumenti ledentis formam referens. Si os ita succisum est, ut adhuc cum altero cohereat dicitur *succisio*; sed cum ossis fragmentum decidit *recisio* audit.

§. 4. *Depressio* est quando cranium versus inferiora deprimitur, illudque intus cedit, & cavitatem relinquit. In junioribus sine fissura fit: in senioribus autem semper cum illa est conjuncta.

§. 5. *Contrafissura* dicitur cum cranium in altera parte rupitur quam ubi plagam accepit. Auctores tres contra fissuræ statuunt species 1. quando fit in opposita parte 2. quando dextra percutitur & in sinistra fit ruptura 3. cum superior lamina percutitur, & inferior rimas agit.

§. 6. *Diagnos* fracturarum cranii est admodum difficilis: patet tamen ex phænomenis antecedentibus, concomitantibus, & con-

sequentibus. Ad antecedentia instrumenta lædencia pertinent, modus læsionis & alia. Concomitantibus accensentur si æger ictu accepto, aut casu ab alto in durum deciderit, sine voce, visu, & auditu permanerit, in capite capilli videantur recisi, os conspiciatur, specillo ossis durities, & sonus percipiatur, tandemque sub cute digito compressa inæqualitas occurrat. Ad consequentia symptomata referuntur simul conjuncta, uti sunt oculorum obscuritas, vomitus, sanguinis effluxus per os, nares, aures, obmutescencia, casus subitaneus in terram, delirium febris, convulsio, paralyfis vertigo &c. Huc pertinent etiam *arte facta* v. g. ponatur aliquid sub utraque maxilla, & si ægrotus illud masticando dolorem, & sonum percipit, fracturam adesse manifestum est. II. Jubent alii clavum, nucem aut alia duriora dentibus supponere, aut chordam illis apprehendere. Si objecta dura dentibus arrodere, putamina avellanæ frangere, aut sonum chordæ pulsatæ perferre potest, tunc cranium adhuc integrum esse sibi persuadent, sin minus admisisse contrassuram; sed quo in loco nondum constat. Ut hoc cognoscatur capiti ex toto raso circumjiciunt massam quandam fatinaceam, vel unguentum ex albumine ovorum cum mastiche factum, applicatisque linteaminibus calidis humida linea in massa exsiccata relicta fracturam manifestabit.

§. 8. Quod *prognosis* harum fracturarum attinet, de illa ut in superioribus sequentia notentur porismata.

§. 9. Calvariæ fracturæ per se non sunt lethales sed propter adjuncta, vel quod non cognoscuntur.

§. 10. Cœca seu capillaris cerebri fissio periculosior est evidente.

§. 11. Cranii contusio aliquando non lethalis est, interdum autem talis ob dignoscendi difficultatem.

§. 12. Incisio, aut punctura minus lethalis est cum ut plurimum ob vulnus satis evidens sit, & in oculos incurrat.

§. 13. Cranii fractura per se non est lethalis nisi forsan heterogenea educi nequeant, aut fragmenta enormius læserint: contra
fissura

fissura autem non immediate sed mediate demum lethalis existit.

§. 14. In cura fracturarum cranii I. removeantur cause externa II. partium solidarum III. fluidarum & IV. symptomatum ratio habeatur.

§. 15. Prima indicatio diætam legitimam requirit in legitimo sex rerum n. n. usu consistentem. Aer itaque sit bene temperatus, si non natura fiat arte talis, & dum vulnus religatur aeris frigidioris accessus præcaveatur per ostium, aut fenestras transeuntis: deinde etiam cavendum ne lumen radiis suis recto tramite in ægroti oculos incurrere possit. Quod cibum attinet victus primis diebus sit tenuis postea lautior, & liberalior. Porro æger quietus esse debet, & somno liberalius indulgere. Tranquillo esse animo, & sanationem exoptare patientis erit, tristitia absit, mœror aliique animi affectus vehementiores, ira in primis & excandescencia. Alvus denique quotidie semel aut bis solvatur.

§. 16. Ut secunda indicationi satisfiat partes solidæ duræ secedentes auferendæ sunt, illarumque inæqualitates tollendæ, nec non festuæ & res peregrinæ intra cranium hærentes trepanatione mediante removendæ, simulque adhibitis digestivis, & sarcoticis partes molliores disjunctæ iterum uniendæ.

§. 17. Tertiam indicationem resolventia implent tam interne quam externe adhibita supra in capite de vulneribus tradita.

§. 18. Tandem etiam ut quarta indicationi satisfiat huc referantur quæ supra de vulnerum symptomatibus protulimus.

§. 19. In capitis contusione simplici sanguis congruatus resolvatur, & si hoc fieri nequeat suppuretur, & abscessus apertus consolidetur perinde, ac inflammatio.

§. 20. In contusione capitis cum vulnere sanguis ex vulnere detergatur, Empl. de Betonica aut Opodeldoch imponatur, & sacculi ex emollientibus & cephalicis resolventibus in vino cocti singulis horis alternatim imponantur. tandemque digestiva, & sarcotica.

§. 21. In contusione cum fissura humoribus stagnantibus

discussis cutis incidatur, fissura atramento notetur, sedataque hæmorrhagia scalpro rasorio cranium tam diu radatur, donec fissura cum atramento sublata sit osque sanguinolentum appareat: quo viso sequens pulvis inspergatur

℞.

Myrrh.

Aloes

Mastich.

Sangu. Dracon. aa ʒj.

croc. ʒss.

Sarcoroll. ʒss.

lintheis carptis impleatur labiisque vulnenum unguenta & emplastra applicentur convenientia.

§. 22. Si fissura fuerit superficialia remotis externis integumentis locus atramento notetur & tam diu deinde radatur donec nullum horum amplius supersit vestigium.

§. 23. Si atramenti vestigia in secunda lamina adhuc apparent tunc illa perforanda est.

§. 24. Si fissura cranii ampla & dehiscens apparet & materia purulenta &c. in quantitate effluit trepanatione opus non est.

§. 25. Si rima non sit patens, nec sanguini, aut puri exitus detur, os perforandum est nisi siphone exsugui possit.

§. 26. Si sedes adeo ampla est ut materia in dura meninge collecta, aut aliæ res commode expurgari possint, non opus est perforatione, oræ tamen abradantur, ut fissuræ latentes in conspectum veniant, & simul tolli possint.

§. 27. Fissura cum fede conjuncta abradatur, & cum fede curetur.

§. 28. Cranium depressum emplastro aut instrumento elevatorio in situm naturalem est redigendum.

§. 29. Cranio elevato & naribus excitantibus subditis si sopor non imminuitur de fissura inferioris laminæ, & collecta in meninge materia suspicamur, eamque contra fracturæ speciem adesse judi-

judicamus, de qua Hippocrates testatur quod illa nulla re curari possit.

§. 30. In depressione cum fissura & sede conjuncta fragmenta pungentia operæ naturæ si non lædunt relinquenda sunt, aut trepanatione mediante eximenda si membranas pungunt, oræ solutionis abradendæ, & si cerebrum læditur instrumento elevatorio elevandæ.

LIBER III.

De

Contusionibus.

§. I.

FRacturas excipit *contusio*, quæ definiiri potest quod sit *soluta unites* citra partium externarum manifestam aperturam in partibus mollibus, & duris facta, a flexione particularum compagem superante oborta.

§. 2. *Subjectum* contusionis *adequatum*, & *primarium* sunt partes corporis molliores, illarumque fibræ, vascula, & pori quæ primum impetum sustinere coguntur: interdum autem & hæc læsio ad ossa penetrat illaque in frustula comminuit, & contundit: unde illa etiam *inadequatum* seu *secundarium* contusionum *subjectum* constituunt.

§. 3. *Causa* contusionum *proxima* est flexio fibrarum compagem partium solidarum mollium & durarum excedens. Ad *causas instrumentales* autem objecta dura externa obtusa & inæqualia pertinent.

§. 4. Magna est contusionum *diversitas* & differunt 1. *ratione partis affectæ*, & 2. *ratione graduum*. Contusionum ratione partis affectæ quædam contingunt in *capite, cranio*. & *aliis partibus externis*: porro etiam quædam simplex est, alia vero cum vulnere fractura, luxatione, &c. conjuncta, indeque composita dicenda. Ratione graduum contusio quædam *superficialis* est, & plures species comprehendit; alia vero *profundior* magis, & ad ossa penetrans, quæ

quæ comminutio ossium in plures partes minores dici potest. Ad superficialem *Eccchymoma* pertinet seu *suffusio* & *sugillatio* ejusque species *Hypopion* & *Hyposphagma* nec non *plaga*. *Hypopion* & *Hyposphagma* sanguinis concursus ad ungues ex *plaga* factus dicitur. Huc pertinent etiam *vibices*, *stigmata*, *peliomata* a *fustigatione* aut *plaga* exorta.

§. 5. *Diagnosis* contusionum non est difficilis cum in partibus externis facile in sensus incurrant. Non adest quidem sensibus obvia discontinuatio partium, attamen divulsio interior quoad fibras vascula & poros: unde etiam humores nimia in quantitate e vasibus effluentes, & stagnantes livorem dolorem, tumorem & inflammationem efficiunt. Idem contingit in partibus duris quæ externæ integræ quidem videntur, interius autem comminutæ sunt, & ab invicem separatæ.

§. 6. Quod *prognosis* attinet notandum erit contusiones capitis omnium gravissimas esse, & eo peiores quo majorem concussionem in corpore efficiunt. Quo profundior est contusio, eo gravior deprehenditur. Sanguis sub pelle extravasatus insensibiliter discutitur, suppuratur, aut in gangrænam, & sphacelum abit. In pedibus & tibiis difficilior curatur quam in aliis partibus.

§. 7. In cura contusionum I. *causæ externa* removeantur II. *humores subsistentes* resolvantur & dissipentur III. *si hoc fieri nequit* suppurentur, abscessus aperiatur, & consolidetur & IV. *symptomatum ratio* habeatur.

§. 8. *Primam indicationem* obtinemus diætam legitimam instituendo. Eligat itaque ægrotus hunc in finem *aerem* calidum, & temperatum, frigidumque fugiat, ac pluviosum. Conveniunt porro *cibi* eupepti fluidi, partibus aromaticis & volatilibus turgidi, vitentur sedulo frigida, *Emula*, *muriatica*, ac *acida*. *Potus* sit calidus infusum *Theæ*, *Cassæ* vel alius herbae volatilis, *cerevisia* variis herbis ac radicibus aromaticis maritata concedi potest, vel vinum *Rhenanum* cum lap. σ aut Θ volatili. *Somnus* *vigilia*, *motus* & *quies* *excreta* ac *retenta animique passiones* in decenti moderamine teneantur, rationique sanæ subjiciantur.

§. 9.

§. 9. *Secunda indicatio* resolventia requirit tam interna quam externa. Ad illa diaphoretica pertinent cum absorbentibus maritata e. g. *Q. contra cas. Aug. sperm. cet. & diaph., lap. S., mandib. luc. pisc. cinnabarū & alia.* De resolventibus externis supra jam actum est.

§. 10. *Tertiam indicationem* maturantia implent abscessum rumpentia, mundificantia, & consolidantia. Primi generis sunt *gummata minus acria & alia plurimum ætheris transmittentia, & cutis poros occludentia.* Abscessus aperitur benignioribus velut *Empl. diachyl. cum sinapi & Ec vel ferro & cauterio potentiā vel etiam scalpello.* Pure evacuato vulnus mundificandum est *V camph. ▽ reg. Hung. Ψ bals. Δ terebinth. vel etiam anisato, balsamo peruv. &c.* tandemque ut vulnus tractandum.

§. 11. Ut *quarta* denique indicationi satisfiat symptomatum graviorum ratio habeatur, inter quæ *gangræna* potissimum locum habet. Ut hæc avertatur in gravioribus contusionibus scarrificatione profunda suffusio erit vulneranda, & sanguis grumosus eliciendus, postmodum *digestivum cum ungt. egypt.* applicandum, factaque sup-
puratione *bals. Δ s. peruviano* cicatrix obducenda erit.

§. 12. In contusione parti internæ læsæ conjuncta blanda dissolventia & diuretica conveniunt, sanguinem grumosum per di-
ctas vias evacuantia.

§. 13. Si contusio in partibus externis hæret sufficiunt dia-
phoretica, & factam contusionem corrigentia.

§. 14. Ne febris accendatur vel foveatur *succinata acidula Osa, & temperata* conveniunt.

§. 15. Explorata suffusione, & capillis abradis V, S. caute instituat.

§. 16. Ut sanguis stagnans resolvatur externis *emollienti-
bus, nervinis, & cephalicis* utendum est.

§. 17. *Σ Θ * cum Θ ♀* paratus discutit humores stagnantes, & in membranarum, & nervosarum partium contusionibus egre-
gius est.

§. 18. Balsamus peruvianus in vitello ovi & $\mathcal{V}$ solutus in partium nervosarum contusionibus egregiam navat operam.

§. 19. Si contusio his remediis dissolvi nequit suppuratione maturantibus promoveatur, abscessus aperiatur mundificetur, & consolidetur.

§. 20. Eadem cura est Ecchymomatis, & plagæ.

§. 21. In quacunque sugillatione sequentia duo proderunt cataplasmate v.g.

$\mathcal{R}$. Rad. sigill. Salom.

lr. flor.

sem. cumin.

fenic.

Hb. salv. aa $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

caryoph.

Mac. aa $\mathfrak{z}\mathfrak{iij}$.

Incis. & contus. coqu. in vino gallico & addatur panis biscoctus ut fiat cataplasma.

$\mathcal{R}$. summit. absinth.

scord.

Marub.

Abrotan. aa m. $\mathfrak{ss}$.

fl. chamom.

melilot.

samb. aa p. ij.

Incis. & contus. coqu. in s. q. ∇ simplicis addatur

farin. bord.

lini q. s.

Θ * depur. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

$\mathcal{V}$ camphor. $\mathfrak{z}\mathfrak{iij}$.

§. 22. Sunt qui sanguinem extravasatum scarrificatione mediante eximunt & cutim scedatam ϕ talci illinunt.

LIBER IV.

De

Luxationibus.

§. I.

Contusionibus luxatio succedit quæ nihil aliud est nisi soluta contiguitas ossium quorum textura ad motum manifestum est comparata.

§. 2. Subjectum luxationum *primarium* sunt omnes articuli per diarthrosin conjuncti; *secundarium* autem & minus adæquatum per synarthrosin sibi invicem cohærentes.

§. 3. *Causa proxima* luxationum est remotio ossium ex sede consueta. *Remota interna* sunt aut *externa*. Ad illas naturalis laxitas ligamentorum pertinet, vel tumor in cavitate excreescens, & caput ossis ex sua sede protrudens. *Externa causa* casus est, ictus, saltus extensio & motus partis violentior.

§. 4. Magna est luxationum *latitudo*, & differunt illæ quoad *gradus causam & partem affectam*. Luxatio ratione gradus in *exarthrema* seu luxationem proprie sic dictam dividitur, & in *pararthrema* seu subluxationem. Ratione causarum luxationes differunt quædam a *causa interna* aliæ vero ab *externa* oriuntur. Luxationes ratione partis affectæ in luxationem maxillæ humeri, vertebrarum &c. dividuntur: de quibus *Barbette* & alii chirurgi.

§. 5. *Diagnos* luxationum non est difficilis cum signa manifesta potissimum in corpore macilento sese exhibcant. *Tumor* enim in parte affecta apparet quem os ex sede sua recedens producit, & *cavitas* in loco ex quo prolapsum est. Jungitur præterea dolor, & movendi impotentia, membrique elongatio, aut abbreviatio. In subluxatione hæc symptomata remissiora sunt, aut quædam illorum deficiunt.

§. 6. *Prognosis* non adeo tristis erit instituenda nisi illa in capite aut vertebris contingat. *Verusta* difficile sanatur nec non ab

interna causa producta quæ facile recurrit. In corpore puerili, & tenero ossa luxata facile restituantur, reposita autem difficulter retinentur. Corpora robusta, & adulta contrario modo se habent.

§. 7. Ut in fracturis, ita etiam in luxationibus cura sequentibus indicationibus absolvitur. I. *Removeantur causa externa* II. *partes luxata restituantur & restituta servantur* III. *humorum* & IV. *symptomatum ratio habeatur.*

§. 8. *Prima indicatio* dictam convenientem requirit ita instituendam ut humoribus stagnantibus motus concedatur, pars luxata reposita in situ conveniente fervetur nec denuo prolabatur. *Aer* itaque hunc in finem sit purus, subtilis, & benigno æthere præditus non pluviosus nivofus, aut ventis exagitatus. *Cibus* constet ex jussulis, & carnibus juniorum animalium cum vegetabilibus convenientibus paratis & mace, sem. anis. fœnic. rorismarini, salv. facturej. &c. decoctis. *Potus* sit cerevisia tenuis. bene defecata & rad. Angel. caryophyll. tr. herb. cap. ♀ scolopendr. Veron. & cort. tamaris. medicata, vel vinum enulatum modice adhibitum. *Motus* non sit violentus, neque nimis diuturnus sed debito tempore subveniente *quiete* mitigetur. *Somnus* largior concedendus. *Alvus* cito exoneretur, *animusque* sit *pacatus* nulla anxietate maceratus, gaudio, amore & lætitia tanquam satellitibus stipatus.

§. 9. Ut *secunda indicationi* satisfiat quatuor speciales operationes ad partes luxatas restituendas requiruntur nempe 1. *extensio*, 2. *conformatio* s. coaptatio, 3. *deligatio* per emplastra splenia, & ferulas & 4. denique *commoda repositio*. Membri luxati extensio 1. *solis manibus* fit qui modus palestricus dicitur 2. *laqueis aut fasciis* & 3. *organis* seu machinis majoribus. Extensionem repositio excipit, seu articuli in naturalem cavitatem compulsio, quæ ut prior manibus fit, vel pedis calcaneo, vel scalarum ope, pistillorum, instrumento Hippocratis ἀμψη, qui modus methodicus dicitur ad differentiam tertii qui per organa majora & machinas fit & *organicus* dicitur. Tertia operatio est deligatio & fit membrum sedi pristinae restitutum emplastris, spleniis, & ferulis deligando. Supplemen-
tum

tum denique reliquis addit commoda repositio collocando sc. membrum in situ conveniente donec ligamenta debitum robur, & adstrictionem acquisiverint.

§. 10. *Tertiam & quartam indicationem* obtinemus symptomaticum, & humorum rationem habendo per remedia 1. diaphoretica & resolventia tam media *Tr. Bez. M.S. theriac. Diascord.* quam fixiora terrea & *diaph. lap. ☿, Bez. minerale, Enat & ☿.* 2. antispasmodica, & nervina supra recensita & 3. tonum partium roborantia &c.

§. 11. Qui ἀρθρώμενον cum fructu exercere desiderat omnium articulationum naturam noscere debet.

§. 12. Membrum per illam viam per quam exsiliit in suum locum reducendum est os sede sua emotum.

§. 13. Membrum luxatum tum ob tendinum contractionem tum quoque ut ossis caput sedi suæ e directo opponatur est extendendum.

§. 14. Extensio eo usque fieri debet ut inter ossa liberum spatium relinquatur ne in illorum repositione attritio fiat gravia & incurabilia symptomata producat.

§. 15. Membrum rite repositum esse ex sono qui exaudiri solet, vel etiam ex membri reducti munere colligitur.

§. 16. In repositione nec ossis, nec musculorum fiat contorsio sed omnibus concedatur figura naturalis.

§. 17. Antequam deligatio accedat medicamenta parti adhibeantur nervina & roborantia.

§. 18. Si adest inflammatio nec extensio, nec alia operatio fieri potest nisi illa prius fuerit sedata.

§. 19. Adstringentia in luxationibus nocent cum obstructions augeant, quæ potius minuendæ.

§. 20. Male influxus humorum prohibetur cum ille naturalis sit: Conveniunt potius obstructions tollentia, & acidum temperantia.

§. 21. In luxatione ab interna causa proveniente conveniunt

niunt medicamenta multo & volatili constantia nec non interne decoctum lignorum.

§. 32. In luxatione cum vulnere os prominens *V* tepido abluatur, vulneri imponatur digestivum & emplastrum cum ligatura conveniente.

§. 33. Si tali luxati repositionem convulsio sequitur articulatio secundum Scultetum denuo non est relaxanda.

§. 34. Maxilla cito reposita firmetur impositis blande solventibus Empl. sc. nervino, ad rupturam &c.

§. 35. Paralysis brachii ex luxatione vertebrarum, cervicis, femoris, & lumborum oritur. In Gibbo si thoracis conformitas laedatur respiratio difficilis sequitur, cum metu suffocationis.

§. 36. In Gibbo erecti acri incedant non incurvati versus anteriora. Si versus interiora vertebrae sunt prolapsae incurvatio fiat versus posteriora.

§. 37. Sicut in luxatione artuum nulla speranda salus nisi praemissa illius restitutione: ita de luxatione vertebrarum eadem est ratio. Ut repositio melius fiat conveniunt sacculi ex nervinis & solventibus parati in lacte cocti, & parti affectae calide impositi nec non linimenta ex talibus parata. Interne conveniunt *O*ia volatilia & fixa, factaque repositione dissolventia & traumatica.

§. 38. Gibbi curatio consistit in repositione laxatarum vertebrarum restitutione, & decenti retentione per thoraces varii generis.

§. 39. In costarum luxatione ante omnia illae restituendae, solventiaque, & parum adstringentia adhibenda sunt.

LIBER V.

De

Tumoribus.

SECTIO I.

De

illis in genere.

§. 1.

§. 1.

Consideratis hactenus morbis solutæ unitatis, nunc ad reliquos externos accedimus, & in hoc libro de tumoribus agimus. Definitur autem tumor quod sit *magnitudo in hac vel illa corporis parte aucta a sanguine aut lymphâ in vasibus, & glandulis stagnante aborta.*

§. 2. *Subiectum* tumorum seu pars affecta sunt partes corporis humani solidæ molliores membranæ sc. arteriæ, venæ, tubuli lymphatici carnei seu fibræ & ex his compositæ glandulæ.

§. 3. *Causa* tumorum *proxima formalis* est motus humorum in his partibus inæqualis, & impeditus: *causa materialis* autem sanguis, & lymphâ stagnans, partesque subiectas corrumpens.

§. 4. *Causæ* tumorum *remotæ internæ* sunt aut *externæ*. Internas obstructio constituit partium solidarum, & fluidarum vitio contracta. Ad externas, contusiones referuntur, fracturæ, puncturæ nec non varii errores in sex rebus non naturalibus commissi.

§. 5. *Differentiæ* tumorum *essentiales* sunt aut *accidentales*. *Differentiæ* *essentiales* a *parte affecta* desumuntur, *causa materia, & forma*. Tumores, ratione partis affectæ differunt cum quidam membranas alii fibras, vasa aut glandulas occupant. 2. Ratione causæ cum quidam ab interna, alii ab externa ortum ducant. Tumores 3. differunt ratione materiæ contentæ quæ in his sanguis in aliis vero lymphâ, seu serum est, & 4. denique ratione formæ: unde alii proprio folliculo includuntur, alii vero illo carent. *Accidentales differentiæ* ab illorum *situ quantitate, qualitate & figura* desumuntur. Ratione *situs* tumores differunt, dum modo partes internas modo externas easque superiores, medias inferiores, & extremas occupant. A *quantitate* tumores magni dicuntur & parvi, a *qualitate* rubri, albi, nigri, & denique a *figura* lati, angusti, rotundi aut acuminati sunt.

§. 6. *Diagnos* tumorum non est difficilis præsertim in partibus externis occurrentium, cum magnitudo aucta rubor calor aut alia phænomena facile in oculos incurrant. Partium internarum tumor ex dolore, calore & aliis symptomatibus difficulter admodum deprehenditur.

§. 7.

§. 7. Quod prognosin concernit variat illa pro tumorum diversitate. Periculosiores sunt, qui partes internas nobiliores quam qui externas occupant; citius etiam curantur qui a sanguine, quam qui a sero oriuntur. Terminantur omnes tumores ut plurimum quatuor modis 1. dissectione 2. suppuratione 3. induratione & 4. degeneratione in gangrænam & sphacelum.

§. 8. In cura tumorum sequentes indicationes probe erunt observandæ, ut I. removeantur cause externæ II. humores impetivi resolvantur, & discutiantur III. si hoc non succedit suppurentur, fa-ctaque puris excretionem consolidentur, & IV. symptomatum ratio habeatur.

§. 9. Prima indicatio dietam convenientem requirit, qua instituta reliqua præsidia facilius operantur. Eligatur itaque hunc in finem aer temperatus, vitenturque omnes illius excessus. Cibi conveniunt & blando, ramoso, & sero dulci rosido præditi, fugiantur quævis indurata Cita, acida, nimis pingua, & leguminosa chylum minus laudabilem producentia. In potum cerevisia cedat temperata, & probe defæcata, aut potus vini generosi. Equilibrium ut in omnibus rebus non naturalibus, sic quoque in motu & quiete, somno & vigiliis servandum est. Transpiratio, alvus libera, & urinæ secretio semper procuretur, vitenturque omnes animi motus graviores.

§. 10. Secunda indicatio absorbentia requirit & lenia diaphoretica, nec non externa resolventia. Ad illa lapides ☿. pertinent & diaphor., ☿ nat & ☿, sperma ceti nec non Sina volatilia & diaphoretica acriora M. S. Tr. Bez., ☿-☿*, &c. Ad hæc autem radices galang. irid. flor. Aneth, Abrotan., ruta, sabina, Flor. chamomeli, sambuci, meliloti, semina anisi carvi, cumini, Gum. Ammoniacum Bdellium, Sagapen. Tacamahaca, ☿ aneth. nard. rut. laurin. Ungt. Aprip. Martiatum. Empl. de Beton. oxycroceum diachylum, stercora animalium, ☿ camphoratus sex vini &c.

§. 11. Tertia indicatio maturantium usum suadet mundificantium, & consolidantium. Suppurantia sunt rad. Alb. Hb. Malv. fl. cha-

*fl. chamomilla, ficus, Galbanum, Bdellium, Sagapenum, *, adeps porci, anseris, anatis, Galina, ꝑ lil. alb. ungt. Alth. simplex, & compositum, Basilicum, Empl. diachylon, de mucilaginis, melilori. Ad mundificantia* ∇ *camphoratus pertinet, ∇ regin. Hungar. Bals. Δ terebinth. anisat. bals. peruv. $\sim$ matric. &c. Colophonem tandem consolidantia imponunt; cujus generis digestiva sunt & sarcotica supra descripta. Si his mediis non cedunt ad Δ em & ferrum recurratur tanquam ad sacram anchoram.*

§. 12. *Quarta indicatio symptomatum rationem habere docet, uti sunt induratio, gangrena, & sphacelus: de quibus alibi agemus.*

§. 13. *Qui sanguinis circulationem norunt, abstinere a repellentibus, adstringentibus, & incrassantibus.*

§. 14. *Cura tumorum insensibiliter peragitur per attenuantia, & resolventia fortiora; sensibiliter autem magis per maturantia, septica, & sectionem.*

§. 15. *Emplastrum de ranis cum Φ io, de Galbano Mynsichti cum camphora, & Φ rad. pyrethri egregia sunt in quibusvis tumoribus resolvendis.*

§. 16. *Cum maturantibus caute mercandum est, ne a potentioribus exsiccantibus durities scyrrhosa inducatur, & a fortioribus maturantibus malignitas cancrofa.*

§. 17. *In tumoribus tunicatis caustica cum fructu adhibentur. Hinc etiam caustico prius adurendi sunt, & cultro reliquiae excindendae.*

LIBRI V.

SECTIO II.

De Tumoribus ex circulatione sanguinis inequali & impedita ortis.

CAPUT I.

De Varicibus, & Aneurysmate.

§. I.

INter tumores a sanguinis circulatione inæquali provenientes *Varices & Aneurismata* merito primum locum occupant, cum in ipsis vasis sanguineis oriantur: & illi quidem in venosis, hæc autem in arteriosis.

§. 2. *Subiectum* itaque horum tumorum vasa venosa, & arteriola constituunt. Varices in partibus inferioribus frequentius visuntur, rarius in superioribus & internis: hæc autem in internis potius circa vasa cordis majora, Aortam ipsam, arteriam pulmonalem & extra corpus hinc inde.

§. 3. Præcedit vulnus vel fortuitum, vel incuria factum per-tingens ad venas & arterias ab ictu, contusione vel alia læsionis specie. Varices frequentius in gravidis negotium facessant a partu sponte disparentes: interdum autem a partu difficili consurgunt, & permanent, interdum etiam ulcera conjunguntur.

§. 4. *Causa* horum tumorum in sanguine, & vasibus seorsim, vel in utrisque conjunctim quærenda est. Sanguis enim peccat lentore & visciditate, unde in vasibus stagnans dilatationem causet, nodum, & sinum p. n. Vas continens labem contrahit a violentia externa ruptionem, tensionem & dilatationem inæqualem incurrens, & inde non facto debito coalitu *ἀναστόμωσις, διαίρεσις, διαπύκνωσις* sequitur & humores in poros vicinos, & integumenta communia effunduntur.

§. 5. *Diagnosis* horum tumorum, si in partibus externis occurrunt, non est difficilis. Varices enim externi in conspectum veniunt, & facile cognoscuntur ex illorum livore & tumore molli in cruribus, & prope malleolos, nec non in gravidis circa femur, abdomen & crura. Varices interni vix a medico oculatissimo cognosci possunt. Simili modo Aneurisma in externis partibus in sensus incurrit. Tumor enim est arteriarum mollis, & laxus ut digitorum compressioni quodammodo cedat mox tamen redeat; cum tempore autem tumor satis durus, & magnus evadit. Porro in Aneurismate pulsus deprehenditur pulsui arteriarum respondens, & li-

& livor seu sugillatio circa illud observatur cum cutis densitate.

§ 6. *Prognosis* horum tumorum quod concernit, minus quidem molestus est varix, sed in Maniacis cum levamine emergit. Sponte ruptus hæmorrhagiam periculosam & funestam producit nisi mature sistatur & constringatur. Aneurysma apertum sensim & exigua in quantitate sanguinem excernit, interdum autem confestim & cum impetu, & interius quidem cum subitanea, & præsentanea sæpe interneccione per os foras præcipitato cruore, exterius extenuata cute cum syncope sed minore metu.

§ 7. In cura horum tumorum I. *removeantur causa externæ.* II. *sanguis &* III. *tumorum ratio habeatur.*

§ 8. *Primam indicationem* diæta correctæ & emendatæ implet. Muniatur itaque corpus ab externis injuriis, vitetur aer frigidus, & eligatur temperatus transpirationi velificans, & humores a partibus excrementitiis liberans. *Cibus* sit concoctu facilis, & vitentur omnia chylum acidum, & viscidum præbentia. In *potum* cedat cerevisia probe defecata vel etiam asuetis haustus vini bonæ notæ. Corpus *moveatur* sæpius de die, nec æger somno adeo indulgeat. *A minus sit liber*, & a gravioribus commotionibus remotus, excrementa rite succedant, illorumque defectus restituatur remediis convenientibus.

§ 9. *Secundam indicationem* resolventia, apercentia, & tialia, &ina & alia implent, aliunde huc trahenda.

§ 10. Ut *tertia indicatio* obtineatur tumori emollientia adhibeantur, & dissipando motum humorum promoventia, necnon stringendo comprimantia.

§ 11. In varicibus præ aliis conducit Empl. ex gumm. * & Galbano.

§ 12. Sectio varicum caute est instituenda, in primis in gravidis & minoribus, in majoribus vero fieri potest.

§ 13. Si varices majores sunt præter sectionem aut ustionem nihil restare videtur auxilii.

§ 14. In ulceribus varicosis interne absorbentia conveniunt,

nec non externe formando ex illis placentulam duram & crassam ulceri majorem, illique imponendo, & strictam satis ligaturam simul adhibendo.

§. 15. Singulis annis varix aliquoties aperiatur, & sufficiens sanguinis quantitas extrahatur, & tumor nunquam disrumpet.

§. 16. Erysipelas ulceri varicoso ut plurimum conjungitur cui
 V ∇ fl. samb. camph. & sach. h. opponatur.

§. 17. Cauter mercandum est cum sectione arteriæ in primis majoris. In minore felicius negotium succedit si locus ligaturam concedit.

§. 18. Idem de ligaturis judicandum ne necrosis partis subsequatur. Possunt tamen laminæ metallicaë firmiter reprimentes, imo si loci condicio fert etiam plures sibi invicem super imponi cum plumaceolis instrui, & vinculis firmari.

§. 19. Si aneurisma a causa externa, & hæmorrhagia sequatur sanguinis effluxus impediatur stipticis convenientibus, & V. S. in latere opposito instituatur.

§. 20. Aneurisma in fieri adstringendo, & comprimendo sanari potest: factum autem curationem difficulter admittit.

C A P U T II.

De

Inflammatione & abscessu.

§. I.

SECUNDUM locum intet tumores a motu sanguinis inæquali orientibus *inflammatio* occupat, huncque consequens *abscessus*. Desinitur autem *inflammatio* quod sit *tumor partis a sanguine stagnante obortus*: & *abscessus* nihil aliud est nisi *purulenta materia ex humore stagnante & tumorem excitante in partis cujusdam cavitate collectio*.

§. 2. Omnes fere corporis partes hi affectus occupant, potissimum autem musculolas ex fibris carneis conflatas. Contingunt etiam interdum inflammationes in glandulis tam conglobatis, quam conglomeratis, & in visceribus ex membranis conflatis.

§. 3.

§. 3. *Causa inflammationum proxima & formalis est motus humorum per minima vasa impeditus: materialis autem humores in porulis, & minutis vasculis subsistentes, & stagnantes, qui dum in pus abeunt abscessum constituunt.*

§. 4. *Causae inflammationum remotae internae sunt aut externae. Ad internas plethora refertur, nimia sanguinis crassities, vel etiam spasmodica partium contractio. Externas contusiones graviores constituunt, arctae partium compressiones, fracturae, luxationes, nimiae ligaturae, & atroces dolores.*

§. 5. *Veteres pro loci varietate inflammationibus peculiaria nomina imposuerunt. Ubi inflammatio adnatam oculorum tunicam defœderat ophthalmiam nuncupabant, si palpebrae cilium Epiphoram, si solum angulum interiorem versus radicem nasi Aegylopam, & hinc exortam e rosionem Rhinden. Ita in auribus Otalgia, in glandulis pone aures Parotis, in gignis Parulis & in faucibus Angina occurrit. Si tumor renitens cum pulsatione dolorifica in externa cute apparet inflammatio & phlegmone simpliciter dicitur. Si hæc mitior est Oedematodes appellatur, & cum ardore, dolore, & rubore latius se extendente Erysipelas est, & si ardor per vices intenditur Phlogosis seu ignis sacer erit. In glandulis emergens inflammatio Phygeton seu Panus, Phyma, Bubo, Anthrax seu carbunculus vocatur; sub cute Ecchymosis est, sub unguibus Paronychia seu Reduvia, & in pede Pernio. Huc pertinent etiam Furunculi, Epinyctides, & omne ulcerum, & Apostematum genus: quæ non tam re ipsa quam loco, gradu, nomine, colore, & similibus accidentibus differunt, & nihil aliud sunt quam inflammatio, ejusque effectus.*

§. 6. *Diagnosıs inflammationum non est difficilis, cum calor, dolor, febris, rubor, renitentia & pulsatio in sensus & oculos facile incurrant. Abscessus signa alia fientem, alia factum designant. Abscessum fientem calor, dolor, & palpitatio cum febre in parte denotant: factum autem calor imminutus, dolor sedatus, tumor in mucronem elevatus mollescens, & albescens, ac pus sub digito fluctuans, nisi admodum crassum sit, vel profunde nimis hæreat.*

§. 7. *Prognosis inflammationum variat tam ratione eventus, quam temporis & modi eventus.* Quod eventum illarum attinet partium internarum, & nobilium funestus esse solet, minus autem externarum & ignobilium. Porro etiam inflammatio partium carnosarum citius terminatur, quam quæ in tendinosis, & membranosis contingit. Tandem etiam ut modus eventus innotescat, notandum erit, omnem inflammationem, quæ per insensibilem transpirationem non discutitur, aut suppuratur in gangrænam & mortem degenerare. Prognosis abscessuum variat tam ratione causæ, quam partis affectæ. Ratione causarum criticus erit, aut non criticus: Uterque periculo caret, cum pure evacuato facile curetur. Abscessus in parte nobiliori factus plus periculi alit, quam in ignobiliore. Abscessus apertio quo longius protrahitur eo pejus est, cum febres succedant, sinus, ossium caries aut gangræna.

§. 8. In cura inflammationum sequentes indicationes observandæ erunt I. *removeantur causa externæ.* II. *Stasis humorum discutatur.* III. *Si hoc fieri nequit suppuretur, abscessus aperiatur mundificetur, & consolidetur &* IV. *symptomatum ratio habeatur.*

§. 9. Quod primam indicationem attinet, obtinemus illam diætam convenientem instituendo. Aer itaque fugiatur nimis calidus, & frigidus, & sit temperatus. Nimis calidus humores nimis exagitat, frigidus autem illos coagulat. Alimenta sint optima ægerque abstineat a nimis calidis acidis, Oitis, & saccharatis. In inflammationibus potus calidus Theæ, aut Coffeæ convenit, vinum bonæ notæ, nec non cerevisia pura & probe defecata. Motus nimius, & vigiliæ inmoderatæ non conveniunt, cum motum humorum augeant, dolorem & ruborem partis efficiant. Excreta, & retenta sibi respondeant, nec modum excedant. Animi passiones fugiantur ira inprimis, & mœror, animusque sit tranquillus, & Deo confidat.

§. 10. *Secundæ indicationi* resolventia satisfaciunt tam interna quam externa. Ad illa absorbentia, & diaphoretica fixa pertinent, cum acidis saturata nec non alia cum temperato Alexipharm-

macorum usu simul diuretica. Ad hæc autem camphora refertur, nec non radices, semina, herbæ & flores tenuum partium, ex quibus sequentia eligimus. *Rad. irid. flor. sigill. Salomon. Bryon. Vincetox. Bardan. Hb. apii chæresfolii, Hyssopi. fl. chamom. samb. sem. anis. fœniculi, dauci, fœnu Græc. &c.*

§. 11. *Tertia indicatio* maturantia requirit, quæ poros quandatenus obstruendo humescentiam materiæ intus inclusæ inducunt, fibrasque nerveas subtili acrimonia roborant: cujus generis sunt gummi resinæ, cataplasmata e mucilaginosus cum acriusculis. Pure confecto abscessus aperiatur vel benignioribus *Empl. diach. cum sem. sinapi & Æ* vel etiam sequenti.

*℞. Mell. ʒss.
ferment. ʒij.
lap. ʒ. ʒss.
Succin. gr. vi
Axung. lepor. ʒij. M.*

vel ferro etiam aperiatur, aut *cauterio potenti* coque evacuato vulnus consolidetur.

§. 12. *Quarta indicatio* symptomatum rationem habendam esse requirit, inter quæ *gangrana* potissima sunt; sed de his in alio loco agendum erit.

§. 13. In diffusioribus inflammationibus *V. S.* adhibeatur.

§. 14. In inflammationibus stagnatio successive facta tali modo etiam tollatur. Regimen sudoriferum placidissimum adhibeatur, sed diu & per multas horas continuandum.

§. 15. Inter externa non conveniunt repellentia, & adstringentia ab antiquis commendata.

§. 16. Dolor inflammationibus conjunctus sistitur antispasmodicis & anodynis supra recensitis.

CAPUT III.

De

Bubone, & Anthrace seu carbunculo.

§. I.

Species inflammationum sunt *Bubones & Anthraces*. *Bubones* sunt tumores in locis corporis glandulosi erumpentes, a sanguine stagnante & corrupto producti: & *carbunculus* tumor a succis acerbis in tendinibus depositis proveniens.

§. 2. *Subjectum* horum affectuum sunt partes externæ, & internæ corporis. Ut plurimum autem carbunculi tendinosas corporis partes afficiunt, & *Bubones* glandulosas in ignibus sub axillis &c.

§. 3. *Causa proxima* horum tumorum est inflammatio in corporis humani glandulosis, & tendinosis partibus facta a sanguine & humoribus acerbis in illas depositis. *Causa remota* autem internæ sunt aut externæ. Ad illas sanguis acris, & crassus pertinet; ad has autem contagium, & errores in rebus n. n. commissi.

§. 4. *Bubones* non sunt unius, ejusdemque generis, sed dividuntur in benignos & malignos. Benigni pueris sunt communes, & juvenibus: unde etiam a Germanis die *Wachs-Drüsen* nuncupantur. Maligni pestilenciales sunt & *Veneri*. *Bubones* & *anthraces* differunt 1. ratione situs, *Bubones* definitos locos occupant, hi autem indefinite magis hinc inde per corpus divagantur. 2. Ratione partis affectæ illi in glandulis reperiuntur, hi autem in partibus tendinosis.

§. 5. *Diagnos*is horum affectuum ut innotescat signis opus habemus illos manifestantibus. Benignus *Bubo* dignoscitur ex tumore cum renitentia, rubore, dolore, & febris non adeo vehemente. Symptomaticus patet si per se, & nullo prægresso morbo oriatur: Criticus autem morbum sequitur, ægerque ab ejus eruptione levatur. *Bubo* malignus & pestilens percipitur si febris malignæ, & pesti-
con-

conjugitur, & sub axillis ut plurimum raro in inguine apparet. *Bubo venerens* inguina ut plurimum affligit, & ex impuro cotu proficiscitur. Porro bubones in principio ex albo rubicundi apparent, fiuntque sensim rubicundiores & splendidiores, interdum etiam fusci ac ex nigro rubicundi sunt ardore ac æstu summo præditi. Plerumque altius sub cute latent in glandulis, & ab initio hinc inde moveri possunt, successu temporis autem intumescunt, & immobiles redduntur cum tensione ac duritie. Signa Anthracis sunt sequentia. Manifestat se carbunculus interdum minori pustula albicante, interdum numerosis, hisque acerrimis, & acutissimis doloribus ægros infestantibus, quibus mox ulcus crustosum succedit, iis non dissimile, quæ a ferro candente excitantur. Nonnunquam ulcus erumpit sine pustulis crusta modo nigra, modo cinerea obductum, qua sublata ulcus profundum apparet putridum carnem undique depaleens. Caro circumposita cum intensa phlogosi, & ardore effervesceat, circulo rubicundo, livido aut cæruleo illam ambiente: quibus simul febris conjugitur vomitus, inappetentia, plapitatio cordis, animi deliquia & deliria.

§. 6. *Prognosis* quod attinet, dubius omnino eventus horum affectuum est. Bubones qui ex offensionibus, aut aliis ulceribus, aut doloribus veniunt extra periculum sunt, qui vero ex febribus oriuntur pessimi existunt, sive juxta femur, sive sub alis aut ad colum enati sint. In pestilentibus spes promittenda erit, si vires constant, & medicamenta ægri non revomunt, sed per sudorem eliminantur, & ad sua emundatoria tendunt. Hinc etiam quo citius Bubones apparent, constanter permanent, & perfectam acquirunt maturitatem, eo minus mortis periculum ægroti incurrunt. Periculosiores etiam sunt qui sub axillis & collo apparent quam in inguine, Bubones terminantur ut plurimum per sudorem, & discussionem paulatinam, nec semper in ulcus degenerant, vel per suppurationem indurationem necrosin, aut corruptionem.

§. 7. Carbunculi cura nulla est expectanda si mox evanescat, difficillima si post febrem pestilentem erumpit ac prope

membra nobiliora niger prodit. Facilius curari poterit, si ante te-
brem apparet, & rubicundus, solus, & parvus oritur.

§. 8. Cura horum affectuum sequentibus absoluitur indica-
tionibus I. *removeantur causa externa.* II. *Humorum* & III. *tumo-
rum habeatur ratio.*

§. 9. *Primam indicationem* diarta conveniens implet: ad
quam rite instituendam aer eligatur temperatus purus, vitetur fri-
gidus, foetidus, squalore & contagio infectus. *Cibus* sit euechymus
& eupeptus, *potus* calidus Theæ, aut infusorum aliorum potui con-
suetudo interponendus. *Vigilia*, ac *somnus* modum servant sanis
consuetum. *Quies* nimia nocet, & loco *motus* corpus linteis ca-
lidis fricetur. *Venus* inprimis illicita ac cum scortis & lue & ea
infectis instituta exulet: nec conversatio tuta est cum illis qui peste
correpti sunt. Excernendorum sedula habeatur ratio, illorumque
defectus convenientibus restituatur remediis. *Animus* sit quietus
exulent timor, terror, tristitia horumque loco gaudium succedat,
speres, & lætitia.

§. 10. *Secunda indicationi* remedia satisfaciunt morbo pri-
mario debita. Hinc in Bubone & eo conveniunt medicamenta in
lue & ea alias usualia, & alia, decocta lignorum, salivantia, & alia. In
Bubone pestilentiali & anthrace diaphoretica tam media, quam fixa,
& alia quæ in peste alias adhiberi solent.

§. 11. *Tertia indicatio* topica requirit his tumoribus conve-
nientia. Ita in bubone simplici externe conveniunt foci ac cata-
plasmata ex volatilibus aromaticis parata adjectis Theriacalibus,
Diascord. *Empl. de Ladano* ~ *matrical.* *vini camph.* ▽ *Ψ succ.* *Hy-
per.* *cicut.* In Bubone & eo externe & alia conveniunt *Empl. Vigo-
nis cum quadr.* *℞io diach. c.* ☉ *malax. diaph. cum ℞io.* Consoli-
datio promoveatur *balsamicis*, *bals. peruv.*, ☉ *Hyper.* ~ *matrical.*
ungt. de apio ex quibus mixturæ possunt parari, & Bubonibus aper-
tis cum linteis calidis imponi. Bubones pestilentiales diaphoreticis
educendi sunt, ut boni moris fiant maturatioque illorum emollien-
tibus promovenda erit, capis sub cineribus coctis, & contusis ad-
di-

ditoque vitello ovorum & $\circ$ lil. alb. in cataplasmatibus formam redactis, aut Empl. diachyl. simpl. vel comp. cum Galban. & * in Empl. formam redactum, vel etiam sequens

℞. Rad. Alth.
lil. alb. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
phu. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.
farin. faen. Grac.
sem. lin. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.
sinap. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}\mathfrak{ss}$.
Hb. Diſtamn.
fl. chamom. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{v}$.
fic. no. j.
 $\circ$ chamom.
lil. alb. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

pure confecto vomica cum scalpello aut lanceola si sponte non rumpit, aperiatur, educto pure bals. Δ , ungt. Basil. mell., Terebinth. mundificetur, vel etiam sequens unguentum adhibeatur

℞. Mell. ros. $\mathfrak{z}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.
Bals. peruv. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
 Δ $\mathfrak{z}\mathfrak{i}$.
marg. saxat. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.
croci gr. xv.

Carbunculi alio modo tractandi sunt circulo ducto butyro & separantur vel scarrificentur ut carbunculi excidant caverna relicta consolidantibus, & nova carne impleatur.

§. 12. Sudorifera & absorbentia in cura bubonum simplicium interna omnem absolvunt paginam.

§. 13. In cura bubonis & ei respectus huius luis habeatur hinc æger utatur sequentibus pilulis v. g.

℞. $\mathfrak{z}$ d. rit. pp.
Extr. panchym. Croll. aa. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.
troch. Alb. gr. j.
 $\circ$ $\mathfrak{z}$ macer. gr. $\mathfrak{i}\mathfrak{i}\mathfrak{j}$.

f. pil. no. ix, nec non

(h) 2

sc

sequenti decocto ex lignis parato v. g.

℞. lign. Guajac. ℥j β.

cort. ejusd. ℥ij,

sarsaparill. ℥ij β.

chin. moll. ℥iij.

Jassafr. ℥j.

infund. per noctem & coquatur in ▽ com. ad ℥xiv. S.

Schvitz-Tranck, darvon alle Morgen, Mittag und Abend einen halben Schoppen vvarm zu trincken.

Massæ residuæ passul. ℥ij. addantur & paretur inde decoctum secundarium loco potus ordinarii usurpandum.

§. 14. Rarissime suppuratio succedit in bubone ꝑ eo, hac tamen facta cultro aperiatur.

§. 15. Cavenda est bubonis apertio ante suppurationem & πένες μου ne scirrhum relinquat.

§. 16. Bubo pestilens ut simplex non est discutiendus & maturandus.

§. 17. Bubo maturatus lancetta aperiendus est, non cauterio propter longam escharæ moram.

§. 18. Non opus est cucurbitam cum flamma, neque cantharides, ranunculum acrem neque Empl. arsenicale bubonibus imponere.

§. 19. Sanies omnis sine mora emittenda, ulcusque probe mundandum est ne ulcus depascens, aut gangræna sequatur.

§. 20. In cura Carbunculi totius rei cardo in eo vertitur ut pars siderata a sana separetur. Quem in finem butyro ꝑ utendum est aut Empl. Magnetico. A. S.

§. 21. Butyro ꝑ circa carbunculos circulus dpoitur, & pars corrupta a sana secedit: quo facto ulcus mundificatur, & ut vulnus curatur.

CAPUT VI.

De

Phygetlo, Phymate & Furunculo.

§. I.

OMnes affectus in hoc capite explicandi sunt *inflammationis species*, & commode sub uno genere stare possunt; sed ut omnia melius innotescant separatim de illis hoc loco agendum erit.

§. 2. *Phygetlon* seu panis panus panula vel panicula est *tuberculum inflammatorium glandularum subcutanearum absque suppuratione.*

§. 3. *Phyma* est *tuberculum inflammatorium glandulas occupans & facile ad suppurationem tendens.*

§. 4. *Furunculus* est *tumor in hac vel illa parte exiguus in acutum tendens diversae magnitudinis facile ad suppurationem tendens.*

§. 5. *Causa proxima* horum tumorum est *inflammatio materialis* autem sanguis stagnans & corruptus. *Cause remota internae* sunt aut *externae.* Internas sanguis constituit motu peccans, & stagnans: ad externas autem errores in rebus n. n. commissi pertinent.

§. 6. Occupant hi tumores varias corporis partes: in specie autem *Phygetlon* glandulas conglobatas, & *phyma* conglomeratas: *furunculus* autem omnes partes corporis obsidet, inprimis vero carneas circa eutem.

§. 7. Cognoscuntur hi tumores ex sequentibus signis diagnosticis. Et quod *Phygetlon* attinet cognoscitur illud ex *tuberculo* seu tumore erysipelaceo cum calore, duritie, dolore ac distensione febris siti vigiliis. Ab initio adest *pulsatio* gravitas, ardor, rubor & horror & rarissime ad suppurationem pervenit. *Phyma* innotescit ex tumore glandularum in sensus incurrente qui facile ad suppurationem transit. Minus est *phygetlo*, minorem etiam habet dolorem & ruborem. *Furunculi* apparent ruberrimi cum ardore

& duritie, eumpunt cum horrore & rigore febrili. Dolor adest intensissimus dum suppurantur cum pullatione, calore, & totius membri inflammatione.

§. 8. Quod *pragnas* concernit Phygetlon difficile curatur ut omnes morbi glandularum. In pueris phyma facilius curatur, quam in juvenibus. Terminatur per suppurationem. Furunculi tardius suppurantur & rarius in Gangrænam ac Sphacelum abeunt.

§. 9. Ut cura horum tumorum rite peragatur sequentes probe notandæ erunt indicationes I. *removeantur causa externa.* II. *Humores stagnantes resolvantur, & discutiantur* & III. *suppuratione facta abscessus aperiatur, ulcusque consolidetur.*

§. 10. Prima indicatio diætam convenientem requirit. Ut hæc rite instituatut notandum erit fugiendum esse aerem calidum nimis, & frigidum, eligendumque temperatum. Cibi sint boni succi, & facilis digestionis, potus eligatur purus & ab omnibus inquinamentis remotus. Convenit haustus vini bonæ notæ in asuetis, & cerevisia probe cocta, pura, & defæcata nec non infusa Theæ, Veronæ &c. Somnus & vigilia motus, & quies in decenti teneantur moderamine neque excedant fines ordinarios. Excreta & retenta more solito excernantur, & retineantur. Animus sit tranquillus, & ab omnibus motibus gravioribus remotus.

§. 11. Ut secunda indicatio obtineatur in usum veniant res solventia discutientia interna & externa. Ad illa absorbentia pertinent & diaphoretica cum acidis saturata nec non temperata diuretica: ad hæc autem camphora, $\forall$ camphoratus, $\sim$ theriacalis Θ^* nec non ex herbis aromaticis, & Θ volatilibus præditis parati fottus, cataplasmata &c.

§. 12. Tertia indicatio maturantia requirit digestiva, & sarcotica: de quibus sæpe hæctenus actum est.

§. 13. In phygetlo amara conveniunt & $\square$ ea ad illa *Eff.* Myrrh. cent. min. card. bened. & absinth. pertinent: ad hæc autem liqu. $\forall$ fol. $\square$ R. $\square$, $\square$ Θ alus, cremor $\square$ quæ etiam aliis in tumoribus conveniunt.

§. 14. Repellentia & refrigerantia in hoc tumore fugienda sunt; conveniunt potius resolventia & dissipantia *Empl. de * diachyl. simpl. de Melilot.* potissimum autem de *Ladano.*

§. 14. Phygeton suppuratum lancetta in loco de clivi aperiatur, pure evacuato digestiva adhibeantur, & sarcotica, cum *Empl. opodeldoch. aut stict. Croll.*

§. 15. Specificum in cura phymatis me est, in quo gum. *. dissolutum est, nec non mel cum farina subactum, aut unguentum *Basilicum.*

§. 16. Pure evacuato digestiva conveniunt & sarcotica; interdum autem sine his sponte sanantur, pure rite evacuato.

§. 17. In cura Furunculorum decoctum lignorum convenit vel etiam vinum chalybeatum.

§. 18. Ut remedia externa melius operentur animus ad humorum vitia corrigenda appellatur.

§. 19. Furunculus ut alii tumores ab initio discutiendus non est sed potius suppurandus.

§. 20. Ad furunculos maturandos sequens ceratum plurimum valebit. v. g.

Gum. Ladan.

Galban.

*. aa. 3ß.

Syrac. calam.

♀ *rad. Bryon.*

Hb. salv.

sem. cumin. aa. 3 iij.

resin. pin. 3 iij.

♂. *Guajac.* 3j.

M. f. l. a. ceratum mollius.

§. 21. Si dolor valde urget cerato modo dicto 3 iij. croci addantur, vel imponatur *ungt. Basilicum.*

§. 22. Si inflammatio urget *Theriaca* convenit & *Diascord.* in forma cataplasmati imposita.

§. 2. *Pingula in his & aliis tumoribus sunt admodum noxia.*

CAPUT V.

De

Gangrena & Sphacelo.

§. I.

Effectus inflammationis male succedentis sunt *Gangrena & Sphacelus*. *Definitio Gangrena quod sit partis cujusdam mortificatio incipiens a pluribus causis obstruentibus oborta. Et Sphacelus est succorum & solidarum partium humani corporis corruptio, ac mortificatio plenaria ab omnimoda obstructione tubulorum orta.*

§. 2. *Communes hi affectus sunt tum internis corporis partibus, tum externis iisque vel extremis vel promiscue in reliquo corpore.*

§. 3. *Causa horum affectuum proxima eaque formalis est motus animalis, & vitalis cessatio indeque producta partium resolutio: causam proximam materiale sanguis stagnans exhibet corruptus, partesque subjectas in prutredinem ducens. Causas remotas vulnera præbent, contusiones fracturæ, ligaturæ fortiores, abscissio clavi pedis improvida, perniones, ambustiones, inflammationes, & interdum febris maligna, in Gangrenam & Sphacelum terminans.*

§. 4. *Ut hi affectus medico innotescant signis opus habet, quæ illum ad horum cognitionem manu ducunt. Gangrenæ ex inflammatione indicium est cum color ab initio flavus apparet mox ingruvescente malo cum diris & immanissimis cruciatibus in fuscum & livescentem abit. Cum pustulis grandioribus ichorem loturæ carnis similem continentibus, calor, dolor ac pulsus remittunt, & pars ad mortificationem intendit, tumor collabescit & tactus foveam relinquit. Si gangrena a frigore tunc adest dolor pungens pars livescit, & locus fit frigidissimus & alia præterea adsunt signa supra jam recensita. Ab Hydrope ubi gangrena oritur dolores ingru-*

gravescent, pulsus cessat, pars livescit cum sensus remissione. Si affectus noster a *defectu succi nutritii* oritur, nec dolor, nec tumor, nec inflammatio adest, pars vero redditur frigida ac torpida, & sæpe absque dolore ad necrosin tendit. Malum a *nimia constrictione aut ligatura fortiori* proveniens duritiem partis conjunctam habet cum tumore, doloribus intensis, & inflammatione, vesiculis aqua refertis, & nigrore seu livore partis. Membrum porro fit grave, immobile, & tumidum, cutis abscedit, & si laceratur vapor prodit cum pauca lymphæ quantitate. Gangræna a *morsu venenatorum* animalium, aut ictu promanans cognoscitur ex febre maligna insequente cum animi deliquiis, vomitibus, deliriis, & aliis symptomatibus.

§. 5. *Diagnosis Sphaceli* non est difficilis. Fiens cognoscitur ex symptomatibus atrocioribus, quam alias in suppuratione esse solent. Sphacelum factum livor partis indicat, aut nigredo, tumida mollis, & cadaverosa illius facies sine ullo arteriarum pulsu, dolore & sensu. Porro in parte sphacelata digitus foveam non relinquit, nec resilit, aut relevatur, cutis abscedit, foetidum ac acrem emittit halitum & ichorem quem adstantes perferre nequeunt.

§. 6. Eventus horum affectuum funestus utplurimum est. Gangræna nisi celerrime tollatur in Sphacelum abit: & quo latius hi affectus serpunt eo periculosiores sunt. Sphacelo in una corporis parte facto, vita cum illius amissione servari potest.

§. 7. Ut cura horum affectuum rite instituatür sequentes indicationes observandæ erunt. I. *removeantur causæ externæ.* II. *In Gangræna motus humorum restituatur &* III. *pars sphacelata extirpetur.*

§. 8. *Primam indicationem* obtinemus diætâ legitima instituta: in qua ordinanda sequentia probe erunt attendenda. Aer sit purus, temperatus, serenus nullisque inquinamentis imbutus: & si talis non sit arte producatür. Eligantur *cibi* boni succi facile in succum, & sanguinem abeuntes. *Potus* sit calidus & aromaticus, cerevisia probe cocta, & herbis convenientibus correctâ: nec vinum

assuetis sit interdictum. *Motus & quies, somnus & vigilia* in decen-
 moderamine teneantur, sibi que invicem respondeant. *Affectus ani-*
mi rationis imperio coerceantur, *excretaque & retenta* rite disponan-
 tur. *Alvus* sit aperta suppositorio, si munere suo non rite fungi-
 tur, clysteribus, & aliis expedienda. *Menses, hæmorrhoides, &*
urina rite fluant.

§. 9. *Secundam indicationem* resolventia implent, tam in-
 terna quam externa ad causas Gangrænæ simul respiciendo. Con-
 veniunt itaque hunc in finem interne diaphoretica absorbentia, &
 spirituosæ sæpe hætenus commendata. Ad externa Ψ *camphora-*
tus pertinet, $\nabla \Psi$, *camphora*, & alia ex vegetabilibus parata remedia

℞. Ψ *camph.*

$\nabla \Psi$ aa. $\bar{z}$ iij.

camph. $\bar{z}$ jß.

M. applicetur calide cum linteaminibus, & sequens impo-
 natur cataplasma

℞. *Hb. scord.*

absinth.

bismalv. aa. m. iij.

ß. *chamom.*

samb. aa. m. ij.

far. fab.

lin. aa. $\bar{z}$ ij.

Myrrh. $\bar{z}$ ij.

pan. biscoct. q. s.

Incis. contus. coqu. in f. q. vini & fiat l. a. cataplasma.

§. 10. *Tertia indicatio* horrenda quidem est, interim tamen
 salutaris. Modum hujus operationis hic transcribere nolumus:
 videatur apud *Hildanum* aliosque chirurgos celebres.

§. 11. Principium Gangrænæ seu via, & dispositio ad hanc
 diversa auxiliorum genera postulat causæ antecedentis rationem
 habentia.

§. 12. In Gangræna ab inflammatione & in ipsa applicatis remediis contrariis frigidis, & repellentibus eo respiciendum est ut illa medicamenta protinus abjiciantur, succi corrupti, & stagnantes in motum agantur Diascord. Theriaca lap. S , nec non externis convenientibus supra jam recensitis.

§. 13. In malo contumaciori R tuosa conveniunt, R O * ex vitro bene clauso calidissime applicatus, & cataplasma calide imponatur, idque repetatur omni bihorio.

§. 14. Si Gangræna ex frigore externo producat, congelata membra ∇ frigida nivea fricentur, vel etiam nive ipsa, postmodum succi inspissati calore fortiori dissolvantur. Hunc in finem convenient balnea ex solventibus & R tuosis parata, quibus membrum congelatum calide immittatur, & deinde fricetur linimento supra descripto vel etiam hoc

R . V *camph.* z ij.

bals. vit. Hoffm. z ß.

O . *Junip.*

Terebinth.

philos.

Tr. ass. fæt. aa. z ij.

§. 15. Si malum ab Hydrope oriatur cura non diu differatur quæ a priori non multum differt.

§. 16. In gangræna partis a defectu succi nutritii vix curatio superest.

§. 17. Ut reliqua gangræna ita etiam illa curatur, quæ a combustionem vehementiore provenit.

§. 18. In Gangræna a morsu vel ictu animalis venenati sudorifera conveniunt. Theriaca, Diascordium in R matricali dissolutum & calide applicatum, V *camph.* R theriac. &c.

§. 19. Cura Gangrænae a graviore contusione non differt ab alia, uti & illa quæ a fortiori ligatura oritur, quæ statim solvenda, sed tamen sensim nec cum impetu. Conveniunt cataplasmata aromatica & linimenta spiritiosa supra recensita.

§. 20. Emplastra in Gangræna non conveniunt cum poros obstruant.

§. 21. Medicamenta calide semper sunt apponenda, & si nimia aderit putredo pulveres exsiccantes conveniunt ex Aloe, Myrrha. &c.

§. 22. Si Gangræna in fractura tibiæ, aut brachii oborta fuerit tunc huic prius quam illi erit occurrendum.

§. 23. Scarrificatio interdum utilis est, ut topica melius in vasa & tubulos penetrent, & humores coagulatos resolvant, & medicus inde possit colligere num sensus adhuc adsit.

§. 24. $\nabla \Psi$ per se, aut cum ∇ camphorato mixta in gangræna, & Sphacelo incipiente usum habet egregium.

§. 25. In parte sphacelata caro prius excindenda, & eo respiciendum est ut membrum servari possit, cauteriisque utendum ad ambulationem impediendam.

§. 26. Si digitus amputandus operatio fit cum forcipe, aut cuneo.

LIB. V. SECTIO III.

De

Tumoribus ex vitio & motu lymphæ ac feri inæquali ortis.

CAPUT I.

De Erysipelate & Herpete.

§. I.

Primum locum inter tumores ex vitio & motu lymphæ, ac feri inæquali ortos Erysipelas & Herpes occupat. Definitur Erysipelas quod sit tumor seu rubor cutis, aliarumque partium a lymphæ acris, & pungente in partibus subcutaneis, aliisque membranaceis decumbente ortus cum macula rubra late dispersa pustulisque cum dolore erumpentibus conjunctus. Herpes est inflammatio exulcerata in partium superficie

ficie cum pustulis, & cutis erosione. Dividitur in *miliarem & erodentem.* Herpes miliaris *summam exasperat cutem, & sub epidermide consistit exiguas pustulas producens milii semine haud dissimiles.* Herpes exedens *ruptis pustulis cutem exulcerat, & sensum in latum, & altum serpit cum pustulis acidis.*

§. 2. *Subiectum* horum affectuum sunt partes membranosa & cutanea; inprimis autem vascula lymphatica cutis superficiem perreptantia, nec non glandulae subcutaneae miliares.

§. 3. Accidit Erysipelas magis sanguineis & plethora biliosa serosa abundantibus: idque in maribus & foeminis mensibus aut Haemorrhoidibus suppressis, nec non in aetate florida constitutis, ipsisque infantibus.

§. 4. Oriuntur hi affectus quandoque ex ipsius massae sanguineae culpa citra errorem externum: interdum etiam hoc praegresso, insolatione, ardore solis fervido in nudas partes lato, frigore, potu vini calidioris, motu animi, & corporis fortiore. Reddit etiam Erysipelas in quibusdam menstruo periodo definita seu tempore verno & autumnali, praecipue in partibus luxatione, contusione, & fractura laesis.

§. 5. *Causa Erysipelatis proxima, eaque formalis* est motus humorum p. n. ordinem, & gradum auctus & institutus ad lympham acrem, Etiam & ososam ex corpore proscribendam, quae *causam materiam* constituit.

§. 6. *Diagnos* horum affectuum ex sequentibus signis facile patet. Adest enim in Erysipelate tumor non elatus cum calore intensiore, dolore acicularum instar pungente, & tolerabiliore quam in inflammatione. Color rubicundus observatur, & deservescente humore ad flavedinem magis vergit. Loco saepe mutatur, & vaga est, nec tensio adeo difficilis. Cedit prementibus digitis; quo facto color rubeus in album mutatur, qui tamen subito redit. Febris interdum adest, & cum illa suam sumit originem. Herpes cum haecenus dictis signis convenit: differt autem ab illo, quod in hoc tumor latus adlit, & partem exasperans, durities, dolor, sensus

ustionis progressus quasi in orbem, medio dum extrema procedunt senescente, & jure Erysipelas exulceratum dici potest.

§. 7. Differt Erysipelas ab inflammatione quod in hac dolor ardens minor sit quam in Erysipelate, in quo dolor observatur acicularum instar pungens. Porro differunt colore si premitur digito cutis inflammatione oblecta rubra permanet, in Erysipelate autem albescit, & deinde iterum rubescit. Tumor in phlegmone non ita premendo cedit, quod tamen in Erysipelate observatur. Sic etiam tensio major in illa est, quam in hoc, phlegmone constans est, & in uno loco permanens: Erysipelas autem ab uno loco in alium cedit, & instar ignis fatui modo in hoc, modo in alio loco apparet.

§. 8. *Signa* horum affectuum *prognostica* eventum illorum indicant, & modum eventus. Erysipelas raro est lethale, nihilominus tamen admodum rebelle, & sæpius rediens. Breviter hoc malum terminatur sed radicitus non extirpatum sæpius redit. Difficilius curatur si ossium denudationi, & fracturis supervenit, aut ab exterioribus ad interiora convertitur, & exulceratur. Malum signum præbet si in facie ac capite oritur, nec non in hepate aliisque partibus internis. Modum eventus salutarem dicimus fieri, si per insensibilem transpirationem terminatur, ubi cuticula cum pruritu in squamas fatiscit, colorque sensim in ordinarium & consuetum mutatur. Erysipelas male tractatum in ulcera rebellia Gangranam aut mortem facili negotio abit, & introrsum actum vitæ insidias struit. Eadem fere ratio est Herpetis. Simplicis & humidi facilior est curatio quam sicci, & feri. Ferum suppressum graves morbi sequuntur Apoplexia, phtisis, febris. Herpes in cachecticis, & scorbuticis subjectis difficillime curatur, & in ulcera diuturna abit.

§. 9. Ex quo naturam horum affectuum hætenus consideravimus, nunc ad illorum *curam* accedimus. Sed ut hæc rite peragatur sequentes indicationes probe notandæ erunt. Hinc i. *causæ externæ removeantur* ii. *materia peccans e corpore ejiciatur* & iii. *in partibus externis hærens resolvatur, & disjiciatur.*

§. 10.

§. 10. Ut *prima indicationi* satisfiat justum diætæ regimen instituat. Hinc fugiatur aer nimis calidus & frigidus, eligaturque temperatus. Potus vini calidioris, motus animi & corporis vehementior absit, mensesque & Hæmorrhoides suppressæ revocentur.

§. 11. *Secundam indicationem* diaphoretica implent tam media, quam fixiora. *M. S. Tr. Bez. & diaph. diascord. Fracastor. camphora* & *omnia ex sambuco parata.*

§. 12. *Tertia indicatio* variis externis, & topicis obtinetur ∇ & ω *flor. samb. VJ camphorato*, $\nabla \Psi$, *sacharo h*, & aliis linteis calidis exceptis partique affectæ impositis.

§. 13. Purgatio in Erysipellate non convenit, potius V. S. ad sanguinis pressionem fortiolem tollendam, & dolorem illi conjunctum sedandum.

§. 14. In Erysipellate diuretica conveniunt, succinata, & $\odot$ *osa.*

§. 15. Humida volatilia magis per poros penetrant, & obstructionem inflammatoriam tollunt, nec damnum ab illorum usu metuendum est.

§. 16. Ex siccis *Sach. h* convenit, *cerussa, minium, thus, Myrrha, crocus & camphora* ex quibus pulvis parari potest cum lino, vel cannabi applicandus.

§. 17. Conveniunt etiam cataplasmata ex aromaticis parata, & cum *VJ camph.* calide applicata, nec non *Theriaca & Diascordium.*

§. 18. In Herpete varia externa in usum vocari possunt linimenta sc. ex mundificantibus conflata, unguenta, aut linimenta ex *ungt. rosar. c. & h, & alb. camph. lap. &.* nec non *Theriac. Diasc. Terebinth. bals. peruv. &c.* parata.

C A P U T III.

De

Cancro.

§. 1.

Affectibus cutaneis illi succedunt qui glandulas obsident, inter quos

quos Cancer potissimus est. Definitor autem Cancer quod sit tumor lividus & durus parvus ab initio renitens & dolorificus in partibus glandulosis proveniens.

§. 2. Subjectum hujus affectus sunt partes corporis glandulosæ, & vasibus lymphaticis præditæ, nec non uliginosæ & molliores aliæ. Hinc cancrum oriri videmus in mammis, labiis, faucibus, naso, oculis, raro autem in partibus cutaneis.

§. 3. Cancer sponte oritur aut alia occasione producitur ex contrectatione fortiori, punctura acus neglecta, & tumore simplici sibi relicto.

§. 4. Cancer nascitur a lymphæ acri, acida, austera, & corrosiva poris penitus impacta mora que sua corrupta, & ob errores externos majorem facile acrimoniam contrahente.

§. 5. Quod Canceri *Diagnosin* attinet, notum est illum ab initio admodum occultum esse, & nisi per specialiora irritamenta, gravesque punctiones deprehendendum. Cancer manifestus apparet non tantum ex tumoris inspectione; sed interdum etiam ex dolore noctu inprimis exasperari solito. Cancer exulceratus ulcus horrendum exhibet, cavernosum & inæquale cum tuberculis & carunculis, succedit dolor intolerabilis, quem æger percipit, ac si mille aciculis pungeretur. Tactui resistit durus & obstinatus, interdum etiam mollis esse deprehenditur. Sequitur foetor intolerabilis ac materia foetida ac ichorosa, interdum flava. Labia ulceris crassa sunt prætumida & inversa, venarum & arteriolarum extremitates exeduntur & corroduntur: unde larga sæpe sanguinis effluxio sequitur, carnesque vicinæ depascuntur. Febris denique adest lenta, cibi fastidium & sæpe animi deliquium. In pluribus hydrops sequitur, tandemque mors.

§. 6. *Signa prognostica* parvum ægris præbent solamen, cum medentibus illudat, per plures annos sæpe lateat, corporique damnum afferat maximum. Nullus autem morbus majorem ægris metum incutit quam Cancer exulceratus, nullumque malum chirurgis majus negotium facessit quam hoc ipsum: Unde etiam Hippocrates

crates S. 6. aph. 30. dicit: quibus occulti cancri adsunt non curare melius est. Curati enim citius intereunt, non curati vero longiore tempore vivunt. Cancer in exterioribus corporis partibus hærens facile cultro extirpari potest. Rarissime exulceratus curatur præsertim in loco inconveniente, & operationem hanc non admittente.

§. 7. Consideratis quæ ad theoriam hujus affectus pertinere videntur, ordinis ratio postulat ut ad ejus *curam* accedamus. Sed ut illa rite peragatur sequentes indicationes probe notandæ veniunt. I. *Removeantur itaque causa externa.* II. *Humorum acrimonia mitigetur.* & III. *tumoris & ulceris ratio habeatur.*

§. 8. *Primam indicationem* obtinemus diætam legitimam instituendo. Eligatur itaque hunc in finem *aer* purus & temperatus serum fluidum reddens. Victus sit conveniens, vitenturque *alimenta & potulenta* viscida, & acida, terrestria ac Θ e fixo corrosivo prædita, & adhibeantur temperata. Nocent etiam nimis pinguia & leguminosa. *Somnus* omni opera procuretur, nec in Σ mammarum in dorso ægra decumbat. *Motus* porro magis conducit, quam *quies* nec post pastum nimius sit. *Alvus* servetur lubrica, *veris* usus rarus sit, excernendaque more procedant. *Ira* præterea exulet, *mœror* & alia animi pathemata graviora.

§. 9. Ut *secunda indicationi* satisfiat in usum vocentur diaphoretica, *cinnabarina, cancrina*, Θ osa $\square$ ea *camphorata & saturnina* humores acres corrigentia & e corpore eliminantia, nec non *Stialia, & testacea.*

§. 10. *Tertia indicatio* duo requirit 1. ut tumoris, & 2. ulceris ratio adhibeatur. Cura tumoris, si locus permittit, *cultrum* requirit, & *medicamenta caustica* malum crustis absumentia. Ulcus curam non amplius admittens pelliative remediis lenioribus externis tractandum est, cujus generis sunt *ungt. hñinum, cum camphora superimpositis stupis* & *ter. $\sqrt{S}$ camph. madefactis.* In usum etiam vocari possunt pulveres ex *Aristol. lap. Σ , & Θ e h parati* & ulceri inspergi donec ex ulcere maligno fiat benignum ut reliqua deinde curandum.

§. 11. Omnia remedia quæ in peste, & Gangræna præscribi solent, etiam hic proderunt.

§. 12. Ut in omnibus tumoribus, ita in canctosis q̃ialia sunt optima.

§. 13. Nocent in cura canceri purgantia nec non V. S.

§. 14. Si febris & dolor urget absorbentia Osa opiata & camphorata usum habent egregium.

§. 15. Omnia unguenta cataplasmata farinacea, & unctuosas nocent.

§. 16. Omnia remedia externa acidum acre temperantia & cancrum induratum resolventia sunt optima.

§. 17. Salivationem ope q̃ factam sæpius profuisse testantur medicorum scripta, laminamque hīnam cum fructu adhibitam.

§. 18. Ex vegetabilibus geranium, polytrichon chærefolium, eiuta plantago pomaque putrida laudantur.

§. 19. Caustica sine periculo applicantur carni & glandulis, minus commode autem tendinibus, nervis, & vasibus sanguiferis.

C A P U T III.

De

Oedemate & Scirrho.

§. I.

Oedema hydropicum est, aut podagricum. Oedema hydropicum definitur quod sit tumor mollis laxeus digito cedens indolens & albicans in cruribus potissimum apparens a lymphæ stagnante, aut extravasata proveniens, morbisque chronicis ut plurimum succedens.

§. 2. Apparet hic tumor nunc in toto corpore & dicitur Anasarca, s. in hac vel illa parte manu. sc. aut pede. Oedema est tumor primarius aut secundarius alios morbos sequens Cachexiam sc. Hydropem, quartanam phthisin.

§. 3. Oedema podagricum est tumor oedemate referens subjecta podagræ initia experientia affligens, & cum notabili sensu in parte affecta

Et a connexus saepe unum tantum pedem aut crus, aut unum præ altero magis, interdum etiam utrumque occupans.

§. 4. Scirrhus est tumor durus renitens & indolens absque inflammatione sensim in partibus mollioribus genitus.

§. 5. Causa oedematis & Scirrhi proxima est serum in partibus corporis mollioribus stagnans illasque extendens: & omnes causæ externæ quæ hydropem possunt etiam oedema producere.

§. 6. Causa oedematis podagrici proxima est sanguis in his partibus stagnans dictaque symptomata producens.

§. 7. Antequam podagricus hic tumor continuitatem servat recurrendo invadit, & per longius tempus dies & noctes persistit: interdum etiam post septimanas remittit, & novis paroxysmis, post plures menses revertitur.

§. 8. Expositi sunt huic affectui utplurimum temperamento sanguineo & phlegmatico, aut ex utrisque mixto præditi, & contingit a sanguine in poris spongiosis subsistente.

§. 9. Ad hos tumores probe ab invicem distinguendos notandum erit illos differre 1. ratione *symptomatum* cum simplex oedematosus sensu quodam exquisito careat, quod in podagrico non semper observatur 2. ratione *loci affecti*, ille utplurimum totum corporis tractum occupat inprimis utrumque pedem: hic autem raro vel alterutrum saltim, aut ad minimum unum plus quam alterum. 3. Ratione *coloris*. Ille pallidus utplurimum deprehenditur, hic autem frequentius ruborem conjunctum habet. 4. Ratione *temporis, & modi invasionis*. Ille partem affectam continuo obsidet hic autem per paroxysmos redit, donec tandem permaneat.

§. 10. Scirrhi *signa diagnostica* sunt durus & renitens tumor ab initio minimus apparens, de die vero in diem magis excreescens modo lividus, modo pallidus sine inflammatione.

§. 11. Quod *prognosis* attinet notandum erit, omnes hos affectus multa incommoda habere conjuncta, & mortem nisi rite tractentur inferre posse. Raro suppurantur hi tumores, interdum tamen oedema in Gangrænam & Sphacelum abit. Scirrhi quoque

curatio est difficilis ob crassitiem materiæ & siccitatem, in Gangrænam & Sphacelum abeunt, cancrum post se relinquunt, vel fistulam parvam & incurabilem.

§. 12. Ut cura horum tumorum rite instituatur sequentes indicationes memori mente semper sunt tenendæ. I. *removeantur causæ externa.* II. *Humores incidantur, & resolvantur* & III. *tumoris ratio habeatur.*

§. 13. *Primam indicationem* diæta obtinemus rite instituta. *Aer* itaque fugiatur nimis calidus & frigidus, & temperatus eligatur. Inprimis autem frigidus hybernus evitetur œdematosus maxime noxius. *Cibi* sint boni succi, & concoctu faciles. *Potus* sit purus ex cerevisia probe defæcata constans, aut vino generoso, & bonæ notæ. *Vigilia & somnus* non excedant mediocritatis limites. In *motu* semper sit æger sed non in nimio. *Excreta & retenta* rite se habeant, vitentur autem purgantia. *Animi passiones* nocent inprimis terror, ira, & mœror.

§. 14. *Secunda indicatio* eadem requirit remedia, quæ supra in cura Hydropis sunt recensita resolventia nimirum, incidentia, & aperientia.

§. 15. *Tertiam indicationem* remedia externa implent supra in capite de inflammatione recensita.

§. 16. Decoctum radicis Bryoniæ sæpe solum sufficit interne exhibitum ad tumores œdematosos curandos.

§. 17. Mercurialia in graviore casu circumspecte data sunt efficacissima, cum humores viscidos educant & incidunt.

§. 18. Pedes fasciis longioribus debite stringendi sunt ut partium robur amissum redeat.

§. 19. Externe etiam resolventia conveniunt *tuosa & aromatica.*

§. 20. In œdemate podagrico nocent omnia quæ in hydropico conveniunt.

§. 21. Remedia & positiva regimina diaphoretica ad curam hydropicorum œdematum non absolute commendanda sunt.

§. 22. Parum conceptæ spei respondentis effectus ♂ tialia vero hydropico œdemati afferunt, & magis ab illo exasperatur.

§. 23. Martialia agunt adstrictoria viarum potius, quam attenuatoria humorum efficacia.

§. 24. Viarum stricturam sine præcedente materiæ inhærentis sufficiente attenuatione, & mobilitate ad cedendum nihil certius sequitur quam firmior materiæ impactæ constipatio.

§. 25. Acidulæ hydropicis solennius funestæ sunt quam salutares.

§. 26. Ad hydropem V. S. non commendatur, quæ tamen ad podagram utilis est usu præservatorio.

§. 27. Oedemati podagrico ut malo chronico importunior tractatione non obviam eundum est.

§. 28. Oedema podagricum festinatis remediis irritatur, & turbatur.

§. 29. Opportunum tempus podagrico tumori occurrendi est, dum diu post podagricum paroxysmum continuari sentitur.

§. 30. Conveniunt in tumore podagrico pilulæ balsamicæ nec non Scilla & ex illo parata, & mitiora cathartica. Vid. *Stahl's disputatio de tumore pedum œdematoso podagrico.*

§. 31. In Scirrho succi indurati emolliantur, coagulum resolvatur, humoresque subsistentes in motum agantur.

§. 32. Quo magis scirrhi emollitio intenditur, eo malum latius extenditur, & discutientibus fortioribus magis magisque induratur.

§. 33. Scyrthus in cancrum abiens nullis externis curatur remediis sed excidendus est in loco conveniente.

CAPUT IV.

De

Ganglio, Atheromate, Meliceride, Steatmate, & Emphysemate.

§. 1.

Quartum locum inter tumores cystici occupant, cujus generis *Ganglion* est, *Atheroma*, *Meliceris* *Steatoma* & *Emphysema*, qui nomen suum a diversitate materię intus contentę sortiti sunt.

§. 2. *Ganglion* est tumor durus & indolens in manibus & pedibus obveniens.

§. 3. *Atheroma* est tumor materiam pulti similem in propria tunica continens.

§. 4. *Meliceris* est tumor humorem melli similem in proprio folliculo exhibens.

§. 5. *Steatoma* est tumor materiam sebo vel adipi similem in propria tunica ostendens.

§. 6. *Emphysema* est tumor flatulentus ventos, vel flatus in peculiaribus tubulis offerens.

§. 7. Subjectum horum tumorum tunicatorum sunt partes membranose & fibrose quę ita extenduntur, ut proprium sibi efforment folliculum ad succos ejusmodi diversos continendos. In specie autem in *Ganglio* nervi, ac fibrillę tendinosę afficiuntur, & reperiuntur in articulis manuum, & pedum potissimum autem circa juncturas. Reliqui tumores definitum locum non occupant sed indefinite hanc vel illam partem obsident.

§. 8. *Causa proxima* horum tumorum est ampliatio vasis lymphatici, vel etiam chylieri: *causam materiale* autem humores in illo contenti, & per illud advecti constituunt.

§. 9. *Diagnos* horum tumorum non est difficilis cum ex signis sequentibus sine ullo negotio deprehendantur. *Ganglion* cognoscitur ex tumore duro renitente, inæquali, & dolente in manibus aut pedibus diversę magnitudinis, & cuti simili. *Atheroma*

ex tuberculo patet ut plurimum in capite, sæpe etiam in aliis corporis partibus membranosis existente. Melliceris manifestatur ex materia melli simili & proprio folliculo inclusa; Steatoma autem dignoscitur si materia sevo similis sit. Hi tumores lunæ phases imitantur, & ut plurimum circa partes nerveas radican- tur, unde etiam frequentius circa caput, collum, nucham & similia loca nervosa inveniuntur, & in partibus carnosissimis sarcomata salutantur. Emphysematis signa sunt dum digito facile cedit, neque tam durum est, quam tumor cedematosus.

§. 10. Quod *prognosis* horum tumorum attinet notandum erit omnes tumores cysticos sine periculo esse, sed propter nimiam excrecentiam, & deformitatem curandos. Atheroma interdum in putredinem abit, & Hæmorrhagiam producit: Emphysema autem nunquam est aperiendum.

§. 11. Traditis hactenus quæ ad naturam horum affectuum explicandam pertinere videbantur, nunc restat ut paucis etiam illorum curam perlustremus. Commode illa peragi posse videtur, si sequentes indicationes probe notentur: quarum I. erit ut *removeantur cause externæ per convenientem dietam*, II. *humorum circulantium* & III. *tumorum ipsorum habeatur ratio*.

§. 12. Quod itaque *primam indicationem* attinet obtinemus illam dietam legitimam imperando. Si æger ergo curari vult usum sex rerum non naturalium observet convenientem. Aer itaque adhibeatur temperatus, & ad calorem vergens vitando omnes frigoris externi injurias. Adhibeat porro *cibos* facilis digestionis, & bonum succum præbentes. *Potus* sit cerevisia probe defæcata, & vinum generosum bonæque notæ. In corporis exercitiis quiete, & excernendis modum adhibeat consuetum. Excretiones suppressæ revocentur, motusque animi vitentur omnes œconomiam animalem turbantes.

§. 13. *Secunda indicatio* motum, & qualitatem humorum respicit: quorum vitia corrigantur absorbentibus, lenibus diaphoreticis, diureticis temperatis Oosis, succinatis & aliis sæpius hactenus

nus

nus relatis commoda forma, & regimine conveniente adhibitis. Motu humorum enim conveniente introducto, & qualitate correcta stagnatio impeditur, & subsistentes in motum cientur.

§. 14. *Tertia indicatio* tumorum rationem habendam esse requirit: quorum cura insensibiliter peragitur per attenuantia & resolventia fortiora, inprimis si illi materiam fluidam adhuc continent. Sensibiliter vero magis tolluntur per maturantia, septica, cauteria, & sectionem. Inter resolventia optima sunt Ψ ejusque decoctum, ∇ camphoratus, $\sim$ matricalis, cum oleis aromaticis & gummosis mixtus, vel in Emplastra redactis & post pugni inflictionem imposita. Chirurgica & manualis curatio in colaphi inflictione consistit: quo facto cauteria adhibeantur, & reliquæ excindantur.

§. 15. Caustica in Meliceride, Atheromate, & Steatoma-
te maxime conveniunt, cujus generis sunt lapis infernalis, buty-
rum $\ddagger$ ii & alia.

§. 16. Eschera remota ipsum folliculum penitus absumunt
O ust. $\ddagger$ $\sim$ & $\equiv$ ungt. fusc. Wurtzii, quibus eo alloborandum ut
cum materia contenta omnis folliculus auferatur, & ossa si illis ad-
hareat omni cura & diligentia abradantur.

§. 17. Faciliori negotio sectio peragitur incidendo cutim ad
crucis formam, labrisque a tumore separatis folliculum eximendo,
& penitus excindendo. Si aliquid folliculi remanet penicillum
 $\sim$ Θ , aut butyro $\ddagger$ imbutum applicetur.

§. 18. Tolluntur hi tumores interdum sed rarius dissipan-
tibus fortioribus, balsamo peruviano, Empl. oxycroceo &c.

§. 19. Si ad supputationem tendunt hujus modi tumores
naturam chirurgus adjuvet maturantibus.

§. 20. Ubi basis latior est, quam ut amputari possit, tanga-
tur lapide infernali, aut penicillo butyro $\ddagger$ imbuto, ut unguento di-
gestivo imposito sacculus separari possit.

§. 21. Ubi tumor collo præditus est simul & semel cum mem-
brana sua auferendus est.

§. 22. In cura Ganglii obstructions tollantur, & succi visciidi attenuentur per interna, & externa remedia. Ad externa lumbr. Ustr. matricalis, vini camphoratus, nec non fots & cataplasmata ex resolventibus parata pertinent.

§. 23. Si his remediis adhibitis non cedit extirpetur manu chirurgi exercitati: quod fit illius concussione, aut compressione digito aut manu facta usque dum incalescat, mollescat, & evanescat.

§. 24. Ne recidivam ægri patiantur ipsi tumori lamina plumbea imponatur, & super hanc Empl. tenaciter adhærens cum ligatura conveniente. Sufficit etiam interdum Empl. de ranis cum Qio.

§. 25. Potest etiam Ganglion aperiri & per suppurantia curari.

§. 26. Cura Emphysematis interne per An-tuosa, & aromatica peragitur, & externe sacculis ex carminativis paratis, & in vino coctis, vel fotibus & cataplasmatibus carminativis.

§. 27. Tumores flatulenti non sunt incidendi ne Gangræna & Sphacelus succedat.

C A P U T V.

De

Strumis seu Scrophulis.

§. 1.

Scrophula seu struma sunt glandulae collum, & asperam arteriam exterius ambientes induratae, & tumefactae.

§. 2. Nascuntur in pueris & maxime serosis, nec non aliis ab aere frigido aquis nivosis & crudis, strictura nimia, inflatione, & laboribus parturientium.

§. 3. Strumæ contingunt vitio lymphæ, fibrarum, aut utriusque. Illud contingit dum lymphæ subsistit & coagulatur: hoc autem si fibræ dilatantur, & lymphæ inæqualiter influit, & recipitur.

(1)

§. 4.

§. 4. Strumæ facile cognoscuntur ex tumore modo unico, & rotundo, modo pluribus colliculis conspicuo, mobili, majore aut minore & indolente. Ad lunæ phases hic tumor primum increscit, & decrescit tandem vero fixus permanet, & respirationem lædit.

§. 5. *Prognosis* malum nobis sistit non periculosum quidem sed molestum & chronicum.

§. 6. Missa theoria ad *curam* accedimus sequentibus indicationibus perficiendam: quarum prima in *remotione causarum externarum* consistit. Secunda *vitia humorum corrigit*, & tertia *tumorem tollit*.

§. 7. *Prima indicatio* justum diætæ regimen instituendum esse jubet, cum causæ eo quo influunt ordine removendæ sint. Vitetur itaque hunc in finem *aer frigidus*, nec non aquæ crudæ, & nivosæ. Cibi sint *εὐπεπτοί* & boni succi, collum parturientium probe munia-
tur caput versus anteriora premendo, & in reliquis rebus n. n. ju-
stum moderamen observando.

§. 8. *Secundæ indicationi* diaphoretica satisfaciunt, & Be-
zoardica, aromatica, & specificè strumis opposita: cujus generis
sunt radix Vincentoxici, lapis spongiæ calcinatus & alia.

§. 9. Ut tumor tollatur & *tertia indicatio* obtineatur discus-
sionibus, nec non resolutiva & maturantia conjunctim adhibeantur.
His non succedentibus cauteria in usum vocentur & scalpellus.

§. 10. Optime resolutiva cum maturantibus adhibentur.
Hunc in finem conducunt Gum. *. oppon. Galb. Bdell. o. irin.
liqu. ☿ sol. & o. ♀ per deliqu.

§. 11. Conveniunt etiam ☿ialia, Empl. Vigonis cum ☿io,
nec non amalgama cum ☿io vel sequens Ettmulleri v. g.

12. Empl. diachyl. cum gum. ʒj.

☿ cum saliv. extinct. ʒj.

§. 12. Strumæ curari posse dicuntur, si ter manu mortui
fricentur, nec non si propria saliva singulis diebus mane illi-
nantur.

§. 13. Strumæ suppuratæ non statim sunt aperiendæ cum
non

non totæ semper suppurentur. Imponantur potius cataplasmata emollientia, & suppurantia & foramen diu servetur apertum.

§. 14. Si maturari nequeunt imponatur corrosivum, & tunda applicetur unguento Basilico & Terebinth. imbuta, nec non crocus metallorum & butyr. ꝯ momentum.

§. 15. Glandularum tumores omni cura sunt mundificandi bals. ꝯ terebinth., vel anisato, & deinde incarnandi.

§. 16. Scrophulæ prominentes & pendulæ filo aut pilo equino sunt stringendæ, ut marcidæ, & aridæ tandem decidant.

§. 17. Scrophulæ dolorificæ optime mitigantur Empl. ꝯiali.

§. 18. Si Scrophulæ proprio folliculo includantur cultro excindantur cavendo vasa majora sanguinea & nervos.

§. 19. Scrophulas, & Strumas sola imaginatione curari posse testantur historici.

LIBER VI.

De

Ulceribus, fistulis, ossium carie, & ambustione.

§. I.

ULtimo tandem loco etiam *ulcera* consideranda veniunt, tanquam antecedentium consecutaria. Definitur autem quod sit *solutio continui inveterata ut plurimum & saniosa.*

§. 2. *Subiectum* ulcerum sunt partes corporis solidæ molliiores, quarum unitas soluta in ulcere deprehenditur. In specie autem caro musculosa ab illis afficitur, nec non glandulosa, & quævis alia pars pluribus canaliculis & vasibus lymphaticis instructa: unde in inguine, abdomine, ano, utero, scroto, peritonæo, & aliis partibus ulcera reperiuntur frequentius.

§. 3. Magna est ulcerum latitudo, & differunt tam ratione *originis*, quam *materiæ contentæ*, & symptomatum supervenientium.

(1) 2

§. 4.

§. 4. Ulcera ratione originis *primaria* sunt, aut *secundaria*. Ulcera *primaria* per se ex humorum acrimonia hinc inde in corporis partibus oriuntur; *secundaria* autem vulnera sequuntur, abscessus, & tumores non discussos.

§. 5. Ulcera ratione materiae contentae in *ulcus vulgare* & *saniosum* dividuntur. *Ulcus vulgare* omnium facillime sanatur pus album aequale minusque foetens continens. *Ulcus saniosum* dicitur ubi succus serosus affatim effluit.

§. 6. *Ulcus* ratione symptomatum *cariosum* est *depascens*, *cancrosum*, *cacoethicum* & *verminosum*. &c.

§. 7. Ulcera oriuntur a causis externis & internis. Ad causas externas referuntur quaecunque fibrillas membranaceas, & carneas discerpere comminuer, & vulnus infligere possunt.

§. 8. *Causa interna formalis* est, & *materialis*. *Causa* ulcerum proxima & formalis est ruptura vasculorum, & inde factus humorum continentium, & puris effluxus. *Materialem* causam humores acres constituunt vasa continentia rumpentes, viamque sibi ad exitum parantes.

§. 9. *Diagnosis* ulcerum non est difficilis: in specie autem *ulcus vulgare* cognoscitur ex pure albo instar lactis, & crasso ejus cremori simili sine odore & foetore. Ulcera sicca cognoscuntur ex sicca ariditate, non maturabili partis squalore & rugositate asperitate, & duritie qualia *Gangraenam* sequuntur. Ulcerum *phagadenicorum* signa diagnostica sunt sequentia. Deprehenduntur sc. cum *Telephiis*, & *Cheironiis* rebellia, magna, nullis remediis cedentia, oris tumidis & duris praedita, sanam carnem cum suis vasis discindentia, & dolorem conjunctum habentia cum vigiliis. *Ulcus detectum* plures angulos, & profunditates exhibet fibræ, venæ, & arteriæ in conspectum veniunt cum metu *Gangraenæ*, materia effluens ichor foetens est aut serum flavum, & putridum. *Ulcus Scorbaticum* ex signis scorbutico familiaribus innotescit: *Ulcus sordidum* autem sequentia conjuncta habet symptomata. Tu-
mo-

morem enim vel pustulam sequitur, materiam continet tenacem, lutosam & in lateribus ulcerum hærentem.

§. 10. Quod *prognosis* attinet variat illa pro diversitate ulcerum, & in illa formanda ad varias circumstantias est respiciendum. Quo ulcus enim profundius est, eo difficilius curatur nec non in partibus quæ multis humiditatibus scatent. Periculosa sunt ulcera, quæ nervos, venas & tendines corrumpunt. Si pus bonum excernitur spes bona erit concipienda. Pus bonum est quod mediam habet consistentiam, album est, leve, æquale, & minime foetidum: malum contrario modo se habet.

§. 11. Missa contemplatione ulcerum, eorumque causarum indagatione ad *curam* illorum accedimus sequentibus indicationibus peragendam. I. *Removeantur causa externa.* II. *humorum acrimonia mitigetur* & III. *unitas soluta restituatur.*

§. 12. *Prima indicatio* requirit dietam correctam, & emendatam. Convenit itaque hunc in finem *aer* æqualis & temperatus, partesque affectæ ab illius injuriis probe defendantur. *Cibi* sint facilis digestionis & boni succi vitatis acidis, Esis, fumo induratis, & leguminosis; *potus* autem purus convenit, & probe defæcatus. *Motus* superet quietem, & *vigilia* somnum, *animusque* sit *tranquillus* pacatus & ab omnibus motibus gravioribus alienus.

§. 13. *Secundam indicationem* absorbentia implent diaphoretica & lenia diuretica: cujus generis sunt *lap. ☿*, & *diaph. simpl.* & *Stiale corall. rubr. mater perlar.* & tam *nativa* quam &, & *diaphor.* *Dosa*, *succinata*, & *☿* ea sub varia forma adhibenda.

§. 14. Ut *tertia indicationi* satisfiat absorbentia externa mundificantia digestiva & sarcotica in usum vocentur, & si caro satis succrevit linteis carptis siccis foramen impleatur, & cicatrix obducatur.

§. 15. Ulcus vulgare solo unguento basilico calide infuso & emplastro ex illo confecto imposito curatur.

§. 16. Quo ulcera fordidiora sunt eo fortiora requirunt remedia.

§. 17. In ulcerum curatione omnia remedia calide applicanda sunt. Calor enim maxime attenuat succos : unde etiam sacculi reliquis emplastris arena calida repleti imponendi sunt.

§. 18. Si ulcus nimis cavum sit injectiones variæ fiant ex decoct. herbarum traumaticarum Elix. vit. ∇ reg. Hungar. ♀ camph. nec non ☿, & ☿.

§. 19. Curatio ulcerum nihil aliud est quam consolidatio seu occlusio pororum & ruptorum vasorum.

§. 20. Turundæ nec ulceribus nec fistulis sunt imponendæ, conveniunt potius plumaceolæ unguento aureo vel Basilico inunctæ aut ætuosis balsamicis & oleosis imbutæ.

§. 21. Plumaceolis impositis totum membrum ulcere infectum linteis circumvolvatur, & conveniens ligatura adhibeatur.

§. 22. Ulcus quod Gangrænam insequitur ad eundem fere modum curatur unguento Basilico cum gum. elemi, oleo Guajaci, & camph. cum plumaceolis calide ulceri imposito, nec non Empl. stypt., & de ladano. In progressu ulcere ad meliorem statum redeunte absorbentia addi possunt, & in ulcere profundo injectiones. Si ulcus gangrænosum a frigore oritur tunc magis calidiora conveniunt calidius applicanda. Ulcere mundato mitiora succedant balsamus Peruvianus & de Copaiva.

§. 23. Si dolores pertinaces adsunt tunc reliquis remediis camph. adjiciatur nec non opium.

§. 24. Ulcus male succedens in fistulas abit. Est autem fistula *ulcus quod arundinis instar fistulosum est, partem quam occupat penetrans, & corrodens.*

§. 25. *Subiectum* ut ulcerum, ita & fistularum sunt partes corporis solidæ molliores tam carnosæ, quam glandulosæ.

§. 26. Fistulæ late patent, & differunt ratione *formæ subiecti, causæ, symptomatum & materiæ contentæ.*

§. 27. Fistulæ ratione formæ aliæ sunt rectæ flexuosæ, unici
aut

aut multiplicis sinus. Sinus autem breves sunt, aut altius penetrant.

§. 28. Inter fistulas ratione subjecti magna intercedit differentia: quædam enim nobiles partes, aliæ vero ignobiles occupant, aliæ intra musculos desinunt ad nervos, ligamenta, & venas excurrunt suumque nomen inde sortiuntur, & carnosæ, nervosæ, ligamentosæ aut venosæ dicuntur.

§. 29. Fistulæ ratione causarum sunt variæ cum illarum quædam a causis internis, aut externis oriantur, aliæ benignæ sint, malignæ, virulentæ, scorbuticæ &c.

§. 30. Symptomatum respectu fistulæ dolorificæ sunt, aut aliis symptomatibus conjunctæ, vel etiam sine his existunt: & denique ratione materiæ effluentis curatu faciles sunt, aut difficiles, vel etiam omnino curari nequeunt.

§. 31. Eadem, quæ ulcerum est fistularum causa: causæ remotæ autem possunt esse variæ, ad quatuor capita tamen revocandæ: oriuntur siquidem fistulæ a vulneribus aut puncturis, a tumoribus aut abscessibus, ab ulceribus inveteratis nec non a carie & corruptione ossium.

§. 32. Quod *Diagnosin* fistularum attinet differunt illæ ab ulceribus profunditate, angustia & diuturnitate. Fistulæ enim profundum, & fistulosum habent foramen extrinsecus angustius latius intrinsecus cum callosis & duris labris. Sitne fistula simplex an in plures sinus diducta ex majore vel minore puris copia colligi potest. Breve aut altius penetrantem, flexuosam aut rectam stylus prodit intrusus, aut ejus loco candela cerea substituta. Si enim fistula in carne hæret, stylo molle occurrit, pus exit album æquale, & copiosum. Fistula ad nervum pertingens in profunditatis exploratione dolorifica est, pus crassum oleo haud dissimile exspuit, motumque partis lædit; vasa sanguinea afficiens ex sanguine deprehenditur cum pure exeunte, ex venis quidem crassiore sed ex arteriis pellucido magis & cum saltu & quadam titillatione. Fistula ad os excurrens dignoscitur si durum aliquid & renitens æquale stylo oc-

occurrit, in carie autem conjuncta inæquale, & pus foetens excernitur.

§. 33. *Signa fistularum prognostica* malum nobis indicant curatu difficile, aut plane incurabile. Recentes intra carnem non adeo profunde sitæ in corpore juvenili robusto & sano cum labiis mollibus & mucosis faciliorem curationem admittunt; difficiliorrem autem inveteratæ profundæ & recta ad interiora tendentes. Fistulæ non bene curatæ facile redeunt.

§. 34. Et hæc de fistularum theoria sufficiant. Ordinis ratio postulat ut pauca etiam de illarum *cura* adjiciamus. Ut hæc rite peragatur sequentes indicationes memori mente semper teneantur ut nempe I. *causa externa removeantur*. II. *Humorum circulantium acrimonia, & alia vitia tollantur* III. *autem unitas soluta tollatur, & restituatur*.

§. 35. *Primam indicationem* obtinemus diætam legitimam imperando ne causa nova quotidie suppeditata frustraneus labor & irritus suscipiatur. Aer ergo eligatur purus & temperatus: corpusque ab omnibus aeris externi injuriis probe muniatur. Post aerem *ciborum* habenda erit ratio, in quorum usu acria vitentur & acida dulcia & fermentescibilia alimenta, nec non *potus* variis impuritatibus & partibus heterogeneis inquinatus. *Somnus* sit largior, *vigilie* vero vitentur, ut & lucubrationes modum excedentes. *Motus & quies* alternis vicibus ita instituantur, ut corpus motu defatigatum quiete refici possit: neque ullus in horum usu contingat excessus aut defectus. *Excreta & retenta* ad leges naturæ ordinarias instituantur, mensium fluxus aut hæmorrhoidum suppressus revocetur, insensibilis transpiratio & urinæ fluxus omni cura promoveatur. *Animi pathemata* rationis jugo subjiciantur nimiusque Veneris usus vitetur.

§. 36. *Secunda indicatio* absorbentia requirit, diaphoretica blanda diuretica Osa, succinata nec non acidulas ipsas.

§. 37. *Tertie indicationi* topica satisfaciunt & scalpellus. Hinc labiorum callositas auferenda erit sinus syringotomo excindendus, & ulcus postea more solito tractandum.

§. 37.

§. 37. In omnibus fistulis sinns denudandus venit, & ductus totus syringotomo ab orificio usque ad extremum fundum incidendus.

§. 38. Fistula aperta ulceri specilla imponantur & plumaceola quæ labia solutæ unitatis distendunt & coalitionem impediunt, & callositas deinde tollenda venit medicamentis, ferro aut igne.

§. 39. Callo oblato ulcus mundetur decoctis vulnerariis, digestivis, & sarcoticis cicatrix obducatur.

§. 40. Antequam ad ferrum & ignem accedamus alia prius tendanda sunt remedia callum absumentia.

§. 41. Ignis ubi adhibendus applicetur prius terebinthina cum plumaceolo, & deinde ferrum candens quantum æger ferre potest.

§. 42. Sectio ubi ob venarum, & nervorum ramos majores tuto institui nequit aliis etiam medicamentis frustra adhibitis ad ¶ eatur, cum ¶ dulc. conjungendam.

§. 43. Ubi plures, & anfractuosi sinus sunt, ibi convenit sequens v. g.

℞. Ungt. Egypt. ʒss.

Aloes. ʒss.

¶ dulc. ʒj.

coquatur ad legitimam consistentiam pro turundis formandis.

§. 44. Si ossis caries conjuncta sit prius illa curanda remediis convenientibus.

§. 45. Quod ulcus est in carne illud caries in osse dicitur, & describitur quod sit *corrosio ossium a succis acribus, & corrosivis proveniens.*

§. 46. *Subiectum* hujus affectus partes corporis duriores seu ossa constituunt hinc inde in corpore occurrentia.

§. 47. *Causa cariei proxima formalis* est fibrarum ossæarum & tendinosarum corrosio: *causa proxima materialis* autem in humoribus acribus & corrosivis ad ossa delatis, & subsistentibus consistit.

§. 48. *Causa remota* hujus affectus internæ aut externæ sunt. Ad illas humores acres & rodentes pertinent, nec non tumores inde orti, lues &c. ad has autem vulnus pertinet, fractura atque fissura ossium &c.

§. 49. *Diagnos* cariei ex sequentibus habetur signis. 1. cognoscitur ex autopsia, 2. ex materia promanante quæ tenuis est, oleaginosa, flava & gravaolens. 3. Si juxta Hippocratem exulceratio vetustior. 4. Si ejus coalescentia difficilior eaque facta iterum rumpitur. 5. Si caro circumstans spongiosa flavida, pallida & livida observatur. 6. Si supra turundas aut emplastra macula nigricans apparet & 7. specillo immisso asperitas deprehenditur.

§. 50. Quoad cariei prognosin illa difficillime curatur, & si ulcera illam produxerint tunc res est periculosa. Difficilius curatur circa juncturas & capita ossium. Caries quæ luem &eam sequitur difficillime curatur ægrotos ad mortem usque comitans.

§. 51. Visis illis quæ ad theoriam hujus affectus pertinere videbantur, nunc restat ut paucis etiam curam perlustremus: quæ ut rite instituatur sequentes observentur indicationes I. removeantur cause externæ II. humorum circulantium motus & intemperies corrigatur III. ossa corrupta separentur, & exulceratio curetur.

§. 52. Ut primæ indicationi satisfiat ante omnia in id incumbendum erit, ut diæta rite instituatur. Eligatur proinde aer temperatus & vitetur frigidus omni modo. *Victus* sit tenuis & boni succi, potus sit calidus, & infus. Theæ Veronicæ &c. convenit nec non cerevisia pura, vinumque bonæ notæ. *Motus* porro sit moderatus, & quies cordi habeatur. In somno & vigiliis aurea servetur mediocritas, alvus vesica & pori suo rite fungantur munere. *Animi pathemata* absint graviora, ejusque tranquillitas omni cura & diligentia servetur.

§. 53. *Secundam indicationem* obtinemus absorbentia, diaphoretica, & diuretica sæpe hætenus laudata cum judicio adhibendo.

§. 54. *Tertiam indicationem* topica implent ignis, ferrum, & alia

& alia remedia v. g. ꝑ. Guajac., cochl., ☉ * nec non Myrrh. camph. & alia.

§. 55. Cura cariei variat pro diversitate causarum illam producentium.

§. 56. Si ad ossa pervenire non possumus per incisionem via paretur, os cariosum uratur, vel aliis remediis caries auferatur.

§. 57. Si patiens ferrum aut Δ em abhorret corrosiva adhibeantur, eschera absumatur usque dum os nudatum conspicitur, deinde ossi nudato sequens imponatur remedium.

R. ♀ Myrrh.

Aloes aa. ʒj.

Elix. vit. Matthiol. ʒjss.

Mell. ros. ʒj.

camph. ʒss.

§. 58. Ubi os cranii ab aere corruptum est Elixir vitæ calide imponatur plumaceola illa imbuta sæpius de die.

§. 59. Ossium corruptionem in vulneribus, & ulceribus ♀ ir. flor. tuetur, & præservat. Conducit etiam Tr. Euphorbii cum R.

§. 60. Si lues fœa vel Scorbutus cariem comitatur his morbis curatis, caries facile cedit.

§. 61. Agmen inter morbos externos ambustio claudit, quæ nihil aliud est nisi soluta unitas in partibus solidis a materia comburente excitata cuticulam, cutim, musculos, venas, arterias, nervos, ac tendines ledens.

§. 62. Subiectum ambustionis sunt partes corporis solidæ molliores cuticula, cutis, nec non partes subiectæ, muscoli, venæ, arteriæ nervi ac tendines: unde etiam tres ambustionis gradus commodè possunt constitui: quorum primus est si cuticula tantum aduritur, in secundo cutis in vesicam tollitur, & in tertio caro, & vasa subiecta afficiuntur.

§. 63. Causæ ambustionis remotæ sunt quævis ardentia: quorum quædam gravius, alia vero levius suum exerunt effectum. Ve-

hementer comburant h, 4, ♂ ♀ tormentarius Δ fulminaris: mitius autem o vernix, pix cera, & adhuc lenius stramen, linum & ▽.

§. 64. *Causa ambustionis proxima* est ruptio fibrillarum a motu particularum Δ earum celerrimo producta, tubulorumque inde facta obstructio.

§. 65. *Diagnos* ambustionis non est difficilis cuticulam saltem combustam ardor & dolor in parte affecta testantur, cuticula abscedit, & vesiculæ excitantur, in quibus ▽ limpidæ continentur. Si cutis aduritur vesica quidem statim tollitur, sed nulla crusta relinquitur. Carne subjecta adusta cutis nigra evadit, sensum amittit, & crusta seu eschara deposita ulcus satis profundum remanet.

§. 66. Quod *prognos*in attinet notandum erit ambustionem profundam turpes cicatrices relinquere, & ad avsa majora penetrantem Gangrænam producere. Ad intestina penetrans ambustio incurabilis est, & in inguine valde periculosa. Pars pilosa glabra manet, nec ullus in illa regeneratur pilus.

§. 67. *Cura* ambustionis sequentibus absolvitur indicationibus, ut I. *removeantur causa externa* II. *empyreuma conceptum evacuetur* & III. *partes laceratae consolidentur.*

§. 68. *Prima indicatio* dietam exigit convenientem. Ut illa rite instituat^{ur} aer eligendus erit purus, & temperatus, frigorisque prohibenda admissio. *Alimenta* in usum veniant succum laudabilem præbentia, potusque vitetur sæculentus, partibusque heterogeneis inquinatus. *Quies* porro concedatur corpori, & *somnus*, omniaque exulent *animi pathemata* graviora, modumque excedentia.

§. 69. *Secundam indicationem* obtinemus Δ i partem læsam admovendo, aquam calidam atramentum, capas cum E in mortario contusas, aut fæces adhibendo.

§. 70. Ut *tertia indicatio* obtineatur pustulæ elevatæ tertio die aperiantur & unguentum conveniens aut ceratum sequens adhibeatur v. g.

℞. Ceruss.

pulp. rad. consol. maj. aa. ℥j.

lytharg.

lap. calam.

min.

℞. oliv.

cer. aa. 3vj.

oleo & ceræ liquefactæ addantur pulveres, & semirefrigeratis pulpa adjiciatur ex radicibus in orbiculos suis, in ∇ com. coctis & per lintem trajectis parata. Eschera si adfuerit, separatio ejus procuretur, aut si hoc non succedit incisio ad partem sanam usque instituatur, & uleus illa separata more solito tractetur.

§. 71. Ubi cuticula tantum affecta est $\odot$ $\square$ per deliquium convenit poros cuticulæ & cutis aperiens, affectumque tollens.

§. 72. Cæpæ cum melle contusæ, & partibus ambustis in principio impositæ usum habent egregium.

§. 73. Gangræna si adest, aut conjungitur remediis tollitur convenientibus.

§. 74. In palpebris, labiis, & digitis manus aut pedis affectis linteam nudum, aut lamina plumbea inter partem unam aut alteram ponantur.

§. 75. Tenera pars ubi læsa est abstinendum a cæpis, Θ e, & acribus.

OBSERVATIONUM ET CURATIONUM CHIRURGICARUM

DECADES QUINQUE.

INDEX OBSERVATIONUM

DECAS PRIMA.

I. De fractura cruris cum vulnere.

II. De vulnere capitis composito.

(m) 3

III. De

- III. De luxatione tali cum vulnere.
- IV. De capitis contusione.
- V. De Erysipelate brachium dextrum occupante.
- VI. De Phlegmone mammam sinistram occupante.
- VII. De abscessu mammillæ sinistræ.
- IIIX. De colli distorsione.
- IX. De fractura tibiæ in utroque latere.
- X. De fracturæ tibiæ perperam sanatæ restitutione.

DECAS SECUNDA.

- I. De Gangræna & Sphacelo ex frigore.
- II. De ambustione per pulverem pyrium.
- III. De nervo vulnerato.
- IV. De fractura humeri simplici.
- V. De vulnere capitis per accidens lethali.
- VI. De vulnere capitis simplici.
- VII. De furunculo.
- IIIX. De tumore pedum œdematoso & scabie.
- IX. De paronychia.
- X. De contusione brachii.

DECAS TERTIA.

- I. De aspera arteria vulnerata.
- II. De gulæ vulnere.
- III. De vulnere thoracem penetrante.
- IV. De nervo & tendine vulnerato.
- V. De artuum contractura.
- VI. De humeri luxatione.

VII. De

- VII. De contusione cranii composita.
- IIIX. De tophis ex lue Venerea.
- IX. De ulcere calcaneum occupante.
- X. De carie tibiae.

DECAS QUARTA.

- I. De thoracis vulnere per se lethali.
- II. De Odontalgia.
- III. De vulnere abdomen penetrante.
- IV. De fungo cerebri.
- V. De Parotide.
- VI. De oculo vulnerato.
- VII. De sarcomate nasi.
- IIIX. De tonsillarum tumore.
- IX. De Bronchocele.
- X. De Erysipelate cruris.

DECAS QUINTA.

- I. De vulnere abdominis lethali.
- II. De testium inflammatione.
- III. De Bubone Venereo.
- IV. De capitis vulnere per se lethali.
- V. De ulcere cum carie maxillae.
- VI. De Steomate femoris sinistri.
- VII. De Phymosi & paraphymosi.
- IIIX. De Parulide.
- IX. De vulnere vesicae.
- X. De Herpete miliari.

PROOEMIUM.

IN morbis externis explicandis hactenus occupati fuimus opus-
que cum Deo susceptum sub illius auspiciis etiam ad finem per-
duximus. Sed ne nobis occurratur a quibusdam dicentibus theo-
riam nostram esse inanem, & cum praxi non convenire observatio-
num chirurgicarum decades quinque adjicimus, illisque praxeos
clinicæ chirurgicæ exemplaris nomen imponimus. Et cum varie-
tas delectet certum in illis proponendis ordinem non servabimus:
Proferemus autem natas utplurimum ex propria praxi: quasdam
ab aliis auctoribus mutabimus, & ad mentem nostram accommo-
dabimus: quod nemo vestrum in malam partem interpretabitur.
Faxit autem D. T. O. M. ut hæc omnia vergant in nominis sui glo-
riam & auditorum emolumentum.

OBSERVATIONUM CHIRURGICARUM

DECAS PRIMA.

OBSERVATIO PRIMA.

De

Fractura cruris cum vulnere.

PUella quædam XVI. annorum cum sodalibus ludens, & de
scala in terram desiliens cum impetu in terram ex improviso de-
cidit pede sinistro strepitum edente: cum surgere non posset
reliquiæ occurrunt illam levaturæ. Hoc facto lypothimiis corri-
pitur, nec pede sinistro potest incedere. Mater accersita pedem in-
spicit sanguinem fundentem, osque diffractum per tibiale exertum.
Domum itaque semianimis deportatur, in lectum reponitur, me-
dicusque & chirurgus accersuntur. Pede sinistro tibiali denuda-
to una cum chirurgo medicus læsionem exacte explorat, nullisque
fragmentis observatis animum ad auxilium ferendum appellit. Hunc
in finem pili abraduntur, omnibusque ad deligationem paratis viri
duo ex vicinia advocati pedem circa genu & tertius circa malleo-
lum

lum comprehendunt, pedemque ad ductum lineæ rectæ strenue extendunt. Chirurgus partem tibiæ superiorem leviter saltim prominentem per muscoli hiatum in sedem pristinam restituit, & cum inferiore coaptat. Pes in novo hoc situ firmiter detentus ~ matricali inungitur, & emplastrum catagmaticum foramine ad vulnus tractandum in illo relicto imponitur: quod etiam cum spleniis, & fasciis fit mixtura calida ex vino & aceto facta imbutis. Tota deligatio firmatur ferulis: quarum una e plumbo facta foramen satis magnum ostendit ad vulnus inspiciendum. Sanguine blande ex vulnere expresso, ac absterfo, ipsiusque ulteriore effluxu crepitu lupi impedito unguentum digestivum cum linteis carptis applicatur, emplastrumque stypticum Crollii imponitur: quo facto pedis partes ad inflammationem, & tumorem avertendum linteis sequenti decocto imbutis foventur.

*Rx. Hb. absinth.
scord.
artemis.
alchimill.
orig. ☉
fl. chamom. aa. m. j.*

Incis. & contus. coqu. in s. q. $\nabla \Psi$, & sub finem addatur bolus vulgaris, ac pes in capsula lignea pulvinaribus molliusculis substratis blande collocatur.

Interne medicus sequentia præscribit medicamenta

*Rx. Tr. Bez. Mich. 3jß.
M. S.*

*EE. traum. aa. 3j.
anod. 3j.*

M. d. ad vitrum.

S.

Resolvirende Wund-Essenz darvon alle Morgen 30. Tropfen in warm Bier zu nehmen. Nec non sequentem pulverem

(n)

Rx. lap.

℞. *lap. ☉ pp.*

‡ *diaph. aa. 3ß.*

‡ *nat. rit. pp. ʒj.*

Theriac. celest. gr. ʒij.

M. f. pulv. div. in 4. partes æquales.

S.

Stärck und Ruhe-Pulver darvon alle Abend umb 9. Uhr eins in warmer Brühe zu nehmen.

Die secundo, & tertio ægrota bene se habuit, nocte somno indulgens, cum appetitu vigente & doloribus tolerabilibus. Die secunda ligatura una, tertia autem duabus vicibus solvitur ad vulnus inspicendum, & quarta sequentes species traumaticæ præscribuntur

℞. *Rad. chin.*

scrophul.

diptamn. aa 3ij.

Hb. Agrimon.

Veron.

sanicul. aa. m. j.

fl. Hyper.

ros. rubr. aa. p. j.

lign. fraxin.

cort. citr. aa 3ij.

cinnamom. acut. 3j.

passul. min. 3ß.

Incis. & contus. d. ad chartam.

S.

Wund Species wie Thee zu gebrauchen.

Diebus-IV. sequentibus satis commode degit & quæritur saltem de doloribus, & puncturis per intervalla ad calcaneum plantamque pedis excurrentibus. Ad hanc molestiam tollendam ligatura hætenus firmior relaxatur, partesque cum $\sqrt{\text{camphor.}}$ foventur.

ventur. Diebus sequentibus appetitus ob motum corporis dene-
gatum facillat, & sequentibus restauratur remediis v. g.

℞. *EE. cinnamom.*

cort. citr.

℞ *Mastich. compos. aa. 3jß.*

Elix. propr. 3j.

S.

Magen-Essenz, darvon Morgens und Mittags 30. Tropf-
fen in warmer Brühe zu nehmen.

Tribus septimanis hoc modo peractis pedem diffractum pro-
prio nisu levare nititur ægrota, vulnus rite se habet & carne inci-
pit repleri, hinc hætenus laudata continuantur, cavitas vulneris car-
ne penitus repletur, & ad firmitatem pedis cognoscendam in hy-
pocausto incedit, hincque ferulis ablatis mane, & vesperi ad fi-
bras nerveas & carneas roborandas pes sequenti fovetur decocto

℞. *Hb. salv.*

rorismar.

puleg.

chamad. r.

pol. mont. aa. m. j.

fl. spic.

lavend. aa. p. j.

Incis. coqu. in s. q. vini & pes calide hoc decocto foveatur.
Hoc facto medicus & chirurgus in sexto hebdomate ægrotam de-
ferunt, quæ tam bene incedere discit, ac si pes antea non fuisset
diffractus.

OBSERVATIO SECUNDA.

De

Vulnere capitis composito.

STudiosus quidam XXIV. annorum vinum cum commilitoni-
bus ad mediam usque noctem bibit, & inde cum clamore, &
gaudio domum rediens in alios incidit inebriatos cum quibus a ver-

bis ad verbera venit; sed infelici cum successu cum in latere dextro vulnus ejus capiti gladio cæsum infligitur ut in plateam corruat, & semianimis in lectum feratur. Chirurgus accersitus non solum cranium scissum sed particulam etiam ab illo sublatam membranasque cerebrum involventes laceratas deprehendit: qua re perterritus solus curam suscipere detrectat & medicum simul in auxilium jubet vocare. Hic accedens hæmorrhagiam videt insignem, ægrumque ebrium deprehendit vomitu, & vertigine laborantem.

RESOLUTIO.

§. 1. Hic adesse *vulnus capitis compositum* cuivis in oculos incurrit. Compositum autem illud dicitur cum illi fractura jungatur, & partis solidæ particula ablata sit. Præsentiam hujus affectus declarant, *antecedentia* ebrietas hancque insequens altercatio, *conflictus* &c. 2. *essentialiter inharrentia* continuïtas cuticulæ, pericranii, cranii, & membranarum cerebrum involventium sublata. Et 3. *consequentia* hæmorrhagia, vomitus & vertigo: quæ omnia in vulnere capitis composito familiariter accidere solent.

§. 2. *Subjectum* hujus morbi sunt partes capitis continentes & contentæ. Ad illas cuticula pertinet, pericranium, periostrium, & cranium ipsum: ad has autem membranæ referuntur cerebrum obvolventes.

§. 3. *Causa proxima* hujus mali est continuïtas harum partium soluta: *remotam* autem ietus constituit gladio cæsum illatus.

§. 4. *Prognosis* tristis est instituenda cum capitis, & cerebri percussiones disparis plane eventus deprehendantur; sed cum vulnus cæsum sit inflatum, & satis amplum spes salutis adhuc est facienda.

§. 5. In cura hujus vulneris sequentes indicationes probe erunt attendendæ ut I. *cause externæ removeantur*. II. *soluta continuïtas tollatur* & III. *symptomatum supervenientium ratio habeatur*.

§. 6. *Primam indicationem* diæta legitima implet: qua neglecta reliqua remedia frustra adhibentur. Ad hoc impetrandum

aer eligatur purus, & temperatus, ad calorem magis inclinans. Hinc in vulneris relegatione vas carbonibus ignitis impletum adhibeatur ad aeris frigus infringendum, illudque simul arceatur lintheaminibus calefactis. Vicius porro adhibeatur tenuis, & bonum succum præbens, potusque sit purus, & probe defæcatus. Somnus quovis modo conveniente promoveatur: & in quiete restituenda omnis opera ponatur. Animi affectus sint moderati, arceatur ira, & Bachus. Excreta & retenta mediocritatem non excedant; & cum æger ebrius sit, & ira adhuc candeat sanguinis fluxus non statim tollatur, sed V. S. simul instituatur moderata, & clyisma ex emollientibus & leniter stimulantibus paratum adhibeatur.

§. 8. Ad secundam indicationem obtinendam locus affectus ante omnia deradatur ne crines vulnere illabentes consolidationem impendant: quo facto in conditionem vulneris inquiretur per specillum obtusum, aut candelam ceream, & si non apertum satis videretur aperiendum esset ut per ampliatum vulnus ad interiora ejus introspecti possit. Porro fragmentis si adsunt extractis syrupus vel mel rosarum vulnere instilletur vel balsamus peruvianus solus, aut cum Myrrha, Aloe & camphora mixtus, vel etiam Essentia succini. Tandem vulnere pulvis Myrrhæ & Aloes inspergatur, Empl. de betonica inponatur cum cataplasmate sequente. v. g.

℞. Hb. beton.

scord.

rut.

absinth. aa. m. j.

fl. chamom.

spic.

lavend. aa. p. j.

far. sem. lin.

fabar. aa. ʒj.

Incis. contus. coqu. in s. q. vini & applicentur calide; tandemque his omnibus sudarium concinne applicatum superimponatur. Hæc singulis diebus ita repetantur donec nulla fragmenta aut alia

symptomata amplius deprehendantur: quibus observatis lintea carpta balsamo copaivæ imbuta, & labiis sequens imponatur digestivum

℞. *Terebinth. com.*

mell. rosat. aa. 3ß.

Myrrh.

Aloes aa. 3ß.

M. f. l. a. unguent.

carne ubi vulnus fere repletum est cicatrix linteis carptis inducatur.

§. 8. *Tertia indicatio* symptomatum rationem habendam esse innuit: quorum potissima sunt sanguinis stagnatio, vertigo, & vomitus. Ad sanguinem stagnantem resolvendum cephalica adhibeantur, & nervina tam volatilia, quam magis fixa. v. g.

℞. *Apopl. 3ß.*

Θ 3ij.*

℞. Ω lavend. 3ß.

S.

Sonderlicher Haupt-Spiritus des Tags 3. mahl jedesmahl 20. bis 25. Tropfen in warm Bier zu nehmen.

Ex fixioribus sequentem commendamus pulverem

℞. *♀ epilept. March. 3j.*

specif. ceph.

⊖ depur. aa. 3ß.

camph. 3ß.

M. f. pulv. div. in vi. part. æqual.

S.

Haupt Pulver darvon alle Mittag eins in warmer Brühe zu nehmen.

Ad vomitum tollendum syrupus granatorum acidus adhibeatur: & vertigini sacculi ex emollientibus cephalicis & nervinis parati imponantur.

℞. *Rad. lil. abl.*

paon. aa. 3j.

Hb. beton.

Ve.

*Veron.**Agrim. aa. m. j.**fl. samb.**chamom.**lavend. aa. p. j.**Incis. & contus. f. cucuph. no. ij.**S.*

Häubgen, in warmen Wein zu duncken, und eines umb das andere warm überzulegen.

OBSERVATIO TERTIA.

*De**Luxatione tali cum vulnere.*

ANcilla quædam XXII. annorum corbem in capite portans per scalam ascensura impetuosius in terram decidit ut os tibiæ in talo sinistri cruris ad iv. digitos transversos per carnem, & cutim laceratam promineret cum dolore intensissimo. Semianimis ergo in lectum deportatur, medicusque & chirurgus advocantur qui accedentes tibiam e sede sua remotam $\sqrt{\text{V}}$ camphorato tepido abluunt, & facta sufficiente extensione in locum suum repellunt. Porro sanguinem blande e vulnere exprimunt, abstergunt, illiusque ulteriorem effluxum crepitu lupi impediunt. Hoc facto sequens digestivum linteis carptis applicant

*℞ Terebinth. Venet. 3ij.**vitell. ov. no. j.**Aloes**Myrrh. aa. 3j.**f. l. a. unguentum.*

Emplastrum opodeldoch. denique superimponitur, & ligatura solita adhibita pes in lectum reponitur.

Die sequente vulnus inspicitur pus fundere incipiens, ægra dolorem sentit intensissimum cum febre, deliriis, vigiliis & terrore in somno

somno ut talus inde distortus quotidie iterum esset reponendus.
His symptomatibus sequens opponitur potiuncula v. g.

℞. ▽ fl. samb.
 til.
 card. ben. aa. ʒiβ.
 succ. citr. rec. express. ʒj.
 & diaph.
 corall. pp.
 lap. ☉. pp. aa. ʒj.
 Theriac. caelest. gr. iij.
 syr. papav. errat. ʒβ.
 S.

Sonderl. Træncklein darvon alle 4. Stunden etl. Löffel voll
zuvor wohl umbgerittelt zu nehmen.

Adversus deliria & vigilias sequens pulvis præscribitur

℞. lap. ☉. pp.
 ☉ depur. aa. ʒj.
 camph.
 & nat. pp. aa. ʒβ.

M. f. pulv. div. in vi. part. æqual.

S.

Ruhe-Pulver darvon alle Abend eins in warmer Brühe zu
nehmen.

Singulis diebus sequentibus vulnus bis in die inspicitur ob pu-
ris copiam & symptomata sensim remittentia, sequuntur fragmenta
ossis a natura separata, & pure evacuato carnis proventus balsamo
peruviano promovetur, tandemque linteis carptis cicatrix inducitur.

OBSERVATIO QUARTA.

De

Capitis contusione.

JUvenis quidam XVI. annorum semper per trochleam descensu-
rus defiliit, & decidit tandem impetuosius in terram capite lapi-
dem

dem quatiens subjectum. A domesticis elevatus in lectum depor-
tatur & medicus advocatur cognatus. Hic accedens, & caput un-
dique tangens & contemplans sanguinem in latere dextro depre-
hendit extravasatum, & æger sensim ad se rediens quæritur de do-
lore lateris ejusdem insigni. Medicus itaque judicans simplicem
capitis adesse contusionem chirurgum jubet advocare, pilos in par-
te affecta deradere & venam in brachio lateris dextri secare. Hoc
facto chirurgum linteis complicatis sequens Epithema calide jubet
applicare parti affectæ v. g.

℞. ∇ Ψ 3ij.

℞. vin. camph.

matric. aa. 3j.

Θ h 3j.

& fotum ex sequentibus nervinis & cephalicis paratum & in vino
coctum superimponere v. g.

℞. Rad. lil. alb.

Aristol. rot. aa. 3j.

Hb. origan.

beton.

salv.

major.

rorismar. aa. m. j.

fl. samb.

chamom.

lavend. aa. p. j.

sem. cumin.

Croc. aa. 3ß.

Concis. contus. d. ad chart.

S.

Haupt-Species in Wein zu kochen und warm überzuschlagen.

Ipsc medicus sequentem interne propinat potiunculam v. g.

℞. ∇ fl. samb.

til.

(o)

ceras.

ceras. nigr. aa. 3i℥.

lap. 6 pp.

† diaph aa. 3i℥.

M. S. 3j.

succ. citr. rec. express.

syr. papav. errat. aa. 3℥.

S.

Resolvirendes Träncklein darvon alle 4. Stunden etl. Löffel voll zuvor wohl umbgerittelt zu geben.

Die II. III. & IV. satis commodè dēgit patiens, hisque remediis diligenter adhibitis tumor, calor & dolor in parte affecta sensim remittunt. Hinc ad reliquias tollendas sequens Epithema & pulvis adhibetur: quo consumto æger penitus fuit restitutus.

Rx. Bals. peruv. 3ij.

vitell. ov. no. j.

℥ 3ij.

M. f. Epithema.

S.

Eufferl. Umschlag des Tages etl. mahl mit gedoppeltem Tüchlein warm überzuschlagen.

nec non sequens pulvis v. g.

Rx. ♀ antepilept. March.

⊙ depur. aa. 3j.

camph.

† nat. pp, aa. 3℥.

M. f. pulv. div. in v. part. æqu.

S.

Stillende Pulver darvon Morgens und Abends bey schlaffen gehen eins in warmer Brühe zu nehmen.

OBSERVATIO QUINTA.

De

Erysipelate brachium dextrum occupante.

Vir

Vir quidam XXIV. annorum temperamenti sanguineo-chole-
rici tempore autumnali per aliquot dies ligna colligens & ve-
speri domum rediens horrorem sentit, & calorem totum corpus
percurrentem, rubor sequitur totum fere brachium dextrum occu-
pans cum calore, & dolore acicularum instar pungente. Caput
præterea dolet, & brachium sensim intumescit cum cordis quadam
anxietate. Tumor digito pressus cedit, colorque rubicundus in
album mutatur priori statim iterum succedente: unde majora me-
tuens malamedicum jubet advocare, qui sequentia præscribit medi-
camenta.

℞. ▽ fl. samb.

card. bened. aa. ʒj.

rob. samb. ʒij.

℥ ejusdem ʒj.

‡ diaph. ʒß.

M. d. ad vitrum.

S.

Schvitz-Träncklein auf zweymal zuvor vvohl umbgerittelt
zu nehmen.

Medicus postero die rediens pulsum deprehendit æqualem
cum quadam cephalalgia & cardialgia remissione, & sequentem
præscribit pulverem v. g.

℞. lap. ʒ pp.

‡ diaph.

⊙ depur. aa. ʒj.

‡ nat. pp.

camph. aa. ʒß.

M. f. pulv. d. ad scat.

S.

Stillendes Pulver, darvon Morgens und Mittags eine gute
Messerspitze voll in vvarmer Brühe zu nehmen.

Ad tumorem discutiendum sequens adhibetur Epithema v.g.

℞. ▽ ♀

fl. samb.

matricul.

℥ campb.

d. ad vitr.

S.

Zertheilender Umbschlag mit doppelten Tüchlein vvarm überzuschlagen, und vwann sie trocken vvorden zu vviederholen.

Tertio & ivto die medicus rediens sentit remittere tumorem & ruborem brachii, & remedia hactenus adhibita continuantur.

Quinto die ægrotum visitans medicus tumorem videt penitus discussum, & cuticulam squamatim separatam.

OBSERVATIO SEXTA.

De

Phlegmone mammam sinistram occupante.

Matrona quædam lactans infantem corpus solito magis exercet, illudque calefactum subito refrigerat. Circa vesperam horrorem sentit, & calorem totum corpus percurrentem, ut lectum petere cogatur. Noctu ingentem dolorem & calorem percipit sinistram mammam occupantem ut etiam infanti lac ex illa præbere nequeat. Mane de lecto surgens mammam duram videt, & rubram, doloremque & calorem in illa sentit ingentem. Maritus de salute uxoris sollicitus medicum jubet accersiri, qui accedens sequentia præscribit remedia v.g.

℞. ▽ fl. samb.

scabios.

card. ben. aa. ʒij.

lap. ʒ pp.

matr. perl. pp. aa. ʒiʒ.

M. S. ʒj.

succ.

succ. citr. rec. express.
syr. acetos. citr. aa. ʒss.
d. ad fictile.

S.

Schvitz - Træncklein darvon alle 4. Stunden etl. loeffel voll zuvor vvohl umbgerittelt zu nehmen. Simulque jubet ut puerum lactare pergat: quod illa ob summos cruciatus facere detrectat.

Medicus postero die rediens tumorem duriores deprehendit, & ægrota de cardialgia spirandique difficultate conqueritur. Hinc ad tumorem discutiendum sequens parare jubet Epithema, illudque linteis calide imponere. v.g.

℞. ▽ fl. samb.
℞ ejusd.
℥ crocat. aa. ʒiij.
Myrrh. ʒj.
camph. ʒss.
*℞ ⊖ * succin. ʒj.*
⊖ h ʒss.
M. d. ad vitr.

S.

Zertheilender Umbschlag mit doppelten Tüchlein vvarm aufzulegen, und vvann solche drucken vvorden vviederum von frischem anzufeuchten. Simulque facculum adhibere farina secalina calida repletum.

Interne sequentem exhibet pulverem.

℞. lap. ʒ pp.
matr. perl. pp.
⊖ depur. aa. ʒss.
⊖ nat. pp. ʒss.
camph. ʒss.

M. f. pulv. div. in vi. part. æqual.

(o) 3

S. Zer-

S.

Zertheilende Pulver darvon Morgens und Abends eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Hæc omnia autem incassum adhibentur & malum in deterius ruit.

OBSERVATIO SEPTIMA.

De

Abscessu mamilla sinistra.

Quamvis, ut in præcedente observatione diximus, omnia fuerint adhibita, quæ plurimum valere solent ad tumores dissipandos: nihilominus tamen omnia incassum fuerunt adhibita; sed malum factum est deterius, calor siquidem, & dolor augentur, qui etiam in pulsantem mutatur. Hinc durus tumor, rubens, ac dolorificus in superiore mamillæ parte deprehenditur. Huic tumori imponitur Empl. Stypt. Paracelsi, unde tumor brevi suppuratus, & sponte ruptus est, multumque puris laudabilis effluxit. Aperturæ sequens imponitur remedium, ex sequentibus constans ingredientibus v. g.

℞. *Axung. ovis**Gum. elemi**Terebinth. Venet. aa. ʒij.**℞. Hyper. ʒjss.**cer. ʒij.**santal. rubr. ʒj.*

Omnia ad ignem liquefiant, percolentur, & in balsamum redigantur. Imponitur præterea Empl. modo dictum, simulque facculus calidus farina secalina impletus ad reliquam duritiem tollendam, atque ita hic tumor paucorum dierum intervallo sanatus est.

OB-

OBSERVATIO OCTAVA.

De

Colli distortionē.

INfanti trium annorum collum in latus sinistrum ita distorquetur ut caput ad scapulas fere emineat, nec retropelli possit. Medicus, & chirurgus advocati tendinem musculi mastoidei contractum deprehendunt, & ad hoc malum tollendum sequens linimentum sæpius calide adhibendum præscribunt. v. g.

℞. *Ungt. dialth.* ʒj.℞. *infus. lil. alb.**Hyper. aa.* ʒij.℞. *lamb. Estr.**pingu. castor. aa.* ʒj.

M. f. linimentum.

S.

Ervweichende Salbe den schadhafften Orth cæffters vvarm damit zu bestreichen und folgendes Pflaster aufzulegen.

℞. *Empl. diachyl. simpl.* ʒij.℞. *saliv. extinct.* ʒss.℞. *Amygd. d. q. s.*

M. f. l. a. Empl.

S.

Pflaster über den Schaden zu legen. Quotidie præterea caput infantis cum corpore aliquoties attollatur, & collare ex cotone confectum adhibeatur ad caput blanda vi sensim attollendum.

Interne simul sequentia propinentur remedia v. g.

℞. *Tr. Bez. Mich.**M. S. aa.* ʒss.*liqu. CC. succin.* ʒss.

S.

Oeffnende Essenz alle Morgen 10. bis 11. Tropfen darvon in vvarmer Brühe zu geben. Et ita æger tandem sanatus est.

OB-

OBSERVATIO NONA.

De

Fractura tibiae in utroque latere.

PUella quædam XII. annorum arborem conscendit cerasa ex illa decerpitura, & inde decidit. Hinc propter dolorem motusque imbecillitatem semianimis domum reportatur. Balneator accersitus cruris percipit inæqualitatem cum crepitu ossis; unde pedes accuratius contemplanis unam tibiae extremitatem acutam in hanc, fibulaeque in alteram partem pergentem deprehendit, idque in utroque latere. Pedes itaque extendi curat & ossa fracta statim reponit. Spiritum matricalem inungit & imposito Emplastro catagmatico splenia, & ferulas circumjicit, & in capsula lignea pulvinariibus molliusculis substratis blande collocat. Hanc operationem per intervalla renovat, & ita patiens intra VIII. septimanas incedere moliens difficulter id præstat cum pes sinister admodum obliquus esset, & pollex pedis plus palmarum latitudine introrsum vergeret.

OBSERVATIO DECIMA.

De

Fractura tibiae in pede sinistro perperam sanata restitutione.

PUella cujus in superiore observatione mentionem fecimus admodum moleste incedit: unde parentes medicum, & chirurgum ex oppido vicino accersunt, qui ossa iterum quidem consolidata reperiunt, sed cum deformi cruris distortionem, & ad ambulandum ineptitudine, & ossa denuo frangenda esse judicant. Ut hoc melius succedat cataplasma per octiduum prius imponunt ex stercore columbino, & lacte caprino coctum. Hoc tempore elapso chirurgus puellæ crus distortum ambabus apprehendit, & tanta vi contra genu comprimit, ut ossa sine sonitu iterum diffrangantur, & postmodum rite extendi, & more solito reposita debite curari possint.

OB.

OBSERVATIONUM CHIRURGICARUM
DECAS SECUNDA.

OBSERVATIO PRIMA.

De

Gangrana & Sphacelo ex frigore.

STudiosus ille, cujus in parte priorē ubi de Melancholia mentionem fecimus, ut vi frigoris illuderet abjectis vestimentis in sylva nive & frigore obducta pronus incedit, manus & pedes adurit, & domum reductus medici curæ traditur manibus & pedibus Gangræna & Sphacelo correptis. Hic protinus sequentia interne adhibet remedia

℞. ▽ fl. samb.
scabios.
card. ben. aa. ʒij.
‡ diaph.
lap. ☿ pp. aa. ʒjß.
M. S.
℞ ① d. aa. ʒj.
succ. citr. rec. expr.
syr. pap. errat. aa. ʒß.

S.

Sonderl. Træncklein darvon alle 4. Stunden 2. Löffel voll zuvor wohl umbgerittelt zu nehmen.

Porro ad frigus evocandum manus & pedes nive probe fricat, & deinde membra congelata sequenti balneo jubet immittere v. g.

℞. Rad. Angel.
galang. aa. ʒß.
rapar.
bryon. aa. ʒj.
Hb. rut.
scord.

(p)

70716-

rorismar.

absinth.

nicot. aa. m. ij.

sem. cumin.

urtic.

eruc. aa. 3j.

pip. long. 3vj.

⊖ *

♀ aa. 3jß.

Incis. contus. coqu. in part. i. vini & ii. urinæ & bene coctis
adde ℥ opt. 3vj. Hoc facto sequens epithema & cataplasma ca-
lide adhibet

℞. ℥ camph.

Bals. vit. Hoffm. aa. 3jß.

⊙ juniper.

terebinth.

philos.

EE. ass. fæt. aa. 3j.

S.

Umbschlag mit vvarmen Tüchlein vvarm auffzulegen, und fol-
gendes Pflaster vvarm drüber zu schlagen.

℞. Hb. scord.

absinth.

philandr.

bismalv. aa. m. iij.

fl. chamom.

samb. aa. m. ij.

farin. fabar.

sem. lin. aa. 3ij.

pan. biscoct. q. s.

Incis. contus. coqu. in s. q. vini, & fiat l. a. cataplasma. Hoc
pacto manus, & pedes quidem restituuntur excepto secundo, ter-
tio & quarto manus dextræ, nec non secundo & tertio manus si-
nistæ

nistræ digito, quorum articuli priores Sphacelo corrupti erant: ad quem tollendum penicillo butyro ꝓ imbuto tanguntur, & pars corrupta a sana abscedit exceptis ossibus quæ forcipe auferuntur. Ad ulcus remanens curandum sequentia in usum vocantur remedia tam interna quam externa. Ad illa sequens pulvis pertinet

℞. ꝓ diaph.
 lap. ☉ pp. aa. ʒj β.
 ☉ depur. ʒj.
 ꝓ nat. pp. ʒβ.
 camph. ʒβ.
 div. in viii. partes æquales.

S.

Sonderl. Pulver darvon Morgens und Abends eins in warmer Brühe zu nehmen.

Ad hæc autem sequens unguentum & cataplasma supra descriptum referri debent v. g.

℞. Ungt. Basilic. ʒβ.
 bals. peruv. ʒij.
 ☉ philosoph. ʒj.
 M. f. l. a. unguentum.

S.

Reinigende Salbe mit Beuschgen warm überzuschlagen.

Ulcere mundato bals. peruv. cicatrix obducitur, & ita malum ægrum hætenus affligens tollitur.

OBSERVATIO SECUNDA.

De

Ambustione a pulvere pyrio.

Molitor quidam pulveri pyrio conficiendo operam navans, & molam more solito ingrediens lapillum inscius secum transportat, & pulveri nondum penitus parato immiscet, illumque molæ penitus perficiendum committit. Hoc facto pulvis ex im-

(p) 2

pro-

proviso ignem concipit, mola in auras avolat, & molitorem semiambustum non procul inde in angulum projicit. Domestici illum in domum semianimem deportant, & in lectum reponunt. Medicum præterea, & chirurgum advocant ut sanitatem amissam restituant. Hi accedentes faciem, manus, pedes, totumque fere corpus ambustum deprehendunt, illisque ut vivus diabolus apparet. Medicus itaque ad ulteriorem fibrarum crispaturam impediendam sequens præscribit Epithema calide imponendum.

℞. $\nabla \Psi$
 ∇ camph.
 $\cup$ matrical. aa. $\bar{3}ij$.
 Bals. vit. Hoffm. $\bar{3}ij$.
 EE. castor. $\bar{3}j$.
 d. ad vitr.

S.

Eusserl. Umschlag mit Tüchern vvarm überzuschlagen, und vvanu solche trocken vworden von neuem anzufrischen.

Postero die pustulas in toto corpore cum rubore vident elevatas cutimque in facie & extremis penitus corrugatam.

Tertio die pustulæ in corpore aperiuntur illisque sequens ceratum a celeberrimo Muysio commendatum imponitur. v. g.

℞. Cerus.
 pulp. rad. consol. maj. aa. $\bar{t}bj$.
 lytharg.
 lap. calamin.
 Minii
 $\odot$ oliv.
 cera aa. $\bar{3}vj$.

Oleum & cera liquefiant ad ignem adjiciantur pulveres, iis-que semi refrigeratis pulpa permisceatur ex radice prius purgata, in orbiculos scissa, in ∇ com. cocta ad mollitiem, & per linteum raturum trajecta parata. Huic cerato pars æqualis unguenti aurei permiscetur, illudque linteis subtilibus & mollibus applicatur.

Ad

Ad cutim in facie & extremis demulcendam, doloresque sedandos sequens adhibetur linimentum

℞. $\circ\circ$ lini $\bar{3}\beta$.
 N.M. dest. $\bar{3}\beta$.
 Ungt. Basilic. $\bar{3}j$.
 Gumm. elemi
 Galbani aa. $3ij$.
 camph. 3β .
 ∇ regin. Hungar. $3ij$.
 croci $3j$.
 M. f. l. a. unguentum.

S.

Salbe, das Gesicht, Hænde und Füße oft warm darmit zu salben.

Quarto, & quinto die cutis in pustulas elevatur, iisque apertis & cerato superius dicto adhibito æger parvo temporis spatio interjecto pristinae sanitati restituitur.

OBSERVATIO TERTIA.

De

Vulnere capitis simplici.

Puer quidam XII. annorum ex pascuo cum equis domum reversurus in via ex illis decidit sinciput lapide percutiens. A sodalibus ad chirurgum delatus in vultum ab illo reclinatur, & magna satis portio cute denudata sed citra fissuram, fracturam aut depressionem deprehenditur. Capillis derasis vulnus linteis carptis ficcis impletur, Emplastrumque Opodeldoch imponitur, & æger in lectum reclinatur. Postero die cranium detegitur & in illo accuratius perlustrato præter hanc læsio amplius deprehenditur nulla. Unde osse ut antea linteo carpto recto labiis vulneris sequens imponitur unguentum cum emplastro modo dicto.

℞. Tereb. comm.
 mell. rosar. aa. $\bar{3}\beta$.

(p) 3

Myrrh.

Myrrh.

Aloes aa. 3ß.

M. f. l. a. unguentum.

Et sic æger his adhibitis remediis brevi pristinae sanitati restitutus est.

OBSERVATIO QUARTA.

De

Nervo vulnerato.

Fœmina quædam XXXII. annorum frondes in pastum capræ abscindens falce messoria ex improviseo digitum minorem lædit, illique circa medium articulum vulnus satis amplum, & profundum infligit ad os usque pertingens, unde dolorem sentit non adeo magnum. Die sequente dolor in immensum augetur cum rubore, ardore, & intumescencia totius manus. Chirurgum itaque adit & illi manum ostendit, qui ejus curam solus suscipere detrectat, sed medicum simul in consilium, & auxilium vocat. Hic nervum vulneratum ex symptomatibus judicat, oleumque terebinthinæ satis calide infundere jubet, Emplastrumque Opodeldoch, aut stypticum Paracelsi imponere, tandemque toti manui & digito linteum duplex sequenti mixtura imbutum. v. g.

℞. ▽ ♀

℥ camphor.

℞ matric. aa. 3ß.

EE. castor. 3j.

S.

Eusserl. Spiritus mit warmen Tüchern aufzuschlagen.

Atque hæc bis de die iterata sunt donec tandem tumor cessit, & vulnus carne impletum & consolidatum est, remanente tantum movendi impotentia in digito affecto.

Sæpe hætenus mentio facta est spiritus matricalis, cujus sequens est descriptio.

℞. Mastich.

Myrrh.

Oli.

Oliban.

Succin. aa. ʒij.

℥ rectif. ℥ ij.

f. l. a. destillatio.

OBSERVATIO QUINTA.

De

FRACTURA HUMERI SIMPLICI.

JUvenis quidam XXII. annorum tempore hyemali nocturno cum sodalibus in platea nive & glacie obducta obambulans in brachium dextrum impetuosius ruit cum sonitu. Surgens dolorem quendam sentit cum movendi impotentia: qua de re perterritus chirurgum adit, quem eodem tempore medicus visitaverat, illorumque implorat auxilium. Accedentes brachium contemplantur, & in superiore ejus parte quandam percipiunt inæqualitatem, cum movendi impotentia prætereaque nullam læsionem. Hoc facto ægrum in sellam sedere jubent, & chirurgus omnia conquirat ad reponendum, & deligandum necessaria requisita: medicus autem sequentia præscribit remedia

℞. ʒ matric.

℥ camph. aa. ʒj.

EE. castor. ʒij.

S.

Eusserlicher Spiritus nach Bevvust zu brauchen.

His ita constitutis chirurgus suos convocat ministros qui brachium extendant ut chirurgus illud commode possit reponere: quod rite factum esse medicus judicat ex forma comparatione facta cum brachio sano, nec non ex superficie, ac æqualitate restituta, & denique ex doloris majoris cessatione. Brachio rite restituto illud spiritu præscripto inungunt, nec non splenia, & ferulas quas deinde imponunt ligatura conveniente adhibita. Medicus insuper sequentia adhibere jubet remedia

℞. Tr.

℞. Tr. Bez.
M. S. aa. ʒij.
EE. traumat. ʒij.
S.

Wund-Essenz darvon Morgens und Mittags 35. Tropffen in warmer Brühe zu nehmen.

Tertio die æger de dolore quæritur ad digitos excurrente: unde ligatura solvitur brachiumque ad hoc incommodum tollendum epithemate a medico ordinato calide inungitur, idque quotidie repetitur. Præscribitur præterea a medico sequens pulvis

℞. Croc. ʒtis aper. ʒiat.
osteocoll. aa. ʒj.
ʒo cinnamom. gtt. iij.
M. f. pulv. div. in 4. partes æquales.

S.

Sonderliches Pulver darvon alle Morgen eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Die septimo dolor omnino remittit, circa locum affectum color cutis nativus efflorescit, & tertia septimana æger munia consueta obire incipit.

OBSERVATIO SEXTA.

De

Vulnere capitis per accidens lethali.

Milles quidam gregarius XXVIII. annorum capite a teneris ungiculis debili præditus cum commilitonibus per totum diem cerevisiam solito copiosius ingurgitat & chartis lusoriis ludit donec tandem magna inter illos discordia oritur, a verbis ad verbera itur, & hujus ab adversario vulnus gladio capiti infligitur. Hoc facto semianimis in domum deportatur, & chirurgus advocatur qui vulnus adeo amplum in ejus capite deprehendit ut per cranium, & meninges ad cerebrum usque possit introspicere: quare etiam perterritus solus illius curam suscipere detrectat, & medicum simul

in

in consilium, & auxilium vocare jubet. Hic accedens per vulnus in caput intropicit, illudque ossi sincipitis supra aurem in fine muscoli temporalis infictum esse, & per meninges ad cerebrum penetrasse videt, ægrumque iratum, ebrium, hæmorrhagia, vomitu, & vertigine laborantem. Pilos itaque abradere jubet, & venam in brachio dextro aperire: ipse autem interea sequentia prescribit remedia

I.

℞. Bals. peruv.
mell. rosar. aa. ʒß.
EE. succini ʒj.
camphoræ ʒß.

S.

Balsam in die Wunde zu gießen.

II.

℞. ʒ. Terebinth.
VS rectificat. aa ʒß.

S.

Eusserl. Spiritus mit corpie auf die Wunde zu legen.

III.

℞. Empl. de beton.
dia-chyl. simpl. aa. ʒij.
camph. ʒij.
ʒ. laur. ʒß.
f. l. a. magdal.

S.

Pflaster auf den Schaden zu legen.

IV.

℞. Rad. Doron.
Irid. flor.
caryoph. aa. ʒj.
Hb. Verben.

(9)

cha-

*chamadr.**rut.**beton. aa. m. j.**fl. anth.**beton.**peron. aa. p. j.**cubeb.**sem. carv.**anis. aa. ʒʒ.*

Incis. contus. d. ad chart.

S.

Species zu zwey Säcklein in Wein zu kochen und vvarm überzulegen.

His omnibus ita præparatis chirurgus balsamum vulnere instillat, Emplastrum supra linteum extensum loco affecto imponit, facculum calefactum & coctum, & denique sudarium commune applicat. Quotidie hæc ita duabus vicibus peraguntur æger bene se habet, mens sana est, & æger bene dormit.

Die tertio quædam ossium fragmenta separata eximuntur & ad vulnus exsiccandum sequens pulvis inspergitur

*ʒ. Myrrh.**Aloes**Mastich.**sangu. Dracon. aa. ʒj.**sarcocoll. ʒʒ.**croc. ʒʒ.*

S.

Pulver zum Einstreuen.

& unguentum in observatione tertia descriptum linteis carptis applicatur.

Die iv. pus succedere incipit, quod die vto coctum & bonæ notæ apparet & a chirurgo diligenter abstergitur, ægro interim satis commode degente.

Circa

Circa vesp̄eram medicus & chirurgus redeuntes omnia fere vident mutata & errorem suspicantur in rebus n. n. commissum, quem etiam ab adstantibus discunt referentibus illum ita fuisse correptum cum quædam ab adversario narrassent, hinc etiam medicus sequens præscribit remedium

℞. ☞ *Apopl.* ʒss.

⊖ * aa. ʒij.

☉ ☽ *rut.*

lavend. aa. gtt. iij.

℞.

Haupt-Spiritus darvon des Tages 3. mahl jedesmahl 20. bis 25. Tropffen in Mayen-Blumen-Wasser zu nehmen, auch zuweilen etwas auf ein Tüchlein zu gießen, und dran zu riechen.

Ab hujus remedii usu nullum sentit levamen, sed sequentem noctem agit insomnem.

Sexto die appetitus depravatus deprehenditur, & vigiliæ succedunt per totam noctem durantes: ad quas tollendas sequentes pulveres adhibentur.

℞. ♂ *depur.* ʒj.

♀ *antepilept. March.*

specif. ceph. Mich. aa. ʒss.

camph. ʒss.

M. f. pulv. in v. part. æqu. div.

℞.

Stärck und Ruhe-Pulver darvon alle Abend eins in warmer Brühe zu nehmen.

Sed frustra omnia adhibentur cum VII. & VIII. die deliria succedant, nono convulsiones & decimo ipsa mors.

Die sequente cadaver a medico & chirurgo more solito lustratur ubi omnia viscera occurrunt integra, in capite aperto cerebrum in loco affecto ad digiti transversi latitudinem dissectum, meninges in parte membranosa laceraræ, & in cranio rudimenta calli futuri apparent.

Hoc vulnus per accidens lethale dicendum & errori in rebus n. n. commisso, nec non capitis debilitati in acceptis ferendum est. Vulnus enim i. ferro acuto est illatum, nec tam profunde in cerebrum penetravit, & meninges in parte membranosa fuerunt laceratae. ii. Pro purificatione, & materiae educatione satis fuit apertum & iii. si hoc non fuisset trepanum commode potuisset adhiberi iv. symptomata primis diebus apparentia non fuerunt vehementia. v. mens constitit, & bene dormivit aegrotus vi. materia cocta debito tempore apparuit & vii. patiens ad diem decimum vixit.

OBSERVATIO SEPTIMA.

De

Furunculo.

PUella quaedam XII. annorum ob varios per aetatem in rebus non-naturalibus commissos errores autumno incipiente horrore corripitur cum calore insequente & totum corpus occupante. Postero die tumor oritur in nate ruberrimus cum ardore, & duritie qui sensim increfcit cum pulsatione calore, & inflammatione totum femur lateris sinistri occupante. Parentes de salute unicae filiae solliciti medicum & chirurgum advocari jubent, qui tumorem in nate deprehendunt ovi columbini magnitudinem excedentem, & medicus sequens praescribit ceratum a chirurgo imponendum.

℞. Gumm. ladanī

Galban.

* aa. ʒss.

ʒorac. calam.

ʒ rad. bryon.

Hb. salv.

sem. cumin. aa. ʒij.

resin. pin. ʒiʒ.

eroc. ʒj.

o. Guajac. ʒss.

M. f. l. a. ceratum mollius.

S. Ce-

S.

Cerat Pflaster eusserlich über den Schaden zu legen. nec non sequens cataplasma

℞. Rad. lil. alb.
 Alth. aa. ʒj.
 Hb. scord.
 menth.
 Agrimon. aa. m. j.
 fl. samb.
 chamom. aa. p. ij.
 farin. fabar.
 sem. lin. aa. ʒʒ.

Incis. contus. coqu. in f. q. ∇ simpl. & f. l. a. cataplasma.

S.

Zertheilend Pflaster zwischen zwey Tüchern warm über das Bein zu schlagen.

Interne autem sequentem propinat potiunculam

℞. ∇ scabios.
 card. ben.
 fl. papav. errat. aa. ʒiʒ
 ‡ diaph.
 lap. ☉ pp. aa. ʒjʒ.
 M. S. ʒj.
 ∇ prophyl. sylv.
 syr. acetos. citr. aa. ʒʒ.
 d. ad fictile.

S.

Schweiss-Träncklein darvon alle 4. Stunden zwey Löffel voll zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Die secundo inflammatio & dolor quidem remiserant, tumor autem sensim attolli & fastigiari incipit: unde loco cataplasmatidis unguentum Basilicum cum modo dicto cerato adhibetur.

Die tertio, & quarto tumor in mucronem elevatur, digitis

(q) 3

appre-

apprehensus mollis occurrit, & materia intus contenta fluctuans: unde lanceolo aperitur & pus effluit sanguinolentum in magna quantitate.

Ad vulnus mundificandum sequens epithema præscribitur plumaceolis cum Empl. Opodeldoch applicandum

℞. ▽ Ψ
 ~ matricar. aa. ʒʒ.
 succ. hyper.
 nummular.
 plantag. aa. ʒvj.
 ⊖ ℥ ʒj.

S.

Umbschlag mit Bäuschgen vvarm überzulegen.

Die sexto sequens ulcere mundato præscribitur unguentum digestivum

℞. Terebinth. Venet. ʒʒ.
 vitell. ovor. no. j.
 Bals. peruv. ʒij.
 Myrrh.
 Aloes aa. ʒʒ.

M. f. l. a. unguentum.

S.

Salbe eusserlich zu gebrauchen.

Et ita hic tumor decem dierum intervallo sanatus est.

OBSERVATIO OCTAVA.

De

Tumore pedum œdematoso & scabie.

P Astor quidam LX. annorum scabie pedum per multos annos laborans, illamque sevo cervino illinendo repellens incidit tandem in tumorem pedum mollem, laxum, digitis prementibus cedentem, & indolentem. Diu itaque hoc malo afflictus tandem medici expetit auxilium, qui conveniente ordinata diætâ sequentia exhibet remedia

℞. Tr.

Rx. Tr. Bez. fin. acid. 3iij.
 ☉ vol. ☉ of. sylv.
 ☿ junip. aa. 3j.

S.

Zertheilende Effenz darvon Morgens und Mittags umb 3. Uhr 35.
 Tropffen in warm Bier zu nehmen.

Externe pedibus illinire jubet sequentem spiritum

Rx. ▽ ♀
 ☿ camph.
 ☿ matrical. aa. 3j.
 EE. succin. 3ij.

S.

Eusserl. Spiritus die Beine Morgens und Abends vor dem Ofen
 warm damit zu bestreichen.

Et deinde sequens imponere Emplastrum

Rx. Cer. citr.
 Empl. diapalm. aa. 3iv.
 ☉ lil. alb. 3v.
 ungt. mart. 3ij.
 sem. cumin. subtiliss. pulv. 3iij.
 ☉ * depur. 3ij.
 ☉ ☐
 succin. aa. q. s.

M. f. l. a. ceratum.

S.

Cerat-Pflaster auf Tücher zu streichen und warm über die Füße
 zu legen.

Et ita horum remediorum usu tumor sublatus est scabie de-
 nuo redeunte : ad quam profligandam sequentibus utitur remediis

Rx. Tr. Bez.
 ☿ ☐ sat. aa. 3ij.
 EE. anod. 3ß.

S. Off.

S.

Oeffnende Essenz darvon Morgens und Mittags umb 3. Uhr alle mal 35. Tropffen in vvarm Bier zu nehmen.

Huic succedit sequens decoctum ex lignis paratum

℞. lign. Guajac. ℥iv.
cort. ejusd. ℥vj.
sarsaparill.
chin. moll. aa. ℥ij.
passul. maj.
min. aa. ℥j.

Incis. contus. d. ad chart.

S.

Species darvon die Helffte auf einmahl in 1½. Maas Wasser zu kochen dais zuvey drittel bleiben und alle Morgen und Mittag einen halben Schoppen auf einmahl vvarm zu trincken.

Hac decocti portione consumpta sequentes pilulæ in usum vocantur

℞. Extr. panchym. Croll.
♀ dulc. rit. pp. aa. ʒß
resin. Jalap. gr. v.
M. f. l. a. pil. no. xv.

S.

Purgierende Pillen Morgens auf einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen.

Humoribus ita expurgatis reliqua decocti pars adhibetur & tandem sequens balneum, & unguentum.

℞. Rad. Helen.
oxylap. aa. ℥iv.
Hb. fumar.
saponar.
scabios.
nepeth. aa. m. ij.
fol. Helen.

tabac. aa. m. j.

△ crud.

bacc. laur. aa. ʒij.

⊙ crud. ʒiij.

Incis. contus. d. ad scat.

S.

Species zum Fluß-Bad. Denique sequens unguentum

℞. Ungt. alb. camph. ʒij.

♀ dulc. rit. pp. ʒj.

℞. △ is ʒij.

⊙ ♀ per deliqu. aa ʒij.

M. f. l. a. unguentum.

S.

Salbe an den Füßen in die Gelencke zu reiben.

Et ita a scabie & tumore pedum œdematoso perfecte fuit liberatus.

OBSERVATIO NONA.

De

Paronychia.

Ancilla quædam XXIV. annorum tempore autumnali frigidior rapas in agro extrahens, & inde domum rediens manus ad ignem calefacit sed successu infelici. Quam primum enim frigori se iterum committit dolorem in pollice dextræ manus circa radicem unguis levem sentit, qui diebus sequentibus sensim ingravescit, & tandem incruciatu incredibiles desinit. Adest præterea rubor, & tumor pollicis ita augetur ut quater solitam crassitiem superet. Pulsatio præterea adest vehemens cum vigiliis, deliriis, appetitu prostrato, & summa inquietudine: unde ad chirurgum ducitur, qui simul in hoc casu medici implorat auxilium.

RESOLUTIO.

§. 1. Affectus hanc ancillam affligens dicitur *Paronychia*: quam, cum in superioribus omiserimus, hoc loco uberius expli-

(r)

ca.

camus. Ejus præsentiam declarant 1. *essentialiter inhærentia*, dolor sc. circa radicem unguis ab initio levis quidem, sed successu temporis magna capiens incrementa, & tandem in summos cruciatus definens. Porro etiam rubor huc pertinet, & tumor insigniter auctus ut quater solitam crassitiem exsuperet. Idem hoc faciunt 2. *Consequentia* pulsatio sc. vigiliæ, deliria, appetitus prostratus cum summa inquietudine. Nec abludunt 3. *Antecedentia* genus fœmininum, ætas juvenilis, manuum subitanea calefactio post insignem refrigerationem: quæ phænomena in paronychia laborantibus familiariter adesse quotidiana docet experientia.

§. 2. *Subjectum* hujus affectus digiti constituunt, in specie autem in hac ancilla pollex illius tyrannidem cogitur experiri. Constat autem pollex ut reliqui digiti ex partibus externis, & internis. Ad illas cuticula pertinet, & cutis: ad has autem muscoli, venæ, arteriæ, nervi, tendines &c. ossa cum perioostio: quæ partes omnes suos hic patiuntur manes.

§. 3. *Causa paronychiæ proxima*, & *formalis* est sanguinis his in partibus stagnatio, & corruptio: *causa materialis* autem sanguis est in motu suo retrogrado impeditus, & subsistens.

§. 4. Non difficile erit ex his causis ita suppositis *rationem & connexionem symptomatum* supra recensitorum explicare. *Dolor* enim, *rubor*, & *tumor* a sanguine stagnante oritur, & has partes extendente: *deliria* autem, & *vigiliæ* a perioostio affecto meninges in consensum trahente. Ad eundem modum etiam *pulsatio* nervos affectos indicat, qui ventriculum & alias partes nervosas simul afficiunt: unde *appetitus prostratus*, & *inquietudines* suam ducunt originem.

§. 5. Inter *causas occasionales* ætas juvenilis, & genus fœmininum refertur: potissima autem aeris inæqualitas, ejusque contraria admissio fuit.

§. 6. *Signa* hujus affectus *prognostica* eventum, tempus, & modum eventus declarant. Notandum inde erit Paronychiam morbum esse acutum, gravem, & sæpe lethalem; periculosiorem autem

autem in extrema, quam secunda, aut tertia parte. Modus eventus salutaris est qui fit per discussionem cum membri levitate, caloris, doloris, ac pulsationis cessatione, nec non per suppurationem. Ad malum autem definit corruptione partis, & totali abscissione tubulorum, periostii &c, unde non tantum actio partis laeditur, sed etiam accedentibus feбри, deliriis, & convulsionibus mors succedit.

§. 7. Missa theoria ad *curam* hujus affectus accedimus sequentibus indicationibus perficiendam: ut nempe I. *removeantur causa externa* II. *humorum circulantium* & III. *tumoris habeatur ratio*.

§. 8. Ut *prima indicatio* obtineatur diæta legitima erit præscribenda: unde violentiam *aeris* inprimis frigidioris quovis modo arcendam esse jubemus. *Cibus* sit euechymus, & boni succi: *potus* autem moderatus, & purus nullis partibus heterogeneis inquinatus. *Somnus* sit largior, *vigilia* nimie arceantur, nec *motus* & *quies* mediocritatis limites excedant. *Alvus* servetur lubrica, *excretio* urinæ & sudoris promoveatur, *venus* autem prohibeatur. *Animi affectus* moderati sint, & ubi commotio nimia oritur statim ignis ille exortus aqua continentiae extingatur.

§. 9. *Secunda indicationi* diaphoretica fixiora, & lenia diuretica satisfaciunt. Ad illa testacea, & marina pertinent, ꝑiata, ꝑna & camphora: cujus generis sunt *corall. rubr. mater perl. lap. ꝑ.* ꝑ diaph. ꝑ nat. & ꝑ: ad hæc autem *Osa, ꝑea, & succinata*.

§. 10. *Tertiam indicationem* resolventia volatilia, & media implent, nec non ignis, & ferrum.

OBSERVATIO DECIMA.

De

Brachii contusione.

Vir quidam XLII. annorum litteratus & cogitabundus ex museo egrediens, & per cochlidium descensurus ex improvise decidit in brachium sinistrum subjectum. Surgens conqueritur de

ineptitudine ad motum, & summo dolore brachium occupante. Postero die illud tumescit, & livescit: unde perterritus medicum, & chirurgum advocare jubet. Hi accedentes brachium undique lustrant, tandemque nec fracturam nec luxationem deprehendunt, sed summam tantum contusionem factamque sanguinis extravasationem. Hinc medicus sequentia adhibet remedia

℞. *lap. ☉ pp.*
 ‡ *diaph.*
 Ⓞ *depur. aa. ʒj.*
 ‡ *nat. pp. ʒʒ.*
camph. ʒʒ.

M. f. pulv. div. in vi. partes æquales.

S.

Zertheilende Pulver darvon Morgens und Abends eins in warm Bier zu nehmen.

Et chirurgum sequentia adhibere jubet

℞. *Balsam. peruv. ʒʒ.*
vitell. ovor. no. j.
 √ *camph.*
 ∩ *matrical.*
bals. vit. Hoffm. aa. ʒʒ.

S.

Eusserl. Spiritus mit doppelten Tüchlein warm überzulegen mit folgendem Pflaster

℞. *Rad. Ir. flor.*
bryon. aa. ʒj.
Hb. Veron.
beton.
agrimon. aa. m. j.
bacc. junip.
far. sem. lin. aa. ʒjʒ.

Incis. contus. coqu. in f. q. ∇ simpl. f. l. a. cataplasma.

S. Pfla-

S.

Pflaster vvarm über zu schlagen zwvischen zvveyen Tüchern.

Tertio die redeuntes motum brachii paulatim vident restitutum, ac lividum colorem in croceum mutatum: unde misso cataplasmate epithema solum adhibetur, & ita æger brevi sanatus est dolore ac flavedine sublata, & motu brachii restituto.

OBSERVATIONUM CHIRURGICARUM

DECAS TERTIA.

OBSERVATIO PRIMA.

De

Aspera arteria vulnerata.

DUm supra de vulnerum lethalitate agimus historia 89. cent. v. ex Bartholino occurrit de vulnere asperæ arteriæ, quod hunc in modum curari posset. 1. Hæmorrhagia 80 terebinthinæ linteis carptis applicato sistatur: quo facto fumus quotidie ad vulnus admittatur, & linteis exceptus applicetur sequente pulvere carbonibus insperso excitatus

℞. Oliban.
opopon.
ass. fæt. aa. ʒij.
castor. ʒss.
camph. ʒss.

S.

Pulver auf Kohlen zu streuen, das Gemach und die Wunde damit aufzurauchern. 2. Vulneri calide imponatur sequens Epithema v. g.

℞. Bals. peruv. ʒss.
vitell. ov. no. j.
bals. vit. Hoffm. ʒj.
V camph. ʒss.

S.

Umbschlag mit warmen Tüchlein auf die Wunde zu legen, & tandem Empl. stict. Croll.

Interne sequentia simul exhiberi possunt remedia v. g.

℞. Rad. liquir.

chin. aa. ʒj.

Hb. Veron.

hedr. ʒstr.

russilag.

pilosell. aa. m. j.

fl. papav. errat.

hepat. macul. aa. p. j.

passul. maj.

min. aa. ʒß.

santal. rubr. ʒij.

Incis. contus. coqu. in f. q. ∇ simpl. tunc

℞. Colat. ℥ iij. add.

syr. jujubin.

Hispidul. aa. ʒjß.

S.

Wund-Tranck darvon des Tags 3. mahl alle mahl ein Glas voll warm zu trincken.

Nec non sequens pulvis

℞. ʒ diaph.

lap. ʒ pp.

sperm. cet. aa. ʒj.

Myrrh. ʒß.

M. f. pulv. div. in vi. part. æqual.

S.

Resolvirende Pulver darvon Morgens und Abends eins im Tranck zu nehmen.

Ubi tracheæ circuli iterum coalescere incipiunt tandem unguento digestivo, & Empl. Opodeldoch cicatrix vulneri obducatur.

OB-

OBSERVATIO SECUNDA.

De

Gula vulnere.

Similis fere historia a Schenckio refertur a malefico quodam, qui carcere detentus gulam sibi in illa parte, quæ trachæam spectat, fauciarat, & digito hiatum eo usque ampliabat ut per ipsum medicamenta, & alimenta effluerent, & paucis diebus sanatus est. Si tale vulnus occurrit potest hunc in modum curari. Aer ante omnia frigidus, & humidus arceatur, & corrigatur igne in fornace incenso, & fumo a pulvere supra recensito excitato, qui linteis etiam excipi & vulnere imponi potest. Vulnere sequens balsamus instilletur. v. g.

℞. ʒ. terebinth.

bals. peruv. aa. ʒss.

ʒ. hyper.

bals. vit. Hoffm. aa. ʒij.

camph. ʒss.

S.

Wund-Balsam warm in die Wunde zu gießen.

Porro plaga futura sicca firmetur & Epithema supra descriptum cum Empl. Opodeldoch imponatur. Ager lacte interea nutriatur donec alimentis solidioribus iterum vesci discat, & vulnere œsophagi conglutinato sarcotica adhibeantur, & vulnus reliquum more solito consolidetur.

OBSERVATIO TERTIA.

De

Vulnere thoracem penetrante.

Vir quidam militaris XXXIV. annorum in quodam confliatu cum commilitonibus ab adversario gladio perfoditur vulnere inter quintam & sextam costam in thoracis cavitationem penetrante.

Chi-

Chirurgus advocatus ægrotum jubet parti vulneratæ incumbere, os, & nares constringere, & sanguis per vulnus non adeo magna in quantitate expellitur. Porro candelam ceream per vulnus intrudit, quæ profunde satis penetrat, & aer simul cum impetu e vulnere erumpit. Et quoniam illud pro puris exitu non satis patere judicabat, turundam imponit ex spongia marina cum filo, & ligatura adjecta vulnus modo conveniente deligat. Circa vesperam ob metum suffocationis & respirationem difficilem medicus advocatur qui ʒss. sperm. cet. in calida cerevisia exhibet, & sequentem præscribit potiunculam

℞. ▽ Card. ben.

Mar.

Veron. aa. ʒij.

lap. ʒ pp.

‡ diaph. aa. ʒj.

syr. papav. errat. ʒss.

S.

Wund-Träncklein auf drey-mahl zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Die sequente circa horam medicus & chirurgus redeunt vulnus religatur, & satis amplum apparet ægroto mediocriter se habente, & conquerente tantum de tussicula sicca & puncturis obscuris in latere affecto: unde turunda ex linteo carpto formaro & unguento digestivo ex Terebinth. bals. peruv. vitell. ov. Myrrh. & Aloe composito imbuta applicatur cum filo, & emplastrum conveniens imponitur: & medicus potiunculam hesterno die præscriptam continuare jubet. Hora quarta pomeridiana medicus advocatur qui ægrotum tussi laborantem videt admodum molesta cum spato sanguinolento, febris & dolore lateris acuto, & punctorio, & sequentem præscribit potiunculam

℞. ▽ fl. acac.

card. mar.

ben.

papav.

papav. errat. aa. ʒiʒ.

‡ *diaph.*

lap. ʒ pp.

mand. luc. pisc. pp. aa. ʒj.

M. S. ʒiʒ.

oxymell. squillit. ʒj.

S.

Resolvirendes Brust-Træncklein darvon alle 4. Stunden etl. Löff-
fel voll zuvor wohl umbgerittelt zu geben.

Ad dolorem leniendum sequentes præscribuntur sacculi

℞. *Hb. organ.*

summitat. aneth. aa. m. j.

fl. chamom.

samb.

melilot. aa. m. ʒ.

sem. lin.

fenigr. aa. ʒʒ.

Incis. infundantur sacculis, coquantur in lacte, & imponantur
ligaturæ.

Tertio die sputum purulentum magna in copia excernitur pu-
re etiam per urinam secedente, dolor remittit, & pus vulnere reli-
gato effluit album, & coctum. Unde sequens præscribitur Apozema

℞. *Hb. ruffilag.*

capill. ʒis.

scabios. aa. m. ij.

fol. abiet. m. j.

passul. maj.

min. aa. ʒij.

sem. fœnic.

anis. aa. ʒij.

Hord. mund. m. ij.

Incis. contus. coqu. in aquæ & vini partibus æqualibus colat.

(s)

℞. ℥iij.

℞. ℥ ij. adde
syrup. jujub. ℥ iij.

S.

Heilender Brust-Tranck darvon zuveilen ein Wein Glas voll laul. zu trincken.

De hoc apozemate potest etiam ℥ j. mell. ros. ℥. iis tribus permisceri & per syringem in pectoris cavitationem si opus erit injici. Vulnus hoc modo per tres dies tractatum sensim minorem puris copiam exhibuit, & turundæ quotidie breviores sunt formatæ.

Die VII. plumaceolum ex linteis carptis formatum, & usitato digestivo imbutum imponitur cum Empl. Opodeldoch. Æger præterea bene se habet, probe edit, & dormit: ac ita intra vi. septimanarum spatium ex vulnere reconvalescit.

OBSERVATIO QUARTA.

De

Nervo & tendine contuso.

Fœmina quædam XXVIII. annorum verberibus a marito excipitur, illique brachium sinistrum circa cubitum probe contunditur, sequitur inde motus, & sensus in manu ablatio, brachium livescit cum dolore intensissimo, ut etiam quo se referat nesciat. Medicus & chirurgus advocantur qui nervorum, tendinum, partiumque musculosarum contusionem ex symptomatibus judicant, prætereaque nullam læsionem deprehendunt. Medicus chirurgum sequentia adhibere jubet remedia

℞. Bals. peruv. ℥ ss.
vitell. ov. no. j.
Bals. vit. Hoffm. ℥ j.
Θ vol. oos. sylv. ℥ ij.

S.

Umbschlag mit doppelten Tüchlein warm überzulegen, und wann sie trocken worden, vvieder von frischem anzufeuchten.

Porro

Porro sequens emplastrum

℞. *Styrac. calam.* ʒij.

Empl. ladan. ʒjß.

Benz. ʒiij.

℞. *cumin.* ʒj.

sassafr. ʒß.

camph. ʒjß.

℞. *matrical.* q. s.

M. f. l. a. ceratum.

S.

Pflaster auf den Arm zu legen.

Ipse autem medicus interne sequentia exhibet remedia

℞. ▽ *lil. convall.*

beton.

fl. samb. aa. ʒij.

♀ *antepilept. March.* ʒj.

specif. ceph. Mich. ʒß.

M. S. ʒij.

syr. acetos. citr. ʒß.

M. d. ad fict.

S.

Stärck-Träncklein darvon alle 4. Stunden zwey Löffel voll zu-
vor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Die sequente doloris quædam sentitur remissio, motus & sen-
sus redire incipiunt, pustulis elevatis serum plorantibus. Reme-
dia hætenus externe usurpata reiterantur & sequens pulvis interne
adhibetur

℞. *succin. alb. pp.*

‡ *diaphor.* aa. ʒj.

ⓘ *depur.* ʒß.

camph. ʒß.

M. f. pulv. div. in v. part. æqu.

(s) 2

S. Re.

S.

Resolvirende Pulver darvon alle Tage eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Et ita ægrota viii. dierum spatio sanata est.

OBSERVATIO QUINTA.

De

Artuum contractura.

PUella quædam XII. annorum de dolore artuum tensivo per aliquot temporis spatium conqueritur, quem curvatura sequitur pedem, brachium, & totum fere latus sinistrum contrahens cum quadam extremorum extenuatione. Parentes de unicæ filiæ salute solliciti medicum adeunt, ejusque implorant auxilium qui sequentem præscribit pulverem

℞. Arcan. dupl. 3j.
reg. † med.
‡ nat. pp. aa. 3ß.
camph. 3ß.

M. f. pūly. div. in vi. part. æqu.

S.

Sonderl. Pulver darvon alle Morgen umb 8. und Nachmittags umb 3. Uhr eins in warmer Brühe zu nehmen.

Hoc pulvere consumto pater revertitur referens remedia hætenus adhibita egregium edidisse effectum, dolorem remississe nec membra ulterius fuisse extenuata. Medicus itaque sequentia præscribit remedia

℞. Extr. panch. Croll.
‡ d. rit. pp. aa. 3ß.
resin. Jalap. gr. v.
M. f. l. a. pil. no. xv.

S.

Purgier Pillen Morgens auf einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen. Simul-

Simulque sequens epithema quinquies de die calide jubet imponere

℞. Bals. vit. Hoffm. ℥iij.
peruv. in vitell. ov. sol. ℥ij.
EE. succin.
castor. aa. ℥ij.

S.

Umbschlag mit doppelten Tüchlein vvarm auf die lahme Seite zu legen und mit vvarmen Tüchern zuvor zu streichen.

Bibat præterea sequens apozema calide quovis die.

℞. Rad. chin.
liquir.
sarsaparill. aa. ℥ij.
lign. sassafr.
sanct. aa. ℥j.
santal. omn. aa. ℥ß.
passul. maj.
min. aa. ℥jß.

S.

Species in anderthalb Maas Wasser zu kochen, das eine bleibt und darvon Morgens und Mittags einen halben Schoppen vvarm zu trincken. Nec non

℞. Sperm. cet. ℥j.
☿ fol. ♀.
Arcan. dupl.
solut. lap. ☿.
☉ depur. aa. ℥ß.
☿ nat. pp.
camph. aa. ℥ß.

M. f. pulv. div. in viii. part. æqu.

S.

Harn treibende Pulver darvon alle mahl eins im Tranck zu nehmen.

(s) 3

Tandem

Tandem ægrota quotidie in calidis vinaceis sepulta & sequente unguento inuncta est.

℞. *Ungt. laur.*

Itial. aa. ʒj.

Œ. salv. ʒ.

major.

succin.

angel.

ſpic. aa. ʒj.

M. f. l. a. unguentum.

OBSERVATIO SEXTA.

De

Humeri Luxatione.

STudioſo cuidam e curru publico prolapſo humerus luxatur, & hinc in inferiore tumor in ſuperiore parte autem cavitas deprehenditur cum dolore ſatis acuto, adeo ut manum nec ad frontem nec dorſum movere poſſit. Chirurgum itaque accedit illumque ut humerum reponat rogitat: quo factò motus ſtatim redit, & dolor imminuitur. Osſe reposito partem affectam *℥ gummi. ** imprægnato lavat, imponit Empl. conveniens, & ſub ala linteum in pilæ formam obvolutum cum idonea adhibet ligatura, & æger brevi temporis ſpatio reſtituitur.

OBSERVATIO SEPTIMA.

De

Contuſione cranii compoſita.

Vir quidam XXXII. annorum curru publico proficiſcens, & ex illo deſcenſurus ex improvifo decidit in lapidem latum ſubjectum. Semianimis inde in diverſorium portatur, medicusque & chirurgus in auxilium vocantur. Hi accedentes caput accurate contemplantur, & contuſionem capitis cum vulnere, & ſiſſura deprehendunt,

dunt, ægrumque vomitu, & vertigine correptum. His rebus cognitis medicus pilos jubet abradere, & venam in brachio secare: ipse autem interea sequentia præscribit remedia,

℞. ☿ *apopl.* ʒss.

⊖ * ʒij.

⊙⊙ ♂ *rut.*

lavend. aa. *git.* iv.

S.

Spiritus zum riechen und 20. bis 25. Tropffen in Mayen-Blumen-Wasser darvon zu nehmen. Porro

℞. *Rad. Galang.*

zedoar. aa. ʒj.

Hb. Veron.

beton.

Agrimon. aa. m. ij.

fl. samb.

chamom.

lavend. aa. p. ij.

Incis. contus. d. ad chart.

S.

Species zu zveyen Säcklein in Wein zu kochen und warm über zu legen.

His omnibus paratis sanguis ex vulnere detergitur, linteis carptis impletur, Empl. de beton. & sacculus calidus imponitur cum sudario concinne applicato. Chirurgus præterea quoties opus est, sacculos mutat, & ægroto liquorem cephalicum propinat: unde ægrotus sensim ad se redit & brodium carnis vitulinæ cum vitello ovi assumit, & nocte bene dormit.

Postero die medicus redit vulnus religare jubet, quod ampliatum deprehenditur cum contusionis discussione. Hinc ad vulnus ampliandum, & fissuram tollendam cutis decussatim inciditur, pericranio remoto atramentum tenue infunditur, & linteo quadrangulæri ♂ terebinth. imbuto tegitur. Circa vespæram
vulnus

vulnus denudatur, leviter derergitur, & fissuram penetrasse deprehenditur. His observatis chirurgus cranium tam diu radit, donec fissura cum atramento sublata sit, & os sanguinolentum appareat tandem sequentem pulverem inspergit.

℞. *Myrrh.*

Aloes

Mastich.

sangu. Drac. aa. 3j.

sarcocoll. 3℔.

croc. 3℔.

M. f. pulv. subt.

S.

Pulver zum einstreuen.

Porro cranium linteis carptis tegitur, labiisque vulnerum unguentum digestivum & Empl. de betonica applicatur adjecta ligatura conveniente: æger interea interne sequenti utitur pulvere

℞. ♀ *antepilept. March.*

specif. ceph. Mich.

♂ *depur. aa. 3j.*

camph. 3℔.

M. f. pulv. div. in viii. part. æqu.

S.

Stärckende Pulver darvon Morgens und Abends eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Et ita æger his remediis adhibitis XII. dierum spatio sanatus est.

OBSERVATIO OCTAVA.

De

Tophis ex lue Venerea.

Officiarius quidam XLII. annorum lue Venerea laborans, tophis ita repletus est, ut nec manus nec pedes movere possit. Ad chirurgum itaque rheda vehitur; sed hic solus illius curam suscipere

pere veretur. sed medicum simul advocare jubet. Medicus itaque accedens ægrotum accurate intuetur, & sequentia exhibet remedia

℞. *Gumm. Guajac.*
 ♀ *d. rit. pp. aa. 3ß.*
resin. Jalap. gr. xv.
 ♂ *Guajac. q. s.*
 f. pil. pond. gr. j.

S.

Purgierende Pillen darvon alle Wochen einmahl 15. auf einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen.

His usurpatis sequens paratur Apozema

℞. *Rad. liquir.*
sarsap.
chin. aa. 3ijß.
lign. sassaf.
Guaj. aa. 3iß.
passul. maj.
min. aa. 3j.

Incis. contus. d. ad chart.

S.

Species in anderthalb Maas Wasser zu kochen das eine bleibt und darvon Morgens Mittags und Abends einen halben Schoppen warm zu trincken.

Tophis sequens imponitur Epithema & Emplastrum

℞. *bals. vit. Hoffm.*
 ♀ *matr. aa. 3j.*
 ♂ *Guajac. 3ß.*

S.

Umbschlag eusserlich vvarm überzulegen.

℞. *Empl. de Ladan. 3ij.*
 ♀ *saliv. extinct. 3ij.*

camph. 3ß.

℞ Guajac. q. s.

M. f. l. a. Magdaleones.

S.

Pflaster eufferlich zu gebrauchen.

Quotidie præterea una vice in lecto sudabat sequente mixtura adhibita

℞. Tr. Bez. f. acido 3ij. liq. 3

EE. lign.

M. S. aa. 3j.

S.

Schvveiß treibende Essenz darvon alle Tage 40. Tropffen zu nehmen und sich darauff warm zuzudecken. Et singulis septimanis pilulis utebatur modo præscriptis.

Decimus vix illuxerat dies cum topi mollescant, & decre-
scant motu partium redeunte. Hinc etiam remedia hætenus dicta
per decem dies adhuc continuantur: quibus finitis topi penitus
disparent, ægerque pristinae sanitati restitutus dimittitur. Ob me-
rum recidivæ autem singulis septimanis adhuc utitur pilulis præscri-
ptis, & quotidie apozemate modo laudato loco potus Theæ.

OBSERVATIO NONA.

De

Ulcere calcaneum occupante.

PUella quædam X. annorum post Variolarum decursum in tu-
morem incidit crus ad calcaneum usque occupantem. Varia
a chirurgo advocato adhibentur remedia sed frustra, cum ille ad in-
teriora magis descendat, tandemque in calcaneo in abscessum abeat,
qui sponte rumpitur & Ichorem fundit admodum foetentem.

In hoc ulcere curando multa a chirurgo frustra adhibentur
remedia, donec medicus tandem advocatus sequentia præscriberet
remedia.

℞. Hb.

℞. *Hb. trifol. fibr.**scord.**absinth. aa. m. j.**Myrrh.**Aloes aa. ʒß.*Coqu. in f. q. $\nabla \Psi$ colat.℞. *thjß. add.* ∇ *camph.**bals. vit. Hoffm. aa. ʒiiij.*

S.

Wasser den Schaden warm darmit auszuwaschen, und folgende Salbe überzulegen.

℞. *Ungt. Basilic. ʒij.**Myrrh.**Aloes aa. ʒij.**lap. ʒ pp.* $\dagger$ *diaph.**camph. aa. ʒj.*ʒʒ $\square$ *per deliqu. q. s.*

S.

Salbe des Tages cæfters vvarm auf den Schaden zu legen.

Ipsæ autem interne sequens propinat remedium.

℞. *Bals. vit. Hoffm. ʒß.* $\sim \ominus *$ *ʒij.**EE. anod. ʒß.*

S.

Spiritus darvon Morgens und Mittags 25. Tropffen in vvarmer Brühe zu nehmen.

Et ita intra XIV. dierum spatium ulcus sanatum est.

OBSERVATIO DECIMA.

De

Carie tibia.

(t) 2

An-

ANcilla quædam XXIV. annorum tempore nocturno obscuriore in platea ambulans in lapidem incidit, & tibiam admodum contundit. Hunc casum per aliquot dies negligit, & ulcus oritur cum ossium carie conjunctum. Chirurghi itaque implorat auxilium qui cum decocto lignorum pulverem Euphorbii ossi carioso inspergit & ita brevi tempore omnis caries sub forma pulveris sensim evacuata fuit, eoque facto ulcus unguento digestivo, & Empl. Opodeldoch. trium septimanarum spatio sanatum est.

OBSERVATIONUM CHIRURGICARUM DECAS QUARTA.

OBSERVATIO PRIMA.

De

Thoracis vulnere per se lethali.

STudiosus quidam cum vigili nocturno contendens ex improvviso ab illo perfoditur gladio per latus sinistrum in pectoris cavitatem penetrante, & septimæ costæ partem, octavam totam, & utriusque spatium intermedium trajectante. Ingens sequitur & nullis remediis cedens hæmorrhagia, & sexto die animam cum cruore efflare cogitur. In cadavere aperto (1.) ambitus diaphragmatis carneus laceratus occurrit (2.) sinistri pulmonis fibra ad unciam longitudinem perforata 3. vasa pulmonum, in primis tres insignes rami arteriosi, lacerata, & (4.) pleura cum pulmonibus inflammata.

Dubia quibusdam videri posset hujus plagæ lethalitas, & hoc vulnus non per se sed per accidens mortem intulisse: idque sequentes ob rationes, cum (1.) thoracis integumentorum vulnera non sint lethalia nec (2.) omnia pulmonum vulnera mortem inferant. Porro etiam constat (3.) diaphragmatis plagas non omnes esse mortiferas, præsertim carnosæ illius parti illatas, & inde facile potest concludi (4.) hunc ægrum non ex vulnere sed Pleuritide & Peripneumonia obiisse. Sed respondendum est ad (1.) Vulnera integumentorum

thoracis

thoracis interdum esse lethalia cum pulmones motum thoracis sequantur, & costæ fractæ nec reponi, nec repositæ contineri possint. (2.) Gravia diaphragmatis vulnera carnosæ illius parti inflicta æque lethalia sunt, ac si tendinosum illius centrum fuisset laceratum, cum actio vitalis respiratoria per illa turbetur, ac inflammatio superveniens cerebrum, ac nervosum genus æque facile, ac si pars ejus tendinea ictum sustinuisset, in consensus spasmodicos trahat. Porro etiam (3.) constat vulnera pulmonum propter vasa sanguinea esse lethalia, adeoque (4.) vulneratum non ex Pleuritide, & Peripneumonia sed incompefcibili hæmorrhagia obiisse. Sanguis enim in expiratione in pulmones recipitur, & in inspiratione ex illis iterum exprimitur: unde continuo hoc motu sanguis ad pulmones fertur, per vasa lacerata continuo manat, & ita hæmorrhagia lethalis producitur.

OBSERVATIO SECUNDA.

De

Odontalgia.

Fœmina quædam XLII. annorum plethorica, hypochondriaca, & cui menses non rite fluunt tempore autumnali inæquali levi quodam horrore corripitur cum calore insequente totum corpus occupante. Succedit dolor dentes lateris sinistri occupans, seque ad caput & partes vicinas diffundens. Rubent præterea oculi, tumet maxilla lateris affecti, malæ rubent, & dolent dolore ad aures, & tempora usque sese extendente. Diu his cruciatibus afflicta tandem medici implorat auxilium.

RESOLUTIO.

§. I. Affectus hanc fœminam affligens est *dolor dentium Rheumaticus*: cujus præsentiam demonstrant phænomena huic morbo alias i. *essentialiter inharrentia* cum ut Rheumatismus ægotam cum febricula adoriatur, & dolor dentes occupet admodum molestus per caput & partes vicinas diffusus. Idem declarant 2. *consequentia*

(1) 3

rubor

rubor oculorum, tumor maxillæ, & rubor genæ cum dolore ad tempora, & aures usque sese extendente. Nec abluunt 3. *antecedentia* ætas consistens, sexus sequior, & tempus autumnale. Porro etiam huc referuntur plethora, passio hypochondriaca, menstruarumque excretionum successus perturbatus.

§. 2. *Subiectum* hujus morbi nomen indicat cum dentes utriusque maxillæ superioris & inferioris ab hoc malo afficiantur: in specie autem dolor oritur in membrana glandulosa, ac nervosa, quæ dentes cingit, & cum alveis maxillaribus ligat, & firmat.

§. 3. *Causa proxima* eaque *formalis* odontagiæ est spasmodica membranæ glandulosæ ac nervosæ dentium contractio: *Causam materiale* lymphæ & acris corrosiva & acris constituit motu humorum med ante ad dentes, & partes vicinas delata, & ibi subsistens.

§. 4. Ex his causis ita suppositis *connexionem & rationem symptomatum* supra recensitorum explicare non erit difficile. Febricula enim oritur a motu humorum p. n. ad lympham acrem ad partes externas deferendam a natura instituto. Succedit dolor dentes, & partes vicinas occupans a partibus & acris ibi decumbentibus, & membranam glandulosam, & nervosam spasmodice contrahentibus, quæ contractio se latius etiam extendit ad partes vicinas, & dolorem in illis excitat. Tumor porro, & rubor partium vicinarum ab humoribus subsistentibus oritur, & in motu retrogrado impeditis.

§. 5. *Causarum occasionalium* plures in historia referuntur quæ commode tamen ad tres classes referri possunt. Ad primam *res naturales* pertinent ætas nimirum consistens, & sexus sequior, ad secundam *non naturales* tempus autumnale inæquale & frigidius, nec non sanguinis menstrui excretionis successus perturbatus, & denique ad p. n. plethora, & affectus hypochondriacus; quæ humores acres & & eos partim generarunt, partim autem in actum, & motum deduxerunt.

§. 6. *Signa* hujus affectus *prognostica* ut in omnibus morbis 1. *eventum* designant, 11. *tempus* & 111. *modum eventus*. Quod
primi

primi generis signa attinet notandum erit odontalgiam quidem per se non esse morbum lethalem, facile tamen posse contingere ut talis fiat. Porro variat etiam ejus eventus tam ratione subjecti, quam causarum: partes nerveas siquidem occupans periculosior est, quam quæ tantum in membranosis hæret: facilius etiam odontalgia curatur, quæ ab errore externo oritur, difficilius a Rheumatismo, & omnium difficillime si inflammatio adest, caput obsidet, & nervosum genus a partibus acris irritatur, unde convulsiones facile oriri possunt. *Longitudo, & brevitās* hujus morbi cognitu admodum necessaria est. Subita doloris sedatio in principio & augmento promitti nequit. Brevius dolor terminatur qui a sero acro oritur, quam qui a sero viscido producitur. *Quo ad modum eventus, vel integre solvitur odontalgia vel mutatur in alium morbum.* Interdum etiam in abscessum abit, aut tumorem scirrhusum.

§. 7. Missa theoria hujus affectus ad *curam* illius accedimus sequentibus indicationibus perficiendam. Ut. I. *removeantur causæ externæ* II. *serum osum, & acre corrigatur, & evacuetur* & III. *furor inde excitatus sedetur.*

§. 8. Ut *primam indicationem* obtineamus diæta conveniens ordinanda erit. Hinc fugiatur aer frigidus & inæqualis, & eligatur temperatus & æqualis. Doloꝛe persistente convenit *viētus* tenuis, mollis & modicus: eo autem abacto ad præseꝛvationem temperantia in viētū requiritur ne nimium impletum corpus ad plethoram & cacochymiam disponatur. *Potus* præterea convenit purus, & diligens usus infusi Theæ Vetonicæ, & florum sambuci. Munditiei præterea opera detur, dentesque quotidie sequenti fricentur pulvere, & aqua deinde abluantur v. g.

℞. *Lap. pumic.*

rad. Ir. flor.

☐ *crud.*

oss. sep.

CC. s. Δe pp. aa. 3ij.

caryoph. 3j.

cinna-

cinnamom.

Agalloch.

N.M. aa. 3ß.

M. f. pulv. subt.

Motus & quies porro in decenti teneantur moderamine, nec *vigilia* modum excedant sed *somnus* procuretur dolorum levator. Quoad *excernenda & retinenda* uti in Arthritide ita etiam hic V. S. salutaris est, nec non cucurbitulæ scarrificatæ. Alvus præterea suo fungatur munere & admoneatur clystere aut potu laxativo. Potissimum autem menstruum habeatur ratio, & promoveantur remediis convenientibus. *Animi passiones* refrænentur incandescencia, aliæque perturbationes inordinatæ.

§. 9. *Secunda indicationi* alterantia satisfaciunt, & evacuantia: in specie autem sequentia

℞. ▽ fl. samb. 3ij.

Diascord. Fracast. 3j.

⊙ depur. 3ß.

syr. papav. errat. 3ij.

S.

Sonderl. Træncklein auf zweymahl zuvor wohl umbgerittelt zu nehmen.

℞. M.P. de succin. Craton.

Aloes aa. 3ß.

♀ d.

⊖ succin.

diagrid. ♂ar. aa. gr. viii.

extr. castor.

opii aa. gr. ij.

M. f. pil. pond. gr. j. & sumantur xx. pro dosi.

§. 10. *Tertiam indicationem* obtinemus bals. vit. Hoffm. adhibendo tumorem faciei narium, & temporum cum illo fovendo os etiam illo abluendo. Huc pertinent etiam Gina & castorina nec non species sequentes sacculo infundendæ, & calide imponendæ

Rec.

℞. fl. samb.
melilot.
chamom. vulgar.

Roman. aa. m. ij.

baccar. laur.

juniper.

sem. carv. aa. ʒj.

Ⓢ ʒij.

camph. ʒj.

Incis. confus. d. ad chartam.

S.

Species zu zwey Säcklein eines umb das andere warm überzulegen.

OBSERVATIO TERTIA.

De

Vulnere abdomen penetrante.

JUveni cuidam XXV. annorum tale vulnus infligitur, quod regionem hypogastricam dissecat, ut peritonæum, omentum & intestina sed illæsa per illud prædeant. Hoc viso chirurgus a sodalibus statim advocatur, qui protinus accedit, partes prolapsas sequenti fovet Epithemate, & statim reponit

℞. matric.

bals. vit. Hoffm. aa. ʒjss.

menth.

regin. Hung.

physagon. aa. ʒj.

camph. ʒss.

M. d. ad vitr.

S.

Eusserl. Umbschlag warm zu brauchen.

Hoc facto vulnus confuit, relicto parvo foramine ad materiæ effluxum, & filum repetendum. Præterea linteis carptis unguentum digestivum & Empl. Opodeldoch imponit. Internus medicus ad consolidationem promovendam sequens præscribit decoctum

(u)

℞. Rad.

℞. Rad. Gentian.
 Bardan. aa. ʒijß.
 chin.
 Sarsaparill. aa. ʒj.
 Cort. Guajac. ʒvj.
 Hb. scord. m. iij.
 ☉ ☿ ʒß.
 Incis. contus. d. ad chart.

Species in anderthalb Maas Wasser zu kochen das eine bleibt und öftters einen halben Schoppen darvon warm zu trincken.

Et ita vulnus intra trium septimanarum spatium perfecte sanatum est.

OBSERVATIO QUARTA.

De
 Fungo cerebri.

Studiosus ille cujus supra Decad. I. Obs. 2. mentionem fecimus a vulnere quidem curatur; sed licet lege artis caute satis tractatus fuerit, illud tamen non potuit impediri quin octavo curationis die fungus ex vulnere propullularet nucis avellanæ magnitudinem æquans, qui intra paucos dies ita excrevit, ut ovi galinacei magnitudinem superaret. Ad hunc tollendum sequens pulvis a Fabr. Hildano descriptus inspectus est, & fungus ab illius usu paucis diebus evanuit.

℞. Rad. Angel.
 calam. arom. aa. ʒß.
 Aristol. rotund.

Irid. flor.

lign. Guajac. aa. ʒij.

fl. salw.

Majoran.

rosmar. aa. p. j.

M. f. pulv. subtiliss.

OB-

OBSERVATIO QUINTA.

De

Parotide.

JUvenis quidam XXV. annorum febre ardente maligna laborans faciem habet admodum rubicundam. Circa finem sexti diei de dolore capitis gravativo conqueritur, & surditate cum stupore. Die septimo omnia fere remiserunt symptomata, urina redditur cocta, & post aurem tumor apparer insignis cum calore, rubore & dolore pulsatili. Ad coctionem itaque promovendam medicus sequentia præscribit remedia

℞. ▽ fl. samb.
card. ben.
scabios. aa. ʒj.
prophyl. Sylv. ʒʒ.
‡ diaph.
marr. perl. pp. aa. ʒj.
EE. Myrrh. bals. ʒij.
syr. acetos. citr. ʒʒ.

S.

Stærck-Træncklein darvon zuweilen ein Löffel voll zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Et chirurgo sequens Empl. Wed. ad parotides imponere

℞. Empl. magnet. A.S.
diachyl. aa. ʒʒ.
℞. N.M. q. s.
camph. gr. iij.

M.

Suppuratione facta abscessus sponte rumpit, pus coctum profuit & albicans, & sequens unguentum digestivum cum turunda applicatur

℞. Terebinth. Vener. ʒʒ.
vitell. ov. no. i.

(u) 2

℞. ros.

℞. ros.
camph. aa. ʒss.

M. f. l. a. unguentum.

nec non Empl. Opodeldoch, & ita æger XII. dierum spatio ab omni morbo liberatus est.

OBSERVATIO SEXTA.

De

Oculo vulnerato.

JUveni cuidam XXIV. annorum domui novæ erigendæ operam navanti lignum non adeo magnum in altum elevandum in oculum sinistrum decidit, illumque sauciat, & lacerat. Medicus & chirurgus simul in auxilium vocantur, & ille sequentia præscribit remedia

℞. ① depur.
lap. ʒ pp.
‡ diaph. aa. ʒj.
‡ nat. pp. ʒss.
camph. ʒss.

M. f. pulv. div. in viii. part. æqu.
S.

Zertheilende Pulver darvon Morgens und Mittags eins in vvarmer Brühe zu nehmen.

Oculo præterea instillare jubet sequentem balsamum.

℞. ʒ ʒ terebinth. ʒss.
Bals. vit. Hoffm. ʒij.
camph. ʒss.
S.

Wund Balsam in das Auge zu tröpfeln.

Et sequens cataplasma simul imponere

℞. pom. dulc. no. iij.
coqu. in f. q. ▽ Euphr. & ros. ad mollitiem, trajiciantur per setaceum & pulpæ addantur.

sach. ʒij.
camph. gr. v.

Die

Die secundo Medicus & chirurgus accedunt, æger bene se habet, & usus remedium præscriptorum continuatur.

Dies decimus nondum illuxerat cum æger dimittitur sanitate amissa restituta.

OBSERVATIO SEPTIMA.

De

Sarcomate nasi.

Vir quidam LIV. annorum vitæ sedentariæ deditus de omni-
moda naris sinistræ obstructione conqueritur, seque per illam
tum omnino ducere non posse medico narrat fortuito accedenti.
Hic narem intuetur, illamque sarcomate fere repletam deprehen-
dit. Hinc sequentia adhibet remedia

℞. *Specif. ceph. Mich.*

Ⓞ *depur. aa. ʒj.*

camph. ʒß.

Theriac. cælest. gr. iij.

M. f. pulv. div. in vi. part. æqu.

S.

Resolvirende Pulver dar von Morgens und Abends eins in warmer
Brühe zu nehmen.

Porro sarcoma penicillo butyro & imbuto tangit, & escherae
sequens imponit unguentum, v. g.

℞. *Ungt. Basil. ʒij.*

Bals. vit. Hoffm. ʒß.

Myrrh. ʒß.

S.

Salbe auf den Schaden zu legen.

Et hæc singulis duobus diebus repetuntur interponendo in-
terdum sequens Epithema plumaccolis adhibendum.

℞. *Bals. vit. Hoffm. ʒß.*

Ⓞ *sabin. ʒjß.*

Ⓜ *⊖ * ʒj.*

(u) 3

Quo

Quo facto ægtotus XXIV. dierum spatio in integrum restitutus est.

OBSERVATIO OCTAVA.

De
Tonsillarum tumore.

Puer quidam X. annorum tempore hyemali frigidior in platea per totum diem discurrens, circa vesperam domum rediens de tensione conqueritur in parte colli exteriori. Postero die tumor durus tactui se exhibet sub mento situs, pallidus & deglutitionem impediens, simulque puer salivam exspuit viscidam & glutinosam: unde parentes de salute filii solliciti medici implorant auxilium. Hic accedens sequentia præscribit remedia

℞. *specif. ceph. Mich.*
Arcan. dupl. aa. ʒj.
succin. alb. pp. ʒss.
camph. ʒss.

M. f. pulv. div. in viii. part. æqual.

S.

Resolvirende Pulver darvon Morgens eins in Thée, und Nachmittags in warmer Brühe zu nehmen.

Externe sequens imponitur parti affectæ emplastrum

℞. *Empl. diachyl. simpl. ʒss.*
℥ saliv. extinct. ʒij.
℞ perr. q. s.

M. f. l. a. emplastrum.

S.

• Pflaster auf den Schaden zu legen.

Præterea imponere jubet sacculum Ee communi repletum, & calefactum atque ita tumor brevi sublatus est.

OBSERVATIO NONA.

De

Bronchocele.

Fœmina quædam XLII. annorum, v. liberorum mater in ultimo puerperio multa patitur incommoda, ita ut collum etiam deturpetur a tumore sacculi instar ab illo dependente. Hujus rei itaque pertæsa medici implorat auxilium qui sequentia exhibet remedia.

℞. *EE. carm. VVed.**Elix. antifebr. Myns. aa. ʒij.**EE. Myrrh. bals. ʒj.*℞. *anif. gtt. vi.*

S.

Sonderl. Essenz darvon Morgens und Mittags 35. Tropfen in vvarmer Brühe zu nehmen.

Externe sequens imponere jubet cataplasma idque per XII. dies continuare

℞. *cæp. alb. no. iij.**rad. lil. alb.**albh. aa. ʒss.*℞. *chamom. q. s.*

M. f. l. a. pulticula calide imponenda.

Hoc facto tumor a chirurgo aperitur & pure evacuato ulcus more solito consolidatur.

OBSERVATIO DECIMA.

De

Erysipelate cruris.

Fœmina alia XXXII. annorum linteaminibus lavandis operam navans, & circa vesperum domum rediens levi quadam febricula corripitur per XII. horas durante: quibus præterlapsis febris cessat, tumore & rubore totum crus sinistrum occupante. Medicus itaque advocatur qui sequentia adhibet remedia.

℞. ▽

℞. ▽ fl. samb. ʒiij.
 ☞ ejusd. ʒj.
 ‡ diaph.
 M. S. aa. ʒjss.
 syr. card. bened. ʒss.
 d. ad fict.

S.

Sonderl. Træncklein darvon alle 4. Stunden zwey Löffel voll auf einmahl zu nehmen, zuvor aber vvohl umbzuritteln.

Externe sequens adhibetur Epithema, & faccus farina secalina impletus simul imponitur

℞. ▽ Ψ
 ☞ camph. aa. ʒij.
 ☞ matric.
 Bals. vit. Hoffm. aa. ʒss.
 EE. succin. ʒij.

S.

Eusserl. Umbschlag vvarm überzulegen.

OBSERVATIONUM CHIRURGICARUM DECAS QUINTA.

OBSERVATIO PRIMA.

De

Vulnere abdominis lethali.

MIlites quidam tempore autumnali nocturno opilionem adoriuntur, ut illo in fugam acto oves furari possint; sed hic ex improvise ducem illorum globulis sclopetariis minoribus trajicit, ut in terram prolapsus surgere, & cum reliquis aufugere nequeat. Hoc facto in pagum currit, rusticos magno clamore excitat, qui cum illo egrediuntur, vulneratum tollunt, & in horreum deportant, ubi post aliquot horas moritur. Postero die cada-

cadaver aperitur, & in illo sequentia occurrunt phænomena i. integumenta communia, & propria abdominis variis in locis lacerata. ii. intestina crassa & tenuia hinc inde vulnerata, & globuli vertebris lumbaribus infixi. iii. Remonis intestinis ingens sanguinis copia in cavitate abdominis collecta. iv. Aorta & vena cava rupta & v. renis utriusque substantia penitus fere lacerata: quæ omnia de vulnere per se lethali testantur.

OBSERVATIO SECUNDA.

De

Testium inflammatione.

JUvenis quidam XVIII. annorum cum ancilla fluore albo laborante coit. Postero die ingenti tumore testiculi dextri corripitur, scrotumque simul inflammatur cum ventris & femoris dextri dolore, febre, aliisque symptomatibus. Pejora itaque metuens mala medicum jubet advocare qui sequentia adhibet remedia

Rx. ▽ petrosol.
 chærefol.
 alkekeng. aa. ʒij.
 lap. ☿ pp.
 ‡ diaph. aa. ʒj.
 Theriac. veter. ʒʒ.
 ☉ vol. succin.
 camph.
 ☉ junip. aa. gr. v.
 d. ad fict.

S.

Zertheilendes Træncklein darvon alle 3. bis 4. Stunden zwey Löffel voll zuvor vwohl umbgerittelt zu nehmen.

Externe sequens adhibetur Epithema & cataplasma.

Rx. Bals. peruv. ʒʒ.
 vitell. ov. no. j.
 V camph. ʒij.

(x)

bals.

bals. vit. Hoffm. 3j.

Sach. h 3ij.

S.

Eufferl. mit vvarmen Tüchern überzulegen.

℞. Rad. alth.

lil. alb. aa. 3ß.

Hb. Veron.

Agrimon.

bismalv. aa. m. j.

fl. samb.

chamom. utriusq. aa. p. j.

far. fabar.

sem. lin. aa. 3j.

Incis. contus. coqu. in f. q. ∇ simpl. f. l. a. cataplasma calide applicandum.

Tumorem hoc modo discussum Gonorrhæa sequitur cui sequentia opponuntur remedia

℞. Extr. panchym. Croll.

♀ d. rit. pp. aa. 3ß.

resin. Jalap. gr. v.

M. f. l. a. pil. no. xv.

S.

Purgirende Pillen Morgens auf einmahl in vvarmer Brühe zu nehmen.

Nec non sequens

℞. Tr. ☐

Bals. copaiuv. aa. 3ij.

°° Junip. gtt. vi.

S.

Sonderl. Essenz darvon des Tages 2. mahl jedesmahl 30. Tropfen in warmen Bier zu nehmen.

Et ita ab omni morbo liberatus est.

OBSERVATIO TERTIA.

De

Bubone Venereo.

Iuvenis alius Veneris castra sequens tumorem quendam in inguine percipit ex albo rubicundum, qui paulo post rubicundior evadit, ac splendidior cum tensione, & duritie. Pejora inde metuens mala medici implorat auxilium qui decoctum lignorum & pilulas ꝑiales haftenus aliquoties descriptas interne exhibet. Externe sequens tumori imponitur emplastrum

℞. *Empl. diachyl. simpl.* ʒij.

ꝑ saliv. extinct. ʒij.

℞. ☐ q. s.

M.

S.

Pflaster auf den Schaden zu legen.

Et ita XII. dierum spatio sanatus est.

OBSERVATIO QUARTA.

De

Vulnere capitis lethali.

Rusticus quidam XLII. annorum dolore capitis, & scabie alias laborans cum vicino contendit, illumque verberibus adoritur: ira inde ille commotus baculo non ita magno caput illius percutit, & vulnus non adeo magnum vertici infligit. Hoc facto percussus in terram concidit, vomit, & semianimis in domum deportatur. Medicus & chirurgus advocati caput accurate intuentur, contusionem pericranii cum vulnere deprehendunt, & ægrotum lypothymia correptum. Ad ægrotum itaque excitandum medicus sequentia præscribit medicamenta

℞. *Bals. vit. Hoffm.* ʒß.

☉ * ʒij.

℞. *lavend.* gtt. iij.

(x) 2

S. Haupt-

S.

Haupt Spiritus darvon dem Patienten 25. Tropffen in vvarmer Brühe zu geben, ihn darmit anzustreichen, und vor die Nase zu halten.

Vulnerato hoc modo ad se iterum redeunti capilli abraduntur, sanguis ex vulnere exprimitur, & abstergitur, linteis carptis impletur, sequensque epithema cum empl. de Beton. imponitur, & more solito deligatur.

℞. *VS camph. ʒj.*
Bals. vit. Hoffm. ʒss.
EE. castor. ʒij.

S.

Eusserl. warm überzuschlagen und beykommende Säcklein warm überzulegen.

℞. *Hb. rut.*
puleg.
beton.
majoran. aa. m. ij.
fl. lavend.
stechad. Arab.
spic. aa. m. j.

Incis. infund. duobus faveolis.

S.

Säcklein in Wein zu kochen und eins umbs andere warm überzulegen.

Postero die medicus rediens admodum soporosum deprehendit ægrotum, & liquor modo dictus frequentius in usum vocatur. Vulnus præterea religatur, quod satis amplum apparet; sed nulla occurrit fissura; unde unguentum ex albumine ovorum & mastiche paratum toti fere capiti imponitur cum linteaminibus calidis ad fissuram ex linea humida cognoscendam; sed frustra cum totum siccum appareat. Vulnus igitur more solito deligatur & æger-

& æger fatis relinquitur qui lethargo correptus quarto die moritur.

Postero die cadaver aperitur, & medicus alius advocatus i. scabiem videt totam fere cutim occupantem ii. vulnus in vertice capitis per integumenta ad cranium penetrans, præterea autem nullam nec in mollioribus, nec durioribus integumentis læsionem iii. Inter duram & piam matrem, inter cerebrum & cerebellum multum cruoris ex diversis ibi ruptis vasibus effusi. iv. inter basin utriusque lympham extravasatam & v. reliqui ventres viscera ostendunt integra, & incorrupta: ex quibus omnibus satis superque constat hoc vulnus per se lethalibus esse annumerandum.

Quibusdam autem hæc plaga per accidens posset videri lethalis, & quidem sequentes ob rationes. Nam (1.) vulnus fuit exiguum (2.) antea aderat capitis imbecillitas & totius corporis cacochymia. (3.) baculum non ita fuit magnum unde etiam cerebrum non potuit commoveri ut vasa rumperentur. (4.) Ex lethargo inde æger obiit, qui etiam ab aliis causis potuit produci. Et (5.) posito adfuisse cerebri commotionem non omnes tamen ex illa moriuntur.

Primam rationem revellit experientia cum graviores capitis percussiones aliquando sanentur, & ex levioribus interdum moriantur percussi. Et quamvis ii. caput percussi doloribus fuerit expositum, corpusque cacochymicum: nihilominus tamen illis non obstantibus hoc vulnus per se lethale est dicendum, quoniam hæc pathemata morti inferendæ minus fuerunt proportionata & ex corporis infirmitate sola absque vulneris accessu non decessisset percussus.

Porro non valet cerebrum a baculo exiguo non posse commoveri cum cranium ut quævis corpora solida percussum treniscat: qui tremor in ossea hac galea fieri nequit, quin ad cerebrum, & partes illi intertextas propagetur, & calva mota in cerebro motum motu suo vehementiorem imprimat.

Quod quantum dubium attinet, non valet consequentia, cum perinde sit mortem ex vulnere aut symptomatibus evenire, cum hæc ut causa & effectus se habeant. Porro etiam patet ex membri sauciati functionum collatione cum symptomatibus emergentibus lethargum a cerebro læso minus aliunde oriri.

V. Verum utique est non quamvis cerebri commotionem esse lethalem, illam tamen mortem inferre constat, si pathemata hinc emergentia non tantum facultatem animalem sed vitalem etiam enormius turbant, & remedia alias congrua illis tollendis non sufficiunt: quæ omnia hic contigisse in propatulo est.

OBSERVATIO QUINTA.

De

Steatomate femoris sinistri.

PUella quædam XVIII. annorum in solenni quodam convivio saltando corpus exerceat, & ex improvise in terram decedit in pedem sinistrum suppositum. Dolorem inde sentit in Ischio ad femur usque excurrentem, quem tamen negligit. Brevi temporis spatio interjecto femur in anteriore parte sensim incipit intumescere, & tumor adeo increscit ut intra sex septimanas solitam magnitudinem duabus vicibus superaret. Sevo similis tumor ille apparet, & venæ cœruleæ superstratæ marcescunt, tandem vero aperiuntur, & puella hæmorrhagia superveniente vitam cum morte mutavit.

OBSERVATIO SEXTA.

De

Ulcere cum carie ossis maxilla.

FOemina quædam XXXII. annorum per aliquot temporis spatium tumore duro laborat, maxillam inferiorem lateris sinistri, & di-

& dimidiam fere faciem occupat. Suppuratus hic tumor sponte in ore aperitur, & pure evacuato brevi sanatur: extrinsecus autem a chirurgo scalpello aperitur, ulcus nullis cedit remediis, sed per tres integros menses manet apertum. Medicus tandem accersitus, ulcus in maxilla inferiore profundum & dolorificum offendit, ex quo quotidie magna puris copia promanat, cum carne spongiosa, dentis carie, & partium vicinarum duritie. Cariem ex carne luxuriante, & puris copia colligens dentem cariosum chirurgum jubet extrahere, unguentum digestivum hactenus saepe descriptum cum turunda applicare, & ad tumorem discutiendum Enipl. diachyl. simpl. cum ♀ & ♂ ♀ imponere, & durities paulo post sublata est. Ad carnem luxuriantem absumendam O ustum imponitur, & ad ulcus applicandum pulvis croci metallorum aspergitur vel etiam turunda ex radice Gentianæ formatur.

Uso horum remediorum per aliquot menses continuato quædam fragmenta ab osse maxillæ separantur, & eximuntur, eoque facto puris copia imminuitur, cum carnis fungosæ proventu, & ulcus brevi temporis spatio penitus coalescit.

OBSERVATIO SEPTIMA.

De

Phymosi & paraphymosi.

Vir quidam XXXII. annorum uxorem ducit juvenem & vegetum. Per totum annum cum illa degens ob impotentiam tandem ab illa accusatur, & maritus medici examini & curæ traditur. Medicus virgam intuens glandem ita præputio tegi deprehendit, ut illud retrahi nequeat cum urinæ fluxu impedito, & dolore urethræ, & hæc omnia non ita pridem suam sumsisse originem. Ad hoc malum tollendum sequentia adhibentur remedia

℞. lap.

℞. *lap. ☉ pp.*
☿ diaph.
Arcan. dupl. aa. ʒj.
specif. ceph. Mich. ʒss.
camph. ʒj.

M. f. pulv. div. in viii. partes æquales.

S.

Sonderl. Pulver darvon Morgens und Mittags eins in warmer Brühe zu nehmen.

Nec non sequens Epithema cum Empl. diachyl. imponendum.

℞. *Bals. copai. ʒss.*
vitell. ov. no. j.
Bals. vit. Hoffm. ʒij.

S.

Balsam euserlich warm zu gebrauchen. Et ita malum brevi sublatum est.

Hujus maritus paulo post a magistratu medici lustrationi, & curationi traditur in quo contrarium fuit observatum cum glans præputio tegi non posset: quod malum ex Gomorrhæa sibi contraxerat, qui sequentibus remediis brevi curatur

℞. *Tr. ☿*
Bals. copai. aa. ʒij.
☉ Junip. gutt. v.

S.

Sonderl. Essenz darvon alle Morgen und Mittag ʒss. Tropffen in warmer Brühe zu nehmen.

Externe sequens epithema, & cataplasma adhibetur, & æger ita restituitur.

℞. *Bals. peru. ʒss.*
vitell. ov. no. j.
lumbr. ☿str.
fl. til. aa. ʒij.

S. Umb-

S.

Umbschlag eufferlich warm zu gebrauchen.

℞. Hb. scord.
 salu.
 serpill.
 puleg. aa. m. j.
 fl. chamom.
 samb.
 lavend. aa. p. j.
 far. fabar.
 sem. lin. aa. ʒj.

Incis. coqu. in s. q. ∇ simpl. ad cataplasomatis consistentiam,
 & applicentur calide.

OBSERVATIO OCTAVA.

De

Parulide.

FOemina quædam XXIV. annorum dentium dolori alias obno-
 xia tumorem quendam in gingiva superiore & inferiore sinistri
 lateris sentit cum calore & dolore ad partes vicinas sese extendente.
 Medicus in auxilium vocatus sequentia adhibet remedia

℞. ∇ fl. samb.
 card. ben. aa. ʒij.
 lap. ☿ pp.
 M. S. aa. ʒjß.
 Diascord. Frac. ʒj.
 ☉ depur. ʒß.
 syr. papav. errat. q. s.
 d. ad fict.

(γ)

S. Re

S.

Resolvirendes Träncklein darvon alle 3. bis 4. Stunden etl. Löffel voll zu nehmen, zuvor aber wohl umbzuritteln.

Externe Theriacam parti affectæ jubet imponere, & bals. vit. Hoffm. sæpius in ore detinere, & ita brevi restituta est.

OBSERVATIO NONA.

De

Vulnere vesicæ.

STudioso cuidam XXVIII. annorum tempore nocturno per plateas hinc inde discurrenti tandem a quodam adversario hypogastrium prope ossium pubis commissuram perfoditur. Medicus & chirurgus advocantur, qui illum hæmorrhagia insigni vomitu atque dolore ejusdem lateris ad lypothimias usque laborantem deprehendunt cum urina per vulnus effluente. Medicus interne sequentia præscribit remedia

℞. EE. traumat. VVed. ʒij.
liqu. CC. succ. ʒj.
EE. anod. ʒj.

& chirurgo vulnere instillare jubet sequentem balsamum

℞. ʒo terebinth. ʒʒ.
vitell. ov. no. j.
bals. vit. Hoffm. ʒʒ.

nec non unguentum digestivum plumaceolis applicare, & Empl. Opodeldoch. imponere.

Die tertio medicus sequens præscribit Apozema

℞. Rad. liquir.
Aristol. aa. ʒj.
Hb. veron.
bedr. ʒestr.
agrimon. aa. m. j.

fl. malv.

*fl. malv. arbor.**viol. aa. p. j.*Incis. coqu. in f. q. ∇ simpl. & tunc*℞. colat. ℥ij.**syr. dialth. Fern. ℥ij.*

S.

Heilender Wund. Tranck darvon zuweilen ein Wein-Glas voll warm zu trincken.

Externe Balf. vuln. Mindereri cum Empl. Opodeldoch. adhibetur & æger perfecte restituitur.

OBSERVATIO DECIMA.

De

Herpete miliari.

PUella quædam XVI. annorum tumorem latum, & cutim asperantem in fronte percipit cum duritie & sensu ustionis. Sensim hic tumor in orbem progreditur medio sanescente dum extremitates procedunt. De formæ conservatione sollicita medici implo-
rat auxilium qui sequentia exhibet remedia.

*℞. lap. ☉. pp. ℥ij.**• sperm. cet. ℥j.**⊙ depur. 3℔.**⊕ nat. pp. ℥ij.**camph. ℥j.*

d. ad scat.

S.

Sonderl. Pulver darvon des Tages 3. mahl eine gute Messerspitze voll in warmer Brühe zu nehmen.

Externe sequens adhibetur unguentum, & ab usu horum remedium tumor sensim evanescit

℞. *Ungt. rubr.* ʒj.
 camph. ʒj.
 ℞ ʒss.
 ℞ *ros.* ʒss.
f. l. a. linimentum d. ad fct.

S.

Salbe den Schaden warm darmit zu salben.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Accuratus & copiosus rerum omnium in Bartholdi
operibus contentarum.

*Numerus prior partem indicat posterior autem ejus
paginam.*

A.

Abdominis partes continen-
tes, I. 40. contentæ 44
Abortus causæ II. 248 & sequ.
Diagnos. 249 Curatio 250
Abrotanum, I. 187
Abscessus, III. 52 vide inflam-
matio
Absinthii herba, I. 187 conserva
247 oleum 228 sal. 233 essentia
239 extractum 244
Absorbentium operandi modus,
I. 95 usus 96
Abstergentium differentia & usus
I. 62 & sequ. materia 301 usus
& praxis 303
Acaciæ flores, I. 197. rob. 261
succus 175
Acetosæ herba, I. 179 aqua 218
syrupus 248

Acetossellæ herba, I. 179 aqua
218 conserva 247. sal. 233
Acetum destillatum, I. 344 infu-
sum florum anthos 225. Bezo-
ardicum ibid. & 365 florum ca-
lendulæ 225 cephalicum ibid.
& 365 hystericum 225 & 366
florum lavendulæ 225 sambu-
ci ibid. rosarum ibid. theriaca-
le 226
Acidularum usus, I. 105
Acori radix, I. 149 condita 245
Acria, I. 103
Actiones corporis vitales, I. 2
genitales 52
Adstringentium modus operan-
di, I. 98. usus 99. materia 295
usus & praxis 300
Affectus soporosi II. 161 & 172
Agallochum, I. 164
(2) Aga-

Agarici extractum, l.	244	Anagallis, l.	179
Agrestæ syrupus, l.	248	Analepticorum modus operan-	
Agrypniaë causæ ll.	177	di l. 100 differentia & usus 101	
Curatio,	178	materia 301 usus & praxis.	303
Alæ pudendi, l.	54	Anasarcaë historia ll. 132 379 Dia-	
Alexipharmacorum natural	163	gnosis 381 subjectum causæ,	
differentia & adhibendi modus		prognosis Curatio, ibid. &	
ibid. materia 277 usus & pra-	282	sequ	
xis,		Ahneti semen, l. 179 210 oleum	229
Alimentorum assumptio, mastica-			
tio, deglutitio & digestio l. 45		Aneurisma ll. 50 & sequ.	
Alkekengi, l.	202	Angelicæ radix, l. 150 extractum	
Aloes usus l. 73 extractum 372		244 Balsamus	265
substantia 176 lignum	163	Anginæ differentia ll 67 & 295	
Alterantia medicamenta l. 61		historia subjectum 295 causæ	
causam morificam ibid. cer-		98 & 295 symptomata 295 Pro-	
tam partem roborantia 118		gnosis 69 & 296 Curatio 70	
certum morbum expugnan-	121	297 Monita & cautela 70	
tia		Anima, l.	I
Althææ radix l. 149 semen 210 sy-		Anime gummi, l.	169
rupus	248	Anisi semen l. 210 oleum	227
Alumen, l.	141	Anodynorum operandi modus,	
Amara l.	103	l. 121 differentia & usus 122 ma-	
Ambra l. 169 ejus essentia	240	teria 289. usus & praxis 294	
Ambustionis subjectum ll. 91		Anorexia ll.	251
causæ 92. Diagnos, prognos		Anthelminticorum modus ope-	
Curatio ibid Monita & caute-		randi l. 125 materia & usus	
la, 93. ex pulvere pyrio	115		126
Ammi, l.	210	Antihecticum Poterii, l.	254
Amnion, l.	55	Antimonium, l. 139 ejus tinctura	
Amonum, l.	202	235 flores simplices 385 com-	
Ammoniacum gummi l.	169	positi 376 calcinandi modus	
Amor insanus, ll.	180	via humida & sicca 371 sequ.	
Amygdalæ, l. 202 earum oleum	227	diaphoreticum martiale 384	
Anacardium, l.	203	regu-	

I N D E X

regulus medicinalis 401 vul-	ma ibid. differentia 162 Sub-
garis simplex & compositus	jectum 311 Causæ 162 & 311
402 & sequ. stellam in illo pro-	Historia 310 Diagnofis 163 &
dicendi modus 404 sulphur	310 symptomata 312 Progno-
auratum 405 Vitrum ibid. Hya-	sis 164 & 312 Curatio 165 &
cinthinum & succineum 406	313 monita & cautela 165
Antiscorbuticorum materia, l.	Aquæ destillatæ simplices, l. 218
313	illas destillandi modus 327 ex
Antispasmodicorum natural. 128	herbis & floribus recentibus
materia 304	328 ex vegetabilium partibus
Anthophylli, l. 203	siccis ibid. ex vegetabilium
Antrax, Ill. 56. ejus subjectum	succis propriis & alienis 326
causæ Diagnofis ibid. Progno-	cum vino aut alio liquore 329
sis 57 Curatio 58 monita &	Compositæ 219 anhaltina, ant
cautela 59	epileptica, carminativa ibid
Ani musculi, l. 45	cephalica 221 cinamomi cum
Aorta ascendens, l. 17 & sequ. de-	vino, Hysterica ibid. & 333
scendens ejusque ramificatio-	theriacalis 222 pectoralis ibid.
nes 21	& 333 stomachica ibid. & 333
Apepsia, ll. 253	vita 224 Apoplectica 332 Ne-
Aperientia, l. 102 illorum mate-	phritica 335
ria 103 & 313 modus operan-	Aquilegiæ semen l. 210 florum
di & adhibendi, 103 & sequ.	tinctura 238
Apetitus, l. 44 ejus species ibid.	Arabicum gummi, l. 169
Aphrodisiaca, l. 129	Arcanum duplicatum, l. 400
Apil radix, l. 130 & 179. semen	Ardor urinæ, ll. 146 ejus causæ
210	147 Diagnofis, & curatio
Apophlematizantium natura,	ibid.
modus operandi & usurpan-	Aristolochiæ radix l. 151 &
di, l. 180 & sequ.	179
Apophysis, l. 10	Armoraciæ radix, l. 151
Apoplexiæ natura, ll. 161 synony-	Arsenicum. l. 140

I N D E X.

Artemisi, I. 188 ejus sal. 234 Sy-	Baccæ lauri, I.	203
rupus 248	Baccæ Myrti, I.	203
Arteriarum lamellæ, I. 17 ramifica-	Balanus Myrepica, I.	205
tiones ib. & sequ. arteriæ, caro-	Balsamicorum modus operandi	
tides 18 subclaviæ 19 axillares	& usus I.	106
20 crurales 22 pulmonaria 23	Balsamos artificiales præscriben-	
Arthrodia, I.	di regulæ, I. 440 Balsamus An-	
Artuum superiorum partes I. 8	gelicæ 265 apoplecticus ib. ner-	
inferiorum 9	vinus 266 vulnerarius, vitæ ib.	
Assa dulcis, I. 169 ejus flores 375	Balsaminaturales, I. 176 peruvia-	
spiritus 343	nus ibid de Copaiva 177	
Assa foetida, I.	Basilicum, I.	180
Asarum, I.	Bdellium, I.	170
Asparagi radix, I.	Benzoe, I. 170 vide assa dulcis.	
Aspera arteria, I.	Bellidis flores, I.	185
Artheromatis natura III. 78 sub-	Berberes conditi l. 246 illorum	
jectum, diagnosis ibid. pro-	rhob. 261	
gnosis 79 Curatio ibid. monita	Beta alba, I.	180
& cautela 80	Betonica florum conserva, I. 247	
Atrophie natura, II. 137 causæ ib.	Syrupus 248	
differentiæ 138 Diagnosis, pro-	Bezoardicorum nomen & syno-	
gnosis ibid. Curatio 139 moni-	nyma, I. 165. & sequ. materia	
ta & cautela ibid.	277 usus & praxis 282	
Auditus organon, objectum &	Bilis secretio motus, & usus, I. 46	
modus, I. 40	& 50.	
Aurantiorum flores I. 197 cor-	Bistortæ radix, I.	151
tices & flores conditi 246	Bolus ejusque species, I.	136
Auris vasa, I. 39 & sequ. ossa 12.	Bolos artificiales præscribendi re-	
musculi & motus 6. usus 40	gulæ, I. 425 bol ⁹ purgans, sudo-	
Aurum foliatum, I. 140. fulmi-	riferus, antifebrilis, diureticus,	
nans 385	expectorans ibid.	
B.	Bombacis semen, I.	210
Baccæ juniperi, I. 203. earum	Borrigo, I. 180 & 98 ejus aqua	
spiritus 231. extractum 244	218 conserva 247 Syrupus ib.	
	Brachii musculi & motus, I. 8. ossa	
	14	
	Brady-	

Bradypepsia, II.	153	Cannabis semen, I.	211
Branca ursina I.	180	Cantharides, I.	142
Bryonia, I.	180 & 152	Capillorum Veneris syrupus, I.	248
Bubo, III. 56 ejus subjectum, cau- sa, differentia, diagnosis ib. prognosis 57 Cura 58 Monita & cautela 59. Veneris	163	Capitis ossa, I. 11 musculi & mo- tus 4. partes	32
Buglossa, I. 180, ejus aqua	218	Capparidis cortices, I.	166
Bulbi oculi musculi & motus I. 5		Caranna, I.	171
Bulimus, II.	251.	Cardamomum, I.	204
Bursa pastoris, I.	188	Cardiaca, I.	181
Butyrum antimonii, I. 250 mo- dus illud destillandi	348	Cardui benedicti semen, I. 211 ex- tractum 244. 189 aqua 218 sal. 234	
C.		Cardui Mariæ semen, I.	211
C Acao, I.	211	Caries, III. 89 ejus subjectum cau- sa ibid. Diagnosis progno- sis, curatio 90 monita & cau- tela 91 tibiae	148
C achexia natura, II. 126 & 376 causa 127. & 377. Differen- tia 127. subjectum 377. Histo- ria 376. Diagnosis 128 & 377 Curatio 129 & 377		Carlinæ radix, I.	152
C eliacus fluxus, II. 263 & sequ.		Carminativorum natura, I. 81 differentia ibid. materia 312 usus & modus adhibendi 82	
C alamintha I.	188	Carpobalsamum, I.	204
C alami aromatici radix, I. 152 ex- tractum.	244	Carpi ossa, I.	14
C alcinata, I. 253 illa parandi mo- dus	379	Carus, II. 173 ejus causa	ibid.
C alendula, I. 180 & 198 florum conserva	247	Curatio	124
C amphora, I. 107 ejus flores	373	Carvi semen, I. 211 Oleum	227
C ancer, III. 71 ejus subjectum, causa, diagnosis 72 Prognosis 73 curatio ibid. monita & cau- tela	74	Caryophyllata radix, I.	152
		Caryophyllorum conserva, I.	247
		Syrupus 248 oleum	226
		Cassia fistula, I. 204 caryophylla- ta 161 lignea	161
		Castorei essentia, I. 241 natura 147 extractum	244
		Cataplasmata prescribendi regu- (z) 3	lae

I N D E X

læ l. 437 anodynum , emol- liens, ad perniones	438	Chalybs, l.	140
Cataputia, l.	204	Chamædrys, l.	189
Catarrhus ll. 118 & 372 ejus sub- jectum 372 Causæ 119 & 373 Historia 372 Diagnofis 120 & 372 prognofis 373 Curatio 123 & 373		Chamæpitys, l.	189
Cathartîcorum nomen l. 66 ma- teria 270 ufus & praxis	274	Chamomilla l. 181. 199 ejus ole- um	229
Catechu, l.	178	Chelodonium, l. 181 ejus aqua	218
Caustîcorum natura, modus ope- randi & ufus, l.	82	Cheiri flores, l. 199. illorum ole- um	229
Causus ll. 43 & 280 ejus synony- ma ibid. fubjectum 281 Causæ 44 & 281 fymptomata 43 & 281 Historia 280 Diagnofis ib. prognofis 44. 281 Curatio 45 & 282 monita & cautela	45	Cherefolium, l.	181
Cauteria l. 183 illorum ufus ibid.		Chinæ radix, l.	152
Centaureum minus l. 189 ejus a- qua 219 fal.	234	China chinæ, l.	166
Cephalica l. 118 illorum materia 304. differentia & ufus	118	Chirurgi quales effe debeant, ll.	26
Cephalalgia ll. 187 ejus differen- tiæ, fubjectum 188 Diagnofis 190 prognofis 191 Curatio ib. monita & cautela	193	Chlorofis, ll. 126 vid. cachexia.	
Cerafa dulcia condita l. 246 ar- mena condita ibid. acidorum Rhob. 262 nigrorum fpiritus	331	Choræa S. Viti, ll.	180
Cerebri fubftantia l. 33 ventri- culi & ufus	34	Chorion, l.	55
Cerebellum, l.	35	Chyli officina, l. 45 feparatio, progreffus ad fanguinem ibid.	
Ceruffa, l.	139	Chymia, 325 ejus objectum, in- ftrumenta & finis	ib.
		Cichoreum, l. 153. 181. 218. 244 246.	247
		Cicuta, l.	181
		Cinæ femen, l.	211
		Cinabaris, l. 140 Antimonii 251 vulgaris ibid. elevandi illam modus	378
		Cinamomum l. 167 ejus fyrupus 248 oleum	226
		Citri effentia, l. 240 cortices & flores conditi 246 acetofitatis fyrupus 248 cortices 167 ole- um	227
		Clitoris, l.	54
		Clysmata præfcribendi regulæ, l.	435

I N D E X.

435 emolliens, carminativum, anodynum 416 sequ.	num 139 cranii 142
Clystiformes spiritus l. 349 Δ a- tus, $\square$ eus *calis ibid.	Corallia, l. 137 illorum syrup ⁹ 248
Cochlearia, l. 190 ejus aqua 218.	Cordialia, l. 119. illorum mate- ria 307 usus & applicatio 119
Coffe, l. 212	Cordis partes, cavitates, vasa, l. 16 motus & usus 17
Colocynthis, l. 205	Coriandrum, l. 212
Colubrinum lignum, l. 164	Cornorum rob. l. 262
Colli musculi & motus l. 4 di- storsio III. 111	Cornu cervi sal volatile, l. 234 substantia 144 philosophice preparatum 254 spiritus succi- natus 340 & balsamicus ibid.
Colica II. 204 ejus differentia ibid. causa 205 Diagnosibid. Curatio 206 monita & caute- la 207	Corporis partes solidæ & fluidæ, l. 1. & sequ.
Coma vigil, l. 172	Cortices, l. 166
Conceptionis modus, l. 55	Coryza, ll. 119 ejus differentia 120 Curatio 123
Condita, l. 245	Cosmeticorum natura, differen- tia & usus, l. 109 & sequ.
Confortantia, l. 107 illorum ma- teria 301 usus & praxis 303	Costiradix, l. 153
Confectio alkermes, l. 255	Costæ, l. 13
Connexio ossium, l. 9 quot mo- dis fiat 10 per futuram, harmoniam, gomphosin, ib. per cartilaginem, ligamentum & carnem 11	Cranii ossa, l. 144
Conservæ, l. 247	Crocus l. 199 ejus essentia 241 ex- tractum 244
Consolida regalis, l. 198	Crocus martis, l. 254 metallo- rum ibid. & 387 sequ.
Consolidantium natura, l. 107 materia 295 usus & praxis 300	CrySTALLUS, l. 137
Contractura artuum, III. 140	Cubebæ, l. 205
Contra fissura, III. 35	Cubiti musculi & motus, l. 8. ossa 14
Contusio, III. 39 ejus subjectum, causæ, differentia ibid. Dia- gnosis, prognosis, curatio 40 monita & cautela 44 capitis 104 brachii 131 nervi & tendi-	Cucurbitulæ, l. 79
	Cuminum, l. 212
	Cura lactis, ll. 144
	Curcuma, l. 154
	Cutis substantia & usus, l. 51 sequ.
	Cuscuta

I N D E X.

Cuscuta, I.	190	260 Causæ, prognos. 261 Cu- ratio	ibid.
Cyanus, I.	199	Diascordium Fracastorii, I.	256
Cydoniorum semen, I.	212	Dictamnus albus, I.	182
Syrupus 248. rob.	262	Digestionis ciborum historia, I.	45
Oleum.	229	Digitorum manuum & pedum historia I.	89 14
Cynoglossæ radix, I.	154 & 181	Diluentium natura materia & usus, I.	111
Cyparissus, I.	181	Discutientium materia usus & ap- plicatio I.	112
Cyperi radix, I.	154	Dispepsia, II.	253
D.		Diureticorum natura, I. 83 mate- ria 284 usus & praxis	287
Dactyli, I.	305	Dolor II. 185. ejus causa subje- ctum 186 Curatio 187 monita & cautela	ibid
Dauci semen, I.	212	Dolor cardialgicus II. 404 ejus hi- storia, Diagnos. 405 subjectum causæ symptomata 406 pro- gnosis curatio	ibid
Decocta præscribendi regulæ I.	433 exempla 434 sequ.	Dolor Arthriticus II. 214 ejus dif- ferentiæ, causæ ibid. Diagnos. 216 Curatio	217
Deglutitio, I.	45	Dolor capitis II. 402 ejus historia, Diagnos. ibid, Subjectum, causæ, symptomata, progno- sis, curatio	403
Deliria II. 178 eorum differentiæ 179 causæ, species 180 Diagno- sis ibid. prognos. 182 Curatio ibid.		Doronicæ radix I.	154
Demulcentia, I. 110 eorum mate- ria & usus	ibid.	Ductus thoracicus, I.	46
Dentium historia, I.	12	Dysenteria II. 260 ejus differen- tiæ 261 Diagnos. 262 progno- sis ibid. Curatio monita, & cau- tela	263
Calcinatio	380	Dysca-	
Deposito, III.	28		
Depressio cranii, III.	35		
Diabetes, II. 145 ejus differentiæ, causæ, Diagnos. ibid. Progno- sis, Curatio	146		
Diacodion,	249		
Diaphoreticorum natura I. 66 materia 277 usus & praxis 67 & 287			
Diaphragmatis historia, I.	30		
Diarrhæa, II. 259 ejus differentiæ			

I N D E X

Dysenteria benigna ll. 326 ejus
historia ibid. **Diagnos**is, subje-
ctum. 327 **Causæ**, symptoma-
ta, **prognosis** ibid. **Curatio**
328
Dysuria ll. 148 ejus **causæ**, **diagno-**
sis 149 **prognosis**, **curatio** ibid.

E.

Ebulus, l. 182 ejus **rob.** 262
Ebur, l. 144
Ecstasis ll. vid. **Lypothymia**
Elaterii succus, l. 177
Electuaria præscribendi regulæ l.
426 **exempla** 427 **purgantia**
255 sequ.
Elemi, l. 171
Elixiria parandi modus l. 241 &
exempla 242 sequ. **nec non** 266
sequ.
Emeticorum natura l. 67 **mate-**
ria 270 **usus & applicatio** 274
Dosis 410
Emmenagogorum natura l. 86
materia & usus ibid.
Emollientium natura l. 112 **ma-**
teria 289 **usus & praxis** 294
Emphysema ll. 78 ejus **subje-**
ctum, **causæ**, **diagnos**is, **pro-**
gnosis, **Curatio** 79 & sequ.
Emplastra præscribendi regulæ
l. 438 **exempla** 439 sequ. **illo-**
rum vires 268 & sequ.
Emulsiones præscribendi regulæ
l. 429, **exempla** 430. sequ.

Endivia, l. 182
Enulæ radix condita, l. 246
Epilepsia ll. 233 & 323 ejus **historia**
pars affecta 323 **causæ**, **Diagno-**
sis 235 & 323 **symptomata** 324
Prognosis 236 & 324 **Curatio**
237 & 325 **monita & cautela**
228
Epiphyfis, l. 10
Essentias simplices parandi mo-
dus 334 **compositas** 336 **illarum**
vires 234 & sequ.
Erucae oleum, l. 228
Eryngii radix condita, l. 246 &
155
Erysimum, l. 190
Essentialia, salia, l. 234
Esulæ radix l. 155 ejus **extractum**
244
Eupatorium, l. 190
Euphorbium, l. 171
Euphrasie aqua l. 218 **sal.** 234
Excitantium natura & usus l. 113
materia 304
Excretio fecum, l. 46
Expellentium materia 277 **usus &**
praxis 285
Exsiccantium natura l. 114 **mate-**
ria 295 **usus & praxis** 300
Extracta parandi modus l. 369 **ex**
concretis gummosis 370 **mediæ**
naturæ 371 **illorum vires** 244
sequ.

(aa)

F.

E.

<p>Fabarum flores l. 198 illorum
 aqua 219 sal. 234
 Fames, l. 44 Canina ll. 25
 Febris Definitio ll. 5. Signa & dif-
 ferentia 6 & sequ. prognosib.
 ibid. Cura 8 monita & cautela
 ibid. Continentes 9. Continuae
 14. intermittentes 46
 Febris ardens benigna ll. 284 ejus
 historia, Diagnostis ibid. subje-
 ctum, causa symptomata,
 prognosib. 285 Curatio 286
 Febris catarrhalis ll. 13 ejus cau-
 sa 14 prognosib. ibid. Cura 15
 monita & cautela ibid.
 Febris ephemera ll. 9. ejus cau-
 sa, symptomata ibid. prognosib.
 10 Curatio ibid.
 Febris hectica ll. 18 ejus differen-
 tia ibid. Causa, prognosib. 19
 Curatio 20
 Febris lenta ll. 15. ejus causa,
 prognosib. curatio 16 monita
 & cautela 17
 Febris maligna ll. 21 & 287 ejus
 historia 287 diagnostis 22 & 288
 Causa 23. & 288 prognosib. 23
 & 288 Curatio 24 & 288 mo-
 nita & cautela 25 & sequ.
 Febris quartana ll. 52 & 278 ejus
 historia 278 Diagnostis 279 sub-
 jectum ibid. causa 53 & 279
 symptomata 279 prognosib. 53
 & 280. Curatio 54 & 280.</p> | <p>Febris tertiana ll. 49 & 270 ejus
 historia 270 Diagnostis, subje-
 ctum 270 causa 49 & 270 sym-
 ptomata 271 prognosib. 50 &
 271 Curatio 50 & 272 monita
 & cautela 51.
 Febris tertiana duplex ll. 274 e-
 jus historia, diagnostis ib. subje-
 ctum 275 Causa ibid. sympto-
 mata, prognosib. 276 Curatio
 277 & sequ.
 Femoris historia, I. 9 & 15
 Ferrum, I. 140
 Fibrarum historia, I. 2
 Ficus, I. 205
 Filix, I. 156 & 182
 Fistulae III. 87 earum differentia,
 causa, diagnostis ibid. prognosib.
 88 Curatio, monita & cau-
 tela 89
 Flores, I. 197
 Flores sublimandi modus I. 373
 antimonii 251 Benzoini ibid.
 sulphuris ibid.
 Fluxus hepaticus II. 93 vid. Vo-
 mitus sanguineus.
 Foeniculi radix I. 155 semen 215
 aqua 218 oleum 227
 Foenu Græcum, I. 213
 Foetus historia, I. 55 sequ.
 Formicarum spiritus, I. 231 & 344
 Formulae quid 408 earum requi-
 sita externa 414 interna 417
 Fractura, III. 29 ejus subjectum,
 causa, differentia ib. diagnostis,
 prognosib. 30 Curatio 31 mo-
 nita</p> |
|---|--|

monita & cautela 32	Cranii 35	Gentianæ radix, I. 156	extractum 244
ejus species ibid.	Diagnosis, Prognosis 36	Curatio 37	monita & cautela 38
tibiæ cum vulnere 112	humeri simplex 119	Cruris cum vulnere 96	
Fragaria, I. 182	fragorum aqua 218	Fraxini cortices, I. 167	
Fructus, I. 202		Fuliginis spiritus, I. 231	
Fumaria, I. 190	ejus semen 214	aqua 219	sal. 234
conserva 247	syrupus 249	Fungus cerebri, III 154	
Funiculus umbilicatus, I. 56			
G.			
Gallæ, I. 200		Galangæ radix, I. 156	
Galbanum, I. 171		Galega, I. 182	
Gallium, I. 182		Ganglion, III 78	ejus subjectum causæ, diagnosis ibid.
prognosis 79	Curatio, monita & cautela 80	Gangræna III. 64	ejus causæ ibid.
Diagnosis, prognosis 65	Curatio 65	monita & cautela 66	& sequ. ex frigore 113
Gargarismus, I. 435		Generationis historia, I. 53	
Genistæ flores, I. 198	semen 214	sal. 234	
		Gentianæ radix, I. 156	extractum 244
		Gialappæ radix, I. 156	
		Glandularum historia, I. 48	& seq.
		Glycyrrhizæ radix, I. 156	ejus syrupus 249
		Gonorrhæa II. 150	ejus differentia 151
		pars affecta, causæ, prognosis 152	Curatio 153
		Graminis radix, I. 157	ejus aqua 219
		Grana chermes, I. 206	tilli ibid.
		Granatorum cortices, I. 168	syrupus 249
		Gratiola, I. 191	
		Guajacum, I. 164. & 168	
		Gustus historia, I. 42	
		Guttæ gummi, I. 171	ejus magisterium 252
		Gutta rosacea, I. 111	ejus causæ ibid.
		Diagnosis & curatio 113	
		Gynglimus, I. 11	
		H.	
		Hæmorrhagia II. 83	ejus causæ 84
		Diagnosis, prognosis 85	Curatio 86
		Hæmorrhagia narium II. 86	ejus causæ ibid.
		differentia 87	Diagnosis, prognosis 88
		Curatio ibid.	
		Hæmorrhoides cœcæ II. 107	earum causæ ibid.
		Diagnosis 108	prognosis & curatio 109
		Hæmorrhoides nimis fluentes II. 105	earum differentia, curatio monita & cautela ibid.
		(aa) 2	Hæ-

Hæmoptysis II. 89 & 307 ejus historia 307 subjectum 308 Dia- gnosis 89 & 307 Causæ 91 & 308 Prognosis 91 & 309 Curatio 91 & 309 monita & cautelæ 91	oleum 229
Hedra terrestris, I. 191	Hypnoticorum natura I. 229 ma- teria 289 usus & exercitatio 294
Hellebori radix, I. 157 ejus extra- ctum 244	Hypocostidis succus, I. 177
Helenii radix, I. 157	Hypochondriacum malum. Vi- de malum Hypochondriacum
Hepatica nobilis, I. 182. stellata ibid.	Hyssopus I. 191 ejus aqua 219 syrupus 249
Hepaticorum materia, I. 313	Hystericus affectus II. 226 & 321 Diagnosis, prognosis, curatio 228
Hepatis historia, I. 49 seq.	I.
Herbæ vulgares, I. 178	Alappa vid. Gialappæ radix, hu- jus magisterium I. 252
Hermodactyli radix, I. 157	Jasmini oleum, I. 219
Herniaria, I. 183	Icterus II. 136. vide cachexia.
Herpes III. 68. ejus differentiæ 69 subjectum, causæ, Diagno- sis ibid. Prognosis 70. Curatio 71 monita & cautelæ 72	Ichtiocola I. 148
Hiera picra Galeni, I. 257	Iliaca passio II. 205. vid. colica
Hirudines, I. 144	Imperatoriae radix, I. 157
Hordeum, I. 214	Incidentia, I. 114
Horminum, I. 191	Incrassantium natura, materia & usus I. 115
Humeri historia I. 8	Inflammatiō II. 56 & III 52 ejus diagnosis ibid. causæ, differen- tiæ 57 prognosis, curatio 58 monita & cautelæ 59 mammæ sinistræ III. 108 testium 161
Humorum historia, I. 1	Inflammatiō hepatis & lienis II. 77. ejus diagnosis 78 progno- sis, curatio 79
Hydrops II. 130 ejus species ibid. causæ, diagnosis 132 Progno- sis 133 Curatio 134 & sequ.	Inflammatiō renū & vesicæ II. 79 ejus causæ 80 Diagnosis, cu- ratio 81
Hydrops uterinus II. 384 ejus histo- ria ibid. Diagnosis 385 subje- ctum 386 prognosis curatio 386 & sequ.	Inflam-
Hyosciamus I. 183 ejus semen 214 oleum 228	
Hypericum I. 191 ejus semen 214	

inflammatio ventriculi & intesti- norum <i>II.</i> 75 illius causæ, sub- jectum diagnosis, ib. progno- sis 76 Curatio 77	Lavendulæ flores, <i>I.</i> 200 eorum aqua 218 spiritus 231
Inflammatio uteri <i>II.</i> 82 ejus dia- gnosis ibid. prognosis, Curatio 83	Laxantium materia <i>I.</i> 270 usus & praxis 274
Infusa præscribendi regulæ <i>I.</i> 431 & exempla 433	Lepra, <i>II.</i> 110
Insomnia turbulenta <i>II.</i> 175. & sequ. 174	Lethargus <i>II.</i> 172. ejus causæ 173 Curatio 174
Inspiratio, <i>I.</i> 31	Levisticum <i>I.</i> 183 ejus semen 214
Intestinorum historia, <i>I.</i> 45	Lienteria <i>II.</i> 264 ejus causa, pro- gnosis ibid. Curatio 265
Ireos Florentinæ radix, <i>I.</i> 188	Ligna, <i>I.</i> 163
Ishuria <i>II.</i> 148. ejus diagnosis prognosis 149 Curatio ibid.	Ligni Aloes extractum, <i>I.</i> 244
Jujubarum rob, syrupus, <i>I.</i> 249.	Ligni Colubrini extractum <i>I.</i> 244
Julepos præscribendi regulæ, <i>I.</i> 430 & exempla 431	Ligni Rhodini oleum, <i>I.</i> 226
	Liliorum alborum flores <i>I.</i> 198. oleum 229
	Liliorum convallium flores <i>I.</i> 200 illorum aqua 218 spiritus 231 extractum 244
L.	Limonum syrupus <i>I.</i> 249
L acca, <i>I.</i> 172	Linaria, <i>I.</i> 183
Lac augmentia & imminuentia <i>I.</i> 130 & sequ.	Lingua cervina, <i>I.</i> 183
Lacrymæ, <i>I.</i> 168	Lini semen <i>I.</i> 214. ejus oleum 228
Lactuca <i>I.</i> 183 ejus aqua 219 se- minis oleum 228 caules condi- ti 246	Liquirizia <i>I.</i> 177 ejus extractum 244
Ladanum, <i>I.</i> 172	Lithargyrium <i>I.</i> 139
Lapis Armenus <i>I.</i> 136. Bezoar. 146. calaminaris 137 hæmati- tes, 138 Lazuli 137 prunellæ 234	Lithontripticorum natura <i>I.</i> 89 materia 284 usus & praxis 287
Laudanum opiatum, <i>I.</i> 246	Lochia quid <i>I.</i> 56 illorum sup- pressionis historia 357 Diagno- sis 361 subjectum, causæ, pro- gnosis, cura ibid. & sequ.
Laureola, <i>I.</i> 206	Lotus urbana, <i>I.</i> 183
Laurinum oleum 228	Lues Venerea <i>II.</i> 155 ejus causæ 156 Diagnosis, prognosis 157 (aa) 3 Cura-

I N D E X.

Curatio 158 Monita & cautela		Mania, II. 180 & 395 ejus histo-	
159 ejus historia, III.	145	ria, Diagnofis 397 fubjectum,	
Lumbriciterreftrcs, I. 143 eorum		caufa ibid. prognofis, Curatio	
ſpiritus 231 oleum	230		398
Luxatio, III. 43. ejus fubjectum		Margarita, I.	146
caufa differentia, & diagnofis		Martis crocus antimoniatus, I.	
ibid. prognofis curatio 44 mo-		389 tinctura	238
nita & cautela 45 tali cum vul-		Marubium album, I.	184
nere 103 humeri	142	Marum verum, I.	184
Lymphaticorum vaſorum hifto-		Masticationis hiforia, I.	45
ria, I. 48 & ſequ.		Mafliche, I. 172 ejus ſpiritus com-	
Lypothymia, II. 170 ejus caufa,		poſitus	336
diagnofis 171 prognofis, cura-		Mater dura, II.	234
tio	172	Mater perlarum, I.	146
M.		Matricaria, I.	192
Macis baſſamus, I. 266 oleum		Maxillarum hiforia, I.	12
226 &	228	Mecchoacanna, I.	158
Macula volatica II.	42	Medicamenta quid 160 illorum	
Magifteria vegetabilium, I.	252	differentia 61 doſis 412 &	
Magnes, I.	138	ſequ.	
Majorana, I. 192 ejus oleum,		Medicina finis duplex, III.	24
227 & 229		Medico- legales caſus, III.	24
Malacia, II.	251	Medicus quibus debeat eſſe in-	
Malum Hypochondriacum II.		ſtructus, III.	26
222 & 317 ejus hiforia 317 ſub-		Medulla ſpinalis, I.	35
jectum ibid. caufa 223 & 318		Mei radix, I.	138
Diagnofis 222 & 317 progno-		Melancholia, II. 180 & 398 ejus	
ſis 224 & 318 Curatio 224 &		hiforia ibid. Diagnofis, ſubje-	
319		ctum, caufa 399 prognofis	
Malva, I. 192 ejus aqua 219 con-		Curatio	400
ſerva 247 hortenfis	200	Meliceris III. 78 ejus ſubjectum,	
Mammarum hiforia, I.	47	Diagnofis ibid. prognofis 79	
Manna, I.	172	Curatio, monita & cautela 80	
Mandibulae lucii piſcis, I.	145	Melilotus, I.	200
Mandragora radix, I.	158	Mel I. 177 ejus aqua 219 ſpiritus	
			344
			Me-

I N D E X.

Melissa, l. 192 ejus aqua 219 spiritus 231 extractum 245	Morsulos præscribendi regulæ & exempla, l. 425
Membranarum historia, l. 3. & sequ.	Morsus diaboli, l. 184
Meninges, l. 32	Moschus, l. 147
Mensium suppressio ll. 102 & 354 ejus historia 354 subjectum ibid. causæ 102 & 357. Diagn. 102 & 356 prognos. 104 & 356 curatio 104 & 357	Motus tonicus, l. 3. voluntarius, 4
Mensium nimium profluvium, ll. 99 ejus causæ diadnosis ibid. prognos. 100 Curatio 101	Musculorum historia, l. 3 & sequ.
Mentha, l. 192 ejus aqua 219 oleum 229 spiritus 231 extractum 245 conserva 247 syrupus 249 balsamus 266	Myrabolani, l. 207 conditæ 246
Mercurialis, l. 184	Myrrha, l. 73 ejus essentia 241
Mercurius l. 139 subplimatus 251 præcipitatus 252 vitæ 253 sublimandi illum & dulcificandi modus 377 & sequ.	Myrtinus [syrupus], l. 249
Mesenterii historia, l. 46	N.
Mespili, l. 207	Napi semen, l. 215
Metallorum calcinatio via humida 385 amalgamando 386 cæmentando 387	Nasi historia, l. 5 & 41
Mictus cruentus ll. 96 ejus causæ ibid. Diagnos. 97 prognos. 98 Curatio ibid.	Nasturtium, l. 193 ejus semen 216
Morbilli, ll. 38 eorum symptomata ibid. differentia 39 causæ, prognos. , ibid. Curatio 40 sequ.	Nausea, ll. 258 sequ.
Morbus Hungaricus, ll. 31	Nepeta, l. 193
	Nephritis, ll. 304 ejus historia, subjectum, causæ symptomata prognos. ibid. Curatio 305
	Nervinorum materia l. 304 & usus 120
	Nervorum historia, l. 36 plexus 37
	Nicatiana, ll. 193
	Nigellæ semen, l. 215 oleum 228
	Ninsing radix, l. 158
	Nitrum, l. 141 ejus spiritus 232 & 345 depuratio, 397
	Nuces juglandes conditæ, l. 246
	Nuclei pini, l. 208
	Nummularia, l. 184
	Nux moschata, l. 207 condita 246 ejus oleum 227 balsamus 266
	Nux

Nuxvomica, *l.* 208
 Nymphæa *l.* 200 ejus radix 158
 oleum 229 Conserva 247

O.

Oculi canceri, *l.* 145
 Odontalgia *ll.* 196 ejus sub-
 jectum, differentia 197 causæ,
 curatio 198 monita & cautelæ
 199
 Olea destillata *l.* 226 expressa
 227 infusa & cocta 228
 Olivarum 228 ovorum *ibid.*
 Ononidis radix, *l.* 159
 Ophthalmia *ll.* 63 & 203 ejus histo-
 ria 293 subjectum *ibid.* causæ
 62 & 294 Diagnofis 94 & 294
 symptomata 294 prognofis
 65 & 294 Curatio 66 & 295 mo-
 nita & cautelæ 66
 Opium *l.* 177 ejus extractum cy-
 doniatum 371 dofis 411
 Oppoponax, *l.* 173
 Organa motus vitalis, fanguis,
 respiratorii, *l.* 2. 15. 30 &
 32
 Origanum *l.* 193 ejus oleum 227
 Offium historia *l.* 10 & fequ. cal-
 cinatio 380 fepiæ 145
 Osmundæ radix, *l.* 159
 Otagia *ll.* 194. ejus symptomata
ibid. causæ, prognofis & cura-
 tio 195
 Ovarium *l.* 54 ovulum *ibid.*
 Oxymel fcilliticum *l.* 250

P.

Palmæ oleum *l.* 128
 Palpebrarum historia *l.* 5. &
 fequ
 Palpitatio cordis *ll.* 245 ejus dif-
 ferentiæ, causæ 246 Diagnofis,
 prognofis 247 Curatio, moni-
 ta & cautelæ *ibid.* & fequ.
 Papaver, 200 ejus aqua 219 fe-
 men 215 oleum 228 tinctura
 238 fyrupus 249
 Paralyfis, *ll.* 167 ejus causæ *ibid.*
 Diagnofis 168 prognofis, cu-
 ratio, monita & cautelæ 169
 Paraphrenitis, *ll.* 71 *vid.* pleuritis.
 Parietaria, *l.* 164
 Paronychia, *ll.* 129 ejus historia
ibid. Diagnofis 130 subjectum,
 causæ, symptomata, prognofis
ibid. Curatio 131
 Parulis, *ll.* 155
 Partes hominis effentiales, *l.* 1.
 genitales 52 & fequ. animalium
 142
 Partum promoventia medica-
 menta, *l.* 131
 Passulæ, *l.* 208
 Pectoralium materia, *l.* 310
 Pediluvia, *l.* 68
 Pentaphylli radix, *l.* 159
 Periclymenum, *l.* 184
 Peripneumonia, *ll.* 71 *vid.*
 Pleuritis
 Persicaria, *l.* 194
 Persicorum flores, *l.* 198
 Pes

I N D E X.

Pes, l.	9 & 14	Pleuritis, ll. 71 & 299 ejus differentia 72 historia 300 subjectum ibid. causa, 71 & 300 Diagnofis, 72 & 300 symptomata 300 prognofis 73 & 301 curatio, 74 & 301 monita & cautela 74 & fequ.	
Pestis, ll. 26 & 332 ejus figna 27 differentia, causa, prognofis 28 praefervatio, curatio 29 monita & cautela 30		Plumbum, l.	140
Petalitidis radix, l.	159	Pœoniae radix, l. 160 femen 216 florum conferva 247	
Petechialis febris, ll. 29 & 326 ejus figna causa, 30 prognofis ibid. curatio 31		Polium montanum, l.	185
Petroselinum, l. 185 ejus radix 160 femen 216 aqua 219		Pollutio nocturna ll. 150. ejus differentia Curatio 151	
Peucedani radix, l.	160	Polygonum, l.	194
Philosophica calcinatio 381		Polypodii radix, l.	160
Plegmone mammae, ll. 108		Pompholyx, l.	139
Phlyctenae, ll. 369 illarum historia, Diagnofis, subjectum causa ibid. symptomata, Prognofis Curatio, 370		Pori, l.	51
Phrenitis ll. 59 & 346 fequ. ejus causa Diagnofis, prognofis 60 348 Curatio, 610 349 monita & cautela 6		Portulacae aqua, l. 219 fyrupus 249	
Phtifis ll. 139 ejus differentia, causa, ibid. Diagnofis, prognofis 141 Curatio 143		Potiones praefcribendi regulae & exempla, l.	427
Phygetlon, ll. 61 ejus causa diagnofis, prognofis 62 Curatio ibid. monita & cautela 63		Potentillae radix, l.	51
Phyma ll. 61 ejus causa Diagnofis ibid. prognofis, 62 Curatio ibid. monita & cautela 63		Praxis medica, ll.	1
Phymofis, ll.	167	Praecipitata, l.	212
Pilulas praefcribendi regulae, l. 420 & exempla ibid. illarum vires 262 & fequ.		Primula veris, l.	185 & 201
Pimpinella, l. 194 ejus radix 160		Pruna damascena, l.	208
		Prunella, l.	185
		Pulegium, l. 194 ejus aqua 219	
		Pulveres praefcribendi regulae & exempla, l. 418 & fequ.	
		Purgantium natura, l. 70 materia 270 ufus & applicatio 274 do- fis 410	
		Pumex, l.	137
		Pyrethri radix, l.	160
		(bb)	194

Pyrola, l.

194

Q.

Quercus cortices, l. 168 foliorum
aqua 219

Quinque radicum syrupus l. 249

R.

Radices, l. 149

Raphanus, l. 185 ejus semen 216

Receptaculum lumbare, l. 46

Refrigerantium natura, l. 116

materia 301 usus & praxis 304

Regulus antimonii, l. 284 illius
præparatio 401

Relatio, lll. 28

Renes, l. 30

Renuntiatio, lll. 28

Resolventia, l. 117

Respiratio, l. 31

Rhabarbari radix, l. 160

Rhapontici radix, l. 161

Rheumatismus, ll. 116 ejus causa
ibid. Diagnofis 117 prognofis

Curatio 118

Rhob, l. 261 rubi Idæi 262

Rhodinum lignum, l. 165

Ribesia condita l. 246 illorum
Rhob. 262

Rima pudendi, l. 54

Roborantium materia l. 301 usus
& praxis 304Rosa, l. 201. illarum aqua 268
oleum 229 tinctura 238 conser-
va 247. syrupus 249 balsamus
266Rosmarinus, l. 194. ejus oleum
227 balsamus 266Rotulas præscribendi regulæ &
exempla, l. 424 & sequ.

Rubefacientia, l. 117 & sequ.

Rubia tinctorum radix, l. 161

Rusci radix, l. 161

Ruta, l. 195. ejus semen 216 oleum
177

S.

Sabina, l. 185

Sacharum, l. 178

Sagapenum, l. 173

Salivantia, l. 90

Sal commune, l. 141 gemmæ ibid.
media 105 ammoniacum 141
quomodo ab invicem secer-
nenda 326 animoniaci salis spi-
ritus 336 communis salis
345 falia volatilia 388 &
sequ. fixa 394 & sequ. essentia-
lia 397

Salvia, l. 195

Sambucus, 185 ejus flores 201

Sanguis 28 ejus motus inte-
stinus

I N D E X.

stinus & progressivus	29 &	Sinapi, I.	216
sequ. illum depurantia	118	Singultus, II. 243	eius differentia,
ci 140 draconis	173	causæ ibid prognosis	244 Cu-
Sanicula, I.	195	ratio ibid. &	sequ.
Santalinum lignum, I.	165	Solanum, I. 186	eius aqua 219
Sarcacolla, I.	174	Soldanella, I.	186
Sarcoma nati, III.	157	Somnolentia, II. 172	eius causæ
Sassafras lignum, I,	166	173 prognosis curatio	174
Satureja, I.	195	Sophiæ chirurgorum semen, I.	
Saxifraga, I.	186		216
Scabies II. 110 & 364	eius histo-	Spasmus, II. 212	eius subjectum,
ria 364 subjectum ib. Diagno-		causæ, diagnosis	213 Curatio
sis 111 & 366 causæ symptoma-		ibid	
ta ibid. prognosis 112. 366. Cu-		Sperma ceti, I.	148
ratio 113	367	Spermatis ranarum aqua, I.	213
Scabiosæ syrupus, I. 250 herba	186	Splenetica, I.	213
Scammonium, I. 173. ejus magi-		Spicæ nardi radix, I. 161	oleum
sterium	252		227
Scorbutus II. 229 ejus causæ	230	Spina dorsi, I.	13
differentia 231 Diagnosis, pro-		Spirituum animalium secretio, I.	
gnos curatio	232	35 sequ.	
Scordium, I.	195	Spiritus vinosi, urinosi, & acidi, I.	
Scorpionum oleum, I.	230	231 illorum destillatio	330 &
Scorzoneræ radix, I. 162 condita		sequ.	
	241	Stachas, I. 201 ejus syrupus	250
Sebesten I.	209	Staphisagriæ semen, I.	21
Secretio urinæ, I. 51 fudoris &		Sternutatoria, I.	927
transpirationis, I.	52	Sternutatio, II. 240 ejus Causæ	241
Sedesteli, II.	35	prognosis, Cura 242 monita	
Semen, I. 53 augmentia	132	& cautela	243
Semina, I. 210 IV. frigida	213	Stincus marinus, I.	143
Senna, I.	195	Stomachicorum natura, I. 120	
Senecio, I.	186	materia	317
Sensoria, I. 5.	sequ.	Stranguria, II. 146. ejus causæ dia-	
Serpillum, I.	196	gnos 147 Curatio	ibid.
Sesileos semen, I.	216	Succi, I.	175
Siliquæ, I.	209	(bb) 2	Succi.

Succini balsamus, I.	266	Theriaca, I.	259	Diateffaron	261
Sudoris secretio, I.	52	Thlaspi semen, I.			217
Sudoriferorum natura, I.	75 & sequ. materia 277	Thorax, I.		15 & sequ.	
us & praxis	282	Thus, I.		175	
Sulphur, I.	141	Thymus, I.		196	
eius spiritus	232	Tibia, I.		9	
per campanam	247	Tiliae flores, I.	201	illorum aqua	
flores	374			219	
balsamus	266	Tinea capitis, II.		111	
Saturæ cranii, I.	11	Tincturas parandi modus, II.	358		
Symphiti radix, I.	162	ex mineralibus	359	vegetabili-	
condita	246	bus	364	eum aceto	365
conserva	247	minerales compositas	362	& sequ.	
Syrupus	250	reliquas compositas	235	& sequ.	
Syncope, II.	170	Tormentillæ radix, I.	162	eius	
vide lypothymia.		extractum		245	
Synochus II.	11	Tormina ventris, II.	204	vide	
eius synonyma		colica.			
ibid. signa, 12. causæ		Tragacantha, I.		175	
prognosis, curatio, cautela	ibid.	Transpiratio, I.		52	
Syrupi, I.	248	Trochiscos præscribendi regulæ			
syrupus acetosus		& exempla, I.		422	
ibid.		Tubuli, I.		3	
T.		Tumor, III.	47.	eius subjectum,	
Acamachaca, I.	174	causæ, differentiæ, diagnosi			
Tactus organon, I.	38	ibid. prognosis	48	Curatio ib.	
Tamarindi, I.	209	monita & cautela	49	tonsilla-	
Tamarisci cortices, I.	169	rum		159	
Tanacetum, I.	196	Turbith, I.	102.	245 & 253	
eius semen	217	Tussilago, I.	196	eius radix	162
Tarantismus, II.	180	Tussis, II.	121	eius differentiæ	
Taraxacum, I.	187	ibid. curatio	123	monita &	
Tartarus, I.	178	cautela		125	
eius spiritus	232.	Tympanites, II.	135	eius synonyma	
337. sal. 235. vitriolatum	235	ibid. causæ	136	diagnos.	
& 399 terra foliata	399	prognosis, curatio		ib.	
Terra Lemnia, I.	136			V.	
Terebinthina, I.	174				
eius spiritus	232				
Tastes, I.	52				

V.

V Alerianæ radix, I. 162

Vaniglia, I. 209

Varices, III. 50 eorum subjectum, causæ, diagnosis ibid. prognos-
is 51 Curatio ibid. monita &
cautelæ 52

Vasa lactea, I. 46 umbilicalia 55

Vegetabilia medicamenta, I. 60
illorum spiritus acidi 232Venæ, I. 23 vena cava ascendens
24 descendens 26. pulmonaria 27

Venæ sectio, I. 78 & sequ.

Venenorum differentia & mo-
dus operandi, I. 63Ventriculus, I. 44 ejus orificia &
usus ibid.Verbasci flores, I. 202 illorum
oleum 230

Verbena, I. 196

Veronica, I. 197

Vertebræ dorsæ, I. 13

Vertigo, II. 315 & sequ.

Vesicatoriorum differentia &
usus I. 93

Vesica urinaria, I. 51

Ulcera III. 83 eorum subjectum,
differentia 84 causæ, diagnosis
ibid. prognos. curatio ibid.
monita & cautelæ 86 calcanei
146 maxillæ cum carie 166

Unicornu fossile, I. 138

Unguenta præscribendi regulæ

442 & exempla ibid. illorum
vires 267. sequ.

Vincetoxicum, I. 162

Vini spiritus, I. 233

Violaria, I. 197 ejus flores 202
conserva 247 syrupus 250

Virga aurea, I. 197

Visus, I. 139

Vita hominis, I. 1

Vitriolum, I. 141 ejus spiritus
233 sal vomitivum 235 martis
396

Vitrum antimonii, I. 254

Vomitus cruentus, II. 93 &
sequ.

Urethra, I. 51

Urinæ secretio & excretio, I. 51

Urtica, I. 187 ejus semen 117

Uterinorum materia, I. 326

Uterus, I. 54

Vulnerariorum materia, I. 295
usus & praxis 300Vulnus, III. 5 ejus subjectum,
causæ, differentiæ ibid. Dia-
gnosis, prognos 8. Curatio,
monita & cautelæ 9 asperæ ar-
teriæ 133 gulæ 135 thoracis
136 oculi 156Vulnera capitis & nervorum III.
11. 99 & sequ. 117 & 119Vulnera colli & thoracis III. 15
eorum subjectum, diagnosis
ibid. Prognosis 16 Curatio 17
Monita & cautelæ 18Vulnera abdominis, III. 19 co-
rum

rum subjectum ibid. diagnosis
20 prognosis 21 Curatio 22
monita & cautela 23
Vulnus lethale, Ill. 26 ejus diffe-
rentia 27 causa 28 capitis per
accidens 120 abdominis 160
capitis 163
Vulnerum inspectio, Ill. 24 ejus
definitio 25 personae ad illam

requisitae ibid. requisita 26 fi-
nis & effectus 28

Z.

Z Edoariae radix, l. 163 ejus ex-
tractum 245

Zibethum, l. 147

Zin ziberis radix, l. 163 condi-
ta 246

Barthold, Georg Theodor,

Gregorii Theodori Bartholdi Opera medica tripartita quorum pars 1.
theoretica, anatomico-physiologicam corporis humani descriptionem exhibet .
.. ; pars 2. practica, praxin clinicam generalem et exemplarem, pars 3.
chirurgica, morborum externorum historiam et curationem ... complectitur

Francofurti ad Moenum 1717

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/Med.1021

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11106991-9

VD18 11430567-003